

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

Journal of Social Science and Cultural

P-ISSN: 2697-6269 ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2567)

E-ISSN: 2730-1362 Vol.8 No.1 (January 2024)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู โดยเน้นสาขาวิชาในด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารการศึกษา การศึกษาการสอนเชิงประยุกต์ เศรษฐศาสตร์ เศรษฐมิติและการเงิน บริหารธุรกิจ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

เจ้าของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง
572 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.
อุปนายกสภา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.
รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.
ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง
เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก รักษาการเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวปุกัญญาดา จงละเอียด
ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร, ดร.
โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง
ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา
มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท
มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ ฟื้น ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วห้ำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรณ คุวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ**พระณัฐพงษ์ สิริสุวรรณโณ**

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายศักดิ์ดา หารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอนุชิต ปราบพาล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภิรักษ์ คำหารพล

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระศาโรจน์ ธรรมสโร

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระบุญญฤทธิ์ ภาททจारी

วัดสนธิ์ (นาสน)

ฝ่ายกฎหมาย

ผศ.ฉัตตมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

จัดรูปเล่ม

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031 โทรสาร. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2567 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ จำนวน 30 เรื่อง ประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 27 เรื่อง เล่มนี้เป็นปีที่ 8 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ปญญาดา

นางสาวปญญาดา จงละเอียด
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
แนวโน้มและปัจจัยที่ส่งผลต่อธุรกิจในยุคปกติใหม่	1
TREND AND FACTOR AFFECTING BUSINESS IN THE NEW NORMAL <i>ดวงตา สราญรมย์</i>	
การพัฒนาารูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ	11
THE DEVELOPMENT GARMENT PATTERN FOR THE ELDERLY <i>ไอรดา สุดสังข์, เสาวนีย์ รัฐนิธิคุณานนท์, กิตติศักดิ์ อริยเครือ, สุดากาญจน์ แยกดี และฐิตาภรณ์ แหวนเพชร</i>	
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรในชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว อำเภอดงหลวง จังหวัดมหาสารคาม	26
A MODEL FOR AGRI-TOURISM OF THE MODEL COMMUNITY IN BAN HUA KHUA, KAE DAM DISTRICT, MAHASARAKHAM PROVINCE <i>วรรณภา คำปวนบุตร และจรินทร์ พักประไพ</i>	
การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง	41
ANALYSIS OF FACTORS INFLUENCING TO ALGEBRAIC LEARNING ACHIEVEMENT BY STRUCTURAL EQUATION MODELING <i>ชวลิต ศรีคำ, สุรรัตน์ อารักษ์สกุล ก้องโลก และวินิจ เทือกทอง</i>	
ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้	55
OPERATIONAL PROBLEMS OF IMMIGRATION POLICE OFFICERS ALONG THE SOUTHERN BORDER CHECKPOINT <i>อธิพงษ์ เพชรสุทธิ</i>	
การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2	67
THE DEVELOPMENT OF A COLLABORATIVE NETWORK FOR TEACHERS' LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY IN DIGITAL AGE OF EDUCATION NETWORK CENTER 19 UNDER SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2 <i>วิจิตรา สำแดงไชย, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ และไชยา ภาวะบุตร</i>	
การพัฒนาแผนที่นำทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมผู้สูงอายุ	77
DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION MANAGEMENT ROAD MAP FOR AGING SOCIETY <i>ธรรมา เจียรธรวาณิช, พันธุ์ศักดิ์ พลสารรัมย์ และสิริฉันทน์ สติรกุล เตชะพาหพงษ์</i>	

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย THE CURRICULUM DEVELOPMENT OF ENGLISH ENRICHMENT COURSE ENHANCING INTERCULTURAL AND CREATIVE COMMUNICATION SKILLS FOR UPPER-SECONDARY STUDENTS ปรัชญา คณา, ลัดดา หวังภาศิต และอัญชลี จันทร์เสมอ	89
รูปแบบการสื่อสารผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง กรณีศึกษาผ้าไหมเชียงใหม่ในมณฑลกว่างตุง สาธารณรัฐประชาชนจีน COMMUNICATION MODEL THROUGH ORGANIZING SPECIAL ACTIVITIES OF THE ONE BELT ONE ROAD POLICY, A CASE STUDY OF XIANGYUNSHA SILK IN GUANGDONG, CHINA สุกัญญา บุรณเดชาชัย และชจรศักดิ์ กั้นใจ	101
การใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย USING GOOGLE CLASSROOM TO DEVELOP THE INSTRUCTIONAL IN MANAGEMENT LEARNING IN CLASSROOM FOR STUDENTS OF THE FACULTY OF EDUCATION, CHIANG RAI RAJABHAT UNIVERSITY สุธาสนีย์ ศรีวิชัย, สายรุ่ง ธิตา และกฤติยา อริยา	111
พัฒนาการทางเพศสภาพด้านอัตลักษณ์นอนไบนารี NON-BINARY GENDER IDENTITY DEVELOPMENT ฉันทันติ์ ลิ้มะวรางกูร, อังคินันท์ อินทรกำแหง และนริศรา พึ่งโพธิ์สภ	121
การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา A STUDY OF MIDDLE ADOLESCENCE IDENTITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS จตุพร บุญชัยยุทธศักดิ์, ขนิษฐา สาลีหมัด และคนุชดา จามจุรี	133
สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมของครูโรงเรียนเอกชนสามัญสอนศาสนาอิสลามเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ CULTURAL COMPETENCY OF TEACHERS ISLAMIC PRIVATE SCHOOL OF SPECIAL DEVELOPMENT ZONE, SOUTHERN BORDER PROVINCE อริสรา บุณรัตน์, เกตถวา บุญปรการ, เจตน์สฤษฏี สังข์พันธ์, ตริยภูมิพันธ์ ตริตรีศวร และเชาวนี แก้วมโน	143
ผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) EFFECT OF RECREATION PROGRAM ON LEADERSHIP SKILLS OF JUNIOR HIGH IN SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY PRASARNMIT DEMONSTRATION SCHOOL (SECONDARY) คณิตพัฒน์ กิจอรุณกุล และสุนทรตรี นิมเนติพันธ์	154
กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก PROACTIVE LEARNING MANAGEMENT STRATEGY มนลัช ลิทธิสมบูรณ์	164
การเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะกับพหุกระแสของความเสมอภาคทางเพศ POLICY AGENDA SETTING AND MULTIPLE STEAM OF GENDER EQUALITY ณัฐวิโรจน์ มหายศ, วิพร เกตุแก้ว, เพ็ญศรี ฉิรินัง และวเรศ จันทร์ศร	173

สารบัญ (ต่อ)

<p>ผลของโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางต่อความสามารถ ในการดำเนินกิจกรรม 186</p> <p>ชีวิตประจำวันของผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักร่วมกับการติดตามผลผ่านระบบทางไกล</p> <p>THE EFFECTS OF INTERMEDIATE CARE REHABILITATION PROGRAMS ON THE ABILITY OF HIP FRACTURE PATIENTS TO PERFORM DAILY ACTIVITIES WITH REMOTE FOLLOW-UP</p> <p><i>อัญชลิกา อยู่แท้วกุล, กิตติศักดิ์ สวรรยาวิสุทธิ, ลภัสกานต์ ปิติเรืองสิทธิ์, อรวรีย์ อิงคเตชะ และกมลมาลย์ พลโยธา</i></p>	
<p>รูปแบบการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร พัฒนาจากต้นแบบเครือข่ายการ 196</p> <p>ท่องเที่ยวเมืองซูริกประเทศสวิตเซอร์แลนด์</p> <p>BANGKOK TOURISM NETWORK COMMUNICATION FRAMEWORK DEVELOPED FROM THE PROTOTYPE OF THE ZURICH TOURISM NETWORK SWITZERLAND</p> <p><i>กิจอุดม เสือเจริญ, กานต์ บุญศิริ, วิทยาธร ท่อแก้ว และสมาน งามสนิท</i></p>	
<p>ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย 210</p> <p>เทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ</p> <p>FACTORS INFLUENCING THE ACADEMIC PERFORMANCE OF STUDENTS IN THE FACULTY OF TECHNICAL EDUCATION AT RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY KRUNGTHEP</p> <p><i>สุวิมล เจียรธรวานิช</i></p>	
<p>การพัฒนาารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ 220</p> <p>โรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์</p> <p>THE DEVELOPMENT OF A PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL TO PROMOTE PROACTIVE LEARNING MANAGEMENT AT CHUEA PLERG WITTHAYA SCHOOL, SURIN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE</p> <p><i>สุเมณี บุรณ์เจริญ</i></p>	
<p>การศึกษาทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมของวัดและโบราณสถาน 232</p> <p>ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p> <p>ECONOMIC STUDY FOR VALUATION THE CULTURAL HERITAGE OF TEMPLES AND ARCHAEOLOGICAL SITE IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE</p> <p><i>กนกกาญจน์ กล่อมเกล้า, กนกพร ภาควิชา, โชคลาภ มั่นคง และธีระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ</i></p>	
<p>การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลังของสถานศึกษา 243</p> <p>สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์</p> <p>THE DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATION STRATEGY BASED ON THE CONCEPT OF NO CHILD LEFT BEHIND BY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM</p> <p><i>พงศ์จักร ยามสุข, สุเทพ เมย์ไธสง และจิราภรณ์ ผันสว่าง</i></p>	
<p>คุณลักษณะของงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรที่มีอิทธิพลต่อ 257</p> <p>พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงานในนิคมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p> <p>JOB CHARACTERISTICS QUALITY OF LIFE AT WORK AND ORGANIZATIONAL COMMITMENT THAT INFLUENCES ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR OF PERSONNEL IN INDUSTRIAL ESTATE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA</p> <p><i>ธีระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ, พงศกร เอี่ยมสะอาด, กอบชัย เมฆดี, พรเทพ แก้วเชื้อ และกนกกาญจน์ กล่อมเกล้า</i></p>	

สารบัญ (ต่อ)

กลยุทธ์การบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิด การบริหารแบบมีส่วนร่วม	272
MANAGEMENT STRATEGIES IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION PROVISION OF INTERNATIONAL SCHOOLS IN THAILAND BASED ON THE CONCEPT OF PARTICIPATORY MANAGEMENT โดย ธิดิตา สีสปัญญาเลิศ, เกரியงไกร สัจจะเหตุทัย และสุบิน ยุระรัช	
การวิเคราะห์แนวทางการปรองดองทางศาสนาในปากีสถาน	285
ANALYZING THE PATH OF RELIGIOUS RECONCILIATION IN PAKISTAN หุซุ หลู่ จื่อ และหยิ่น-เยี่ยน-เอ๋อ	
การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์	297
POLITICAL COMMUNICATION OF DEMOCRATIC POLITICAL LEADERS, DR. ATHIT URAIRAT ภัสสร คงเอียด, วิทยาธร ท่อแก้ว และกานต์ บุญศิริ	
การออกแบบสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมพิพิธภัณฑ์ให้เป็นศูนย์กลางใหม่ของการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี	311
DESIGNING SOUVENIR PRODUCTS TO PROMOTE THE MUSEUM AS A NEW CENTER OF TOURISM: A CASE STUDY OF WAT PHRA RUP MUSEUM, SUPHANBURI PROVINCE ศุภารมย์ ประสาทแก้ว, รัชพล แยมกลีบ และคณิน ไพรวรรณรัตน์	
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี	323
SATISFACTION WITH THE WORK PERFORMANCE OF PHRAPARIYATTHAM SCHOOL TEACHERS, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT MUEANG DISTRICT UDON THANI PROVINCE ศิรินา วาจาสิทธิ์ และพระมหาเกรียงไกร ฐิติวิโร	
แนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจเพื่อสร้างความ แม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ	335
TRANSPORTATION MANAGEMENT GUIDELINES WITH TEMPERATURE-CONTROLLED LOGISTICS FOR SPECIMENS TO EFFECTIVELY CREATE ACCURATE DISEASE DIAGNOSIS ชยพล ผู้พัฒนา, วันวิสา ต่วนตระกูลศิลป์, วิรัชญา จันทายเพ็ชร และดวงยศ สุภักดิ์	
การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	348
THE DEVELOPMENT OF TECHNICAL MATHEMATICS DIAGNOSTIC TEST FOR TECHNICAL EDUCATION STUDENTS AT RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY KRUNGTHEP สุกิจ ชีรนรวนิชย์ และอิทธิณัฐ ตันตวิวิทพงศ์	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	358

แนวโน้มและปัจจัยที่ส่งผลต่อธุรกิจในยุคปกติใหม่*

TREND AND FACTOR AFFECTING BUSINESS IN THE NEW NORMAL

ดวงตา สราญรัมย์

Duangta Saranrom

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ นนทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Rajabhat University, Nonthaburi, Thailand

Corresponding author E-mail: dr.tavru@hotmail.com

บทคัดย่อ

จากปัญหาปัจจุบันที่ทุกประเทศประสบอยู่คือโรคระบาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อธุรกิจอย่างรุนแรง บทความนี้มีเป้าหมาย 1) แนวโน้มที่ส่งผลต่อธุรกิจในยุคปกติใหม่ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1.1) กลุ่มเติบโต คือกลุ่มที่มีโอกาสขยายตัวสูง จึงต้องเร่งเครื่องคว้าโอกาส เพราะเป็น ธุรกิจที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์และเทคโนโลยี 1.2) กลุ่มทรงตัว หรือกลุ่มที่มีทั้งดีและร้ายปะปนกันไปอยู่ในอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ได้แก่ ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม พลังงาน อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักร และท่องเที่ยว และ 1.3) กลุ่มเฝ้าระวัง ต้องเผชิญความท้าทายสูง การลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นลง และดึงเทคโนโลยีมาเสริมทัพเพื่อแสวงหาโอกาสใหม่ๆ คือกลยุทธ์สำคัญ โดยเฉพาะธุรกิจที่อิงกับตลาดต่างประเทศ ทั้งในมิติอุปสงค์และราคาในตลาดโลก รวมถึงธุรกิจที่ได้รับแรงกดดันจากภาระหนี้สูง ทั้งนี้ของธุรกิจและกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เช่น ธุรกิจสิ่งทอ เครื่องหนัง เครื่องประดับ รถยนต์ โลหะ บรรจุภัณฑ์ ธุรกิจขนส่ง อสังหาริมทรัพย์ และเกษตร 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อธุรกิจในยุคปกติใหม่ แบ่งออกเป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ 2.1) หนี้ 2.2) กระแสทวนโลกาภิวัตน์ 2.3) ภาครัฐ 2.4) เทรนด์สุขภาพและ 2.5) เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งปัจจัยที่ 2.1-2.4 จะเป็นแรงขับเคลื่อน และ ปัจจัยที่ 2.5 จะเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง แต่ยังคงฝากร่องรอยพร้อมเปลี่ยนแปลงโลกใบเดิมของเราสู่ยุคปกติใหม่ ซึ่งประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัจจัยที่ขวางกั้นการเติบโตอย่างน้อยสองประการ คือ ปัญหาด้านหนี้ และกระแสทวนโลกาภิวัตน์

คำสำคัญ: แนวโน้ม, ธุรกิจ, ปกติใหม่

Abstract

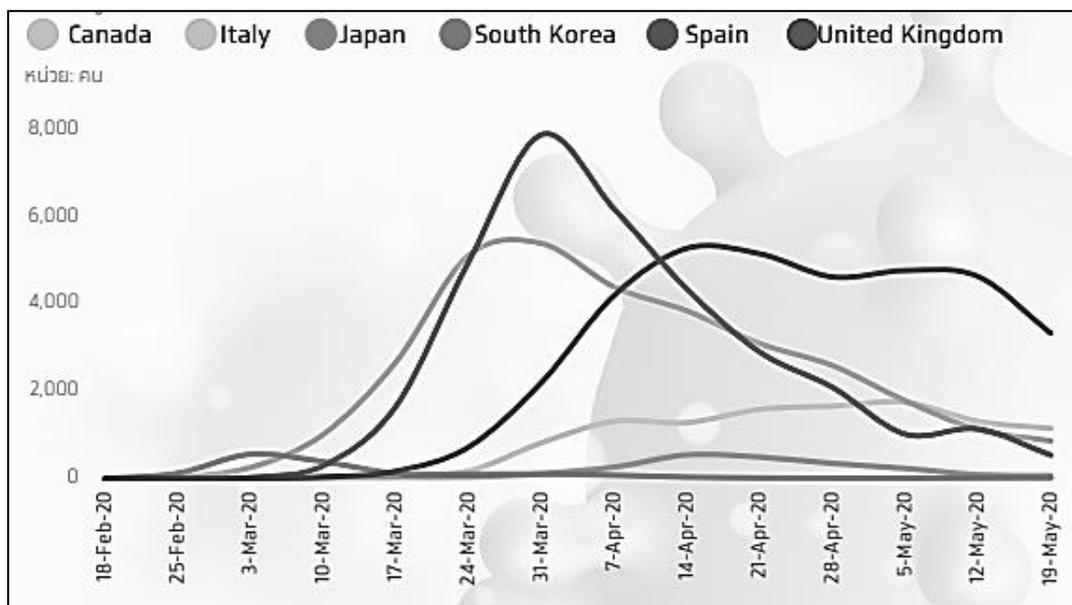
This article aims to 1) study trends affecting business in the new normal era, divided into 3 groups: 1.1) The growth segment is a group with high growth opportunities, therefore, it has to accelerate the opportunity to seize the opportunity because it is a business that meets the needs of consumers in the area of medicine and technology. 1.2) Steady groups or groups with good and bad mixes in the target industries of the country, such as food and beverage, energy, electronic and electrical appliances, machinery and tourism, and 1.3) The vigilance group faces high challenges, reducing unnecessary costs and leveraging technology to pursue new opportunities is a key strategy. Especially businesses that are based on international markets,

both in terms of demand and prices in the world market, including those that are pressured by high debt burdens in both the debt of the business and target customers such as textiles, leather, jewelry, automobiles, metal, packaging, business transport, Real estate and agriculture 2) Study the factors that affect the business in the new normal period, divided into 5 factors: 2.1) debt, 2.2) De-globalization, 2.3) government sector, 2.4) health trends, and 2.5) digital technology, which 2.1-2.4 will be the driving force and 2.5 will be the key of business. COVID-19 outbreak it's not only affects the broader economy but it will also leave traces ready to change our old world to a new normal, where Thailand is about to encounter at least two factors blocking its growth: Debt problems and De-globalization.

Keywords: Trend, Business, New normal

บทนำ

สถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ หรือ โควิด-19 ในหลายประเทศเริ่มชะลอลง จำนวนผู้ติดเชื้อใหม่ในหลายประเทศเช่นเดียวกับในไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ดังภาพที่ 1 การติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด หลังจากคลายมาตรการ Lockdown แล้ว จะมีการระบาดลอกสามหรือไม่ ในขณะนี้ การแพร่ระบาดอาจผ่านจุดที่แย่ที่สุดมาแล้ว แต่ในมุมเศรษฐกิจ ความท้าทายอาจเพิ่งเริ่มก่อตัวขึ้น

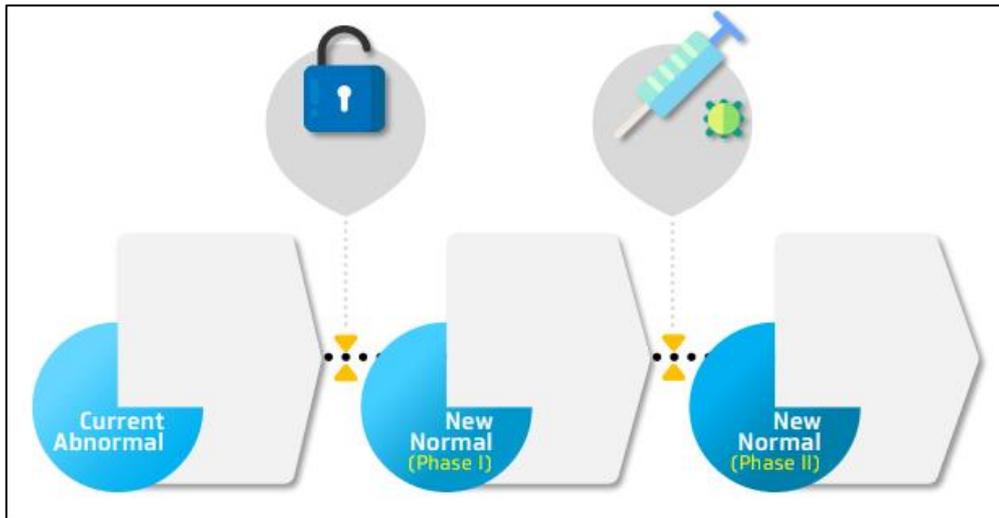

ภาพที่ 1 จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่กำลังลดลงในหลายประเทศ

(Our world in data, 2021)

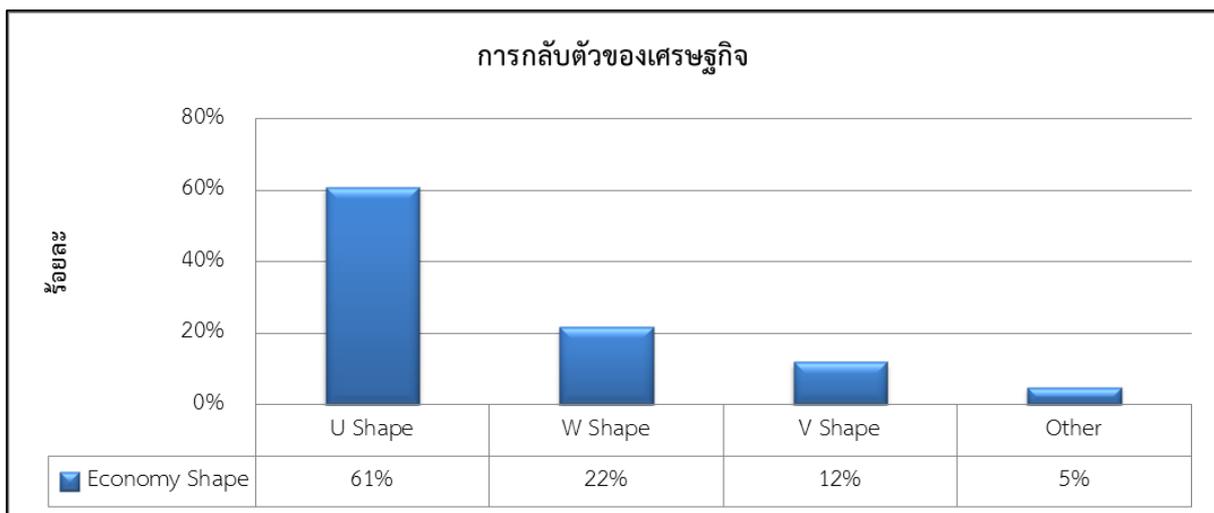
การคลาย Lockdown และการเปิดพรมแดนเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของการเข้าสู่ภาวะ ความปกติใหม่ ในสถานการณ์การระบาดช่วงแรก มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม การล้างมือบ่อยๆ การสวมหน้ากาก และปิดเมือง ถูกนำมาใช้ในการควบคุมการระบาดของโรค เราอาจเรียกภาวะช่วงนี้ว่า “ความไม่ปกติปัจจุบัน” (Current Abnormal) ซึ่งอาจเป็นภาวะที่ดำรงอยู่ในช่วงสั้นๆ แต่เนื่องจากการค้นพบวัคซีนต้องใช้เวลา คนจำนวนมากไม่สามารถมีรายได้เพียงพอ ต่อการเลี้ยงชีพในสถานการณ์เช่นนี้ได้ตลอด การคลายมาตรการ Lockdown บางอย่าง

จึงมีความจำเป็นเช่นกัน แต่แม้จะคลาย Lockdown แล้ว กิจกรรมทาง เศรษฐกิจและการใช้ชีวิตก็ยังไม่เป็นเหมือนเดิม เพราะการระบอบยังคงมีอยู่เราอาจเรียกภาวะเช่นนี้ว่า “ความปกติใหม่” (New Normal) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ลำดับขั้นตอนการเข้าสู่ยุคปกติใหม่ (ธนาคารกรุงไทย, 2564)

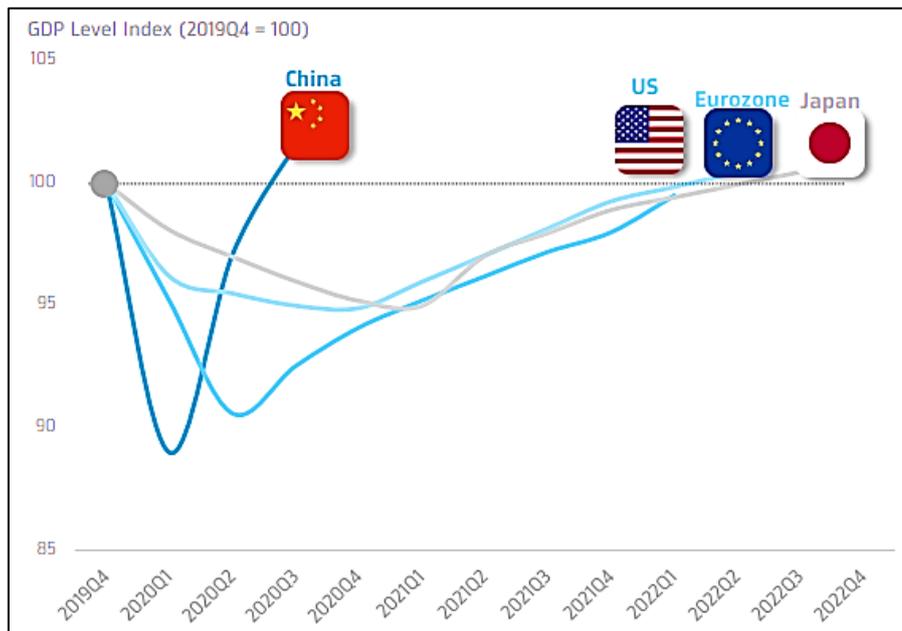
การกลับตัวของเศรษฐกิจ ในความเห็นของ CEO ทั่วโลกต่อรูปแบบการกลับมาของเศรษฐกิจ CEO กว่า 60% เห็นว่าเศรษฐกิจจะกลับมาได้ในลักษณะตัว U จากสถานการณ์ที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจจะกลับมาดำเนินได้มากขึ้นหลังการค้นพบวัคซีน ซึ่งอาจเป็นกลางปี 2564 CEO ราว 60% จากกว่า 3,000 บริษัททั่วโลกเห็นว่าคงไม่เร็วกว่าเศรษฐกิจ หรือจีดีพีจะกลับมาอยู่จุดเดิมก่อนการระบาดของโควิด-19 และน่าจะกลับมาได้ในลักษณะแบบ U Shape กล่าวคือ เศรษฐกิจจะพบกับการหดตัวอย่างรุนแรงในช่วงต้นปี 2564 และจะต้องใช้เวลาที่ค่อนข้างนานกว่าจะกลับมาในจุดเดิม ในขณะที่มี CEO 22% ที่เห็นว่าเศรษฐกิจจะพบกับความผันผวนในลักษณะตัว W ก่อนจะกลับมาได้ และมีเพียง 12% ที่เห็นว่าเศรษฐกิจจะถดถอยรุนแรงมากใช้ระยะเวลาเวลานานกว่าจะกลับมาจุดเดิมได้ หรืออาจกลับมาได้ยากแบบลักษณะตัว V ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ร้อยละการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในลักษณะต่างๆ (YPO, 2021)

การเข้าสู่ยุคปกติใหม่ไม่ได้หมายความว่าเศรษฐกิจจะกลับมาจุดเดิมในทันที

เศรษฐกิจจีนมีโอกาสกลับมาได้ก่อนตามด้วยชาติอื่นๆ เช่น สหรัฐฯ อียู และญี่ปุ่น หลายๆ สำนักวิจัยทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็น S&P IMF หรือ Oxford Economics เห็นว่าเศรษฐกิจจะค่อยๆ ฟื้นตัวในลักษณะตัว U โดยมีการคาดการณ์ว่ากว่าเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศจะกลับมาจุดเดิมได้คงใช้เวลาราว 1-3 ปี โดยเศรษฐกิจที่เติบโตได้ดีอยู่ก่อนแล้วอย่างจีนจะกลับสู่จุดเดิมได้ในช่วงปลายปี 2564 ถึงต้นปี 2565 ในขณะที่เศรษฐกิจประเทศพัฒนาแล้วอย่างสหรัฐฯ ประเทศในกลุ่มอียู และญี่ปุ่น จะทยอยกลับมาในช่วงหลังของปี 2564 ถึงช่วงหลังของปี 2565 ตามลำดับ (S&P Global rating, 2021a) ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศซึ่งพึ่งพาการส่งออกและ นักท่องเที่ยวจากประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นหลักอาจกลับมาได้ช้ากว่า เช่น เศรษฐกิจ เม็กซิโกที่ต้องรอการฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐฯ เศรษฐกิจตุรกีซึ่งพึ่งพาเศรษฐกิจยุโรป หรือเศรษฐกิจไทยที่พึ่งพาการส่งออกและนักท่องเที่ยวจากสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และจีน เป็นต้น ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การกลับตัวลักษณะ U-shaped ของ GDP (Oxford Economics, 2020)

อุปสรรคสำหรับเศรษฐกิจในยุคปกติใหม่

ปัญหาหนี้ และกระแสทุนโลกาภิวัตน์ อาจส่งผลต่อไปแม้ในช่วงยุคปกติใหม่ แม้จะมีวัคซีนในช่วงปี 2564 และเศรษฐกิจอาจกลับมาสู่ระดับเดิมได้หลังจากนั้น แต่ผลกระทบของโควิดก็อาจก่อให้เกิดความท้าทายใหม่ๆ ทางเศรษฐกิจ หรือแม้กระทั่งทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงความปกติใหม่ (New Normal) ลดลง ซึ่งสามารถประเมินว่าความท้าทายเรื่องหนี้ ไม่ว่าจะเป็นหนี้ครัวเรือน และหนี้ ภาคเอกชน ตลอดจนความท้าทายของกระแสทุนโลกาภิวัตน์ (De-Globalization) จะเป็นความท้าทายสำคัญในช่วงยุคปกติใหม่

1. กระแสทุนโลกาภิวัตน์ (De-Globalization)

กระแสทุนโลกาภิวัตน์ จะทวีความรุนแรงมากขึ้นหลังการระบาดของโควิด-19 ในช่วง 2561 – 2562 ที่ผ่านมาก่อนการระบาดของโควิด การทวนกระแสโลกาภิวัตน์ก็ได้เริ่มก่อตัวอยู่ก่อนแล้ว ผ่านการใช้นโยบายปกป้องทางการค้าต่างๆ ในสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน หากดูตัวเลขการเติบโตของปริมาณการซื้อขายสินค้าของโลกจะพบว่า ลดลงอย่างต่อเนื่องจากราว 5% ในช่วงต้นปี 2560 เป็นติดลบ 0.2% ในไตรมาส 4 ปี 2562 การ

ระบอบของโควิดยิ่งทำให้ความต้องการสินค้าลดลง และร้านค้าจำนวนมาก ก็ไม่สามารถเปิดขายได้ ทำให้มีการประเมินไว้ว่าในปี 2563 ปริมาณการค้าโลกอาจพบกับการหดตัวถึง 10-30% ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กระแสทวนโลกาภิวัตน์ (UNCTAD, 2021)

แม้การระบอบของโควิด-19 จะหมดไป แต่โลกาภิวัตน์ก็อาจพบการถดถอยได้ต่อไปอีก Nouriel Roubini ศาสตราจารย์ทางด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ผู้ซึ่งเคยทำนายว่าจะเกิดวิกฤต Subprime ในช่วง 2550-2551 ได้ให้ความเห็นว่าประชาชนในบางประเทศที่เสียประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น บริษัทในประเทศ ย้ายฐานการผลิตไปประเทศอื่นแทน อาจมีการเรียกร้องให้รัฐบาลใช้มาตรการต่างๆ ในการสนับสนุนหรือกดดันให้ภาคเอกชนย้ายฐานการผลิตกลับมามากขึ้น ตลอดจนใช้มาตรการภาษีปกป้องบริษัทในประเทศมากขึ้น ซึ่งแรงกดดันนี้จะมากเป็นพิเศษ เนื่องจากโควิดทำให้เศรษฐกิจในประเทศถดถอยและทำให้การว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างมาก

ไม่เพียงแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ก็อาจเป็นตัวเสริมการทวนกระแสโลกาภิวัตน์เช่นกัน เนื่องจากโควิด-19 จะเป็นเหมือนตัวกระตุ้นให้บริษัทต่าง ๆ เพิ่มศักยภาพของตนเอง เพื่อรับมือกับช่วงเวลาของการโดดเดี่ยวทางเศรษฐกิจ และตระหนักว่าการพึ่งพิงห่วงโซ่อุปทานและเครือข่ายกระจายสินค้าที่เชื่อมกันหลายประเทศว่ามีความอ่อนไหวต่อการถูกรบกวน (Disruption) ในอนาคตบริษัทอาจยอมที่จะแลกกำไรที่น้อยลงกับความมีเสถียรภาพทางการผลิตที่มากขึ้น ซึ่งกระแสทวนโลกาภิวัตน์จะกระทบกับประเทศที่พึ่งพิงการส่งออกอย่างไทยเป็นอย่างมาก การย้ายฐานการผลิตสินค้าเพียงบางรายการก็อาจกระทบกับรายได้ส่วนใหญ่ของบางบริษัท และกระทบยอดส่งออกและจีดีพีไทยได้

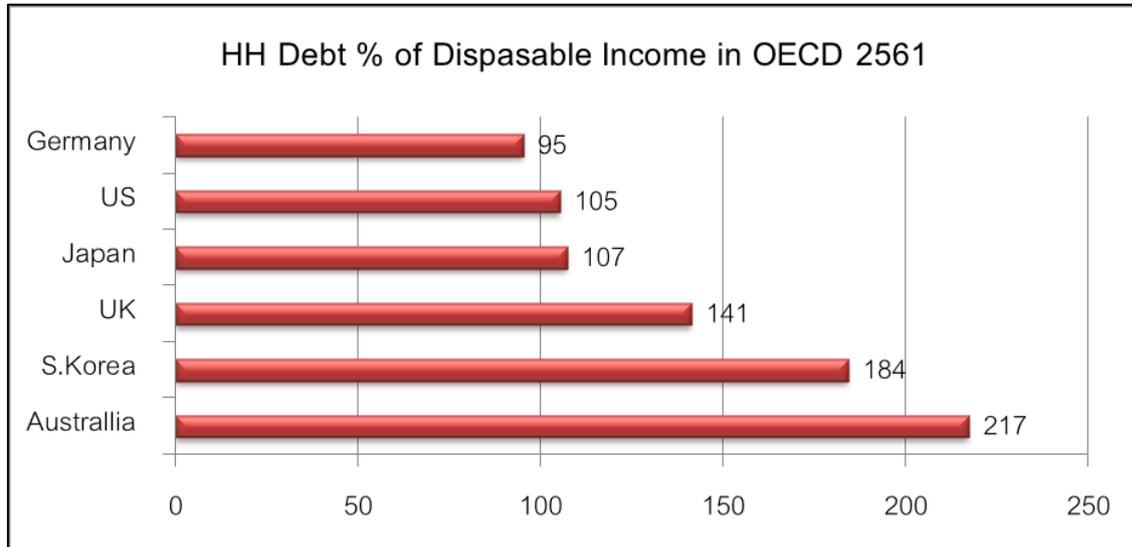
2. ภาวะหนี้ครัวเรือนและหนี้ภาคธุรกิจ

ประการที่สองคือความท้าทายเรื่องหนี้ โดยเฉพาะหนี้ครัวเรือนและหนี้ภาคธุรกิจ ที่จะเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงการระบอบของโควิด -19 และทำให้ภาคครัวเรือนและธุรกิจมีความสามารถในการบริโภคและลงทุนลดลง แม้การระบอบของโรคจะผ่านไปแล้ว นอกจากภาวะการผ่อนชำระหนี้ที่เพิ่มขึ้นยังสร้างความเสี่ยงในการเกิดหนี้เสียอีกด้วย

ก่อนโควิดหนี้ครัวเรือนในหลายประเทศอยู่ในระดับที่สูง เมื่อพิจารณาสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อรายได้ทั้งปีจะพบว่า เกาหลีใต้ 184% สหราชอาณาจักร 141% และสหรัฐฯ 105% ในขณะที่ออสเตรเลียสูงถึง 217% ดังภาพที่ 6

โควิด-19 ยิ่งทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนลดลง การปิดเมืองกระทบต่อการจ้างงานเป็นอย่างมากในหลายประเทศ อย่างในกรณีของสหรัฐฯ เราเห็นการเพิ่มขึ้นของผู้ที่มาลงทะเบียนผู้ว่างงานที่สูง

ที่สุดในรอบหลายสิบปี ซึ่งการว่างงานกระทบรายได้และความสามารถชำระหนี้ของภาคครัวเรือน แม้ในช่วงนี้จะมีมาตรการต่างๆ ในการผ่อนปรนการชำระหนี้ แต่จำนวนหนี้สินและภาระหนี้ที่ต้องจ่ายที่เพิ่มขึ้น แม้การระบาดของโควิดจะผ่านไปแล้ว จะกดดันให้ครัวเรือนจำนวนมากลดการบริโภค และมีความเสี่ยงในการเกิดหนี้เสียที่มากขึ้น

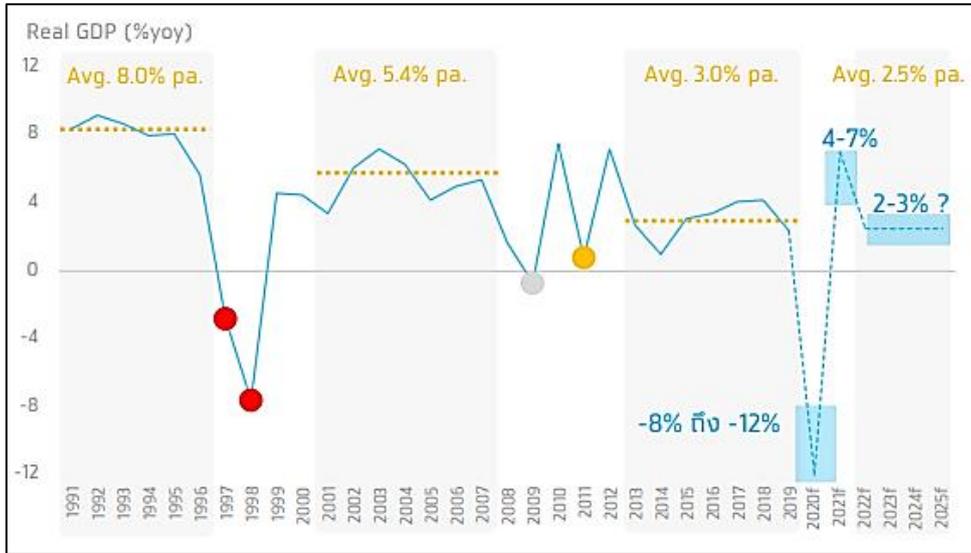
ภาพที่ 6 สัดส่วนรายได้ต่อปีหลังหักภาษีต่อหนี้ครัวเรือน (%) ใน OECD
(US Department of Labor, 2019)

ธุรกิจจำนวนมากไม่น้อยอาจประสบกับปัญหาการชำระหนี้ แม้โควิด-19 จะผ่านพ้นไปแล้ว โดยจะเห็นได้ว่าธุรกิจจำนวนมากกำลังประสบกับปัญหาการขาดสภาพคล่อง เนื่องจากธุรกิจจำเป็นต้องแบกรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าเช่า ค่าพนักงาน การปิดร้านชั่วคราวจากการปิดเมืองหลายประเทศมีการออกมาตรการเงินกู้ให้ธุรกิจอยู่รอดได้

ภาครัฐ และธนาคารจะมีมาตรการพักชำระหนี้การให้กู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้กิจการยังดำเนินอยู่ได้ แต่หากการบริโภคของครัวเรือนยังไม่ฟื้นตัว จากปัญหาหนี้หลังการระบาดของโควิด-19 ย่อมทำให้ธุรกิจไม่มีรายได้มาก อย่างเช่นเคย เมื่อภาระการชำระหนี้เพิ่มขึ้นแต่รายได้กลับลดลง ธุรกิจบางธุรกิจมีผลกระทบหรือเลิกกิจการ ย่อมมีความเสี่ยงในการเกิดหนี้เสียมากขึ้น และภาระหนี้ที่เพิ่มขึ้นอาจกดดันความสามารถในการลงทุนของเอกชน

แนวโน้มเศรษฐกิจไทยในยุคปกติใหม่ (New Normal)

โควิด-19 ทำให้เศรษฐกิจไทยดำรงสู่ภาวะถดถอย และอาจใช้เวลา 2-3 ปี กว่าจะกลับมาจุดเดิม คาดว่าจีดีพีไทยปี 2563 จะติดลบ 8.8% ใกล้เคียงกับวิกฤตปี 2540 ที่จีดีพีหดตัว 2.8% และปี 2541 จีดีพีหดตัว 7.6% ซึ่งเกิดวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งซึ่งเกี่ยวกับสถาบันการเงิน ดังภาพที่ 7 แต่วิกฤตโควิด-19 ในครั้งนี้รุนแรงกว่า เพราะครอบคลุมทั้งการดำเนินงานของภาคธุรกิจในทุกหลาย Sectors และไม่เว้นแม้แต่รายเล็กหรือรายใหญ่ ตลอดจนกระทบรายได้และความเชื่อมั่นของภาคครัวเรือนและแรงงานในทุกระดับ ท่ามกลางบริบทเศรษฐกิจในปีที่ผ่านมาที่อ่อนแอเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ประกอบกับจะยังเผชิญความไม่แน่นอนสูง トラบไตที่ยังไม่มีวัคซีนป้องกันอย่างทั่วถึง ซึ่งอาจมีความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดอีกหลายระลอก จนกดดันให้มีการ Lockdown ประเทศอีกครั้ง และเป็นผลให้จีดีพีไทยมีโอกาสติดลบรุนแรงมากถึง 12% ได้ ความหวังในวิกฤตนี้ คือ “ภาครัฐ” เพราะจะเป็น Driver สำคัญในการพยุงและฟื้นฟูเศรษฐกิจ

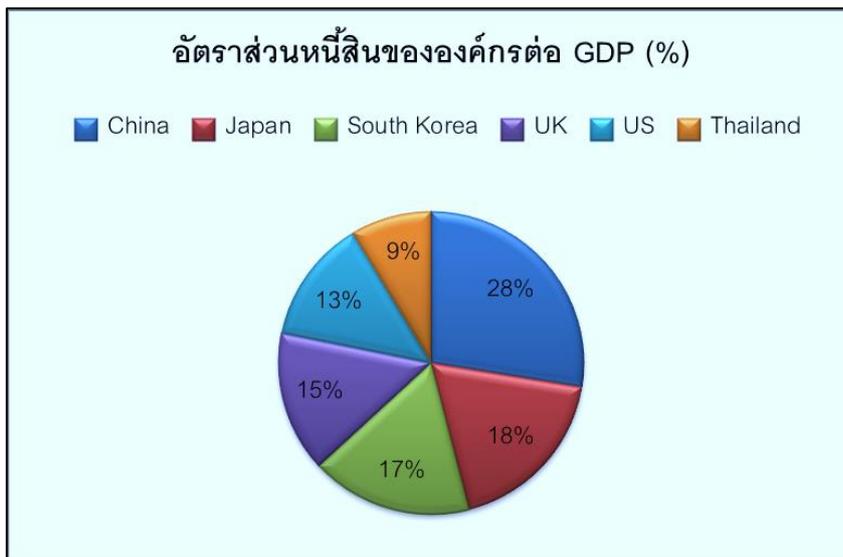

ภาพที่ 7 จีดีพีของประเทศไทย (Oxford Economics, 2020)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อธุรกิจในยุคปกติใหม่ (New Normal)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อธุรกิจในยุคปกติใหม่ (New Normal) 5 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) หนี้ 2) กระแสทุนโลกาภิวัตน์ 3) ภาครัฐ 4) เทรนด์สุขภาพจะเป็นแรงขับเคลื่อนและ 5) Digital Technology เป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง แต่ยังคงฝากร่องรอยพร้อมเปลี่ยนแปลงโลกใบเดิมของเราสู่ยุคปกติใหม่ ซึ่งในมุมมองทางเศรษฐกิจมหภาค วิเคราะห์ว่าประเทศไทยกำลังจะเจอ Blockers หรือปัจจัยที่ขวางกั้นการเติบโตอย่างน้อยสองประการ คือ ปัญหาด้านหนี้ และกระแสทุนโลกาภิวัตน์ (International Monetary Fund, 2020)

ปัญหาหนี้ในหลายประเทศจะเป็นความท้าทายที่ต้องจับตา แต่ในส่วนของไทยอาจโชคดีกว่าประเทศอื่นอยู่บ้างตรงที่หนี้ของภาคเอกชนของไทยยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก เมื่อเทียบกับอีกหลายประเทศ โดยไทยมีอัตราส่วนหนี้สินขององค์กรต่อจีดีพี ที่ไม่รวมสถาบันการเงินอยู่ที่ 48% ของจีดีพี ในขณะที่สหรัฐฯ 74% ญี่ปุ่น 103% และจีน 154% ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 อัตราส่วนหนี้สินขององค์กรต่อ GDP (%) (International Monetary Fund, 2020)

จากปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและธุรกิจจากการใช้จ่ายและการสนับสนุนต่างๆ จากภาครัฐ โดยเฉพาะเกี่ยวกับสุขภาพที่จะมาเป็นอันดับต้นๆ การใส่ใจสุขภาพและการรักษาจะมาแรงและจะมี Digital Technology เป็น Enabler หรือสิ่งที่กระตุ้นให้ประเทศและธุรกิจเติบโตไปได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่สำคัญของธุรกิจในยุคปกติใหม่

ปัจจัย	ธุรกิจยุคปกติใหม่
ปัจจัยขับเคลื่อน	1. หุ่นยนต์, AI, เครื่องมือทางการแพทย์ 2. ทำงานจากที่บ้านที่ต้องการความคล่องตัวทางธุรกิจ
ปัจจัยที่ขวางกั้น	3. ที่เก็บข้อมูล AR / VR
ปัจจัยสิ่งที่กระตุ้น	4. หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ, การพิมพ์ 3 มิติ 5. แพลตฟอร์มออนไลน์

จากตารางที่ 1 แสดงถึงปัจจัยที่สำคัญของธุรกิจในยุคปกติใหม่ที่มีผลต่อการดำเนินกิจการ โดยจะต้องคำนึงใน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยขับเคลื่อน ปัจจัยที่ขวางกั้น และปัจจัยสิ่งที่กระตุ้น ซึ่งธุรกิจจะต้องรับมือและแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลต่อการปรับตัวหลังจากการฟื้นตัวของภาวะระบาดทั่วของโควิด-19

วิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจในยุคปกติใหม่ (New Normal)

การวิเคราะห์ผลกระทบจากปัจจัยยุคปกติใหม่ต่อธุรกิจว่าธุรกิจใด จะมีโอกาสเติบโตโดดเด่น หรือธุรกิจใดมีความเสี่ยงที่จะเผชิญความท้าทายสูง เพื่อให้ภาคธุรกิจได้เตรียมตัวว่าโอกาส พร้อมทั้งวางแผนรับมือ โดยได้จัดระดับผลบวกที่แต่ละธุรกิจจะได้รับจากปัจจัยด้านขับเคลื่อนดังภาพที่ 9 ซึ่งประกอบด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับด้านสุขภาพ เป็นแกนตั้ง แล้วนำมาประกบกับระดับผลกระทบด้านลบจากปัจจัยขวางกั้น ซึ่งได้แก่การพึ่งพาอุปสงค์ต่างประเทศและการมีภาระหนี้สูง เป็นแกนนอน สามารถ แบ่งกลุ่มธุรกิจได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่ม เติบโต: มีปัจจัยบวกสูงและปัจจัยขวางกั้นต่ำ
2. กลุ่ม ทรงตัว: มีปัจจัยบวกสูงและปัจจัยขวางกั้นสูง หรือมีปัจจัยบวกต่ำและปัจจัยขวางกั้นต่ำ
3. กลุ่ม เฝ้ารวัง: มีปัจจัยบวกน้อยและปัจจัยขวางกั้นสูง

	Reliance on blockers		
High	- Technology - Chemical - Healthcare - Logistics	- Food & Beverages - Energy - Tourism - E&E and Machinery	Relevant to Drivers
Low	- Construction & Building Material - Retail	- Textile Leather & Jewelry - Auto & Parts - Packaging - Metal - Real Estate - Transport - Agriculture	
	Low	High	

ภาพที่ 9 ผลกระทบต่อธุรกิจในยุคปกติใหม่ (Smart SME, 2563)

เพราะโควิด-19 ขณะที่บางธุรกิจก็ส่อแววแยกลงต่อเนื่องในยุคปกติใหม่ โดยได้พิจารณาแนวโน้มธุรกิจในช่วงก่อนและระหว่างวิกฤตโควิด-19 ร่วมด้วย เพื่อแยกระหว่างปัญหาระยะสั้นในช่วงความผิดปกติ ปัจจุบันจากวิกฤตโควิด-19 ออกจากปัจจัยพื้นฐานของธุรกิจนั้นๆ เพราะบางธุรกิจอาจ เผชิญปัจจัยลบเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ในช่วงก่อนหน้าวิกฤตโควิด-19 ดังนั้นในอนาคตแม้สถานการณ์โควิด-19 จะคลี่คลายลง แต่ธุรกิจนั้นๆ อาจมีทิศทางที่ไม่สดใสต่อเนื่อง โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและปัจจัยแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ สามารถสรุปแนวโน้มธุรกิจในช่วงก่อนและระหว่างวิกฤตโควิด-19 ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวโน้มการดำเนินธุรกิจก่อนระหว่างและหลังพบไวรัสโควิด -19

	ธุรกิจ	มูลค่ายอดขายธุรกิจ	ลำดับ
เติบโต	ด้านสุขภาพ	872	2
	เทคโนโลยี	661	3
	เคมีภัณฑ์	2,667	1
	ขนส่ง	510	4
	อาหารและเครื่องดื่ม	3,587	3
	เครื่องจักร	4,722	1
ทรงตัว	พลังงาน	4,497	2
	ท่องเที่ยว	554	6
	ค้าปลีก	2,962	4
	วัสดุก่อสร้างอาคาร	2,688	5
	การเกษตร	1,437	3
	ยานยนต์และอะไหล่	6,006	1
ฝ่อระวัง	สิ่งทอและเครื่องประดับ	2,748	2
	เหล็ก	1,384	4
	บรรจุภัณฑ์	314	7
	อสังหาริมทรัพย์	1,163	5
	คมนาคม	795	6

สรุป

แนวโน้มและปัจจัยที่ส่งผลต่อธุรกิจในยุคปกติใหม่ จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเติบโต คือ กลุ่มที่มีโอกาสขยายตัวสูง จึงควรริบคว้าโอกาส เพราะเป็นธุรกิจที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในขณะที่เกิดโรคระบาดโควิด-19 ด้านสุขภาพและเทคโนโลยี ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การกำหนดให้เป็นอุตสาหกรรม S-Curve รวมถึงการเป็นสาขาธุรกิจที่มีแนวโน้มจะอยู่ในแผนฟื้นฟู เศรษฐกิจตามกรอบวงเงิน 4 แสนล้านบาท โดยธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ธุรกิจ บริการด้านเทคโนโลยี เคมีภัณฑ์ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเคมีชีวภาพ) สุขภาพและ การแพทย์ และธุรกิจก่อสร้างและวัสดุก่อสร้างกับโครงการก่อสร้างของภาครัฐ ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า ธุรกิจในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีทิศทางเติบโตดีเป็นทุนเดิมตั้งแต่ก่อนเผชิญวิกฤตโควิด-19 อยู่แล้ว ทำให้เมื่อสถานการณ์โควิด-19 ทุเลาลง และมีปัจจัยยุคปกติใหม่หนุนเข้ามาเพิ่มธุรกิจกลุ่มนี้จึงจะยังมีโอกาสเติบโต กลุ่ม ทรงตัว หรือกลุ่มที่มีทั้งดีและร้ายปะปนกันไป ดังนั้นจึงต้องเร่งลดความเสี่ยงในน้อยลง โดยธุรกิจในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ได้รับปัจจัยบวกจากการเกี่ยวโยงกับแนวโน้มการใส่ใจสุขภาพ (Healthcare) และเทคโนโลยี ตลอดจนได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล เช่น อยู่ในธุรกิจเป้าหมายของประเทศ (S-Curve) ซึ่งได้แก่ ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม พลังงาน อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักร และท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ธุรกิจเหล่านี้เผชิญแรงกดดันจากการพึ่งพิงตลาดต่างประเทศ ซึ่งชะลอการเจริญเติบโตในอนาคต และกลุ่มฝ่อระวัง เผชิญความท้าทายสูง การลดต้นทุน

ที่ไม่จำเป็นลง และดึงเทคโนโลยีมาเสริมธุรกิจ เพื่อแสวงหาโอกาสใหม่ๆ โดยเฉพาะธุรกิจที่อิงกับตลาดต่างประเทศ ทั้งในมิติอุปสงค์ และราคาในตลาดโลก รวมถึงธุรกิจที่ได้รับแรงกดดันจากภาระหนี้สูง ทั้งนี้ของธุรกิจและกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เช่น ธุรกิจสิ่งทอ เครื่องหนัง เครื่องประดับ รถยนต์ โลหะ บรรจุก๊าซ (ยกเว้นบรรจุก๊าซประเภทกระดาศ ซึ่งยังมีแนวโน้มเติบโตตามธุรกิจ e-Commerce) ธุรกิจขนส่ง อสังหาริมทรัพย์ และเกษตร ยกเว้นธุรกิจเกษตรที่เกี่ยวกับ Medical Rubber, Biopharmaceutical และ Bio cosmetics ซึ่งอยู่ในกลุ่มเติบโตแตกต่างจากธุรกิจเกษตรอื่นๆ ในภาพรวมตามเหตุปัจจัยบทบาทของธุรกิจด้านสุขภาพ ส่วนสำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อธุรกิจในยุคปกติใหม่ใน 5 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) หนี้ 2) กระแสทวนโลกาภิวัตน์ 3) ภาครัฐ 4) เทรนด์สุขภาพและ 5) เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งประเทศไทยจะได้รับผลกระทบ 2 ด้าน คือ ปัญหาด้านหนี้ในปัจจุบันอัตราหนี้สินต่อประชากรมีสัดส่วนที่สูงขึ้น และกระแสทวนโลกาภิวัตน์ จะเห็นได้ว่าปริมาณการซื้อขายสินค้า ลดลงอย่างต่อเนื่อง การระบาดของโควิดยิ่งทำให้ความต้องการสินค้าลดลง และร้านค้าจำนวนมากไม่สามารถเปิดขายได้ ดังนั้นมาตรการเยียวยาของภาครัฐ จึงเป็นมาตรการที่สำคัญในการเยียวยาและประคองเศรษฐกิจให้ผู้ประกอบการสามารถข้ามผ่านสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ไปได้

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารกรุงไทย. (2564). “ลำดับขั้นตอนการเข้าสู่ยุคปกติใหม่”. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://krungthai.com/th/krungthai-update/news-detail/626/>
- International Monetary Fund. (2020). “Corporate debt to GDP ratio (%)”. Retrieved February 20, 2021, from <https://www.imf.org/en/Search#q=GDP&sort=relevancy/>
- Our world in data. (2021). “The number of new infections is declining in many countries”. Retrieved February 20, 2021, from <https://ourworldindata.org/>
- Oxford Economics. (2020). “GDP Thai”. Retrieved February 20, 2021, from <https://www.oxfordeconomics.com/>
- S&P Global rating. (2021a). “The economy could return in a U-shaped manner”. Retrieved February 20, 2021, from <https://www.spglobal.com/en/researchinsights/featured/economic-implications-of-S&P-coronavirus/>
- Smart SME. (2563). “เจาะแนวโน้ม 3 กลุ่มธุรกิจยุค New Normal กลุ่มเติบโต-ทรงตัว-เฝ้าระวัง”. Retrieved กุมภาพันธ์ 20 , 2564, from <https://smartsme.co.th/content/240920>
- UNCTAD. (2021). “De-Globalization”. Retrieved February 20, 2021, from <https://unctad.org/about/organization/division-globalization-and-development-strategies/>
- US Department of Labor. (2019). “Proportion of annual income after taxes to household debt (%) in OECD”. Retrieved February 20, 2021, from <https://www.dol.gov/general/topic/labor-relations/>
- YPO. (2021). “The economy could return in a U-shaped manner”. Retrieved February 20, 2021, from <https://www.ypo.org/who-is-ypo/>

การพัฒนารูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ*

THE DEVELOPMENT GARMENT PATTERN FOR THE ELDERLY

ไอรดา สูดสังข์^{1*}, เสาวนีย์ รัฐนิธิคุณานนท์¹, กิตติศักดิ์ อริยเครือ¹, สูดากาญจน์ แยมดี¹, ฐิตาภรณ์ แทวนเพชร²

Irada Soodsung^{1*}, Saowanee Ratnidhikunanon¹, Kittisak Ariyakuare¹, Sudakan Yadee¹, Thitaporn Wanphet²

¹คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹Faculty of Industrial Textiles and Fashion Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok, Thailand

²คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก ประเทศไทย

²Faculty of Industrial Technology, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Irada.s@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่มีต่อรูปแบบเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้สูงอายุ 60 - 80 ปี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามความพึงพอใจ และต้นแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 6 ตัว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุจำนวน 6 แบบ ได้แก่ 1) รูปแบบเสื้อแขนสั้น ตัวปล่อย ผ้าหน้า ปกฮาวาย มีกระเป๋าด้านหน้า 2 ข้าง 2) รูปแบบเสื้อแขนสามส่วน ตัวปล่อย ผ้าหน้า กระดุม 4 เม็ด ปกจี๊ด มีกระเป๋าด้านหน้าข้างซ้าย 3) รูปแบบเสื้อแขนยาว ตัวปล่อย ผ้าหน้า ปกจี๊ด ผ้าปลายแขน มีกระเป๋าด้านหน้าข้างซ้าย 4) รูปแบบกางเกงขาสั้น ปลายขาบาน กระเป๋าด้านข้าง เกล็ดหลัง เอวยางยืดด้านข้าง ชิพหน้า 5) รูปแบบกางเกงขาสั้นสามส่วน ปลายขาตรง ทรงตรง กระเป๋าด้านข้าง จีบหน้า 2 จีบ เกล็ดหลัง เอวยางยืดด้านข้าง ชิพหน้า และ 6) รูปแบบกางเกงขายาว ปลายขาตรง ทรงตรง กระเป๋าด้านข้าง จีบหน้า 1 จีบ เกล็ดหลัง ขอบเอวยางยืดด้านข้าง ชิพหน้า ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในรูปแบบกางเกงขาสั้นสามส่วน มากที่สุด รองลงมา คือรูปแบบเสื้อแขนสามส่วน รูปแบบกางเกงขายาว รูปแบบเสื้อแขนยาว รูปแบบกางเกงขาสั้น และรูปแบบเสื้อแขนสั้น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47, 4.46, 4.30, 4.25, 4.00 และ 3.99 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การออกแบบและพัฒนา รูปแบบเครื่องนุ่งห่ม, เครื่องนุ่งห่มผู้สูงอายุ, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research is a mixed methods research quantitative and qualitative to design and develop apparel patterns for the elderly and to study consumer satisfaction towards apparel patterns for the elderly. The sample group used in the study was a 5- product design expert together with a group of elderly people aged from 60 to 80 years old residing in Dusit District, Bangkok. Number 100 people. The tool used to collect data is a satisfaction questionnaire and 6 types of apparel prototypes for the elderly. Percentage statistics, the arithmetic mean and

standard deviation were used for data analysis. The results of the study found that Six styles of clothing for the elderly include: 1) Short-sleeved shirt style, open back, front slit, Hawaiian collar, has 2 front pockets. 2) Three-quarter sleeve shirt style, loose, front slit, 4 buttons, shirt collar, has a pocket on the left front. 3) Long sleeve shirt style, loose, front slit, shirt collar, slit on the cuff, and has a pocket on the left front. 4) Shorts style, flared legs, side pockets, back scales, side elastic waist, front zipper. 5) Three-quarters pants style, straight leg ends, straight fit, side pockets, 2 front pleats, back scales, side elastic waist, front zipper and 6) Long pants style: straight leg ends, straight fit, side pockets, 1 front pleat, back scale, elasticated waistband on the side, front zipper. Satisfaction with clothing style For the elderly, it was found that respondents were most satisfied with the three-quarter-length pants style, followed by the three-quarter sleeve shirt style. trousers pattern long sleeve shirt pattern shorts pattern and short sleeve shirt styles with average values of 4.47, 4.46, 4.30, 4.25, 4.00 and 3.99, respectively.

Keywords: Design And Development of Apparel Styles, Apparel Elderly, Elderly

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุกำลังเป็นประเด็นที่หลายภาคส่วนให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับประเทศไทยการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมของผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์นั้นจะเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2567 นั้นหมายถึงรูปแบบของสังคมจะถูกจัดเรียงใหม่ตามกรอบของพฤติกรรม เมื่อพฤติกรรมและทัศนคติของผู้สูงวัยมีการปรับเปลี่ยนไปประเภทหรือลักษณะของสินค้าและบริการที่สอดคล้องต่อความต้องการของตลาด ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงตาม สำหรับแนวโน้มของตลาดสินค้าแฟชั่นก็เช่นกัน การที่กลุ่มสินค้าบริโภคและอุปโภค โดยรอบมีทิศทางไปสู่กลุ่มผู้บริโภคสูงอายุมากขึ้น เป็นอีกหนึ่งสัญญาณสำคัญทางการค้าที่ส่งถึงผู้ประกอบการ ในไลน์ธุรกิจหลักและธุรกิจร่วมให้เตรียมรับและปรับตัว (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2565) โดยการเปลี่ยนแปลงของสังคมผู้สูงอายุเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมบริการบริโภคและแนวทางการใช้ชีวิตของผู้สูงวัย ซึ่งเป็นผลจากการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงวัย ทั้งในด้านสังคม อารมณ์ และจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ เปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย (วัชรกรรณ์ ชิวโคภิชฐ, 2562) แนวโน้มของจำนวนประชากรผู้สูงวัยในประเทศไทย จาก 65,994,000 คน มีประชากรสูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 13,458,000 คน อายุ 65 ปีขึ้นไป 8,988,000 คน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาลัมพิตล, 2566) โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กำหนดว่าผู้สูงอายุหมายถึงบุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสรีระ ด้านจิตใจ และด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ โดยสรุปแล้วมีผลเกี่ยวเนื่องจากความเสื่อมทางกาย ความสามารถในการปรับตัวปรับใจต่อการเปลี่ยนแปลง และการสูญเสียหรือเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิต ตลอดจนภาวะทางเศรษฐกิจ ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2561) นารี ศิริกุล กล่าวว่า ความสูงวัยเป็นกระบวนการสากลที่กำหนดความสูงวัยโดยจำนวนปี (Chronological age) นิยมใช้ในการกำหนดการเกษียณอายุ หรือหยุดจากการทำงาน โดยประเทศไทยใช้อายุ 60 ปีขึ้นไป แบ่งช่วงอายุเป็น 3 ช่วง ได้แก่ วัยสูงอายุตอนต้น (Young-old) อายุ 60-69 ปี วัยสูงอายุตอนกลาง (Medium-old) อายุ 70-79 ปี วัยสูงอายุตอนปลาย (Old-old) อายุ 80 ปีขึ้นไป (นารี ศิริกุล, 2558)

สำหรับสินค้าผู้สูงอายุสามารถแบ่งได้เป็นสองรูปแบบ คือ สินค้าสำหรับผู้สูงวัยที่ไม่ได้ป่วย (wellness) เป็นกลุ่มคนที่มีกำลังซื้อพร้อมจ่าย อีกกลุ่มคือ กลุ่มผู้สูงวัยที่ป่วย (illness) เป็นกลุ่มผู้ดูแลเป็นผู้ซื้อเพราะผู้สูงวัย

ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ (ประชากรธุรกิจออนไลน์, 2558) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้แบ่งกลุ่มสินค้าที่มีแนวโน้มในการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุออกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ อาหารแปรรูปเพื่อสุขภาพและอาหารจากธรรมชาติ เฟอร์นิเจอร์ แพชั่นและไลฟ์สไตล์ วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างสำหรับผู้สูงอายุ และเครื่องมือแพทย์ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้สูงอายุมีความต้องการ ด้านการบริโภคสินค้าเช่นเดียวกับกับกลุ่มผู้บริโภคในช่วงอายุอื่น ๆ เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุสภาพร่างกายเปลี่ยนแปลงไป เช่น การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อต่าง ๆ ลดลง หยิบจับสิ่งของขนาดเล็ก ๆ ไม่ถนัด ผิวหนังแห้ง บาง และความยืดหยุ่นลดลง การมองเห็นลดลง ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลง หน้าท้องยื่น เอวหนาขึ้น ขาเล็กลง หน้าอกหย่อนคล้อย กระดูกสันหลังโค้งงอและสั้นลง (สุธีลักษณ์ ไกรสุวรรณ, ม.ป.ป.) ปัญหาด้านสายตาที่ทำให้การมองเห็นลดลง การเคลื่อนไหวของข้อต่อที่ไม่สะดวก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้เสื้อผ้าในผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังต้องการเสื้อผ้าที่ ส่งเสริมบุคลิกภาพ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเมื่อเขาสังคม สำหรับการออกแบบและผลิตเสื้อผ้าสำหรับผู้สูงอายุ จะต้องพิจารณาถึงการสวมใส่สบาย ดูแลง่าย และสามารถใช้ได้หลายโอกาส เพราะผู้สูงอายุไม่นิยมเปลี่ยนเสื้อผ้าบ่อย ภายใน 1 วัน (วิษณุ บุญมาร์ตน, 2557) โดยคุณสมบัติหลักของเสื้อผ้าคือ สวมใส่สบาย เก็บรักษาง่ายและออกแบบทันสมัย (เยาวภา ปฐมศิริกุล และคณะ, 2560) และการออกแบบเสื้อผ้าผู้สูงอายุสามารถช่วยส่งเสริมความต้องการของผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย เพื่อให้เหมาะสมกับรูปร่างที่มีการเปลี่ยนแปลง (จิตติมา พุทธบูชา, 2563)

จากที่กล่าวมานั้น เมื่อสตรีก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ จะมีสภาพร่างกายเปลี่ยนแปลงไป อันเป็นอุปสรรคต่อการสวมใส่เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งมีบทบาทหน้าที่และกิจกรรมทางสังคม เสื้อผ้าจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิต ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาารูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ โดยการนำองค์ประกอบด้านแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ หลักการออกแบบ และรายละเอียดจากหลักการสร้างแพทเทิร์นเพื่อมาเชื่อมโยงกับเครื่องนุ่งห่มสำเร็จรูป สำหรับผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการศึกษารวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้พัฒนารูปแบบเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุ สำเร็จรูปในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุ
2. เพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่มีต่อรูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อหาคำตอบของการวิจัยที่มีความครอบคลุมและชัดเจน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาภาคสนาม และข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินงานออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 กลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ 60 - 80 ปี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีประชากรทั้งหมด 17,067 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2556) โดยใช้วิธีการการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 100 คน

จากการสุ่มตัวอย่างของยามาเน (Yamane, T., 1973) ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เมื่อความคลาดเคลื่อน 0.1%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามความต้องการผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 100 คน ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่ม จำนวน 14 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2.2 แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ต่อแบบร่างเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วยแบบร่างเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ 6 กลุ่ม จำนวน 18 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) เสื้อแขนสั้น จำนวน 3 รูปแบบ 2) เสื้อแขนสามส่วน จำนวน 3 รูปแบบ 3) เสื้อแขนยาว จำนวน 3 รูปแบบ 4) กางเกงขาสั้น จำนวน 3 รูปแบบ 5) กางเกงขาสั้นสามส่วน จำนวน 3 รูปแบบ และ 6) กางเกงขายาว จำนวน 3 รูปแบบ เพื่อให้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่ม เลือกแบบที่เหมาะสมที่สุด

2.3 ต้นแบบผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เสื้อแขนสั้น จำนวน 1 รูปแบบ เสื้อแขนสามส่วน จำนวน 1 รูปแบบ เสื้อแขนยาว จำนวน 1 รูปแบบ กางเกงขาสั้น จำนวน 1 รูปแบบ กางเกงขาสั้นสามส่วน จำนวน 1 รูปแบบ และกางเกงขายาว จำนวน 1 รูปแบบ รวมทั้งสิ้น 6 รูปแบบ โดยออกแบบและพัฒนาตามหลักการใช้เส้น สี รูปทรง และผิวสัมผัส รวมถึงหลักในการสร้างแบบตัดเครื่องนุ่งห่ม

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ โดยแบ่งแบบประเมินออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลการประเมินผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ด้านความสวยงาม จำนวน 5 ข้อ ด้านรูปแบบผลิตภัณธ์ จำนวน 5 ข้อ ด้านประโยชน์การใช้งาน จำนวน 5 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. การตรวจสอบเครื่องมือ

นำแบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ต่อแบบร่างเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ นำไปเสนอ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา (Content-Validity) วิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด (Index Item of Congruent : IOC) ซึ่งพิจารณาแล้วเกณฑ์ IOC อยู่ในระดับ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องเหมาะสม จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากพื้นที่กลุ่มเป้าหมายได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่ม จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินความพึงพอใจ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ 60 - 80 ปี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มี โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่ม

ผู้วิจัยลงพื้นที่กลุ่ม โดยมีการจัดกิจกรรมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อแจ้งถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งแจกแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณธ์เครื่องนุ่งห่มให้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อรวบรวมข้อมูลและสรุปผลของการดำเนินกิจกรรมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4.2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและนำแบบร่างเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุที่เป็นรูปภาพ เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะในแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ และสรุปผล

4.3 การประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยลงพื้นที่กลุ่ม โดยมีการจัดกิจกรรมอบรม เพื่ออธิบายถึงรูปแบบของผลิตภัณฑ์ โดยมีต้นแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 6 รูปแบบ ไปจัดแสดงโชว์เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเห็นภาพที่ชัดเจน พร้อมทั้งแจกแบบสอบถามและภาพถ่ายด้านหน้าและด้านหลังของผลิตภัณฑ์ ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อรวบรวมข้อมูลและสรุปผลของการดำเนินกิจกรรม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามผลความคิดเห็นแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไปนี้

5.1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม จะมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยนำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลที่ได้จะนำมาสรุปรวบรวมข้อมูลนำไปวิเคราะห์ในรูปแบบสถิติเชิงพรรณนา

5.2 การออกแบบและพัฒนา รูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วยแบบร่างเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ 6 กลุ่ม จำนวน 18 รูปแบบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกแบบที่ เหมาะสมที่สุด โดยนำไปวิเคราะห์ในรูปแบบสถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ (Percentage)

5.3 การประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ โดยแบ่งแบบประเมินออกเป็น 3 ตอน และต้นแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 6 แบบ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเลือกข้อที่เหมาะสมที่สุด โดยเป็นแบบมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และอ่านค่าตามอัตราส่วน

นำไปวิเคราะห์ในรูปแบบสถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ซึ่งผลที่ได้จะนำมาสรุปรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม พบว่า การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จะเป็นตัวกำหนดทิศทางของเครื่องนุ่งห่ม ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไป

(n = 100)

เรื่อง	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ	ผู้สูงอายุระดับต้น อายุระหว่าง 60 - 69 ปี	54	54.00
	ผู้สูงอายุระดับกลาง อายุระหว่าง 70 - 79 ปี	38	38.00
	ผู้สูงอายุระดับปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป	8	8.00
สถานภาพ	โสด	4	7.00
	สมรส	64	64.00
	หย่าร้าง	13	13.00
ระดับการศึกษา	หม้าย	19	16.00
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	74	74.00
	ปริญญาตรี	24	24.00
รายได้ปัจจุบันต่อเดือน	สูงกว่าปริญญาตรี	2	2.00
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	82	71.00
	10,001-20,000 บาท	11	22.00

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

(n = 100)

เรื่อง	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งรายได้	20,001–30,000 บาท	7	7.00
	35,001 บาทขึ้นไป	0	0.00
	บำนาญจากหน่วยงาน	7	7.00
	จากการทำงาน	67	82.00
	ได้จากบุตร หลาน หรือญาติ	26	11.00

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุระดับต้น อายุระหว่าง 60 ถึง 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 54 มีสถานะภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 64 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 74 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 71 โดยมีแหล่งรายได้จากการทำงานคิดเป็นร้อยละ 82

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม

(n = 100)

เรื่อง	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคม	2 ถึง 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์	15	15.00
	2 ถึง 3 ครั้ง ต่อเดือน	67	67.00
	2 ถึง 3 ครั้ง ต่อปี	18	18.00
ลักษณะกิจกรรมทางสังคมที่ไปร่วมงาน	งานวิชาการ	7	7.00
	งานสังคมธุรกิจ	5	5.00
	งานเลี้ยงพบปะสังสรรค์	64	64.00
	งานประเพณีต่าง ๆ	24	24.00
	อื่นๆ	0	0
ปัญหาในการสวมใส่เสื้อผ้าของผู้สูงอายุ	ไม่มีปัญหา	3	1.04
	ยกแขนขึ้นสูงได้ไม่ถนัด	53	18.40
	ยกขาขึ้นสูงได้ไม่ถนัด	58	20.14
	เอื้อมมือไปด้านหลังไม่ได้	63	21.88
	ก้มตัวลงไม่ได้	57	19.79
	ตามองไม่ค่อยเห็น	54	18.75
ส่วนของเสื้อผ้าที่มีปัญหาต่อการสวมใส่ของสตรีสูงอายุ	คอ	4	1.71
	แขน	47	20.08
	อก	7	2.99
	เอว	42	17.95
	หน้าท้องและสะโพก	58	24.79
	ขา	35	14.96
	เครื่องเกาะเกี่ยว	41	17.52
วิธีการจัดหาเสื้อผ้าของสตรีสูงอายุ	ซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูป	92	92.00
	การสั่งตัด	8	8.00

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม (ต่อ)

(n = 100)

เรื่อง	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งในการเลือกซื้อเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายของสตรีสูงวัย	ร้านขายของฝากหรือร้านขายของที่ระลึก	23	14.02
	งานแสดงสินค้าหรืองาน OTOP	21	12.80
	ห้างสรรพสินค้า	20	12.20
	ร้านขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป	82	50.00
	ร้านค้าออนไลน์	18	10.98
	อื่นๆ โปรดระบุ	0	0.00
ความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มของท่าน	6 ถึง 12 เดือนต่อครั้ง	8	8.00
	2 ถึง 5 เดือนต่อครั้ง	83	83.00
	1 เดือนต่อครั้ง	7	7.00
	1 เดือน 2 ถึง 3 ครั้ง หรือมากกว่า	2	2.00
ราคาของผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม	ต่ำกว่า 500 บาท	78	78.00
	501 –1,000 บาท	16	16.00
	1,001 –1,500 บาท	4	4.00
	1,501 บาทขึ้นไป	2	2.00
การตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม	รูปแบบและการออกแบบ	59	17.61
	ความเหมาะสมกับรูปร่าง	53	15.82
	ซื้อเมื่อชอบ	68	20.30
	ซื้อเมื่อลดราคา	62	18.51
	ซื้อตามกระแสแฟชั่น	37	11.04
	การผลิตมีคุณภาพ	31	9.25
	ประโยชน์การใช้สอย	23	6.87
	ตราสินค้า/ยี่ห้อ (Brand name)	2	0.60
ขนาดของเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่สตรีสูงวัยสวมใส่	เบอร์ S (ขนาดเล็ก)	5	5.00
	เบอร์ M (ขนาดกลาง)	23	23.00
	เบอร์ L (ขนาดใหญ่)	63	63.00
	เบอร์ XL (ขนาดใหญ่พิเศษ)	8	8.00
	อื่น ๆ	1	1.00
ประเภทของเครื่องนุ่งห่มที่สตรีสูงวัยใช้	เสื้อและกระโปรง	4	4.00
	เสื้อและกางเกง	85	85.00
	ชุดเดรสหรือชุดแขก	11	11.00
ลักษณะของเสื้อผ้าที่สตรีสูงวัยนิยมสวมใส่	เสื้อผ้าพอดีรูปร่างหรือเข้ารูป	36	36.00
	เสื้อผ้าตัวหลวม	64	64.00
โทนสีของเสื้อผ้าที่สตรีสูงวัยนิยมสวมใส่	สีอ่อน	53	53.00
	สีเข้ม	18	18.00
	สีสดใส	24	24.00
	สีแนวเบสิค	5	5.00

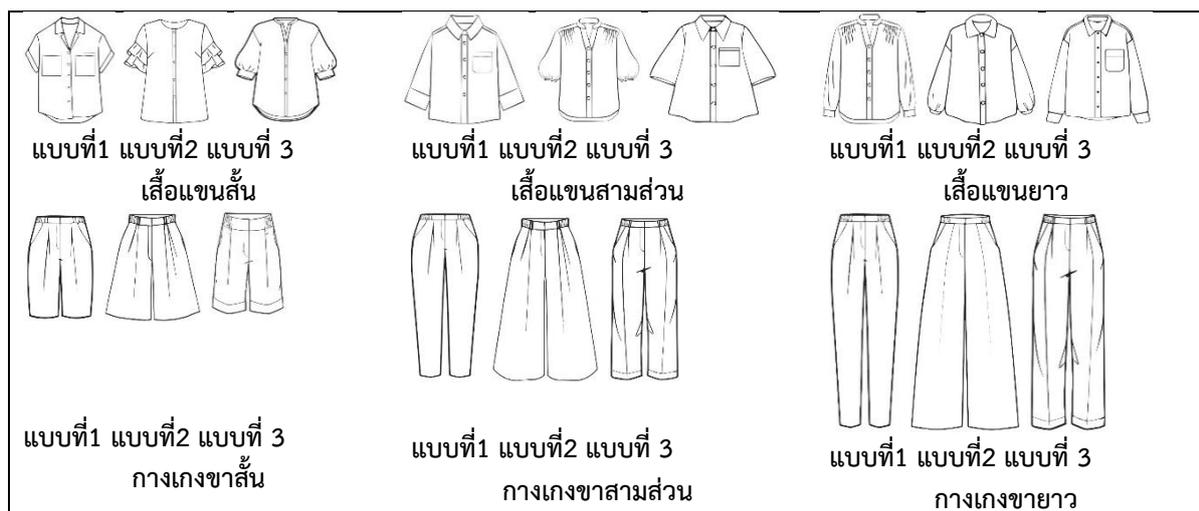
ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม (ต่อ)

(n = 100)

เรื่อง	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลวดลายของเสื้อผ้าที่สตรีสูงวัยนิยมสวมใส่	ผ้าพื้น	41	41.00
	ผ้าลายเรขาคณิต	9	9.00
	ผ้าลายธรรมชาติ	13	13.00
	ผ้าลายจุด	6	6.00
	ผ้าลายรวม	31	31.00

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม พบว่าการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม 2 ถึง 3 ครั้ง ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 67 ในลักษณะงานเลี้ยงพบปะสังสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 64 ปัญหาในการสวมใส่เสื้อผ้าคือไม่สามารถเอื้อมมือไปด้านหลังได้ คิดเป็นร้อยละ 63 ส่วนของเสื้อผ้าที่มีปัญหาต่อการสวมใส่ของสตรีสูงวัยคือน้ำที่องและสะโพก คิดเป็นร้อยละ 58 การจัดหาเสื้อผ้าของสตรีสูงวัยโดยซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 92 ซื้อร้านขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 82 มีความถี่ในการซื้อเครื่องนุ่งห่ม 2 ถึง 5 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 83 ซื้อในราคาต่ำกว่า 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 78 ซื้อเมื่อชอบ คิดเป็นร้อยละ 68 โดยมีขนาดของเสื้อผ้าสำเร็จรูปคือ เบอร์ L (ขนาดใหญ่) คิดเป็นร้อยละ 63 ในรูปแบบเสื้อและกางเกง คิดเป็นร้อยละ 85 ลักษณะตัวหลวม คิดเป็นร้อยละ 64 มีโทนสีอ่อน คิดเป็นร้อยละ 53 และเป็นลักษณะผ้าพื้น คิดเป็นร้อยละ 41

2. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม พบว่า เส้นกรอบนอกของเสื้อผ้า มีความจำเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นตัวกำหนดรูปแบบ และรูปทรงของเสื้อผ้า ให้เหมาะสมกับผู้ที่สวมใส่ ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยจึงทำการออกแบบเส้นกรอบนอกของเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วยแบบร่างเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้สูงอายุ 6 กลุ่ม จำนวน 18 รูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 1 แบบร่างเส้นกรอบนอกเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ

3. พิจารณาคัดเลือกแบบร่างเส้นกรอบนอกเครื่องนุ่งห่ม ที่เหมาะสม สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อนำมาออกแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 6 กลุ่ม ทั้งสิ้น 16 รูปแบบ ให้เหลือแบบร่างกลุ่มละ 1 แบบ คัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งได้ผลการพิจารณาโครงร่างเส้นกรอบนอก ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการคัดเลือกแบบเส้นกรอบนอกเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ จากผู้เชี่ยวชาญ (n=5)

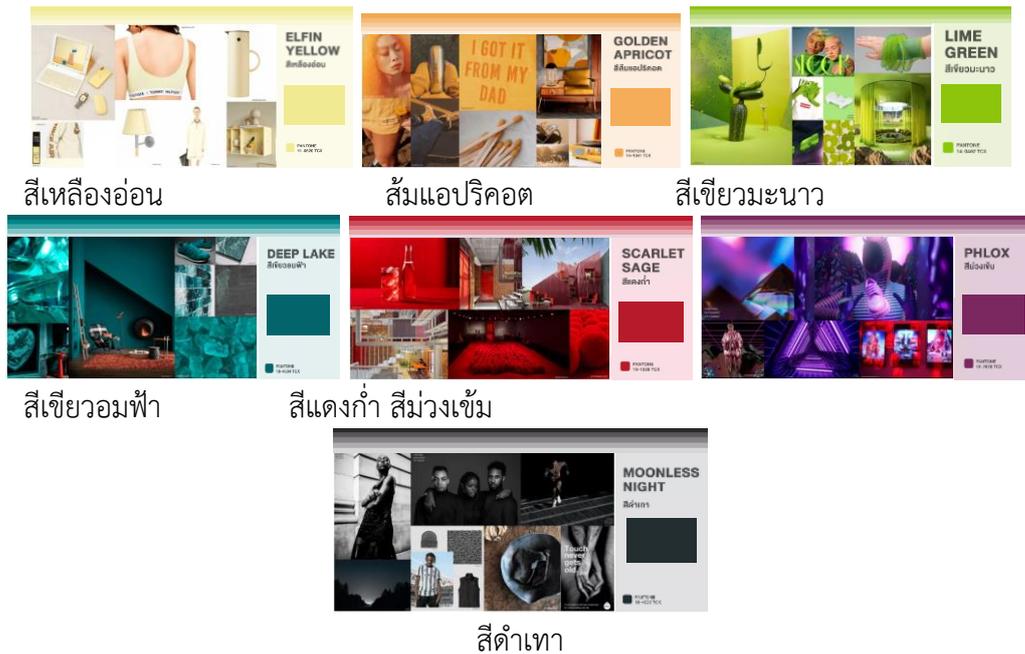
ประเภท รูปแบบ	ประเภทเสื้อ						ประเภทกางเกง					
	แขนสั้น		แขนสามส่วน		แขนยาว		ขาสั้น		ขาสามส่วน		ขายาว	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ										
แบบที่ 1	3	60	3	60	1	20	1	20	1	20	2	40
แบบที่ 2	1	20	1	20	1	20	4	80	1	20	0	0
แบบที่ 3	1	20	1	20	3	60	0	0	3	60	3	60
รวม	5	100	5	100	5	100	5	100	5	100	5	100

จากตารางที่ 2 ผลการคัดเลือกแบบร่างเส้นกรอบนอกเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ประเภทเสื้อแขนสั้น รูปแบบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 60 ประเภทเสื้อแขนสามส่วน รูปแบบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 60 ประเภทเสื้อแขนยาว รูปแบบที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 60 ประเภทกางเกงขาสั้น รูปแบบที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 80 ประเภทกางเกงขาสามส่วน รูปแบบที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 60 และประเภทกางเกงขายาว รูปแบบที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 60

ภาพที่ 2 แบบร่างเส้นกรอบนอกเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ คัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ

4. พิจารณาคัดเลือกโทสนีที่มีความเหมาะสมกับเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยใช้ลักษณะของสีในการประกอบการออกแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ จากเทรนสีปี 2023 ของศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) โดยมีเทรนด์ทั้ง 7 สี ทำการคัดเลือกให้เหลือ 1 สี โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งได้ผลการพิจารณา ในการคัดเลือกโทสนีที่เหมาะสมเพื่อนำมาออกแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

ภาพที่ 3 โทนสีทั้ง 7 สี ในเทรนสีปี 2023

ตารางที่ 3 แสดงผลการคัดเลือกเทรนด์สีจากผู้เชี่ยวชาญ (N=5)

โทนสี	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สีที่ 1 สีเหลืองอ่อน	0	0
สีที่ 2 ส้มแอปริคอต	3	60
สีที่ 3 สีเขียวมะนาว	1	20
สีที่ 4 สีเขียวมฟ้า	0	0
สีที่ 5 สีแดงกำมะหยี่	0	0
สีที่ 6 สีม่วงเข้ม	1	20
สีที่ 7 สีดำเทา	0	0
รวม	5	100

จากตารางที่ 3 ผลการคัดเลือกเทรนด์สีปี 2023 ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ เลือกสีที่ 2 คือสีส้ม คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา คือสีเขียวมะนาว และสีม่วงเข้ม คิดเป็นร้อยละ 20

5. ต้นแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 6 แบบ จากนั้นนำผลงานต้นแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ไปทำการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มผู้บริโภค

ภาพที่ 5 ต้นเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4 แสดงผลวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแสดงการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (n = 100)

เรื่อง	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ	ผู้สูงอายุระดับต้น อายุระหว่าง 60 - 69 ปี	63	63.00
	ผู้สูงอายุระดับกลาง อายุระหว่าง 70 - 79 ปี	31	31.00
	ผู้สูงอายุระดับปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป	6	6.00
	รวม	100	100.00
สถานภาพ	โสด	7	7.00
	สมรส	59	59.00
	หย่าร้าง	16	16.00
	หม้าย	18	18.00
	รวม	100	100.00
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	81	81.00
	ปริญญาตรี	15	15.00
	สูงกว่าปริญญาตรี	4	4.00
	รวม	100	100.00

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุระดับต้น อายุระหว่าง 60 ถึง 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.00 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 59.00 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.00

ตารางที่ 5 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ (n = 100)

รายการประเมิน	ประเภทเสื้อ				ประเภทกางเกง							
	แขนสั้น	แขนสามส่วน	แขนยาว	ขาสั้น	ขาสามส่วน	ขายาว						
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ด้านความสวยงาม												
1. รูปแบบมีความดึงดูดความสนใจ	3.92	0.39	4.31	0.60	4.37	0.49	4.18	0.86	4.53	0.50	4.49	0.75
2. ความสวยงามของรูปทรงเครื่องนุ่งห่มมีความเหมาะสม	4.01	0.48	4.46	0.77	4.09	0.67	3.93	0.77	4.25	0.88	4.49	0.64

ตารางที่ 5 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ (n = 100) (ต่อ)

รายการประเมิน	ประเภทเสื้อ				ประเภทกางเกง							
	แขนสั้น		แขนสามส่วน		แขนยาว		ขาสั้น		ขายาว			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
3. รูปแบบเครื่องนุ่งห่มมีความสวยงาม	4.00	0.55	4.23	0.78	4.06	0.75	3.84	0.76	4.32	0.75	3.82	0.77
4. รูปแบบเครื่องนุ่งห่มมีความทันสมัย	3.90	0.52	4.11	0.76	3.90	0.54	4.01	0.80	4.24	0.67	4.03	0.69
5. สีสีนของเครื่องนุ่งห่มมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	3.98	0.45	4.56	0.62	4.13	0.34	4.12	0.73	4.33	0.47	4.46	0.50
รวม	3.96	0.48	4.33	0.71	4.11	0.56	4.02	0.78	4.33	0.65	4.26	0.67
ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์												
1. ความเหมาะสมของรูปแบบเครื่องนุ่งห่ม	3.92	0.39	4.16	0.76	4.16	0.75	4.08	0.93	4.40	0.71	4.31	0.84
2. รูปแบบมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	3.91	0.29	4.61	0.53	4.25	0.48	4.03	0.70	4.54	0.50	4.40	0.53
3. รูปแบบของเครื่องนุ่งห่มเหมาะสมกับรูปร่าง	4.06	0.45	4.47	0.52	4.34	0.50	3.94	0.74	4.52	0.50	4.51	0.58
4. การตกแต่งเครื่องนุ่งห่มมีความเหมาะสมกับ												
ผู้สูงอายุ	4.02	0.25	4.35	0.48	4.10	0.30	4.15	0.69	4.37	0.49	4.48	0.50
5. วัสดุที่ใช้มีความเหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์												
เครื่องนุ่งห่ม	4.04	0.45	4.45	0.50	4.33	0.47	3.97	0.72	4.24	0.43	4.35	0.59
รวม	3.99	0.37	4.41	0.56	4.24	0.50	4.03	0.76	4.41	0.53	4.41	0.61
ด้านประโยชน์การใช้งาน												
1. รูปแบบเครื่องนุ่งห่มมีความเหมาะสมกับการใช้งาน	3.89	0.42	4.31	0.60	4.37	0.49	4.11	0.83	4.63	0.49	4.18	0.86
2. ความสะดวกในการสวมใส่เครื่องนุ่งห่ม	4.17	0.53	4.47	0.52	4.34	0.50	3.77	0.57	4.59	0.49	4.09	0.83
3. ความสะดวกในการปลดเครื่องเกาะเกี่ยว	4.03	0.26	4.35	0.48	4.10	0.30	4.10	0.66	4.62	0.49	4.20	0.71
4. รูปแบบเครื่องนุ่งห่มง่ายต่อการทำความสะอาด	3.95	0.48	4.56	0.62	4.13	0.34	3.94	0.60	4.38	0.49	4.16	0.75
5. ราคาจำหน่ายเหมาะสมกับผู้บริโภค	4.08	0.49	4.45	0.50	4.33	0.47	3.84	0.60	4.44	0.50	4.10	0.80
รวม	4.02	0.44	4.43	0.54	4.25	0.42	3.95	0.65	4.53	0.49	4.15	0.79
รวมทั้งสิ้น	3.99	0.43	4.39	0.60	4.20	0.49	4.00	0.73	4.43	0.56	4.27	0.69

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อรูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในรูปแบบกางเกงขาสั้นส่วนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.43 รองลงมา คือรูปแบบเสื้อแขนสามส่วน มีค่าเฉลี่ย 4.39 รูปแบบกางเกงขายาว มีค่าเฉลี่ย 4.27 รูปแบบเสื้อแขนยาว มีค่าเฉลี่ย 4.20 รูปแบบกางเกงขาสั้น มีค่าเฉลี่ย 4.00 และรูปแบบเสื้อแขนสั้น มีค่าเฉลี่ย 3.99 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านรูปแบบความสวยงาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในรูปแบบกางเกงขาสั้น และเสื้อแขนสามส่วนมากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบกางเกงขายาว รูปแบบเสื้อแขนยาว รูปแบบกางเกงขาสั้น และรูปแบบเสื้อแขนสั้น มีค่าเฉลี่ย 4.33, 4.33, 4.26, 4.11, 4.02 และ 3.98 ตามลำดับ

ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในรูปแบบเสื้อแขนสามส่วน รูปแบบกางเกงขาสั้น และรูปแบบกางเกงขายาวมากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบเสื้อแขนยาว รูปแบบกางเกงขาสั้น และรูปแบบเสื้อแขนสั้น มีค่าเฉลี่ย 4.41, 4.41, 4.41, 4.24, 4.03 และ 3.99 ตามลำดับ

ด้านประโยชน์การใช้งาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในรูปแบบกางเกงขาสั้น ส่วนมากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบเสื้อแขนสามส่วน รูปแบบกางเกงขายาว รูปแบบเสื้อแขนยาว รูปแบบกางเกงขาสั้น รูปแบบเสื้อแขนสั้น มีค่าเฉลี่ย 4.53, 4.43, 4.25, 4.15, 4.02 และ 3.95 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาารูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ นั้นสามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูลในการออกแบบ นำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและเป็นการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ ได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุระดับต้น อายุระหว่าง 60 ถึง 69 ปี มีสถานะภาพสมรส มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท โดยมีแหล่งรายได้จากการทำงาน มีการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคม 2 ถึง 3 ครั้ง ต่อเดือน ในลักษณะงานเลี้ยงพบปะสังสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับธีร์ โคตรธนา ว่ากลุ่มผู้สูงอายุตอนต้นมีการทำกิจกรรมนอกบ้าน เช่นการออกไปรับประทานอาหารหรือพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง ปัญหาในการสวมใส่เสื้อผ้าของผู้สูงอายุคือไม่สามารถเอื้อมมือไปด้านหลังได้ ส่วนของเสื้อผ้าที่มีปัญหาต่อการสวมใส่ของสตรีสูงวัยคือหน้าท้องและสะโพก การจัดหาเสื้อผ้าของสตรีสูงวัยโดยซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูป จากร้านขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีความถี่ในการซื้อเครื่องนุ่งห่ม 2 ถึง 5 เดือนต่อครั้ง ซื้อในราคาต่ำกว่า 500 บาท และซื้อเมื่อชอบ กลุ่มลูกค้าผู้สูงวัยมีความต้องการซื้อเสื้อผ้าชุดลำลองมากที่สุด โดยมีขนาดของเสื้อผ้าสำเร็จรูปคือ เบอร์ L (ขนาดใหญ่) ในรูปแบบเสื้อและกางเกง ลักษณะตัวหลวม โทนสีอ่อน ไม่มีลวดลายบนผ้า หรือเป็นลักษณะผ้าพื้น (ธีร์ โคตรธนา, 2563)

2. การออกแบบและพัฒนาารูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วยการออกแบบโครงร่างเส้นกรอบนอกของผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับวินิทร สอนพรินทร์ กล่าวว่า การออกแบบโครงสร้าง คือการนำชิ้นส่วนแต่ละชิ้นมาเย็บประกบกันเป็นเสื้อผ้าขึ้นมาได้อย่างสวยงามและรวมถึงการออกแบบชนิดของตะเข็บ ปก แขน กระเป่า รังคุม ให้สอดคล้องกับสรีระและเนื้อผ้าที่นำมาตัดเย็บ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ในโครงสร้างของแบบตัดจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเสื้อผ้าชุดนั้น โดยเฉพาะเส้นแนวต่อตามยาว (Princess line) หรือการต่อแนวต่อตามขวาง (Yoke) การนำรูปแบบและองค์ประกอบ มาทำการออกแบบและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย ประเภทเสื้อแขนสั้น ประเภทเสื้อแขนสามส่วน ประเภทเสื้อแขนยาว ประเภทกางเกงขาสั้น ประเภทกางเกงขาสั้น และประเภทกางเกงขาวยาว รวมทั้งสิ้น 18 รูปแบบ (วินิทร สอนพรินทร์, 2554)

3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่มีต่อารูปแบบเครื่องนุ่งห่ม สำหรับผู้สูงอายุ ด้วยแนวทางการศึกษาความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความสวยงาม ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ และด้านประโยชน์การใช้งาน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุระดับต้น อายุระหว่าง 60 ถึง 69 ปี มีสถานะภาพสมรส มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในรูปแบบกางเกงขาสั้นสามส่วนมากที่สุด กางเกงขาสั้นสามส่วนปลายขาตรง ทรงตรง มีกระเป๋าด้านข้าง จีบปล่อยด้านหน้า 2 จีบ มีเกล็ดด้านหลัง ใส่ยางยืด ที่ขอบเอว ด้านข้างทั้ง 2 ข้าง ซิปด้านหน้าและติดตะขอ ร่องลงมา คือรูปแบบเสื้อแขนสามส่วน โดยเป็นเสื้อตัวปล่อย ลักษณะผ่าหน้ามีกระดุม 4 เม็ด ปกเชิ้ต แขนสามส่วน และมีกระเป๋าด้านหน้าข้าง สอดคล้องกับเจียมจิต เผือกศรี โดยใช้เส้น สี รูปทรง ผิวสัมผัส ฯลฯ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความสวยงามและประโยชน์ใช้สอยด้วย หรือความหมายอีกนัยหนึ่ง คือ การสร้างสรรค์แบบหรืองานสำหรับนักร้องแบบ โดยยึดหลักแห่งความงามเป็นเกณฑ์และความถูกต้องสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ซึ่งสามารถนำมาผสมผสานให้เกิดรูปแบบในลักษณะต่าง ๆ บนเสื้อผ้า (เจียมจิต เผือกศรี, 2557)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ บุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ และคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ได้สนับสนุนสถานที่ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สรุปและข้อเสนอแนะ

การออกแบบรูปแบบเครื่องนุ่งห่ม ควรคำนึงถึงรูปร่างของผู้สูงอายุบางกลุ่ม หรือกลุ่มที่มีสัดส่วนเฉพาะตัว เพื่อครอบคลุมกลุ่มของผู้สูงอายุได้มากยิ่งขึ้น และการออกแบบรูปแบบเครื่องนุ่งห่มควรออกแบบให้สอดคล้องกับรูปแบบอื่น ๆ หรือออกแบบไปในทิศทางเดียวกัน ควรศึกษาและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มในรูปแบบอื่น ๆ ประเภทอื่น เช่น ชุดติดกัน กระโปรง และเสื้อผ้าบุรุษ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของตลาดที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น และควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของการทำความสะอาด และการดูแลรักษา รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปขายได้จริง และจำเป็นต้องพัฒนาต่อไป ด้านของรูปแบบที่หลากหลายและผลิตง่ายยิ่งขึ้น ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งต้องมีการวางแผน การคำนวณต้นทุนให้ละเอียดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจียมจิต เผือกศรี. (2557). การออกแบบเสื้อผ้าเพื่อการค้า. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพฯ.
- ฐิติมา พุทธิบูชา. (2563). เสื้อผ้าแฟชั่นเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับสตรีสูงอายุ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีร์ โคตรธา. (2563). แนวทางการสร้างสรรค์กลุ่มสินค้าแฟชั่นสำเร็จรูปด้วยหลักการเทคนิคเมจิกแพทเทิร์นสำหรับตลาดสินค้าแฟชั่นผู้สูงอายุประเทศไทย. วารสารศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 8(2), 55-70.
- นารี ศิริกุล. (2558). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าแฟชั่นในตลาดแฟชั่นสำเร็จรูปของสตรีเจนเนอเรชันวาย. ในวิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2558). แนะนำไอเดียธุรกิจ เจาะตลาดผู้สูงอายุ 3 กลุ่ม. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2565 จาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1427170066
- เยาวภา ปฐมศิริกุล และคณะ. (2560). พฤติกรรมการซื้อและโอกาสการตัดสินใจซื้อสินค้ากลุ่มเสื้อผ้าและรองเท้าของลูกค้าผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารสมาคมนักวิจัย, 22(1), 178-192.
- วัชรารักษ์ ชิวโสภิชฐ. (2562). สังคมผู้สูงอายุ: ปัจจัยการตลาดที่เปลี่ยนไป. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(1), 38-54.
- วินิทร สอนพรินทร์. (2554). การทำแบบตัดและเทคนิคการตัดเย็บเสื้อผ้า. กรุงเทพมหานคร: หจก.เกียรติกรรมการพิมพ์.
- วิชญ์ บุญมาร์ตัน. (2557). ธุรกิจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2566 จาก <http://www.lokwanee.com/web2013/?P=82334>
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาลัษณ์มหิดล. (2566). สารประชากรมหาวิทยาลัยมหิดล ปีที่ 32. เรียกใช้เมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://ipsr.mahidol.ac.th/population-gazette/>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2561). คู่มือเรียนรู้เข้าใจวัยสูงอายุ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ยีนยงการพิมพ์ จำกัด.

- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2565). เจาะเทรนด์โลก 2023 CO-TOPIA. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน).
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2566). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>
- สุธีลักษณ์ ไกรสุวรรณ. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา Topics in Home Economics (Development of Clothing for Special People). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. Third editio. Newyork: Harper and Row Publication.

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวิถีชีวิตเกษตร
ในชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว อำเภอแกด้า จังหวัดมหาสารคาม*
A MODEL FOR AGRI-TOURISM OF THE MODEL COMMUNITY IN BAN HUA KHUA,
KAE DAM DISTRICT, MAHASARAKHAM PROVINCE

วรรณมา คำปวนบุตร*, จรินทร์ พักประไพ

Wanna Khampuanbutra*, Charin Phakprapai

คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม ประเทศไทย

Faculty of Tourism and Hospitality Mahasarakham University, Mahasarakham, Thailand

*Corresponding author E-mail: wanna.k@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 3) การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบผสมวิธีด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างใช้กับผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มอาชีพและนักวิชาการพัฒนาชุมชน 7 คน 2) แบบสนทนากลุ่มย่อยใช้กับผู้ใหญ่บ้านและประธานกลุ่มอาชีพ 14 คน จำนวน 3 ครั้ง 3) แบบสอบถามปลายปิดใช้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยว 114 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาประกอบผลการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย ผลการศึกษาพบว่า 1) ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว มี 5 ด้าน 1) หนองแกด้าเป็นแหล่งน้ำสำคัญในการปลูกผักอินทรีย์ 2) ประเพณีฮีตสิบสองมีการสืบทอดมาแต่อดีต 3) งานหัตถกรรมใช้วัตถุดิบท้องถิ่น คือ กก ไม้ไผ่ 4) กลุ่มอาชีพตั้งขึ้นจากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เสื้ออก จักสาน ผ้าทอ 5) สะพานไม้แกด้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มี 4 กิจกรรม 1) ชม ทำซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพเสื้ออก ไม้ไผ่ 2) ชม ฟัง แลกเปลี่ยนความรู้ธุรกิจกับกลุ่มโฮมสเตย์ 3) ฟัง ปฏิบัติจริงในสวนกับกลุ่มผสมผสาน 4) ชม ทำของที่ระลึกกับกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ 3) การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มี 5 ปัจจัย 1) ชุมชนเต็มใจให้บริการและให้การดูแล 2) ชุมชนมีความเป็นธรรมชาติมาก 3) ชุมชนมีความรู้ด้านการเกษตร 4) ชุมชนมีความชำนาญในการให้บริการ 5) นักท่องเที่ยวมีความสะดวกในการใช้ยานพาหนะ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวิถีชีวิตเกษตร, ชุมชนต้นแบบ

Abstract

The research aims to study 1) the tourism resource base of the Ban Hua Khua model community 2) agri - tourism activities and 3) service provision in agri - tourism destinations. It is a qualitative and quantitative research by survey method, and the population is a purposive sample. The sampling and tools used were: 1) a structured interview form used with village headmen; 7 occupational group leaders and community development specialist. 2) small group discussions with 14 village headmen and occupational group leaders 3 times. 3) closed-ended questionnaires with 114 tourists. Data were analyzed by descriptive statistics, including:

percentage, mean, standard deviation integrated with interviews and small group meetings. The results of the study showed that 1) tourism resource base has 5 aspects: 1) Nong Kae Dam is an important water resource for organic vegetables farming 2) Heet Sib Song, traditional activity, has been passed down from the past 3) reed and bamboo are used as raw materials for handicraft 4) occupational groups established base on local wisdom, reed mats, basketry and woven cloth. 5) Saphan Mai Kae Dam is an important tourist destination 2) Regarding agri - tourism activities, there are 4 activities: 1) visiting, making, buying the reed mats and basketry of occupational groups. 2) talking and exchange business knowledge with the homestay group 3) visiting and practicing in the farm with mixed vegetable growing group 4) visiting and making souvenirs with the occupational group 3) providing services in agri - tourism site has 5 factors: 1) the community is willing to provide services and care 2) the community is true natural environment tourist attraction 3) the community has their own agricultural knowledge 4) the community has expertise in service management 5) the community is a place where tourists can access conveniently by various types of vehicles.

Keywords: Agro - Tourism, Agri – Tourism Model, Model Community

บทนำ

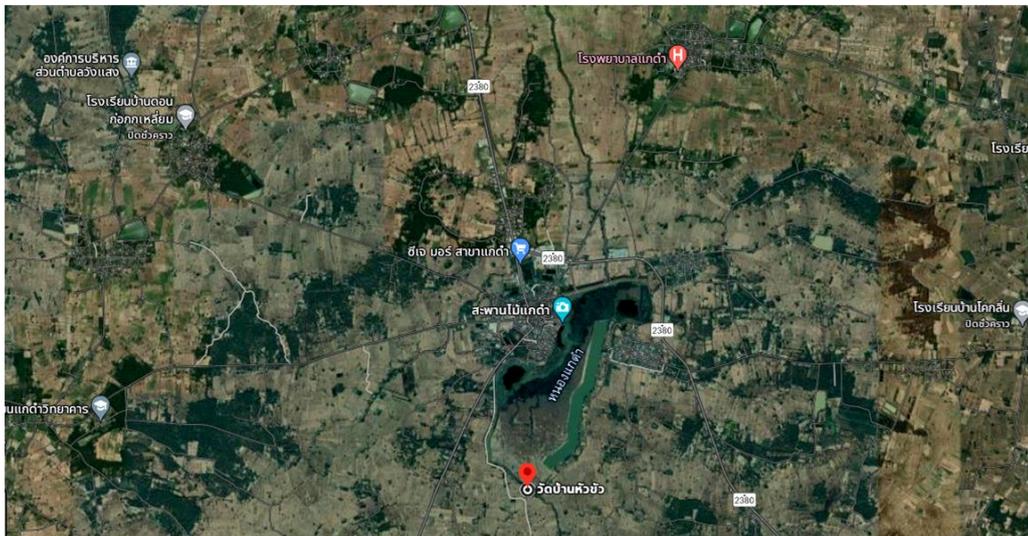
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบหนึ่งที่ถูกจัดให้อยู่ในการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) หรือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ปัจจุบันในต่างประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและเร่งพัฒนากันอย่างแพร่หลาย เป็นต้นว่า สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ประเทศไทย (ราณี อธิชัยกุล และคณะ, 2558) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นมาจากการพัฒนาและสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อใช้ทรัพยากรทางการเกษตรช่วยสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและเป็นการกระจายรายได้ไปยังชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศไทย (ขวัญกมล ดอนขวา และจิตตานันท์ ตีกุล, 2557) นับแต่อดีตรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้วยเห็นว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและช่วยให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553) รัฐบาลไทยจึงนำเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4 เป็นต้นมา โดยใน พ.ศ.2540 เป็นการยกระดับและสนับสนุนให้แหล่งเกษตรกรรมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเพิ่มและกระจายรายได้ไปในพื้นที่ชนบทด้วยโครงการท่องเที่ยวเกษตรต้อนรับปีท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2541 - 2542 (Amazing Thailand, 1998 - 1999) (นาฏสุดา เชนนะสิริ, 2555) ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดกระแสดความสนใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมากใน 3 ประเภท ได้แก่ หมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร แหล่งเกษตรรายบุคคลหรือฟาร์ม และเทศกาลงานเกษตรกรรม ต่อมากรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้เข้ามาเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตั้งแต่ พ.ศ. 2554 ด้วยแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงมหาดไทย, 2554) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวซึ่งมีกิจกรรมที่มีพื้นฐานมาจากสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศวิทยา และวัฒนธรรมการเกษตรที่มีคุณค่าของแหล่งเกษตรกรรมในชนบท (Krzeski, S., 2005) มีศัพท์เฉพาะ ได้แก่ Agro - tourism, Agricultural tourism และ Agri - tourism โดยคำว่า Agro - tourism เป็นกิจกรรมที่มีพื้นฐานมาจากสิ่งแวดล้อมของแหล่งเกษตรกรรมในชนบท นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้จากการเข้าเยี่ยมชมเป็นหลักและมีส่วนร่วมกับเกษตรกรบ้างในบางโอกาส (Giritlioglu, I. & Avcikurt, C., 2015) ส่วนคำว่า Agricultural tourism และ Agri - tourism มีความหมายเดียวกันแต่นิยมใช้คำว่า Agri - tourism มากกว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีพื้นฐานมาจากสิ่งแวดล้อมของแหล่ง

เกษตรกรรมในชนบท แต่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่จากการมีส่วนร่วมลงมือทำจริงกับเกษตรกร (Belligiano, A. et al., 2020) ในประเทศไทยพบว่าการจำกัดความหมายที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการลงมือทำจริงร่วมกับตัวของเกษตรกร ตรงกับคำว่า Agricultural tourism และ Agri - tourism ซึ่งเรียกรูปแบบการท่องเที่ยวนี้ว่า “การท่องเที่ยววิถีเกษตร หรือ Agri - tourism” (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งหมายให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร จึงใช้คำว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวิถีชีวิตเกษตร (Agri - tourism)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้กล่าวว่าการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร คือ ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และทรัพยากรสร้างโดยมนุษย์ เช่น เครื่องมือทางการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร เป็นต้น โดยมีความสำคัญในการเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) ด้านตลาดการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องมีความสอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะกิจกรรมทางการเกษตรเป็นหลัก (Niche market) ดังนั้นจึงต้องสร้างกิจกรรมที่มีพื้นฐานมาจากสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และทรัพยากรการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรหรือชุมชนเกษตรกรรม และ 3) ด้านบริการการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องมีการให้บริการการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมของกลุ่มเกษตรกรหรือชุมชนเกษตรกรรม เช่น ที่พักหรือบ้านพักโฮมสเตย์ (Home Stay) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม บริการนำเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว (ราณี อธิชัยกุล และคณะ, 2558); (สุวิมล ตั้งประเสริฐ, 2554) สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านมา โดยมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหา เพื่อสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่ามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านฐานทรัพยากรหลักของชุมชนเกษตรกรรม 2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 3) ด้านการให้บริการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยประเด็นด้านฐานทรัพยากรหลักของชุมชนเกษตรกรรมและด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นวลจันทร์ จันทบุตร กล่าวถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวต้องมาจากฐานทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ที่สำคัญกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องมาจากฐานทรัพยากรหลัก 5 ประเภท ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านกลุ่มอาชีพและเศรษฐกิจ และด้านสถานที่สำคัญ และจะต้องมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับฐานทรัพยากรหลักของชุมชนอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ สาธิตขั้นตอนการผลิต ให้ความรู้การเกษตร จำหน่ายสินค้าชุมชน และแนะนำธุรกิจการเกษตร (นวลจันทร์ จันทบุตร และคณะ, 2563); (เทพกร ณ สงขลา, 2554) สำหรับประเด็นด้านการให้บริการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขวัญกลม ดอนขวาและจิตตานันท์ ติกุล กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องให้ความสำคัญกับการให้บริการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว และด้านการเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว (ขวัญกลม ดอนขวา และจิตตานันท์ ติกุล, 2557); (ปองพล ธีรลัทธกุล และคณะ, 2550)

มหาสารคามเป็น 1 ใน 4 จังหวัดของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มีจุดยืน คือ การผลิตสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2564) มีกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ดังนั้นกรมการพัฒนาชุมชนจึงจัดให้มีโครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) หมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อป (OVC) ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ สัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และโคกหนองนาโมเดล ทำให้เกิดการตั้งกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านและมีรายได้เพิ่มขึ้นในครัวเรือนจากการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มอาชีพ เช่น สินค้าประเภท

หัตถกรรมและงานฝีมือ สินค้าประเภทอาหารและขนมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน (สมระลึก สุระมาศ, 2566); (กระทรวงมหาดไทย, 2562) ภายหลังจากสนับสนุนโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีใน พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา กรมการพัฒนาชุมชนได้ทำการคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชนในแบบเกษตรอินทรีย์ มีพื้นฐานองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ สำหรับหมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบหรือชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีต้นแบบ (กระทรวงมหาดไทย, 2562); (กระทรวงมหาดไทย, 2561) ในจังหวัดมหาสารคามหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ ได้แก่ บ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม โดยได้รับการคัดเลือกให้เป็นทั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และหมู่บ้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบจังหวัดมหาสารคาม (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม, 2559); (อาทิตย์ ภูมิแกดำ, 2557)

ภาพที่ 1 ตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตบ้านหัวขัว (แผนที่ทางอากาศ, 2561)

ภาพที่ 2 หนองแกดำ สะพานแกดำ แปลงผักปลอดสารพิษและเชิงกระโจม เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว

ถึงแม้ว่าสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคามจะให้การสนับสนุนชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว แต่เนื่องด้วยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับกลุ่มเกษตรกร จึงทำให้พบว่าที่ผ่านมามีบ้านหัวขัวยังประสบปัญหาที่ไม่แตกต่างไปจากชุมชนเกษตรกรรมในประเทศไทย โดยปัญหาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ชุมชนบ้านหัวขัวยังขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาฐานเกษตรกรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่ม

เกษตรกรยังขาดแนวทางในการดำเนินงาน เช่น การสร้างกิจกรรมและให้บริการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขั้นตอนการทำงานร่วมกันของกลุ่มเกษตรกร การบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงทำให้ไม่มีความรู้และไม่มีความสามารถมากพอที่จะใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม มาสร้างคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับชุมชนได้ (นวลจันทร์ จันทบุตร และคณะ, 2563) ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว โดยมุ่งให้ผลการศึกษาในครั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่พบในชุมชนเกษตรกรรม ได้สนับสนุนให้บ้านหัวขัวซึ่งเป็นชุมชนต้นแบบในจังหวัดมหาสารคามได้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติจริงและเป็นกิจกรรมที่มาจากฐานทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชุมชน ได้แนวทางการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้ตามมาตรฐานการท่องเที่ยว และให้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรในประเทศไทยในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบผสมวิธี (Mixed Method) ทำการศึกษา 2 วิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Study) กับกลุ่มประชากรเจาะจงตามตำแหน่งรายชื่อของผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวในชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว ใช้เครื่องมือกับผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ ประธานกลุ่มเย็บผ้าและของที่ระลึก ประธานกลุ่มสะพานไม้โฮมสเตย์บ้านหัวขัว และพัฒนาการอำเภอกำแพง จำนวน 7 คน 2) แบบสนทนากลุ่มย่อยเพื่อศึกษาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว ใช้เครื่องมือกับผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน ประธานและสมาชิกกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านหัวขัว ประธานและสมาชิกกลุ่มอาชีพเย็บผ้าและของที่ระลึก ประธานและสมาชิกกลุ่มสะพานไม้โฮมสเตย์บ้านหัวขัว จำนวน 14 คน รวม 3 ครั้ง การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการสำรวจความคิดเห็นด้วยการแจกแบบสอบถามปลายปิดกับนักท่องเที่ยวชาวไทย เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิด มี 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการท่องเที่ยว ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับตาม Linkert Scale ตามระดับความคิดเห็นจากเห็นด้วยมากที่สุดไปจนถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามจัดทำด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในแบบสอบถาม (Index of item objective congruence - IOC) ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 5 คน ทำการปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผลการตรวจสอบมีค่า IOC = 0.977 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) กับนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่บ้านหัวขัวที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างจริง (Pilot Test) จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในแบบสอบถามซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติได้โดยจะส่งผลต่อความ

คลาดเคลื่อนทางสถิติน้อยที่สุด (ธีรวิทย์ เอกะกุล, 2544); (องอาจ นัยพัฒน์, 2551) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประชากรกลุ่มเจาะจงจากฐานข้อมูลนักท่องเที่ยวของบ้านหัวขัวในปี พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นช่วงหลังเกิดวิกฤตการณ์การระบาดของโควิด-19 และเริ่มมีการผ่อนคลายมาตรการป้องกันการระบาดโควิด-19 ทั่วประเทศไทย จึงส่งผลกระทบต่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและดูงานมีจำนวนน้อยมาก โดยเริ่มมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. 2565 ตั้งแต่เดือนสิงหาคม - ธันวาคม ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงของฤดูการทำนา การทำเกษตรกรรมและเทศกาลประจำปีของอำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาดูงานในหมู่บ้านหัวขัวในช่วงเดือนสิงหาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2565 จำนวน 170 คน (อาทิตย์ ภูมิแกดำ, 2566); (ประชุมกลุ่มย่อยกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านหัวขัว, 2566) การเลือกกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวชาวไทยใช้สูตรคำนวณการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณีทราบจำนวนประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ตามสูตรของ Taro Yamane (ธีรวิทย์ เอกะกุล, 2544); (มารยาท โยทองยศ และปราณี สวัสดิ์สรรพ, 2551) พบว่าได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย เท่ากับ 119.298 ตัวอย่าง คิดเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ 119 คน ทำการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัวด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในช่วงเดือนสิงหาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2566 ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา 114 ชุด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านสถิติใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) อธิบายคุณลักษณะและวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างด้วยการแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย นำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวด้วยวิธีการเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรในชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผลจากการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้นำชุมชนพบว่ามี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มี 2 ประเภท คือ ป่าชุมชน ได้แก่ ป่าชุมชนหนองกระหนวน เป็นแหล่งผลิตไม้เพื่อใช้งานและอาหารตามฤดูกาลของชาวบ้านและชุมชนใกล้เคียง เช่น ฟืน สมุนไพร เห็ดต่าง ๆ โดยได้รับการจัดทะเบียนให้เป็นป่าชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสมุนไพรในป่าธรรมชาติ แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ หนองแกดำ และหนองกระหนวน ใช้เป็นแหล่งเลี้ยงปลา ประมงพื้นบ้าน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและผลิตน้ำประปาในเขตเทศบาลตำบลแกดำ โดยเฉพาะหนองแกดำจะเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ พืชน้ำ และสัตว์อพยพย้ายถิ่น เช่น ปลาขาว บัวแดง กก นกเป็ดน้ำจากไซบีเรีย ปัจจุบันทั้งป่าชุมชนหนองกระหนวนและหนองแกดำต่างเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของบ้านหัวขัว (ครรชิต จันทะกล, 2566); (ประชุมกลุ่มย่อยกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านหัวขัว, 2566) 2) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี มีประเพณีประจำท้องถิ่นในรอบ 1 ปี ได้แก่ ฮีตสิบสอง (ประเพณี 12 เดือน) โดยบ้านหัวขัวจะให้ความสำคัญที่สุดกับประเพณีบุญสงกรานต์และบุญผะเหวด ทั้งนี้ด้วยบุญสงกรานต์เป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน ส่วนบุญผะเหวดเป็นการสร้างบุญที่ยิ่งใหญ่ของคนอีสานที่ยึดถือและปฏิบัติสืบกันมาแต่อดีต มีวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นเป็นการพ่อนในพิธีกรรมขอฝนในช่วงเดือนพฤษภาคมทุกปีและการพ่อนรำในงานรื่นเริงต่าง ๆ ได้แก่ เซิ้งกระโجمและรำออนซอนอีสาน (สม จันทบุตร, 2566); (ประชุมกลุ่มย่อยกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านหัวขัว, 2566) 3) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติภายในหมู่บ้านมาทำเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนและเป็นสินค้าของกลุ่มอาชีพ ได้แก่ การจักสานไม้ไผ่ การทำเสื่อกก การทอผ้าฝ้ายและผ้าไหม 4) ด้าน

กลุ่มอาชีพ ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาในหมู่บ้านมาจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้าน ได้แก่ กลุ่มทำขนมไทย กลุ่มปุ๋ยเบญจคุณ กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มจักสาน กลุ่มทอผ้าฝ้าย กลุ่มทำปลาต้ม กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มข้าวอินทรีย์ โดยมีความสำคัญในการเป็นฐานการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูงานและการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน (เฉลิมสุข เพียงเกษ, 2566); (ประชุมกลุ่มย่อยกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านหัวขัว, 2566) 5) ด้านสถานที่สำคัญ เป็นพื้นที่ธรรมชาติและสิ่งก่อสร้างที่สำคัญของหมู่บ้าน ได้แก่ สะพานไม้แกดำ บึงแกดำและแปลงปลูกผักปลอดสารพิษริมหนองแกดำซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดมหาสารคาม (อาทิตย์ ภูมิแกดำ, 2566); (ประชุมกลุ่มย่อยกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านหัวขัว, 2566)

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 114 คน ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยพบว่าส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 78.9 อายุระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 ภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 96.5 สถานภาพโสด จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 81.6 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 88.6 คน มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ นิสิตและนักศึกษา จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 79.8 เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9 มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาหาความรู้ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 56.1 ท่องเที่ยวแบบไปเช้า - เย็นกลับ จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 94.7 เดินทางท่องเที่ยวร่วมกันเป็นหมู่คณะ จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 81.6 ใช้พาหนะประเภทรถเช่า (รถยนต์ / รถตู้ / รถบัส) จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 69.3 มีแรงจูงใจ คือ ชาวบ้านมีวิถีชีวิตพื้นบ้านและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3

จากตารางที่ 1 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว มี 4 ประเภท พบว่าโดยรวมมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.993 เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) กิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชน ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .848 โดยกิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ชม ฝึกทำ เลือกซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าของฝากของที่ระลึกของกลุ่มอาชีพจากกกและไม้ไผ่ ค่าเฉลี่ย 4.45 2) กิจกรรมการแนะนำธุรกิจของชุมชน ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .963 โดยกิจกรรมการแนะนำธุรกิจของชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ชม ฟังบรรยาย แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการบริหาร การจัดการธุรกิจที่พัก การพ่อน้ำและการแสดงของกลุ่มโฮมสเตย์ ค่าเฉลี่ย 4.25 3) กิจกรรมการให้ความรู้ด้านการเกษตร ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.033 โดยกิจกรรมการให้ความรู้ด้านการเกษตร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ฟังบรรยาย ชมและทดลองปฏิบัติจริงในสวน แปลงผักและทำปุ๋ยอินทรีย์กับสมาชิกของกลุ่มเกษตรสวนผสมผสาน ค่าเฉลี่ย 4.31 และ 4) กิจกรรมการสาธิตขั้นตอนการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.127 โดยกิจกรรมการสาธิตขั้นตอนการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ชมการสาธิต ลงมือทำสินค้า ของฝากของที่ระลึกกับสมาชิกของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก ค่าเฉลี่ย 3.88

ทั้งนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว นักท่องเที่ยวให้ระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชน คือ ชม ฝึกทำ เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ สินค้าของฝากของที่ระลึกของกลุ่มอาชีพจากกกและไม้ไผ่ กิจกรรมการแนะนำธุรกิจของชุมชน คือ ชม ฟังบรรยาย แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการบริหาร การจัดการธุรกิจที่พัก การพ่อน้ำและการแสดงของกลุ่มโฮมสเตย์ กิจกรรมการให้ความรู้ด้านการเกษตร คือ ฟังบรรยาย ชมและทดลองปฏิบัติจริงในสวน แปลงผักและทำปุ๋ยอินทรีย์กับสมาชิกของกลุ่มเกษตรสวนผสมผสาน และกิจกรรมการสาธิตขั้นตอนการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร คือ

ชมการสาธิต ลงมือทำสินค้า ของฝากของที่ระลึกกับสมาชิกของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก ดังปรากฏรายละเอียดตาม ตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล
1. กิจกรรมการสาธิตขั้นตอนการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร	3.67	1.127	มาก
2. กิจกรรมการให้ความรู้ด้านการเกษตร	3.94	1.033	มาก
3. กิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชน	4.28	.848	มาก
4. กิจกรรมการแนะนำธุรกิจของชุมชน	4.11	.963	มาก
รวม	4.00	0.993	มาก

3. การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นบ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จากตารางที่ 2 ด้านการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นบ้านหัวขัว มี 5 ปัจจัย พบว่าโดยรวมมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.818 เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการเอาใจใส่นักท่องเที่ยว ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .741 โดยปัจจัยด้านการเอาใจใส่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2 ตัวแปร ได้แก่ บุคลากรเต็มใจต้อนรับและให้บริการอย่างเป็นมิตร และบุคลากรให้การดูแลและช่วยเหลือเป็นอย่างดี ค่าเฉลี่ย 4.58 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .824 โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก ค่าเฉลี่ย 4.49 3) ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .816 โดยปัจจัยด้านการให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอย่างดี ค่าเฉลี่ย 4.44 4) ด้านความน่าเชื่อถือ ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .812 โดยปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรมีความชำนาญในการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.50 และ 5) ด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .896 โดยปัจจัยด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยความสะดวกสบายจากการใช้ยานพาหนะ ค่าเฉลี่ย 4.23

ทั้งนี้การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นบ้านหัวขัว นักท่องเที่ยวให้ระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเอาใจใส่นักท่องเที่ยว คือ บุคลากรเต็มใจต้อนรับและให้บริการอย่างเป็นมิตร และบุคลากรให้การดูแลและช่วยเหลือเป็นอย่างดี ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว คือ บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอย่างดี ด้านความน่าเชื่อถือ คือ บุคลากรมีความชำนาญในการให้บริการ ด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยความสะดวกสบายจากการใช้ยานพาหนะ ดังปรากฏรายละเอียดตาม ตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล
1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.32	.824	มาก
2. ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ	4.18	.812	มาก
3. ปัจจัยด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว	4.00	.896	มาก

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{x})	(S.D.)	แปลผล
4. ปัจจัยด้านการให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว	4.20	.816	มาก
5. ปัจจัยด้านการเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว	4.55	.741	มาก
รวม	4.25	0.818	มาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมพัทธ์วิถีชีวิตเกษตรในชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยค้นพบประเด็นสำคัญและนำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้ คือ

1. ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่าบ้านหัวขัวมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มี 2 ประเภท คือ ป่าชุมชนและแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชุมชนหนองกระหนวน หนองแกดำและหนองกระหนวน โดยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญด้านการอนุรักษ์พันธุ์พืช สมุนไพรและพันธุ์สัตว์เฉพาะถิ่นของบ้านหัวขัว 2) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี มีประเพณีประจำหมู่บ้าน คือ ฮีตสิบสอง ซึ่งให้ความสำคัญที่สุดกับบุญสงกรานต์และบุญผะเหวด โดยมีเชิงระจิมและรำออนซอนอีสานเป็นวัฒนธรรมสำคัญที่ใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน 3) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีงานหัตถกรรมจากการนำวัตถุดิบตามธรรมชาติมาผลิตเป็นสินค้าของกลุ่มอาชีพ เช่น การทำเสื่อกก การจักสานไม้ไผ่ 4) ด้านกลุ่มอาชีพ ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ โดยเป็นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของหมู่บ้าน เช่น กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มทอเสื่อกก 5) ด้านสถานที่สำคัญ เป็นพื้นที่ธรรมชาติของหมู่บ้านและเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด เช่น สะพานไม้แกดำ บึงแกดำ

ผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับการศึกษาของปองพล ธวัชทัญกุลและคณะ ที่เสนอว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมจำเป็นต้องมีศักยภาพในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ปองพล ธวัชทัญกุล และคณะ, 2550) และสอดคล้องกับการศึกษาของเทพกร ณ สงขลา ที่เสนอว่าการใช้ทรัพยากรเกษตรให้มาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละรูปแบบจะต้องมีความสอดคล้องกับทรัพยากรเกษตรที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) กิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชน จะต้องใช้ทรัพยากรประเภทพืชพันธุ์และสินค้าชุมชน 2) กิจกรรมการสาธิตและถ่ายทอดความรู้ จะต้องใช้ทรัพยากรประเภทฐานความรู้ต่าง ๆ 3) กิจกรรมแนะนำธุรกิจชุมชน จะต้องใช้ทรัพยากรประเภทอุปกรณ์/วัตถุดิบในแหล่งเกษตร (เทพกร ณ สงขลา, 2554) สอดคล้องกับผลสัมภาษณนายสมระลึก สุระมาศ พัฒนาการอำเภอแกดำและผลการประชุมกลุ่มย่อยที่ให้ข้อมูลตรงกันว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องมีการนำทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทรัพยากรการเกษตร มาจัดทำเป็นกิจกรรมเพื่อนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้จากการชมและการลงมือปฏิบัติจริงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัวควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรของหมู่บ้าน ได้แก่ 1) กิจกรรมจำหน่ายสินค้า ใช้วัตถุดิบจากป่าชุมชนและหนองแกดำ เช่น ต้นกกใช้ผลิตเสื่อกกและสินค้าของชุมชน 2) กิจกรรมการแปรรูป ใช้ผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มอาชีพ เช่น ขนมเรืออีโปง ปลาต้มและผักดองปลอดสารพิษ 3) กิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกษตรกรรม ใช้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยเบญจคุณ 4) กิจกรรมการแนะนำธุรกิจของชุมชน ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านของกลุ่มอาชีพ เช่น การทำธุรกิจของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นจึงวิเคราะห์ถึงการนำฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของบ้านหัวขัว ได้ดังนี้ คือ 1) กิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชน ได้แก่ (1) การจำหน่ายสินค้าจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก เครื่องจักสาน ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้าย (2) การจำหน่ายผลผลิตจากแปลงผัก

ปลอดภัย เช่น ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง กระบี่ 2) กิจกรรมสาธิตขั้นตอนการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร ได้แก่ การแปรรูปวัตถุดิบทางการเกษตรให้เป็นสินค้า เช่น ข้าวแต่น้ ชนมเรืออีโปง ผักดองและกระเทียมดอง 3) กิจกรรมการสาธิตและถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การสาธิตขั้นตอนการผลิตของแต่ละกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มปุยเบญจคุณ กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มทำขนมไทย และ 4) กิจกรรมแนะนำธุรกิจชุมชน ได้แก่ การแนะนำธุรกิจการท่องเที่ยวของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านหัวขัว เช่น การให้บริการที่พัก อาหาร - เครื่องดื่ม กิจกรรมการท่องเที่ยว

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาเชิงปริมาณกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่าข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20 - 30 ปี ภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพนิสิต/นักศึกษา รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท มาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาหาความรู้ มาท่องเที่ยวแบบไปเช้า - เย็นกลับ เดินทางร่วมกับหมู่คณะ ใช้พาหนะประเภทรถเช่า มีแรงจูงใจท่องเที่ยว คือ ชาวบ้านมีวิถีชีวิตพื้นบ้าน/ดั้งเดิม มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 1,000 บาท นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว มี 4 ประเภทเรียงลำดับจากเห็นด้วยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) กิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชน คือ ชม ฝึกทำ เลือกซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าของฝากของที่ระลึกของกลุ่มอาชีพจากกกและไม้ไผ่ 2) กิจกรรมการแนะนำธุรกิจของชุมชน คือ ชม ฟัง บรรยาย แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการบริหาร การจัดการธุรกิจที่พัก การพอร้านอาหารและการแสดงของกลุ่มโฮมสเตย์ 3) กิจกรรมการให้ความรู้ด้านการเกษตร คือ ฟังบรรยาย ชมและทดลองปฏิบัติจริงในสวน แปลงผักและทำปุ๋ยอินทรีย์กับกลุ่มเกษตรสวนผสมผสาน และ 4) กิจกรรมการสาธิตขั้นตอนการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร คือ ชม ลงมือทำของฝากของที่ระลึกกับกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์

ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ สุกานดา นาคะปักษิณ และคณะ และการศึกษาของนวลจันทร์ จันทบุตรและคณะ ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 - 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด ภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายได้ระหว่าง 5,000 - 30,000 บาท ท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก ท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนแบบไม่พักค้างคืน จุดประสงค์เพื่อพักผ่อน มีความสนใจในวิถีเกษตรกรรม ท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 1,000 บาท ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ชมวิว ชมการสาธิตทางการเกษตร การทดลองปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยตัวเอง การเลือกซื้อผลผลิตทางการเกษตร เลือกซื้อและหัดทำผลิตภัณฑ์แปรรูปของแหล่งท่องเที่ยว (นวลจันทร์ จันทบุตร และคณะ, 2563); (สุกานดา นาคะปักษิณ และคณะ, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของเทพกร ณ สงขลา ที่เสนอว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรทางการเกษตร ต้องมีกิจกรรม 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสาธิตขั้นตอนการผลิต ต้องเตรียมวัตถุดิบ อุปกรณ์ ขั้นตอนการผลิตและสาธิตวิธีการทำ มีนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มนิสิต/นักศึกษาและดูงาน 2) การให้ความรู้การเกษตร ต้องเตรียมสถานที่ วิทยากรและเนื้อหาบรรยาย มีนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเกษตรกร 3) จำหน่ายสินค้าชุมชน ต้องเตรียมสินค้าเพื่อจำหน่ายและสาธิตการทำมีนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มนิสิต/นักศึกษาและดูงาน 4) การแนะนำธุรกิจการเกษตร ต้องเตรียมให้ข้อมูลการผลิต การลงทุนและจำหน่ายวัสดุ/อุปกรณ์ มีนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเกษตรกร (เทพกร ณ สงขลา, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับผลสัมภาษณ์นายอาทิตย์ ภูมิแกดำ ผู้ใหญ่บ้านหัวขัวและผลการประชุมกลุ่มย่อย ที่ให้ข้อมูลตรงกันว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่นิยมเข้ามาท่องเที่ยวในบ้านหัวขัวจะเป็นกลุ่มวัยรุ่น - กลุ่มวัยทำงาน มีความชื่นชอบทั้งการชมและลงมือหัดทำด้วยตนเอง โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจมากที่สุด ได้แก่ ชมและหัดทำงานหัตถกรรมของกลุ่มอาชีพเสื่อกก กลุ่มทอผ้าและของที่ระลึก กลุ่มจักสานไม้ไผ่ ชมและลงมือปลูกผักในแปลงผักปลอดภัยริมหนองแกดำตามระยะเวลาและความสนใจของตนเป็นหลัก พร้อมทั้งเลือกซื้อผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์และสินค้าของ

ฝากของที่ระลึกที่มีราคาไม่แพงของชุมชนบ้านหัวขัวก่อนเดินทางกลับ (อาทิตย์ ภูมิแกดำ, 2566); (ประชุมกลุ่มย่อยกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านหัวขัว, 2566)

ดังนั้นจึงวิเคราะห์ถึงด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัวใน 4 ประเภทได้ว่า ต้องมีความสอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ กลุ่มนิสิต/นักศึกษา และศึกษาดูงาน โดยชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัวจะต้องจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความสนใจของกลุ่มนิสิต/นักศึกษา ได้แก่ 1) กิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชนของกลุ่มอาชีพเสื่อกก จักสานไม้ไผ่และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ มีการเตรียมสินค้าเพื่อจำหน่ายและสาธิตวิธีการทำสินค้า 2) กิจกรรมการแนะนำธุรกิจของชุมชนของกลุ่มอาชีพโฮมสเตย์ มีการเตรียมข้อมูลการผลิต การลงทุนและจำหน่ายวัสดุ/อุปกรณ์ 3) กิจกรรมการให้ความรู้ด้านการเกษตรของกลุ่มเกษตรสวนผสมผสาน กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มอาชีพปุ๋ยเบญจคุณ มีการเตรียมสถานที่ วิทยากรและเนื้อหาบรรยาย 4) กิจกรรมการสาธิตขั้นตอนการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตรของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก มีการเตรียมวัตถุดิบ อุปกรณ์ ขั้นตอนการผลิตและสาธิตวิธีการทำ

3. การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม มี 5 ปัจจัย โดยนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว เรียงลำดับจากเห็นด้วยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว คือ บุคลากรเต็มใจต้อนรับ ให้บริการอย่างเป็นมิตร และบุคลากรให้การดูแล ช่วยเหลือเป็นอย่างดี 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก 3) ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว คือ บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอย่างดี 4) ด้านความน่าเชื่อถือ คือ บุคลากรมีความชำนาญในการให้บริการ และ 5) ด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายจากการใช้ยานพาหนะ

ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญกลม ดอนขวาและจิตตานันท์ ตีกุล และการศึกษาของ ปองพล ธวัชหทัยกุลและคณะ ที่เสนอตรงกันว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการในทุกด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ การคงความเป็นธรรมชาติสูงที่สุด 2) ด้านความน่าเชื่อถือ คือ บุคลากรแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงที่สุด 3) ด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว คือ มีร้านค้าที่หลากหลาย 4) ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว คือ บุคลากรยอมรับข้อบกพร่องจากการให้บริการ 5) ด้านการเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว คือ บุคลากรยินดีรับฟังคำแนะนำและคำติชมของนักท่องเที่ยว (ขวัญกลม ดอนขวา และจิตตานันท์ ตีกุล, 2557); (ปองพล ธวัชหทัยกุล และคณะ, 2550)

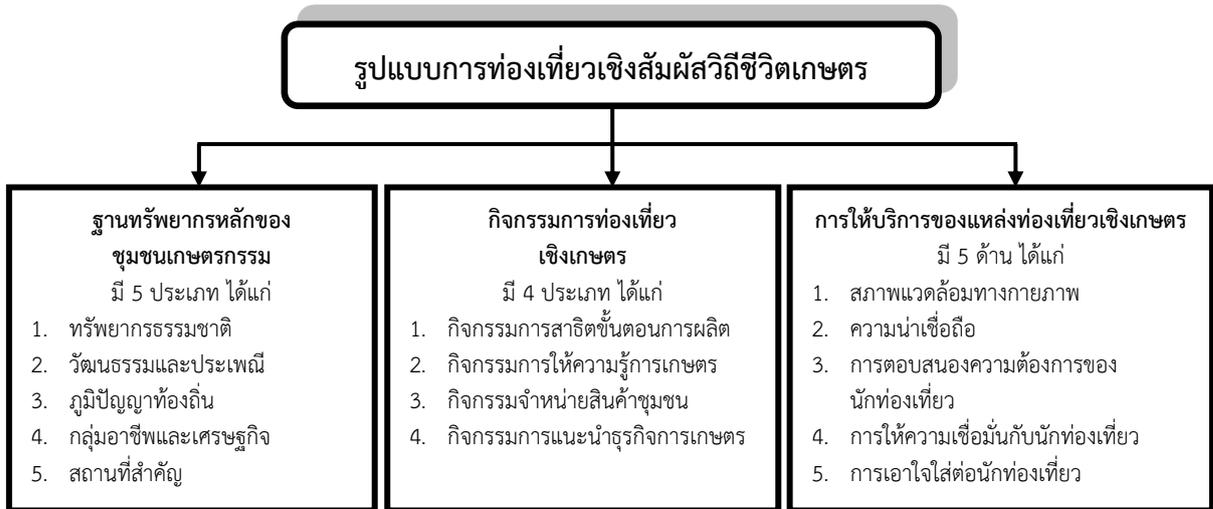
สอดคล้องกับผลสัมภาษณ์นายอาทิตย์ ภูมิแกดำ ผู้ใหญ่บ้านหัวขัวและผลการประชุมกลุ่มย่อยที่ให้ข้อมูลตรงกันว่านักท่องเที่ยวมีความประทับใจ ชื่นชอบบริเวณพื้นที่หมู่บ้านและรอบหนองแกดำที่มีวิวทัศนียภาพและมีความเป็นธรรมชาติมาก บริเวณในหมู่บ้านมีความสะอาด ชาวบ้านถ่ายทอดและให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวได้ดี มีความเต็มใจให้การดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดีเช่นกัน แต่มีข้อควรแก้ไข คือ ไม่มีป้ายให้ข้อมูลสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีจำนวนที่จอดรถและห้องน้ำที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ข้อมูลการประชาสัมพันธ์ในช่องทางออนไลน์เป็นข้อมูลเก่าและไม่ทันสมัย ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการของชุมชนบ้านหัวขัว (อาทิตย์ ภูมิแกดำ, 2566); (ประชุมกลุ่มย่อยกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านหัวขัว, 2566)

ดังนั้นจึงวิเคราะห์ถึงด้านการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัวใน 5 ปัจจัย ได้ว่ามีจุดเด่นซึ่งเป็นข้อดีเกี่ยวกับด้านบุคลากรและด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านหัวขัว ได้แก่ 1) ด้านการเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว คือ บุคลากรเต็มใจต้อนรับและให้บริการอย่างเป็นมิตร และบุคลากรให้การดูแลและช่วยเหลือเป็นอย่างดี 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก 3) ด้านการให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว คือ บุคลากรมีความรู้เป็นอย่างดี และมีจุดด้อยซึ่งเป็นข้อเสียเกี่ยวกับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่ได้ตามมาตรฐานการให้บริการการท่องเที่ยวของบ้านหัวขัว ได้แก่ 1) ด้านการตอบสนองความ

ต้องการของนักท่องเที่ยว คือ มีจำนวนที่จอดรถและห้องน้ำที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) ด้านความน่าเชื่อถือ คือ ไม่มีป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ข้อมูลสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พบว่าการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านฐานทรัพยากรหลักของชุมชนเกษตรกรรม 2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 3) ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพบว่าด้านฐานทรัพยากรหลักของชุมชนเกษตรกรรม มี 5 ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มอาชีพและเศรษฐกิจ และสถานที่สำคัญ ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มี 4 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมการสาธิตขั้นตอนการผลิต กิจกรรมการให้ความรู้การเกษตร กิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชน และกิจกรรมการแนะนำธุรกิจการเกษตร สำหรับด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มี 5 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว และการเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาภาคเอกสารและผู้วิจัยได้ตั้งเป็นกรอบการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตาม ภาพที่ 3 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรในชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว จังหวัดมหาสารคาม

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ พบว่าต้องมีองค์ประกอบสำคัญในการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรอยู่ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่าบ้านหัวขัวมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น มีหนองแกด้าเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ พันธุ์พืชและประมงพื้นบ้าน ด้านวัฒนธรรมและประเพณี เช่น มีฮีตสิบสองและเซิ้งกระโจมเป็นพิธีกรรมขอฝนที่มีมานับอดีต ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ทอเสื่อกจากวัสดุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น ด้านกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มทอเสื่อกกจัดตั้งกลุ่มขึ้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสถานที่สำคัญ เช่น สะพานไม้แกด้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 ด้าน สามารถนำมาทำเป็นกิจกรรมเพื่อเสนอแก่กลุ่มนิสิต/นักศึกษาและกลุ่มดูงานซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักได้ 2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บ้านหัวขัวมี 4 ประเภท โดยนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบและสนใจลงมือ

ปฏิบัติจริงในกิจกรรมตามลำดับ ได้แก่ 1) กิจกรรมจำหน่ายสินค้าชุมชน 2) กิจกรรมการให้ความรู้ด้านการเกษตร 3) กิจกรรมการแนะนำธุรกิจของชุมชน และ 4) กิจกรรมการสาธิตขั้นตอนการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 ประเภทนี้สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว กลุ่มนิสิต/นักศึกษาและกลุ่มดูงาน ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านเวลาที่มีระยะสั้นและมีกำลังในการใช้จ่ายที่ไม่สูง ได้แก่ กิจกรรมชม ลงมือทำและซื้อของฝากของที่ระลึกของกลุ่มอาชีพ กิจกรรมชมและแลกเปลี่ยนความรู้ การธุรกิจของกลุ่มอาชีพโฮมสเตย์ กิจกรรมชมและทดลองปฏิบัติจริงในแหล่งเกษตรกรรม และกิจกรรมชม ลงมือทำของฝากของที่ระลึกกับสมาชิกของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ 3) การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร บ้านหัวขัวมี 5 ปัจจัย นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการให้บริการตามลำดับ ได้แก่ ด้านการเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการให้ความเชื่อมั่น ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยปัจจัยด้านการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัว จะมีจุดเด่นด้านการให้บริการ ได้แก่ การมีบุคลากรที่เป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับการเกษตรกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของบ้านหัวขัวเป็นอย่างดี และบุคลากรมีคุณสมบัติของการเป็นผู้ให้บริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การเต็มใจต้อนรับ ให้บริการอย่างเป็นมิตร และให้การดูแล ช่วยเหลือเป็นอย่างดี คุณสมบัติดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้ชม ได้ปฏิบัติด้วยการลงมือทำจริงและได้รับความรู้อย่างแท้จริงจากการถ่ายทอดของตัวเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์จริงในด้านเกษตรกรรม ดังนั้นจึงถือว่าปัจจัยดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติของกลุ่มเกษตรกรและชุมชนเกษตรกรรมที่มีแผนจัดทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต ชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัวถึงแม้ว่าจะมีจุดเด่นด้านการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่พบว่ามีข้อบกพร่องที่ต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่ 1) ด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว คือ มีจำนวนห้องน้ำและที่จอดรถไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนิสิต/นักศึกษา/นักเรียน และกลุ่มศึกษาดูงาน ซึ่งมักจะเดินทางด้วยรถเช่าประเภทรถบัสและรถตู้ 2) ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว คือ ช่องทางการประชาสัมพันธ์ในออนไลน์เป็นข้อมูลเก่าและไม่ทันสมัย จึงต้องปรับปรุงช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มีความหลากหลาย ทันสมัยและเป็นข้อมูลปัจจุบัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านหัวขัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฐานข้อมูลของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ต้องให้บุคลากรที่รับผิดชอบได้ดูแลและปรับปรุงฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของบ้านหัวขัวให้ทันสมัยตลอดเวลา ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่สอดคล้องกับฐานทรัพยากร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการให้บริการที่ไม่ได้คุณภาพตามระดับมาตรฐาน ซึ่งการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรในชุมชนต้นแบบบ้านหัวขัวนี้จำเป็นต้องได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาและต่อยอดต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). กระทรวงท่องเที่ยวฯผนึกกระทรวงเกษตรบูรณาการท่องเที่ยววิถีเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.mots.go.th/Newsview.php?nid=6882>
- กระทรวงมหาดไทย. (2554). คู่มือการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- กระทรวงมหาดไทย. (2561). คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- กระทรวงมหาดไทย. (2562). แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.

- ขวัญกมล ดอนขวา และจิตตานันท์ ติกุล. (2557). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 8(1), 55-71.
- ครรชิต จันทะกล. (1 ตุลาคม 2566). ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านหัวขัว จังหวัดมหาสารคาม. (วรรณภา คำปวนบุตร, ผู้สัมภาษณ์)
- เฉลิมสุข เพียงเกษ. (1 ตุลาคม 2566). ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านหัวขัว จังหวัดมหาสารคาม. (วรรณภา คำปวนบุตร, ผู้สัมภาษณ์)
- เทพกร ณ สงขลา. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์, 6(2), 1-12.
- เทพกร ณ สงขลา. (2556). รูปแบบการจัดการทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเกษตรเขตร้อน. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2544). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์.
- นวลจันทร์ จันทบุตร และคณะ. (2563). การจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวนาในชุมชนเกษตรอินทรีย์ จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.
- นาฏสุดา เชนนะสิริ. (2555). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ประชุมกลุ่มย่อยกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านหัวขัว. (1 ตุลาคม 2566). ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวขัว จังหวัดมหาสารคาม. (วรรณภา คำปวนบุตร, ผู้สัมภาษณ์)
- pongพล ธวัชทัยกุล และคณะ. (2550). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- แผนที่ทางอากาศ. (2561). ตำแหน่งที่ตั้งและอาณาเขตบ้านหัวขัว. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤศจิกายน 2561 จาก <https://www.google.com/maps/search/บ้านหัวขัว>
- มารยาท โยทองยศ และปราณี สวัสดิ์สรพร. (2551). การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย. ศูนย์บริการวิชาการสถาบันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.fsh.mi.th/km/wp-content/uploads/2014/04/resch.pdf>
- ราณี อีสัยกุล และคณะ. (2558). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไทยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอาเซียน. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สม จันทบุตร. (1 ตุลาคม 2566). ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านหัวขัว จังหวัดมหาสารคาม. (วรรณภา คำปวนบุตร, ผู้สัมภาษณ์)
- สมระลึก สุระมาศ. (29 พฤศจิกายน 2566). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นแบบในจังหวัดมหาสารคาม. (วรรณภา คำปวนบุตร, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2564). แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2563). เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2564 จาก <http://www.mahasarakham.go.th/mkweb/images/yut/plan2-63.pdf>

- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม. (2559). หมู่บ้านสารสนเทศต้นแบบเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับจังหวัด บ้านหัวขัว หมู่ที่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน.
- สุกานดา นาคะปักษิณ และคณะ. (2560). รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีเกษตรอินทรีย์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(1), 209-219.
- สุวิมล ตั้งประเสริฐ. (2554). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดนครราชสีมาอย่างยั่งยืนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 36(4), 607 – 628.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2551). วิจัยวิทยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- อาทิตย์ ภูมิแกดำ. (2557). ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรอินทรีย์เฉลิมพระเกียรติฯ บ้านหัวขัว หมู่ที่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกำแพง.
- อาทิตย์ ภูมิแกดำ. (1 ตุลาคม 2566). ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านหัวขัว จังหวัดมหาสารคาม. (วรรณภา คำปวนบุตร, ผู้สัมภาษณ์)
- Belliggiano, A. et al. (2020). “The Eco-Effectiveness of Agritourism Dynamics in Italy and Spain : A Tool for Evaluating Regional Sustainability”. Sustainability, 12(7080), 1–25.
- Giritlioglu, I. & Avcikurt, C. (2015). Agrotourism as a tool for Rural development in Turkey. Management and Education, 11(2), 139-145.
- Krzeski, S. (2005). Promotion in agro-tourist companies in the region of Warmia and Mazury in Poland. Retrieved September 27, 2022, from <http://www.du.se/PageFiles/5052/Krzeski%20Szymon.pdf>

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง*
ANALYSIS OF FACTORS INFLUENCING TO ALGEBRAIC LEARNING ACHIEVEMENT
BY STRUCTURAL EQUATION MODELING

ชวลิต ศรีคำ*, สุรรัตน์ อารีรักษ์สกุล ก้องโลก, วินิจ เทือกทอง

Chawalit Srikham*, Sureerat Areeraksakul Konglok, Vinit Thueakthong

แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

Curriculum and Instruction, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: chawalitsk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลการตอบกลับของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 377 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบวัดปัจจัยและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ความศรัทธาในครู และทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ และทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหามีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์

คำสำคัญ: โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง, ปัจจัยที่มีอิทธิพล, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต

Abstract

The objective of this research was to develop and examine the consistency of the structural equation model of factors influencing the algebraic learning achievement of grade 10 students and study the factors influencing the algebraic learning achievement of grade 10 students. It is correlational research that collects data from the results of responses of sample group consisted of

377 grade 10 students of demonstration schools in the academic year 2022, which was obtained through multi-stage random sampling. The instruments used in this research consisted of the measurement of factors influencing on algebraic learning achievement and the algebraic learning achievement test developed by the researchers. Data were analyzed by structural equation modeling: SEM. The research results found that 1) The developed structural equation model of factors influencing algebraic learning achievement was consistent with the empirical data. 2) The achievement motivation and mathematical representation had a direct influence on algebraic learning achievement with statistical significance at the .05 level. As for the dedication to learning, the students' faith in the teacher, and the categorization skill, there were no statistically significant direct influences on algebraic learning achievement. However, the dedication to learning had an indirect influence on algebraic learning achievement with statistical significance at the .01 level through achievement motivation and mathematical representation. In addition, the achievement motivation had an indirect influence on algebraic learning achievement with statistical significance at the .01 level through mathematical representation. The categorization skill had an indirect influence on algebraic learning achievement with statistical significance at the .01 level through mathematical representation.

Keywords: Structural Equation Modeling, Factors Influencing, Algebraic Learning Achievement

บทนำ

พีชคณิตเป็นสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง ความสัมพันธ์และปริมาณ ข้อความหรือสมการทางพีชคณิตเป็นแบบจำลองสำหรับการตีความและทำให้ได้ข้อสรุปของข้อมูลในการตัดสินใจ นอกจากนี้สัญลักษณ์และการให้เหตุผลทางพีชคณิตยังเป็นพื้นฐานของการออกแบบระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ถูกพัฒนาผ่านพีชคณิต และความเข้าใจพีชคณิต (Egodawatte, G., 2011) ถ้านักเรียนมีพื้นฐานความรู้พีชคณิตดีก็จะเป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความคิดดี สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ดังเช่น Allen ได้ศึกษาและพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต 1 เรขาคณิต และพีชคณิต 2 มีอิทธิพลต่อคะแนนคณิตศาสตร์ในการวัดทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการเรียนระดับมหาวิทยาลัย (Allen, J., 2015) นอกจากนี้ Egodawatte, G. ได้ศึกษาและพบว่า นักเรียนขาดความเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานของตัวแปรในบริบทที่แตกต่างกัน โครงสร้างนามธรรมของพีชคณิตก่อให้เกิดปัญหามากมายกับนักเรียน เช่น การทำความเข้าใจและการจัดการตามหลักการ กระบวนการหรือขั้นตอนวิธี ขาดความเข้าใจในการใช้สมบัติการเท่ากัน นักเรียนเกิดปัญหาในการแปลงข้อความเป็นประโยคสัญลักษณ์เพื่อดำเนินการทางพีชคณิต และนักเรียนใช้การคาดเดาหรือวิธีการที่ผิดพลาดในการแก้ปัญหาได้ (Egodawatte, G., 2011)

จากการพิจารณาผลการสอบ O-net และผลการสอบ PAT 1 ความถนัดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนพบว่ามีความเฉลี่ยค่อนข้างต่ำทุกปี เช่น ผลการสอบ O – net วิชาคณิตศาสตร์ในปีการศึกษา 2557 – 2559 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.74 26.59 และ 24.88 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ตามลำดับ (สัมพันธ์ พันธุ์ฤกษ์, 2558); (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2559); (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2560) แสดงว่านักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับต่ำและนักเรียนยังมีข้อบกพร่องหลายประการทั้งในด้านกระบวนการ การคิดคำนวณ และการประยุกต์ เมื่อพิจารณารายละเอียดลงไปพบว่าผลการสอบ O-net สาระพีชคณิตในปีการศึกษา 2559 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.85 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2560) ซึ่งถือว่าผลสัมฤทธิ์ทางเรียนพีชคณิตยัง

อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ขาดความเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานของตัวแปรในบริบทที่แตกต่าง ขาดความเข้าใจในการใช้สมบัติของการเท่ากัน มีปัญหาในการแปลข้อความที่เป็นประโยคสัญลักษณ์ทางพีชคณิต ขาดทักษะการแก้ปัญหาหรือโจทย์ปัญหา และใช้การคาดเดาหรือวิธีการที่ผิดพลาดในการแก้ปัญหา และเมื่อสำรวจผลการสอบ O - net วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 แยกเป็นกลุ่มโรงเรียนพบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา คือ โรงเรียนสาธิต มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 59.13 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2560) จะเห็นได้ว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (โรงเรียนสาธิต) มีคะแนนเฉลี่ยในระดับกลาง ๆ สามารถพัฒนาให้มีระดับคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้นได้ และน่าจะมีสาเหตุหรือปัจจัยบางประการที่จะส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจสาระพีชคณิต จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานสำหรับการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับชั้นที่สูงขึ้น ต้องเน้นให้นักเรียนแสดงและวิเคราะห์พีชคณิตโดยใช้คำ ตาราง และกราฟ ส่วนครูให้เน้นความสำคัญของการใช้และการตีความด้วยวิธีคิดที่หลากหลาย (Lambertus, A. J., 2007) สิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนควรทราบคือตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตซึ่งทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตให้สูงขึ้นได้ ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา มีการระบุและตรวจสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านั้น ตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น Bailey, M. et al. ได้ศึกษาพบว่า อารมณ์แห่งความสำเร็จ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แสดงแทนด้วยภาพ และทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Bailey, M. et al., 2014) Gunuc, S. และ Dogra, A. & Dutt, S. ได้ศึกษาพบว่า ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Gunuc, S., 2014); (Dogra, A. & Dutt, S., 2016) Kennedy, L. T.; Prickett; Moses, L. D. ได้ศึกษาพบว่า ความศรัทธาของนักเรียนที่มีต่อครูมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Kennedy, L. T., 2014); (Prickett, T. P., 2016); (Moses, L. D., 2018) และ Harnischfeger, A. & Wiley, D. E. ได้ศึกษาโมเดลการเรียนรู้ พบว่า โมเดลการเรียนรู้แยกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย หลักสูตร การสอน คุณลักษณะพื้นฐานของครูและนักเรียน 2) กระบวนการเรียนรู้ - การสอนประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และการแสวงหาความรู้ของนักเรียน และ 3) ผลลัพธ์ ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Harnischfeger, A. & Wiley, D. E., 1976)

จากปัญหาการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยในมิติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์เนื่องจากเป็นมิติที่สามารถควบคุมได้ด้วยตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนไม่ว่าลักษณะของโรงเรียน พื้นฐานของผู้เรียน และพื้นฐานทางครอบครัวของผู้เรียนจะเป็นอย่างไร ซึ่งจากการบูรณาการโมเดลการเรียนรู้ โมเดลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียน งานวิจัยเกี่ยวกับความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ และความศรัทธาในครู ทำให้ได้ตัวแปรเชิงสาเหตุ 3 องค์ประกอบ คือ ด้านข้อมูลนำเข้า ได้แก่ ลักษณะของผู้เรียน ประกอบด้วย อารมณ์แห่งความสำเร็จ ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ความศรัทธาในครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ ด้านผลลัพธ์ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง ทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตที่ได้รับการยืนยันด้วยกระบวนการวิจัยทำให้ทราบว่าแต่ละตัวแปรที่ศึกษามีอิทธิพลมากน้อยเพียงใด ตัวแปรใดบ้างที่มีอิทธิพลทางตรง ตัวแปรใดที่มีอิทธิพลทางอ้อม และสามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะสำหรับครู นักวิชาการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ใน

การนำผลการวิจัยไปใช้ปรับเปลี่ยนแก้ไข พัฒนาทั้งทางด้านหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์โดยมีขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต เป็นศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โมเดลการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ แล้วรวบรวมตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสาร จากนั้นศึกษาเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โมเดลการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร ซึ่งเป็นแบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยใช้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือวิจัย โดยอ่านและศึกษาเอกสารหรืองานวิจัยแต่ละเรื่องอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจ และนำความรู้มาวิเคราะห์ตัวแปรหรือปัจจัยที่ใช้ศึกษาวิจัยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วผู้วิจัยตรวจสอบประเด็นข้อสรุปและสร้างกรอบแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต หลังจากนั้นส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสม นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขกรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วสรุปโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนที่เน้นคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,197 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พิจารณาจากลักษณะข้อมูลการวิจัยในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ซึ่งขนาดตัวอย่างควรมีไม่น้อยกว่า 300 ตัวอย่าง (Hair, Jr. J. F. et al., 2010) และมีสัดส่วนจำนวนเท่าของขนาดตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าเป็น 20 ตัวอย่างต่อ 1 พารามิเตอร์หรือตัวแปรสังเกตได้ (Kline, R. B., 2016) ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 14 ตัวแปร ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย $14 \times 20 = 280$ คน เพื่อให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมตามข้อตกลงเบื้องต้น และสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการโครงสร้างได้ในระดับดีเชื่อถือได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 300 คน จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) มีลำดับขั้นตอนการสุ่ม คือ ขั้นแรกสุ่มโรงเรียนด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก ขั้นต่อไปสุ่มห้องเรียนจากแผนการเรียนที่เน้นคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

(Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ จำนวน 377 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

2.1.1 แบบวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ อารมณ์แห่งความสำเร็จ ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ความศรัทธาในครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ เป็นข้อสอบแบบอัตนัย

2.1.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่สังเคราะห์ขึ้น

2.2.2 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์การวัด แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยและนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.2.2.1 วิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตด้านอำนาจจำแนกรายข้อโดยพิจารณา Corrected Item total correlation ที่มีค่าตั้งแต่ .30 ขึ้นไป แล้วนำแบบวัดปัจจัยที่มีค่าอำนาจจำแนกไปตรวจสอบคุณภาพด้านความความเที่ยงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า ปัจจัยด้านอารมณ์แห่งความสำเร็จ มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .711 ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .908 ปัจจัยด้านความศรัทธาในครู มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .923 ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .813 ปัจจัยด้านทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .747 และปัจจัยด้านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ มีความเที่ยง เท่ากับ .898

2.2.2.2 วิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตด้านความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป แล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพด้านค่าความเที่ยง ด้วยสูตร Kuder-Richardson (KR-20) พบว่ามีค่าความเที่ยง เท่ากับ .735

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

3.1 ติดต่อประสานงานกับฝ่ายวิจัยหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของโรงเรียนใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และส่งแบบวัดทางไปรษณีย์ให้ผู้ประสานงานแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ตรวจสอบผลการตอบแบบวัด และนำผลการตอบที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ ลงรหัส เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ต่อไป

4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ดังนี้

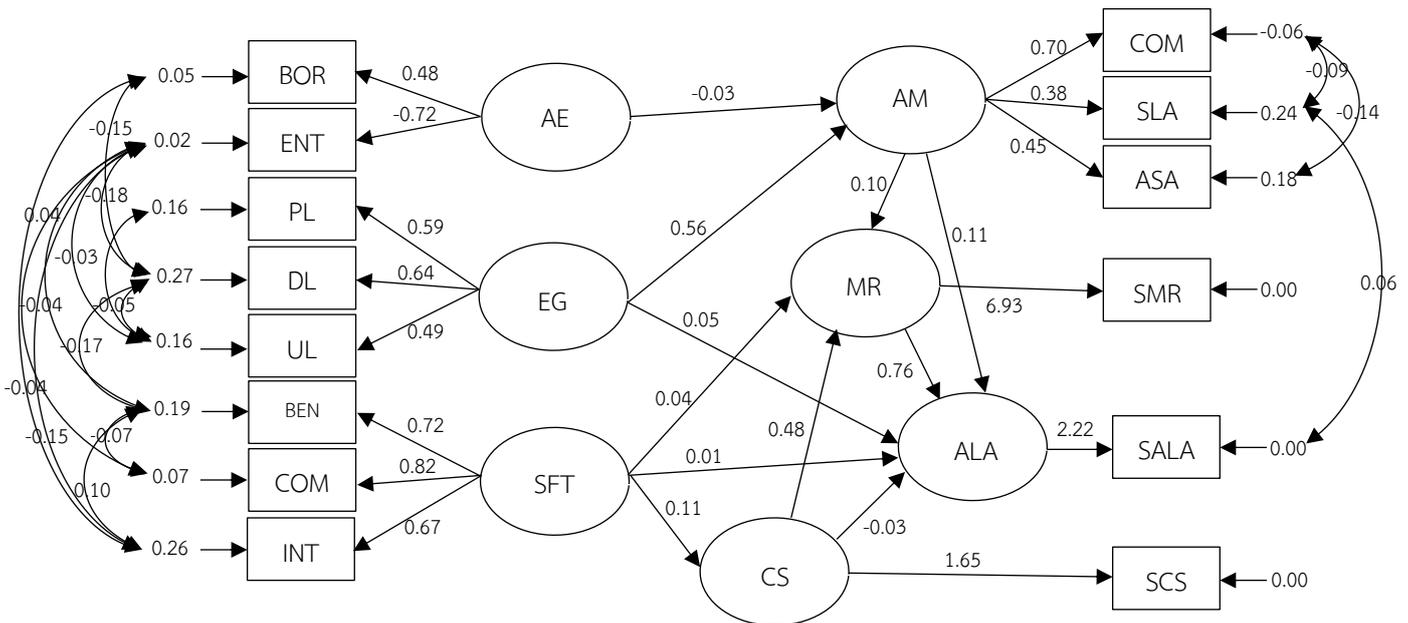
4.1 ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นทางสถิติของข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความไม่สมบูรณ์ของแบบวัด (Missing Data) และการแจกแจงแบบปกติหลายตัวแปรด้วยข้อมูลสุดโต่งแบบหลายตัวแปร (Multivariate Outliers) ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นทางสถิติดังกล่าวข้างต้นพบว่าข้อมูลจำนวน 377 ชุดผ่านเกณฑ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ และจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การ

แปรผัน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) และปัญหา Multicollinearity พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงไม่ผิดไปจากการแจกแจงปกติมากนัก และไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้างโดยประมาณค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีโลเคิลิฮูดสูงสุด (Maximum Likelihood)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ LISREL ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องดังนี้ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) , ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) และ ดัชนีความสัมพันธ์ (RFI) ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของเศษมาตรฐาน (SRMR) และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณ (RMSEA) พร้อมทั้งวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของแต่ละปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ ปรากฏดังภาพที่ 1 และตารางที่ 1 ดังนี้

Chi-Square = 94.76, df = 51, P-Value = 0.00019, RMSEA = 0.048

ภาพที่ 1 โมเดลสุดท้ายของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ

หมายเหตุ : AE หมายถึง อารมณ์แห่งความสำเร็จ, EG หมายถึง ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้, SFT หมายถึง ความศรัทธาในครู, AM หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์, CS หมายถึง ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา, MR หมายถึง การใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์, ALA หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต, BOR หมายถึง ความเบื่อหน่ายในการเรียน, ENT หมายถึง ความเพลิดเพลินในการเรียน, PL หมายถึง ความมีพลังในการเรียนรู้, DL หมายถึง การ

อุทิศตนในการเรียนรู้, UL หมายถึง ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการเรียนรู้, BEN หมายถึง ศรัทธาในความเมตตากรุณา, COMP หมายถึง ศรัทธาในความสามารถ, INT หมายถึง ศรัทธาในความมั่นคง, COMM หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจ, SLA หมายถึง ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้, ASA หมายถึง การรับรู้ระดับความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง, SCS หมายถึง คະແນວความสามารถในการจับคู่ปัญหา, SMR หมายถึง คະແນວความสามารถในการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ และ SALA หมายถึง คະແນວสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ

ตัวแปรผล	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (AM)			ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา (CS)			การใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ (MR)			ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต (ALA)		
	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE
ตัวแปรสาเหตุ												
อารมณ์แห่งความสำเร็จ (AE)	.03	.03	-	-	-	-	.00	-	.00	.01	-	.01
ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ (EG)	(.08)	(.08)					(.01)		(.01)	(.01)		(.01)
ความศรัทธาในครู (SFT)	.56**	.56**	-	-	-	-	.06*	-	.06*	.15**	.05	.10**
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (AM)	(.08)	(.08)					(.03)		(.03)	(.05)	(.05)	(.04)
ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา (CS)	-	-	-	.11*	.11*	-	.09	.04	.05*	.07	.01	.07
การใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ (MR)				(.05)	(.05)		(.05)	(.04)	(.02)	(.05)	(.04)	(.04)
R ²												
				.34			.25			.60		

$\chi^2 = 94.76$, $df = 51$, $P\text{-value} = .00$, $\chi^2/df = 1.86$, $GFI = .97$, $AGFI = .93$, $CFI = .99$, $RFI = .96$, $SRMR = .036$, $RMSEA = .048$

** $p < .01$, * $p < .05$

จากภาพที่ 1 และตารางที่ 1 สรุปได้ว่า โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านข้อมูลนำเข้า (Input) ได้แก่ อารมณ์แห่งความสำเร็จ ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความศรัทธาในครู 2) ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ และ 3) ปัจจัยด้านผลลัพธ์ (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต โดยผลการประมาณค่าโมเดลสมการโครงสร้างในส่วนของการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าไค- สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 94.76 องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 51 $P\text{-value} = .00$ χ^2/df เท่ากับ 1.86 GFI มีค่าเท่ากับ .97 AGFI มีค่าเท่ากับ .93 CFI มีค่าเท่ากับ .99 RFI มีค่าเท่ากับ .96 SRMR มีค่าเท่ากับ .036 และ RMSEA มีค่าเท่ากับ .048 ตามลำดับ ค่าดัชนีดังกล่าวไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 ค่า คือ ค่าไค- สแควร์ ซึ่งยังไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่เนื่องจากค่าไค- สแควร์จะอ่อนต่อขนาดกลุ่มตัวอย่าง จึงพิจารณาค่าสถิติตัวอื่นร่วมด้วย ซึ่ง

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีอื่น ๆ พบว่า ผ่านเกณฑ์จำนวน 7 ค่า คือ χ^2/df , GFI, AGFI, CFI, RFI, SRMR และ RMSEA จึงสรุปได้ว่าโมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ ดังตารางที่ 1 สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .11 และ .76 ตามลำดับ ซึ่งทั้งสองปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตได้ร้อยละ 60 ส่วนความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ความศรัทธาในครู และทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ มีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ .15 นอกจากนี้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ มีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ .18 และทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหามีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ มีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ .33 สำหรับอารมณ์แห่งความสำเร็จมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า โมเดลที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสำรวจหรือการวัดเชิงประจักษ์ ซึ่งแสดงถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของโมเดลที่สร้างขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโมเดลที่สร้างและพัฒนาขึ้นนี้มาจากการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลการเรียนรู้ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ แล้วนำไปออกแบบแบบวัดปัจจัยและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต พร้อมตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดที่สร้างขึ้น ซึ่งพบว่าแบบวัดมีคุณภาพตามเกณฑ์ โดยมีความตรงและความสอดคล้องภายใน ทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยแบบวัดนี้มีความเหมาะสมและเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง จึงสรุปเป็นโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐโดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านข้อมูลนำเข้า (Input) ประกอบด้วย ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความศรัทธาในครู 2) ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ 3) ปัจจัยด้านผลลัพธ์ (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต ซึ่งเป็นไปตามโมเดลการเรียนรู้ของ Harnischfeger, A. & Wiley, D. E. ที่สรุปว่าโมเดลการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ส่วนที่มีความสัมพันธ์กัน คือ ข้อมูลนำเข้า (Input) ได้แก่ คุณลักษณะของนักเรียน ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการแก้ปัญหา และด้านผลลัพธ์ (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Harnischfeger, A. & Wiley, D. E., 1976) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bailey, M. et al. ที่ศึกษาโมเดลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนเรขาคณิต ซึ่งพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยด้านคุณลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน อารมณ์แห่งความสำเร็จ ด้าน

กระบวนการ ได้แก่ กลยุทธ์ในการเรียน ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา การแสดงแทนด้วยภาพ และด้านผลลัพธ์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Bailey, M. et al., 2014)

2. ผลศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ ด้วยการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต พบว่า

2.1 ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพีชคณิตเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับนิพจน์ สัญลักษณ์ ใช้ตัวอักษรและสัญลักษณ์แทนจำนวน ดังนั้นในการแก้ปัญหาพีชคณิตจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องจึงจะทำให้บรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะทักษะการคิดคำนวณหรือความรอบคอบในการคิดคำนวณ ฉะนั้นการที่นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ แต่นักเรียนขาดทักษะการคิดคำนวณหรือขาดความรอบคอบในการคิดคำนวณ หรือขาดพื้นฐานความรู้เรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง ก็อาจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตไม่ได้ จึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการคิดคำนวณ และทบทวนความรู้พื้นฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์จากงานวิจัยครั้งนี้พบว่าความมุ่งมั่นในการเรียนรู้อย่างมีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากความมุ่งมั่นในการเรียนรู้เป็นพลังให้นักเรียนมีความพยายามในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้อีกจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาพีชคณิตโดยใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ให้บรรลุผลสำเร็จ อันส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sreelatha, K., & Kumar, A. G. และ Babatunde, M. M. & Olanrewaju, M. K. ที่พบว่า ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sreelatha, K., & Kumar, A. G., 2016); (Babatunde, M. M. & Olanrewaju, M. K., 2014)

2.2 ความศรัทธาในครูมีอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตซึ่งข้อค้นพบนี้ตรงข้ามกับงานวิจัยอื่น ๆ เช่นงานวิจัยของ Bankole, R. A. ; Romero, L. และ Casper, D. C. ที่พบว่า ความศรัทธาของนักเรียนที่มีต่อครูมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในบริบทของโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ ซึ่งถือเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ แหล่งฝึกปฏิบัติของนิสิต/นักศึกษาในการสอน แหล่งสาธิตการสอน วิจัย ทดลองด้านการเรียนรู้ หรือพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนสาธิตเป็นที่ยอมรับของสังคมว่ามีความพร้อมทุกด้าน ส่งผลให้นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไปส่วนใหญ่เชื่อมั่นและมีความศรัทธาในครูค่อนข้างสูง จึงทำให้ระดับความศรัทธาในครูมีอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต แต่อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์จากงานวิจัยครั้งนี้พบว่าความศรัทธาในครูมีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากความศรัทธาในครูเป็นความเชื่อที่ไว้วางใจของนักเรียนที่มีต่อครูอย่างมีเหตุผล มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำชี้แนะของครู ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีความศรัทธาในครูก็จะเชื่อฟังการสอนของครู จึงทำให้นักเรียนสามารถในการจับคู่หรือจำแนกปัญหาพีชคณิตได้ตามคำแนะนำหรือคำชี้แนะนั้น (Bankole, R. A., 2010); (Romero, L., 2010); (Casper, D. C., 2012)

2.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต นอกจากนั้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ยังมีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตผ่านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความรู้สึกภายในใจที่สร้างพลังขับเคลื่อนในขณะที่ต้องการความสำเร็จ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Awan, R. U. N. et al. และ Abuameerh, O. A. & Saudi, M. A. ที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลต่อ

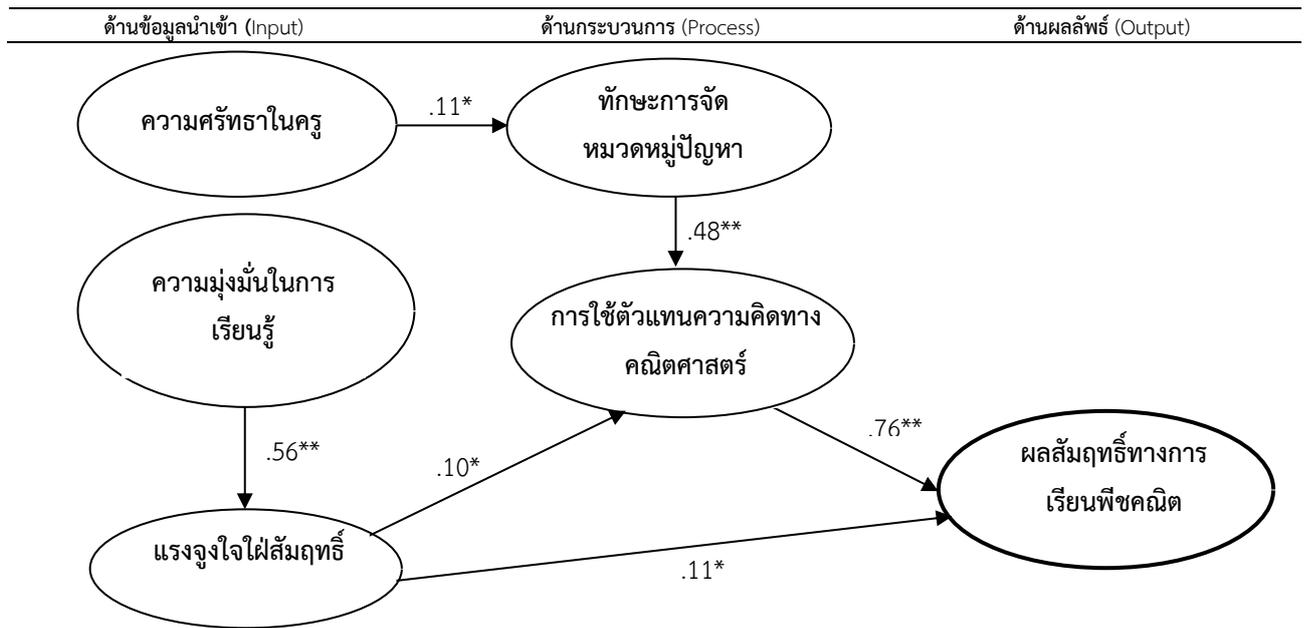
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Awan, R. U. N. et al., 2011); (Abuameerh, O. A. & Saudi, M. A., 2012) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bailey, M. et al. ที่พบว่า แรงจูงใจมีอิทธิพลทางบวกต่อการแสดงแทนด้วยภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านการแสดงแทนด้วยภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าถ้านักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตดีตามไปด้วย (Bailey, M. et al., 2014)

2.4 ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหาที่มีอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพีชคณิตเป็นวิชาที่มีลักษณะเป็นนามธรรมเกี่ยวข้องกับการใช้แบบจำลองในการแก้ปัญหา ถึงแม้ว่านักเรียนมีทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหาดี แต่ถ้านักเรียนขาดทักษะการคิดคำนวณหรือขาดความรอบคอบในการคำนวณหรือขาดพื้นฐานความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้อง ก็อาจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับโมเดลการเรียนรู้ของ Schreiber, J. B. และ Harnischfeger, A. & Wiley, D. E. ที่พบว่า พื้นฐานของนักเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการคิดคำนวณ และ ทบทวนความรู้พื้นฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์จากงานวิจัยครั้งนี้พบว่าทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหาที่มีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหายังมีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต ผ่านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อนักเรียนมีทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหาดีแสดงว่านักเรียนสามารถจับคู่หรือจำแนกปัญหาพีชคณิตได้ จึงทำให้นักเรียนสามารถใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเหมาะสมกับการแก้ปัญหาพีชคณิตนั้น อันส่งผลให้สามารถแก้ปัญหาพีชคณิตนั้น ๆ ได้ถูกต้อง และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตดี (Schreiber, J. B., 2000); (Harnischfeger, A. & Wiley, D. E., 1976) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bailey, M. et al. ที่พบว่า ทักษะการจัดหมวดหมู่ปัญหาที่มีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการแสดงแทนด้วยภาพ และมีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรขาคณิตผ่านการแสดงด้วยภาพ (Bailey, M. et al., 2014)

2.5 การใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ที่มีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์เป็นการแสดงแนวคิด การแก้ปัญหาของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ ด้วยการตีความปัญหาในรูปของคำ ข้อความ ตาราง กราฟ รูปภาพ หรือ สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีความสามารถในการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ที่ดีก็จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตดีตามไปด้วย ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bailey, M. et al. และ Çetin, H. & Aydin, S. ที่พบว่า การใช้ตัวแทนความคิดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก (Babatunde, M. M. & Olanrewaju, M. K., 2014); (Çetin, H. & Aydin, S., 2020) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Moh'd, S. S. et al. ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กลยุทธ์การใช้ตัวแทนความคิดที่หลากหลายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนโดยใช้กลยุทธ์การใช้ตัวแทนความคิด ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พีชคณิตโดยใช้กลยุทธ์การใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์เป็นฐานหรือเน้นให้นักเรียนใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ในกระบวนการแก้ปัญหาพีชคณิต จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตดีขึ้น (Moh'd, S. S. et al., 2022)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยรัฐ โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง” สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ที่ใช้ในโมเดลสมการโครงสร้าง

หมายถึง ตัวแปรที่อยู่ท้ายลูกศรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรง
ต่อตัวแปรที่อยู่หัวลูกศร

หมายถึง เส้นอิทธิพลของตัวแปร K ที่ส่งผลต่อตัวแปร E

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยครั้งนี้ พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิต มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ความศรัทธาในครู และทักษะการจัดการหมวดหมู่ปัญหา มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ และทักษะการจัดการหมวดหมู่ปัญหามีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผ่านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) การจัดการเรียนรู้สาระพีชคณิตควรนำตัวแปรเหล่านี้เป็นฐานทฤษฎีในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้พีชคณิตและความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงพีชคณิตของนักเรียน ซึ่งจะทำให้สามารถกำหนดบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้ได้ เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และมีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงพีชคณิตมากขึ้น 2) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงทดลองหรือการวิจัยแบบผสมผสานเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิคการสอน และสื่อการเรียนรู้เพื่อให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาและนำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทาง

เรียนสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ และ 3) นักเรียนที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ถือเป็นเด็กที่เกิดมาพร้อมกับความเจริญทางเทคโนโลยีโดยสมบูรณ์แบบ เป็นเด็กที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง รักอิสระ กล้าลองผิดลองถูกเพื่อการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ดังนั้นควรศึกษาตัวแปรปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความวิตกกังวลในการเรียนรู้ และการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีต่อการเรียนรู้ เป็นต้น ว่ามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2559). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤศจิกายน 2023 จาก http://www.18 พฤศจิกายน 2023 onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/Summary ONET M6_2558.pdf
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2560). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤศจิกายน 2023 จาก http://www.newonetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM6_2559.pdf
- สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์. (2558). คะแนนโอเน็ต ม.6 ต่ำเหมือนเดิม. เดลินิวส์. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤศจิกายน 2023 จาก <http://www.dailynews.co.th/education/308764>
- Abuameerh, O. A. & Saudi, M. A. (2012). The Relationship between Achievement Motivation and Academic Achievement for Secondary School Students at Salt in Jordan. *Dirasat, Educational Sciences*, 39(1), 313-320.
- Allen, J. (2015). Influence of Achievement in Core High School Courses on ACT Scores. Retrieved February 1, 2015, from <https://www.act.org/content/dam/act/unsecured/documents/2015-Tech-Brief-Influence-of-Achievement.pdf>.
- Awan, R. U. N. et al. (2011). A Study of Relationship between Achievement Motivation, Self-Concept and Achievement in English and Mathematics at Secondary Level. *International Education Studies*, 4(3), 72-79.
- Babatunde, M. M. & Olanrewaju, M. K. (2014). Predictive Influence of Students' Academic Engagement and Academic Self-Concept on Achievement Motivation among Post Graduate Students in University of Ibadan, Oyo State, Nigeria. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 3(5), 497-502.
- Bailey, M. et al. (2014). A Multivariate Model of Achievement in Geometry. *The Journal of Educational Research*, 107, 440-461.
- Bankole, R. A. (2010). Student Trust in Teachers and Its Relationship to Student Identification with School, Student Perceptions of Academic Press, and Achievement. In Degree of Doctor of Philosophy in Education. The College of William and Mary in Virginia.
- Casper, D. C. (2012). The Relationship Between Collective Student Trust and Student Achievement. In Degree of Doctor of Education. University of Oklahoma, The Graduate Faculty.

- Çetin, H. & Aydin, S. (2020). The Effect of Multiple Representation Based Instruction on Mathematical Achievement: A Meta- Analysis. *International Journal of Educational Research Review*, 5(1), 26-36.
- Dogra, A. & Dutt, S. (2016). The association between students' learning engagement and their achievement in psychology. *International Journal of Multidisciplinary Education and Research*, 1(7), 33-35.
- Egodawatte, G. (2011). Secondary School Students' Misconceptions in Algebra. In Doctoral dissertation. University of Toronto, Canada.
- Gunuc, S. (2014). The Relationships between Student Engagement and Their Academic Achievement. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 5(4), 216-231.
- Hair, Jr. J. F. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th edited). Pearson Prentice Hall: Hoboken, New Jersey.
- Harnischfeger, A. & Wiley, D. E. (1976). The teaching-learning process in elementary schools: A synoptic view. *Curriculum Inquiry*, 6, 5-43.
- Kennedy, L. T. (2014). An Examination of Eighth Grade Students' Trust Levels of Their Principal and Its' Impact on Academic Achievement in A Selected School District in Northeast South Carolina. In Degree of Doctor of Education. South Carolina State University, The Graduate Faculty.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. (4th edited). The Guilford Press: New York London.
- Lambertus, A. J. (2007). Students' Understanding of the Function Concept: Concept Images and Concept Definitions. In thesis of the Degree of Master of Science Mathematics Education. The Graduate Faculty of North Carolina State University.
- Moh'd, S. S. et al. (2022). Effect of Representation Strategies on Secondary School Students' Mathematics Achievement: A Case Unga Island, Zanzibar. *East African Journal of Education and Social Sciences*, 3(5), 32-39.
- Moses, L. D. (2018). A Case Study of The Dynamics of Trust in A Reconstituted Urban Middle School. In Degree of Doctor of Education. The College of William & Mary.
- Prickett, T. P. (2016). A Study of Relationships Between Teacher Leadership, Student Trust, and Student Commitment to Ethical Goodness. In Degree of Doctor of Education. Liberty University.
- Romero, L. (2010). Student Trust: Impacting High School Outcomes. In Degree of Doctor of Philosophy in Education. University of California.
- Schreiber, J. B. (2000). Advanced Mathematics Achievement: A Hierarchical Linear Model. In Doctor of Philosophy. Indiana University.

Sreelatha, K., & Kumar, A. G. (2016). A Study on the Relationship between Student Engagement and Achievement Motivation based on selected Demographic Variables among B. Ed. Students. *Journal in Arts, Commerce, Education & Sciences*, 5(3), 12-16.

ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ตามด่านชายแดนในภาคใต้*

OPERATIONAL PROBLEMS OF IMMIGRATION POLICE OFFICERS ALONG THE SOUTHERN BORDER CHECKPOINT

อธิพงษ์ เพชรสุทธิ

Athipong Phetsute

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Political Science, Pathumthani University, Pathum Thani, Thailand

Corresponding author E-mail: atipong_ru@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนภาคใต้ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงาน และ 3) รูปแบบการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรคำนวณของยามาเน่ จำนวน 225 คน สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 11 คน เชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 214 คน และ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที่ ทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ทดสอบค่าเอฟ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD วิเคราะห์ค่าพหุคูณถดถอยแบบขั้นตอน พบว่า 1) ปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ปริมาณงาน และหน้าที่ เครื่องมือที่ใช้ จำนวนเจ้าหน้าที่ เพื่อนร่วมงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการ สถานที่ทำงาน ระยะเวลา สวัสดิภาพและความปลอดภัย มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเจ้าหน้าที่ที่มีข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร สภาพแวดล้อม คุณภาพชีวิต และเมื่อทำการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนเจ้าหน้าที่ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านประสิทธิภาพ คุณภาพชีวิต และด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 3) รูปแบบการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ ปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์และระบบเทคโนโลยี เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ ลดขั้นตอนการตรวจเอกสาร มีเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่ทันสมัย ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ประชุมชี้แจงรับฟังปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน, เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง, ชายแดนภาคใต้

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the level of operational problems of immigration police officers along the southern border checkpoint, 2) factors influencing operational problems, and 3) the solution model of operational problems. This research was mixed methodology research. The sample group consisted of 225 people determined Yamane's

formula and interviewed 11 informants. Quantitative analysis by distributing 214 questionnaires. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation., One-way ANOVA, F-test, pairwise difference test using LSD method, and stepwise multiple regression analysis. The research results revealed that: 1) operational problems was the amount of work and duties, tools, number of officers, co-workers, compensation, benefits, workplace, time periods, welfare and safety were at low level and different personal officers showed no difference on operational problems. 2) Factors Influencing operational problems including technology and communication, environment, life quality, and when testing the hypothesis, it was found that. Officers who different genders, ages, educational levels, position ranks showed no difference opinions on factors influencing operational problems. By officers who different monthly incomes showed difference on efficiency, life quality and technology and communication with statistically significant level of .05, and 3) the solution model of operational problems were knowledge promotion, improve computer systems and technology systems , increase the number of officers, reduce document checking steps, there are modern tools and equipment, promote teamwork, meeting to clarify and listen to problems and methods for solving problems

Keywords: Operational, Immigration Police Officers, The Southern Border

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ ในสังคมปัจจุบันทำให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การสร้างตลาดการค้า การแข่งขัน การส่งออก การบริการ การลงทุน และความรู้ร่วมสมัย ส่งผลให้ผู้คนทั่วโลกได้รับประโยชน์จากความเจริญก้าวหน้า ความรวดเร็วในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การแข่งขันระหว่างประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมการค้าการลงทุน เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม จนทำให้โลกทุกวันนี้แทบจะเรียกได้ว่า “ไร้พรมแดน” ด้วยเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่ดี การคมนาคมขนส่งที่ดีที่เจริญก้าวหน้าไปมาก ทำให้การเดินทางข้ามประเทศของผู้คนซึ่งทำได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะไปทำงาน ไปศึกษาต่อหรือแม้แต่ไปท่องเที่ยว “ประเทศไทย” ถือเป็นอีกจุดหมายปลายทางสำคัญของผู้คนนับล้านจากทั่วทุกมุมโลกทำให้หน่วยงานหลักที่ดูแลด้านการผ่านเข้า-ออกอย่าง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ต้องพัฒนาขีดความสามารถเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงนี้เช่นกัน ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อนำรายได้จากการท่องเที่ยวมาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งประสบกับภาวะการณ์ขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เนื่องจากการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการให้บริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว ได้ทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มที่และเป็นທີ່ประทับใจต่อนักท่องเที่ยว และส่งผลให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ ความสำคัญในบทบาทของตนเองที่มีภารกิจให้บริการในด้านต่าง ๆ ชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ซึ่งมีนักท่องเที่ยว นักธุรกิจ ตลอดจนผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างความประทับใจภาพพจน์ที่ดีของประเทศไทยในสายตาของชาวต่างประเทศได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทย จะต้องผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองจาก เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เช่น การขออนุญาตอยู่ต่อ การขอมิถิ่นที่อยู่ ตลอดจนการให้บริการตรวจสอบหลักฐานการเดินทางเข้า – ออกของชาวต่างประเทศเพื่อออกหนังสือเดินทางใหม่ กรณีชาวต่างชาติ หรือนักท่องเที่ยวทำหนังสือเดินทางหายหรือถูกโจรกรรม ซึ่งหากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเป็นไปในทางลบในสายตาของชาวต่างประเทศ ตลอดจนผู้มาใช้บริการย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้า – ออกราชอาณาจักรไทยตามด่านชายแดนในภาคใต้ไม่ต่ำกว่า 80,000 กว่า

คนต่อวัน ดังนั้นการให้บริการ แก่คนต่างชาติส่วนใหญ่จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่ต้องการให้บริการ จึงจำเป็นอย่างไร้ที่ต้องการเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองให้มีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการกับผู้ที่มาใช้บริการทั้งขาเข้าขาออกและงานบริการคนต่างด้าว อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองเหล่านี้ต้องมีความรอบรู้ในเรื่องของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับ คำสั่งและประกาศต่าง ๆ ของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบ เพราะหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีความแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ทั่วไป ในหน่วยงานอื่นในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2566)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีประชากรประมาณ 600 ล้านคน และแรงงานรวมกันประมาณ 307 ล้านคน โดยอินโดนีเซียมีแรงงาน 120 ล้านคน รองลงมาคือ เวียดนาม 52.6 ล้านคน ฟิลิปปินส์และไทยประเทศละประมาณ 40 ล้านคน เมียนมาร์ 28.4 ล้านคน มาเลเซีย 12.2 ล้านคน กัมพูชา 8.1 ล้านคน สปป.ลาว 3.2 ล้านคน สิงคโปร์ 2.9 ล้านคน และบรูไน 0.2 ล้านคน แต่แรงงานจากประเทศอาเซียนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยรวมทั้งระดับล่างและระดับฝีมือยังมีจำนวนน้อยมากประมาณ 1.8 ล้านคน (ไม่รวมแรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน) คิดเป็นร้อยละ 0.6 ของแรงงานทั้งหมดของอาเซียน ดังนี้

ก) แรงงานระดับล่าง 3 สัญชาติ (เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว) 1,825,658 คน (แยกเป็นขึ้นทะเบียน 1,248,064 คน พิสูจน์สัญชาติ 505,238 คน และ นำเข้าตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาล 72,356 คน)

ข) แรงงานฝีมือ 14,313 คน (แยกเป็นได้รับใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 9 ประเภททั่วไป 12,303 คน และ ตามมาตรา 12 ส่งเสริมการลงทุน หรือ BOI 2,010 คน)

การที่ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมอาเซียนให้เป็นตลาดและฐานผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการและการลงทุน แรงงานฝีมือและเงินทุนอย่างเสรีภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งทำให้เศรษฐกิจในภูมิภาคมีความเข้มแข็ง เพราะประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นแหล่งการลงทุนที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 3 รองจากประเทศจีนและอินเดีย ประเทศไทยในฐานะสมาชิกของอาเซียนจะได้รับประโยชน์จากการค้ากับประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นและช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับตลาดแรงงานไทย และสร้างโอกาสการทำงานให้แก่แรงงานไทยมากยิ่งขึ้น

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เป็นหน่วยงานในสังกัด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2536 ภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คือ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยการค้าเด็กและสตรี รวมทั้งความผิดอื่นใดอันเนื่องมาจากการกระทำผิดพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง งานอำนวยความสะดวกและงานบริการคนต่างด้าวซึ่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้กำหนดให้ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดต่าง ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจบุคคลหรือพาหนะที่เดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรให้เป็นไปตามกฎหมายพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองและกฎหมายอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งการปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุน การปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ยังมีภารกิจเกี่ยวกับการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระหว่างเทศ การก่อการร้ายระหว่างประเทศและการส่งเสริมการท่องเที่ยว (พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง, 2522)

ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ณ ด้านตรวจคนเข้าเมือง ส่วนใหญ่จะมีสาเหตุมาจากความรู้ความเข้าใจภาษาต่างประเทศที่ใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติ ที่มาจากยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย ฝรั่งเศสและเยอรมัน ซึ่งในแถบบริเวณด้านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนภาคใต้ก็จะมีปะปนมากับประชาชนที่อยู่ติดชายแดนทั้งลาวและกัมพูชา ที่ผ่านมาการบริหารจัดการของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง ได้ประสบปัญหาการ

ให้บริการประชาชนซึ่งในปัจจุบันการตรวจหนังสือเดินทาง ด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่าเกิดความล่าช้าในการตรวจหนังสือเดินทาง บางช่วงต้องเข้าคิวรอเป็นแถวยาวมากโดยเฉพาะช่วงเทศกาลหยุดยาว เช่น ช่วงเทศกาลสงกรานต์ เทศกาลปีใหม่ และช่วงเทศกาลตรุษจีน เป็นต้น ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก การตรวจหนังสือเดินทางล่าช้าส่งผลให้บริการวีซ่าโดยอัตโนมัติเกิดความเครียดทั้ง 2 ฝ่าย ทำให้ผู้โดยสารเกิดความไม่ประทับใจ ไม่พึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ หากรุนแรงอาจมีการร้องเรียนเกิดขึ้น และเกิดปัญหากับผู้ปฏิบัติงานที่ต้องรับภาระงานมากขึ้น

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจว่าเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ณ ด้านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ จะมีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด้านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ จะมีการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองให้มากขึ้นหรือลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้น้อยลง เพื่อให้การปฏิบัติงานสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบถึงระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด้านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้และนำผลการศึกษามาปรับปรุงแก้ไข วางแผนการปฏิบัติงาน และพัฒนาระบบงานตรวจคนเข้าเมืองให้เป็นที่น่าพอใจของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เพื่อให้การทำงานของหน่วยงานได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด้านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด้านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้
3. เพื่อเสนอรูปแบบการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด้านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สามารถประเมินสถานการณ์ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดน ในภาคใต้

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านสมรรถนะในการทำงาน ด้านประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร สามารถประเมินสถานการณ์ต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดน ในภาคใต้ขอบเขตของการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานและปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมในการทำงาน สมรรถนะในการทำงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ

การสื่อสาร ตลอดจนความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่วิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ จำนวน 512 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ จำนวน 225 คน แบ่งเป็น ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 102 นาย และตำรวจชั้นประทวน จำนวน 123 นาย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรคำนวณของยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัย คือ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2565 – กุมภาพันธ์ 2566 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้
2. ผลที่ได้รับจากการวิจัยนำไปเสนอต่อผู้บริหารระดับสูง เพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้
3. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้สนใจนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอสรุปผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ศึกษาระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด่านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้
 - 1.1 ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ อยู่ในระดับน้อย
 - 1.2 ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปริมาณงาน และขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วน เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เพื่อนร่วมงาน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ สถานที่ทำงาน ระยะเวลาในการทำงาน และสวัสดิภาพและความปลอดภัย มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
 - 1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านประสิทธิภาพในการทำงาน และด้านสมรรถนะในการทำงาน อยู่ในระดับน้อย
2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด่านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้

ตารางที่ 1 ระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด่านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ (n=225)

	ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1	ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	2.63	.56	ปานกลาง	2
2	ด้านสมรรถนะในการทำงาน	2.19	.82	น้อย	5
3	ด้านประสิทธิภาพในการทำงาน	2.26	.99	น้อย	4
4	ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน	2.28	1.01	น้อย	3
5	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	3.02	1.11	ปานกลาง	1
	โดยภาพรวม	2.48	.74	น้อย	

2.1 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ดังนี้ เพศแตกต่างกัน อายุแตกต่างกัน ระดับการศึกษาแตกต่างกัน ที่มีชั้นยศแตกต่างกัน ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

3. รูปแบบการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ ประกอบด้วย การส่งเสริมความรู้ในการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ทั้ง ความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การใช้เครื่องมือสื่อสาร การตรวจสอบเอกสาร การตรวจสอบสิ่งผิดกฎหมาย และการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ส่งเสริมความรู้ด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ กำหนดปริมาณงานให้เหมาะสมกับชั่วโมงการทำงาน พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบคอมพิวเตอร์และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ส่งเสริมพัฒนาความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ลดขั้นตอนการตรวจเอกสารที่ไม่จำเป็น มีอุปกรณ์ตรวจสอบเอกสารปลอม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ประชุมชี้แจงและรับฟังปัญหาในการปฏิบัติงาน

การทดสอบสมมติฐาน

1. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. การทดสอบความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่มีผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองในภาคใต้

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.136	.423		7.240	.000*
ด้านความรู้ความสามารถในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ (K ₁)	-.388	.096	-.273	-4.055	.000*
ด้านความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ (K ₂)	.379	.118	.216	3.211	.002*
r = .292 R ² = .085		Adjust R Square = .832 SE = .815			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พบว่า ความรู้ความสามารถในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ และความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถทำนายปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ได้ร้อยละ 2.92 ($r = .292$) เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการ โดยใช้ค่าคะแนนดิบ มีดังนี้

$$Y1 = 3.136 - .388(K_1) + .379 (K_2) \\ (-4.050^*) (3.211^*)$$

4. การทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองใน 5 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน สมรรถนะในการทำงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เพื่อหาตัวแปรทำนายปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามแนวชายแดนในภาคใต้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.162	.148		1.094	.275
ด้านประสิทธิภาพในการทำงาน(FC)	.281	.080	.321	3.524	.001*
ด้านสมรรถนะในการทำงาน(FB)	.298	.074	.282	4.027	.000*
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(FE)	.076	.031	.099	2.452	.015*
ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน (FD)	.184	.074	.214	2.495	.013*
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (FA)	.129	.053	.085	2.426	.016*

$r = .867$ $R^2 = .752$ Adjust R Square = .746 SE = .427

พบว่า มีตัวแปรที่สามารถประเมินสถานการณ์ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(FE) ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน (FD) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (FA) ตามลำดับ โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันประเมินสถานการณ์ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ ได้ร้อยละ 8.67 ($r = .867$) และเมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการโดยใช้ค่าคะแนนดิบ(Y1) มีดังนี้

$$Y2 = .162 + .281(FC) + .298 (FB) + .076(FE) + .184(FD) + .129(FA) \\ (3.524^*) (4.027^*) (2.452^*) (2.495^*) (2.426^*)$$

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ความรู้ความสามารถที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองควรรู้ คือ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 และกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ โดยเฉพาะกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนประเทศไทย กฎหมายศุลกากรเบื้องต้น และพระราชบัญญัติการจราจรทางบกที่ใช้ระหว่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เอกสารที่ต้องตรวจสอบ ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศที่เป็นภาษาเพื่อนบ้านจะมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าภาษาอังกฤษที่ใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติได้ เข้าใจกฎระเบียบของการเดินทางเข้า-ออกประเทศ ปัญหาที่พบบ่อยในขณะปฏิบัติหน้าที่ คือ การลักลอบเข้าเมืองของประชาชนในแถบชายแดน เพื่อเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย การหลบหนีเข้าเมืองโดยไม่มีเอกสารประจำตัวคนต่างด้าว เอกสารหนังสือเดินทางปลอม ใช้ VISA ปลอม ไม่มีพาสปอร์ต(Passport) และบัตรประจำตัวคนต่างด้าว ปัญหาการค้าประเวณี ค้ายาเสพติด และการค้ามนุษย์ การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เพิ่มความ

เข้มงวดในขั้นตอนการตรวจสอบ และมีเครื่องมือที่มีคุณภาพมาใช้ในการตรวจสอบ แจ้งให้คนต่างดาวเตรียมเอกสารสำหรับการตรวจสอบ พร้อมทั้งจะแสดงเอกสารการขออนุญาตเข้าเมืองให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการจับกุม ผลักดันส่งกลับประเทศต้นทาง เพื่อเป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ปัจจัยที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด่านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เช่น กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ภาษาต่างประเทศ การใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย ปัญหาส่วนตัว เช่น ความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน ไม่มีความรู้ความชำนาญในการใช้งานกับระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ช่องทางตรวจหนังสือเดินทางมีน้อย คำสั่งของผู้บังคับบัญชาขัดแย้งกับหลักกฎหมายแนวทางปฏิบัติ สภาพภูมิประเทศ และปัจจัยสภาพแวดล้อม สมรรถนะในการทำงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด่านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี สมรรถนะในการทำงาน เจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องมีสมรรถนะตามสายงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน การทำงานให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้รับผิดชอบจะต้องมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด คุณภาพชีวิตในการทำงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พัฒนาการของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นไปอย่างรวดเร็ว การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในด้านกฎหมายและ การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ เพิ่มเติมเพื่อเสริมความรู้และทักษะใน การดำเนินงาน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบเอกสาร และการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดปัญหาที่เกี่ยวข้องและ สนับสนุนการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน

อภิปรายผล

1. ศึกษาระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด่านตรวจคนเข้าเมืองตามด่านชายแดนในภาคใต้ ดังนี้

1.1 ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีความรู้ความสามารถระดับมากที่สุด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจะได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้นำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างดาว กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวิธีการออกเอกสารอนุญาต การตรวจเอกสารของคนไทยและคนต่างดาวที่ต้องการเข้าออกนอกราชอาณาจักร ตลอดจนการตรวจค้นสิ่งผิดกฎหมาย ที่อาจมีการซุกซ่อนขนย้ายเพื่อจำหน่าย สอดคล้องกับปัญหาในการปฏิบัติงานของด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย ที่กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงาน ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในงานที่ได้รับมอบหมาย (ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย, 2558) ซึ่งจากผลการศึกษาของ อรรถนพ ฐ ไพรี ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และพหุคูณชาติของประเทศของเจ้าหน้าที่ศุลกากร สำนักตรวจของผู้โดยสารท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่า ปัญหาด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะเมื่อมีผู้ต้องหาที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษกับเจ้าหน้าที่และในหน่วยงานไม่มีล่ามแปล (อรรถนพ ฐ ไพรี, 2556) ในด้านความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง นั้น ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย กล่าวว่า ปัญหาเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองยังขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และความรู้ความเข้าใจภาษาต่างประเทศ ปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดข้อบกพร่องในการทำงาน ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจ

คนเข้าเมือง (ด้านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย, 2558) และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กล่าวว่า ความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นที่ข้าราชการควรมี ได้แก่ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่ง เช่น กฎหมาย และกฎระเบียบราชการ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นจึงเป็นสิ่งที่ข้าราชการทุกคนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552)

1.2 ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด้านปริมาณงาน และขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบมีปัญหาระดับปานกลาง เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่ไม่เพียงพอ และในแต่ละฝ่ายก็มีหน้าที่ที่แตกต่างกันไป เช่น การตรวจเอกสาร การตรวจค้นสิ่งผิดกฎหมายที่ต้องตรวจสอบนักท่องเที่ยวหรือประชาชนที่ต้องการผ่านแดนให้แล้วเสร็จวันต่อวัน โดยเฉพาะจุดผ่านแดนจะมีคนผ่านแดนจำนวนมาก ซึ่งในช่วงเทศกาลจะมีผู้ผ่านแดนเพิ่มมากขึ้นแต่จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ จึงต้องนำเจ้าหน้าที่ส่วนอื่นๆ มาช่วย เจ้าหน้าที่บางท่านก็ไม่มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรชาติ ฅ หนองคาย ที่กล่าวว่า สาเหตุสำคัญของการทำงาน ได้แก่ การขาดความร่วมมือ ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน อำนาจไม่ชัดเจน การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และการจูงใจของหน่วยงาน (สุรชาติ ฅ หนองคาย, 2550) และสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งรัตน์ เฟิงสวย ที่กล่าวว่า ปัญหาการทำงานมีสาเหตุมาจากคนที่มีการแบ่งกลุ่ม มีอคติต่อกัน ขาดความร่วมมือ งานมีความล่าช้ากว่ากำหนด และวิธีการทำงานที่เกิดจากการขาดภาวะผู้นำ และขาดมนุษยสัมพันธ์ (รุ่งรัตน์ เฟิงสวย, 2550)

1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อยเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง มีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีความรู้ ความชำนาญในการตรวจเอกสาร ควรสร้างโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ และปัญหาขาดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน สร้างความล่าช้าในการทำงาน ควรสร้างช่องทางสื่อสารและการประสานงานที่ดีระหว่างองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งควรปรับปรุงรูปแบบประโยคและภาษาเพื่อให้ข้อความมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2540) กล่าวว่า องค์กรประกอบพื้นฐานที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ ลักษณะงาน ความถนัด ความสามารถของบุคคล สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เพื่อนร่วมงาน การยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน และสอดคล้องกับ จอห์น อาร์ เซอร์เมอร์ฮอร์น Schermerhorn, J. R. กล่าวว่า การปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ความพยายามในการทำงาน และการสนับสนุนจากองค์กร จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีความรู้ ความชำนาญในการตรวจเอกสาร ควรสร้างโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ และปัญหาขาดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน สร้างความล่าช้าในการทำงาน ควรสร้างช่องทางสื่อสารและการประสานงานที่ดีระหว่างองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งควรปรับปรุงรูปแบบประโยคและภาษาเพื่อให้ข้อความมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายขึ้น (Schermerhorn, J. R., 1996)

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด้านชายแดนในภาคใต้ที่มีต่อปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า

2.1 เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด้านชายแดนในภาคใต้ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัญหาในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองเป็นการปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่และตามตำแหน่ง และเป็นงานประจำ ซึ่งมีปัญหาจากเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานน้อย จึงทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ บุรชัย ศิริมหาสาคร ที่กล่าวว่า ทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ปัญหาเกี่ยวกับงาน เกิดจากการจัดการองค์การที่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างคน

งาน วิธีการ และทรัพยากรในการบริหารจัดการ หากจะให้การดำเนินงานในองค์การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ผู้บริหารจะต้องจัดการทรัพยากรต่างๆ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน (บุรุษย์ ศิริมหาสาคร, 2546)

2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการปฏิบัติงานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่มีชั้นยศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากสภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ให้อยากทำงานหรือเบื่อหน่ายในการทำงานได้ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการการทำงานจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง จอห์น เอ. อี. (Jones, A. E., 1981) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ภูมิอากาศ พื้นที่ ภูมิประเทศ และอุณหภูมิ สภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายถึงผู้คนที่อยู่โดยรอบ อาจมีกิจกรรมร่วมกันหรือไม่มีก็ได้ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่อยู่อาศัย กฎหมาย เครื่องจักร ความเชื่อ ประเพณี และกฎระเบียบต่างๆ สิ่งแวดล้อมย่อย ๆ ได้แก่ สภาพชนบท สภาพสังคมเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของ โชติธัช มีเพียร กล่าวว่า สภาพแวดล้อมขององค์กรมีผลต่อประสิทธิผลในการทำงานของพนักงานมากที่สุด (โชติธัช มีเพียร, 2557)

2.3 การวิเคราะห์ตัวแปรความรู้ความสามารถในการทำงาน ที่สามารถพยากรณ์ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตามด้านชายแดนในภาคใต้ พบว่า ด้านความรู้ความสามารถในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ และความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ สามารถพยากรณ์ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ได้ร้อยละ 2.92 ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า การทำงานในองค์การใดๆ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความสามารถในขั้นตอนการทำงาน จึงจะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองในภาคใต้ มีความรู้ความสามารถในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมากที่สุด ถ้าหากเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองไม่มีความรู้ความสามารถในการทำงานก็จะทำให้เกิดปัญหาในการทำงาน สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองในระดับสัญญาบัตร พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีความรู้ในด้านการตรวจหนังสือเดินทางเป็นหลักสำคัญ มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 กฎหมายระหว่างประเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรถนพ ฃ ไพรี ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศของเจ้าหน้าที่ศุลกากร สำนักตรวจของศุลกากรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีสาเหตุมาจากเจ้าหน้าที่ขาดทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ (อรรถนพ ฃ ไพรี, 2556)

2.4 สำหรับปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน สามารถประเมินสถานการณ์ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองได้ร้อยละ 8.67 จากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี เช่น สภาพแวดล้อมที่สะอาดเป็นระเบียบ เพื่อนร่วมงานดี บรรยากาศในการทำงานยอมทำให้ทุกอย่างดีตามไปด้วย มีส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพราะการทำงานไม่ว่าจะองค์กรใดๆ บุคลากรทุกคนต้องการที่จะมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี สะอาดเรียบร้อย เครื่องมือเครื่องใช้ครบถ้วนพร้อมที่จะใช้งาน ทำให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยหรืออาจไม่เกิดข้อผิดพลาดเลย

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พัฒนาการของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ในทางกลับกันที่ด้านตรวจคนเข้าเมืองยังไม่ทันสมัยเพียงพอต่อการใช้งาน ต้องมีการพัฒนาระบบอีกมากเพื่อให้บริการรวดเร็วทันใจกับผู้มารับบริการ ระบบตรวจคนเข้าเมืองด้วยคอมพิวเตอร์ PIBIC ต้องมีประสิทธิภาพ มีเสถียรภาพ มีระบบการทำงานไม่ยุ่งยาก สามารถค้นหาข้อมูลได้ และใช้อำนาจความสะดวกในการทำงาน แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจะต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เรียนรู้และ

พัฒนาระบบได้ตามศักยภาพ ตรวจสอบ ปรับปรุง เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งจัดการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้เครื่องมือ ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ไม่มีภาระหนี้สิน ได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีรายได้รายจ่ายที่สมดุลกันมีเงินออม และได้รับการจัดสวัสดิการ ค่าจ้างค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ ถ้าบุคลากรทำงานอย่างมีความสุข สนุกกับงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน แสดงความมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี การได้รับสวัสดิการที่ดีมีผลทั้งต่อตนเองและครอบครัว เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามด้านตรวจคนเข้าเมืองควรมีเวลาพักผ่อนที่เหมาะสม มีค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่เหมาะสม มีเพื่อนร่วมงานที่ดี มีผู้บังคับบัญชาที่มีคุณธรรม สิ่งเหล่านี้ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามไปด้วย ทุกวันนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี นอกจากนี้ยังมีคุณภาพชีวิตส่วนตัวที่ดีด้วยเช่นกัน เนื่องจากการทำงานที่จุดผ่านแดนมีระยะเวลาจำกัด ไม่ได้เปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจึงมีเวลาอยู่กับครอบครัวและมีชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม

และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี เช่น สภาพแวดล้อมที่สะอาดเป็นระเบียบ เพื่อนร่วมงานดี บรรยากาศในการทำงานย่อมทำให้ทุกอย่างดีตามไปด้วย มีส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพราะการทำงานไม่ว่าจะองค์กรใดๆ บุคลากรทุกคนต้องการที่จะมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี สะอาดเรียบร้อย เครื่องมือเครื่องใช้ครบถ้วนพร้อมที่จะใช้งาน ทำให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยหรืออาจไม่เกิดข้อผิดพลาดเลย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป 1) ปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ปริมาณงาน และหน้าที่ เครื่องมือที่ใช้ จำนวนเจ้าหน้าที่ เพื่อนร่วมงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการ สถานที่ทำงาน ระยะเวลา สวัสดิภาพและความปลอดภัย มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเจ้าหน้าที่มีข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร สภาพแวดล้อม คุณภาพชีวิต และเมื่อทำการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนเจ้าหน้าที่ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านประสิทธิภาพ คุณภาพชีวิต และด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 3) รูปแบบการแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ ปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์และระบบเทคโนโลยี เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ ลดขั้นตอนการตรวจเอกสาร มีเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่ทันสมัย ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ประชุมชี้แจงรับฟังปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะ 1) เพิ่มเติมความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ให้มีความรู้ความเข้าใจในภาษาต่างประเทศ มีการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และพัฒนาความรู้ด้านภาษาต่างประเทศให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองตลอดเวลา 2) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองในภาคใต้ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติ จากปัญหานี้เกิดจากปริมาณคนที่เดินทางผ่านจุดตรวจคนเข้าเมืองซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ จึงเสนอขอเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพควรปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมทางสังคมควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรม ด้านสมรรถนะในการทำงานควรมีการอบรมให้ความรู้ พัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ในตำแหน่งงาน การคัดเลือกบุคลากรควรมีการทดสอบหรือประเมินความรู้ ผู้สมัครให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน ด้านประสิทธิภาพในการทำงาน มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

เข้าใจในองค์กร เป็นผู้ริเริ่มที่ดี สร้างเครือข่าย การจัดการตนเอง มีทัศนคติและผู้นำผู้ตามที่ดี การทำงานเป็นทีม ด้านคุณภาพชีวิตการทำงาน ควรมีการดำเนินการในเรื่องผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาศักยภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน สร้างสังคมที่ดี ธรรมนูญในองค์กร มีอิสระจากการทำงาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการตรวจสอบปรับปรุงและเตรียมความพร้อมอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- โชติธัช มีเพียร. (2557). ปัจจัยด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมขององค์กรส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานของพนักงานบริษัท ทูรคอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย. (2558). ปัญหาในการปฏิบัติงานด่านตรวจคนเข้าเมือง. เรียกใช้เมื่อ 28 พฤษภาคม 2566 จาก <https://nongkhai.immigration.go.th/index.php/th-th/5>
- เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ. (2540). พฤติกรรมองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2546). สุภาชิตสอนนาย: ศาสตร์และศิลป์แห่งการเป็นผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง. (2522). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 28 ฉบับพิเศษ หน้า 45 (1 มีนาคม 2522).
- รุ่งรัตน์ เฟื่องสวย. (2550). ปัญหาองค์กร. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). มาตรฐานและแนวทางการกำหนดความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาระบบบำนาญตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. (2566). แผนปฏิบัติการ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. เรียกใช้เมื่อ 28 ธันวาคม 2566 จาก https://www.immigration.go.th/?page_id=3310
- สุรชาติ ฌ หนองคาย. (2550). แนวโน้มของการปรับกระบวนการทัศน์เพื่อเท่าทัน. การเปลี่ยนแปลงของข้าราชการ. วารสารดำรงราชานุภาพ, 7(25), 32.
- อรรถจันทร์ ฌ ไพรี. (2556). ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศของเจ้าหน้าที่ศุลกากร สำนักตรวจของผู้โดยสารท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 24(4), 11-21.
- Jones, A. E. (1981). An Analysis of the Administrative Tasks Defined in the POSDCORB Model and Performance in the Operationalizing of the Community Education Concept in Selected Elementary School Districts of Cook County, Illinois. Dissertation Abstracts International, 41(10), 4235-A.
- Schermerhorn, J. R., (1996). Management and Organizational Behavior Essentials. illustrated: Wiley.
- Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper & Row.

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู
ในยุคดิจิทัล โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2*

THE DEVELOPMENT OF A COLLABORATIVE NETWORK FOR TEACHERS' LEARNING
MANAGEMENT COMPETENCY IN DIGITAL AGE OF EDUCATION NETWORK CENTER
19 UNDER SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

วิจิตรา สำแดงไชย*, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์, ไชยา ภาวะบุตร

Wijittra Samdaengchai¹, Sikan Pienthunyakorn, Chaiya Pawabutra

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, จังหวัดสงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon Province Thailand

*Corresponding author E-mail: kruwaew2527@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ ความต้องการจำเป็น แนวทางและผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัล เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการ 2 วนรอบ พื้นที่เป้าหมายการพัฒนา คือครูในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 จาก 9 โรงเรียน กลุ่มผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นครูแกนนำรวม 28 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 คน ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีความรู้และทักษะดิจิทัล 2) ภาวะความเป็นผู้นำครู 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ 5) การทำงานเป็นทีม 2. ความต้องการจำเป็นโดยเรียงลำดับดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การสร้างสมาชิกเครือข่าย 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่าย ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้โดยเรียงลำดับดังนี้ 1) ภาวะความเป็นผู้นำครู 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) การมีความรู้และทักษะดิจิทัล 3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และการพัฒนาขณะปฏิบัติงาน 4. ผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ คือ 1) ครูแกนนำจำนวน 27 คน สร้างสมาชิกเครือข่าย จำนวน 43 คน 2) นักเรียนที่เรียนกับแกนนำและครูสมาชิกเครือข่ายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม 3) โรงเรียนได้รับรางวัลด้านวิชาการทั้งระดับเขตพื้นที่ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

คำสำคัญ: เครือข่ายความร่วมมือ, การพัฒนาสมรรถนะของครู, ยุคดิจิทัล

Abstract

The purposes of this research aimed to examine the components of learning management competency, needs, guidelines, and the effects of collaborative network development on

teachers' learning management in the digital age. The research was conducted through a two-cycle participatory action research (PAR) approach. The target area for development included teachers from nine different schools affiliated with the Educational Network Center 19. The co-researchers consisted of a researcher, 28 master teachers, and 18 key informants. The findings were as follows: 1. Teachers' competency in learning management in the digital age encompassed five key components: 1) Digital knowledge and skills, 2) Teacher leadership, 3) School curriculum development, 4) Learning management in the digital age, and 5) Teamwork; 2. The prioritized need was outlined as follows: 1) Formulating objectives, 2) Establishing network members, and 3) Engaging network members in collaborative task performance. The need for cultivating competency in learning management ranged respectively that involved: 1) Teacher leadership, 2) School curriculum development, 3) Learning management in the digital age, 4) Teamwork, and 5) Digital knowledge and skills; 3. The guidelines for establishing a collaborative network were clarified through workshops, sub-group meetings, knowledge-sharing sessions, and development during practice; 4. The effects on the collaborative network development were: 1) 27 master teachers recruited 43 new network members, 2) Students studying under master teachers, and teachers serving as network members, demonstrated their learning achievements at a level higher than the established criteria. Moreover, their desirable characteristics and competency reached an excellent level, and 3) the schools have been honored with academic awards at the educational area, regional, and national levels.

Keywords: Collaborative Networks, Teacher Competency Development, Digital Age

บทนำ

หัวใจสำคัญของการศึกษาคือ “การเรียนรู้ของผู้เรียน” ในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ จึงมีความจำเป็นต้อง “ปฏิรูปการเรียนรู้” ของผู้เรียน ซึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้นั้นมีองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ ได้แก่ 1) ครูผู้สอน 2) หลักสูตร 3) การเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผล องค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวจะสนับสนุน และเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเกิดสมรรถนะสำคัญ ที่สามารถใช้ได้ในชีวิตจริง จากการศึกษาพบว่า การกำหนดสมรรถนะของครู กำหนดเป็น 2 ประเภท คือ สมรรถนะหลักและสมรรถนะตามสายงานที่ปฏิบัติ และมีการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดกรอบการพัฒนาครู ตามนโยบายพัฒนาครูทั้งระบบซึ่งมีกรอบความคิดมาจากแนวคิดของ McClelland (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2558) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้อธิบายกล่าวถึงสมรรถนะไว้ว่า “สมรรถนะเป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Other Characteristics) และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลายซึ่งเกิดจากแรงผลักดันเบื้องต้น (Motives) อุปนิสัย (Traits) ภาพลักษณ์ภายใน (Self-Image) และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social Role) ที่แตกต่างกันทำให้แสดงพฤติกรรมการทำงานที่ต่างกัน

โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 มีโรงเรียนทั้งสิ้นจำนวน 9 โรงเรียน ที่ผ่านมาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู โดยเฉพาะสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัลยังมีไม่มากเท่าที่ควร จะเห็นได้จากผลการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษา

ภายใน ในช่วงปีการศึกษา 2564-2566 จะเห็นว่ายังอยู่ในระดับที่ไม่พึงพอใจ (กลุ่มนิเทศการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2566) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะให้มี การพัฒนา เครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนในศูนย์เครือข่าย การศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 ได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบดำเนินการ 4 ขั้นตอน (องอาจ นัยพัฒน์, 2551) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Action) ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation) ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อน ผลการปฏิบัติ (Reflection) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาครูให้เกิดคุณภาพต่อองค์การตามมาตรฐานในบริบทการ บริหารการจัดการศึกษา ของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการ วิจัย เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนตาม กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งผู้วิจัยมีคาดหวังว่าจะได้ แนวทางปฏิบัติที่ดีเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษา ขนาดเล็ก จำนวน 7 โรงเรียน และสถานศึกษาขนาดกลางอีก 2 โรงเรียน เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูอย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในยุคดิจิทัล ได้อย่างมีคุณภาพ เป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนใน ศูนย์เครือข่ายอื่น ในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ ของครู ในยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์ เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต2
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของ ครู ในยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต2
4. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ใน ยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการดำเนินการ 3 ระยะ

ระยะที่ 1 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล

ระยะที่ 2 ระยะการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะของครู ในการจัดการเรียนรู้ยุค ดิจิทัล ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบดำเนินการ 4 ขั้นตอน (องอาจ นัยพัฒน์, 2551) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Action) ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation) ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อน ผลการปฏิบัติ (Reflection)

ระยะที่ 3 ระยะติดตามประเมินผลการพัฒนา และสรุปผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการ พัฒนาสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล คือ 1) ครูแกนนำสร้างสมาชิกเครือข่าย 1.1) ครูแกนนำแต่ละ คน ได้สมาชิกเครือข่ายอย่างน้อย 1 คน 1.2) ครูที่เป็นสมาชิกเครือข่ายมีความรู้ และมีสมรรถนะในการจัดการ

เรียนรู้ ยุคดิจิทัล 2) ผลที่เกิดกับนักเรียนของครูสมาชิกเครือข่าย 2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2.3) สมรรถนะของผู้เรียน 3) ผลที่เกิดกับโรงเรียน รางวัลที่ได้รับ ระดับเขตพื้นที่ ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ

กลุ่มเป้าหมายการพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายพัฒนาครั้งนี้ คือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 70 คน ซึ่งเป็นครูแกนนำ โรงเรียนละ 3 คน รวม 27 คน และครูสมาชิกเครือข่ายจำนวน 43 คน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล มีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

ตอนที่ 3 สมรรถนะของครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

ตอนที่ 4 วิธีการพัฒนาสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

ตอนที่ 5 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ตอนที่ 6 บริบทโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

2. ขอบเขตด้านพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

2.1 พื้นที่เป้าหมายการพัฒนาในการทำวิจัย คือครูในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

2.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย

2.2.1 ผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกดินแดง

2.2.2 ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนต่าง ๆ

จำนวน 9 โรงเรียน ซึ่งเป็นครูแกนนำ โรงเรียนละ 3 คน จำนวนผู้ร่วมวิจัยรวมทั้งสิ้น 27 คน

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) จำนวน 18 คน ประกอบด้วย

2.3.1 หัวหน้างานวิชาการ ของทุกโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ที่ 19 จำนวน 9 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 9 คน

2.3.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทุกโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 8 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 8 คน

2.3.3 ศึกษานิเทศก์ประจำศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล ครูทุกคนในศูนย์ 19 2) แบบสอบถามความต้องการจำเป็น เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล ครูทุกคนในศูนย์ 19 3) แบบประเมินสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล ก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการของครูแกนนำในศูนย์ 19 4) แบบสัมภาษณ์การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล ก่อนและหลังการพัฒนาของครูแกนนำในศูนย์ 19 และ 5) แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ของครูแกนนำและครูสมาชิกเครือข่าย ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยแบบสอบถามความต้องการจำเป็น ที่เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's 5 Rating scale) ไปทดลองกับครูในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 17 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 50 คน ผลการหาคุณภาพแบบสอบถามตามปรากฏผลดังนี้ คือ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.78 - 0.93 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ส่วนการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.68 - 0.94 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

ผู้วิจัยร่วมสังเกต ติดตามและประเมินผลร่วมกับผู้ให้ข้อมูลและครูแกนนำ จากการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการและเครื่องมือตามที่ระบุไว้ กับกลุ่มเป้าหมายเมื่อต้องการข้อมูลที่ละเอียดและคำยืนยันที่แน่ชัดสำหรับการขจัดความลำเอียง (Halo Effects) หรือความคาดเคลื่อนของข้อมูล โดยยึดปฏิบัติตลอดการดำเนินการวิจัย คือ ระมัดระวังเกี่ยวกับอากัปกริยาโดยหลีกเลี่ยงจากการแสดงภาษา ท่าทางที่ไม่เหมาะสม หรือบ่งบอกถึงการสั่งการแต่ใช้การเปิดใจให้กว้าง โดยไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมในระบบราชการแบบดั้งเดิมที่มุ่งสร้างความเหมือนหรือรูปแบบที่ชัดเจนตายตัว ยึดหลักการ จรรยาบรรณ บทบาทของผู้วิจัยแบบ PAR

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยร่วมสังเกต ติดตามและประเมินผลร่วมกับผู้ให้ข้อมูลและครูแกนนำ จากการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการและเครื่องมือตามที่ระบุไว้ กับกลุ่มเป้าหมายเมื่อต้องการข้อมูลที่ละเอียดและคำยืนยันที่แน่ชัดสำหรับการขจัดความลำเอียง (Halo Effects) หรือความคาดเคลื่อนของข้อมูล โดยยึดปฏิบัติตลอดการดำเนินการวิจัย คือ ระมัดระวังเกี่ยวกับอากัปกริยาโดยหลีกเลี่ยงจากการแสดงภาษา ท่าทางที่ไม่เหมาะสม หรือบ่งบอกถึงการสั่งการแต่ใช้การเปิดใจให้กว้าง โดยไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมในระบบราชการแบบดั้งเดิมที่มุ่งสร้างความเหมือนหรือรูปแบบที่ชัดเจนตายตัว ยึดหลักการ จรรยาบรรณ บทบาทของผู้วิจัยแบบ PAR

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดย

ข้อมูลในลักษณะเชิงคุณภาพ ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น รวมทั้งการตรวจสอบกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 3 กลุ่ม อันประกอบด้วย กลุ่มหัวหน้างาน กลุ่มผู้อำนวยการสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ประจำศูนย์เครือข่าย โดยใช้การตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน (Audit Tail) เมื่อ IOC หมายถึง ความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับลักษณะของสถานศึกษาสู่ยุคดิจิทัล

ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกเฉพาะรายการประเมินข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และปรับปรุงรายการประเมินข้อที่ผู้เชี่ยวชาญให้การเสนอแนะ จนได้แบบประเมินครบตามที่ต้องการซึ่งผลของการหาความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง รายการประเมินแต่ละข้อกับลักษณะสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อสรุป จากการรวบรวมข้อมูลในภาคสนามที่มีหลักฐานเอกสารยืนยัน โดยทำการตรวจสอบกับเอกสารหลักฐานต่าง ๆ โดยตรง เช่น บันทึกการประชุม บันทึกความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการและเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์และประเมินคุณภาพ เกณฑ์การแปลความหมายจาก การวิเคราะห์ การประเมินการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมซึ่งประมาณค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ประมาณค่า

2. การหาลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น โดยการหาค่า PNI (Modified Priority Needs Index) (PNI Modified) โดยใช้สูตร $PNI\ Modified = (I-D)/D$

3. การหาค่าร้อยละความก้าวหน้าของการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล

ผลการวิจัย

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีความรู้และทักษะดิจิทัล 2) ภาวะความเป็นผู้นำครู 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ 5) การทำงานเป็นทีม

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเรียงลำดับดังนี้ คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การสร้างสมาชิกเครือข่าย 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่าย ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัลเรียงลำดับดังนี้ 1) ภาวะความเป็นผู้นำครู 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) การมีความรู้และทักษะดิจิทัล

3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และการพัฒนาขณะปฏิบัติงาน

4. ผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ คือ 1) ครูแกนนำจำนวน 27 คน สร้างสมาชิกเครือข่าย จำนวน 43 คน 2) นักเรียนที่เรียนกับแกนนำและครูสมาชิกเครือข่ายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม 3) โรงเรียนได้รับรางวัลด้านวิชาการทั้งระดับเขตพื้นที่ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า

1. องค์ประกอบสมรรถนะของครู ในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีความรู้และทักษะดิจิทัล 2) ภาวะความเป็นผู้นำครู 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การจัดการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล และ 5) การทำงานเป็นทีม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสภาพการณ์นี้เป็นสภาพการณ์ที่สำคัญ การมีความรู้และทักษะดิจิทัล เป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา คำนคว้า เรียนรู้ และประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ ภาวะความเป็นผู้นำครู คือ ครูที่มีการครองตน ครองคน ครองงานเป็นแบบอย่างที่ดี และจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถโน้มน้าว จูงใจให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ ร่วมมือในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างมีความสุข การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรเดิมให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการ เกิดผลดีแก่ผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล คือ กระบวนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุน เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่

กำหนดไว้ในหลักสูตร และการทำงานเป็นทีม ร่วมกันดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความสามัคคี และมีการตัดสินใจร่วมกัน ร่วมแรงร่วมใจใช้ทักษะความรู้ที่มีร่วมกันทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อพัฒนาองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉัตรชัย หวังมีจมี พบว่าสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ได้เป็น 7 สมรรถนะคือ 1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 2) สมรรถนะด้านการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาและคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล 3) สมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีและการรู้เท่าทันสื่อ 4) สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ 5) สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 6) สมรรถนะด้านการข้ามวัฒนธรรม และ 7) สมรรถนะด้านการเป็นผู้อำนวยการความสะดวกและแนะแนวทาง (ฉัตรชัย หวังมีจมี, 2560) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุกัญญา แซ่มซ้อย ได้จำแนกประเภทของบุคคลในสถานศึกษาเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้เรียนที่เกิดในยุคดิจิทัล (Digital Natives) 2) กลุ่มครู อาจารย์หรือบุคคลที่เกิดก่อนการใช้ดิจิทัล (Digital Immigrants) 3) กลุ่มผู้ใหญ่อายุมากหรือผู้ที่อยู่ห่างไกลที่ไม่ค่อยรู้เรื่องเทคโนโลยี (Digital Aliens) (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560)

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ผู้วิจัยได้สอบถามครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 จำนวน 70 คน พบว่า

2.1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ ลำดับที่ 1 คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ ลำดับที่ 2 คือ การสร้างสมาชิกเครือข่าย และลำดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่าย เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อให้สมาชิกรับรู้ร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน การตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างสมาชิกเครือข่าย ซึ่งจำเป็นต้องมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การติดต่อกับองค์กรที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกหรือภาคีเครือข่าย การพัฒนาความสัมพันธ์ และการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมของการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายจะช่วยให้เครือข่ายประสบความสำเร็จมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Paul Starkey ได้เสนอแนวทางในการสร้างเครือข่ายว่าที่สำคัญมี ดังนี้ 1) เชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมประชุม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทาง กิจกรรมหลัก 3) จัดตั้งกลุ่มแกนของเครือข่ายเข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน 4) จัดหาและจัดการทรัพยากร ในการขับเคลื่อนกิจกรรมของเครือข่าย 5) ทำให้เครือข่ายมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เครือข่ายและผู้นำเครือข่ายได้รับการสนับสนุน 6) สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น และ 7) ติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำสม่ำเสมอ (Paul Starkey., 1997)

2.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล ลำดับที่ 1 คือ ภาวะความเป็นผู้นำครู ลำดับที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ลำดับที่ 3 การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ลำดับที่ 4 การทำงานเป็นทีม และลำดับที่ 5 การมีความรู้และทักษะดิจิทัล ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำครูในระดับต่างๆ ในสถานศึกษามีโอกาสที่จะนำหรือเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำแบบนี้ เป็นการสร้างสถานการณ์ทำให้คนได้ทำงานหรือเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถที่จะสร้างและทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น เป็นการนำเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน หลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้มีความทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัย ตลอดจนพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลในสังคม การจัดการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานของครูเพื่อส่งเสริมสนับสนุน เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกันมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความสามัคคี และมีการตัดสินใจร่วมกัน ร่วมแรงร่วมใจ คือการทำงานเป็นทีม และ การมีความรู้และทักษะดิจิทัล ใช้ทักษะความรู้ที่มี

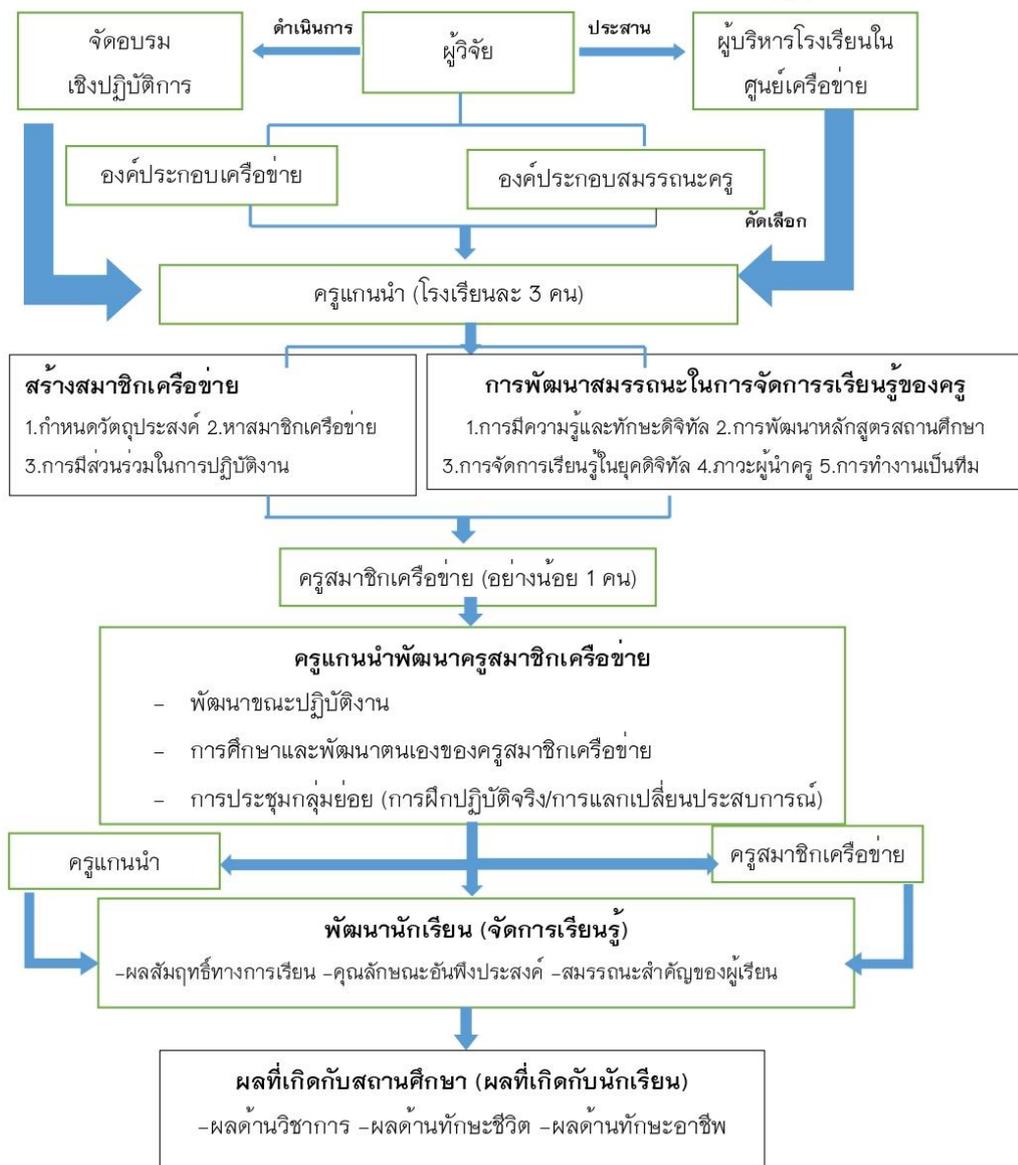
ร่วมกันทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อพัฒนาองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยา ภาวะบุตร ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ภาวะความเป็นผู้นำครุมีความสำคัญเนื่องด้วย ภาวะผู้นำครุ เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดให้ครูผู้สอนทุกคนต้องมีภาวะผู้นำครุ ซึ่งสมรรถนะประจำสายงานนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโดยตรงในการบริหารจัดการชั้นเรียนของตนเอง ครูต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารนักเรียนที่ตนเองสอนหรือรับผิดชอบอยู่ เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) (ไชยา ภาวะบุตร, 2565)

3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และการพัฒนาขณะปฏิบัติงาน สำหรับข้อดีของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการคือ เป็นการอบรมปฏิบัติการเพื่อให้ครูได้ร่วมกันวางแผน คิดหาวิธีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดตลอดการฝึกอบรม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ ตามความจำเป็นในการฝึกอบรม ที่มุ่งปรับปรุงและเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะหรือทัศนคติในการปฏิบัติงานของบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดของวิวัฒน์ เพชรศรี และธีรพงษ์ จันเปรียง ที่นำเสนอว่า หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการพัฒนาบุคลากรอย่างมีระเบียบแบบแผน ให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถทักษะหรือความชำนาญตลอดจนประสบการณ์ และ เจตคติที่ดีให้เหมาะสมกับการทำงานและส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอันเป็นเป้าหมายหลักขององค์กร (วิวัฒน์ เพชรศรี และธีรพงษ์ จันเปรียง, 2561)

4. ผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ คือ 1) ครูแกนนำจำนวน 27 คน สร้างสมาชิกเครือข่าย จำนวน 43 คน 2) นักเรียนที่เรียนกับแกนนำและครูสมาชิกเครือข่ายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม 3) โรงเรียนได้รับรางวัลด้านวิชาการทั้งระดับเขตพื้นที่ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูที่เข้าร่วมวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research –PAR) มีความตั้งใจในการครู ในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลให้ประสบผลสำเร็จ ผู้ร่วมวิจัยทุกคนร่วมกันพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบผ่านวงรอบด้วยการเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผล สะท้อนถึงวิธีการเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและเข้ากับสถานการณ์ในยุคดิจิทัล โดยครูและบุคลากรทุกคนต่างมีความสามารถ มีจิตสำนึกในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนจนทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม สอดคล้องกับแนวคิดของ Phuangsomjit ที่นำเสนอว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผล โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชน โดยทุกชั้นตอนมีสมาชิกของชุมชนเข้าร่วมด้วย (Phuangsomjit., 2014)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 สรุปองค์ความรู้ใหม่ นำเสนอโมเดล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัล

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะ ในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล โรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต2 สรุปผลได้ว่าองค์ประกอบของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) หาสมาชิกเครือข่าย 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่าย และองค์ประกอบสมรรถนะของครู ในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีความรู้และทักษะดิจิทัล 2) ภาวะความเป็นผู้นำครู 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การจัดการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล และ 5) การทำงานเป็นทีม ในส่วนของการศึกษาความต้องการจำเป็น พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เรียงลำดับดังนี้คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) หาสมาชิกเครือข่าย 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่าย ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล เรียงลำดับดังนี้คือ 1) ภาวะความ

เป็นผู้นำครู 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) การมีความรู้และทักษะดิจิทัล ผู้ดำเนินการจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ในขณะที่การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูแกนนำถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุด เพราะจะช่วยให้ครูแกนนำทุกคนได้ลงมือฝึกปฏิบัติ และในการที่ครูแกนนำพัฒนาครูสมาชิกเครือข่ายโดยใช้การพัฒนาขณะปฏิบัติงาน การให้ครูสมาชิกเครือข่ายทำการศึกษาและพัฒนาตนเอง รวมถึงการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้ครูสมาชิกเครือข่ายการฝึกปฏิบัติจริง และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูแกนนำและครูสมาชิกเครือข่าย ซึ่งการดำเนินการทำให้ครูแกนนำจำนวน 27 คน ได้สร้างสมาชิกเครือข่าย จำนวน 43 คน ได้ครูสมาชิกเครือข่ายครบทุกโรงเรียน และนักเรียนที่เรียนกับครูแกนนำและครูสมาชิกเครือข่ายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม และโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกจนคร เขต 2 ได้รับรางวัล ด้านวิชาการทั้งระดับเขตพื้นที่ ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ และมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้-โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาอื่น ๆ ควรนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการพัฒนางานต่าง ๆ เพราะสามารถช่วยให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนางานดังกล่าว และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยประเภทอื่น เช่น การวิจัยและพัฒนา เพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษาให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนิเทศการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกจนคร เขต 2. (2566). บทสรุปผู้บริหาร. สกจนคร : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกจนคร เขต 2.
- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2565). โครงการพัฒนาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 : ปรับการเรียน เปลี่ยนสมรรถนะ. วารสารสถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 12(2), 47-63.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการ. สกจนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกจนคร.
- วิวัฒน์ เพชรศรี และธีรพงษ์ จันเปரியง. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องบทบาทของที่มีต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. โครงการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2558). การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2560). การบริหารสวิตยสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 1). พิษณุโลก: พิษณุโลก ดอทคอม.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2551). การออกแบบการวิจัย : วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Paul Starkey. (1997). Networking for Development. London: International Forum for Rural Transport and Development.
- Phuangsomjit. (2014). Participatory Action Research on Research in Educational Administration. (Book 2 (Unit 6-10); 3rd edition). Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).

การพัฒนาแผนที่นำทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมผู้สูงอายุ*

DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION MANAGEMENT ROAD MAP FOR AGING SOCIETY

ธรรมมา เจียรธรวานิช, พันธศักดิ์ พลสารรัมย์, สิริฉันท สติกรกุล, เตชพาหพงษ์

Thamma Jaitalawanich, Pansak Polsaram*, Sirichan Sathirukul Tachaphahapong

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: pansakp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานโยบายและสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุทั้งในและต่างประเทศ และ 3) เพื่อพัฒนาแผนที่นำทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ วิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษานโยบายและสภาพการจัดการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีทั้งในและต่างประเทศ และ ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาแผนที่นำทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ พบว่านโยบายและสภาพการจัดการศึกษาส่วนใหญ่มีนโยบายการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกช่วงวัย โดยมีเนื้อหาทฤษฎีวิชาเน้นสร้างความสุขทางจิตใจ ส่วนแนวปฏิบัติที่ดีทั้ง 6 ประเทศ มีรูปแบบที่เหมือนกันคือ การเรียนเพื่อความสุข และเน้นการเรียนร่วมกัน ระหว่างผู้สูงอายุกับนักศึกษา โดยพบว่าหลายรูปแบบสามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้ต่อไป และแผนที่นำทางพบประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านผู้สอน คือ การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้สอนให้เหมาะสมและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ 2) ด้านผู้เรียน คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ เน้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ 3) ด้านผู้บริหาร คือ การพัฒนาและเสริมสร้างระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 4) ด้านหลักสูตร คือ การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุสามารถพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน และ 5) ด้านบริการสนับสนุน คือ การสร้างระบบนิเวศให้มีความเหมาะสมในการเรียนรู้ ให้บริการสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: แผนที่นำทาง อุดมศึกษา สังคมสูงอายุ การจัดการศึกษา

Abstract

This research article objectives are 1) to study the policy and conditions of higher education for the elderly in Thailand, 2) to study best practices for the education of higher education institutions for an aging society, both domestically and abroad and 3) to develop a road map. Providing higher education for an aging society the research method consists of 3

steps. Step 1: Studying policies and conditions of education provision, Step 2: Studying best practices both domestically and abroad and Step 3: Developing a road map. As for best practices all 6 countries have the same format. Studying for happiness and emphasize learning together between the elderly and students. It was found that many formats can be applied to Thailand. And the road map found strategic issues in all 5 areas as follows: 1) the lecturer, which is the development of appropriate knowledge and skills of teachers and the promotion of the use of technology and digital tools in learning for elderly learners. 2) the learner, learning is the promotion of lifelong learning among elderly learners. Emphasis is placed on creating motivation for learning. 3) the administrative, aspect is developing and strengthening the higher education system for elderly learners with the needs of the learners. 4) the curriculum, aspect is developing and improving the curriculum for higher education to meet the needs of elderly learners able to develop skills related to daily life and 5) the support services, are creating an ecosystem to be suitable for learning provide support services to help elderly learners access and learn appropriately.

Keywords: Road Map, Higher Education, Aging Society, Education Management

บทนำ

ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ในยุทธศาสตร์ชาติดำเนินการเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี 2574 รวมทั้งการคาดการณ์ว่าครอบครัวไทยจะมีขนาดเล็กลงและมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ประชากรในประเทศไทยจะมีช่วงอายุที่แตกต่างกันและจะมีกลุ่มคนช่วงอายุใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่ต่างกัน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของประชากรให้มีคุณภาพ และการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิตและการบริการของประเทศจะเป็นความท้าทายสำคัญในระยะต่อไป ซึ่งการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย รวมถึงวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580), 2561)

ทางด้าน อุบลวรรณ แสนมหายักษ์ ประธานคณะกรรมการมหาวิทยาลัยวัยที่สาม โดยนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่มีนโยบายดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และนำไปสู่การพัฒนาาระบบการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ โดยทำการสำรวจสอบถามผู้สูงอายุว่าหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ มีความสนใจด้านใดทั้ง 64 ชุมชน จนได้แนวคิดในการจัดตั้งหลักสูตรทำสัญญาเอ็มโอยูระหว่างเทศบาลนครเชียงใหม่กับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนนี้ขึ้นมา โดยการเรียนรู้เข้าพระราชบัญญัติการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งตอนนี้มีทั้งสิ้น 8 หลักสูตร เมื่อเรียนครบทั้ง 8 หลักสูตรถึงจะได้ “ปัญญาบัตร” คือ หลักสูตรคอมพิวเตอร์ การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม สุขภาพ เศรษฐกิจ ศาสนาวัฒนธรรม เป็นต้น (โยธิน อยู่จดี, 2561)

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวทำให้การพัฒนาแผนที่น่าสนใจทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงวัย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยแสดงถึงการศึกษาด้วยการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เก็บรวบรวม การพัฒนาแผนที่น่าสนใจทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงวัย โดยจะนำไปสู่การปรับตัวในด้านต่าง ๆ การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความหลากหลายในเรื่องของวัยของผู้เรียน และเพื่อให้เหมาะกับสังคมสูงวัยในสังคมไทย

ที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางเพื่อการพัฒนาแผนที่น่าทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ ข้อความรู้ที่ได้จากการศึกษาจะเป็นการขยายขอบเขตองค์ความรู้สู่แนวทางในการปฏิบัติ ในด้านการพัฒนาแผนที่น่าทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุให้ขยายผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษานโยบายและสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุในประเทศไทย
2. ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุทั้งในและต่างประเทศ
3. พัฒนาแผนที่น่าทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษานโยบายและสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุในประเทศไทย

ศึกษาเอกสารประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์ รายงานประจำปี และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องและการสืบค้นข้อมูลทางเว็บไซต์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความพร้อมของในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุของไทย และสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความพร้อม โดยสัมภาษณ์ ข้อมูลจากผู้บริหารระดับอธิการบดี หรือ รองอธิการบดี หรือ นายกสภามหาวิทยาลัย หรือ กรรมการสภามหาวิทยาลัยของสถาบันอุดมศึกษาตัวแทน 39 แห่ง โดยการคัดเลือกกลุ่มบุคคลในการศึกษาวิจัย อาศัยการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ โดยกำหนดจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิให้ครอบคลุม สถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) รวมทั้งสิ้น 154 แห่ง โดยใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดเกณฑ์ในการสุ่มตัวอย่างจำนวนสถาบันอุดมศึกษาในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ถ้าขนาดประชากรเป็นหลักร้อย ควรใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยร้อยละ 25 คือ 39 แห่ง (ธีรวิฑู เอกะกุล, 2543) และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันอุดมศึกษา มาประมวลผล ทำให้ทราบถึงความพร้อม ศักยภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุของไทย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุทั้งในและต่างประเทศ

ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร บทความ ผลการวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับแนวคิดและการดำเนินงานและการบริหารการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ โดยการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต จากแหล่งข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ และสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลหรือสอบถามข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุทั้งในและต่างประเทศ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 5 ท่าน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุของสถาบันอุดมศึกษา แนวคิดและการบริหารจัดการและการวางแผน ยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุจาก 6 ประเทศ ได้แก่ 1) ประเทศญี่ปุ่น 2) ประเทศฝรั่งเศส 3) ประเทศอังกฤษ 4) ประเทศสหรัฐอเมริกา 5) ประเทศสิงคโปร์ และ 6) ประเทศไทย โดยศึกษาตามองค์ประกอบ 5 ด้าน มาสรุปเป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุทั้งในและต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาแผนที่น่าทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ

1. นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1-2 มาวิเคราะห์ SWOT Analysis ได้แก่ ปัจจัยภายใน จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส (Opportunity) และภาวะคุกคาม (Threat) และจัดทำกลยุทธ์ของแผนที่น่าทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ โดยใช้เทคนิค TOWS Matrix

2. (ร่าง) แผนที่น่าทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุในภาพรวม ซึ่งการวิเคราะห์จัดทำแผนที่นำทางจะพิจารณาความเชื่อมโยงปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น เทคโนโลยี (Technology) การวิจัยและพัฒนา (R&D) และทรัพยากร (Resources) เข้าด้วยกันในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยทั่วไปลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์โดยพื้นฐานพร้อมทั้งคำถามที่ใช้ในการดำเนินการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์จัดทำแผนที่นำทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ปัจจัยและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง (Drivers and trend) เช่น อะไรเป็นปัจจัยภายนอกที่ขับเคลื่อนทางทิศทางการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ 2) วิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ (Implications) เช่น ปัจจัยที่ระบุในขั้นตอนที่ 1 ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุอย่างไรบ้าง (พิจารณาผลกระทบให้ครอบคลุมทั้งในด้านบวกและลบ) 3) การวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ (Key success factors) หรือเป้าหมายของการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม (Targets for development) เช่น พิจารณาถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ ต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุและระบุถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จที่สามารถตอบสนองแนวโน้มของผลกระทบที่ระบุในขั้นตอนที่ 2 เพื่อใช้สร้างประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาจากผลกระทบด้านบวกและลบหรือหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบที่จะมีต่อสถาบันอุดมศึกษา 4) การวิเคราะห์ กระบวนการ และรูปแบบ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุที่จะต้องพัฒนาให้มี เช่น พิจารณาเจาะลงไปถึงกระบวนการและรูปแบบที่ควรพิจารณา (มีอะไรบ้างและวางแผนว่าช่วงเวลาใด) ภายในระยะเวลา 15 ปี พ.ศ. 2566 - 2580 ซึ่งแบ่งเป็น 3 ช่วงระยะ คือ ช่วงระยะเริ่มต้น (พ.ศ. 2566 - 2570) ช่วงระยะดำเนินการ (พ.ศ. 2571 - 2575) และ ช่วงระยะติดตามและประเมินผล (พ.ศ. 2576 - 2580) เป็นระยะเวลา 5 ปี 10 ปี และ 15 ปี ตามลำดับ 5) การวิเคราะห์ทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้เพื่อยกระดับขีดความสามารถ (Resource & Capability) เช่น จะต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้างเพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนระยะต่างๆ ที่กำหนดไว้ คือ ช่วงระยะเริ่มต้น (พ.ศ. 2566 - 2570) ช่วงระยะดำเนินการ (พ.ศ. 2571 - 2575) และ ช่วงระยะติดตามและประเมินผล (พ.ศ. 2576 - 2580) เป็นระยะเวลา 5 ปี 10 ปี และ 15 ปี ตามลำดับ และ 6) ทำการเขียน (ร่าง) แผนที่นำทาง (Road Map Development)

3. จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์และแผนที่นำทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ

4. ปรับปรุงแผนที่นำทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนำเสนอแผนที่นำทางการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในการศึกษานโยบายและสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาตัวแทน ระดับอธิการบดี หรือ รองอธิการบดี หรือ ผู้ช่วยอธิการบดี หรือ นายกสภามหาวิทยาลัย หรือกรรมการสภามหาวิทยาลัย มีดังนี้

1. นโยบาย หรือ แนวคิด ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์สถาบันอุดมศึกษา ส่วนใหญ่มีนโยบายการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกช่วงวัย โดยมีเนื้อหาวิชาเน้นสร้างความสุขทางจิตใจ เน้นให้ผู้เรียนมีพัฒนาการความพร้อม และทักษะในการดำรงชีวิตอยู่กับผู้อื่นในสังคมได้ดี ซึ่งมองว่าผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไปยังมีความสามารถและมีศักยภาพนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ โดยอยู่ในรูปแบบการเน้นทำกิจกรรมต่างๆ ควบคู่การเรียนในชั้นเรียน ในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น สามารถเก็บเป็นโมดูล สามารถเทียบโอนหน่วยกิตได้

2. นโยบายและสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุ ในด้านผู้สอน

ผลการวิเคราะห์พบว่า สถาบันการศึกษามีความพร้อมด้านผู้สอนที่มีประสบการณ์ และสามารถปฏิบัติได้จริง รวมถึง ผู้สอนบางส่วนเป็นกลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มผู้สูงอายุ สร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มผู้เรียน แล้วสามารถถ่ายทอดความรู้ได้โดยตรงกับผู้เรียน ส่วนจุดด้อย ในบางสถาบันยังขาดผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนในกลุ่มผู้สูงอายุโดยตรง และยังมีอาจารย์จำนวนน้อยในบางสาขาวิชาไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน และผลการวิเคราะห์จากปัจจัยภายนอกพบว่า ในด้านผู้สอนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญมาช่วยในการเรียนการสอน และบางสถาบันเปิดเป็นหลักสูตรระยะสั้น มีการเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนภายในพื้นที่ มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรภายนอกมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ความรู้กับผู้เรียนโดยตรง

3. นโยบายและสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุ ในด้านผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดเด่น การเรียนส่วนใหญ่ในรูปแบบหลักสูตรระยะสั้น เพื่อเปิดโอกาสให้กับผู้สูงอายุที่ไม่มีวุฒิปริญญาเข้ามาเรียนเพิ่มเติมได้ในภาคปกติและภาคพิเศษ การสอนจะเป็นการสอนภาคทฤษฎีควบคู่กับภาคปฏิบัติ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบการอภิปราย การสัมมนา การทำกิจกรรมต่างๆ ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ส่วนจุดด้อยของผู้เรียน คือเรื่องสุขภาพความพร้อมทางร่างกายอาจจะเป็นอุปสรรคในการเรียน ทางสถาบันอุดมศึกษาควรมีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ และผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก เป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยสถาบันให้ความสำคัญของการศึกษาของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มศักยภาพผู้เรียนให้นำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพต่างๆ ในอนาคต ส่วนอุปสรรคในด้านผู้เรียน คือเรื่องสุขภาพที่ยังไม่พร้อมและเรื่องเงินทุนในการศึกษาต่ออาจจะไม่เพียงพอ รวมทั้งการเดินทางมายังสถานที่เรียนในบางแห่งอีกด้วย

4. นโยบายและสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุ ในด้านผู้บริหาร

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดเด่นในด้านผู้บริหาร โดยภาพรวมนโยบายของผู้บริหาร สถาบันอุดมศึกษา มองว่าการศึกษาของกลุ่มผู้สูงอายุจะเป็นการศึกษาแบบตลอดชีวิต เน้นการเรียนได้ทุกเพศทุกวัยไม่จำกัดอายุ เพื่อเปิดโอกาสให้การศึกษาเป็นไปได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการสอนเพื่อตอบรับกับสภาพสังคมปัจจุบันที่พัฒนาให้ทันสมัยมากขึ้น ส่วนจุดด้อยผู้บริหารมองว่า สังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนไปมากพร้อมทั้งด้านเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ผู้เรียนในกลุ่มผู้สูงอายุต้องการความรู้ทางด้านเทคโนโลยีให้มากขึ้น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสารต่างๆ ยังเป็นปัญหาค่อนข้างมาก ดังนั้นรัฐบาลควรจะเข้ามาช่วยสถาบันอุดมศึกษาในเรื่องของงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับการจัดการศึกษาในกลุ่มผู้เรียนผู้สูงอายุให้มีความพร้อมต่อไป และผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ในด้านผู้บริหาร ผู้บริหารมองว่า โอกาสคือการมีส่วนร่วมจากองค์กรภายนอกในการจัดหลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัย โดยการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเลือกเรียนที่ตรงกับสายงานอาชีพที่ตัวเองสนใจ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจำเป็นต้องมีเครือข่ายที่หลากหลายด้านเพื่อส่งเสริมนโยบายการศึกษาให้ตอบสนองต่อตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดี ส่วนอุปสรรคที่สำคัญมองว่าการศึกษาไทยยังมีความเหลื่อมล้ำสูง

5. นโยบายและสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุ ในด้านหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดเด่นในด้านหลักสูตร จากการศึกษาพบว่าหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ ควรจะเป็นหลักสูตรระยะสั้น ใช้เวลาเรียนน้อยและสามารถเทียบโอนหน่วยกิตได้ โดยใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต ในการสะสมหน่วยกิตที่เรียนจนจบการศึกษาในระดับปริญญาได้ หลักสูตรที่เปิดสอนจะต้องมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของสังคมในช่วงเวลานั้น สำรองความสนใจของกลุ่มชุมชนผู้สูงอายุโดยรอบ สถาบันอุดมศึกษาว่าต้องการศึกษาและสนใจเรื่องใดเป็นพิเศษ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องใกล้ตัวที่มีผลต่อการดำรงชีวิต

เช่น เรียนเพื่อไปประกอบอาชีพเพิ่มเติมหลังวัยเกษียณ วิธีการสอนต้องใช้การประยุกต์หลายๆ วิธีเข้าด้วยกัน การสอนต้องมีการยกตัวอย่าง ง่ายต่อการอธิบายให้เข้าใจได้อย่างถ่องแท้ และผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุ คือการเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะเนื้อหาที่สอนต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานเป็นหลัก ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมักจะเลือกเรียนเรื่องใกล้ตัว

6. นโยบายและสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้สูงอายุ ในด้านบริการสนับสนุน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดเด่นในด้านบริการสนับสนุน สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีความพร้อมในเรื่องสถานที่เรียน การจัดภูมิสถาปัตยกรรมให้กับผู้สูงอายุ มีจุดอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุภายในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้บางสถาบันยังมีหอพักรองรับสำหรับผู้เรียนที่อยู่ไกลจากสถานศึกษา ให้มีความสะดวกเพิ่มขึ้น ส่วนจุดด้อยคือเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน เช่น งบประมาณในการซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครื่องมือสื่อสารทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ยังไม่มีเพียงพอสำหรับผู้เรียน และนอกจากนี้ยังขาดบุคลากรผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในด้านกลุ่มผู้สูงอายุโดยตรงซึ่งค่อนข้างหายากและมีน้อย และผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสในด้านบริการสนับสนุน หน่วยงานภายนอกได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนทางการเงินและมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้เพิ่มเติมในบางเรื่องสำหรับผู้เรียนสนใจ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ ทั้งในและต่างประเทศ จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ ได้ 5 ด้าน พบแนวปฏิบัติที่ดี คือ 1) ด้านผู้สอน ควรคัดเลือกผู้สอน วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถและมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตวิทยาและการดูแลผู้สูงอายุ 2) ด้านผู้เรียน ผู้เรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่สนใจในการทำกิจกรรมและลงมือปฏิบัติ และต้องการให้มีการประเมินผลตามสภาพจริงจากการปฏิบัติ โดยอาจอยู่ในรูปแบบการแสดงผลงานเพื่อเป็นกำลังใจให้กับผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ 3) ด้านผู้บริหาร ควรมีการสร้างเครือข่ายและสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน 4) ด้านหลักสูตร ควรเน้นหลักสูตรชีวิต หลักสูตรวิชาชีพ และหลักสูตรวิชาการ ตามลำดับ และ 5) ด้านบริการสนับสนุน ควรมีสถานที่และสื่อการเรียนรู้ความปลอดภัยให้เพียงพอต่อกลุ่มผู้สูงอายุ (ระวี จุฑาทองศ์ (สัจจโสภณ), 2565) หากเปรียบเทียบระบบการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุทั้ง 6 ประเทศ พบว่าในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่องค์กรเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ขณะที่ประเทศฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ จัดโดยหน่วยงานของรัฐและเอกชน นอกจากนี้ในการศึกษายังพบว่าผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งให้ความสนใจในการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เป็นรูปแบบในระบบ ซึ่งทั้ง 6 ประเทศ มีรูปแบบที่เหมือนกันคือ การเรียนเพื่อความสุข และเน้นการเรียนร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุกับนักศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างวัย ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่หลายประเทศดำเนินการอยู่ โดยพบว่าหลายรูปแบบสามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้ต่อไป (ณัฐพร จาตุศรีพิทักษ์ และประกาย ธีระวัฒนากุล, 2563)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ในการพัฒนาแผนที่นำทางการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ ได้แผนที่นำทางสำหรับสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ ดังนี้

แผนที่นำทางสำหรับสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ

วิสัยทัศน์ :

มุ่งสู่ความพร้อมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับสังคมสูงอายุที่มีคุณภาพภายในปี 2580

เป้าประสงค์ :

1. จำนวนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อรองรับสังคมสูงอายุในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

2. จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาเพื่อรองรับสังคมสูงอายุในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

3. จำนวนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ในทุกๆ 5 ปี

พันธกิจ :

1. เสริมสร้างความพร้อมการจัดการศึกษาเพื่อรองรับสังคมสูงอายุในสถาบันอุดมศึกษา

2. พัฒนาขีดความสามารถด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร ด้านหลักสูตร และด้านบริการสนับสนุน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการศึกษาให้กับสังคมสูงอายุให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปได้

ประเด็นยุทธศาสตร์ และ กลยุทธ์ :

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านผู้สอน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้สอนให้เหมาะสมและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ

กลยุทธ์ด้านผู้สอน

กลยุทธ์ที่ 1.1 การปรับการสื่อสารและการสอน ผู้สอนควรใช้สื่อสารที่เข้าใจง่ายและตรงกับความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มผู้เรียนผู้สูงอายุ เช่น ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สื่อการสอนที่มีภาพประกอบเพื่อเป็นการสนับสนุนในการสื่อสาร นอกจากนี้ควรมีการใช้เทคนิควิธีวิทยาการสอนผู้สูงอายุที่เหมาะสม เพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุเข้าใจและจดจำข้อมูลได้ง่ายขึ้น

กลยุทธ์ที่ 1.2 การสร้างการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม ผู้สอนควรใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนผู้สูงอายุ เช่น การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้กลุ่มผู้สูงอายุสามารถรับรู้และเก็บรวบรวมข้อมูลได้ในระยะยาว

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านผู้เรียน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ เน้นการสร้างแรงจูงใจและเสริมสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ การเผยแพร่และสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจ

กลยุทธ์ด้านผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 2.1 การสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำงานร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและตรงกับความต้องการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน

กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนาผู้เรียนเพื่อให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ เช่น สื่อการสอนออนไลน์ สนทนาออนไลน์ที่ผู้สูงอายุสามารถติดต่อกับผู้เรียนคนอื่นๆ และแบ่งปันประสบการณ์ของผู้เรียนได้ เพื่อส่งเสริมความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านผู้บริหาร

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถสนับสนุนการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจด้วยการให้ความรู้และทักษะที่เหมาะสมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศไทย

กลยุทธ์ด้านผู้บริหาร

กลยุทธ์ที่ 3.1 การสร้างนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ โดยให้การสนับสนุนที่เหมาะสมในเรื่องของทุนการศึกษา การจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมและการสร้างพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ

กลยุทธ์ที่ 3.2 การสร้างพันธกิจและบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้บริหารควรสร้างพันธกิจที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และควรสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การสร้างกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ที่สนุกสนานและน่าสนใจ เชิงสร้างสรรค์ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนผู้สูงอายุกับผู้สอน

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตร

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการและความสำคัญของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ สามารถพัฒนาทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเต็มตามศักยภาพของตนเอง

กลยุทธ์ด้านหลักสูตร

กลยุทธ์ที่ 4.1 การสร้างหลักสูตร โดยผู้รับผิดชอบหลักสูตร ควรทำการปรับหลักสูตรโดยมุ่งเน้นให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ โดยให้คำนึงถึงกรอบการสร้างหลักสูตรใน 5 มิติที่สำคัญ คือ เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ สังคม และเทคโนโลยี การปรับเปลี่ยนในแง่ความยากหรือความซับซ้อนของเนื้อหา การเพิ่มเติมข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับสุขภาพ การดูแลตนเอง หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงการใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ควรใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การใช้การสอนแบบปฏิสัมพันธ์ที่เน้นการเรียนรู้ทางปฏิบัติ สื่อการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์

กลยุทธ์ที่ 4.2 การให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความรู้ ผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน โดยอยู่ในรูปแบบกิจกรรมเชิงสังคม เช่น การสร้างกลุ่มอ่านหนังสือ หรือการสร้างพื้นที่ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้ร่วมกันและเปิดกว้างในความคิดเห็น

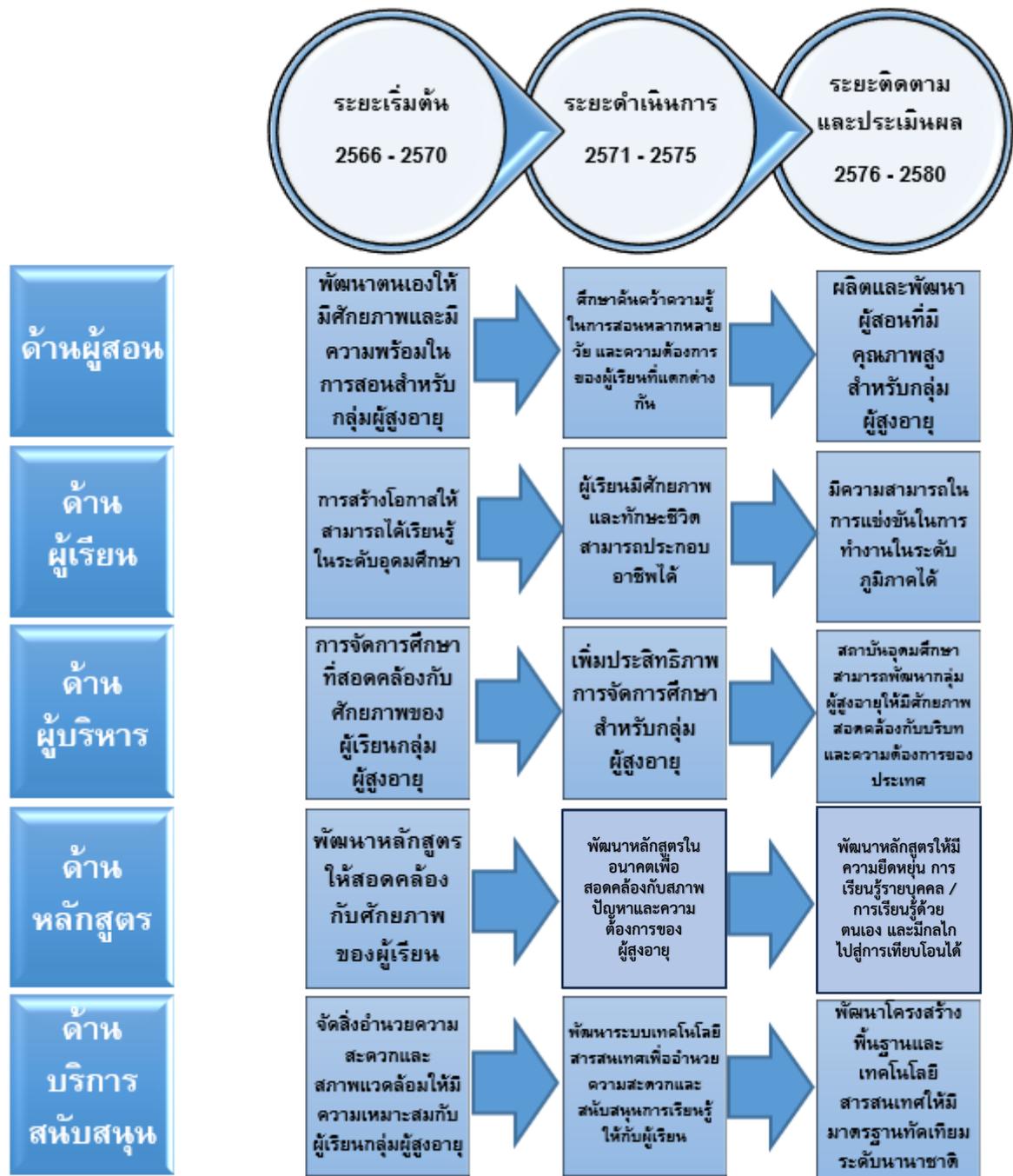
ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านบริการสนับสนุน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างระบบนิเวศ ให้มีความเหมาะสมในการเรียนรู้ ให้บริการสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยการสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการสนับสนุนที่เหมาะสมและครอบคลุมต่อผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ

กลยุทธ์ด้านบริการสนับสนุน

กลยุทธ์ที่ 5.1 การสร้างระบบนิเวศ ให้มีความเหมาะสมในการเรียนรู้ ให้บริการสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยการสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ห้องเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการช่วยเหลือในการเคลื่อนไหว การจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ที่ใช้ง่าย และการสนับสนุนในการเรียนรู้ เช่น ผู้ช่วยส่วนตัวในการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 5.2 การสร้างพันธมิตรและเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการสนับสนุนที่เหมาะสมและครอบคลุมต่อผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การทำงานร่วมกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือองค์กรส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนที่ครอบคลุมและมีการเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลและบริการที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1 การจัดทำแผนที่นำทางกรอบระยะเวลาสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ

อภิปรายผล

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านผู้สอน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้สอนให้เหมาะสมและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ Markauskaite, L. et al. ประกอบด้วย 1) ความรู้หลักสูตร ครูผู้สอนต้องมีความรู้และความเข้าใจ แหล่งทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลเพื่อนำมาบูรณาการกับหลักสูตร 2) ความรู้ลักษณะผู้เรียน ครูผู้สอนต้องมีความรู้แหล่งทรัพยากรสารสนเทศเทคโนโลยีที่ผู้เรียนจะต้องมี โดยเฉพาะทรัพยากรสารสนเทศที่จำเป็นว่าจะจัดให้ผู้เรียนอย่างไร 3) ความรู้บริบทด้านการศึกษา ครูผู้สอนมีความรู้ในเทคโนโลยีที่จะใช้เพื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้อง

กับระดับของผู้เรียน และ 4) ความรู้เกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา ครูผู้สอนมีความรู้และความเข้าใจ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ผลลัพธ์ และคุณค่าทางการศึกษา (Markauskaite, L. et al., 2011)

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านผู้เรียน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนกลุ่ม ผู้สูงอายุ เน้นการสร้างแรงจูงใจและเสริมสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ การเผยแพร่และสร้างโอกาสให้ ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจ ซึ่งสอดคล้อง กับ อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ ที่พบว่า ยุทธศาสตร์ที่สำคัญอันหนึ่งในด้านผู้เรียน คือ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมใน รูปแบบมหาวิทยาลัยให้การสนับสนุน โดยให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสถาบันการศึกษา/มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น วิทยาลัยชุมชน จัดการศึกษาสำหรับผู้ สูงอายุเป็นหน่วยงานหลัก/เป็นเจ้าภาพในการสนับสนุน และเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนร่วมกับนักศึกษาวัย อื่นๆ ทั้งในภาคปกติ ภาคค่ำ หรือเสาร์-อาทิตย์ การเปิดหลักสูตรระยะสั้นในหัวข้อที่ผู้สูงอายุต้องการและมีความ จำเป็นเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต พัฒนาความเป็นอยู่ เช่น การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ รวมถึงเป็น ตัวกลางในการสนับสนุนจัดหาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวผู้สูงอายุได้มีโอกาสมีบทบาทและมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2552)

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านผู้บริหาร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างระบบการศึกษา ระดับอุดมศึกษาสำหรับผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถสนับสนุนการ พัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจด้วยการให้ความรู้และทักษะที่เหมาะสมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่ง สอดคล้องกับประเทศสิงคโปร์ที่เน้นในการพัฒนาทักษะในการทำงาน พบว่า มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore) NUS ได้จัดทำหลักสูตร NUS Lifelong Learners (NUS L³) โดยมี แนวทาง คือ ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนที่จบการศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (NUS) จะมีสิทธิได้เข้าร่วม โครงการ “ผู้เรียนรู้อุทิศชีวิต (NUS L³)” ทั้งนี้ ซึ่งโครงการ NUS พยายามทำให้แน่ใจว่าผู้สำเร็จการศึกษาพร้อม แล้วในการเข้าถึงทักษะตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมที่จำเป็นสำหรับการฝึกทักษะเพิ่มเติมทางการ แข่งขันในตลาดแรงงานและเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านเศรษฐกิจในอนาคตมากขึ้น ผู้เรียนโครงการ NUS L³ จะมี โปรแกรมการสอนครอบคลุมเกี่ยวกับการจัดการทักษะตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม ศิษย์เก่าสามารถ เลือกที่จะเรียนหลักสูตรเหล่านี้ในรูปแบบของประกาศนียบัตร ปริญญาตรีหรือปริญญาโท (National University of Singapore, 2018)

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา ระดับอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการและความสำคัญของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ สามารถพัฒนาทักษะและ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเต็มตามศักยภาพของตนเอง ซึ่ง สอดคล้องกับประเทศอังกฤษเป็นหลักสูตรนอกเวลา (Part-time Course) ที่สอดคล้องกับกรอบคุณสมบัติของ หลักสูตรปริญญาตรีของประเทศอังกฤษ และบางหลักสูตรตรงตามคุณสมบัติวิชาชีพ มีหลายหลักสูตรที่ได้รับวุฒิ การศึกษา (Certificate Course) บางหลักสูตรเปิดตามความสนใจของผู้เรียน ผู้ที่จะสมัครเรียนไม่จำเป็นต้องมี คุณสมบัติพิเศษ โดยใช้วิธีออนไลน์สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้ทั่วประเทศ (ศิริมา จิตต์จรัส และคณะ, 2560)

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านบริการสนับสนุน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างระบบนิเวศ ให้มีความ เหมาะสมในการเรียนรู้ ให้บริการสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยการสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการสนับสนุนที่เหมาะสมและครอบคลุมต่อผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับประเทศ อังกฤษได้มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างภาคีเครือข่ายองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ผู้สูงอายุหลากหลายรูปแบบ ในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ภายใต้ความรับผิดชอบหลักของกระทรวงการพัฒนาศังคม นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยวัยที่สาม ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อผู้สูงอายุที่ต้องการศึกษาต่อเนื่องในระดับอุดมศึกษาเป็นการเฉพาะอีกด้วย (University of the Third Age, 2000)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาแผนที่นำทางการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ ได้แผนที่นำทางสำหรับสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุ พบประเด็นยุทธศาสตร์ ในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านผู้สอน คือ การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้สอนให้เหมาะสมและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ ผู้สอนควรใช้การสื่อสารที่เข้าใจง่ายและตรงกับความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มผู้เรียนผู้สูงอายุ การสร้างการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนผู้สูงอายุ 2) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านผู้เรียน คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ เน้นการสร้างแรงจูงใจและเสริมสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ การเผยแพร่และสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ สร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและตรงกับความต้องการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน 3) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านผู้บริหาร คือ การพัฒนาและเสริมสร้างระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถสนับสนุนการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจด้วยการให้ความรู้และทักษะที่เหมาะสมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศไทย ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ นโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ โดยให้การสนับสนุนเรื่องทุนการศึกษา และการสร้างพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ 4) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตร คือ การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการและความสำคัญของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ สามารถพัฒนาทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเต็มตามศักยภาพของตนเอง ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ ปรับหลักสูตรโดยมุ่งเน้นให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ โดยให้คำนึงถึงกรอบการสร้างหลักสูตรใน 5 มิติที่สำคัญ คือ เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ สังคม และเทคโนโลยี 5) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านบริการสนับสนุน คือ การสร้างระบบนิเวศ ให้มีความเหมาะสมในการเรียนรู้ ให้บริการสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยการสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการสนับสนุนที่เหมาะสมและครอบคลุมต่อผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ การสร้างระบบนิเวศ ให้มีความเหมาะสมในการเรียนรู้ ให้บริการสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสถาบันระดับอุดมศึกษาภายในประเทศไทยมีความพร้อมเบื้องต้นและมีนโยบายสนับสนุนการศึกษาในหลากหลายวัย ซึ่งรวมถึงผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุด้วย โดยมีมุมมองที่เหมือนกันคือการเรียนเพื่อความสุข ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และเน้นการเรียนร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุกับนักศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างวัย ดังนั้นหน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีนโยบายส่งเสริมทางด้านนี้อย่างเป็นรูปธรรม และสนับสนุนให้สถาบันระดับอุดมศึกษา มีความร่วมมือกับภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีบทบาทส่วนร่วมต่อไป ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาติดตามการนำแผนที่นำทางไปใช้

ปฏิบัติจริงและประเมินผลการดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

โดยผลงานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช และขอขอบพระคุณ คณาจารย์ สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในการทำงานวิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร จาตุศรีพิทักษ์ และประกาย ธีระวัฒนากุล. (2563). 'SkillsFuture' โครงการพัฒนาคนยกแผง ของ 'สิงคโปร์'. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/world/866241>
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 37 (13 ตุลาคม 2561).
- โยธิน อยู่จงดี. (2561). มหาวิทยาลัยวัยที่สาม การเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุด. เรียกใช้เมื่อ 27 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.posttoday.com/social/general/549681>
- ระวี จุฑาทองศ์ (สัจจโสภณ). (23 กุมภาพันธ์ 2565). การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสังคมสูงอายุทั้งในและต่างประเทศ. (ธรรมมา เจียรธรวานิช, ผู้สัมภาษณ์)
- ศิริณา จิตต์จรัส และคณะ. (2560). แนวทางการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ), 10(1), 313-331.
- อชาญญา รัตนอุบล และคณะ. (2552). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่วัยแรงงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ.
- Markauskaite, L. et al. (2011). Beyond technology, pedagogy and content: Insights into the knowledge bases for collaborative eLearning design. Paper presented at the Paper accepted for presentation at the American Educational Research Association conference. New Orleans, Louisiana: American Educational Research Association.
- National University of Singapore. (2018). NUS Lifelong Learners (NUS L3). Retrieved December 27, 2018, from <http://scale.nus.edu.sg/AlumniLifeLongLearning>
- University of the Third Age. (2000). University of the Third Age. Retrieved October 2, 2017, from <http://www.uta.ac.fi>

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์
ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*

THE CURRICULUM DEVELOPMENT OF ENGLISH ENRICHMENT COURSE ENHANCING
INTERCULTURAL AND CREATIVE COMMUNICATION SKILLS
FOR UPPER-SECONDARY STUDENTS

ปรัชญา คณา^{1*}, ลัดดา หวังภาษิต¹, อัญชลี จันทร์เสมอ²

Prachya Kana^{1*}, Ladda Wangpasit¹, Anchalee Jansem²

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹Faculty of Education Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

² คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Faculty of Humanities Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: prachya.kana@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาหลักสูตร ระยะที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 36 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านพฤติกรรมและการลงมือปฏิบัติ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตร สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน t-test แบบ dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ มีการออกแบบเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ และร่างหลักสูตรมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 2) ประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 80 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเมื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์, ทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม, ทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

Abstract

The study aims to 1) develop an English Enrichment Course curriculum enhancing intercultural and creative communication skills for upper-secondary students and 2) investigate the efficiency of the curriculum. This study was employed the research and development process comprising of four main phases including 1) researching essential information for curriculum development, 2) drafting the curriculum, 3) implementing the developed curriculum, and 4) evaluating the efficacy of the curriculum. The sample consisted of 36 Grade 10 students in the second semester of academic year of 2022, selected through purposive sampling. The duration of the study was 16 weeks. The research instruments included 1) the curriculum for the English Enrichment course, focusing on intercultural and creative communication skills for upper-secondary students, 2) pretest and posttest assessments covering three main aspects: knowledge and understanding, emotions and feelings, and behaviors and practices, and 3) a satisfaction survey questionnaire regarding the curriculum. Descriptive statistics, such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and dependent t-tests, were employed for data analysis. The findings indicated that 1) the developed curriculum consisted of seven main elements and four learning units with the appropriateness consistency level between 0.80 – 1.00, 2) the efficacy of the developed curriculum was that the posttest scores were higher than the pretest at a statistically significance level at .05 and exceeded the percentage of 80, and overall, students expressed high satisfaction with the curriculum ($\bar{X} = 4.29$)

Keywords: Curriculum Development, English Enrichment Course, Intercultural Communication, Creative Communication

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมีการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการรับและส่งข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสาร มีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยและมีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลาย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและพฤติกรรมของคนในสังคมอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว (จินตวีร์ เกษมสุข, 2554) ซึ่งการสื่อสารเป็นตัวกำหนดความคิด ทัศนคติ พฤติกรรม และการดำเนินชีวิต ทั้งนี้การติดต่อสื่อสารในยุคปัจจุบันเป็นการสื่อสารแบบไร้พรมแดนที่ไม่มีการจำกัดขอบเขตทำให้มนุษย์ติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ไม่ว่าจะที่ไหนบนโลก จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการสื่อสารเฉพาะกลุ่มมาเป็นการติดต่อสื่อสารข้ามกลุ่ม ข้ามประเทศ หรือข้ามทวีป จนเกิดการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่มีการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าการติดต่อสื่อสารจะรวดเร็วแต่การที่บุคคลมาจากพื้นฐานวัฒนธรรมที่แตกต่างกันก็ย่อมเกิดปัญหาในการสื่อสารได้ เช่น ความไม่เข้าใจกันในเรื่องของวัฒนธรรมที่ต่างกัน การสื่อสารที่ผิดพลาดที่เกิดจากการตีความหมายที่ต่างกัน หรือการเกิดความขัดแย้งกันเนื่องมาจากการสื่อสารที่ผิดความหมาย

จากความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมอาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งระดับบุคคลและสังคม อันนำมาสู่ความไม่เข้าใจกันหรือความไม่สงบสุขได้ ดังนั้น แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญ เนื่องจากบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ย่อมมีการแสดงออกและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (กุลพร ทิรัญบุรณะ, 2556) ด้วยเหตุนี้การศึกษาและการทำความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันตลอดจน

กระบวนการที่เกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจะช่วยลดความเข้าใจผิดในการสื่อสาร (กุลพร หิรัญบุรณะ, 2556) รวมทั้ง การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จากการสื่อสารทางบวกที่เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี เคารพ รับฟังความคิดเห็นอย่างเปิดใจ และเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน (Connors, J. V. , 2013)

นอกจากนั้นแล้วการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทักษะในการสื่อสารจะต้องมีการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นการเตรียมการให้ผู้เรียนมีความพร้อมและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลกที่รวดเร็ว ลดความขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม และเสริมสร้างทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาภาษาอังกฤษ ได้กล่าวถึงสาระที่ 2 คือ ภาษาและวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และ ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา กับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรในรายวิชาภาษาอังกฤษสามารถพัฒนาทั้งทักษะทางภาษา ทักษะการสื่อสาร และวัฒนธรรม โดยที่การพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้โรงเรียนได้ผลิตสมาชิกของสังคมที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้นๆ หลักสูตรจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เข้าใจตนเอง และสามารถดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมได้อย่างมีความสุข (ชวลิต ชูกำแพง, 2551)

ทั้งนี้กลุ่มประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ซึ่งทุกคนเป็นนักเรียนใหม่ ที่มาจากหลากหลายโรงเรียนและภูมิภาคทั่วประเทศไทย จากการสำรวจพบว่า นักเรียนมาจากวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งทางด้านความคิด การใช้ชีวิต พื้นฐานของครอบครัว ฐานะ และเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตในการเป็นนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และสามารถต่อยอดเพื่อการใช้ชีวิตในอนาคตได้

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษ เพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษและเป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อก่อให้เกิดการเพิ่มพูนทักษะทั้งทางด้านภาษาอังกฤษ ทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะสามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้คนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม ดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เข้าใจและคำนึงถึงวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน และสร้างสังคมที่มีการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะลดความไม่เข้าใจกันหรือความขัดแย้งกันในสังคมทุกวันนี้ลงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการประเมินทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังใช้หลักสูตรตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามหมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-G-270/2565E ลงวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบวัตถุประสงค์ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างต้องมีความยินยอมในการเข้าร่วมโครงการวิจัย และผลวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมโดยไม่มีการระบุรายบุคคลของผู้ถูกวิจัย โดยที่เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

การดำเนินการระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาหลักสูตร โดยทำการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนาหลักสูตร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ยืนยันความถูกต้องและตรวจสอบคุณภาพ หลังจากนั้นทำการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และสำรวจความต้องการของหัวข้อที่นักเรียนมีความสนใจ โดยนำหัวข้อที่นักเรียนเลือกมากที่สุด 4 ลำดับแรก นำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้

การดำเนินการระยะที่ 2 การจัดทำร่างหลักสูตร โดยการนำข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาจากระยะที่ 1 มาพัฒนาหลักสูตรตามองค์ประกอบที่ได้สังเคราะห์ขึ้น พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นนำหลักสูตรและเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นไป โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

การดำเนินการระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีรูปแบบการวิจัยเป็นการศึกษากลุ่มเดียวแบบทดสอบก่อนและหลัง (The one group pre-test post-test design) โดยนำหลักสูตรและเครื่องมือที่ได้พัฒนาและปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร โดยที่ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรหลังจากจบหลักสูตรเพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนภาษา - ภาษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จำนวน 505 คนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ 1 จำนวน 36 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยที่กลุ่มตัวอย่างทุกคนต้องมีคุณสมบัติคือ กำลังศึกษาในแผนการเรียนภาษา - ภาษา มีผลการทดสอบทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ B2 ขึ้นไป และมีความสมัครใจที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตร จะแบ่งออกเป็นจำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 16 ชั่วโมง ตามคู่มือหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตรได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สำหรับหลักสูตรประกอบไปด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 When East Meets West หน่วยที่ 2 Verbal and Nonverbal Communication หน่วยที่ 3 Business Across Culture และหน่วยที่ 4 Diversity, Civic Engagement, and Global Citizenship เป็นเนื้อหาของหลักสูตร ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะเน้นทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 1) ผลการเรียนรู้ 2) สารการเรียนรู้ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อการจัดการเรียนรู้ และ 6) การวัดประเมินผล โดยผู้วิจัยจัดทำเป็นคู่มือหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยที่ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ โดยอาศัยประเภทของการฝึกอบรมทางวัฒนธรรมของ Brislin (Brislin, R.W., 1989) มาประยุกต์เป็นขั้นตอนในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นให้ความรู้ 2) ชั้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3) ชั้นฝึกฝนและทดลอง 4) ชั้นสร้างความตื่นตัวทางวัฒนธรรม และ 5) ชั้นหาสาเหตุและอธิบายพฤติกรรม หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จะมีการทำกิจกรรมการอภิปรายและสะท้อนคิด สำหรับการวัดประเมินผลจะมีการประเมินโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตร ซึ่งพัฒนาจากการสอบถามความต้องการจำเป็นของนักเรียนในการพัฒนาหลักสูตร และให้นักเรียนได้เลือกหัวข้อที่นักเรียนต้องการจะเรียนรู้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรแล้วนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ หลังจากนั้นทำการปรับและแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบวัดความพึงพอใจต่อหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

2.1 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบทดสอบด้านความรู้และความเข้าใจ เป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมเป็น 40 คะแนน ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดด้านอารมณ์และความรู้สึก จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน และตอนที่ 3 เป็นแบบวัดพฤติกรรมหรือการปฏิบัติ จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน โดยที่ตอนที่ 2 และ 3 เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า แบบ 5 ระดับ สำหรับแบบทดสอบผู้วิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ หลังจากนั้นนำมาทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น แล้วนำมาปรับให้มีความเหมาะสมเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 แบบวัดความพึงพอใจต่อหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ โดยที่ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อหลักสูตร ซึ่ง

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ สำหรับแบบวัดความพึงพอใจ ผู้วิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ หลังจากนั้นนำมาทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความเข้าใจของนักเรียน แล้วนำมาปรับให้มีความเหมาะสมเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ หลังจากผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาหลักสูตรจากองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ หลังจากตรวจสอบคุณภาพแล้ว ผู้วิจัยนำหลักสูตรไปทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ แบ่งเป็น 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยมีการประเมินผลด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และมีการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรหลังจากดำเนินการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง
2. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบค่าที (t-test for dependent samples)
3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การตั้งวัตถุประสงค์ 3) การกำหนดเนื้อหา 4) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และ 7) การประเมินหลักสูตร

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์หลังการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แยกเป็นองค์ประกอบ

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินทักษะการสื่อสารแยกเป็นองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-test	p-value
ด้านความรู้และความเข้าใจ (K)					
ก่อนเรียน	40	30.89	5.656	4.902*	.000
หลังเรียน	40	33.78	4.667		

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินทักษะการสื่อสารแยกเป็นองค์ประกอบ (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-test	p-value
ด้านอารมณ์และความรู้สึก (A)					
ก่อนเรียน	30	20.83	3.996	10.787*	.000
หลังเรียน	30	24.39	3.849		
ด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติ (B)					
ก่อนเรียน	30	21.42	3.475	14.048*	.000
หลังเรียน	30	24.89	2.670		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์หลังการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแยกเป็นองค์ประกอบ โดยใช้สถิติ t-test independent พบว่า คะแนนหลังเรียนด้านความรู้และความเข้าใจ มีคะแนนเฉลี่ยที่ 33.78 ด้านอารมณ์และความรู้สึก มีคะแนนเฉลี่ยที่ 24.39 และด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ยที่ 24.89 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนทุกด้านหลังจากการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลหลังการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ละองค์ประกอบเมื่อเทียบกับเกณฑ์ (คะแนนมากกว่าร้อยละ 80)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินทักษะการสื่อสารกับเกณฑ์ (คะแนนมากกว่าร้อยละ 80)

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม	Mean	ร้อยละ	S.D.	t	p-value
ความรู้ความเข้าใจ (K)						
หลังเรียน	40	33.78	84.45	4.667	4.902*	.000
ด้านอารมณ์และความรู้สึก (A)						
หลังเรียน	30	24.39	81.30	3.849	10.787*	.000
ด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติ (B)						
หลังเรียน	30	24.89	82.97	2.670	14.048*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์หลังการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับเกณฑ์ (คะแนนมากกว่าร้อยละ 80) พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้และความเข้าใจคิดเป็นร้อยละ 84.45 ด้านอารมณ์และความรู้สึกคิดเป็นร้อยละ 81.30 และด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 82.97 ซึ่งคะแนนทุกด้านสูงกว่าร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถด้านภาษาต่างประเทศต่อหลักสูตร (n=36)

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเป้าหมายของหลักสูตร			
1. นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้	4.17	0.81	มาก
2. นักเรียนสามารถสื่อสารโดยเข้าใจความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของคู่สนทนาในการสื่อสารทั้งวงจภาษาและอวจนภาษา	4.38	0.76	มาก
3. นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกโดยอาศัยทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์	4.53	0.56	มากที่สุด
4. นักเรียนสามารถพูดและเขียนนำเสนอข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษจากเรื่องราวจากการดู การฟัง และการอ่าน ได้อย่างชัดเจนและสร้างสรรค์	4.38	0.64	มาก
ด้านหลักสูตร			
5. เนื้อหาและทักษะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.27	0.84	มาก
6. นักเรียนทราบแผนการศึกษาตลอดหลักสูตรอย่างชัดเจน	4.36	0.72	มาก
7. จำนวนชั่วโมงเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.36	0.83	มาก
8. นักเรียนได้เรียนหลักสูตรที่มีความทันสมัยและมีความหลากหลายของเนื้อหาในหลักสูตร	4.33	0.75	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร			
9. นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.22	0.72	มาก
10. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.27	0.77	มาก
11. นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน	4.16	0.84	มาก
ด้านการวัดและประเมินผลของหลักสูตร			
12. นักเรียนได้รับการวัดและประเมินผลทั้งทางด้านความรู้ กระบวนการ และคุณลักษณะ	4.30	0.78	มาก
13. นักเรียนได้รับการวัดและประเมินผลตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.33	0.63	มาก
14. นักเรียนได้รับการวัดและประเมินผลที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง	4.13	0.86	มาก
รวม	4.29	0.17	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวม เท่ากับ 4.29

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การอภิปรายผลของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยหลักสูตรได้มีการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Richards, J. C. , Brown, J.D., Taba, H. และ Tyler (พบบทประกอบของหลักสูตร 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การตั้งวัตถุประสงค์ 3) การกำหนดเนื้อหา 4) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) การประเมินผลการ

จัดการเรียนรู้ และ 7) การประเมินหลักสูตร จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตร จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทำให้ทราบว่านักเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ความต้องการของเนื้อหาที่นักเรียนต้องการเรียนรู้ซึ่งนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร การตั้งวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องและมีทิศทางในการพัฒนาทักษะของนักเรียน รวมทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Richards, J. C. , 2001; Brown, J.D., 1995; Taba, H. , 1962; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ Storey, C. W. ที่ได้ทำการศึกษากระบวนการการพัฒนาหลักสูตรมหาวิทยาลัย 3 แห่งในประเทศญี่ปุ่น เป็นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของชาวญี่ปุ่น ซึ่งมีองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการจำเป็น 2) การตั้งวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) การทดสอบ 4) การวางแผนของรายวิชา 5) การเลือกและพัฒนาเนื้อหา 6) การเลือกและพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ 7) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และ 8) การประเมินหลักสูตร (Storey, C. W. , 2007)

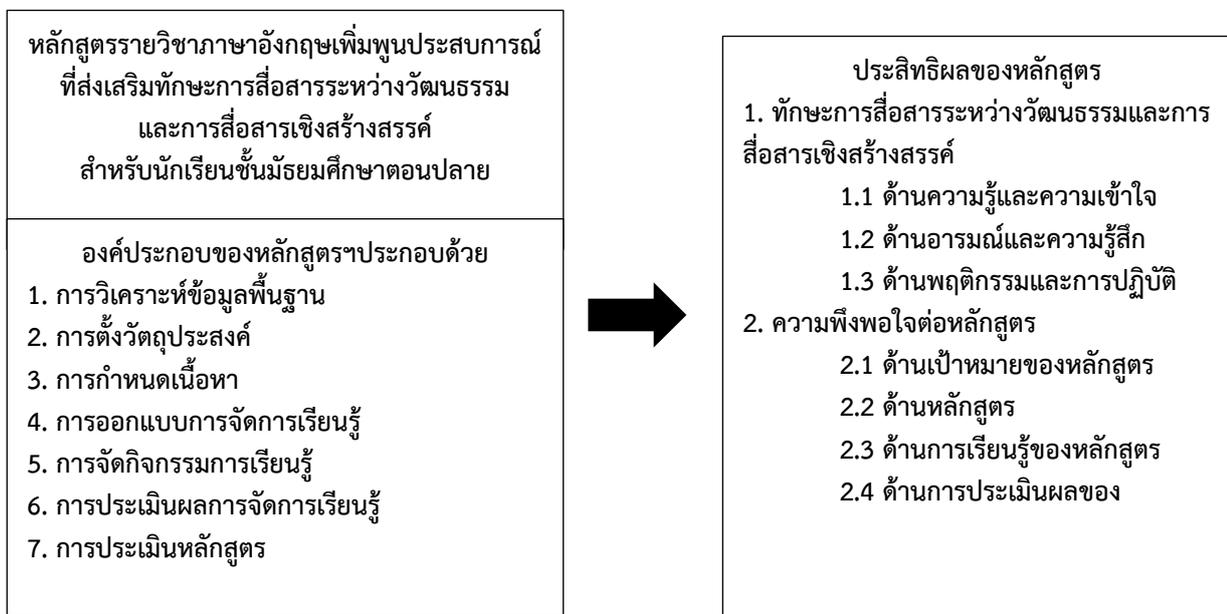
2. การอภิปรายผลของประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า

2.1 ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์หลังการทดลองใช้หลักสูตรฯ สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรและสูงกว่าร้อยละ 80 โดยที่ด้านความรู้และความเข้าใจ มีคะแนนเฉลี่ย 33.78 คิดเป็นร้อยละ 84.45 ด้านอารมณ์และความรู้สึก มีคะแนนเฉลี่ย 24.39 คิดเป็นร้อยละ 81.30 และด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 24.89 คิดเป็นร้อยละ 82.97 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และร่วมกันระดมความคิดร่วมกัน วางแผน และลงมือปฏิบัติร่วมกันรวมทั้งสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นด้วยกัน สำหรับเวลาในการใช้หลักสูตรจำนวน 16 สัปดาห์มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาด้านอารมณ์และความรู้สึกของทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน โดยผ่านการสอนผ่านกระบวนการคิด การลงมือทำ รวมทั้งการนัดพบนอกชั้นเรียนเป็นรายบุคคลอยู่เสมอเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านใบงานที่นักเรียนตอบคำถามหรืองานเขียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา วีระปรียากร ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแบบผสมผสานด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะในการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีผลประเมินโมเดลที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดี โดยมีค่าประสิทธิภาพทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม การทดลองภาคสนาม สูงกว่าเกณฑ์กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากการที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวทางการทำงานร่วมกันกับอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาด้วยตนเอง ทำให้มีโอกาสนำทุกคนได้ร่วมมือปรึกษาหารือ และทุกคนเป็นส่วนหนึ่งในการวิจารณ์ผลงานในกลุ่มตนเอง และกลุ่มอื่น ๆ อันจะนำมาสู่โอกาสในการเห็นถึงกระบวนการการทำงานของกลุ่ม การปรับปรุงงาน การร่วมกันตรวจสอบผลงาน และการเขียนสรุปผลการปฏิบัติงาน (จินตนา วีระปรียากร, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu, S., & Dall'Alba, G. ที่ศึกษาการใช้การทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษาในเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยกระตุ้นนักศึกษาให้พัฒนาความรู้ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมโดยการปรับตัวเองให้เข้ากับโลกนอกห้องเรียน และการเรียนรู้จากประสบการณ์และมุมมองของผู้อื่นในการทำกิจกรรมกลุ่ม จากการศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาในการทำงานเป็นกลุ่มและการเชื่อมโยงระหว่างแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม สามารถเพิ่มประสิทธิผลในการเรียนรู้และมีคะแนนสูงขึ้นในการเรียนรู้เรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมผ่านประสบการณ์การทำงานกลุ่ม (Liu, S., & Dall'Alba, G. , 2012)

2.2 คะแนนความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่เน้นทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน

ปลายอยู่ในระดับมาก สำหรับหลักสูตรที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นได้มีการพัฒนาตามองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เนื้อหาที่มีความท้าทายต่อระดับความสามารถทางภาษาของนักเรียน มีกิจกรรมที่เน้นนักเรียนได้ลงมือทำ เปิดโอกาสได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพูด การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน และยังมีกรให้ข้อมูลสะท้อนกลับ ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจและเกิดทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านพฤติกรรมและการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Asakereh, A., & Dehghannezhad, M. ที่พบว่า การเพิ่มทักษะการพูดและกิจกรรมที่ฝึกฝนทักษะการพูดที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในชั้นเรียนมีผลดีต่อความพึงพอใจต่อรายวิชาภาษาต่างประเทศ (Asakereh, A., & Dehghannezhad, M., 2015) รวมทั้งยังสอดคล้องกับ He, Y., & Fu, X. ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจจากการใช้หลักสูตรที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการเลือกและออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า การที่นักศึกษาได้มีโอกาสในการเลือกและออกแบบเนื้อหาด้วยตนเองทำให้มีความพึงพอใจในหลัก อยู่อยู่ในระดับสูง (He, Y., & Fu, X., 2022) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฝะอบ พวงน้อย และคณะ ที่พบว่า แม้ว่าการจัดหลักสูตรของการพัฒนาหลักสูตรและชุดสื่อการเรียนรู้ เรื่อง ภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการท่องเที่ยว เมืองไทยในวิถีพุทธ จะมีเนื้อหาที่ยากและท้าทายกับผู้เรียน แต่ถ้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจชวนติดตาม มีการอธิบายเชื่อมโยงประสบการณ์ร่วมกันระหว่างวิทยากรและผู้เรียน รวมทั้งมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติมจากสิ่งที่เรียน ผู้เรียนก็ยังมีระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับที่ดี (ฝะอบ พวงน้อย, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สรุปและข้อเสนอแนะ

หลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การตั้งวัตถุประสงค์ 3) การกำหนดเนื้อหา 4) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และ 7) การประเมินหลักสูตร โดยที่เมื่อทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 รวม 16 สัปดาห์ จำนวน 36 คน พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทั้งทางด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติ ของทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และมีผลการประเมินสูงกว่าร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อีกทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อเสนอแนะผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะดังนี้ 1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมได้ แต่จะต้องศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 7 องค์ประกอบ เพื่อให้มีประสิทธิภาพของหลักสูตรเป็นไปตามความต้องการได้และสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียนได้ หรือสามารถปรับความยากง่ายของระดับภาษาและการจัดการเรียนรู้ แต่ควรยึดองค์ประกอบของทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการทดลองนำหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปพัฒนาเป็นรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในบริบทอื่นหรือสังกัดอื่น เช่น โครงการหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษ โครงการหลักสูตรสองภาษา โครงการหลักสูตรนานาชาติ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือโรงเรียนอื่นๆ ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หรือกระทรวงกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ นักเรียนควรมีระดับทางภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐาน CEFR ในระดับ B2 ขึ้นไป หรือควรมีการศึกษาต่อยอดและพัฒนาหลักสูตรทางภาษาที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ โดยปรับปรุงเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของสาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในลำดับถัดไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กุลพร หิรัญบุรณะ. (2556). Intercultural Communication: Globalization and Social Justice. ภาษาปริทัศน์, 12(3), 111-116.
- จินตนา วีระปริยาการ. (2560). การพัฒนาโมเดลสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแบบผสมผสาน ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะในการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และ

ทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ชวลิต ชูกำแพง. (2551). การพัฒนาหลักสูตร. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ผะอบ พวงน้อย. (2558). การพัฒนาหลักสูตรและชุดสื่อการเรียนรู้ เรื่อง ภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการท่องเที่ยวเมืองไทยในวิถีพุทธ. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 25(1), 137-147.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2551). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

Asakereh, A., & Dehghannezhad, M. (2015). Student satisfaction with EFL speaking classes: Relating speaking self-efficacy and skills achievement. *Educational Research*, 25(4), 345-363.

Brislin, R.W. . (1989). Intercultural communication training. In M.K. Asante & W.B. Gudykunst (Eds.), *Handbook of International and Intercultural Communication* (pp. 441-457). California: Sage Publications.

Brown, J.D. (1995). *The elements of language curriculum: A systematic approach to program development*. USA: Heinle&Heinle publishers.

Connors, J. V. . (2013). Getting through: Keys to constructive communication. *Desert Exposure*, 17(2013b), 37-39.

He, Y., & Fu, X. . (2022). Learning Satisfaction of Learners and Curriculum Design under Different Online Teaching Platforms. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 17(10), 227-239.

Liu, S., & Dall'Alba, G. . (2012). Learning intercultural communication through group work oriented to the world beyond the classroom. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 37(1), 19-32.

Richards, J. C. . (2001). *Curriculum Development in Language Teaching* Cambridge Professional Learning. Cambridge: Cambridge University Press.

Storey, C. W. . (2007). Insights into Language Curriculum Development. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 4(1). 86-107.

Taba, H. . (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World.

รูปแบบการสื่อสารผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง
กรณีศึกษาผ้าไหมเชียงหยุนชาในมณฑลกว่างตุง สาธารณรัฐประชาชนจีน*
COMMUNICATION MODEL THROUGH ORGANIZING SPECIAL ACTIVITIES OF
THE ONE BELT ONE ROAD POLICY, A CASE STUDY OF XIANGYUNSHA SILK
IN GUANGDONG, CHINA

สุกัญญา บุรณเดชาชัย, ขจรศักดิ์ กั้นใจ*

Sukanya Buranadechachai, Khajonsak Khanchai*

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Khajonsak.kha@bkkthon.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา 1) เพื่อศึกษาหลักการจัดกิจกรรมพิเศษผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกว่างตุง สาธารณรัฐประชาชนจีน ในฐานะที่เป็นเครื่องมือการประชาสัมพันธ์นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ของประเทศจีน 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมพิเศษ (Special Event) ในฐานะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 3) เพื่ออธิบายความหมาย ความสำคัญ ตลอดจนกระบวนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพิเศษในมุมมองยุทธศาสตร์นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของประเทศจีนในฐานะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อสำรวจและศึกษากิจกรรมพิเศษโดยเน้นแหล่งข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาพบว่า หลักการจัดกิจกรรมพิเศษ (Special Event) คือ การมุ่งเน้นการเผยแพร่วัฒนธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจตามเป้าหมายของแผนการพัฒนา นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางผ่านทางนวัตกรรมผ้าไหมเชียงหยุนชาในมณฑลกว่างตุง โดยกระบวนการจัดกิจกรรมพิเศษ คือ การจัดแสดงและนิทรรศการ (Display and Exhibits) โดยเป็นการจัดงานองค์การสถาบันเพื่อผลทางด้านการประชาสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ตลอดจนผลงานที่ผ่านมาของแนวนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางผ่านทางนวัตกรรมผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกว่างตุง ให้ประชาชนได้ชมการจัดการแสดงและนิทรรศการการสื่อความหมายของผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกว่างตุง คือ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยในทุกกิจกรรมมีการประยุกต์เพื่อประกอบสร้างความหมายเป็นการดำเนินการร่วมมือกันระหว่างประเทศจีนและประเทศในภูมิภาคอื่นตามแนวเส้นทางนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางทางสายไหมใหม่ของจีน การนำเอาประวัติศาสตร์ของ “เส้นทางสายไหม” โบราณ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสันติและกระตือรือร้นของเศรษฐกิจของประเทศที่เข้าร่วมเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันและการเมือง การรวมตัวทางเศรษฐกิจ และการรวมตัวทางวัฒนธรรมตามนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสาร, กิจกรรมพิเศษ, นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง, ผ้าไหมเชียงหยุนชา, มณฑลกว่างตุง

Abstract

Objectives of study 1) To study the principles of organizing special events at Xiangyunsha Silk, Guangdong, China. As a tool for publicizing China's One Belt One Road policy. And 2) To study the process of organizing special events as a cross-cultural communication, meaning, importance, as well as the process of organizing the event. Special activities in view of China's One Belt One Road Policy strategy as cross-cultural communication. Using qualitative research methods to survey and study special activities, emphasizing data sources from document analysis. The results of the study found that The principle of organizing special events is to focus on dissemination. Culture goes hand in hand with economic development according to the goals of the development plan. One Belt One Road Policy through Xiangyunsha Silk Innovation, Guangdong. The process of organizing special activities is display and exhibitions, organized by the institutional organization for public relations results. The objective is to demonstrate progress. As well as the past work of One Belt One Road policy through the innovation of Xiangyunsha silk, Guangdong, for the public to see the display and exhibition of the interpretation of Xiangyunsha silk, Guangdong, namely cross-cultural communication. In every activity, there are applications to create the meaning of cooperation between China and countries in other regions along China's One Belt One Road policy, the New Silk Road. Taking the history of The ancient "Silk Road" is to promote the peaceful and active development of the participating countries' economies to build political mutual trust. economic integration and cultural integration according to One Belt One Road Policy.

Keywords: Communication, Special Event, One Belt One Road Policy, Xiangyunsha Silk, Guangdong Province

บทนำ

ในอดีตประเทศจีนเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจผ่านการค้าขายและแลกเปลี่ยนกับนานาประเทศ ความมั่งคั่งและความก้าวหน้าทางสังคมล้วนเกิดจากการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า พัฒนาการทางเศรษฐกิจของจีนเปลี่ยนแปลงไปตามความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศ จากชาติที่มั่งคั่งในอดีต ต่อมามีปัญหาความยากจนและกลับคืนสู่การเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งอีกครั้ง โดยแนวนโยบายที่สำคัญในการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ชิดวร วราศิริพงศ์ ได้ศึกษาทิศทางนโยบายเศรษฐกิจของจีนในโลกสมัยใหม่ โดยหลังจากจีนปฏิรูป และเปิดประเทศไปพร้อมกับดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจแบบตลาด ระบบเศรษฐกิจของจีนได้เปลี่ยนถ่ายจากเศรษฐกิจสังคมนิยมอย่างสุดโต่งมาเป็นระบบสังคมนิยมแบบจีนในปี ค.ศ.1978 (ชิดวร วราศิริพงศ์, 2559) ประกอบกับในปี ค.ศ.2001 จีนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ยิ่งตอกย้ำให้เห็นได้เด่นชัดว่าจีนกำลังให้ความสนใจและเปลี่ยนแปลงประเทศไปสู่ประเทศแห่งการค้าและการลงทุนอย่างต่อเนื่อง (WTO, 2001) หน่วยงาน Organization for Economic Co-operation and Development (OECD, 2001); (OECD, 2010) ได้เปิดเผยข้อมูลทางสถิติว่า ภายหลังจากจีนเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในปี ค.ศ. 2001 จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 2010 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 10 ปีอัตราการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศของจีนกับประเทศในเขตภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 2 ในช่วงก่อนที่จีนจะเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกเป็นร้อยละ 13 หลังจากที่จีนเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกได้เพียงแค่ 10 ปีเท่านั้น (Zhong Guo Cheng Shang Wang, 2011) จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้สะท้อนภาพ การตัดสินใจของคณะกรรมการ

กลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในประเด็นสำคัญหลายประการเกี่ยวกับการปฏิรูปทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริม “การ สร้างเศรษฐกิจของแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมและสายไหมทางทะเล” เป็นการเปิดเส้นทางรูปแบบใหม่ของการเปิดกว้างทุกด้าน ทั้งนี้ปัจจุบันยุทธศาสตร์ดังกล่าว กลายเป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติระยะยาวที่สำคัญสำหรับการเปิดกว้างรอบด้านของจีนสู่โลกภายนอก

กลยุทธ์เชิงนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) นำไปสู่ ขอรเริ่มสายแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) ใช้ “สันติภาพ ความร่วมมือการพัฒนาและแนวทางแบบ win-win” เป็นแนวคิดหลัก และมุ่งเน้นไปที่การสื่อสารนโยบาย การเชื่อมต่อสิ่งอำนวยความสะดวก การค้าที่ไม่มีอุปสรรค การรวมกลุ่มทางการเงิน และพันธบัตรระหว่างบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการไหลเวียนของปัจจัยทางเศรษฐกิจอย่างมีระเบียบและเสรี การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการบูรณาการตลาดในเชิงลึกเพื่อส่งเสริมการเทียบท่าและการเชื่อมต่อของยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ตลอดเส้นทางส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชน และวัฒนธรรมและการเรียนรู้ร่วมกันของอารยธรรมระหว่างผู้คนตลอดเส้นทางเพื่อสร้างชุมชนแห่งผลประโยชน์ ชุมชนแห่งโชคชะตาและชุมชนแห่งความรับผิดชอบที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันทางการเมือง การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการรวมวัฒนธรรม ทั้งนี้ภายใต้ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางได้มีการดำเนินการในฐานะของการสื่อสารผ่านรูปแบบการดำเนินงานที่มีความหลากหลาย อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานที่กลายเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น Belt and Road Forum ครั้งที่ 3 ณ ปักกิ่ง จัดเมื่อ 17 -18 ตุลาคม 2566 แกนหลักของงานในครั้งนี้ คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงตลาดการค้าระหว่างจีนกับประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชียและยุโรป ซึ่งรัฐบาลจีนมุ่งหวังให้เป็น เส้นทางสายไหมใหม่ (New Silk Road) และเพิ่มเส้นทางขนส่งทางทะเล เพื่อเชื่อมโยงกับประเทศในแถบชายฝั่งรวมถึงทวีปแอฟริกาด้วย เพื่อที่จะผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศจีนได้เป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank : AIIB) ขึ้นมา ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ประเทศสมาชิกสำหรับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ เช่นโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน คมนาคม การสื่อสารโทรคมนาคม และโครงสร้างพื้นฐานในชนบทและการพัฒนาการเกษตร เป็นต้น (ประชาชาติธุรกิจ, 2566)

ผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกว่างตุง กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในฐานะภาพสะท้อนการแลกเปลี่ยน ค่าขายที่มากกว่าแค่คุณค่าทางเศรษฐกิจแต่กลับแฝงไปด้วยแง่มุมทางวัฒนธรรมมากมาย ผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกว่างตุง หรือที่เรียกว่า เส้นด้ายเมฆหอม เป็นผลิตภัณฑ์สำคัญของมณฑลกว่างตุงตั้งแต่มูลนิธิของราชวงศ์หมิง (ประมาณศตวรรษที่ 15) เริ่มผลิตและส่งออกเส้นด้ายเมฆหอมในช่วงทศวรรษที่ 1930 การผลิตเส้นด้ายเมฆที่มีกลิ่นหอม และมีโรงงานผลิตเส้นด้ายเมฆที่มีกลิ่นหอมมากกว่า 500 แห่งในเมืองกว่างซุ่นเตอ มณฑลกว่างตุง โดยมีพนักงานมากกว่า 10,000 คน และผลผลิตผ้าไหมเชียงหยุนชา เส้นด้ายเมฆที่มีกลิ่นหอมกว่า 4,000 เมตรต่อวัน อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายทศวรรษ 1950 ด้วยการเพิ่มขึ้นของเส้นใยเคมีและผ้าฝ้าย การผลิตเส้นด้ายเมฆที่มีกลิ่นหอมเริ่มลดลงทุกปี จนกระทั่งต้นศตวรรษนี้เองที่ผู้ประกอบการร่วมสมัยเริ่มมีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์เส้นด้ายเมฆหอมเข้ากับกระบวนการผลิตในปัจจุบันมีเพียงประเทศจีนเท่านั้นที่สามารถผลิตเส้นด้ายเมฆหอมที่มีกลิ่นหอมในโลก และมีเพียงเมืองกว่างซุ่นเตอ มณฑลกว่างตุงที่ยังคงผลิตในประเทศจีน (Dayoo, 2023) ในด้านของการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเกี่ยวกับผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกว่างตุง เส้นด้ายเมฆหอม ที่มีกลิ่นหอมก็เพิ่มขึ้นทุกปี เช่นกัน โดยศึกษาจากฐานข้อมูลของ China National Knowledge Infrastructure (CNKI) ที่ประกอบด้วยข้อมูลสารสนเทศระดับชาติของประเทศจีน โดยจากการวิเคราะห์เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 พบว่า ในแผนที่การกระจายแนวโน้มกระแสหลัก มีแนวโน้มโดยรวมเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีบทความที่ตีพิมพ์ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร (SUSTech Library, 2021)

ทั้งนี้ ในการสื่อสารผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง เส้นด้ายเมฆหอม ถือเป็นส่วนสำคัญของการเผยแพร่ระหว่างประเทศของมรดกวัฒนธรรม และเป็นกลไกที่สำคัญของยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง โดยเฉพาะรูปแบบของการจัดกิจกรรมพิเศษ ซึ่งเป็นเรื่องของการสื่อสารที่เรียกว่า การประชาสัมพันธ์ เป็นการสื่อสารที่มีรูปแบบหรือกิจกรรมรวมไปถึงเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้หน่วยงาน องค์กร หรือ รัฐ เลือกใช้หรือประยุกต์ใช้ตามลักษณะเฉพาะของแต่ละบริบท โดยการจัดกิจกรรมพิเศษ และเครื่องมือหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงและกำลังได้รับความนิยมมาก เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีลักษณะเฉพาะตัว สามารถสร้างการรับรู้ต่อได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงศักยภาพความสามารถในสร้างการมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายได้ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์กิจกรรมภายในพื้นที่จัดกิจกรรม การลดช่องว่างระหว่างตัวองค์กรกับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการสรุปวัดผลของประชาชนกลุ่มเป้าหมายในเรื่องของทัศนคติ (Attitude) การรับรู้ (Perception) และพฤติกรรม (Behavior) ได้ง่าย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรงได้เป็นอย่างดีและยังสร้างการจดจำ ทั้งนี้ ด้วยคุณสมบัติที่น่าสนใจของการจัดกิจกรรมพิเศษได้รับความนิยมอย่างมาก ในปัจจุบันและมีการพัฒนาอย่างหลายรูปแบบ โดยการจัดกิจกรรมพิเศษ ผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง เส้นด้ายเมฆหอม รัฐบาลจีน ได้ใช้เป็นกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ โดยการศึกษาในประเด็นรูปแบบการสื่อสารผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง กรณีศึกษาผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง เป็นการวิจัยการสื่อสารการตลาดเชิงพาณิชย์และวัฒนธรรม กลยุทธ์การสื่อสารส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการออกแบบงานและการส่งเสริมการขาย การสร้างและนวัตกรรมขององค์ประกอบทางวัฒนธรรม และกระบวนการเผยแพร่ผ่านการออกแบบและการตลาดของสินค้าอุปโภคบริโภคภายใต้อิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่กำลังเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทุกวัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการจัดกิจกรรมพิเศษ ผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง ในฐานะที่เป็นเครื่องมือการประชาสัมพันธ์นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของประเทศจีน
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมพิเศษ ผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง ในมุมมองยุทธศาสตร์ตามนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของประเทศจีน
3. เพื่อศึกษาถึงความหมาย ความสำคัญ ตลอดจนกระบวนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพิเศษ ผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานนำไปสู่หลักการจัดกิจกรรมพิเศษ และศึกษากระบวนการดำเนินงานในกิจกรรมพิเศษประสบผลสำเร็จ โดยศึกษาจากรูปแบบและขั้นตอนในการจัดกิจกรรมพิเศษของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางกรณีศึกษาผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง

การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยยึดหลักการการวิเคราะห์เอกสาร ที่มีลักษณะตรงกับกรวิจัยด้านการกิจกรรมพิเศษและการเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ดังนี้

การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) เป็นการวิจัยอย่างหนึ่งทางสังคมศาสตร์ (Social Research) ซึ่งมีการใช้กันค่อนข้างมากในการทำวิจัย ลักษณะการวิจัยกระทำโดยผู้วิจัยสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่มีไขบุคคล นั่นคือ เป็นเอกสารต่าง ๆ เป็นข้อความที่มีผู้เขียนขึ้น รวมถึงสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ ภาพวาด สมุดบันทึก ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะทำให้ได้ความรู้ใหม่จากเอกสารเหล่านั้น

นอกจากนี้ ยังใช้วิธีการจะให้ผู้สัมภาษณ์แนะนำผู้ให้ข้อมูลที่ผู้ให้สัมภาษณ์รู้จักหรือ สนิทสนม เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกขึ้น ซึ่งจะทำให้สะดวกต่อการเก็บข้อมูลและยังได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น นักวิชาชีพที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักของงานวิจัยนี้ ผู้บริหารระดับสูงที่เป็นข้าราชการที่ดำเนินการนโยบายเชิงวัฒนธรรมในมณฑลกวางตุ้ง จำนวน 5 ท่าน ของงานนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ทัศนศึกษา ผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกวางตุ้ง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยการลงภาคสนามจริงในการจัดงาน นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางทัศนศึกษา ผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกวางตุ้ง ที่ได้เลือกใช้เป็นกรณีศึกษา เพื่อสังเกตการทำงาน พร้อมทั้งซักถามข้อสงสัยในการทำงาน ทั้งนี้ยังได้มีการจดบันทึกข้อมูลและบันทึกภาพ เพื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้อีกด้วย

วิธีการเก็บข้อมูล

งานวิจัยนี้จะประยุกต์ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 3 รูปแบบที่แตกต่างกัน คือ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากข้าราชการที่ดำเนินการนโยบายเชิงวัฒนธรรมในมณฑลกวางตุ้ง จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้เข้าใจวิธีคิด การทำงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพิเศษในหลากหลายแง่มุม โดยจะใช้แนวคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกันสำหรับการเปรียบเทียบผลการวิจัย แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น เป็นเสมือนแนวทางในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทุก การสัมภาษณ์ และสามารถซักถามเพิ่มเติมได้หากมีประเด็นที่สนใจในระหว่างสัมภาษณ์

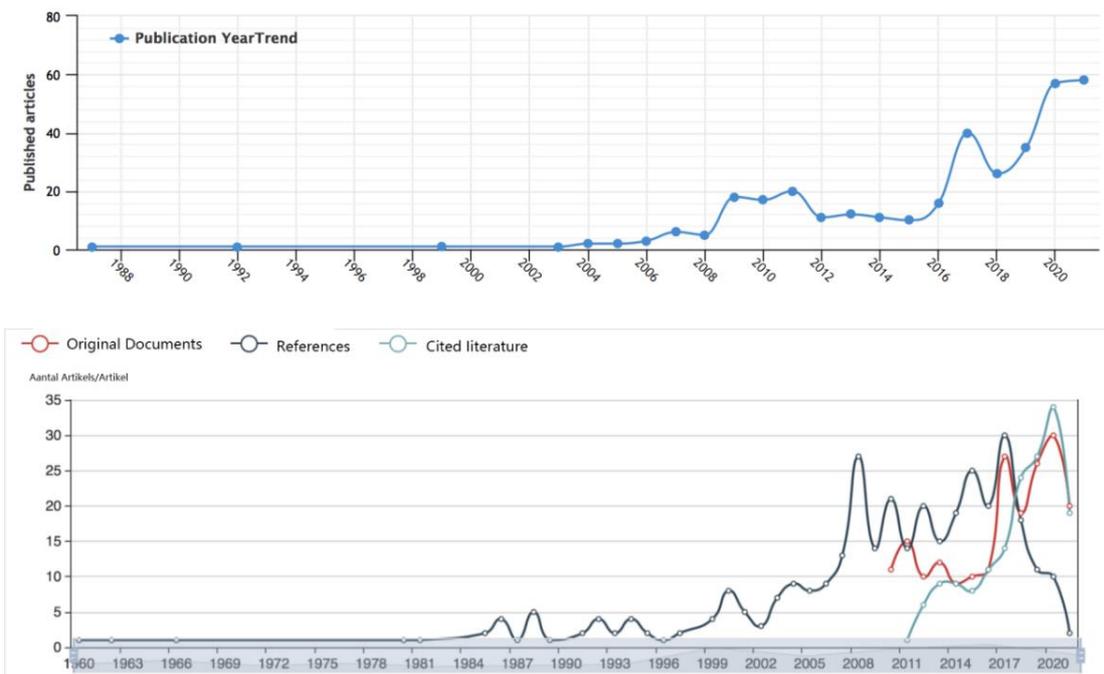
การศึกษาภาคสนาม (Field Studies) โดยผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมในการจัดกิจกรรมพิเศษ นโยบาย หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ทัศนศึกษา ผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกวางตุ้ง พร้อมทั้งซักถามถึง ข้อมูลที่สงสัยในขณะลงภาคสนาม และ มีการจดบันทึกข้อมูล บันทึกภาพ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาใช้ใน วิจัยต่อไป ข้อมูลเอกสาร เช่น วิทยานิพนธ์ บทความ ประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพิเศษ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงข้อมูลจากเว็บไซต์ เช่น ข้อมูลต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับงานนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ทัศนศึกษา ผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกวางตุ้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมพิเศษนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ทัศนศึกษาผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกวางตุ้ง ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนการจัดงานกิจกรรมพิเศษ และปัจจัยที่ทำให้กิจกรรมพิเศษประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบการเทียบเคียงรูปแบบ (Pattern Matching) โดยการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ทางความคิดดังกล่าว ซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ Miles, M. B. & Huberman, A. M. ที่ได้เสนอขั้นตอนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ 3 ขั้นตอน ดังนี้ (Miles, M. B. & Huberman, A. M., 1994)

การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) หมายถึง กระบวนการคัดเลือกการย่อความที่ทำให้ เข้าใจง่าย แปลงข้อมูลให้พร้อมนำไปใช้งานในขั้นตอนต่อไป สิ่งที่ผู้วิจัยทำในการลดทอนข้อมูล คือ การเขียนสรุป การร่างหัวเรื่องย่อที่เกี่ยวข้อง สร้างหลักการในการจำแนกกลุ่มข้อมูล จดบันทึก ตั้งแต่การเก็บข้อมูลครั้งแรกไปจนงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

การจัดรูปแบบข้อมูล (Data Display) หมายถึง การสร้างรูปแบบข้อมูลที่สามารถสื่อสาร เช่น การแสดงข้อมูลด้วยตาราง แผนภาพ กระบวนการการจัดรูปแบบข้อมูลนี้เกิดขึ้นนับตั้งแต่ผู้วิจัยเริ่มวางแผนการนำเสนอข้อมูลด้วยการจัดรูปแบบให้เหมาะสม

ภาพที่ 1 แนวโน้มการเผยแพร่ผลงานเชิงวิชาการของผ้าไหมเชียงใหม่ มณฑลกวางตุ้ง

การร่างข้อสรุปและการยืนยัน (Conclusion Drawing and Verification) หมายถึง การตีความหมายทำความเข้าใจถึงรูปแบบและความสัมพันธ์เชื่อมโยงของข้อมูลที่ได้รวบรวมมาเพื่อนำ ข้อมูลเหล่านี้ ไปสรุปผลการวิจัย

การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลจากศึกษาเอกสารสาร นำไปสู่การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในการจัดกิจกรรมพิเศษ นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง กรณีศึกษา ผ้าไหมเชียงใหม่ มณฑลกวางตุ้ง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเสนอข้อมูล โดยวิธีการนำเสนอข้อมูลรูปแบบบรรยายพรรณนา (Descriptive Research)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมพิเศษนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง กรณีศึกษา ผ้าไหม เชียงใหม่ ของ มณฑลกวางตุ้ง ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงาน การจัดกิจกรรมพิเศษนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ ซึ่งนำเสนอ ข้อมูลออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. หลักการจัดกิจกรรมพิเศษ ผ้าไหมเชียงใหม่ มณฑลกวางตุ้ง ในฐานะที่เป็นเครื่องมือการประชาสัมพันธ์นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ของประเทศจีนเป็นอย่างไร
2. กระบวนการจัดกิจกรรมพิเศษ ผ้าไหมเชียงใหม่ มณฑลกวางตุ้ง ในมุมมองยุทธศาสตร์นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ของประเทศจีน ในฐานะการสื่อสารข้าม วัฒนธรรมเป็นอย่างไร
3. การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยอธิบายความสำคัญ ตลอดจนกระบวนการ ดำเนินงานการจัดกิจกรรมพิเศษ ผ้าไหมเชียงใหม่ มณฑลกวางตุ้ง เป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกระบวนการการจัดกิจกรรมพิเศษ ขั้นตอนของการบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ ของ กรณีศึกษา ผ้าไหมเชียงใหม่ มณฑลกวางตุ้ง ส่วนใหญ่มีข้อมูลในลักษณะสอดคล้องกัน จากการกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้าง กิจกรรมพิเศษ การบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ การ

ประเมินผลและปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานใน กิจกรรมพิเศษประสบผลสำเร็จ ส่วนใหญ่มีรูปแบบหรือความต้องการคล้ายกัน ดังนี้ สร้างกิจกรรมพิเศษ ให้เป็นคอนเทนต์ที่คนอยากแชร์ การเข้าใจความต้องการของผู้บริโภค และการเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีและดิจิทัล

ทั้งนี้ สถานที่หลักในการจัดกิจกรรมพิเศษอยู่ที่พิพิธภัณฑน์ผ้าไหมแห่งชาติจีน (China National Silk Museum หรือ NSM) ใกล้ทะเลสาบตะวันตกในหางโจว เป็นหนึ่งในพิพิธภัณฑน์ระดับรัฐแห่งแรกของจีน ครอบคลุมพื้นที่ 42,286 ตารางเมตร และพื้นที่อาคาร 22,999 ตารางเมตร ทั้งนี้ พิพิธภัณฑน์ได้เริ่มโครงการขยายและปรับปรุงใหม่ หลังจากผ่านไปหนึ่งปีของการทดลองและความลำบากในที่สุด NSM ก็รวบรวมผู้ชมจากทั่วทุกมุมโลก ในรูปลักษณะใหม่ด้วยความพยายามร่วมกันของพนักงานทุกคน พิพิธภัณฑน์ใหม่แห่งชาติจีนประสบความสำเร็จอย่างมากในการได้พัฒนารูปแบบของผ้าไหมใหม่ ๆ การจัดนิทรรศการในประเทศและต่างประเทศ การให้ความสำคัญกับการปกป้องมรดกสิ่งทอ การสืบทอดทักษะการทอผ้าไหมและเย็บผ้าไหม การดำเนินการศึกษาวิทยาศาสตร์ผ้าไหมให้ที่เป็นที่นิยม และส่งเสริมวัฒนธรรมใหม่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา พิพิธภัณฑน์ได้ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาทั่วโลก และร่วมกันก่อตั้งสมาคมระหว่างประเทศเพื่อการศึกษาสิ่งทอเส้นทางสายไหม ซึ่งได้รับความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก และได้นำผ้าไหมที่วิจิตรงดงามและผ้าไหมผืนกว้าง ให้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมไปทั่วโลก

หลักการจัดกิจกรรมพิเศษ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเพื่อเป็นตัวชี้วัด (KPI) ในการวัดผลต่อไปและเพื่อวัดวัตถุประสงค์ของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง โดยกำหนดทิศทางในการทำงาน ว่ากิจกรรมพิเศษจัดขึ้นเพื่อต้องการอะไร เพื่อสอดคล้องกับแนวนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง หรือ ต้องการ Brand Experience โดยจุดประสงค์ขึ้นอยู่กับกิจกรรมพิเศษแต่ละรูปแบบแต่ผลงานก็แตกต่างกัน โดยได้มีการกำหนดช่วงเวลาในการจัดงาน หมายถึง การกำหนดเวลาและระยะเวลาในการจัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อเป็นตัวกำหนดของเขตในเรื่องของเวลาในการทำงาน และเป็นการวางแผนเลือก ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุด โดยพิจารณาจากแผนการสื่อสารการตลาดและแผนการสื่อสารว่า ต้องการนำเสนอเรื่องราวของผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง ในช่วงเวลาใดตรงตามบริบทฤดูกาลต่าง ๆ อย่างไร การกำหนดผู้เข้าร่วมงาน การคาดการณ์จำนวนผู้เข้าร่วมงาน และเป็นเป้าหมายในการทำงาน เพื่อที่จะนำมาคำนวณขนาดของงาน สถานที่จัดงานเพื่อรองรับจำนวนผู้เข้าร่วมงานได้ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมพิเศษของ พิพิธภัณฑน์ผ้าไหมแห่งชาติจีน เกี่ยวข้องกับแนวนโยบาย หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง คือ การมุ่งเน้นการเผยแพร่วัฒนธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจตามเป้าหมายของแผนการพัฒนาหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ผ่านทางนวัตกรรมผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง (UNESCO & China National Silk Museum, 2022) สนับสนุนด้านเงินทุน การส่งบุคลากร เพื่อศึกษา ผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในต่างประเทศด้วยการเปิด หลักสูตรการสอนภาษาจีนเพื่อชาวต่างชาติ และจัดกิจกรรมผ้าไหมที่ผสมผสานกับการจัดงานทางวัฒนธรรมจีน เช่น เทศกาลตรุษจีน วันไหว้พระจันทร์ การประกวดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่นและการประยุกต์วัฒนธรรมจีน การจัดอบรมสัมมนาภาษา และวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน นักศึกษา ในสถาบันและองค์กรภาครัฐ และเอกชนต่าง ๆ โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมพิเศษ คือ การจัดแสดงและนิทรรศการ (Display and Exhibits) โดยเป็นการจัดงานองค์การสถาบันเพื่อผลทางด้านการศึกษาสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ตลอดจนผลงานที่ผ่านมาของแนวนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ผ่านทางนวัตกรรมผ้าไหมเชียงหยุนชา มณฑลกวางตุ้ง ให้ประชาชนได้ชมการจัดการแสดงและ นิทรรศการนี้ทำได้หลายวิธี อาจเป็นกิจกรรมการแสดง หรือ นิทรรศการ เนื้อหาของนิทรรศการ คือ การนำประวัติศาสตร์การเลี้ยงไหม การก่อกำเนิดผ้าไหมจีน ตั้งแต่วิถีเลี้ยงไหมของจีน ซึ่งเป็นชุดความรู้ของจีนโบราณ โดยนางลั่วจู่ สมเด็จพระจักรพรรดิหวงตี้ เป็นผู้สอน ประชาชนจีนเมื่อห้าพันปีก่อน ข้อมูลจาก The State Council Information Office of China (SCIO) สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนรู้เทคนิคการปลูกหม่อม เลี้ยงไหม และทอผ้าไหมตั้งแต่สมัยโบราณ

หลังจากที่จ้างเขียนในสมัยอันตะวันตกได้บุกเบิกเส้นทางไปถึงชาวตะวันตกแล้ว ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของจีนก็ได้แพร่หลายไปถึงยุโรป ชาวยุโรปเห็นผ้าไหมที่นุ่มนวลและหลากหลายสีสัน เลยถือเป็นของล้ำค่าและแย่งกันซื้อ (SCIO, 2014)

ทั้งนี้ การจัดการแสดงและนิทรรศการประวัติศาสตร์ผ้าไหมจีน ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามา สัมผัสด้วยตนเองและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตลอดจนได้รับความรู้ และความบันเทิงเพลิดเพลินไป พร้อมกันในตัวด้วย จึงนับได้ว่ามีผลทางจิตวิทยาการประชาสัมพันธ์ค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม การจัดการแสดงและนิทรรศการเป็นการจัดงานที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อนพอสมควรและมีงบประมาณ ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงทั้งทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการเผยแพร่ประกาศิให้คนทราบ เพราะฉะนั้นนักประชาสัมพันธ์ หรือ ผู้ที่จัดนิทรรศการและการแสดงสามารถดึงดูดใจให้ประชาชนมา ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการจัดกิจกรรมพิเศษแบบแฟชั่นโชว์ เช่น การจัดกิจกรรมพิเศษ (Special Event) ผ้าไหมเชียงหยุนซ่า มณฑลกวางตุ้ง A fashion show featuring clothes made with Xiangyun silk, or Xiangyun Sha, was held during the China Fashion Week เมื่อ 31 ตุลาคม 2559

ภาพที่ 2 หลักการจัดงานในรูปแบบแฟชั่นโชว์ที่นำเสนอเสื้อผ้าที่ทำจากผ้าไหมเชียงหยุนซาในงาน China Fashion Week 2016

ภาพที่ 3 หลักการจัดงานในรูปแบบนิทรรศการที่นำเสนอเสื้อผ้าที่ทำจากผ้าไหมเชียงหยุนซา ในงาน Splendid Decade: Fashion China 2011-2020

อภิปรายผล

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยการนำเอานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเชียงหยุนซาเป็นผ้าไหมจีน กวางตุ้ง สิ่งทอเหล่านี้ เป็น สิ่งประดิษฐ์ที่เก่าแก่สิ่งหนึ่งของโลก คำแปลของ ผ้าไหมเชียงหยุนซา คือ “เสื้อผ้าที่ส่งเสียงเมื่อร่างกายเคลื่อนไหว” เสื้อผ้าที่สร้างด้วยผ้าเหล่านี้ไม่เพียงแต่เบาและโปร่งสบาย แต่ยังทำให้เกิดเสียงกรอบแกรบอีกด้วย

การประยุกต์ความคิดสร้างสรรค์กับนวัตกรรมและการดำเนินการจัดกิจกรรมพิเศษ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดกิจกรรมพิเศษ ตามที่งานศึกษานี้วิเคราะห์มา แสดงให้เห็นว่าการจัด กิจกรรมพิเศษนั้นต้องมีความคิดงานสร้างสรรค์ที่หลากหลาย กลยุทธ์การนำเสนอกิจกรรมพิเศษให้ แปลกใหม่ น่าสนใจ ดึงดูด ความสนใจ

ของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งตอบสนองความต้องการของนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง โดยเน้นการสร้างประสบการณ์ตรง ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ณ จุดสัมผัส ซึ่ง กิจกรรมพิเศษนี้จะไปช่วยสร้างการรับรู้ให้การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมดังกล่าว เกิดความผูกพัน การยอมรับ และนำไปสู่ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลง

งานค้นคว้าครั้งนี้เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลักการจัดกิจกรรมพิเศษ ที่พบว่า ในฐานะการสื่อสารทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ สิ่งแวดล้อมและต้องเหมาะสมกับสิ่งที่จะสื่อสารและบุคคลที่จะสื่อสารด้วย เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของการสื่อสารตามที่ต้องการ โดย กระบวนการสื่อสาร (Communication Process) โดยทั่วไปเริ่มต้นจากผู้ส่งข่าวสาร (Sender) คือ หน่วยงานรัฐของประเทศจีนในที่นี้ คือ พิพิธภัณฑ์ผ้าไหมแห่งชาติจีน (China National Silk Museum หรือ NSM) เมื่อต้องการส่งเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเชียงหยุนซาผ่านสื่อกิจกรรมพิเศษ โดยผู้รับสารเมื่อได้รับสารแล้วจะถอดความ (Decoding) ตามความเข้าใจและประสบการณ์ในอดีตหรือสภาพแวดล้อมในขณะนั้นและมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับไปยังผู้ส่งข่าวสารซึ่งอยู่ในรูปของความรู้ ความเข้าใจและการตอบรับ

ทั้งนี้ กระบวนการจัดกิจกรรมพิเศษผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกว่างตุง ในมุมมองยุทธศาสตร์ นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของประเทศจีน แสดงให้เห็นถึงการกำหนดนโยบายร่วมกันของหน่วยงานรัฐของประเทศจีน ในการส่งเสริมยุทธศาสตร์ นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของประเทศจีน รวมทั้งความสามารถในการสื่อสารและการจัดการในความคิดสร้างสรรค์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวข้องกับ ผ้าไหมเชียงหยุนซา อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการค้า การพาณิชย์ ที่เน้นภาพลักษณ์เชิงคุณค่าของวัฒนธรรมจีน ด้วยเอกลักษณ์ความเป็นจีน และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องบุคคลทั่วไปและสังคมนานาชาติ

สรุปและข้อเสนอแนะ

หลักการจัดกิจกรรมพิเศษ ผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกว่างตุง ในฐานะที่เป็นเครื่องมือการประชาสัมพันธ์นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของประเทศจีน การมุ่งเน้นการเผยแพร่วัฒนธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจตามเป้าหมายของแผนการพัฒนาเส้นทางสายไหมผ่านทางนวัตกรรมผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกว่างตุง โดยการสนับสนุนด้านเงินทุน การส่งบุคลากร เพื่อศึกษาผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกว่างตุง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในต่างประเทศด้วยการเปิดหลักสูตรการสอนภาษาจีนเพื่อชาวต่างชาติ และจัดกิจกรรมผ้าไหมที่ผสมผสานกับการจัดงานทางวัฒนธรรมจีน เช่น เทศกาลตรุษจีน วันไหว้พระจันทร์ การประกวดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับแฟชั่น และการประยุกต์วัฒนธรรมจีน การจัดอบรมสัมมนาภาษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน นักศึกษาในสถาบันและองค์กรภาครัฐ และเอกชนต่าง ๆ โดยกระบวนการจัดกิจกรรมพิเศษ คือ การจัดแสดงและนิทรรศการ (Display and Exhibits) โดยเป็นการจัดงานองค์การสถาบันเพื่อผลทางด้านการประชาสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ตลอดจนผลงานที่ผ่านมาของแผนนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางผ่านทางนวัตกรรมผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกว่างตุง ให้ประชาชนได้ชมการจัดการแสดงและ นิทรรศการนี้ทำได้หลายวิธี อาจเป็นกิจกรรมการแสดง หรือ นิทรรศการ การจัดการแสดงและนิทรรศการนี้ ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสด้วยตนเองและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตลอดจนได้รับความรู้ และความบันเทิงเพลิดเพลิน ไปพร้อมกันในตัวด้วย จึงนับได้ว่ามีผลทางจิตวิทยาการประชาสัมพันธ์ค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม การจัดการแสดงและนิทรรศการ เป็นการจัดงานที่มีความยุ่งยากซับซ้อนพอสมควรและมีงบประมาณค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงทั้ง ทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการเผยแพร่ประกาศให้คนทราบ เพราะฉะนั้นนักประชาสัมพันธ์ หรือ ผู้ที่จัดนิทรรศการและการแสดงดังกล่าวจะต้องมั่นใจว่าการจัดงานนี้สามารถดึงดูดใจให้ประชาชนมาชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความหมาย ความสำคัญ ตลอดจนกระบวนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพิเศษ (Special Event) ผ้าไหมเชียงหยุนซา มณฑลกว่างตุง ในมุมมองยุทธศาสตร์ นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของประเทศจีน ในฐานะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยในทุก

กิจกรรมมีการประยุกต์เพื่อประกอบสร้างความหมายเป็นการดำเนินการร่วมมือกันระหว่างจีนและประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ ตามแนว เส้นทางทางสายไหมใหม่ของจีน การนำเอาประวัติศาสตร์ของ “เส้นทางสายไหม” โบราณ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสันติ และกระตือรือร้นของเศรษฐกิจของประเทศที่เข้าร่วมเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันทางการเมือง การรวมตัวทางเศรษฐกิจ และการรวมตัวทางวัฒนธรรมบนเส้นทางสายไหมการผสมผสานของหลากหลายเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมที่ซับซ้อน ระหว่างชาวจีนกับชาวต่างชาติ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันยังคงเพิ่มขึ้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการสื่อสารข้ามพรมแดนและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม สิ่งที่น่าสนใจ คือ การเลือกเนื้อหาข้อมูลของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมเป็นไปตามหลักการของความคล้ายคลึงกันระหว่างชาวจีนกับชาวต่างชาติ การแลกเปลี่ยนข้อมูลก็จะมีค่ามากขึ้นใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมร่วมกับกฎหมายว่าด้วยการสื่อสารในกระบวนการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างการสื่อสารและส่งเสริมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชิตวร วราศิริพงศ์. (2559). วัฒนธรรมการค้าจีน: การศึกษาที่มาของแนวคิดและวิธีการปฏิบัติตนในการเจรจาธุรกิจกับชาวจีน. *Journal of Language and Culture*, 35(2), 141-162.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2566). Belt and Road (BRI) โครงการยุทธศาสตร์ที่จีนใช้ขยายอิทธิพลในเวทีโลก. เรียกใช้เมื่อ 18 ตุลาคม 2566 จาก <https://today.line.me/th/v2/article/x2JRRl6>
- Dayoo. (2023). 顺德香云纱未符合传统定义，但守正创新行为应依法保护. Retrieved May 5, 2023, from https://news.dayoo.com/guangdong/202304/26/139996_54464625.htm
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- OECD. (2001). ANNUAL REPORT 2001. Retrieved June 30, 2021, from <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/annrep-2001-en.pdf?expires=1698648443&id=id&accname=guest&checksum=AC2AC859A3AEE9465D8787BB14CF9E60>
- OECD. (2010). 2010 REPORT ON THE ATTRIBUTION OF PROFITS TO PERMANENT ESTABLISHMENTS. Retrieved June 30, 2021, from <https://www.oecd.org/ctp/transfer-pricing/45689524.pdf>
- SCIO. (2014). 丝绸之路与中华文明的西传. Retrieved June 30, 2021, from <http://www.scio.gov.cn/ztk/wh/slx/31210/Document/1375698/1375698.htm>
- SUSTech Library. (2021). CNKI 中国知网数据库. Retrieved June 30, 2021, from <https://lib.sustech.edu.cn/2021/0601/c530a3593/page.htm>
- UNESCO & China National Silk Museum. (2022). Textiles and clothing along the Silk Roads. Retrieved May 12, 2022, from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382993.locale=en>
- WTO. (2001). ANNUAL REPORT 2001. Retrieved June 30, 2021, from https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/wto_anrep01_e.pdf
- Zhong Guo Cheng Shang Wang. (2011). 10 years: China wins, the world wins. Retrieved June 30, 2021, from <http://china.trade2cn.com/dataservice/economy/1108311341112E6.html>

การใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชา
การบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*

USING GOOGLE CLASSROOM TO DEVELOP THE INSTRUCTIONAL IN MANAGEMENT
LEARNING IN CLASSROOM FOR STUDENTS OF THE FACULTY OF EDUCATION,
CHIANG RAI RAJABHAT UNIVERSITY

สุธาสิณี ศรีวิชัย*, สายรุ่ง ธิตา, กฤติยา อริยา
Suthasinee Srevichai*, Sairung, Thita, Kritiya Ariya
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย
Faculty of Education Chiangrai Rajabhat University, Chiangrai Thailand
*Corresponding author E-mail: Suthasinee.sre@crru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาผลการใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีวัตถุประสงค์รองคือ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ประชากรในการวิจัยคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นเนื้อหาในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้ Google Classroom จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้ไปวิเคราะห์หาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.64 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.84 และคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.18 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.35 และเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาศัย Google Classroom มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66

คำสำคัญ: การใช้ Google classroom, การพัฒนาการเรียนการสอน, การบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

Abstract

The main purpose of this research was to study the result of using Google Classroom to develop the instructional in Management Learning in Classroom subject for student in Education

Faculty and the secondary purpose were to compare the student achievement before and after this experiment and to study student satisfaction after using Google classroom of this experiment. The population of this research were 47 students who registered in Management Learning in Classroom Subject that focuses on content in developing teachers' professional competencies in the second semester of 2020 academic year. The research tools were learning plan by using Google Classroom, Meet and Application of Google for Education for 18 weeks throughout the semester, Pre-Post achievement test and the satisfaction assessment form after using Google Classroom of student in Education Faculty, after that the researcher analyzed all data for the percentage, mean and standard deviation of the scores obtained. The result of research were the study results of the achievement by using Google classroom to develop the instruction in management learning in classroom found the average of pre-test was 14.64 and the standard deviation was 3.84 and the average of post-test was 33.18 and the standard deviation was 4.35 and comparing scores pre-test and post-test found that post-test score was higher than pre-test score criterion at the .01 level of statistic significance. And the study results of overall student satisfaction who received learning activities after using Google Classroom had the highest level , the average was 3.90 and the standard deviation was 0.66

Keywords: Using Google Classroom, Development of Teaching and Learning, Management Learning in Classroom

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านทักษะการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีระบบ การคิดแบบมีวิจารณ์ญาณ ทั้งด้านสารสนเทศ การประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้และการค้นคว้าแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย และมีทักษะทางสังคมในการนำไปประกอบอาชีพได้จริง อีกทั้งยังมีสถาบันการศึกษาอีกหลายแห่งที่ได้มุ่งการผลิตบัณฑิตวิชาชีพรู ที่มีความรู้ด้านการสอนและเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพรู ซึ่งบัณฑิตเหล่านี้สังคมคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้สอนที่จะเข้าไปทำงานในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนที่เป็นทรัพยากรสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศในอนาคต และในศตวรรษที่ 21 ภาพลักษณ์ของภาคการศึกษาได้แปรเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy of Learning) ซึ่งจะเน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นที่สูงขึ้น (Higher order learning skills) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะด้านการประเมินค่า (Evaluating skills) นั้นจะถูกทักษะการนำองค์ความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (Ability to use new knowledge in a creative way) เข้ามาทดแทน ยิ่งไปกว่านั้นทักษะที่จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของสังคมปัจจุบันก็คือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งนี่เป็นทักษะจำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นองค์ความรู้ใหม่ ๆ ข้อมูลที่จำเป็น และสำคัญทันต่อโลกยุคปัจจุบัน และเชื่อมต่อสากลได้ ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายได้มีการจัดกิจกรรมหลักในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิต พัฒนาและสร้างสรรค์องค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ให้บริการทางวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภายใต้วิสัยทัศน์ที่มุ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2559) ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกรูปแบบในทุกสถานการณ์สำหรับนักศึกษาทุกคน เพื่อให้ได้นำองค์ความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคนี้ควรจัดให้มีการใช้เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมในห้องเรียนปกติด้วย

การจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 จึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้เรียนและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เพิ่มให้มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์ยังได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของกลุ่มนักศึกษาและเยาวชนมีการใช้ติดต่อสื่อสารกันอย่างแพร่หลายและยังมีบทบาทกับระบบการศึกษาด้วย ดังนั้นจึงมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเพื่อเอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม, 2556) จึงทำให้เกิดนวัตกรรมจัดการศึกษาจากระบบการเรียนการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนยืนหน้าชั้นเรียนและเขียนกระดานพร้อมการบรรยายปรับเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนหรือกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน และเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดหรือทำงานร่วมกันได้ผ่านการเขียน การอ่านและการสร้างเนื้อหา รวมทั้งยังเป็นช่องทางในการเก็บข้อมูลการแสวงหาและการนำเสนอความรู้ในรูปแบบดิจิทัลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อให้เกิดการจดจำและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้นด้วยการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่มุ่งผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครู กรอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษา มีคุณลักษณะแห่งศตวรรษที่ 21 มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นคนเก่ง คนดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม รู้เท่าทันเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์ ดังนั้น (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2560) การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับเปลี่ยนทัศนะจากแบบดั้งเดิม (Traditional paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New paradigm) ที่ให้โลกของผู้เรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 นักศึกษาคณะครุศาสตร์ซึ่งจะเป็นครูผู้สอนในอนาคตจึงควรรู้และเข้าใจเพื่อปรับกระบวนทัศน์และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก จากที่เคยเป็นผู้ให้ความรู้ (Teacher) ฝ่ายเดียว ต้องผันตนเองเป็นผู้ออกแบบการเรียนการสอนและผู้ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning facilitator) ยิ่งไปกว่านั้น การเรียนการสอนไม่ควรถูกจำกัดอยู่เพียงแคภายในห้องเรียนเท่านั้น ควรขยายโอกาสการเรียนรู้ให้กว้างออกไปอย่างไร้ขอบเขตโดยอาศัยนวัตกรรมและเครื่องมือที่สนับสนุนให้ผู้สอนได้จัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ด้วยเหตุนี้เมื่อมองถึงโอกาสในการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้สอนและผู้เรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

บริการของ Google for Education ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนยุคดิจิทัล และเป็นอีกทางเลือกที่น่าสนใจ (กิตติศักดิ์ สิงห์สูงเนิน และณมน จีรังสุวรรณ, 2558) ซึ่งเราสามารถใช้บริการได้ฟรี ไม่มีค่าใช้จ่ายและเข้าถึงง่ายสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน อีกทั้งการใช้นวัตกรรมด้วยเทคโนโลยี และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ จะทำให้เกิดความทันสมัย ความน่าสนใจแก่นักศึกษา การลดระยะเวลาในการทำงาน ทำให้เกิดระบบใหม่ในการจัดส่งและจัดเก็บผลงานต่าง ๆ ของผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างคงทนและคงอยู่ของชิ้นงานได้ในระยะเวลายาวนาน อีกทั้งผู้เรียนสามารถเรียนได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีความคาดหวังที่จะนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการศึกษาที่ประสบกับภัยโรคระบาดใหม่ที่ไม่สามารถเข้าเรียนห้องเรียนปกติแต่ยังสามารถเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนได้ผ่านช่องทาง Google Classroom และ Meet ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้สอนสามารถใช้ประโยชน์ในการสั่งงานและเก็บรวบรวมผลงานต่าง ๆ ของนักศึกษา อีกทั้งยัง

ช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทำใบงาน จัดส่งเอกสาร ผลงานชิ้นงานผ่านสื่อออนไลน์ ในขณะที่ผู้สอนเองก็สามารถตรวจงานที่มอบหมายพร้อมให้ข้อเสนอแนะแบบเรียลไทม์ได้อีกด้วย ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนบทบาทจากผู้เรียนที่รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน (Passive Learner) เป็นผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Active Learner) ได้จากการจัดกิจกรรมผ่านสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับผลการศึกษาคความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ซึ่งการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ทำให้นิสิตสามารถส่งงานได้ง่ายและสะดวกขึ้น และยังมีประโยชน์ในการนำข้อมูลที่ได้อ่านไปมาทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง (นัฐฉิกา สุนทรธผล, 2560)

จากข้อความข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำ Google for Education มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการห้องเรียนร่วมกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยการใช้ Google Classroom เป็นหลักเพื่อมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้กับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่นักศึกษาสามารถเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์จากที่บ้านของตนเองได้ในช่วงที่เกิดโรคระบาดใหม่ หรือสำหรับศึกษาที่ไม่สามารถเข้าชั้นเรียนปกติก็ยังสามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในช่วงระหว่างการกักตัว เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ในยุค New Normal อีกทั้งยังช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์ในโลกยุคปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Quasi experimental research) แบบ One group Pre-test-Post-test Design เพื่อศึกษาผลการใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย การวิจัยเรื่องนี้มีขั้นตอนและวิธีในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ECU3205 การบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 47 คน

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom รายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาวิชา การบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ Google Classroom (มคอ.3) รายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google

Classroom ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาแนวความคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิธีการโดยใช้เทคโนโลยีหรือสื่อออนไลน์เป็นหลักในการจัดการกิจกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ คำอธิบายรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เอกสารที่เกี่ยวข้องและนำมาพัฒนาปรับปรุงในการวิจัยครั้งนี้

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3) โดยศึกษาคำอธิบายรายวิชา การบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ขอบเขตเนื้อหาสาระสำคัญของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ในรายวิชา จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหารายละเอียด กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และนำไปประยุกต์จัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนและการสื่อสารทั้งหมดผ่านออนไลน์ Google Classroom และเรียนออนไลน์ผ่าน Meet ทั้งหมดตลอดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งหมด 18 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการหาคุณภาพโดยการนำ โครงการสอน (มคอ.3) ที่สร้างขึ้น เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรม และทำการปรับแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 80 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสร้างข้อสอบ และได้ทำการศึกษาคำอธิบายรายวิชาและรายละเอียดเนื้อหา รวมถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ และนำมาสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดที่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดจากนั้น ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และนำผลที่ได้มาปรับปรุง จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้จริง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Rensis, L., 1976) แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ สำหรับเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบสอบถามมีการจัดช่วงคะแนน มีการจัดช่วงคะแนนตามลำดับ ทั้งหมดนี้เป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นอยู่ตอนท้ายของแบบสอบถาม จากนั้น ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และนำผลไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนเริ่มทำการศึกษาผู้วิจัยได้เสนอโครงการวิจัย เพื่อขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และถ้าผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการแล้วจึงจะดำเนินการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง

3. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูลพร้อมทั้งของความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยยึดหลักการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษามีสิทธิ์ในการเข้าร่วมหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ และในระหว่างตอบแบบสอบถามผู้เข้าร่วมจะมีสิทธิ์ที่จะยุติการตอบแบบสอบถามเมื่อใดก็ได้ การตอบรับและการปฏิเสธไม่มีผลใด ๆ ต่อผลการเรียนรู้ที่นักศึกษาพึงจะได้รับ คำตอบและข้อมูลทุกอย่างจะถือเป็นความลับและนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างสมัครใจยินดีให้ความร่วมมือ ลงนามในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้ Google Classroom เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นเนื้อหาในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู มีทั้งหมด 18 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง โดยในสัปดาห์แรกผู้สอนจะแนะนำเนื้อหาและวิธีการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเครื่องมือออนไลน์ในระบบ Google Classroom, Google form, Google Meet โดยผู้วิจัยต้องอธิบายและให้นักศึกษาลงชื่อเข้าใช้ระบบ Google Classroom โดยใช้ E-mail ที่ใช้นามสกุล @cru.ac.th ของมหาวิทยาลัยเท่านั้น และให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จากนั้นสัปดาห์ที่ 2-16 ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดการเรียนการสอนผ่านทาง Google Classroom และใช้เครื่องมือ Google Apps for Education ได้แก่ Google meet การสอนสดผ่านการเปิดกล้องทั้งผู้สอนและนักศึกษา Google form ใช้สร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน Google doc, Google slide และ whiteboard ในการทำกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยวในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และใช้การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนในการทำงานกลุ่ม รวมถึงการนำเสนองาน ส่งงาน ส่งการบ้าน และการทำแบบทดสอบของนักศึกษาด้วย และในสัปดาห์ที่ 9 มีการสอบกลางภาค และในสัปดาห์ที่ 17-18 มีการจัดสอบปลายภาค ให้เป็นไปตามกำหนดการของมหาวิทยาลัย คือการทำแบบทดสอบหลังเรียน และตอบแบบสอบถามความคิดของนักศึกษาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ลัวิน สายยศและอังคณา สายยศ, 2538)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

ค่าความถี่ (Frequency)

ค่าร้อยละ (Percentage)

ค่าเฉลี่ย (Mean)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

หาค่า IOC (Index of item objective congruence) ของแบบสอบถาม

ทดสอบความแตกต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน t-test Dependent Sample

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ 2 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา

คะแนนการทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	47	14.64	3.84	10.943	.000**
หลังเรียน	47	33.18	4.35		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ได้ใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผลคะแนนการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.64 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.84 (\bar{X} = 14.64, S.D.=3.84) และผลคะแนนการทดสอบหลังเรียนมี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.18 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.35 ($\bar{X} = 33.18$, S.D.=4.35) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom

ที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.	นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.00	0.53	มาก
2.	นักศึกษามีความพึงพอใจในผลงานของตนเองในการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom และ meet	3.73	0.70	มาก
3.	นักศึกษามีความพึงพอใจต่อเนื้อหาที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากรายวิชาผ่าน Google Classroom, Google slide, Google doc	3.77	0.69	มาก
4.	นักศึกษามีความพึงพอใจในทักษะและการจัดกิจกรรมที่ร่วมดำเนินการผ่าน Google Classroom, meet , assignment	4.00	0.62	มาก
5.	นักศึกษามีความพึงพอใจกับการทำงานร่วมกันโดยใช้ Google Classroom, meet , Google doc	3.86	0.64	มาก
6.	นักศึกษามีความพึงพอใจในบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในรายวิชานี้ผ่าน Google Classroom ,meet	3.95	0.72	มาก
7.	นักศึกษาพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมกับเพื่อน โดยใช้ Google Classroom, meet, whiteboard, Google doc	3.95	0.65	มาก
8.	นักศึกษาพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนและแสดงความคิดเห็นและประเมินผลงานผ่าน Google Classroom, Google form	4.05	0.65	มาก
9.	นักศึกษาพอใจที่ได้ทำกิจกรรมที่มีการบูรณาการความรู้ความสามารถผ่าน Google Classroom, meet , Google slide, whiteboard, Google doc	3.91	0.68	มาก
10.	นักศึกษาพึงพอใจต่อการสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆด้วยตนเองโดยใช้ Google Classroom, meet	3.82	0.73	มาก
เฉลี่ย		3.90	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่โดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ($\bar{X}=3.90$, S.D=0.66) เมื่อพิจารณาพบว่า รายการข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือนักศึกษามีความพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนและแสดงความคิดเห็นและประเมินผลงานผ่าน Google Classroom และรองลงมา 2 รายการที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และมีความพึงพอใจในทักษะและการจัดกิจกรรมที่ร่วมดำเนินการผ่าน Google Classroom, meet, assignment และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือนักศึกษามีความพึงพอใจในผลงานของตนเองในการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom และ , meet

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

ผลการศึกษาการใช้ Google Classroom โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) จากการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในชั้นเรียน ซึ่งพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ได้ใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในชั้นเรียน ผลคะแนนการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.64 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.84 ($\bar{X} = 14.64$, S.D. = 3.84) และคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.18 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.35 ($\bar{X} = 33.18$, S.D. = 4.35) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ กฤติยา จงรักษ์ และประสาธน์ เนื่องเฉลิม ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (กฤติยา จงรักษ์ และประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2559) และ สาวิตรี สิงหาต ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom ในรายวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศทางการพยาบาล การวิจัยเชิงทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนจากการเรียนผ่าน Google Classroom เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาจากการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง คือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางการพยาบาล จำนวน 64 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนรายวิชา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ออนไลน์ก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยวิธีค่าที (paired samples t-test) ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลหลังเรียนโดยใช้ Google Classroom เป็นเครื่องมือสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลจากการเรียนโดยใช้ Google Classroom เป็นเครื่องมืออยู่ในระดับมากที่สุด (สาวิตรี สิงหาต, 2561)

ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในชั้นเรียน มีความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 ($\bar{X} = 3.90$, S.D = 0.66) เมื่อพิจารณาพบว่ารายการข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือนักศึกษามีความพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนและแสดงความคิดเห็นและประเมินผลงานผ่าน Google Classroom และรองลงมา 2 รายการที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในชั้นเรียนและมีความพึงพอใจในทักษะและการจัดกิจกรรมที่ร่วมดำเนินการผ่าน Google Classroom, meet, assignment และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือนักศึกษามีความพึงพอใจในผลงานของตนเองในการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom และ , meet เนื่องจากการจัดกิจกรรมของผู้สอนสามารถตรวจงานที่มอบหมายพร้อมให้ข้อเสนอแนะแบบเรียลไทม์ ซึ่งเมื่อนักศึกษามีข้อสงสัยในผลงานที่ทำได้ก็สามารถถามได้ทันที เพื่อนำผลไปพัฒนาต่อยอดชิ้นงานครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับอภิรักษ์ ทูลธรรม ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจระบบบริการจัดการเรียนการสอนแบบ

ออนไลน์มูเดิ้ลและกูเกิ้ลคลาสรูมในบทบาทของผู้สอน พบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในการใช้งานมูเดิ้ลและกูเกิ้ลคลาสรูมอยู่ในระดับมาก (มูเดิ้ล มี $\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.75 และ กูเกิ้ลคลาสรูม มี $\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.70) (อภิรักษ์ ทูลธรรม, 2559) และนักฎีกา สุนทรชนผล ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านกูเกิ้ลคลาสรูมรายวิชาประวัติศาสตร์ตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .513 (นักฎีกา สุนทรชนผล, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยเพื่อศึกษาการใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้ 1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ใช้ Google Classroom เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน พบว่า ผลคะแนนการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.64 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.84 ($\bar{X} = 14.64$, S.D. = 3.84) และผลคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.18 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.35 ($\bar{X} = 33.18$, S.D. = 4.35) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการบริหารจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.66) ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย คือ 1) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักศึกษาควรใช้คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์หลักในการเรียนผ่าน Google Classroom และใช้ Email มหาวิทยาลัยในการลงทะเบียนเข้าห้องเรียนเพื่อเพิ่มความปลอดภัยในข้อมูลของผู้ใช้บริการทุกคน ข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไปได้แก่ 1) ควรมีการนำ Application อื่น ๆ หรือสื่อสังคมออนไลน์อื่นมาเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความหลากหลายในการจัดกิจกรรม 2) ควรทำการศึกษาผลกระทบด้านความรู้สึกและสุขภาพหรือความคิดเห็นด้านอื่นๆ ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- กฤติยา จงรักษ์ และประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 9(2), 96-106.
- กิตติศักดิ์ สิงห์สูงเนิน และณมน จีรังสุวรรณ. (2558). Google for Education กับการปฏิรูปการศึกษาไทย. วารสารพัฒนาเทคนิคการศึกษา, 28(96), 14-20.
- เขมณัฎฐ์ มิ่งศิริธรรม. (2556). “Social Media สื่อสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา,”. Veridian E-Journal, 6(1), 72-81.
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2560). ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ. Online. เรียกใช้เมื่อ 6 มิถุนายน 2563 จาก <https://edu.crru.ac.th/edu2022/home/vision>

- นัฐฐิภา สุนทรธณผล. (2560). การศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom รายวิชาประวัติศาสตร์ตะวันตก. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2559). ปรัชญา วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ พันธกิจ. เรียกใช้เมื่อ 6 มิถุนายน 2563 จาก http://oceas.crru.ac.th/website/web_page/page/63
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สาวิตรี สิงหาด. (2561). ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom ในรายวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศทางการพยาบาล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 124-137.
- อภิรักษ์ ทูลธรรม. (2559). ความพึงพอใจระบบบริการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์มูเดิ้ลและกูเกิ้ลคลาสรูมในบทบาทของผู้สอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Rensis, L. (1976). The Method of Constructing and Attitude Scale Attitude Theory and Measurement. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

พัฒนาการทางเพศสภาพด้านอัตลักษณ์นอนไบนารี* NON-BINARY GENDER IDENTITY DEVELOPMENT

ฉันทนิธต์ สิมะวารังกูร*, อังศินันท์ อินทรกำแหง, นริสรา พึ่งโพธิ์สภ

Chantanit Simavarangkul*, Ungsinun Intarakamhang, Narisara Peungposop

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: ungsinun@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหากระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี ทำการศึกษา ใช้การวิจัยประวัติชีวิตของบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารี จำนวน 9 คน คัดเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่และเจาะจงจากอัตลักษณ์ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกต โดยใช้คำถามกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระ 6 ขั้นตอนตาม Braun & Clarke (2006) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ATLAS.ti ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีมี 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ช่วงเวลาของพัฒนาการด้านการรับรู้ทางเพศสภาพเกิดขึ้น 4 ระยะ 1.1) ระยะก่อนเปิดประสบการณ์ พบ 4 ด้าน คือ ความไม่เข้าใจต่อมิติเพศ การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้เพศสภาพ การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลด้านกรอบเพศที่สังคมกำหนด การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องตามความคาดหวังจากสังคม 1.2) ระยะเปิดประสบการณ์ พบ 4 ด้าน คือ การแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง การเข้าร่วมสังคมผู้มีความหลากหลายทางเพศ การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับมิติเพศ การยืนยันเพศสภาพ 1.3) ระยะเปิดเผยอัตลักษณ์ พบ 2 ด้าน คือ การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ 1.4) ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ พบ 3 ด้าน คือ ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์ และ 2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงพัฒนาการ คือ 2.1) ผลกระทบจากความคาดหวังทางสังคม แสดงออกด้วยการปกปิดธรรมชาติการแสดงออกทางเพศของตนและการแยกตัวออกจากสังคม และ 2) ผลกระทบจากการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง

คำสำคัญ: พัฒนาการ, เพศสภาพ, อัตลักษณ์นอนไบนารี

Abstract

This research aims to explore the developmental process of gender identity in non-binary individuals. The study employs a life history research method, involving nine participants selected through snowball and purposive sampling methods. Data were collected through in-depth interviews and observational methods, utilizing semi-structured questions as a research instrument. The data were analyzed using the thematic analysis approach, comprising six steps guided by Braun and Clarke's framework, facilitated by the computer program ATLAS.ti. The findings reveal two themes as follows: 1) the developmental stages of gender identity occur through four phases 1.1) The pre-exploration period including four sub-themes: lack of awareness

regarding gender aspects, authentic gender expression before perceiving gender identity, being affected by gender norms, and perceiving gender non-conforming. 1.2) The exploration period includes four sub-themes: gender expression outside normative gender binary, participation in gender-diverse communities, seeking information about gender-related diversity, and gender affirmation. 1.3) Revelation of gender identity period includes two sub-themes: identity disclosure and comprehension of gender identity. 1.4) The gender actualization period encompasses three sub-themes: independence from societal expectations, support for social movements related to gender diversity, and pride in one's identity. (2) The impacts experienced by individuals during their developmental stages, including two highlighted sub-themes: firstly, the impact of social expectations concerning concealing one's authentic gender expression and detaching oneself from society. Secondly, the impact of expressing oneself outside gender binary norms.

Keywords: Development, Gender Identity, Non-Binary Identity

บทนำ

การเป็นอยู่ในสังคมที่สมาชิกส่วนใหญ่อยู่บนค่านิยมบนระบบเพศแบบชายหญิง หรือ ระบบเพศทวิลักษณ์ (Binary Gender) โดยอ้างอิงจากมิติเพศทางชีวภาพ (Biological sex) นำไปสู่การหล่อหลอมให้บุคคลแสดงออกบทบาททางเพศภายใต้กรอบเพศชายหรือหญิงเท่านั้น บริบทสังคมดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มบุคคลผู้รับรู้เพศสภาพตนเองนอกเหนือไปจากกรอบเพศชายหญิง หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า กลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี (Non-Binary gender) ได้รับผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตใจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Huisman, B. et al., 2021) จากการศึกษาที่บุคคลนอนไบนารีมีธรรมชาติในการรับรู้เพศสภาพของตนเองได้หลายลักษณะ เช่น การรับรู้ว่าคุณมีความเป็นชายและหญิงผสมกัน (Bigender/Androgyne) การรับรู้เพศของตนเองไม่คงที่ เคลื่อนไหวได้ (Gender Fluid) การรับรู้ว่าคุณไม่อยู่ในนิยามเพศใดเลย (Agender) การรับรู้ว่าคุณมีเพศสภาพหลากหลายอัตลักษณ์ (Pangender) เป็นต้น (Hegarty, P. et al., 2018) ก่อให้เกิดความเครียดจากการไม่ได้รับการยืนยันทางเพศสภาพจากสังคม การถูกปฏิเสธจากสังคม การตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายข่มขู่ทางร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน ถูกแบ่งแยกกีดกันทางเพศ ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นความเครียดที่มีรูปแบบเฉพาะต่างออกไปจากกลุ่มผู้รับรู้เพศสภาพสอดคล้องตามเพศกำเนิดชายหญิง (Tan, K. K. H. et al., 2020)

ผลสำรวจสภาพปัญหาที่กลุ่มนี้ได้รับจากการถูกกีดกันแกล้งรังแก ถูกมองว่าเป็นคนข้ามเพศหรือคนรักเพศเดียวกัน จากที่ครูผู้ดูแลไม่เข้าใจในความหลากหลายทางด้านเพศวิถีและเพศสภาพของนักเรียน ด้วยการกล่าวว่า “เบี่ยงเบนทางเพศ” ที่สะท้อนถึงความไม่รู้ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นคนผิดปกติ ส่งผลให้นักเรียนที่ถูกหยอกล้อ ถูกกีดกันแกล้ง หรือถูกรังแก ไม่ได้รับการหยิบยื่นความช่วยเหลืออย่างถูกต้อง มีเพียงบางโรงเรียนที่จัดพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้เข้าถึง เช่น ห้องน้ำ ซึ่งถือเป็นสถานที่เสี่ยงในการถูกทำร้ายทางร่างกาย จิตใจ และกระทำทางเพศ (Mahidol University, Plan International, & UNESCO, 2014) และแม้ว่าประเทศไทยได้มีการออกพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ขึ้นเพื่อลดการถูกเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ แต่กลับพบว่า ยังขาดการใช้กฎหมายในการดูแลอย่างจริงจัง (สาวตรี สุขศรี, 2564) ดังนั้น การเผชิญหน้ากับอคติทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ย่อมก่อให้เกิดกระบวนการรับเอาอคติเชิงเพศเข้ามา มีผลต่อจิตใจจนนำไปสู่พฤติกรรมการปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง (Bruce, D. et al., 2015) และในท้ายที่สุดแล้วบุคคลอาจก้าวเข้าสู่ความเสี่ยงต่อการสูญเสียสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในระดับรุนแรง เกิดการทำร้ายตัวเอง มีความคิดหรือวางแผนฆ่าตัวตายขึ้นได้ (Srivastava, A. et al., 2021); (Meyer, I. H. et al., 2021); (Wilson, B. D. M. & Meyer, I. H., 2021)

ดังนั้น นักวิชาการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานการดูแลสุขภาพกายใจของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงให้ความใส่ใจต่อการศึกษาค้นคว้าพัฒนาการด้านเพศเพื่อทำความเข้าใจลักษณะการแสดงออกและความรู้สึกนึกคิด รวมถึงปัจจัยร่วมที่เกิดขึ้นในกระบวนการ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลเริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงวัยเด็กตอนต้นและดำเนินต่อเนื่องไปตามช่วงชีวิต (Perry, J. R. & Green, E. R., 2017) เมื่อบุคคลตระหนักรู้ถึงอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนได้เป็นที่แน่ชัด เกิดการยอมรับ จะนำไปสู่การเปิดเผยตนเองให้สังคมรับรู้ได้ (Ryan W. S. et al., 2015) ซึ่งการเปิดเผยตนนี้นับเป็นปัจจัยในการเสริมสร้างความยืดหยุ่นทางใจ (resilience) ที่นำไปรับมือกับภาวะความเครียดกับวิกฤติการถูกกดทับทางสังคม (Singh, A. A. et al., 2014) สร้างสุขภาวะที่สมดุล เคารพตนเองอย่างเท่าเทียมและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (Higa, D. et al., 2014)

อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยยังไม่พบการศึกษาค้นคว้าพัฒนาการด้านเพศสภาพซึ่งเป็นช่องว่างความรู้ที่ผู้วิจัยเล็งเห็นประโยชน์ในการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนความเท่าเทียมระหว่างเพศ ช่วยให้สังคมเกิดความเข้าใจในธรรมชาติการดำรงอยู่ของกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารีอันนำไปสู่การค้นพบข้อเท็จจริงที่ช่วยสนับสนุนงานด้านการปรึกษาทางจิตวิทยาแก่กลุ่มนอนไบนารีให้กับนักจิตวิทยา บุคลากรทางการแพทย์ ครูแนะแนว และบุคคลในสังคมต่อไป (O'Malley, J. & Holzinger A., 2018)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อค้นหากระบวนการของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำการวิจัยประวัติชีวิตเข้ามาศึกษาพัฒนาการด้านเพศสภาพในกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี การศึกษานี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ SWUEC/E/-G2972565

ผู้ให้ข้อมูล ผ่านการคัดเลือกแบบลูกโซ่โดยการแนะนำจากผู้ดูแลกลุ่มสังคมออนไลน์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์นอนไบนารีซึ่งเป็นกลุ่มอัตลักษณ์ที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงเนื่องจากมีจำนวนไม่มากที่เปิดเผยตนเอง จากนั้นทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 9 คน ด้วยเกณฑ์ ดังนี้ 1) บุคคลอายุ 18 ปี ขึ้นไป 2) ผ่านเกณฑ์คำถามคัดกรองด้านการบรรลุอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเตรียมความพร้อมก่อนทำการเก็บข้อมูลด้วยการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับประวัติชีวิตด้านพัฒนาการเพศสภาพกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารีผ่านรูปแบบออนไลน์

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) คำถามสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ได้การศึกษารอบแนวคิดและทฤษฎีผ่านมา 2) การสังเกตความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้รับจากภาษากายและน้ำเสียง 3) อุปกรณ์ภาคสนาม คอมพิวเตอร์ โปรแกรมประชุมออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สรุปข้อมูลแบบอุปนัย ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ATLAS.ti ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) 6 ขั้นตอน ตามแนวทางของ Braun, V. & Clarke, V. (Braun, V. & Clarke, V., 2006) พร้อมกับการวิเคราะห์เรื่องเล่าของผู้ให้ข้อมูลทุกคนเพื่อให้เกิดความลึกซึ้งในการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัย

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา ด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) การตรวจสอบโดยทีมผู้วิจัย (Peer Validity) ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ร่วมกับที่ปรึกษางานวิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาเอกสาขาจิตวิทยา 2) การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูลการวิจัย (Member Check) ผู้วิจัยนำข้อค้นพบส่งกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและเสนอแนะแก้ไขในประเด็น

ที่พบว่าผู้วิจัยสรุปประเด็นคลาดเคลื่อน 3) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) ร่วมกับ การวิเคราะห์เรื่องเล่า (Narrative Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ประวัติชีวิตด้านกระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนโบนารี ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ระยะของกระบวนการพัฒนาการทางเพศสภาพ และ 2) ผลกระทบต่อบุคคลในช่วงพัฒนาการ โดยระบุตัวอย่างข้อความสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนไว้สนับสนุนในแต่ละประเด็นที่เกิดขึ้น ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 ระยะของกระบวนการพัฒนาการทางเพศสภาพ

ข้อค้นพบในกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ เกิดขึ้น 4 ระยะ ดังนี้

1.1 ระยะก่อนเปิดประสบการณ์ เป็นช่วงเวลาที่ครอบครัวมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านเพศของบุคคล ผู้ให้ข้อมูลที่มีครอบครัวเข้าใจและยอมรับในด้านความหลากหลายทางเพศได้จะเป็นส่วนสนับสนุนให้บุคคลสามารถแสดงออกทางเพศได้ตามธรรมชาติของตน ผู้ให้ข้อมูลอธิบายประเด็นที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1.1.1 ความไม่เข้าใจต่อมิติเพศ

ในช่วงวัยเด็กบุคคลยังไม่มีความรู้หรือความเข้าใจใดๆ ในการอธิบายเพศของตนทั้งในเรื่องเพศสภาพ รสนิยมทางเพศ เพศกำเนิด ยังไม่สามารถอธิบายได้ว่าตนเองกำลังแสดงออกบทบาททางเพศในอัตลักษณ์ใด ดังตัวอย่างคำกล่าวที่ว่า “เรียกได้ว่าตั้งแต่เกิดจนถึงช่วงเด็กตอนนั้นยังไม่เคยรู้เลยว่า เอ้อ ความรักเป็นยังไงหรือแบบเพศสภาพ หรือแบบอะไรพวกเนี่ยเป็นยังไง เพราะเราก็คิดว่าเราก็คิดดีขึ้นมาไปเรียน ไปเรียนพิเศษกลับบ้านนอน แล้วมันคือเรื่องชีวิตแค่นี้เองของเรา” (เอ)

1.1.2 การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้เพศสภาพ

ให้ข้อมูลแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดภายใน โดยที่ยังไม่นำกระบวนการทางสังคมเข้าไปมีอิทธิพลต่อตนเอง สามารถเล่นของเล่น ใช้อาวุธของเครื่องใช้ หรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้โดยไม่ยึดโยงความเป็นเพศเข้ากับวัตถุ ดังตัวอย่างการบอกเล่า “ตอนเด็กเนี่ยเราเล่นทุกอย่าง เล่นทุกอย่างนั่นคือเราเล่นของเล่นรวมผสมกันหมดเลย เราไม่ได้สนใจหรอกว่าของเล่นเนี่ยสำหรับเพศอะไร” (เจ)

1.1.3 การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลด้านกรอบเพศที่สังคมกำหนด

1.1.3.1 การรับรู้เพศจากอิทธิพลของระบบเพศชายหญิง

ผู้ให้ข้อมูลรับรู้เพศของตนเองผ่านบุคคลหรือสังคมนรอบตัวที่มีการดำเนินชีวิตบนกรอบเพศแบบชายหรือหญิง ไม่ได้เป็นการรับรู้ที่เกิดจากสำนึกทางเพศของตนเองอย่างแท้จริง การรับรู้เหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากการบอกกล่าว การสอน การดูแลของผู้ปกครอง ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้ “คุณแม่ หรือคุณพ่อหรือใครก็ตามเขาจะเน้นย้ำเราว่า แกเป็นผู้หญิงนะ เพราะฉะนั้น มันเริ่มมีกรอบของความเป็นหญิง มันถูกใส่เข้ามาหาเรา อย่างเช่นว่า จะปีนต้นไม้ไม่ได้นะ เพราะแกเป็นผู้หญิง แกไปเตะฟุตบอลไม่ได้นะ เพราะแกเป็นผู้หญิง” (เจ)

1.1.3.2 การใช้ชีวิตบนระบบเพศชายหญิง

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า พวกเขาดำเนินชีวิตอยู่บนค่านิยม ธรรมเนียม กฎระเบียบบนระบบเพศชายหญิง ให้ความสำคัญในการแสดงออกบทบาททางเพศให้สอดคล้องกับเพศกำเนิด ปฏิบัติไปตามกรอบเพศชายหญิงที่สังคมส่งทอดไว้ ต้องรับเอากระบวนการดังกล่าวเข้ามาเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตโดยปริยาย เช่นที่ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า “พอขึ้นประถม ป.3 ป.4 มันจะเริ่มมีความแยกชัดแล้วว่า เออเนี่ย สมมุติสี่ชมพูเป็นของผู้หญิง การใช้คะ ขา การใช้ค้ำกลางท้าย การใช้ค้ำพุ่มันจะต้องให้เป็นผู้หญิง เราก็ต้องพยายามอยู่ในบทบาทนี้เพื่อไม่ถูกตำหนิ” (เค)

1.1.4 การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องตามความคาดหวังจากสังคม

ผู้ให้ข้อมูลเริ่มรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของตนที่ไม่เป็นไปตามตั้งสังคมคาดหวังบนกฎเกณฑ์กรอบเพศชายหญิง ต้องการแสดงออกทางเพศได้ตามธรรมชาติโดยไม่ติดยึดอยู่กับเพียงคำว่าเพศชายหรือเพศหญิง “เรารู้อยู่แล้วว่าเราเป็นเพศหญิง แต่ว่าความรู้สึกเรานั้นไม่ใช่แค่นั้นเอง ความรู้สึกเรานั้นไม่ใช่เราจะไม่ติดอยู่ในเพศที่เราเป็น ความรู้สึกเราไม่ใช่ แต่ด้วยความที่มันเด็กมาก มันก็อาจจะไม่ได้มีการแสดงออกที่มันชัดเจน ก็ทำกิจกรรมอะไรที่มันดูแบบแมน ๆ ให้เราดูแมน สอดคล้องกับความในสิ่งที่เราเป็นมากกว่า” (ดี)

1.2 ระยะเวลาเปิดประสบการณ์ ช่วงเวลานี้ผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับอคติทางสังคม ทั้งจากครอบครัวที่ปฏิเสธการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหรือหญิง ที่ส่งผลให้เกิดการเกลียดกลัวเพศของตนเองขึ้น ทั้งจากสังคมโรงเรียนที่มีการตีตราหรือล้อเลียนลักษณะการแสดงออกนอกค่านิยมทางเพศ เกิดการถูกคุกคามทางเพศขึ้น ในทางตรงข้ามผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวและกลุ่มเพื่อนจะสามารถพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ ผู้ให้ข้อมูลอธิบายลักษณะที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1.2.1 การแสดงออกทางเพศนอกกรอบเพศชายหญิง

บุคคลมีการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ ลักษณะการแสดงออก ภาษาคำพูด จากเดิมที่เคยต้องปฏิบัติตามคาดหวังทางสังคมซึ่งอ้างอิงตามเพศกำเนิดชายหญิง มาแสดงออกให้สอดคล้องตามการรับรู้เพศสภาพของตนที่ปรากฏขึ้นในเวลานั้น มีการแสดงออกที่พาดพิงลักษณะความเป็นชายและหญิงในเวลาเดียวกัน หรือพยายามแสดงออกเพื่อให้ไม่อยู่ในกรอบเพศกำเนิดของตนเอง “บางวันเราอยากแต่งเท่ อยากแบบดูแมน บางวันเราอยากดูสาว ใส่กระโปรง แต่งหน้า ทาปาก แบบดูสวย ๆ เลย อะไรอย่างนี้ คือ เราก็อ่านะ ทำหมดเลย” (เจ)

1.2.2 การเข้าร่วมกลุ่มสังคมผู้มีความหลากหลายทางเพศ

บุคคลเริ่มมีการคบหาพร้อมกลุ่มเพื่อนผู้มีความหลากหลายที่สามารถพูดคุยปรึกษา ให้การสนับสนุนกันและกัน ช่วยให้เกิดความรู้สึกมั่นคง แบ่งปันความรู้ ความเข้าใจด้านเพศวิถีและเพศสภาพมากขึ้น ค่อยๆ เติบโตบนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนได้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่า “ช่วงนั้นคุยกับผู้หญิงไม่ค่อยรู้เรื่องเท่าไร เพราะว่าเหมือนผู้หญิงเขาก็จะมีความผู้หญิงหรือผู้ชายมากกว่า แต่พอมันเป็นในเรื่องของ LGBTQ+ อะไรพวกนี้ เราก็มองมีความอีกแบบหนึ่ง ดังนั้น มันก็มีความแตกต่าง ที่นี้ประสบการณ์ตรงนี้เราก็มองไม่ค่อยได้คุยกับเพื่อนผู้หญิง เราก็มองคุยกับเพื่อนที่เป็นเพื่อนต่างโรงเรียน ที่ไปเจอกันที่เรียนพิเศษ หรือเป็นเพื่อนที่รู้จักกันในเฟซบุ๊ก” (จี)

1.2.3 การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับมิติเพศ

ผู้ให้ข้อมูลต้องการแสวงหาข้อมูลมาสนับสนุน ทำความเข้าใจลักษณะการรับรู้ทางเพศสภาพและการแสดงออกทางเพศของตน เริ่มออกค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมิติเพศในด้านสรีระ เพศสภาพ เพศวิถี การแสดงออกทางเพศ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น บุคคลตัวแบบ อินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น “มาเริ่มเรียนรู้ความหลากหลายทางเพศ...จนมารู้จักพี่ที่เขาเปิดตัวว่าเป็น intersex เราก็มองคุยกับเขาว่า เราเป็นยังไงหรืออะไรแบบนี้คะ ก็เริ่มเรียนรู้ เริ่มได้เอกสารภาษาอังกฤษมาจากเขา เราเกลียดภาษาอังกฤษมากแต่ไหนก็อ่านเพราะว่ามันเป็นเรื่องของเรา มันไม่ได้อธิบาย intersex เหมือนแบบเรียนสุขศึกษาเมื่อก่อนที่บอกว่า ต้องมีอวัยวะอย่างเห็นได้ชัดด้วยตาเปล่าเท่านั้น แต่ intersex ในชุดความรู้ทั่วโลก มันมีมากมายเลย ที่อวัยวะบางส่วนไปปรากฏที่ข้างในร่างกาย” (ไอ)

1.2.4 การยืนยันเพศสภาพ

ผู้ให้ข้อมูลแสดงออกตามการรับรู้ทางเพศสภาพของตนอย่างต่อเนื่อง อาศัยแนวทางการยืนยันทางสังคม ผ่านการแต่งกาย การใช้ภาษา การแสดงออกบทบาททางเพศ เช่นที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า “การแสดงออกน่าจะเป็นการเริ่มค่อย ๆ ตัดผมสั้นก่อน ให้เขารับรู้ว่ โอเค ฉันไม่ใช่ผู้หญิงผมยาวแล้ว เริ่มตัดผม เริ่มเล่น

บาส เริ่มเป็นนักกีฬา คือ ทำกิจกรรมอะไรที่มันดูแบบแมน ๆ ไม่เล่นไต่ดอยาง เขาเล่นบอลลุนลี แต่เราจะเล่นบาสว่ายนํ้า สอดคล้องกับความรู้สึกสิ่งที่เราเป็นมากกว่า เลื้อยจะใสโอเวอร์ไซส์ ก็เริ่มแสดงออกทางรูปลักษณ์ภายนอกก่อน” (ดี)

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่มีความต้องการปรับร่างกายให้สอดคล้องตามความรู้สึก จะใช้การยืนยันเชิงการแพทย์ด้วยการกินยาคุมหรือรับฮอร์โมนเพศจากแพทย์ ดังคำกล่าว “เทคฮอร์โมนเข็มแรก ๆ เนี่ย ตอนนั้นเรายังไม่รู้ว่าเป็นเพศนอนไบนารี ยังอะใจอยู่เลยว่า เราอยากเป็นผู้ชายจริง ๆ เหมอ แต่เราอยากจะทำจากร่างผู้หญิงนี้ แต่แค่ งง อยู่ว่า ข้อมูลสมัยก่อน การเทคฮอร์โมน คือการอยากเป็นผู้ชาย แต่เรารู้สึกว่าเราไม่ได้อยากเป็นผู้ชาย และเราไม่อยากจะเป็นผู้หญิง” (เจ)

1.3 ระยะเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ เป็นช่วงเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อมและความมั่นใจในการเปิดเผยตนเอง แม้ยังคงเผชิญกับอคติหรือคำวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม มีแนวทางการรับมือทางสังคมได้ดีขึ้น และพบว่าการเข้าสู่ระยะการเปิดเผยตนได้เร็วมากน้อยเพียงไร มีปัจจัยด้านสังคมและความเข้าใจจากครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้อง บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเปิดเผยตนได้ตั้งแต่วัยเด็ก และบุคคลที่เกิดในยุคว่าสารดิจิทัลแพร่หลายจะมีข้อมูลในการทำความเข้าใจตนเองได้มากกว่าบุคคลที่เกิดก่อนช่วงเวลาดังกล่าว

1.3.1 การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม

ผู้ให้ข้อมูลใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนได้อย่างเปิดเผยด้วยการบอกกล่าวผ่านคำพูดหรือผ่านการแสดงออกภายนอกเพื่อให้สังคมรับรู้ ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเลือกเปิดเผยเฉพาะบุคคลที่สนิทหรือเปิดเผยต่อสาธารณะ เช่นที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ประมาณช่วงอายุ 22 23 ตอนทำงานแล้ว เราเริ่มมีทางสังคมเป็นของตัวเอง แล้วเราเริ่มมีพื้นที่ของเราในการที่เราจะโอเคกับสิ่งนี้นะ แล้วเราพร้อมที่จะเปิดเผยเฉพาะกับบางคนเท่านั้น เราเลือกใช้เวลาอยู่กับคนแบบเดียวกับเรา มันก็ดีนะเป็นกลุ่มคนที่เราสามารถพูดได้ มีอะไรก็ปรึกษาระบายได้ และเค้าก็เป็นผู้รับฟังที่ดี เค้าทุกๆ คนเปิดรับกับอะไรใหม่ๆ มากๆ” (เอ)

1.3.2 ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

ผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจต่อเพศสภาพของตนเองที่มีลักษณะออกจากกรอบเพศชายหญิง โดยส่วนใหญ่สามารถระบุนิยามอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองได้จากการข้อมูลอ้างอิงที่ค้นพบจากแหล่งต่างๆ นำไปสู่ความเข้าใจต่อลักษณะการแสดงออกทางเพศสภาพของตนเองที่ผ่านมา ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้ “ประมาณอายุ 29 30 ตอนนั้นปี 2017 ก็เปิดเผยอัตลักษณ์ครั้งแรกว่าฉันเป็น Female to Androgynous ก็คือ เป็น FTA เพราะ FTM มันก็คือ Female to male เราเห็นคนเขาใช้คำว่า FTA ที่ฝรั่งเขาใช้ เราก็เลยประกาศว่าฉันเป็น FTA เราก็เลยอธิบายอัตลักษณ์ตัวเองหน้าเพจใหญ่เลย” (เจ)

1.4 ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ เป็นช่วงเวลาที่บุคคลก้าวข้ามผ่านพฤติกรรมกรรมการแสดงออกเชิงลบของสังคมมาให้คุณค่าและความสำคัญกับการใช้ชีวิตของตนเองได้อย่างเต็มที่ ครอบครัวและสังคมรอบตัวเกิดการเรียนรู้ทำความเข้าใจต่อความหลากหลายทางเพศได้มากขึ้น

1.4.1 ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

บุคคลสามารถแสดงออกบทบาททางเพศได้ตามธรรมชาติของตน โดยไม่นำปัจจัยทางสังคมเข้ามามีอิทธิพลให้ต้องแสดงออกไปตามกรอบกำหนดบนเพศชายหญิงอีกต่อไป รู้สึกเป็นอิสระกับการดำรงอยู่บนอัตลักษณ์นี้ มีบอกกล่าวถึงระยะเวลาที่ “หนูรู้สึกว่าการตอบตัวเองได้ว่าตัวเองเป็นอะไร มันทำให้เราสะดวกสบายใจว่า เราจะแสดงออกยังไงมากกว่าตอนที่เรารู้ว่าเราเป็นอะไร อย่างผมตัดสั้นนี้หนู ก็เพิ่งกล้าตัด คือตอนนั้นนะ มันใจตัวเองมากๆ แล้วว่า เอ...นี่แหละเรานะ ก็เลยตัดไปเลย แล้วถึงคนที่ไหนมาถามหนูผู้หญิงตัดทรงนี้มันไม่แปลกเหมอ หนูก็ไม่สนแล้ว” (อี)

1.4.2 การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

ผู้ให้ข้อมูลโดยรวมมองเห็นความสำคัญต่อการเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของกลุ่มอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ มองเห็นความจำเป็นในการเคลื่อนไหวด้านสิทธิ และให้การช่วยเหลือแก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศตามกำลังของตน เพื่อให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมในสังคมดังที่มีการกล่าวไว้ ดังนี้

“มีส่วนร่วมเป็นเสียงเล็ก ๆ เพราะว่าก่อนที่จะเราจะสร้างอะไรสักอย่างหนึ่งเนี่ย ก็จะต้องมีการรวบรวมเสียงของสมาชิก หรือว่าเป็นเสียงของประชาชนว่า มากกว่าก็ฟังเสียง หรือก็แสวงเสียงขึ้นไป ถึงจะได้รับการพิจารณา ก็จะมีการทำโพลขึ้นมาเพื่อ เขาเรียกว่าเป็นการรับร่างมติดังนี้ เราก็จะมีความเกี่ยวเนื่อง ในเรื่องของ การเข้าไปโหวตให้รับเรื่อง ก็จะมีการแสดงความคิดเห็น แล้วก็ลงชื่อ เหมือนเป็นส่วนเล็ก ๆ ในการขับเคลื่อน” (จี)

1.4.3 ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์ของตน

ผู้ให้ข้อมูลเกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าในตนเองจากประสบการณ์ชีวิต มีความรู้สึกต่อตนเองในทิศทางบวก ภาคภูมิใจกับเส้นทางพัฒนาการบนอัตลักษณ์นอนโบนารีที่ผ่านมา ตามข้อความที่ระบุไว้ว่า *“ศิ่ย์สำคัญเลย เราารู้สึกว่าเราภูมิใจกับตัวของเราเอง พอเราค้นพบว่าตัวเองเราเป็นนอนโบนารีเนี่ย เราเริ่มรู้สึกว่าเรานั้นคง มันเกิดความมั่นคงทั้งสุขภาพจิตเรา แล้วก็สภาพร่างกายเราด้วย หลาย ๆ อย่าง เราเริ่มรู้สึกเชื่อมโยงกับมัน เพราะว่าพอเราเริ่มรู้ว่าสิ่งที่เราอยากเป็น สิ่งที่เราต้องการ อะไรหลาย ๆ อย่าง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มันทำให้เราปลดปล่อยอะไรหลาย ๆ อย่าง และกล้าที่จะแสดงออก กล้าที่จะทำในสิ่งที่เรารู้สึกว่า เราคิดใฝ่ฝันว่าเราอยากจะเป็น มันก็อาจจะจะเป็นจุดหนึ่งที่เรารู้ บางทีมันอธิบายไม่ได้ แต่นั่นคือพลังจากภายในของเราที่ขับเคลื่อนเราให้เป็นตัวเรา ณ วันนี้” (เจ)*

ประเด็นหลักที่ 2 ผลกระทบต่อบุคคลในช่วงพัฒนาการ

บุคคลนอนโบนารี ต้องเผชิญกับผลกระทบที่ตามมาจากการใช้ชีวิตผ่านแต่ละช่วงเวลาของกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมทางสังคมที่จะให้การสนับสนุนหรือการต่อต้านปฏิเสธ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถานศึกษา เป็นต้น มีข้อค้นพบเกี่ยวกับผลกระทบเกิดขึ้น 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ผลกระทบจากความคาดหวังทางสังคม

2.1.1 การปกปิดธรรมชาติการแสดงออกทางเพศ

ผู้ให้ข้อมูลมักจะมีความกังวลใจต่อการแสดงออกของตนที่อาจถูกต่อต้าน ปฏิเสธ หรือไม่ได้รับการยอมรับ มักใช้การรับมือด้วยการแสดงออกไปตามบทบาทที่สังคมคาดหวังแทนการแสดงออกตามการรับรู้เพศภายในตนที่ปรากฏขึ้น ปกปิดธรรมชาติของตนเองเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับบุคคลอื่นๆ ต่อไปได้ ดังเช่นที่มีการกล่าวถึงไว้ดังนี้ *“ยังปิดตัวตนอยู่เนื่องจากว่าตอนนั้นยังเป็นเด็ก แล้วก็กลัวผู้ปกครองตี กลัวโดนลงโทษ กลัวโดนเอาเครื่องแต่งกายของผู้หญิงไปทิ้ง ไปเผาอะไรอย่างนี้ ตอนนั้นก็ยังแอบ ๆ ใส่อยู่ภายในห้อง หรือไม่ก็อาจจะประมาณ ใส่ปุ๊บแล้วก็เอาเครื่องแต่งกายผู้ชายทับอีกทีหนึ่ง แต่ก็ยังกลัว ๆ อยู่ว่า กลัวแม่ลงโทษ” (เอช)*

2.1.2 การแยกตัวออกจากสังคม

ผู้ให้ข้อมูลโดยมากเลือกที่จะถอยห่างออกจากกลุ่มสมาชิกหรือสังคมที่พยายามให้พวกเขาแสดงออกและใช้ชีวิตให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของกรอบเพศชายหญิง ซึ่งกระบวนการทางสังคมดังกล่าวส่งผลกระทบเชิงลบทั้งในด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดแก่พวกเขา ตามคำกล่าวถึงประเด็นนี้ *“พอต้องแสดงออกตาม*

กรอบหลายๆ เข้า ก็เลยเป็นคนไม่ค่อยชอบคุยกับคนเท่าไร ชอบอยู่คนเดียวมากกว่า ยกเว้นว่าถ้ามีคนมาคุยด้วย ก็คือคุยด้วยได้ พุดมากอยู่เหมือนกัน” (เค)

2.2 ผลกระทบจากการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เล่าว่า เมื่อเริ่มแสดงออกทางเพศแตกต่างไปจากกรอบเพศชายหญิงที่สังคมกำหนดและคาดหวังไว้ พวกเขาต้องเผชิญกับอคติจากสังคมในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เกิดความรู้สึกแปลกแยกจากสังคม บางส่วนถูกปฏิเสธตัวตนจากครอบครัว บางส่วนถูกคุกคามทางเพศ ถูกตัดสินตีตรา ถูกเหยียดหยามทางเพศ ดังที่มีการบอกเล่าถึงช่วงเวลานี้ไว้ ดังนี้ “ตอนนั้นมีกลุ่มหนึ่งเขาไม่ชอบทอม เราเจอคำพูดแบบว่า เฮ้ย ช่มชืดไปเลยดีกว่า เฮ้ย จับช่มชืดแม่งเลย คือ เขาใช้คำพูดอย่างนี้กับเรา เหมือนแบบจะได้กลับมา กลับมาชอบผู้ชาย เพราะว่าเพื่อนเขาเนอะชอบเรา...รู้สึกขยะแขยงกับสิ่งที่เกิดขึ้นว่า เรารู้สึกว่าเราไม่ได้เป็นทอม เราเป็นผู้หญิง แต่เรากำลังถูกเลือกปฏิบัติและถูกคุกคามทางเพศ” (เจ)

อภิปรายผล

การศึกษากระบวนการของพัฒนาการด้านการรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีครั้งนี้ มีระยะของพัฒนาการที่ไม่เรียงตามลำดับเช่นเดียวกับรูปแบบพัฒนาการด้านการรับรู้อัตลักษณ์ข้ามเพศที่มีการศึกษาไว้ มีคล้ายคลึงและแตกต่างกันในหลายประเด็น

ในระยะเริ่มต้นก่อนเปิดประสบการณ์ บุคคลนอนไบนารีเริ่มรับรู้ได้ตั้งแต่วัยเด็ก ว่าตนเองต้องแสดงออกไปตามความคาดหวังทางสังคม ทั้งที่รู้สึกว่าแสดงออกบทรูปตามเพศกำเนิดนั้นไม่เป็นตัวของตัวเอง เช่นเดียวกับการศึกษาพัฒนาการด้านเพศสภาพในกลุ่มข้ามเพศของ Bockting, W. O., & Coleman, E. กล่าวถึง ระยะก่อนที่บุคคลข้ามเพศจะเริ่มเปิดเผยตนเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงวัยเด็กเช่นกัน (Bockting, W. O. & Coleman, E., 2016) พวกเขาจะเริ่มรับรู้ว่าตนเองแสดงออกบทรูปทางเพศไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม และการศึกษาพัฒนาการทางเพศในกลุ่มบุคคลข้ามเพศ 14 ชั้น (Devor, A. H., 2004) ที่ให้การอธิบายพัฒนาการในระยะนี้ไว้ว่า บุคคลรับรู้ตนเองถึงการไม่ได้เป็นสมาชิกในกลุ่มเพศที่ได้มาแต่กำเนิดนี้ รู้สึกไม่สบายใจที่ต้องแสดงออกทางเพศให้สอดคล้องกับตามที่ตั้งสังคมคาดหวัง แต่ภายใต้การรับรู้ที่ไม่สอดคล้องดังกล่าวมีเบื้องหลังการอธิบายที่แตกต่างกันคือ บุคคลนอนไบนารีส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่สอดคล้องกับการอยู่ในบทบาทเพศหญิงหรือเพศชายทิศทางใดทิศทางหนึ่ง มีธรรมชาติของการแสดงบทรูปทางเพศที่สลับไหลผสมผสานความเป็นชายหญิง ไม่คงที่ตายตัว ในขณะที่บุคคลข้ามเพศมีสำนักทางเพศตรงข้ามกับเพศกำเนิดของตน เป็นการรับรู้ที่ยังคงอยู่ในกรอบเพศชายหญิง บุคคลเพศชายต้องการแสดงออกได้อย่างเพศหญิง หรือบุคคลเพศหญิงต้องการแสดงออกได้อย่างเพศชาย ลักษณะการรับรู้ที่มีความแตกต่างกันนี้เองจึงเป็นสาระสำคัญในการทำความเข้าใจต่ออัตลักษณ์นอนไบนารีและอัตลักษณ์ข้ามเพศได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อบุคคลเข้าสู่ระยะการเปิดประสบการณ์ตามการรับรู้เพศสภาพ บุคคลนอนไบนารีเริ่มแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง แต่ยังไม่สามารถเข้าใจถึงลักษณะการรับรู้ของตนว่าอยู่ในนิยามอัตลักษณ์เพศใด ซึ่งแตกต่างจากพัฒนาการอัตลักษณ์ข้ามเพศ แม้ว่าคุณจะรู้สึกไม่สบายใจกับสำนักทางเพศที่ไม่สอดคล้องกับกายภาพทางเพศของตน แต่บุคคลสามารถอธิบายความรู้สึกที่เชื่อมโยงเข้ากับเพศชายหญิงได้ รวมถึงบุคคลข้ามเพศส่วนมากจะทำการยืนยันการรับรู้เพศสภาพของตนเองที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการทางการแพทย์เพื่อปรับเปลี่ยนสรีระร่างกายให้สอดคล้องกับสำนักทางเพศหญิงหรือเพศชาย ในขณะที่บุคคลนอนไบนารีส่วนใหญ่ในการศึกษานี้ มุ่งเน้นการยืนยันตนเองเชิงสังคม ใช้แนวทางการปรับภาพลักษณ์ให้มีความเป็นกลางทางเพศ ผ่านการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ เครื่องแต่งกาย การแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาประสบการณ์ในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและกลุ่มมีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม เช่น กลุ่มเพศควีร์ และ นอนไบนารี ที่ได้ระบุถึงความแตกต่างในประเด็นดังกล่าวไว้เช่นกัน (Fiani, C. N. & Han, H. J., 2019) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษา

ของ Boddington, E. ได้ระบุถึงประเด็นการเลือกใช้ฮอร์โมนเพศที่เกิดขึ้นบนพัฒนาการด้านเพศสภาพในกลุ่มวัยรุ่นนอนไบนารีไว้เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ยูปร่างและเพศสรีระเป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่มั่นใจในการแสดงออกให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ซึ่งบุคคลนอนไบนารีบางส่วนในการศึกษานี้ เลือกรับฮอร์โมนเพศให้ร่างกายของตนเคลื่อนออกจากการอยู่ในกล่องเพศชายหรือหญิง ให้มีความเป็นกลางสอดคล้องกับการรับรู้ที่ไม่อยู่ในกรอบเพศดังกล่าว ซึ่งเป็นการอธิบายการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพบนลักษณะธรรมชาติของการรับรู้อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไป (Boddington, E., 2016)

Waagen, A. T. ได้ระบุไว้ว่า บุคคลนอนไบนารีในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น มักขาดตัวแบบบุคคลที่มีลักษณะสอดคล้องกับตนเองและขาดข้อมูลเกี่ยวกับนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากผู้หญิงและผู้ชาย (Waagen, A. T., 2022) ในการศึกษานี้บุคคลนอนไบนารีได้กล่าวถึงความสำคัญของการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศไว้เช่นเดียวกัน ซึ่งพบว่าบุคคลที่เกิดก่อนยุคข้อมูลข่าวสารดิจิทัล มีความยากลำบากในการทำ ความเข้าใจตนเอง มีความเข้าใจผิดในการให้นิยามอัตลักษณ์ตนเอง เนื่องจากไม่มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์นอนไบนารีเหล่านี้บอกเล่าในประเทศไทย และข้อมูลที่ได้มาต้องแสวงหาจากแหล่งความรู้ในต่างประเทศ ดังนั้นบนพัฒนาการระยะนี้ การเข้าร่วมกลุ่มสังคมเพื่อนผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายเพื่อให้การสนับสนุน พุดคุย ช่วยเหลือ จึงนับเป็นประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้น ซึ่งการศึกษาพัฒนาการในทุกกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศที่ผ่านมา ได้ระบุถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศไว้ในทิศทางเดียวกัน (Cass, V. C., 1979); (D'Augelli, A. R., 1994); (Devor, A. H., 2004); (Bockting, W. O. & Coleman, E., 2016)

สำหรับระยะการเปิดเผยอัตลักษณ์ บุคคลกล่าวถึงช่วงเวลาของการค้นพบอัตลักษณ์นอนไบนารีที่ทำให้เกิดความเข้าใจตนเองได้อย่างแท้จริง พบนิยามอัตลักษณ์นอนไบนารีที่สามารถอธิบายลักษณะการรับรู้ได้ เช่น เพศหญิงข้ามไปเป็นลักษณะผสมชายหญิง (Female to Androgynous: FTA) เพศที่มีธรรมชาติความเป็นเพศหญิงในตนเอง (Female in Nature :FIN gender) เพศอินเตอร์เซ็กส์นอนไบนารี (Intersex Non-binary) และการไม่มีเพศสภาพ (Agender) เป็นต้น Boddington, E. อธิบายไว้ว่า ภายใต้อัตลักษณ์นอนไบนารี มีนิยามหลากหลายอัตลักษณ์ปรากฏอยู่ ดังนั้น บุคคลที่เข้าสู่พัฒนาการในช่วงเวลานี้ จะพิจารณานิยามที่มีความหมายใกล้เคียงกับตนเองมากที่สุด เพราะนับเป็นความสำคัญที่บุคคลจะได้สื่อสารบุคคลรอบข้างให้รับทราบและยอมรับได้อย่างเข้าใจ จากผลการศึกษาหลายฉบับแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้บุคคลจะมีความเข้าใจในลักษณะที่ตนเองรับรู้ แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะเปิดเผยตนได้อย่างเต็มที่ บุคคลอาจเลือกเปิดเผยตนเองต่อบุคคลที่รู้สึกไว้วางใจได้ ดังเช่นในการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า มีบุคคลนอนไบนารีจำนวนหนึ่งเลือกที่จะเปิดเผยตนเองเฉพาะกับกลุ่มเพื่อนสนิทเท่านั้น ในขณะที่บางส่วนสามารถบอกเล่าเรื่องราวการค้นพบอัตลักษณ์ของตนเองสู่พื้นที่สาธารณะบนสังคมโลกออนไลน์ได้ (Boddington, E., 2016)

เส้นทางพัฒนาการบนอัตลักษณ์นอนไบนารีได้ดำเนินมาถึงระยะที่บุคคลบรรลุอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเอง เป็นช่วงท้ายที่บุคคลนอนไบนารีได้กล่าวถึงความรู้สึกลึกซึ้งต่อเส้นทางการต่อสู้ฟันฝ่าที่พิสูจน์ให้สังคมได้เห็นถึงการดำรงอยู่ตามการรับรู้ของตน ก้าวข้ามผ่านอิทธิพลทางสังคมมาใช้ชีวิตแสดงออกได้อย่างเป็นอิสระ รวมถึงการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในขับเคลื่อนทางสังคมแก่กลุ่มผู้อยู่ในอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ ทั้งในด้านสิทธิ กฎหมาย และการให้ความรู้แก่สังคมทั่วไป ความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับงานการศึกษาหลายฉบับที่ผ่านมา Waagen, A. T. กล่าวถึงความรู้สึกลึกซึ้งต่อประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่สามารถแสดงออกได้สอดคล้องตามการรับรู้เพศสภาพทั้งในด้านภาพลักษณ์และการแสดงออกบทบาททางเพศ รู้สึกสบายใจกับการได้เป็นหนึ่งเดียวกับตนเอง (Waagen, A. T., 2022) แต่ไม่ปรากฏประเด็นด้านการขับเคลื่อนเกี่ยวกับด้านความหลากหลายทางเพศให้เห็นในงานนี้ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Boddington, E. อาจเป็นเหตุผลในด้านวิวุฒิและคุณวุฒิที่งานฉบับนี้ทำการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นที่ยังพัฒนา

กระบวนการของตนไปยังไม่ถึงขั้นตอนดังกล่าว (Boddington, E., 2016) สำหรับ Devor, A. H. ได้กล่าวถึงช่วงเวลานี้ไว้ในระยะการได้เป็นตนเองอย่างภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายในพัฒนาการของกลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศ 14 ขั้น ระบุไว้ถึงความภาคภูมิใจที่บุคคลรับรู้ต่อตนเองและเป็นกระบอกเสียงให้สังคมรับรู้การเป็นอยู่ของกลุ่มบุคคลข้ามเพศ มองหาโอกาสในการต่อสู้เพื่อปกป้อง เรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมให้แก่กลุ่มของตน เข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือและการให้ความรู้แก่บุคคลอื่น ๆ (Devor, A. H., 2004)

สรุปและข้อเสนอแนะ

กระบวนการของพัฒนาการด้านเพศสภาพในกลุ่มบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีครั้งนี้ สนับสนุนแนวคิดมุมมองด้านเพศสภาพที่มีความเป็นธรรมชาติในตัวเองโดยไม่มีดีโงงไว้บนกรอบเพศชายหรือหญิงเท่านั้น ที่จะช่วยขยายความเข้าใจให้แก่นักวิชาการผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในวงการปรึกษาเชิงจิตวิทยา งานสังคมสงเคราะห์ ครูผู้สอนและครูแนะแนวในสถานศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในดูแลและป้องกันการสูญเสียสุขภาพแก่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้หลากหลายแนวทาง อาทิเช่น การจัดให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัวของผู้มีความหลากหลายทางเพศ และบุคคลทั่วไปที่ยังไม่แน่ใจหรือยังลังเลในการเปิดเผยอัตลักษณ์ของตนเอง รวมถึงแผนกบุคคลในองค์กรที่สามารถนำความรู้นี้ไปช่วยขับเคลื่อนแนวทางการดูแลสุขภาพทางด้านเพศให้เกิดการขยายวงกว้างไปยังหน่วยงานต่างๆ ผ่านการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความเท่าเทียมกันทางเพศในที่ทำงาน และการปรับปรุงเอกสารสวัสดิการที่เหมาะสมกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ข้อจำกัดในการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล ทำให้จำนวนผู้ให้ข้อมูลมีไม่มากนัก จึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ รวมถึงมีความจำเป็นในการศึกษาเฉพาะเจาะจงในกลุ่มนอนไบนารีที่มีความทับซ้อนในประเด็นอ่อนไหวอื่นๆ เช่น บุคคลนอนไบนารีที่อยู่ร่วมกับความบกพร่องทางร่างกาย บุคคลนอนไบนารีที่อยู่ในพื้นที่ชนบท บุคคลนอนไบนารีสูงอายุ เป็นต้น เพื่อให้สังคมเกิดความเข้าใจในมุมมองกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มผู้ทำงานด้านการดูแลสุขภาพกายและใจแก่บุคคลนอนไบนารีสามารถต่อยอดความรู้เพื่อนำไปสร้างโปรแกรมที่ช่วยยืนยันรับรองการดำรงอยู่บนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนี้ให้เกิดสุขภาวะที่ดีต่อไปได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติปีงบประมาณ 2566 และข้อมูลจากปริญญานิพนธ์ เรื่อง พัฒนาการด้านเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีและแนวทางการยืนยันรับรองเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีในบริบทการให้การปรึกษาทางจิตวิทยา: การวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ให้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- สาวตรี สุขศรี. (2564). การศึกษาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- Bockting, W. O. & Coleman, E. (2016). Developmental stages of the transgender coming out process: Toward an integrated identity. In *Principles of Transgender Medicine and Surgery*. (2nd ed.) (pp. 137-158). New York and London: Routledge.
- Boddington, E. (2016). A qualitative exploration of gender identity in NB young people. In *Doctorate in Clinical Psychology*. University of East London.

- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101. doi: 10.1191/147/8088706qp063qa.
- Bruce, D. et al. (2015). Minority stress, positive identity development, and depressive symptoms: Implications for resilience among sexual minority male youth. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 2(3), 287-296. <https://doi.org/10.1037/sgd0000128>.
- Cass, V. C. (1979). Homosexual identity formation: a theoretical model. *J Homosex*, 4(3), 219-235. doi:10.1300/J082v04n03_01.
- D'Augelli, A. R. (1994). Lesbian and Gay Male Development: Steps Toward an Analysis of Lesbians' and Gay Men's Lives. In Greene, B. & Herek, G. M. (Eds.), *Lesbian and gay psychology: Theory, research, and clinical applications* (pp. 118-132). Sage.
- Devor, A. H. (2004). Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation. *Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy*, 8(1-2), 41-67.
- Fiani, C. N. & Han, H. J. (2019). Navigating identity: Experiences of binary and non-binary transgender and gender non-conforming (TGNC) adults. *Int J Transgend*, 20(2-3), 181-194. doi:10.1080/15532739.2018.1426074.
- Hegarty, P. et al. (2018). Nonbinary gender identities. ใน N. K. Dess, J. Marecek, & Bell, L. C. (Eds.), *Gender, sex, and sexualities: Psychological perspectives* (หน้า 53-76). Oxford University Press.
- Higa, D. et al. (2014). Negative and Positive Factors Associated With the Well-Being of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, and Questioning (LGBTQ) Youth. *Youth & society*, 46(5), 663-687. <https://doi.org/10.1177/0044118X12449630>.
- Huisman, B. et al. (2021). Psychological Functioning in Non-binary Identifying Adolescents and Adults. *Journal of sex & marital therapy*, 47(8), 773-784. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2021.1950087>.
- Mahidol University, Plan International, & UNESCO. (2014). *Bullying targeting secondary students who are or are perceived to be transgender or same-sex attracted: Types, prevalence, impact, motivation and preventive measures in 5 provinces of Thailand*. Bangkok: Mahidol University, Plan International Thailand, UNESCO Bangkok Office.
- Meyer, I. H. et al. (2021). Minority stress, distress, and suicide attempts in three cohorts of sexual minority adults: A U.S. probability sample. *PLoS one*, 16(3), e0246827. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0246827>.
- O'Malley, J. & Holzinger A. (2018). *Sexual and gender minorities and the Sustainable Development Goals*, United Nations Development Programme.
- Perry, J. R. & Green, E. R. (2017). *Safe & Respected: Policy, Best Practices & Guidance for Serving Transgender, Gender Expansive, and Non-Binary Children and Youth Involved in the Child Welfare, Detention, and Juvenile Justice Systems*. New York City, NY: New York City's Administration for Children's Services.

- Ryan W. S. et al. (2015). Coming out as lesbian, gay, or bisexual: The lasting impact of initial disclosure experiences. *Self Identity*, 14, 549–569. doi: 10.1080/15298868.2015.1029516.
- Singh, A. A. et al. (2014). “I am my own gender”: Resilience strategies of trans youth. *Journal of Counseling & Development*, 92, 208-218. <https://doi:10.1002/j.1556-6676.2014.00150.x>.
- Srivastava, A. et al. (2021). Differential Risks for Suicidality and Mental Health Symptoms Among Transgender, Nonbinary, and Cisgender Sexual Minority Youth Accessing Crisis Services. *Transgender health*, 6(1), 51–56. <https://doi.org/10.1089/trgh.2020.00>.
- Tan, K. K. H. et al. (2020). Gender minority stress: A critical review. *Journal of homosexuality*, 67(10), 1471–1489. <https://doi.org/10.1080/00918369.2019.1591789>.
- Waagen, A. T. (2022). Non-binary Gender Identity Development: A Qualitative Study. In Doctorate of Philosophy. University of North Dakota.
- Wilson, B. D. M. & Meyer, I. H. (2021). *Nonbinary LGBTQ Adults in the United States*. Los Angeles: The Williams Institute.

การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*

A STUDY OF MIDDLE ADOLESCENCE IDENTITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

จตุพร บุญชัยยุทธศักดิ์*, ขนิษฐา สาลีหมัด, ดนุลดา จามจรี
Jatuporn boonchaiyuttasak*, Khanittha Saleemad, Danulada Jamjuree
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Graduate School, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: Jatuporn.swu.m@gmail.com

บทคัดย่อ

อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นในการที่วัยรุ่นจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เพื่อนำไปดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความหลากหลายทางเพศ วัย บุคลิกภาพ ศาสนา และวัฒนธรรม ด้วยการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้นำแนวคิดในยุคหลังสมัยใหม่ที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม พร้อมกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคลจากการวิพากษ์วิจารณ์สังคม ก่อนนำกลับมาทบทวนและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์มาสู่ตนเอง เพื่อนำไปสู่การแสดงออกอย่างเหมาะสมในสังคมภายใต้สภาพแวดล้อมและบริบทที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ โดยในการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) การศึกษา อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และ 2) ศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร ตำรา วารสารวิชาการ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์วัยรุ่นร่วมกับการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง จำนวน 16 คน ตรวจสอบความน่าเชื่อถือจากผู้เชี่ยวชาญ ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นในการจัดการตนเองด้านพฤติกรรม ที่เกิดจากการเข้าใจตนเองบริบทของสังคมที่อาศัยอยู่ ผ่านการตีความ การประเมิน และการตัดสินใจสร้างทางเลือกในการแสดงออกที่เหมาะสมในสังคม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 รู้ตน องค์ประกอบที่ 2 รู้สังคม และองค์ประกอบที่ 3 รู้การแสดงออกของตน และพฤติกรรมบ่งชี้อัตลักษณ์วัยรุ่นระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 10 พฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัศึกษามีความสำคัญในการที่จะหล่อหลอมอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นใหม่จากวาทกรรมและแนวปฏิบัติที่มีอยู่ในสังคม

คำสำคัญ: อัตลักษณ์วัยรุ่น, นักเรียนระดับมัธยมศึกษา, คุณลักษณะ, พฤติกรรมบ่งชี้

Abstract

Middle adolescent identity of secondary school students is crucial for their growth into adults, as they will need to navigate life alongside diverse individuals in terms of gender, age, appearance, religion, and culture. This involves leading a life in society by demonstrating appropriate behaviors and reflecting the social development of adolescents. In enhancing the

identity of students at the secondary school level, post-modern ideas are used that focus on learning to live together in society. Along with developing one's identity from criticizing what is happening in society, then revisiting, and changing one's identity through reflection from society. To lead to appropriate expression in society within the environment and context in which teenagers live. The research objectives are: 1) to study the middle adolescent identity of secondary school students, and 2) to examine behaviors indicative of the middle adolescent identity of secondary school students. In this used a qualitative research method, data were collected from documents, textbooks, academic journals, and relevant research, along with interviews with 16 students and their parents. The study finds that the middle adolescent identity of secondary school students refers to behavioral expressions resulting from their understanding of themselves in the societal context. It involves interpreting, assessing, and decision-making to create suitable options for expression in society, comprising three components: 1) Know your self, 2) Know your society and 3) Know your expression and Behaviors indicating The middle adolescent identity of secondary school students consist of ten behaviors indicating. The middle adolescent identity of secondary school students is significant for shaping their own identity through language and practices existing in society.

Keywords: Middle Adolescence Identity, Secondary School Students, Characteristics, Behaviors Indicative

บทนำ

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่รวดเร็ว ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ดังนั้น การจะทำให้วัยรุ่นมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ และพร้อมเข้าสู่ผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพจำเป็นต้องส่งเสริมให้วัยรุ่นมีศักยภาพเพื่อจัดการกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ภายใต้สังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของวัยรุ่น รวมไปถึงการสร้างตัวตน และการค้นหาจุดยืนของตนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาวัยรุ่นตามแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564 ที่มุ่งเน้นให้วัยรุ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกายใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมถึงความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ที่สามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบต่องาน มีจิตสำนึกต่อส่วนร่วม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) แต่จากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมที่เปิดกว้างต่อการรับวัฒนธรรมอื่นได้ง่ายมากขึ้น วัยรุ่นมีการเปิดรับค่านิยมสากลทั้งแบบตะวันตกและตะวันออก เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่มีความอิสระเสรีในการแสดงออกถึงตัวตนและความต้องการของตนเอง โดยไม่มีการสนใจในคุณธรรม จริยธรรม และคุณค่าของสังคมที่อาศัยอยู่ เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมโดยไม่ตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมาของตนเองและผู้อื่น ไม่สนใจในกฎระเบียบของสังคม เพียงเพื่อแสดงความเป็นตัวตนตามกลุ่มเพื่อนหรือกระแสในสังคม โดยไม่คิดถึงผลกระทบที่ตามมาต่อสังคม ตัวอย่างกรณีเด็กหญิงชั้นประถมมีเงินไม่พอในการซื้อโทรศัพท์มือถือ จึงติดต่อกับเจ้าของร้านให้ร่วมหลับนอนแลกกับเงินเพื่อให้เพียงพอกับการซื้อโทรศัพท์มือถือ (ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช, 2557) ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากการที่เยาวชนเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมในช่องทางการหารายได้จากการหลับนอนกับผู้อื่น ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันมีช่องทางการหาเงินแบบนี้อย่างมากมายบนช่องทางโซเชียล ปัญหาดังกล่าวมาจากการที่วัยรุ่นสับสนในตนเอง เกิดความไม่แน่นอนในตนเอง ขาดความมั่นใจในเป้าหมายของการแสดงออกในสังคม ไม่สามารถวางแผนการใช้ชีวิตในสังคมของตนเองได้ กระทบตอบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง และมีโอกาสเกิดความล้มเหลวในระยะเวลาต่อมาของการใช้ชีวิตมากขึ้น (สาวิตรี เต็งณฤทธิศรี, 2547)

ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากพัฒนาการของวัยรุ่น โดยในพัฒนาการของวัยรุ่นมีด้านที่สำคัญ คือ การพัฒนาอัตลักษณ์ (Identity) เนื่องจากช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงแห่งการพัฒนาและสับสนในอัตลักษณ์ (Identity diffusion) ของตน ซึ่ง Erikson, E. ได้พัฒนาแนวคิดในการสร้างอัตลักษณ์และให้ความสำคัญกับความสำคัญกับความ เป็นตนเองที่สมบูรณ์ จากการที่วัยรุ่นยอมรับในตัวตนเองของตนเอง ทำให้สามารถประเมินและตัดสินใจด้วยตนเอง เข้าใจในจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง และการเลือกบทบาทหน้าที่ในสังคม (Erikson, E., 1968) ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของวัยรุ่นที่โดดเด่นขึ้นมาแต่จากการที่วัยรุ่นเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในสังคม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การตีความในสังคมระหว่างตนเองและสังคม โดยไม่ใช่แค่การมองตนเองและนิยามอัตลักษณ์ของตนเอง แต่กลับเป็นอำนาจของสังคมที่คอยปรับแต่งอัตลักษณ์ของวัยรุ่นให้เป็นไปตามที่สังคมกำหนดและนิยามอัตลักษณ์ขึ้นมาใหม่ ทำให้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นไม่เพียงแต่แสดงพฤติกรรมเพียงหนึ่งเดียวอีกต่อไป แต่ต้องมีแบบแผนของพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกตามสถานการณ์ที่เหมาะสมในสังคมได้ ด้วยการสร้างอัตลักษณ์โดยผสมผสานกับสิ่งที่สังคมต้องการหรือการถูกกล่อมเกลามาทางสังคม (Socialization) (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2546) ดังนั้น การศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นภายใต้วาทกรรมของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้นั้น จะต้องเกิดจากการวิเคราะห์สังคมเพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่สังคมวางกฎระเบียบไว้และสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตนเองเลือกได้ โดยใช้วิธีการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตน (Technology of self) จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง และพัฒนาตนเองไปสู่การดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (Foucault, M., 1988) โดยที่แนวคิดการสร้างเทคโนโลยีแห่งตัวตนเป็นแนวคิดการสร้างอัตลักษณ์ของฟูโกต์ซึ่งเป็นแนวคิดหลังยุคสมัยใหม่นิยม (Post modern) เป็นการสร้างอัตลักษณ์ภายใต้วาทกรรมของสังคม โดยแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่นิยมเชื่อว่ามนุษย์ถูกสร้างขึ้นผ่านความรู้ความจริง(วาทกรรม)ที่เกิดขึ้นจากอำนาจที่ดำรงอยู่ในสังคม ไม่ได้มาจากการสร้างตัวตนจากแนวคิดของตนเองเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป (Marshall, G., 1998)

สำหรับการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับแนวคิดการสร้างอัตลักษณ์ของฟูโกต์ เนื่องจากวัยรุ่นในปัจจุบันสร้างตัวตนโดยอิงจากบุคคลอื่นในสังคม ไม่สนใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง เกิดพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ในขณะที่แนวคิดการสร้างอัตลักษณ์ของฟูโกต์มองว่าสุดท้ายมนุษย์ดำรงอยู่เพื่อเรียนรู้บรรทัดฐานของสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคม โดยการวิจัยมุ่งเน้นไปที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 13 - 18 ปี (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540) อันเป็นช่วงวัยที่มีความสับสนในการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างให้วัยรุ่นกลุ่มดังกล่าวสามารถเตรียมตัวเพื่อรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และในด้านหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดความหมายของการศึกษาไว้ว่า “การศึกษา” เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสารทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้าง ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตและความมุ่งหมายและหลักการการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์วัยรุ่น ดังนั้น ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลของการศึกษานี้จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์สังคม และสามารถแสดงพฤติกรรมของตนเองออกมาได้อย่างเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ได้ เพื่อนำมาสร้างอัตลักษณ์ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบแผนของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์

1.1 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)

แหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา วารสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์วัยรุ่น จากฐานข้อมูล TCI, ProQuest, SAGE, Springer, EBSCO และ ScienceDirect และวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงเว็บไซต์ที่มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือได้ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554 - 2565 (ค.ศ. 2011 - 2021) จำนวน 30 เล่ม/ฉบับ

1.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์

การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 วัยรุ่นอายุระหว่าง 13 - 18 ปี เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกประกอบด้วย 1) เป็นนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียง 2) เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 3) นักเรียนและผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

1.2.2 ผู้ปกครองของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกประกอบด้วย 1) เป็นผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียง 2) ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3) ผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักตามแนวทางการวิจัยปรากฏการณ์วิทยาจำนวน 6 - 10 คน (จำเนียร จวงตระกูล, 2561) หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Saturation) ในการวิจัยนี้ได้ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นนักเรียนจำนวน 8 คน และผู้ปกครองจำนวน 8 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การวิเคราะห์เอกสาร ใช้แบบบันทึกวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย 1) มุมมองที่มีต่อสภาพของสังคม 2) ความเข้าใจที่มีต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของวัยรุ่น 3) การแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่ควรปฏิบัติในเหตุการณ์วิกฤต 4) การยอมรับผลกระทบของพฤติกรรมที่แสดงออก โดยข้อคำถามแตกต่างกันไปตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลหลัก

แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น ด้านพฤติกรรมนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา และด้านการวัดและการประเมินผล พบว่า บางคำถามมีความซ้ำซ้อน ผู้วิจัยได้มีการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ และนำไปทดลองกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ไม่ใช่กลุ่มที่ทำการศึกษาจริง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจเชิงภาษาของข้อคำถาม ก่อนการนำไปใช้ในขั้นตอนการสัมภาษณ์จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร ดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 คัดเลือกบทความวิชาการ บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์วัยรุ่น คือ โดยใช้หลักเกณฑ์ 1) มีความถูกต้องของเอกสาร 2) มีความน่าเชื่อถือ 3) มีความเป็นตัวแทน และ 4) มีความชัดเจน (Scott, J., 2006)

3.1.2 กำหนดคำสำคัญที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ความหมายอัตลักษณ์วัยรุ่น แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์วัยรุ่น องค์ประกอบอัตลักษณ์วัยรุ่น พฤติกรรมบ่งชี้อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

3.1.5 วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่ละเรื่อง นำข้อมูลในแต่ละประเด็นสำคัญมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ความหมายและองค์ประกอบ และพฤติกรรมบ่งชี้อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

3.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง ควบคุมกับการสังเกต มีการตรวจสอบความตรง (Validity) ของข้อมูลโดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ 1) ด้านแหล่งข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกันจากกันจากแหล่งข้อมูลจากนักเรียนและผู้ปกครองที่กำลังศึกษาอยู่ในสังกัดที่หลากหลาย 2) ด้านผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลมีผู้สังเกตการณ์มากกว่าหนึ่งคน คือ ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และมีผู้ช่วยวิจัยในการช่วยจดบันทึกบทสัมภาษณ์ และ 3) ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย คือ จากการจดบันทึกบทสัมภาษณ์ และจากการบันทึกบทสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction)

5. การพิทักษ์สิทธิของผู้ร่วมวิจัย

งานวิจัยนี้ผ่านคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับงานวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รหัสโครงการวิจัยเลขที่ SWUEC-G-304/2565 และได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่เก็บข้อมูลแล้ว โดยผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย วิธีการดำเนินการ ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมวิจัยซักถามข้อสงสัย ตัดสินใจด้วยตนเองอย่างอิสระในการปฏิเสธหรือยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบต่อการศึกษา และเมื่อผู้เข้าร่วมการวิจัยยินยอมเข้าร่วม จะลงชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า

1.1 นิยามอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการทำความเข้าใจของวัยรุ่นในการจัดการตนเองด้านพฤติกรรม ที่เกิดจากการเข้าใจตนเองและผู้อื่นภายใต้บริบทของสังคมที่อาศัยอยู่ ผ่านการตีความ การประเมิน และการตัดสินใจสร้างทางเลือกในการแสดงออกที่เหมาะสมในสังคม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “เมื่อลูกถามถึงสิ่งที่คนอื่นทำในสังคม แล้วลูกจะทำตาม ก่อนอื่นก็ต้องดูที่กฎระเบียบของสังคมก่อนว่ามันได้หรือไม่ได้ แต่ยังไงกฎระเบียบของสังคมก็ต้องมาก่อน กฎระเบียบกับการอยู่ในสังคม ด้านสังคมก็มีกฎ มีกติกา เราก็ต้องเคารพกฎกติกาและเราต้องรู้จักกาลเทศะ แล้วลูกจะทำอะไรก็ให้ปรับเปลี่ยนไปตามสังคมนั้น ๆ เลย” (ผู้ปกครองคนที่ 1, 2565)

ทั้งนี้ อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่วิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 องค์ประกอบที่ 1 รู้ตน (Know your self) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากที่ตนเองได้รับการยอมรับ เข้าใจบทบาทและตำแหน่งของตนเองในบริบทของสังคม และสามารถคิดก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมใดออกไปที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “เด็กรุ่นใหม่จะต้องรู้อันนี้ดีหรือไม่ดี ต้องรู้ว่าอันไหนควรทำ อันไหนไม่ควรทำ แต่ต้องรู้ด้วยตัวเองถึงไม่มีตำรวจเห็นก็ต้องรู้ด้วยตัวเอง” (ผู้ปกครองคนที่ 2, 2565)

1.1.2 องค์ประกอบที่ 2 รู้สังคม (Know your society) หมายถึง การแสดงออกของวัยรุ่นในการยอมรับบรรทัดฐานสังคม และประเมินพฤติกรรมตามความเหมาะสมในสังคม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “พวกหนูก็ได้สิทธิ์ที่จะทำ ก็ทำเลย อยากทำอะไรก็ได้ แต่ตอนนี้เรามีกฎกติกาของเขาอยู่แล้วในสังคม เราก็ต้องเคารพกฎกติกาไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใดก็ตามเราก็ต้องเคารพกติกา สังคมนั้นจะดำเนินไปได้ดีแบบเรียบร้อย” (ผู้ปกครองคนที่ 3, 2565)

1.1.3 องค์ประกอบที่ 3 รู้การแสดงออกของตน (Know your expression) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นในการเลือกแนวทางการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม ก่อนตัดสินใจแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของตนเองภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น และเข้าใจในผลของพฤติกรรมที่แสดงออกไป ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ต้องดูความเหมาะสมของตนเอง บทบาทตนเอง และสภาพแวดล้อมของตนเอง โดยต้องดูด้วยว่า อยู่ที่ไหนก็ตามก็ต้องหาความเหมาะสมของตนเองในแต่ละสถานที่ ก่อนที่จะตัดสินใจทำลงไป” (นักเรียนคนที่ 4, 2565)

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้ง 3 องค์ประกอบ จากการตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของการตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ได้พฤติกรรมบ่งชี้ทั้งหมด 10 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมบ่งชี้อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบ	พฤติกรรมบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 1 รู้ตน (Know your self)	<ol style="list-style-type: none"> อธิบายเหตุผลของพฤติกรรมตนเองที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ได้ สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมตามวัยของตนเองได้ สามารถวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของตนเองในแต่ละสถานการณ์ได้
องค์ประกอบที่ 2 รู้สังคม (Know your society)	<ol style="list-style-type: none"> สามารถเชื่อมโยงพฤติกรรมของตนเองที่สอดคล้องกับกฎระเบียบของสังคมได้ สามารถวิเคราะห์ทางเลือกของพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ สามารถประเมินผลกระทบของพฤติกรรมที่เกิดจากการละเมิดกฎระเบียบของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่
องค์ประกอบที่ 3 รู้การแสดงออกของตน (Know your expression)	<ol style="list-style-type: none"> อธิบายเหตุผลในการเลือกพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมได้ สามารถถ่วงดุลพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ ทราบผลที่จะตามมาหลังจากแสดงพฤติกรรมที่ตนเองได้เลือกออกไป แสดงพฤติกรรมที่ตนเองควรปฏิบัติโดยไม่ละเมิดกฎระเบียบของสังคมนั้น ๆ ได้

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมบ่งชี้อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในแต่ละองค์ประกอบ มี ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 รู้ตน (Know your self) ประกอบด้วย 1) อธิบายเหตุผลของพฤติกรรมตนเองที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ได้ 2) สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมตามวัยของตนเองได้ และ 3) สามารถวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของตนเองในแต่ละสถานการณ์ได้ องค์ประกอบที่ 2 รู้สังคม (Know your society) ประกอบด้วย 1) สามารถเชื่อมโยงพฤติกรรมของตนเองที่สอดคล้องกับกฎระเบียบของสังคมได้ 2) สามารถวิเคราะห์ทางเลือกของพฤติกรรมที่ควร

ปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ และ 3) สามารถประเมินผลกระทบของพฤติกรรมที่เกิดจากการละเมิดกฎระเบียบของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ และองค์ประกอบที่ 3 รู้การแสดงออกของตน (Know your expression) ประกอบด้วย 1) อธิบายเหตุผลในการเลือกพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมได้ 2) สามารถถ่วงรอกพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ 3) ทราบผลที่จะตามมาหลังจากแสดงพฤติกรรมที่ตนเองได้เลือกออกไป และ 4) แสดงพฤติกรรมที่ตนเองควรปฏิบัติโดยไม่ละเมิดกฎระเบียบของสังคมนั้น ๆ ได้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และเพื่อศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า อัตลักษณ์วัยรุ่นหมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นในการจัดการตนเองด้านพฤติกรรม ที่เกิดจากการเข้าใจตนเองบริบทของสังคมที่อาศัยอยู่ ผ่านการตีความ การประเมิน และการตัดสินใจสร้างทางเลือกในการแสดงออกที่เหมาะสมในสังคม โดยผู้วิจัยดำเนินการภายใต้แนวคิดอัตลักษณ์ของ Foucault, M. ซึ่งเป็นแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่นิยม (Post modern) ที่มองอัตลักษณ์ว่าไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาที่ธรรมชาติของบุคคล แต่เป็นลักษณะของบุคคลที่ขึ้นกับบริบทของสังคมตามการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก อันเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ส่งผลให้เกิดการผสมผสานระหว่างสังคมต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลก ทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่และเกิดกระบวนการสร้างตัวตนและอัตลักษณ์จากการผสมผสานขององค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน (Foucault, M., 1988) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ในประเทศไทยของ อภิญา เพ็ญฟูสกุล พบว่า อัตลักษณ์ทางสังคม (Society identity) เป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้กับบุคคลที่เกิดจากการรับรู้ ค้นหา และหล่อหลอมตัวตนของบุคคลขึ้นมาภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ขึ้นอยู่กับการสร้างความหมายเกี่ยวกับความจริงในเรื่องต่าง ๆ ของสถานการณ์ในสังคมขณะนั้น และส่งผลให้เกิดการเปรียบเทียบในมุมมองของตนเอง บุคคลอื่น และบรรทัดฐานของสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น ก่อนจะนำมาตัดสินใจและหล่อหลอมเป็นตัวตนของตนเองขึ้นมา พร้อมกับแสดงภาพลักษณ์ของตนเองที่หลากหลายภายใต้บรรทัดฐานของสังคม และส่งเสริมปลูกจิตสำนึกต่าง ๆ ร่วมกันของบุคคลในสังคม ส่งเสริมให้บุคคลเกิดคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมในสังคม ซึ่งจากการศึกษานี้ อัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2546) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ รู้ตน (Know your self) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นในการรับรู้ถึงความต้องการของตนเอง เข้าใจในพฤติกรรมของตนเอง และเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของตนภายใต้สถานการณ์ในสังคมที่อาศัยอยู่ รู้สังคม (Know your society) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นในการยอมรับกฎระเบียบในสังคม เข้าใจผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ และประเมินพฤติกรรมตามความเหมาะสมในสังคม และ รู้การแสดงออกของตน (Know your expression) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นในการเลือกแนวทางการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม ก่อนตัดสินใจแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของตนเองภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น และเข้าใจในผลของพฤติกรรมที่แสดงออกไป ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามสะท้อนความเป็นตัวตนที่ถูกหล่อหลอมภายใต้สังคม

2. การศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ของอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้มาจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ ข้อมูลได้ผ่านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) กับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งพฤติกรรมบ่งชี้ภายใต้องค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบของอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ 11 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 รู้ตน ประกอบด้วย 1) อธิบายเหตุผลของพฤติกรรมตนเองที่

เกิดขึ้นในสถานการณ์ได้ 2. สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมตามวัยของตนเองได้ และ 3) สามารถวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของตนเองในแต่ละสถานการณ์ได้ องค์ประกอบที่ 2 รู้สังคม ประกอบด้วย 1) สามารถเชื่อมโยงพฤติกรรมของตนเองที่สอดคล้องกับกฎระเบียบของสังคมได้ 2) สามารถวิเคราะห์ทางเลือกของพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ และ 3) สามารถประเมินผลกระทบของพฤติกรรมที่เกิดจากการละเมิดกฎระเบียบของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ และ องค์ประกอบที่ 3 รู้การแสดงออกของตน ประกอบด้วย 1) อธิบายเหตุผลในการเลือกพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมได้ 2) สามารถถ่วงรอกพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ 3) ทราบผลที่จะตามมาหลังจากแสดงพฤติกรรมที่ตนเองได้เลือกออกไป และ 4) แสดงพฤติกรรมที่ตนเองควรปฏิบัติโดยไม่ละเมิดกฎระเบียบของสังคมนั้น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างอัตลักษณ์ในยุคหลังสมัยใหม่ของ Foucault, M. ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นตัวตนที่เกิดจากการสะท้อนความรู้ความจริงระหว่างตนเองและสังคม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้สมบูรณ์ขึ้นจากการปฏิบัติตนไปตามบรรทัดฐานของสังคม และการสร้างตัวตนขึ้นมาใหม่ในสังคมต้องเกิดจากการที่บุคคลรับรู้ตนเองอย่างแท้จริงจากการตรวจสอบตนเองและสะท้อนความรู้สึกรู้ใจของตนเองตามประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม (Foucault, M., 1988) ทั้งนี้ สามารถอภิปรายพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบได้ ดังนี้

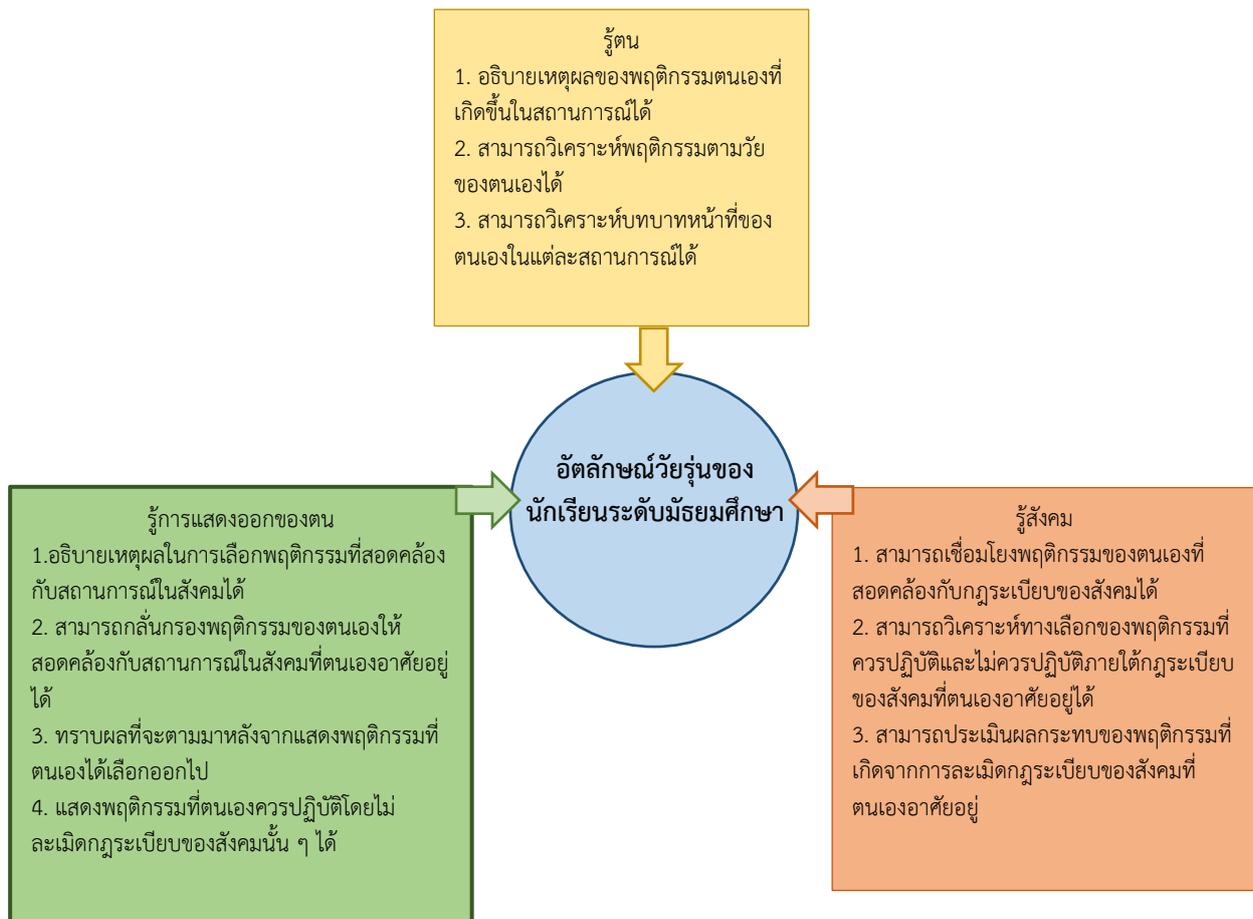
พฤติกรรมบ่งชี้ภายใต้องค์ประกอบที่ 1 รู้ตน มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของตนเองจากการเข้าใจในเป้าหมายของตนเอง ก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมของตนเองออกสู่สังคม จากการสำรวจความสอดคล้องในเป้าหมายของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างภาพแทน (Representation) ของ Hall, S. ที่กล่าวถึงการสร้างอัตลักษณ์ต้องเกิดการรับรู้ ค้นหา และหล่อหลอมตัวตนของบุคคลขึ้นมาภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม โดยที่ขึ้นอยู่กับการสร้างความหมายเกี่ยวกับความจริงในเรื่องต่าง ๆ ของสถานการณ์ในสังคมนั้น และส่งผลให้เกิดการเปรียบเทียบในมุมมองของตนเองกับบุคคลอื่น (Hall, S., 1997)

พฤติกรรมบ่งชี้ในองค์ประกอบที่ 2 รู้สังคม มีความสำคัญในการทำความเข้าใจในบริบทแวดล้อมในสังคม ทั้งสิ่งที่สังคมต้องการจากตนเองภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวาทกรรมทางอำนาจทางสังคม (Power Discourse) ของ Foucault, M. ในการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลในสังคมมีความจำเป็นอย่างมากด้วยการตั้งข้อสังเกตและทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นมาใหม่อยู่ตลอดเวลาภายใต้วาทกรรมของสังคม และการสร้างอัตลักษณ์ของมนุษย์ไม่ได้เกิดจากการรับรู้ตัวตนของตนเองเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการรับรู้ตนเองภายใต้บริบทสังคม ซึ่งจะหล่อหลอมอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมาจากวาทกรรมและแนวปฏิบัติที่มีอยู่ในสังคม (Foucault, M., 1988)

พฤติกรรมบ่งชี้ในองค์ประกอบที่ 3 รู้การแสดงออกของตน เป็นการแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสมเป็นพฤติกรรมกล่าวพูด กล่าวคิด กล่าวกระทำในสิ่งที่ถูก และแสดงออกตามความรู้สึกของตนเองอย่างแท้จริง โดยมีการสะท้อนข้อมูลของตนเองและบริบทของสังคมเพื่อสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และยอมรับในพฤติกรรมที่สังคมเห็นร่วมกันในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม (Society identity) ของอภิญญา เฟื่องฟูสกุล โดยอัตลักษณ์ของบุคคลเป็นผลผลิตที่สำคัญของสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างตัวบุคคลกับบุคคลอื่นในสังคม โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในสถานที่ใดที่หนึ่งและช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2546)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ของทั้ง 3 องค์ประกอบกับการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของทั้ง 3 องค์ประกอบกับอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

จากแผนภาพที่ 1 การเกิดขึ้นของอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นในการจัดการตนเองด้านพฤติกรรม ที่เกิดจากการเข้าใจตนเองบริบทของสังคมที่อาศัยอยู่ ผ่านการตีความ การประเมิน และการตัดสินใจสร้างทางเลือกในการแสดงออกที่เหมาะสมในสังคม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การรู้ตน (Know your self) รู้สังคม (Know your society) และรู้การแสดงออกของตน (Know your expression)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ความหมายของอัตลักษณ์วัยรุ่น ที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่การรู้ตน (Know your self) รู้สังคม (Know your society) และรู้การแสดงออกของตน (Know your expression) และทำให้ได้พฤติกรรมบ่งชี้จาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 รู้ตน ประกอบด้วย 1) อธิบายเหตุผลของพฤติกรรมตนเองที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ได้ 2) สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมตามวัยของตนเองได้ และ 3) สามารถวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของตนเองในแต่ละสถานการณ์ได้ องค์ประกอบที่ 2 รู้สังคม ประกอบด้วย 1) สามารถเชื่อมโยงพฤติกรรมของตนเองที่สอดคล้องกับกฎระเบียบของสังคมได้ 2) สามารถวิเคราะห์ทางเลือกของพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ และ 3) อสามารถประเมินผลกระทบของพฤติกรรมที่เกิดจากการละเมิดกฎระเบียบของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ และ องค์ประกอบที่ 3 รู้การแสดงออกของตน ประกอบด้วย 1) อธิบายเหตุผลในการเลือกพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมได้

2) สามารถถลั่นร่องพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ 3) ทราบผลที่จะตามมาหลังจากแสดงพฤติกรรมที่ตนเองได้เลือกออกไป และ 4) แสดงพฤติกรรมที่ตนเองควรปฏิบัติโดยไม่ละเมิดกฎระเบียบของสังคมนั้น ๆ ได้ และผลการศึกษาสามารถนำไปใช้พัฒนาเครื่องมือประเมินอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อเป็นการวัดและการประเมินอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้ในการวิจัยควรมีการศึกษาต่อยอดอัตลักษณ์วัยรุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยนำไปใช้พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อสร้างอัตลักษณ์วัยรุ่นของระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จำเนียร จวงตระกูล. (2561). ปัญหาการกำหนดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารบริหารธุรกิจสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 9(1), 21-53.
- นักเรียนคนที่ 4. (15 สิงหาคม 2565). การแสดงออกของพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่ควรปฏิบัติในเหตุการณ์วิกฤต. (นักเรียนคนที่ 4, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ปกครองคนที่ 1. (5 สิงหาคม 2565). มุมมองที่มีต่อสภาพของสังคมที่มีผลต่อการใช้ชีวิตของลูกท่านเอง. (ผู้ปกครองคนที่ 1, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ปกครองคนที่ 2. (6 สิงหาคม 2565). ความเข้าใจที่มีต่อการแสดงออกของพฤติกรรมลูกท่านเอง. (ผู้ปกครองคนที่ 2, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ปกครองคนที่ 3. (8 สิงหาคม 2565). การยอมรับในกฎระเบียบของสังคม เมื่อต้องแสดงพฤติกรรมออกไปในสังคม. (ผู้ปกครองคนที่ 3, ผู้สัมภาษณ์)
- ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช. (2557). เสียร้านมือถือ แฉพลีกายแลกไอโฟนเคลื่อนไหว เบียดเบียนสังคมเสื่อม. เรียกใช้เมื่อ 8 เมษายน 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/462685>
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาวิตรี เต็งถนุญศิริ. (2547). ลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา.
- Erikson, E. (1968). Identity: Youth and Crisis. New York: W.W. Norton.
- Foucault, M. (1988). Technologies of the self. in L.H. Martin, H. Gutman, P. H. Hutton, Technologies of the Self: A Seminar with Michael Foucault. London: Tavistock.
- Hall, S. (1997). Representation: Cultural Representations and Signifying Practices. London: Sage.
- Marshall, G. (1998). Oxford Dictionary of Sociology. New York: Oxford university.
- Scott, J. (2006). Documentary Research. London: Sage.

สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมของครูโรงเรียนเอกชนสามัญสอนศาสนาอิสลาม
เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้
CULTURAL COMPETENCY OF TEACHERS ISLAMIC PRIVATE SCHOOL OF SPECIAL
DEVELOPMENT ZONE, SOUTHERN BORDER PROVINCE

อริสรา บุญรัตน์^{1*}, เก็ดตวา บุญปรากฏ¹, เจดร์สฤกษ์ สังขพันธ์², ตรัยภูมิินทร์ ตริตริศวรร¹, เชาวนี แก้วมโน¹

Arisra Boonrat^{1*}, Kettawa Boonprakarn¹, Jedsarid Sangkapan², Triphumin Tritrisual¹, Chaowanee Kaewmano¹,

¹คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

¹Faculty of Education Foundation and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

²คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

²Faculty of Political Sciences, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: arisra@hu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ ศึกษาสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมของครูโรงเรียนเอกชนสามัญสอนศาสนาอิสลาม เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ โดยครูในพื้นที่โรงเรียนเอกชนสามัญสอนศาสนาอิสลาม ในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ 4 อำเภอของสงขลา ได้แก่ อำเภอเทพา อำเภอบางบาล อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ จังหวัดละ 100 คน รวม 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.914 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพศหญิง จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 76.75 เพศชาย จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75 อายุ 30 ปีลงมา จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 อายุ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25 ประสบการณ์ในการทำงาน 6 ปีขึ้นไป จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 ประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีลงมา จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.75 สอนอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสงขลา จำนวน 100 คนเท่ากัน และครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม (\bar{X} = 4.02, S.D. = 0.46) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสมรรถนะทางวัฒนธรรม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การมองโลกในภาพกว้าง (\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.55) ความเข้าใจตนเอง (\bar{X} = 4.05, S.D. = 0.53) ความสามารถในการปรับตัว (\bar{X} = 4.05, S.D. = 0.57) ความเข้าใจผู้อื่น (\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.51) และความแหว่ทางวัฒนธรรม (\bar{X} = 3.75, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม, เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้

Abstract

This research Study of cultural competency of teachers in private Islamic schools. Southern Border Special Area Development Zone By teachers in the local private schools teaching

Islam. In the special area development zone of the southern border provinces, namely Yala, Pattani, Narathiwat and 4 districts of Songkhla, namely Thepha District, Saba Yoi District, Nathawi District and Chana District, 100 people per province, totaling 400 people. Research tools, part 1, general information. The respondents included gender, age, work experience. Work positions in educational institutions, part 2, 5-level rating scale questionnaire with a confidence value of 0.914. Statistics used in data analysis include mean and standard deviation. The research results found that Teachers at private Islamic schools in the southern border provinces were female, 307 people, representing 76.75 percent, were male, 93 people, representing 23.75 percent, were 30 years old and under, 223 people, representing 55.75 percent, were 31 years old and over. There were 177 people, representing 44.25 percent, with work experience of 6 years or more, 158 people, representing 39.50 percent, with work experience of 5 years or less, 127 people, representing 31.75 percent, and teaching in the area of Pattani and Narathiwat provinces. Yala and Songkhla, the same number of 100 people, and private school teachers teaching Islam in the southern border provinces. Has cultural competence ($\bar{X} = 4.02, SD = 0.46$) at a high level When considering each aspect, it was found that cultural competency in all 5 areas is the aspect of seeing the world in a broad picture ($\bar{X} = 4.12, SD = 0.55$) self-understanding ($\bar{X} = 4.05, SD = 0.53$) the ability Adjustment ($\bar{X} = 4.05, SD = 0.57$) understanding of others ($\bar{X} = 4.04, SD = 0.51$) and cultural sensitivity ($\bar{X} = 3.75, SD = 0.59$) were at a high level.

Keywords: Cultural Competency, Private Islamic School, Southern Border Special Area Development Zone

บทนำ

นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา การเรียนรู้ของผู้เรียนในการปฏิรูปการศึกษา ให้ประสบความสำเร็จจึงมีความจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ดี ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสม ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ให้ความสำคัญกับการเน้นให้ “คนผู้เรียนในการปฏิรูปการศึกษา ให้ประสบความสำเร็จจึงมีความจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง

เช่นเดียวกับเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ อันประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอ จะนะ เป็นพื้นที่ซึ่งมีลักษณะพิเศษ อันเนื่องมาจากบริบทของสภาพสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งแตกต่างจากสภาพสังคมท้องถิ่นภูมิภาคอื่น สิ่งที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของผู้คนในท้องถิ่นแห่งนี้ คือ ลักษณะของสังคมแบบพหุวัฒนธรรม ที่มีคนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนไทยนับถือศาสนาอิสลาม กล่าวคือ ผู้คนมีวิถีชีวิตบนพื้นฐานของหลักศาสนาและยึดมั่นในบทบัญญัติ แต่ขาดความรู้ด้านศาสนาและบริบทสังคมที่เชื่อมโยงให้เห็นข้อเท็จจริงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน โดยพื้นฐานแม้ประชาชนในภาคใต้ตอนล่างส่วน

ใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลาม แต่ในพื้นที่ยังคงเป็นสังคมที่นับถือศาสนาอื่น ๆ และยังมีบทบาทในสังคม ดังนั้นการอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนา จึงไม่ควรเป็นข้อจำกัดของการดำรงความหลากหลายทางวัฒนธรรมศาสนา ความเชื่อและการศึกษา (ไข่มุก อุทยานลี, 2562) โดยสิ่งเหล่านี้ เรียกว่าสมรรถนะทางวัฒนธรรม การเข้าใจและรู้เท่าทันในวัฒนธรรมของตนเอง การเรียนรู้และนอบน้อมต่อวัฒนธรรมของผู้อื่น การสร้างวิถีแห่งการอยู่ร่วมกัน เป็นเครื่องมือสำคัญของการก้าวข้ามพรมแดนสุขภาพ มนุษย์ทุกสังคมล้วนมีวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการอยู่ร่วมกัน โดยมีองค์ประกอบของสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม (Goode, T. D., 2004) ที่บุคคลจำเป็นต้องมีได้แก่ การเข้าใจความหลากหลายของค่านิยม (value diversity) ,การสร้างการประเมินตนเอง (conduct self-assessment) ,การจัดการพลวัตของความแตกต่าง (manage the dynamics of difference) ,การรับรู้ทางวัฒนธรรมประเพณี (acquire and institutionalize cultural knowledge) และการปรับตัวเข้าสู่ความหลากหลายและบริบทของวัฒนธรรมของบุคคลและ กลุ่มคนของผู้ได้รับบริการ (adapt to diversity and the cultural contexts of communities they serve)

“โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม” อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เปิด ดำเนินการ รวมทั้งสิ้น 315 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2556) เป็นโรงเรียนที่มีบทบาทในการให้โอกาสทางการศึกษา และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเป็นโรงเรียนที่มีบทบาทในการประยุกต์ความรู้ และหลักวิชามาใช้ในการปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และทักษะสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม (อังคณา จิโรจน์, 2558) จากสภาพปัญหาการพัฒนาการศึกษาของครูในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยเฉพาะในบริบทของพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาของ สิทธิชัย ทองมาก และคณะ พบว่า ครูมีปัญหาของการไม่เข้าใจถึงความเป็นอัตลักษณ์ของผู้เรียนในพื้นที่ เช่น ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษายาวีหรือภาษาถิ่นใต้ในการสื่อสาร แต่ครูบังคับให้ใช้ภาษาไทยกลางอย่างเดียว ปัญหาการแบ่งพรรคแบ่งพวกของผู้เรียนจากความแตกต่างทางด้านศาสนา ที่ครูยังไม่สามารถหลอมรวมผู้เรียนให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้ จึงต้องเพิ่มคุณภาพของครูให้ตอบโจทย์พื้นที่และเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะของตนเอง โดยการเสริมสร้างให้ครูมีสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นพหุวัฒนธรรมในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตที่เหมาะสม มีความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ตลอดจนกิจกรรมการทำงานเป็นไปในลักษณะที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (สิทธิชัย ทองมาก และคณะ, 2561); (Walton, R. E., 1974)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่า ครูในพื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรมมี สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับใด เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นกลไกสำคัญ ในการสร้างความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม ให้กับนักเรียนอันเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ครูและนักเรียนซึ่งเป็นประชาชนของประเทศในพื้นที่เสี่ยงภัย ให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ลดความขัดแย้งในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ ตลอดจนเสริมสร้างสันติสุขและความมั่นคงของชาติในสถานการณ์ความไม่สงบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมของครู โรงเรียนเอกชนสามัญสอนศาสนาอิสลาม เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูโรงเรียนเอกชนสามัญสอนศาสนาอิสลาม ในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ จำนวนทั้งสิ้น 7,176 คน และผู้วิจัยกำหนดขนาดของตัวอย่างแบบโควตาโดยการเลือกมาจังหวัดละ 100 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) รวมทั้งสิ้น จำนวน 400 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมองโลกในภาพกว้าง ด้านความเข้าใจตนเอง ด้านความสามารถในการปรับตัว ด้านความเข้าใจผู้อื่น และด้านความหวัดไหวทางวัฒนธรรม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยใช้มาตราแบบลิค-เอิร์ท (Likert) (Johnson, B. & Christensen, L., 2004)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมทางภาษาของข้อคำถาม ซึ่งใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ได้แบบสอบถามจำนวน 50 ข้อ

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.914

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมด้วยหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึงกลุ่มตัวอย่าง โดยติดต่อประสานงานนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ทุกชุด แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 400 ชุด โดยนำมาหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของข้อมูลทั่วไปที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยนำเสนอ ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละที่เป็นกลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้

ข้อมูลทั่วไปที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	93	23.25
หญิง	307	76.75
อายุ		
30 ปีลงมา	223	55.75
31 ปีขึ้นไป	177	44.25
ประสบการณ์การทำงาน		
5 ปีลงมา	127	31.75
6 ปีขึ้นไป	158	39.50
ไม่ตอบ	115	28.75
จังหวัดในพื้นที่		
ปัตตานี	100	25.00
นราธิวาส	100	25.00
ยะลา	100	25.00
สงขลา	100	25.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 76.75 เป็นเพศชาย จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75 มีอายุ 30 ปีลงมา จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 มีอายุ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25 มีประสบการณ์ในการทำงาน 6 ปีขึ้นไป จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีลงมา จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.75 และสอนอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสงขลา จำนวน 100 คน โดยเท่ากัน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสมรรถนะทางวัฒนธรรมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมและรายด้าน

สมรรถนะทางวัฒนธรรม	(\bar{x})	S.D.	ระดับ
ด้านการมองโลกในภาพกว้าง	4.12	0.55	มาก
ด้านความเข้าใจตนเอง	4.05	0.53	มาก
ด้านความสามารถในการปรับตัว	4.05	0.57	มาก
ด้านความเข้าใจผู้อื่น	4.04	0.51	มาก
ด้านความแหว่ไวกทางวัฒนธรรม	3.75	0.59	มาก
ภาพรวม	4.02	0.46	มาก

n = 400 ตัวอย่าง

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมรรถนะทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.46) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะทางวัฒนธรรมทุกด้าน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมองโลกในภาพกว้าง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.55) ด้านความเข้าใจตนเอง ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.53) ด้านความสามารถในการปรับตัว ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.57) ด้านความเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.51) และด้านความแหว่ทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านการมองโลกในภาพกว้าง ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านการมองโลกในภาพกว้าง	(\bar{X})	S.D.	ระดับ
1. วันสำคัญที่ผ่านมาจะไม่รู้สึกแปลกแยก หากได้รับของขวัญจากเพื่อนร่วม ที่มีวัฒนธรรมต่างกัน	3.98	0.81	มาก
2. รู้สึกซาบซึ้งเมื่อได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น	3.98	0.79	มาก
3. ยินดีที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นถ้าไม่ขัดแย้งกับหลักการศาสนา	4.09	0.77	มาก
4. เข้าใจว่าสันติสุขจะเกิดขึ้นเมื่อคนเราเข้าใจถึงความแตกต่างและความ หลากหลายทางวัฒนธรรม	4.13	0.74	มาก
5. เข้าใจถึงความจำเป็นในการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.17	0.72	มาก
6. เมื่อมีเพื่อนต่างวัฒนธรรมมาเรียนร่วม ทำให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรมของเขา	4.09	0.72	มาก
7. คิดว่าการแสดงออกถึงการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่ควรมีในทุก วัฒนธรรม	4.17	0.74	มาก
8. สามารถทำงานกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ที่มีความคิดเห็นต่าง	4.10	0.76	มาก
9. สามารถใช้ชีวิตในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ตามปกติ	4.21	0.77	มาก
10. เห็นว่าการอยู่ร่วมกันที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการ เรียนรู้และพัฒนาตนเอง	4.25	0.76	มาก
11. รู้สึกชื่นชมเมื่อเห็นบุคคลแสดงออกการแต่งกายตามท้องถิ่นของตน	4.16	0.72	มาก
ภาพรวม	4.12	0.55	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านการมองโลกในภาพกว้าง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.55) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูเห็นว่าการอยู่ร่วมกันที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.76) โดยสามารถใช้ชีวิตในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ตามปกติ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.77) เข้าใจถึงความจำเป็นในการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.72) และคิดว่าการแสดงออกถึงการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่ควรมีในทุกวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความเข้าใจตนเอง ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความเข้าใจตนเอง	(\bar{X})	S.D.	ระดับ
1. ไม่รู้สึกเป็นปัญหาเมื่อได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น	4.02	0.87	มาก
2. แสดงความคิดเห็นของตัวเอง แม้ว่าเพื่อนมีความคิดเห็นที่แตกต่าง	3.91	0.84	มาก
3. สามารถใช้ภาษามลายูในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี	4.15	0.96	มาก
4. สามารถดำเนินชีวิตตามวิถีดั้งเดิมได้ ถึงแม้จะอยู่ในสังคมต่างวัฒนธรรม	4.13	0.76	มาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความเข้าใจตนเอง ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความเข้าใจตนเอง	(\bar{X})	S.D.	ระดับ
5. ไม่รู้สึกอึดอัดเมื่อต้องอยู่ร่วมกับในท้องถิ่น	4.15	0.80	มาก
6. มีความสุขที่เกิดเป็นเชื้อชาติไทยที่มีความหลากหลาย	4.17	0.83	มาก
7. สามารถใช้ภาษาถิ่นและภาษากลางในการสื่อสารได้อย่างมั่นใจ	4.16	0.81	มาก
8. สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีลักษณะวัฒนธรรมแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ประเพณี	4.20	0.78	มาก
9. รู้สึกว่าความแตกต่างทางภาษาไม่เป็นอุปสรรคต่อการมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.10	0.82	มาก
10. ไม่รู้สึกอึดอัดเวลาที่ต้องสอนหรือไปอบรมในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากฉัน	3.47	1.15	ปานกลาง
ภาพรวม	4.05	0.53	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความเข้าใจตนเอง ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.53) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีลักษณะวัฒนธรรมแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ประเพณี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.78) มีความสุขที่เกิดเป็นเชื้อชาติไทยที่มีความหลากหลาย ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.83) และสามารถใช้ภาษาถิ่นและภาษากลางในการสื่อสารได้อย่างมั่นใจ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.81) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความสามารถในการปรับตัว ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความสามารถในการปรับตัว	(\bar{X})	S.D.	ระดับ
1. แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน	4.07	0.75	มาก
2. นำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน	4.00	0.74	มาก
3. อยากเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะเป็นสิ่งที่เห็นว่าสำคัญ มีประโยชน์และควรยึดถือนำมาปฏิบัติ	4.14	0.73	มาก
4. สามารถปรับตัวได้ดี เมื่ออยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมเดิม	3.98	0.80	มาก
5. เมื่อลงไปประชุมชน จะตกทายเป็นภาษามลายูหรือภาษาถิ่นใต้	4.08	0.78	มาก
6. เมื่อลงพื้นที่และยินดีที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ	4.11	0.76	มาก
7. มักหาโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.97	0.83	มาก
ภาพรวม	4.05	0.57	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความสามารถในการปรับตัว ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.57) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูอยากเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะเป็นสิ่งที่เห็นว่าสำคัญ มีประโยชน์และควรยึดถือนำมาปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.73) เมื่อลงพื้นที่ และยินดีที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.76) และเมื่อลงไปประชุมชน จะตกทายเป็นภาษามลายูหรือภาษาถิ่นใต้ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.78) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความเข้าใจผู้อื่น
ในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความเข้าใจผู้อื่น	(\bar{X})	S.D.	ระดับ
1. พุดคุยด้วยคำพูดที่เป็นมิตร เมื่อเห็นนักเรียนมีความคิด ความเชื่อเป็นของตนเอง แม้อาจจะขัดแย้งกับหลักการของโรงเรียนก็ตาม	4.11	0.76	มาก
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนพูดถึงความเชื่อของตนเอง และซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบริบททางวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.06	0.74	มาก
3. เคารพความเป็นส่วนตัวของนักเรียนที่มีความแตกต่างตามบริบทท้องถิ่น เช่น ให้ความระมัดระวังในการสัมผัสนักเรียน	4.04	0.74	มาก
4. ขออนุญาตนักเรียนก่อนการสอน	3.80	0.94	มาก
5. สามารถใช้สรรพนามที่เหมาะสมของแต่ละบุคคลในท้องถิ่นได้	3.98	0.78	มาก
6. สามารถรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่ได้รับการสั่งสอนอบรม ตามความเชื่อที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันที่แตกต่างกัน	4.16	0.66	มาก
7. จะไม่พูดตอกย้ำให้เพื่อนเจ็บช้ำ เมื่อเขาทำผิดและโดนผู้บังคับบัญชาลงโทษ	4.10	0.77	มาก
8. ให้ความเคารพในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อื่นเป็นเคารพของตนในท้องถิ่น	4.16	0.70	มาก
9. ให้เกียรติและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้อื่น	4.08	0.78	มาก
10. ไม่เคยล้อเลียนเพื่อนครูที่พูดภาษาไทยกลางไม่ชัด	4.04	0.84	มาก
11. สามารถประเมินนักเรียนที่มีภูมิหลัง ชาติพันธุ์หลายหลายหรือต่างจากคนส่วนใหญ่ได้อย่างครอบคลุม	3.90	0.75	มาก
12. สามารถรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ที่มีความคิดเห็นต่างได้	4.08	0.77	มาก
13. สามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนร่วมงานที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากฉัน พุดหรือบอก โดยไม่ตีความว่าดีหรือไม่ดี	4.13	0.71	มาก
14. สามารถพุดคุยกับนักเรียนโดยใช้ภาษาท้องถิ่น ที่ไม่ใช่ภาษาไทยที่ใช้ประจำวัน	4.00	0.85	มาก
ภาพรวม	4.04	0.51	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความเข้าใจผู้อื่น (\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.51) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสามารถรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่ได้รับการสั่งสอนอบรม ตามความเชื่อที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันที่แตกต่างกัน (\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.66) ให้ความเคารพในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อื่นเป็นเคารพของตนในท้องถิ่น (\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.70) และสามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนร่วมงานที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากฉัน พุดหรือบอก โดยไม่ตีความว่าดีหรือไม่ดี (\bar{X} = 4.13, S.D. = 0.71) อยู่ในระดับมาก และการพุดคุยด้วยคำพูดที่เป็นมิตร เมื่อเห็นนักเรียนมีความคิด ความเชื่อเป็นของตนเอง แม้อาจจะขัดแย้งกับหลักการของโรงเรียนก็ตาม (\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความแว่วทางวัฒนธรรมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความแว่วทางวัฒนธรรม	(\bar{X})	S.D.	ระดับ
1. สามารถรับรู้ได้ เมื่อนักเรียน เกิดความไม่พอใจในการให้บริการ	4.16	0.73	มาก
2. สามารถระบุลักษณะทางชีวภาพที่เห็นชัดและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	3.85	0.77	มาก
3. สามารถจับประเด็นหรือตีความคำพูดและการแสดงออกของนักเรียน เพื่อเข้าใจความรู้สึก ความต้องการที่ตอบสนองต่อความเชื่อ	4.03	0.78	มาก
4. ชอบเวลานักเรียนพูดภาษาท้องถิ่น	3.38	1.14	ปานกลาง
5. เวลาว่างพื้นที่พบนักเรียนและผู้ปกครอง รู้สึกไม่แตกต่างกับที่บ้าน	3.45	1.03	ปานกลาง
6. มักจะเป็นคนแรกที่สังเกต หากมีสิ่งผิดปกติในชั้นเรียน	3.71	0.96	มาก
7. เมื่อเข้าสถานที่สำคัญทางศาสนาต้องถอดหมวก	3.59	1.07	มาก
8. การแสดงออกของคนรอบข้าง มักทำให้รับรู้ได้ว่ามีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น	3.85	0.89	มาก
ภาพรวม	3.75	0.59	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความแว่วทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสามารถรับรู้ได้ เมื่อนักเรียน เกิดความไม่พอใจในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.73) สามารถจับประเด็นหรือตีความคำพูดและการแสดงออกของนักเรียน เพื่อเข้าใจความรู้สึก ความต้องการที่ตอบสนองต่อความเชื่อ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.78) และสามารถระบุลักษณะทางชีวภาพที่เห็นชัดและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.77) และการรับรู้ถึงการแสดงออกของคนรอบข้าง มักทำให้รับรู้ได้ว่ามีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.89) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.46) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะทางวัฒนธรรมทุกด้าน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมองโลกในภาพกว้าง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.55) ด้านความเข้าใจตนเอง ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.53) ด้านความสามารถในการปรับตัว ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.57) ด้านความเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.51) และด้านความแว่วทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ โดยด้านการมองโลกในภาพกว้าง จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่มากที่สุด ใน 5 ด้าน และด้านความแว่วทางวัฒนธรรม จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับน้อยที่สุดจาก 5 ด้าน โดยความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก คนที่เป็นครูหากสามารถพัฒนาสมรรถนะให้มีความสามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น มีความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม ก็จะสามารถเปิดโลกทัศน์ตนเองให้กว้างขึ้น สามารถมองโลกได้กว้างขึ้น นั่นคือสามารถที่จะเชื่อมโยงหรือบูรณาการการสอนหลากหลายสาขาวิชาได้ และมีการนำเทคนิคต่าง ๆ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะ ทั้ง 8 ด้าน เป็นต้นว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ หรือทักษะในการใช้ชีวิต และทักษะทางคุณธรรม จริยธรรมก็จะตามมา ทำให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ชยพล มั่นจิต ที่มองว่าบุคคลที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกสูง เป็นผู้ที่มีความพึงพอใจใน

การปรับตัว และการเผชิญปัญหาได้เป็นอย่างดี สามารถค้นหาแหล่งประโยชน์ทั้งภายในและภายนอก เพื่อนำมาปรับใช้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม บุคคลที่มีความเข้าใจในตนเองและสิ่งที่เกิดขึ้น มีความเชื่อว่า ตนเองสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งเห็นคุณค่าและความสามารถของตนเอง ซึ่งจัดเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกสูง (ชยพล มั่นจิต, 2563) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมด้านการมองโลกในภาพกว้าง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม สูงมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความเข้าใจผู้อื่น และด้านความสามารถในการปรับตัว ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ของความเข้าใจตนเอง ความเข้าใจคนอื่น และการมองโลกในภาพกว้าง สามารถทำนายถึงความเข้มแข็งในการมองโลกหรือแนวโน้มของระดับความเข้มแข็งในการมองโลก สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกที่จะเกิดขึ้น ทราบแนวโน้มและปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และเพิ่มระดับความเข้มแข็งในการมองโลกได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของซูตินันท์ จันทรเสนานนท์ และณิชภา จันทรเพ็ญ ที่สรุปว่าความรู้ความเข้าใจทางวัฒนธรรมมีความสำคัญ ซึ่งไม่เพียงเป็นการรับรู้ข้อมูลเท่านั้น หากแต่สามารถคิดวิเคราะห์ การสื่อสารเกี่ยวกับความต่างของวัฒนธรรม ความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่างได้อย่างกลมกลืน จะส่งผลต่อพฤติกรรมไปจนถึงรูปแบบวิถีชีวิต และทำให้มีความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ จึงจะสามารถปรับตัวและทำงานกับผู้คนหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ (ซูตินันท์ จันทรเสนานนท์, 2553) และวิเชียร พันธุ์เครือบุตร ที่ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการทำงานข้ามวัฒนธรรมกล่าวว่า ผู้มีทักษะทางวัฒนธรรมที่จะสามารถทำงานข้ามวัฒนธรรมได้อย่างประสบความสำเร็จ ต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง ให้เข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่างได้อย่างกลมกลืน และรวมถึงการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกของ ตนเองท่ามกลางความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้และมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย (วิเชียร พันธุ์เครือบุตร, 2557)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมของครูโรงเรียนเอกชนสามัญสอนศาสนาอิสลาม เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจชายแดนใต้ พบว่าครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทักษะทางวัฒนธรรมด้านความแวดไวทางวัฒนธรรม แม้จะอยู่ในระดับมากก็จริง แต่มีค่าเฉลี่ยอยู่อันดับท้ายสุดของตัวแปรทั้ง 5 ด้าน ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงด้านการศึกษาของจังหวัด หรือผู้บริหารโรงเรียน ควรสร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะของครูด้านนี้ ด้วยการส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจวัฒนธรรมในระดับที่สูงขึ้น เช่น การส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมงานของชุมชนที่มีความแตกต่างกันของวัฒนธรรมในพื้นที่ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกันกับกลุ่มครูในสังกัดอื่น ๆ เช่น กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมพหุวัฒนธรรมของจังหวัด ทั้งนี้หากครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นแล้ว ย่อมจะมีความแวดไวทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นตามไปด้วย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศอบต. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด ควรกำหนดเป็นนโยบายเชิงพื้นที่ ส่งเสริมทักษะทางวัฒนธรรมด้านความสามารถในการปรับตัวของครู โดยการจัดกิจกรรมการอบรมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการอบรมพัฒนาครูด้วยการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา ใช้วิทยากรจากหลากหลายศาสนา ให้มีความสำคัญในการส่งเสริมทักษะทางวัฒนธรรม มีการนำแบบวัดไปใช้วัดสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม และประเมินผลตามเกณฑ์เพื่อติดตามการพัฒนา ติดตามความก้าวหน้าของสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมของครูต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

- ไช้หมัก อุทยานลี. (2562). โครงการวิจัยการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมพหุวัฒนธรรมจากตำนานท้องถิ่นภาคใต้. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม.
- ชยพล มั่นจิต. (2563). ความสัมพันธ์ของความเข้มแข็งของการมองโลก. วารสารพุทธจิตวิทยา, 5(2), 18-24.
- ชุตินันท์ จันทรเสนานนท์. (2553). การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดและการประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิเชียร พันธุ์เครือบุตร. (2557). สมรรถนะการประกอบวิชาชีพและการทำงานข้ามวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียนของบัณฑิตไทย. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 2(2), 225-232.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2556). แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2556 - 2560. กรุงเทพมหานคร: สกสศ. ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิทธิชัย ทองมาก และคณะ. (2561). เหลียวหลังแลหน้า คุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(ฉบับพิเศษ), 186-198.
- อังคณา จิรโรจน์. (2558). สมรรถนะทางวัฒนธรรมของผู้บริหารการพยาบาล และพยาบาลประจำการโรงพยาบาล ศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 23(6), 1006-1022.
- Goode, T. D. (2004). Definitions of cultural competence. National Center for Cultural Competence: Georgetown University Center for Child and Human Development.
- Johnson, B. & Christensen, L. (2004). Educational Research: Quantitative, Qualitative and Mixed Approach. (2nd ed). Boston: Pearson Education.
- Walton, R. E. (1974). "Improving The Quality of Work Life". Harvard Business Review, 52(3), 12-16.

ผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยม
ตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)*
EFFECT OF RECREATION PROGRAM ON LEADERSHIP SKILLS OF JUNIOR
HIGH IN SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY PRASARNMIT DEMONSTRATION
SCHOOL (SECONDARY)

คณิตพัฒน์ กิจอรุณกุล*, สุมณรตรี นิมเนตติพันธ์

Kanidpat Kijarunkul*, Sumonratree Nimnatipun

คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: kanidpatkijarunkul@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) 2) พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) และ 3) เปรียบเทียบผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) ในรูปแบบการวัดซ้ำ (Repeated measures designs) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียน และแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยสูตร IOC เท่ากับ 0.86 - 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach เท่ากับ 0.91 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures designs) ผลการวิจัยพบว่า 1) ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมในระดับปานกลาง 2) หลังเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมเพิ่มขึ้น และ 3) นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำระหว่างการทดลองและหลังการทดลองเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: โปรแกรมนันทนาการ, กิจกรรมนันทนาการ, ทักษะการเป็นผู้นำ

Abstract

The objectives of this research article is to 1) investigating the leadership skills of junior high school students at Satit Prasarnmit Demonstration School (Secondary); 2) developing the leadership skills of junior high school students at Satit Prasarnmit Demonstration School

(Secondary); and 3) comparing the outcomes of a experiential learning program that promotes leadership skills among junior high school students at Satit Prasarnmit Demonstration School (Secondary). By utilizing an experimental research design, specifically employing the repeated measures design, The research employed a purposive sampling method, specifically selecting 30 Grade Eight students. The research utilized a leadership development program designed to promote leadership skills among early secondary school students. Evaluation tools included an assessment of leadership skills and a questionnaire. The quality of the instruments was analyzed using the Index of Item Objective Congruence (IOC) formula of 0.86 - 1.00, and the reliability of the questionnaire was assessed using the Alpha-Coefficient formula according to Cronbach's method of 0.91. Collecting data by assessment of leadership skills before, during, and after the experiment. Data analysis involved calculating means, standard deviations, and the statistical analysis utilized a Repeated Measures Designs approach. The research findings indicated that, 1) Before participating in the leadership program, students possess intermediate-level skills in teamwork, communication, coordination, decision-making, and overall leadership skills. 2) After participating in the leadership program, students have enhanced their skills in teamwork, communication, coordination, decision-making, and overall leadership skills. And 3) There was a significant improvement in leadership skills during and after experimental intervention at a statistically significant level of .05.

Keywords: Recreation Program, Recreation Activities, Leadership Skills

บทนำ

ปัจจุบันการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การฝึกทักษะและการพัฒนาตนเองจึงเป็นการเตรียมพร้อมและปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งนั่นหมายความว่า การเป็นศาสตร์วิชาที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงการฝึกทักษะและนำไปใช้เพื่อการส่งเสริมให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจตนเองได้มากขึ้น สร้างความมั่นใจ ความเข้าใจ และการควบคุมตนเอง ตลอดจนจนพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำให้แก่เยาวชนในด้านการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การประสานงาน และการตัดสินใจ เป็นการปรับตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคมที่ดี ภาวะการเป็นผู้นำจะทำให้เด็กและเยาวชนรู้หน้าที่ของตนเอง แยกแยะสิ่งที่ควรกระทำและสิ่งที่ไม่ควรกระทำ มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ซึ่งเกิดจากการฝึกฝนตนเองโดยไม่ต้องรอใครมาบังคับ กิตติรานีย์ ขวงพร กล่าวไว้ว่า ทักษะการเป็นผู้นำ คือ สิ่งสำคัญสำหรับการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนได้รู้จักคิดที่จะเรียนรู้ทำงานแก้ปัญหา สื่อสาร และร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต (กิตติรานีย์ ขวงพร, 2559) และภาวะผู้นำ (leadership) หมายถึง กระบวนการในการแนะนำและนำทางพฤติกรรมของคนในสภาพของการทำงานในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม สอดคล้องกับความหมายของภาวะผู้นำว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงผู้นำต้องเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตาม ต้องได้ผลเกินเป้าหมายที่กำหนด ทักษะคิด ความเชื่อมั่น และความต้องการ

ของผู้ตามต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงจากระดับต่ำไปสู่ระดับที่สูงกว่า ปราณี อธิคมานนท์ กล่าวถึง ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลแสดงออก เพื่อสร้างสรรค์หรือสร้างศรัทธาและสร้างความกลมเกลียว ความร่วมมือ ร่วมใจให้เกิดขึ้น ในระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ บรรลุตาม วัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ (ปราณี อธิคมานนท์, 2550) สอดคล้องกับ ฉวีวรรณ จันทน์เม้ง กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกในการสร้างสรรค์หรือปลูกฝังศรัทธา ความกลมเกลียว ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมงาน เพื่อนำองค์กรก้าวไปสู่ความสำเร็จในจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (ฉวีวรรณ จันทน์เม้ง, 2552)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการเป็นผู้นำ ที่มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างคุณภาพงานและพัฒนา ทักษะภาวะผู้นำ โดยผู้วิจัยประยุกต์ทักษะการเป็นผู้นำที่สอดคล้องกับเยาวชนในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการติดต่อสื่อสาร 3) ด้านประสานงาน และ 4) ด้านการตัดสินใจ ปัจจุบัน พบว่า เด็กและวัยรุ่นไทยจำนวนมากไม่มีความปรารถนาที่จะเป็นผู้นำ และยังไม่มีความรู้การเป็นผู้นำ เนื่องด้วย สาเหตุที่เด็กและวัยรุ่นไทยอยู่ภายใต้สังคมที่เคยชินกับการเป็นผู้ตามมากกว่าการเป็นผู้นำและไม่กล้าแสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะในประเด็นที่แตกต่างจากคนอื่น เพราะกลัวเป็นแคะดำ ประกอบกับสภาพครอบครัวไทยจำนวนมากที่ดูแลอย่างใกล้ชิด รวมถึงการที่ระบบการศึกษาไทยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีภาวะผู้นำ เท่าที่ควร รวมไปถึงสภาพการปกครองของคนในสังคมที่มีกลุ่มชนชั้นนำเพียงบางกลุ่ม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550) ดังนั้น วิฤตเด็กและเยาวชนขาดภาวะผู้นำกำลังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ขาดความเข้าใจ ขาดวุฒิภาวะในการเป็นผู้นำ ใช้ชีวิตดำเนินไปตามกระแสนิยมของสังคม ไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ต่างจากความเห็นส่วนใหญ่ และยังคงมีพ่อแม่จำนวนมากไม่น้อยที่มีความเข้าใจว่า ผู้นำ (Leader) เป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมา ตั้งแต่เกิด ไม่ใช่ใครที่จะเป็นผู้นำกันได้โดยง่าย การสร้างลูกให้เป็นผู้นำนั้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากและไกลตัว เกินกว่าที่พ่อแม่จะทำได้ (กรมสุขภาพจิต, 2563) ดังผลการศึกษาของ วรุณี จิรสุจริตธรรม ที่ได้ศึกษาการพัฒนา หลักสูตรเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก พบว่า องค์ประกอบที่ขาดไปในการเป็นผู้นำ เยาวชน คือ การมีเจตคติที่ดี การมีบุคลิกภาพที่ดี การเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์ การรู้จัก แก้ปัญหา และการมอบหมายงาน (วรุณี จิรสุจริตธรรม, 2553)

จากสภาพปัญหาข้างต้น ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อเยาวชน การส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำมีความสำคัญเยาวชน ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ไม่ควรละเลย ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น สังคมต้องการคนรุ่นใหม่ที่มีภาวะผู้นำ การส่งเสริมภาวะผู้นำให้แก่บุคคลควรเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และ ประสบการณ์ที่เหมาะสม เป็นผู้นำที่สามารถจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มเกิดพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
2. เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
3. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมสนับสนุนการพัฒนาที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) มีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ ระหว่างการทดลองและหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบของการวัดซ้ำ (Repeated measures designs) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของโปรแกรมสนับสนุนทางการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 391 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเพิ่มเติมเลือกภาวะผู้นำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 30 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างโปรแกรมสนับสนุนทางการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนันทนาการเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการประสานงาน และทักษะการตัดสินใจ

1.2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนันทนาการและทักษะการเป็นผู้นำ เพื่อสร้างโปรแกรมสนับสนุนทางการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ

1.3 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมสนับสนุนทางการเพื่อส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ 4 ด้าน คือ 1) ทักษะการทำงานเป็นทีม 2) ทักษะการติดต่อสื่อสาร 3) ทักษะการประสานงาน และ 4) ทักษะการตัดสินใจ

1.4 ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. การสร้างแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ

2.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วย การทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการตัดสินใจ

2.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเป็น 4 ด้าน

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ 4 ด้าน โดยรวมทั้งหมด 40 ข้อ แบ่งตามหัวข้อ ดังนี้

2.3.1 ทักษะการทำงานเป็นทีม 10 ข้อ

2.3.2 ทักษะการติดต่อสื่อสาร 10 ข้อ

2.3.3 ทักษะการประสานงาน 10 ข้อ

2.3.4 ทักษะการตัดสินใจ 10 ข้อ

2.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ 4 ด้านไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.86 ถึง 1.00

2.6 เมื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน

(Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาคเท่ากับ 0.91 และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูลในการวิจัย

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเพิ่มเติมเลือกภาวะผู้นำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 30 คน ทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำก่อนการทดลอง (Pretest)

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองตามแผนโปรแกรมขั้นตอนการเพื่อส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำกับนักเรียนกลุ่มทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง กำหนดการทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ 4 ด้าน ขณะทำการทดลอง วิเคราะห์และสรุปข้อมูล

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเพิ่มเติมเลือกภาวะผู้นำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 30 คน ทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำหลังการทดลอง (Post-test)

4. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ และเข้าร่วมโปรแกรมขั้นตอนการเพื่อส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ เรียบเรียงข้อมูลโดยสมบูรณ์นำให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินทักษะการเป็นผู้นำ

2. เปรียบเทียบผลการประเมินทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ลงทะเบียนเรียนวิชาเพิ่มเติมเลือกภาวะผู้นำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมขั้นตอนการเพื่อส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 1.1 การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้สูตร IOC (The Index of Item Objective Congruence)
 - 1.2 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach
2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลการวิจัยในการวิจัย
 - 2.1 ค่าความถี่ (Frequency)
 - 2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 - 2.5 สถิติที่ใช้ในการหาความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures designs) โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ .05

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) แสดงผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (n = 30)

ทักษะการเป็นผู้นำ	\bar{x}	S.D.	ระดับทักษะ
การทำงานเป็นทีม	3.11	0.31	ปานกลาง
การติดต่อสื่อสาร	2.81	0.42	ปานกลาง
การประสานงาน	3.20	0.35	ปานกลาง
การตัดสินใจ	3.06	0.37	ปานกลาง
ทักษะการเป็นผู้นำโดยรวม	3.05	0.31	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมเท่ากับ 3.05 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการทำงานเป็นทีม 3.11 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการติดต่อสื่อสาร 2.81 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการประสานงาน 3.20 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการตัดสินใจ 3.06 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ แสดงตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (n = 30)

ทักษะการเป็นผู้นำ	\bar{x}	S.D.	ระดับทักษะ
การทำงานเป็นทีม	3.46	0.38	มาก
การติดต่อสื่อสาร	3.27	0.46	ปานกลาง
การประสานงาน	3.51	0.40	มาก
การตัดสินใจ	3.34	0.37	ปานกลาง
ทักษะการเป็นผู้นำโดยรวม	3.40	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังทดลองนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมเท่ากับ 3.40 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการทำงานเป็นทีม 3.46 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยด้านการติดต่อสื่อสาร 3.27 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการประสานงาน 3.51 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยด้านการตัดสินใจ 3.34 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 อยู่ในระดับปานกลาง

ผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังทดลอง ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง (n = 30)

ทักษะการเป็นผู้นำ	\bar{x}	S.D.	MD	F	p
ก่อนการทดลอง	3.11	0.31			
ระหว่างการทดลอง	3.24	0.40	.130		.135
หลังการทดลอง	3.46	0.38	.343	7.719	.001
					.000

**p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการเป็นผู้นำก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง มีค่าทดสอบ $F = 7.719$ ระยะก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย 3.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.31 ระหว่างการทดลองมีคะแนนทักษะการเป็นผู้นำสูงกว่าก่อนการทดลองโดยมีค่าเฉลี่ย 3.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย 3.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 และเมื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมหลังการทดลองมีทักษะการเป็นผู้นำสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย ผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ Parvathy, V. & Renjith, R. ที่ได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตและผลของการฝึกอบรมทักษะชีวิตที่มีต่อความรู้ทักษะชีวิตในวัยรุ่น อายุ 14 - 18 ปี โดยใช้การทดลองแบบก่อนและหลังในกลุ่มควบคุมจำนวน 27 คนและกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามความรู้ทักษะชีวิตในการเก็บข้อมูลครอบคลุม 10 ทักษะ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการเข้าใจผู้อื่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการจัดการความเครียด ก่อนการทดลองทั้งสองกลุ่มมีความรู้ทักษะชีวิตไม่แตกต่างกัน (Parvathy, V. & Renjith, R., 2015) จะเห็นได้ว่า ก่อนการทดลองมีทักษะไม่แตกต่างกัน และอยู่ในระดับที่ไม่มากพอที่จะจูงใจให้ผู้อื่นเข้าร่วมทำงานเป็นทีมได้ ทำให้การทำงานไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงสมควรที่จะได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆ รวมถึงภาวะผู้นำ (จิรวัดน์ วิริงกร, 2547)

2. หลังเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับ นพดล นิมสุวรรณ และสุเมธ พรหมอินทร์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของภาวะผู้นำด้านความคิดสร้างสรรค์ ความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น (นพดล นิมสุวรรณ และสุเมธ พรหมอินทร์, 2564) และ Wingenbach, G. J. & Kahler, A. A. พบว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาสามารถสร้างเสริมทักษะภาวะผู้นำในการสื่อสาร การตัดสินใจ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ที่จะเข้าใจและจัดการกับตนเองได้ โดยการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียน หรือกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันเป็นทีม (Wingenbach, G. J. & Kahler, A. A., 1997)

3. การเปรียบเทียบผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำระหว่างการทดลองและหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ รัตติกรณ์ จงวิศาล ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า นิสิตที่ได้รับการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหลังการทดลองสูงกว่านิสิตที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2543) และ ชัยศาสตร์ คเชนทร์สุวรรณ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำของ

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีภาวะผู้นำหลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้และมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ชัยศาสตร์ คเชนทร์สุวรรณ, 2563) ทั้งนี้ เป็นเพราะโปรแกรมสนับสนุนการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสร้างประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่น มีกระบวนการสื่อสารทำงานร่วมกันคนในสังคมอย่างประณีตประนอมปรับตัวเข้ากับสถานการณ์สภาพแวดล้อมและตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำที่สำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยโปรแกรมที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 ทักษะการเป็นผู้นำคู่ขนานอนาคต

L ทีมที่ไม่ได้เป็นแค่ทีม ผู้นำรู้จักสมาชิก ประเมินความสามารถของสมาชิก และมอบหมายงานที่เหมาะสม เรียนรู้การให้อภัย การเห็นอกเห็นใจ จัดการความขัดแย้งของสมาชิกได้แยบยล และปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ

S+ การสื่อสารแค่การพูดให้เข้าใจระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารอาจยังไม่เพียงพอ จึงต้องมีทักษะการประสานงานเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร พูดคุยกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อเพิ่มภูมิประสิทธิผลของการทำงาน

M รับมือกับสถานะต่าง ๆ ได้อย่างมีชั้นเชิง แก้ไขความขัดแย้ง ข้อผิดพลาดด้วยทหรณะที่ดี วิเคราะห์ ความถูกต้องเหมาะสมได้ด้วยตนเอง และมีเจตคติเชิงบวกต่อสิ่งรอบข้าง

L S+M Leadership Skills Multiverse หรือทักษะการเป็นผู้นำที่คู่ขนานไปกับอนาคต เป็นทักษะที่เมื่อ บุคคลได้รับการส่งเสริมนอกจากพัฒนาตนเองในการทำงานแล้วบรรยากาศของกลุ่มสังคมจะเป็นไปในแนวทางที่ดี เอื้อให้เกิดการเรียนรู้บริบทซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมให้น่าอยู่และสมบูรณ์แบบ มากยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับปาน กลาง ในช่วงก่อนเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีทักษะการเป็นผู้นำด้านการ ทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมเพิ่ม สูงขึ้น หลังจากที่เข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ และ 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการพัฒนาทักษะการเป็น ผู้นำระหว่างการทำทดลองและหลังการทำทดลองเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทำทดลอง จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) การวิจัยครั้งนี้เสนอให้เห็นถึงโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมสำหรับเยาวชนให้เกิดการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ 2) การจัดโปรแกรมนันทนาการควรจัด สภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม โดยจัดสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมให้พื้นที่เหมาะสมต่อ กิจกรรมและปลอดภัยในการดำเนินกิจกรรม และ 3) ควรคำนึงถึงสถานการณ์โรคติดต่อต่าง ๆ เนื่องด้วยการจัด โปรแกรมในครั้งนี้อยู่ในช่วงของสถานการณ์เชื้อไวรัส Covid-19 ผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมในรูปแบบของ Social Distancing เพื่อลดโอกาสในการติดต่อของเชื้อ อีกทั้งยังทำความสะอาดอุปกรณ์ทั้งก่อนและหลังการใช้จัดกิจกรรม ทุกครั้ง ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ผู้วิจัยควรเพิ่มระยะเวลาของโปรแกรมที่ส่งเสริมทักษะการ เป็นผู้นำ เนื่องด้วยการพัฒนาทักษะให้แก่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมปัจจัยการส่งเสริมทักษะเรียนรู้เกิดได้จาก ประสบการณ์จึงควรมีระยะเวลาในการจัดโปรแกรมเพิ่มเติมมากขึ้น และ 2) ผู้วิจัยต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ของกิจกรรมนันทนาการ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และมนต์ศน์ที่ตั้งไว้และกิจกรรมควรมีความทำ ทายเหมาะสมแก่วัยเพื่อสร้างแรงจูงใจรวมถึงกระตุ้นให้เด็กสนใจในกิจกรรม อีกทั้งเตรียมความพร้อม กับ สถานการณ์ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). ตามหาทักษะ ภาวะผู้นำที่ดี ในเด็กไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 เมษายน 2564 จาก <https://www.dmh.go.th/newsdmh/view.asp?id=30470>
- กิตติธราณี ขวงพร. (2559). การพัฒนาแบบวัดทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 11(2), 131-146.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). ยุควิฤตเด็กและเยาวชนขาดภาวะผู้นำ. เรียกใช้เมื่อ 2 เมษายน 2564 จาก <http://www.kriengsak.com/node/49>
- จิรวัดน์ วิริงกร. (2547). พื้นฐานทักษะการดำเนินกิจกรรมนิสิต. กรุงเทพมหานคร: พี.ที. พัฒนาการพิมพ์.
- ฉวีวรรณ จันทร์เม่ง. (2552). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านผู้เรียนของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ชัยศาสตร์ คเชนทร์สุวรรณ. (2563). การพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. วารสารบรรณศาสตร์ มศว, 13(1), 18-28.
- นพดล นิมสุวรรณ และสุเมธ พรหมอินทร์. (2564). การพัฒนาทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรม ของเยาวชนในตำบลปากกรอจังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(8), 73-86.
- ปราณี อธิคมานนท์. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภูมิภาคตะวันตก. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2543). ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรุฒิ จิรสุจริตธรรม. (2553). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชนในโรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Parvathy, V. & Renjith, R. (2015). Impact of life skills education on Adolescents in rural school. International Journal of Advances Research, 3(2), 788-794.
- Wingenbach, G. J. & Kahler, A. A. (1997). Self-perceived youth leadership life skills of lower FFA members. Agricultural Educator, 38(3), 18-27.

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก* PROACTIVE LEARNING MANAGEMENT STRATEGY

มนสิช สิริสมบุญ

Monasit Sittisomboon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Education Naresuan University, Phitsanulok Thailand

Corresponding author E-mail: monasits@nu.ac.th

บทคัดย่อ

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการนำเสนอกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในมุมมองใหม่ที่มีองค์ประกอบในเชิงระบบ 3 องค์ประกอบคือ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) กล่าวคือ เป็นกลยุทธ์ใหม่ของการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องจัดปัจจัยสิ่งแวดล้อมความสะอาดต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เอกสาร เครื่องเสียง เครื่องฉาย อากาศ อาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่นั่ง ความสะอาดห้องเรียน ฝุ่น ดอกไม้ ฯลฯ และเน้นกระบวนการ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้แก่ การถาม-ตอบ ส่วนร่วมชวนตอบ การฝึกปฏิบัติ การทดลอง การแบ่งกลุ่มทำงาน การเปิดอภิปราย การนำเสนอหน้าชั้น การถาม-ตอบ การร้องเพลง การแสดง การให้ความเห็น การสะท้อนคิด การวิจารณ์ การทำท่าทาง ฯลฯ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลผลิตการเรียนรู้ได้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยมีกลยุทธ์การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งทางด้านสติปัญญาหรือการคิด ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจ และด้านการรับรู้การเคลื่อนไหวร่างกาย หลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การทำให้ผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้แสวงหา คัดสรร และสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้สูงสุด และสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือกัน และให้ผู้เรียนแสดงออกมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้

Abstract

The strategy of proactive learning management is an approach that presents learning in a new perspective with three systemic components: input, process, and product. This strategy entails the necessity of organizing various facilitative factors in teaching and learning, such as documents, audiovisual aids, projectors, air quality, food, desks, chairs, cleanliness of the classroom, curtains, flowers, etc. It emphasizes the process where learners actively participate in their learning through questioning, group activities, discussions, presentations, singing, expressing opinions, reflecting thoughts, critiquing, role-playing, and more. The primary aim is to enable learners to achieve learning outcomes in terms of ethics, mindset, and behavioral skills. The strategy involves arranging activities and learning experiences that actively engage learners in the

* Received 12 January 2024; Revised 25 January 2024; Accepted 27 January 2024

learning process, awakening their intellectual, social, emotional, perceptual, and physical aspects. A key principle of proactive learning management is to involve learners actively in the learning process, enabling them to seek, select, and create knowledge independently. Teachers play a crucial role in orchestrating activities that maximize learner involvement and creating an inclusive atmosphere. The importance of proactive learning management lies in fostering collaboration among learners, encouraging their active participation in teaching and learning, and creating a conducive learning environment that prioritizes learner-centric learning.

Keywords: Proactive Learning Management Strategy, Active Learning Management, Learning Management Strategy

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายดังกล่าว ต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ครูควรมีทักษะและคุณลักษณะที่รองรับเข้าถึง เพื่อสร้างนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแนวใหม่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเยาวชนในยุคใหม่ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

โลกที่ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัว เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ การศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็คือครู เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคคลใฝ่เรียน ครูจึงควรมีหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เรียนจากประสบการณ์จริง คิดเป็น จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและพฤติกรรมตามที่พึงประสงค์ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ดังนั้น ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครูจะต้องมีการปรับตัวเอง เป็นแหล่งสร้างนวัตกรรม มีการทำงานเป็นทีม กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจ อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน และมีการวิจัยพัฒนาต่อยอดความรู้ ในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ (กอบสุข คงมันัส, 2561) เป้าหมายสำคัญของกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือการจัดเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบในเชิงระบบ 3 องค์ประกอบคือ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุได้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เป็นการเติมเต็มให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย เจตคติ และทักษะปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตในยุคที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ อย่างรวดเร็วได้อย่างเท่าทันและเป็นสุข

ความหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นวิธีการหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participate) ในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Construct) โดยตัวผู้เรียนเอง และก่อให้เกิดการเรียนรู้การเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) รวมทั้งการจัดปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ได้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยมี

องค์ประกอบหลักที่สำคัญ ๆ 3 องค์ประกอบ คือ (Bonwell, et al., 1991); (Dick, W. & Carey, L., 1996); (Joyce, B. & Weil. M., 2000); (ทีศนา แคมมณี และคณะ, 2563); (บึงอร เสรีรัตน์, 2565)

ปัจจัย (Input) หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เอกสาร เครื่องเสียง เครื่องฉาย อากาศ อาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่นั่ง ความสะอาดห้องเรียน ฝ้าม่าน ดอกไม้ ความพร้อมผู้เรียน ความพร้อมผู้สอน ฯลฯ

กระบวนการ (Process) หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้การสอนทั้งทางปัญญา ทางจิตใจ และทางกาย ได้แก่ การถาม-ตอบ ส่วนร่วมชวนตอบ ฝึกปฏิบัติ ให้ทดลอง แบ่งกลุ่มทำงาน เปิดอภิปราย นำเสนอหน้าชั้น ถาม-ตอบ ให้ร้องเพลง ให้แสดงความเห็น ให้สะท้อนคิด ให้วิจารณ์ ให้ทำท่าทาง ให้ทำโครงการ ให้เขียน ให้แสดง ให้ทำแบบทดสอบ ให้มาช่วยสอน ให้นักเรียนถาม ให้ทดลอง ชมสวน สานิต บทบาทสมมติ ฝึกคิดให้ปฏิบัติการ ภาพยนตร์สั้น Gallery walk ออกแบบกิจกรรม ทำโครงการ ฯลฯ

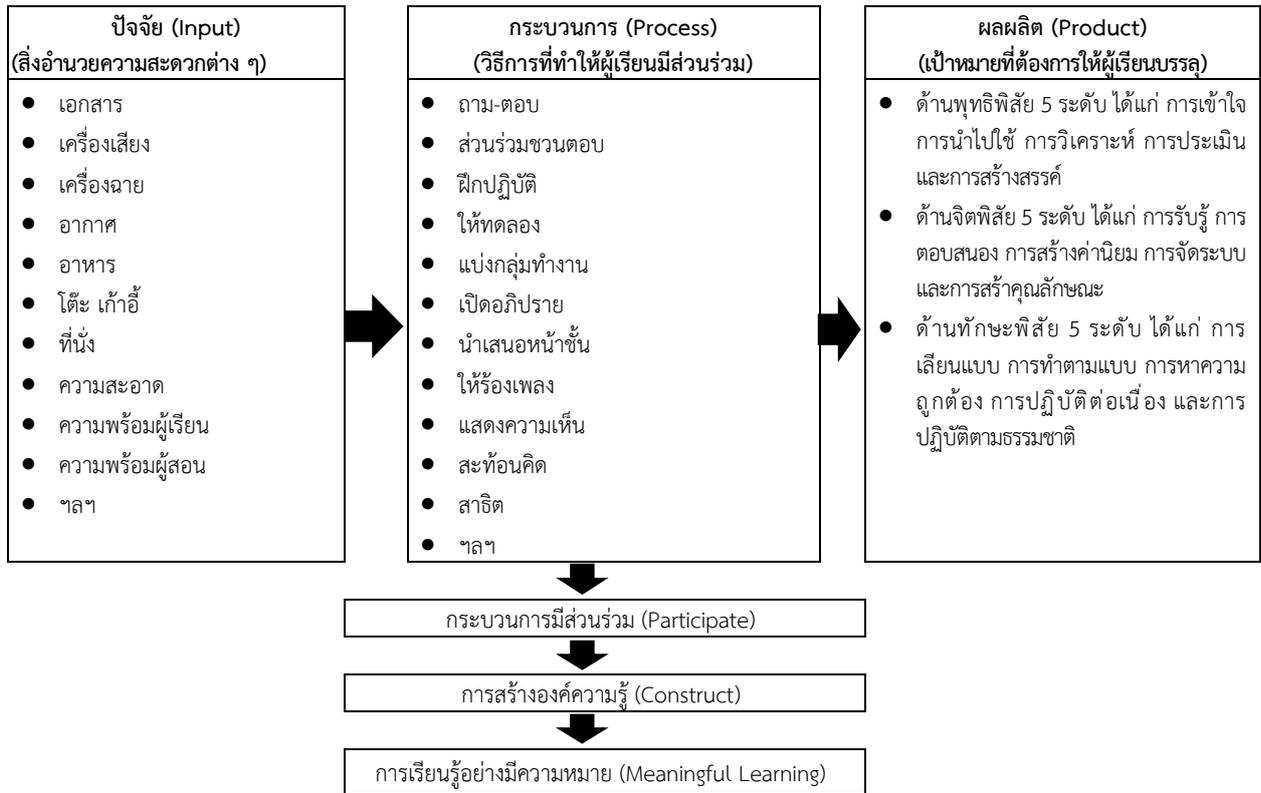
ผลผลิต (Product) หมายถึง เป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุได้ ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ผลผลิตด้านสมอง เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพฤติกรรมทางพุทธิพิสัยมี 5 ระดับ ได้แก่ การเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมิน และการสร้างสรรค์

ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ผลผลิตด้านจิตใจ เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม ซึ่งมีพฤติกรรมย่อย 5 ระดับ ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างค่านิยม การจัดระบบ และการสร้างคุณลักษณะ

ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ผลผลิตด้านการใช้กล้ามเนื้ออวัยวะต่าง ๆ ที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรง โดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะ พฤติกรรมด้านทักษะพิสัยประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย ๆ 5 ระดับ ได้แก่ การเลียนแบบ การทำตามแบบ การหาความถูกต้อง การปฏิบัติต่อเนื่อง การปฏิบัติตามธรรมชาติ

โดยแสดงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากภาพแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการ (Process) จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participate) ในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Construct) โดยตัวผู้เรียนเอง และก่อให้เกิดการเรียนรู้การเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) รวมทั้งการจัดปัจจัย (Input) สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลผลิต (Product) การเรียนรู้ได้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

กลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

กลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งทางด้านสติปัญญาหรือการคิด (Intellectually active) ด้านสังคม (Socially active) ด้านอารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจ (Emotionally active) และด้านการรับรู้การเคลื่อนไหวร่างกาย (Physically active) (ทิตินา แชมมณี และคณะ, 2563); (บังอร เสรีรัตน์, 2565) โดยมีกลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกหลากหลายวิธีที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน แสดงตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ด้าน

องค์ประกอบ	กลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
ด้านสติปัญญาหรือการคิด (Intellectually active)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้คำถามกระตุ้นคิด (Questioning) 2. การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสืบสอบ (Inquiry) หาคำตอบ 3. การวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้คำตอบหรือข้อสรุปในเรื่องต่าง ๆ และนำเสนอต่อกลุ่ม 4. การสังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอต่อกลุ่มด้วยสื่อและเทคโนโลยี

ตารางที่ 1 แสดงกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ด้าน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กลยุทธ์การจัดการจัดการเรียนรูเชิงรุก
	5. การให้ผู้เรียนทำโครงการ/โครงการที่สนใจ 6. การแก้โจทย์ปัญหา ทั้งโจทย์ที่ครูเตรียมมา โจทย์ที่นักเรียนตั้งขึ้น โจทย์ที่มาจากชีวิตประจำวัน รวมทั้งโจทย์ที่มาจากสังคมและโลก 7. การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง 8. การใช้เทคนิคการคิดแบบต่าง ๆ เช่น เทคนิคหมวก 6 ใบ ของเดอบอนโน (De Bono Bono) 9. การใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ เช่น วิธีสอนแบบอุปนัย (Inductive method) 10. การใช้รูปแบบการเรียนการสอน - รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) - รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Syntetic Model)
ด้านสังคม (Socially active)	1. จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับข้อมูลย้อนกลับและพัฒนาผลงาน 2. จัดการอภิปรายกลุ่มย่อย ให้ทุกคนมีส่วนร่วม 3. ใช้เทคนิคการจัดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperation Learning Techniques Techniques) (เทคนิค Think-Pair-Share เทคนิค Jigsaw เทคนิค Fishbowl เทคนิค Circular Response เทคนิค Brainstorm) 4. ใช้วิธีสอน เช่น วิธีสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อย วิธีสอนแบบโต้วาที วิธีสอนแบบสถานการณ์ 5. ให้ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นผู้นำกลุ่มได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ กระบวนการทำงานเป็นทีมและทักษะการทำงานร่วมกัน 6. ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม - รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Model) - รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Model)
ด้านอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจ (Emotionally active)	1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่แท้จริงโดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร และปลอดภัย 2. แสดงความไว้วางใจในตัวผู้เรียน และยอมรับในตัวผู้เรียน 3. รับฟังผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง (Deep listening listening) ฟังให้เข้าใจความคิด ความรู้สึก ความต้องการของผู้เรียนและยอมรับความรู้สึกของผู้เรียน 4. พัฒนาความตระหนักรู้ในอารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น 5. ไม่ตัดสินผู้เรียน ส่งเสริมผู้เรียนให้สะท้อนคิดเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น
ด้านการรับรู้การเคลื่อนไหวร่างกาย (Physically active)	1. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทั้ง 4 ด้าน (กาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม) อย่างสมดุล 2. กิจกรรมที่ช่วยให้เกิดความพร้อมทางร่างกายที่จะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี 3. กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่แล้ว ยังมีกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็ก 4. การสลับกิจกรรมจากกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดมาก มาสู่อีกกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นการผ่อนคลาย

จากตาราง จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากลยุทธ์การจัดการจัดการเรียนรูเชิงรุก ทั้งทางด้านสติปัญญาหรือการคิด (Intellectually active) ด้านสังคม (Socially active) ด้านอารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจ (Emotionally active) และด้านการรับรู้การเคลื่อนไหวร่างกาย (Physically active) เป็นการจัดการจัดการเรียนรูเชิงรุก

หลากหลายที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุได้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตามความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็สามารถบูรณาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในหลาย ๆ ด้านพร้อมกันได้

หลักการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

หลักการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้คือ (Bonwell, et al., 1991); (Dick, W. & Carey, L., 1996); (Joyce, B. & Weil. M., 2000).

1. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
2. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน ฟัง และคิดอย่างลุ่มลึก
3. ผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่
4. ผู้เรียนเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ รวมถึงการเชื่อมโยงหลักการทฤษฎีกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน
5. ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ โดยอิงจากความรู้เดิมที่มีอยู่ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ จะช่วยสร้างความรู้ด้วยตนเองได้
6. ผู้สอนจะมีบทบาทในการช่วยอำนวยความสะดวก แนะนำจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์
7. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหา คัดสรร และสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านกิจกรรมอื่นเช่น ตั้งคำถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปความรู้ที่ได้จากสิ่งที่ได้เรียนมา
8. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนกล้าพูดและมีความสุขกับการเรียนรู้
9. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดงาน และมีโอกาสเลือกที่จะทำงานในเรื่องที่ตรงกับความถนัด ความสนใจของตนเอง
10. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความกระตือรือร้น เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน และสามารถประยุกต์ความรู้และนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

ลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โดยสรุปการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถจัดกระทำได้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ (Bonwell, et al., 1991); (Dick, W. & Carey, L., 1996); (Joyce, B. & Weil. M., 2000)

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้สูงสุด
2. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นเจ้าของความคิดที่กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีการควบคุมตัวเองในระดับสูง ค้นหาหรือสร้างความรู้ เจตคติ คุณค่า และประสบการณ์ด้วยตนเอง
3. เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเป็นกิจกรรมรายบุคคลหรือรายกลุ่มเล็ก ๆ
4. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน ฟัง เขียน คิดอย่างลุ่มลึก
5. เป็นกิจกรรมเน้นทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์
6. กิจกรรมต้องทำให้การเรียนรู้น่าตื่นเต้น สนุกสนาน กระตุ้นดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เกิดทัศนคติเชิงบวกและมีความสุขในการเรียน

7. ผู้เรียนเรียนรู้มีความรับผิดชอบร่วมกัน จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานเป็นกลุ่ม มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน สร้างปฏิสัมพันธ์กันร่วมมือกันมากกว่า การแข่งขัน

บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยสรุปจกต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ (DuFour, R.et al. , 2006); (Joyce, B. & Shower, B., 1992); (Bakir, S., 2014)

1. จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน
2. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอน และเพื่อนในชั้นเรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
4. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหา และกิจกรรมครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน ครูต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนในหลากหลายวิธี เช่น

- มีส่วนร่วมในชั้นเรียน
- มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ
- เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- เรียนรู้อย่างมีความหมาย
- สร้างองค์ความรู้ได้
- มีความเข้าใจในตนเอง
- ใช้สติปัญญา ในการคิด วิเคราะห์
- สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญ
- มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ

6. ครูมีการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ และนำผลไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียน หรือใช้ประกอบการวิจัยในชั้นเรียน

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ (Lewis, C., 2002); (Duke,D. L., 1990)

1. ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิด และการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิจารณญาณในการคิด และตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น
2. สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม
3. ทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียน และทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น

4. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียน และ ตัวครู เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจ และด้านการรับรู้การเคลื่อนไหวร่างกาย
6. เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
7. ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ และจัดระบบการเรียนรู้ของตนเอง
8. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
9. เป็นการเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
10. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน พุด ฟัง และคิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
11. กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง
12. กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนสนุกสนานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ไม่เบื่อหน่ายในการสอน และผู้เรียนได้สนุกสนานจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันด้วย

สรุป

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นวิธีการหรือกระบวนการ (Process) จัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participate) ในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Construct) โดยตัวผู้เรียนเอง และก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) รวมทั้งการจัดปัจจัย (Input) สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลผลิต (Product) ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยมีกลยุทธ์การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งทางด้านสติปัญญาหรือการคิด ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจ และด้านการรับรู้ การเคลื่อนไหวร่างกาย หลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ ทำให้ผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้แสวงหา คัดสรร และสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้สูงสุด และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้มีส่วนร่วม รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือกัน และให้ผู้เรียนแสดงออกมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ และการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กอบสุข คงนัส. (2561). “เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ : วิถีแห่งการศึกษายุคดิจิทัล”. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(4), 285-290.
- ทิศนา แคมมณี และคณะ. (2563). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสตรณะเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- บั้งอร เสรีรัตน์. (2565). การเรียนการสอนฐานสมรรถนะและการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Bakir, S. (2014). 5th grad students, opinions about active learning environment. *Procedia-Social and Behavioral Science*, 116(2014), 3553-3558.
- Bonwell, et al. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. Washington, DC: ERIC Clearinghouse on Higher Education, George Washington University.
- Dick, W. & Carey, L. (1996). *The systematic design of instruction*. (4 th ed). New York: Longman.
- DuFour, R. et al. . (2006). *Learning by Doing. A Handbook for Professional Learning Communities at Work*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Duke, D. L. (1990). *Teaching an introduction*. New York: Mc Graw-Hill.
- Joyce, B. & Shower, B. (1992). *The Coaching of Teaching*. London: Allyn and Bacon.
- Joyce, B. & Weil. M. (2000). *Models of Teaching*. (6 th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Lewis, C. (2002). *Lesson Study: A handbook of Teacher-led instructional change*. Philadelphia, PA: Research for better school.

การเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะกับพหุกระแสของความเสมอภาคทางเพศ*

POLICY AGENDA SETTING AND MULTIPLE STEAM OF GENDER EQUALITY

ณัฐวิโรจน์ มหายศ*, วิพร เกตุแก้ว, เพ็ญศรี ฉิรินัง, วรเดช จันทรรศ

Nattawiro Mahayot*, Viporn Katekao, Pensri Chirinang, Voradej Chandarasorn

วิทยาลัยนวัตกรรมจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, นครปฐม, ประเทศไทย

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin,

*Corresponding author E mail nattawiro.mah@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องการเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะกับพหุกระแสของความเสมอภาคทางเพศนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายกระบวนการเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะกับพหุกระแสของความเสมอภาคทางเพศ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการก่อรูปนโยบายสาธารณะ พร้อมทั้งวิเคราะห์ในกระบวนการกำหนดนโยบาย โดยอาศัยตัวแบบพหุกระแส ของจอห์น คิงด็อน ที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดนโยบายสาธารณะ ซึ่งได้ข้อสรุปว่า การนำตัวแบบพหุกระแสไปใช้ในการเข้าสู่วาระนโยบายนั้นจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ถึง “ความโน้มเอียงทางสังคม” เป็นประการแรก ต่อมาจึงนำตัวแบบพหุกระแสอันประกอบด้วย กระแสปัญหา กระแสการเมืองและกระแสนโยบายมาวิเคราะห์ต่อว่าปัจจัยใดบ้างที่มีส่วนสำคัญต่อการเข้าสู่วาระนโยบาย เมื่อใดก็ตามที่กระแสทั้งสามมาบรรจบกันและได้รับการสนับสนุนจากผู้ผลักดันนโยบาย (Policy Entrepreneurs) ผู้แสดงทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว หน้าต่างนโยบายที่เป็นประเด็นปัญหาหรือกลุ่มปัญหาที่เปิดออกเพื่อนำไปสู่การรับวาระนโยบายก่อนนำไปสู่ขั้นตอนสุดท้ายที่จอห์น คิงด็อน เรียกว่า “วาระการตัดสินใจ” (Decision Agenda) ทั้งนี้หากเทียบเคียงกับกระบวนการเข้าสู่วาระนโยบายในบริบทโดยผ่านกระบวนการบริหาร ก็หมายความถึงขั้นตอนการตัดสินใจและพิจารณาในรัฐสภาของคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาประเด็นต่าง ๆ อันส่งผลต่อการบริหารราชการแผ่นดินที่ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสาธารณะชน ซึ่งประเด็นความเสมอภาคทางเพศของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศก็ได้มีการขับเคลื่อนนโยบาย อันจะนำไปสู่การเกิดนโยบายสาธารณะเพื่อกลุ่มของตนเองที่ถูกเรียกว่า “กลุ่มชายขอบ” ให้เกิดสิทธิอันเท่าเทียมของคำว่า “มนุษย์ชน”

คำสำคัญ: การเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะ นโยบายสาธารณะ พหุกระแส ความเสมอภาคทางเพศ

Abstract

This academic article aims to explain the process of entering the public policy agenda setting and multiple steam of gender equality. Considered a process of shaping public policy along with analysis in the policy formulation process. The model of John W. Kingdon's Multiple Steams Model has regularly been selected. Concluded that applying the Multiple Streams Model including problem stream, political steam and policy steam are the policy agenda primaries requires analysis on “Societal Predisposition” and roles of “Policy Entrepreneurs”. In the order to open the policy window and reach decision agenda. This means that there are many social trends emerging in the issue of gender equality that are entering the policy agenda. That must be

* Received 15 January 2024; Revised 27 January 2024; Accepted 29 January 2024

approved by all sectors in order to push for public policy. which will promote gender equality and create equality with the legitimate rights of the word "Humanity"

Keywords: Policy Agenda Setting, Multiple Steam, Gender Equality

บทนำ

ด้วยบริบทของสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่กระบวนการโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดความหลากหลาย (Diversity) ปรากฏเด่นชัดและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทั้งอัตลักษณ์ เพศชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม (ฉันทหทัย อาจอ่ำ, 2558) ซึ่งนั่นก็หมายรวมถึงสังคมไทยด้วยเช่นกัน และเมื่อสังคมกลายเป็นพหุสังคม (Plural Society) มุมมองต่าง ๆ ของผู้คนในสังคมจึงเริ่มเปลี่ยนแปลง เกิดการยอมรับในความหลากหลายที่แตกต่างซึ่งกันและกันมากขึ้น แต่หากกล่าวถึงความหลากหลายทางเพศ (Gender Diversity) แล้ว กลับยังมีคนในสังคมอีกมากมายที่ยังคงรู้สึกไม่พอใจ ไม่ยอมรับ และมีทัศนคติในแง่ลบ ต่อกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQn+) อยู่ (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558) ถูกขับเบียดว่ากลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นกลุ่มคนที่มีรสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation) และอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) ที่แตกต่างไปจากบรรทัดฐานของสังคม ทำให้กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับอคติและเลือกปฏิบัติจากคนส่วนใหญ่ในสังคม รวมไปถึงการถูกกีดกันจากสิทธิต่าง ๆ ที่พึงจะได้รับจากรัฐสวัสดิการและการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายประเด็น อันส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการในประจำวันเป็นอย่างมาก

นอกจากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศยังถูกปฏิบัติซ้ำในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และสุขภาพอันก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม และความไม่เสมอภาคทางเพศ ซึ่งการลดปัญหาดังกล่าวนั้น สามารถทำได้ด้วยการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้เกิดนโยบายให้มีความคุ้มครองกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างเป็นรูปธรรมจากทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งภาครัฐเองก็ต้องให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 เนื้อความว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) และยังมี การผลักดัน พ.ร.บ. คู่ชีวิต ที่เข้าสู่สภาเพื่อให้เกิดกฎหมายรับรองและคุ้มครองสิทธิล่าสุดเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2566 จึงถือว่าเป็นหมุดหมายอันดีที่มีมติเห็นชอบถึง 369 เสียง แต่ที่ผ่านมายังไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและการกำหนดนโยบายต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเท่าที่ควร ซึ่งประเด็นดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการเข้าสู่วาระนโยบาย (Agenda Setting) ที่วงวิชาการด้านนโยบายสาธารณะในโลกตะวันตก โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจเมื่อเปรียบเทียบกับวงวิชาการไทย ที่ยังไม่ได้มีการกล่าวอ้างถึงประเด็นการเข้าสู่วาระนโยบายอย่างกว้างขวางมากนัก ซึ่งอาจจะมีบ้างแต่ยังไม่ได้นับถึงกระบวนการเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะ (Agenda Setting) อย่างชัดเจน หากเพียงใช้เพื่อเป็นทางผ่านเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เป็นหลัก หากแต่กระบวนการเข้าสู่นโยบายก็ไม่มีเพียงพอไปกว่ากัน (ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวินธุ์, 2558) เนื่องจากการศึกษาจุดกำเนิดของนโยบายสาธารณะ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของนโยบายสาธารณะทำให้ศึกษาเข้าใจที่มาที่ไปของนโยบายสาธารณะ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปวิเคราะห์ในกระบวนการนโยบายสาธารณะของความเสมอภาคทางเพศ

ทั้งนี้ การทำความเข้าใจต่อกระบวนการเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะ ผู้เขียนเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจแนวคิด พหุกระแส (Multiple Steams Model) ของจอห์น คิงตัน (Kingdon, J. W., 1984) ที่ถือว่า

เป็นกรอบความคิดสำคัญที่จะช่วยชี้ให้เห็นถึงกระบวนการเข้าสู่นโยบายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะแนวคิดนี้ได้แสดงให้เห็นตั้งแต่ความเป็นมาของนโยบายสาธารณะ อิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ รวมถึงตัวผู้ผลักดันนโยบายสาธารณะอีกด้วย

บทความนี้จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของที่น่าเอาแนวคิดพหุกระแสมาเพื่ออธิบายกระบวนการเข้าสู่นโยบายสาธารณะของความเสมอภาคทางเพศ ตั้งแต่ภาพรวม พัฒนาการไปจนถึงวิธีการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้มาใช้เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อช่วยให้เข้าใจและอธิบายกระบวนการเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะกับพหุกระแสของความเสมอภาคทางเพศดังกล่าวอย่างรอบด้านต่อไป

นโยบายกับนโยบายสาธารณะ: ความแตกต่างของที่มาและการนำไปใช้

ก่อนที่จะอธิบายกระบวนการเข้าสู่นโยบายสาธารณะนั้น ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงนิยามของคำว่า “นโยบาย” (Policy) กับคำว่า “นโยบายสาธารณะ” (Public Policy) เพื่อให้เข้าใจตรงกันและเพื่อทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและนโยบายสาธารณะเป็นเบื้องต้นก่อน เพื่อสร้างความเข้าใจในนิยามของทั้งสองคำนี้ ซึ่งการทบทวนวรรณกรรม ผู้เขียนพบว่า ทั้ง “นโยบาย” (Policy) และ “นโยบายสาธารณะ” (Public Policy) ต่างก็มีนักวิชาการทั้งไทยและต่างชาติจำนวนมากไม่น้อยได้ให้ความหมายไว้และมีความแตกต่างกันที่หลากหลายไปตามฐานคิดของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในทัศนะของคิงตันแล้ว คำว่า นโยบาย หมายถึง “ทางเลือกโดยทั่วไป” (Alternative) ส่วนคำว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง “ทางที่ถูกเลือกโดยผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง” เพื่อกำหนดนโยบาย เช่น รัฐสามารถให้ทางเลือกนโยบายได้ หากแต่นโยบายนั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการหรือผันเปลี่ยนเป็นการออกกฎหมายได้ เนื่องด้วยข้อรัฐธรรมนูญ หรือด้วยเหตุผลใดก็ตาม นโยบายก็ไม่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นนโยบายสาธารณะได้อย่างสมบูรณ์ สอดรับกับข้อเสนอของคิงตันที่ว่า นโยบาย คือ ทางเลือกในด้านนิติบัญญัติหรือกฎหมาย ที่ยังไม่ถึงเวลาในการพิจารณาขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) รวมถึงขั้นตอนของการบังคับใช้นโยบายหรือกฎหมายได้ (Enforcement)

การให้ความหมายดังกล่าวถือว่าเป็นความคิดเห็นนอกเหนือจากอดีต ด้วยในมุมมองของคิงตัน ที่ว่า “ทางเลือก” คือ กลุ่มของข้อมูลที่เป็นตัวเลือกที่หลากหลาย เพื่อใช้แก้ไขปัญหาโดยเฉพาะเจาะจงในขั้นตอนของการตัดสินใจนโยบาย โดยได้ย้ำว่า แม้ “ทางเลือก” มักแตกต่างกันออกไป แต่ก็ต้องสอดคล้องกับประเด็นในขั้นตอนของการตัดสินใจนโยบาย ซึ่งนั่นจะมี “ทางเลือกที่เป็นไปไม่ได้” และ “ทางเลือกที่เป็นไปได้” เกิดขึ้นหมายความว่า กลุ่มของแนวความคิดที่มีโครงสร้างอย่างชัดเจน เป็นเหตุเป็นผลและเป็นทางเลือกที่ได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ลักษณะเช่นนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นทางเลือกที่เป็นไปได้ทั้งสิ้น โดยก่อนที่จะเป็น “ทางเลือกที่เป็นไปได้” นั้นย่อมต้องผ่านกระบวนการและขั้นตอนเพื่อพิจารณาด้วยการตรวจสอบ การประเมินค่าใช้จ่าย ความเป็นไปได้ รวมถึงการรับฟังเสียงของประชาชนที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสีย และกลุ่มผลประโยชน์ด้วย (Kingdon, J. W., 1984)

ทัศนะข้างต้นของคิงตันสามารถเข้าใจได้ไม่ยากมากนัก ซึ่งนั่นเป็นเหตุจากการได้รับอิทธิพลของการศึกษาในประเด็นการเข้าสู่วาระนโยบาย (Agenda Setting) ทั้งยังสอดคล้องกับทัศนะของ คาร์ล ฟรีดริค (Friedrich, D. J., 1963) ที่มีการให้ความหมายตามมุมมองของตนเองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะไว้ว่าเป็น “กลุ่มของข้อคิดเห็นที่ถูกเสนอในประเด็นของแนวทางการปฏิบัติของกลุ่มคน บุคคล หรือรัฐบาล ภายใต้เงื่อนไขของสภาพปัจจัยต่าง ๆ ที่ปะกอบด้วย ปัญหา อุปสรรค และโอกาส การนำเสนอเสนอนโยบายนั้นก็เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณะชนและผลักดันให้สภาพของปัจจัยดังกล่าวแพ้วหาย อันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือให้เกิดการตระหนักถึงวัตถุประสงค์เริ่มแรกที่วางไว้” นอกจากนี้ วิลเลียม เจนกินส์ (Jenkins, W., 1978) ก็ยังให้ความหมายของนโยบายสาธารณะไปในทิศทางเดียวกันที่ว่าคือ “กลุ่มกระบวนการความคิดของการตัดสินใจในประเด็นใดประเด็น

หนึ่งที่เชื่อมโยงระหว่างกัน โดยมีนักการเมืองหรือผู้แสดงทางการเมืองเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกเป้าหมายและวิธีการอันนำไปสู่การบรรลุในสิ่งที่สาธารณะชนต้องการ”

จากนิยามตามทัศนะของนักวิชาการที่กล่าวมาถือได้ว่าให้ความสำคัญไปที่การศึกษาการเข้าสู่วาระนโยบายเป็นหลักและนำมาสู่ข้อสรุป สำหรับคำว่า “นโยบาย” หมายถึง กลุ่มของทางเลือกที่รัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐกำหนดขึ้น แต่ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติ ส่วน “นโยบายสาธารณะ” หมายถึง กลุ่มของทางเลือกที่รัฐบาล หรือหน่วยงานภาครัฐได้ผ่านกระบวนการตัดสินใจ หรือนำไปใช้ปฏิบัติให้แก่ประชาชนแล้ว อนึ่ง นอกเหนือที่ผู้เขียนได้เสนอ และสรุปนิยามของทั้งสองคำไว้แล้วข้างต้น หากแต่ผู้เขียนจะได้ขอกล่าวถึงนิยาม “นโยบายสาธารณะ” ของนักวิชาการท่านอื่นเพิ่มเติม เนื่องจากเป็นประเด็นที่สำคัญของบทความนี้ เพื่อให้ฉายภาพของมุมมองนโยบายสาธารณะอย่างหลากหลายมิติที่กว้างมากขึ้น โดยนิยามที่มีอยู่ ยังไม่มีนิยามใดที่วงวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ให้การยอมรับอย่างสมบูรณ์ทั้งหมด ดังนี้

โรมัส อาร์ ดาย กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ คือสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ สาเหตุที่ผลักดันให้รัฐบาลกระทำการบางอย่าง รวมถึงผลของความแตกต่างจากการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำการบางอย่าง (Dye, T. R. , 1972)

ไมเคิล คราฟท์ และสก็อตต์ เฟอร์ลอง นิยามว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่รัฐบาลได้ดำเนินการ (หรือไม่ดำเนินการ) เพื่อตอบสนองต่อปัญหาทางสังคม โดยอาจเป็นปัญหาที่มีเงื่อนไขไม่เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง และต้องได้รับการแทรกแซงจากรัฐบาล (Kraft, M. E. & Furlong, S. R., 2004)

ชาร์ล โคชราน และเอลัวอิส มาโลน กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ คือ การตัดสินใจของรัฐบาลและการกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะ (Cochran, C. L. & Malone, E. F., 2005)

มยรี อนุมานราชชน ได้ชี้ให้เห็นว่านโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรม การกระทำของรัฐบาล และมติการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล หมายถึงรวมถึง แนวทางในการกระทำของรัฐบาล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ (มยรี อนุมานราชชน, 2552)

สมบัติ อารังธัญวงศ์ กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ เป็นกิจกรรมที่รัฐบาลเลือกจะกระทำหรือไม่กระทำ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของรัฐในการจัดสรรกิจกรรมเพื่อตอบสนองค่านิยมของสังคมให้เกิดทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อต่อตรงกับกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2560)

วรเดช จันทรศร กล่าวว่า นโยบายสาธารณะมีรูปแบบอยู่ในฐานะอำนาจหรือมาตรการที่รัฐใช้ ผู้ปกครองใช้ ซึ่งมีใช้ที่ออกมาจากรัฐบาลฝ่ายเดียว (วรเดช จันทรศร, 2563)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า คำนียามล้วนแล้วแต่มุ่งเน้นไปที่ผู้แสดงของภาครัฐเป็นสิ่งสำคัญที่ว่าจะเลือกกระทำ หรือไม่กระทำกลุ่มกิจกรรม หรือกลุ่มของแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งหมดเพื่อประโยชน์และ/หรือส่งผลกระทบต่ออยู่ในทางตรงและทางอ้อมต่อประชาชนทั่วไปในภาพรวม อันแสดงให้เห็นถึงนัยยะของการนิยามที่แตกต่างหลากหลายไปตามฐานคิดของแต่ละบุคคล ดังนั้นผู้เขียนจึงขอสรุปว่านโยบายสาธารณะ หมายถึง การจัดสรรผลประโยชน์ หรือคุณค่าแก่สังคม ซึ่งกิจกรรมของระบบการเมืองนี้จะกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจสั่งการ ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเป็นผลมาจาก “การจัดสรรค่านิยมของสังคม” รวมไปถึงการตัดสินใจนโยบายใด ๆ ของรัฐบาลจะต้องคำนึงถึงค่านิยมและระบบความเชื่อของคนในสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

การเข้าสู่วาระนโยบาย: นิยาม จุดเริ่มต้นและพัฒนาการสู่แนวคิดพหุกระแสของความเสมอภาคทางเพศ

บทความนี้ได้ให้ความหมายของ “วาระ” (Agenda) ว่าเป็น กลุ่มของปัญหาที่อยู่ในรูปแบบรวมกันหรือการจัดกระจาย ผลลัพธ์ สัญลักษณ์ การเข้าใจสาเหตุ ซึ่งอาจหมายรวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ประกอบสร้างให้

เป็นปัญหาสาธารณะ อันนำไปสู่ความไม่ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน การเข้าสู่วาระนโยบาย (Agenda Setting) จึงหมายถึง การพัฒนาวาระให้เข้ามาอยู่ในความสนใจของสาธารณะชน เจ้าหน้าที่ของภาครัฐและผู้แสดงทางการเมืองเพื่อให้เห็นว่ากลุ่มของปัญหาดังกล่าวนั้นมีความสำคัญ และยังคงดำรงอยู่อย่างถาวรหรือต่อเนื่องในสังคม ทั้งยังอาจหมายรวมไปถึงการร่างกฎหมายก่อนส่งต่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาต่อไป (Birkland, T. A., 2005)

คำอธิบายข้างต้นสอดคล้องกับคิงตันที่ว่า “วาระนโยบาย” (Policy Agenda) คือ กลุ่มของหัวข้อหรือประเด็นปัญหาที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับประเด็นปัญหาเหล่านี้ได้ร่วมกันให้ความสนใจต่อกลุ่มของปัญหาหรือประเด็นปัญหาในแต่ละช่วงเวลา (Kingdon, J. W., 1984) โดยสามารถจำแนกวาระนโยบายออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ วาระนโยบายของรัฐ (Governmental Agenda) คือ กลุ่มของหัวข้อหรือประเด็นปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจของรัฐบาล ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ วาระการตัดสินใจ (Decision Agenda) คือ กลุ่มของหัวข้อหรือประเด็นปัญหาที่อยู่ในวาระนโยบายของรัฐบาล ซึ่งได้รับการพิจารณาให้ยังคงอยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลด้วยเช่นกัน (Kingdon, J. W., 1984) ซึ่งนั่นหมายรวมไปถึงประเด็นเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศที่ถือได้ว่าเป็นวาระนโยบายประเภทวาระการตัดสินใจ เนื่องจากประเด็นปัญหานี้ อยู่ในวาระนโยบายของรัฐบาลแล้ว กำลังอยู่ในช่วงอภิปรายเพื่อให้เกิดกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งก็ถือว่าเป็นนิมิตหมายอันดีที่สภามีเสียงเห็นชอบเป็นเอกฉันท์

“วาระ” เป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกระดับภาครัฐ ซึ่งในขณะเดียวกันประชาคมทุกภาคส่วนและทุกส่วนงานของรัฐบาลก็มีวาระต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรม โดยสามารถแบ่งระดับของวาระย่อยออกได้เป็น 5 ระดับ จากการประยุกต์แนวคิดของโรเจอร์ คอปป์ และชาลส์ เอลเดอร์ ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงระดับของวาระ (Levels of the Agenda)

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า วาระในระดับที่ใหญ่ที่สุดและมีอิทธิพลต่อกระบวนการของวาระอื่น ๆ คือ “ขอบเขตของวาระ” (Agenda Universe) ซึ่งความคิดที่หลากหลาย (Ideas) อาจถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นเพื่อถกเถียงกันในแง่ของสังคมหรือแม้แต่ในแง่ของระบบการเมือง โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยนั้นได้เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถแสดงออกทางความคิดได้ค่อนข้างมากและเป็นอิสระ แต่ด้วยความคิดหรือ

ประเด็นที่มีจำนวนมากนั้น จะมีเพียงบางความคิดหรือบางประเด็นที่ถูกหยิบขึ้นมาเป็นประเด็นถกเถียงในระดับของ “วาระระบบ” (Systematic Agenda) เท่านั้น แม้ว่าบางความคิดหรือบางประเด็นอาจจะถูกเพิกเฉยจากผู้ที่เกี่ยวข้องของรัฐบาลก็ตาม โดยวาระระบบประกอบด้วย ประเด็นปัญหาที่ประชาชนหรือประชาคมทางการเมืองเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชนที่เป็นข้อเสนอจากประชาชนเองและตั้งอยู่บนขอบเขตอำนาจที่รัฐบาลจะกระทำได้ ส่วน “วาระสถาบัน” (Institutional Agenda) คือ กลุ่มของประเด็นปัญหาที่มีความชัดเจนขึ้นเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือผู้แสดงทางการเมืองใช้ตัดสินใจประกอบ ทั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลาและทรัพยากรก็ทำให้วาระข้างต้นคงเหลือประเด็นปัญหาไว้ไม่มากนัก ก็สามารถเปลี่ยนจากวาระระบบเป็นวาระสถาบันได้โดยทันที อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสามารถยกประเด็นปัญหาที่กลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้องใน รัฐบาลสนใจ หรือมองเห็นว่ามีความเหมาะสมขึ้นมาก็ได้ และวาระดังกล่าวก็อาจกลายเป็น “วาระสถาบัน” (Institutional Agenda) ได้โดยทันที (ประสงค์ชัย เศรษฐสุริวิชัย, 2558)

ทั้งนี้ เมื่อกลุ่มความคิดหรือประเด็นปัญหาสาธารณะแปรผันจากวาระระบบสู่ระดับของวาระสถาบันแล้ว อาจจะแบบทันทีหรือตามกระบวนการ ก็อาจจะมียุทธศาสตร์ที่มีความเห็นต่างทางความคิดหาหนทางสกัดกั้นประเด็นปัญหาดังกล่าวให้ตกไปได้ในขั้นนี้หรืออาจเกิดการเจรจาต่อรองผลประโยชน์ก็เป็นได้ หากประเด็นปัญหาหรือกลุ่มความคิดผ่านวาระสถาบันโดยสมบูรณ์แล้วเข้าสู่ขั้นตอนต่อมา คือ “วาระตัดสินใจ” (Decision Agenda) เพื่อส่งต่อให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองได้ตัดสินใจว่าประเด็นปัญหาหรือกลุ่มความคิดดังกล่าวมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด มีข้อเสียอย่างไร โดยการพิจารณาดังกล่าวจะขอความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายต่อไป

อนึ่ง การเข้าสู่วาระนโยบายยังอาจเกิดขึ้นได้เมื่อประเด็นปัญหา และทางเลือกที่เป็นเสมือนทางออกนั้น ได้รับความสนใจหรือกระทั่งสูญเสียความสนใจจากสาธารณะชน และชนชั้นนำ ส่งผลให้เกิดกระบวนการแข่งขันของกลุ่มตัวแสดงต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าสู่วาระนโยบายอย่างมีนัยยะสำคัญ เพราะในสังคมหรือระบบการเมืองใดก็ตาม ผู้แสดงที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กระทั่งผู้แสดงที่เป็นปัจเจกบุคคล นักวิชาการ กลุ่มผลประโยชน์ ย่อมไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะเสนอทางเลือกให้บรรลุไปได้ทั้งหมด หรือแม้กระทั่งผลักดันให้แก่ปัญหาทั้งหมดพร้อมกันในเวลาเดียวได้ (Hilgartner, J. & Bosk, C., 1988) ด้วยเหตุนี้กลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องแย่งชิงพื้นที่เพื่อเสนอกลุ่มของปัญหาหรือประเด็นปัญหาของกลุ่มตนไปพร้อมกับประเด็นปัญหาอื่น ๆ อีกมากมายที่ร่วมเป็นส่วนแบ่งหนึ่งในพื้นที่อันจำกัดของวาระนโยบาย (Birkland, T. A., 2005) ท้ายที่สุด เมื่อวาระนโยบายได้รับความสนใจและกลายเป็นประเด็นปัญหาสาธารณะ วาระนโยบายจะมีลักษณะเป็นข้อเรียกร้องเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดการดำเนินการทางนโยบายสาธารณะในระบบการเมือง (Dye, T. R., 1972) ต่อไป ดังจะเห็นได้จากประเด็นปัญหาเรื่องความเสมอภาคทางเพศของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่เรียกร้องในสิทธิของกลุ่มตนเองจนกลายเป็นข้อเรียกร้องเชิงนโยบาย และได้รับความสนใจเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดนโยบายคู่ชีวิต เพื่อสร้างความเท่าเทียมของมนุษย์

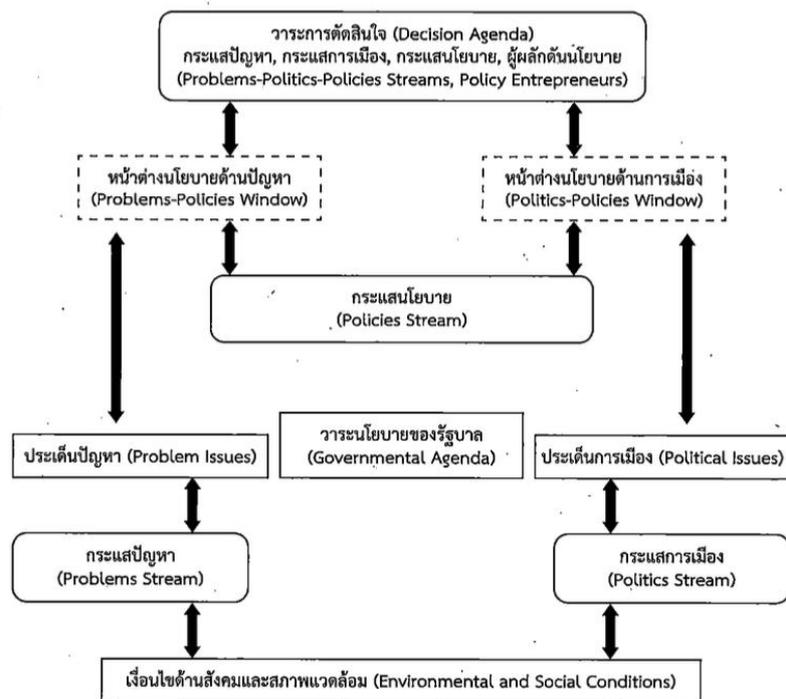
ตัวอย่างที่แสดงความซับซ้อนข้างต้นสามารถอ้างอิงจากผลการศึกษาของคิงด็อน ซึ่งจะส่งผลให้หน้าต่างแห่งโอกาสเปิดออกกลายเป็นนโยบายสาธารณะ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะตามทัศนะของคิงด็อน (Kingdon, J. W., 1984) ถือเป็นคำอธิบายที่มีคุณูปการต่อการอธิบายการข้ามผ่านวาระนโยบายของรัฐบาล (Government Agenda Box) มาสู่กล่องวาระนโยบายการตัดสินใจ (Decision Agenda Box) อย่างยิ่ง ในที่นี้จะได้อธิบายความของกระแสทั้งสาม ดังนี้

1. กระแสปัญหา (Problem Stream) คิงด็อน ไม่ได้นิยามคำว่า “กระแสปัญหา” โดยตรง เพียงแต่กำหนดเป็นกรอบสำหรับอภิปรายแบบกว้าง ๆ ไว้ว่า กระแสปัญหา คือ กระแสที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากผู้คนจำนวนหนึ่งในสังคมเกิดข้อกังวลจากการตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงหรือมาจากอิทธิพลบางอย่าง ซึ่งก่อให้เกิดการรับรู้และความรู้สึกร่วมกันของสาธารณะชน (Kingdon, J. W., 1984)

2. กระแสการเมือง (Political Steam) เป็นกระแสที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในระบบราชการและระบบการเมือง ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนการบริหารราชการแผ่นดิน พรรคการเมือง การเลือกตั้ง การลงมติ ซึ่งตัวอย่างทั้งหมดที่กล่าวมานั้น อาจส่งผลกระทบต่อเนื่องกับกระแสอื่น ๆ ด้วยในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้หากพิจารณากระแสการเมืองร่วมกับกระแสปัญหาที่พบว่า ทั้งสองกระแสมีอิทธิพลต่อการผลักดัน “สารนโยบาย” เป็นอย่างมากเพื่อเปิดหน้าต่างนโยบาย (Policy Window) ก่อนเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Decision Agenda) ภายในระบบเมือง (Kingdon, J. W., 1984)

3. กระแสนโยบาย (Policy Steam) เป็นกระแสที่เกิดขึ้นหลังจากกระแสปัญหาและกระแสการเมืองได้ร่วมผลักดันประเด็นวาระนโยบายดังกล่าวจนสามารถจัดระเบียบกลุ่มความคิดของวาระการตัดสินใจหรือระบุนโยบายละเอียดทางเลือกที่มีเพื่อใช้ในการตัดสินใจก่อนออกนโยบายอย่างเป็นทางการ ซึ่งคิงด็อนอุปมากระแสนโยบายดังเสมือนน้ำแกงก้นหม้อ คือ เมื่อถึงช่วงเวลาหนึ่งของกลุ่มความคิดจะตกตะกอนอยู่ในก้นหม้อเพื่อรอตัวช่วยมาทำปฏิกิริยากับน้ำแกง ซึ่งตัวช่วยดังกล่าวปรากฏในฐานะภาคินโยบายและรัฐบาล ว่าสุดแท้แต่นโยบายนั้นจะมีผู้ผลักดันนโยบาย (Policy Entrepreneurs) ให้เวียนว่ายอยู่ในน้ำแกงในลักษณะใด เพื่อให้ น้ำแกงนั้นร้อนทานได้ (Kingdon, J. W., 1984)

การที่หน้าต่างจะเปิดออกได้ก็มีพื้นฐานจากการแปรเปลี่ยนในกระแสการเมืองหรือเกิดปัญหาใหม่มาหันเหความสนใจของเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในกระแสการเมืองเรื่องการเลือกตั้งถือว่าสามารถนำไปสู่การปฏิรูปขบวนการเคลื่อนไหวที่ให้โอกาสกับกลุ่มที่มีอำนาจน้อยกว่าได้นำเสนอประเด็นปัญหาของกลุ่มตน (Birkland, T. A., 2005) ส่วนการเปลี่ยนแปลงในการบริหารราชการแผ่นดินนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นหน้าต่างที่มองเห็นได้ชัดเจนที่สุดในระบบนโยบายสาธารณะ (Kingdon, J. W., 1984) ซึ่งสามารถสรุปการเปลี่ยนแปลงสภาพของวาระนโยบายในทัศนะของคิงด็อน ได้ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพของวาระนโยบายตามทัศนะของคิงด็อน (Kingdon, J. W., 1984)

ทั้งหมดที่กล่าวชี้ให้เห็นว่าแนวคิดพหุกระแสของคิงด็อน เป็นกรอบแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์การเข้าสู่วาระนโยบาย (Agenda Setting) เนื่องจากสามารถอธิบายและเป็นการทำความเข้าใจตั้งแต่กระบวนการเข้าสู่วาระนโยบายจนกระทั่งกระบวนการจัดทำและดำเนินนโยบาย รวมถึงยังสามารถเข้าใจเหตุผลและที่มาที่ไปด้วยว่า เหตุใดทางเลือกนโยบายจึงได้รับและไม่ได้รับการพิจารณาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้แสดงทางการเมืองเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะ เพราะคำถามทั่วไปในการศึกษาของคิงด็อนเองก็มุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจความเป็นมาว่าด้วยเหตุใด กลุ่มปัญหาหรือประเด็นปัญหาจึงเข้ามาอยู่ในความสนใจของเจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงานให้เกิดทางเลือกต่อกลุ่มพวกเขาเกิดขึ้นได้อย่างไร การเข้าสู่วาระนโยบายของรัฐบาลเกิดขึ้นได้อย่างไร และด้วยเหตุใดเวลาในการทบทวนแนวคิดเรื่องนโยบายของรัฐบาลจึงเกิดขึ้นในช่วงการเข้าสู่วาระนโยบาย (Kingdon, J. W., 1984) อย่างไรก็ตามก่อนที่จะนำตัวแบบพหุกระแสมาวิเคราะห์กระบวนการเข้าสู่วาระนโยบายนั้น ผู้ศึกษาจำเป็นต้องพิจารณา “ความโน้มเอียงทางสังคม” (Societal Predisposition) อันหมายถึง ค่านิยมทางสังคม โครงสร้างทางการเมือง โครงสร้างรัฐธรรมนูญ และวัฒนธรรมการเมือง ซึ่งเป็นที่ไม่ควรละเลยจากบริบทของการศึกษารวมถึงการนำตัวแบบไปใช้ด้วย

สำหรับพหุกระแสทั้งสามของคิงด็อนนั้น สามารถชี้ให้เห็นถึงปัญหาของความเสมอภาคทางเพศจำเป็นที่จะต้องมีการขับเคลื่อนตั้งแต่ กระแสปัญหา (Problem Steam) กระแสนโยบาย (Policy Steam) และกระแสการเมือง (Political Steam) เมื่อหากทั้งสามกระแสนี้มาบรรจบกันจะด้วยเงื่อนไขและกิจกรรมของผู้ผลักดันนโยบาย (Policy Entrepreneurs) หรือจะเป็นเพราะการเกิดหน้าต่างนโยบาย (Policy Window) ขึ้นในสังคมทำให้เกิดการตัดสินใจหรือการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายขึ้น โดยประเด็นของความเสมอภาคทางเพศนั้นก็จะต้องดำเนินการภายใต้กระแสทั้งสามด้วยการขับเคลื่อนในกลุ่มของตนเอง เพื่อเรียกร้องความเสมอภาคและดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย อันจะนำไปสู่การเกิดนโยบายสาธารณะเพื่อกลุ่มของตนเองที่เรียกว่า “กลุ่มชายขอบ” ให้เกิดสิทธิอันเท่าเทียมกันของคำว่า “มนุษย์ชน”

วาระนโยบาย: กระบวนการตัดสินใจและกลไกผ่านสภาเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะเป็นกฎหมาย หรือการตัดสินใจของรัฐบาล หรือเรียกได้ว่าเป็นกิจกรรมของฝ่ายการเมือง ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ปัจจุบันที่มีความท้าทาย ยุ่งยาก และสลับซับซ้อนสูง ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ

ชยอนันต์ สมุทวณิช มองว่า ข้าราชการมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายเมื่อมีโอกาสเข้าไปดำรงตำแหน่งสำคัญในคณะรัฐมนตรี และตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ เนื่องจากสามารถสร้างบทบาททั้งสองด้าน คือ การเมืองและการบริหารในเวลาเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีบทบาททางการเมืองเพิ่มสูงขึ้น เพราะการเมืองเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและเป้าหมายของรัฐ หรือเรียกได้ว่าเชื่อมโยงกับการตัดสินใจในเชิงคุณค่า (value judgement) โดยตรง และปฏิเสธไม่ได้ว่า การตัดสินใจว่าควรดำเนินนโยบายเช่นนี้ เสมือนเป็นการยอมรับในนโยบายนั้นดีกว่าทางเลือกอื่น ๆ ขณะเดียวกันนักการเมืองสามารถอ้างความชอบธรรมในการเลือกและกำหนดคุณค่าเหล่านั้นได้ อันเนื่องมาจากพวกเขาเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน เป็นผู้กลั่นกรอง รวมถึงสะท้อนปัญหา ความต้องการ และเจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่ที่ตนเองได้รับการเลือกตั้ง (ชยอนันต์ สมุทวณิช, 2545)

การกำหนดนโยบายสาธารณะในประเทศไทยมีปัจจัยวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง หากการกำหนดนโยบายเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับวัฒนธรรมทางการเมือง ย่อมส่งผลให้นโยบายสาธารณะนั้นนำไปปฏิบัติได้ด้วยดี บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ในมุมกลับกัน ถ้านโยบายขัดแย้งอย่างรุนแรงกับวัฒนธรรมทางการเมือง ย่อมเกิดการต่อต้านจากประชาชน ส่วนองค์กรหลักมี

หลากหลาย ฝ่ายที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายตามกฎหมาย เช่น คณะรัฐมนตรี รัฐสภา ตุลาการ กระทรวง รวมถึงองค์การและบุคคลที่มีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ สื่อมวลชน พรรคการเมือง ประชาชนทั่วไป ตลอดจนหน่วยราชการอื่นที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย

อุทัย เลาหวิเชียร กล่าวไว้ว่า วิชารัฐประศาสนศาสตร์เป็นการบริหารงานภาครัฐที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการเมือง เดิมมองว่า ฝ่ายบริหารเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ แต่ปัจจุบันฝ่ายบริหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งเท่ากับว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายการเมือง (อุทัย เลาหวิเชียร, 2550) จากประเด็นดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การกำหนดนโยบายมีความสัมพันธ์กับระบบการเมือง และระบบการเมืองที่แตกต่างกันมีผลต่อการกำหนดนโยบาย โดยครอบคลุมทั้งในส่วนวัตถุประสงค์ของนโยบาย ค่านิยม และบทบาทของผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ก่อนปี พ.ศ. 2475 ที่ประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย มีการปกครองในลักษณะผู้ปกครองคนเดียว (monarchy) หรือคณะบุคคล (aristocracy) ที่กุมอำนาจทั้งในทางบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ระบบราชการมีลักษณะเป็นระบบราชการแบบผู้นำมีอำนาจเหนือระบบราชการ (ruler-dominated bureaucracy) หลังจากปี พ.ศ. 2475 มีลักษณะเป็นแบบอำมาตยาธิปไตย (bureaucratic elite system) โดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 จนถึงปัจจุบัน

ในระยะหลังการกำหนดนโยบายสาธารณะไม่ได้จำกัดอยู่ที่ฝ่ายการเมือง ข้าราชการระดับสูง หรือส่วนกลางเท่านั้น แต่ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับชุมชน ท้องถิ่นมีความตื่นตัวในเรื่องดังกล่าวมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีความเชื่อที่ว่า ตนในฐานะคนในพื้นที่ย่อมเข้าใจปัญหา และความต้องการของตนเองดีที่สุด ในอีกด้านหนึ่งไม่ต้องการรอคอยความหวัง ความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว โดยสามารถอธิบายหลักการดำเนินนโยบายของรัฐที่จำเป็นจะต้องสร้างความรู้และหาหลักการที่จะลดเงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ อีกนัยหนึ่งของการกำหนดนโยบายของรัฐต้องมุ่งสู่ความสำเร็จ การบรรลุผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาให้ได้ในระยะยาว สามารถแก้ไขปัญหาหรือรักษาโรคร้ายได้ สามารถประกันความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ซึ่ง วรเดช จันทรรคร ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของรัฐไว้ 20 หลัก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (วรเดช จันทรรคร, 2564)

หลักที่ 1 การคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ตลอดจนแนวทางการสร้างการยอมรับอันจะส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

หลักที่ 2 การพิจารณาถึงมาตรการของนโยบาย เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลของการแก้ไขปัญหา

หลักที่ 3 การนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อเพิ่มโอกาสที่นโยบายนั้นจะประสบความสำเร็จในการนำไปสู่การปฏิบัติที่สูงขึ้น

หลักที่ 4 การออกแบบพลังในการบังคับใช้อย่างเหมาะสมและเอื้อต่อความสำเร็จของนโยบายอย่างยั่งยืน

หลักที่ 5 ต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายต่าง ๆ ของประเทศและกำหนดเป้าหมายในการนำไปปฏิบัติให้ชัดเจนต่อความสำเร็จ

หลักที่ 6 การกำหนดภารกิจและความรับผิดชอบ รวมถึงความพร้อมที่จะรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่ร่วมดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างชัดเจน

หลักที่ 7 มีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

หลักที่ 8 มีการตรวจสอบหรือระบบติดตามและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

หลักที่ 9 ให้รางวัลหรือลงโทษแก่ผู้ที่มีความร่วมมือและไม่ร่วมมือ

หลักที่ 10 ต้องมีการระบุผลที่ชัดเจนและครอบคลุมอย่างมีเหตุผล

หลักที่ 11 โครงสร้างของก่านโยบายไปปฏิบัติมีผลต่อความสำเร็จ ดังนั้นจึงควรมีการออกแบบโครงสร้างของการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับประเภทและลักษณะของนโยบาย

หลักที่ 12 หากมีการกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะทำให้เกิดโอกาสที่การนำนโยบายไปปฏิบัติจะสัมฤทธิ์ผลดีขึ้น

หลักที่ 13 การแสวงหาทรัพยากรและการจัดสรรงบประมาณให้ถึงผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายจะทำให้มีนโยบายมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงขึ้น

หลักที่ 14 การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและมิติของสถานที่ที่มีความก้าวหน้าเข้ามามีส่วนร่วม

หลักที่ 15 การให้ประชาชนมีส่วนร่วม

หลักที่ 16 การกระทำที่มีความซับซ้อน จะนำมาซึ่งความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

หลักที่ 17 การสร้างเครือข่ายสนับสนุน

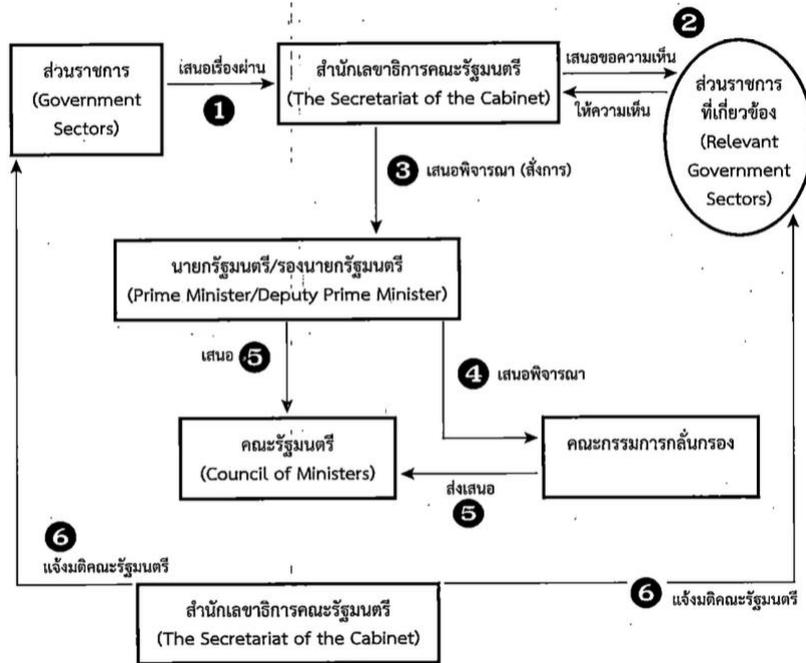
หลักที่ 18 การกำหนดให้ผู้นำทางความคิดเกิดความร่วมมือ

หลักที่ 19 การสร้างภาวะผู้นำในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

หลักที่ 20 การยุตินโยบายหรือการแก้ไขปรับปรุงนโยบาย

จะเห็นว่าหลักในการดำเนินนโยบายข้างต้นที่กล่าวมานั้น เป็นหลักการที่จะพัฒนาให้ก่อเกิดนโยบายสาธารณะอันจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะในประเทศไทย มีความเป็นมาอย่างยาวนานก่อนปี 2475 และมีความสัมพันธ์กับทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายการบริหาร รวมถึงภาคส่วนต่าง ๆ อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะในระดับชุมชน ท้องถิ่นมีความตื่นตัว ตื่นรู้กับปัญหาของตนเอง และลุกขึ้นมาจัดการตนเอง ร่วมกันกำหนดทิศทางเดินให้กับตนเองในหลาย ๆ พื้นที่ ฉะนั้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจึงแตกต่างจากภาพเดิม ๆ ที่รู้และเข้าใจมาโดยตลอดว่านโยบายสาธารณะกำหนดจากฝ่ายการเมือง หรือข้าราชการระดับสูงเท่านั้น ขณะเดียวกันการกำหนดนโยบายค่านึงถึงปัจจัยโดยรอบ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง และปัจจัยทางเศรษฐกิจอย่างรอบด้าน ด้วยการนำปัญหาต่าง ๆ เข้าสู่วาระนโยบาย เพื่อให้ได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนที่ถือว่าเป็นพลเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของความเสมอภาคทางเพศของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ เพราะกลุ่มคนเหล่านี้ยังถูกมองว่าเป็นพลเมืองเพศชายขอบที่ยังมิได้รับการยอมรับและสิทธิต่าง ๆ เมื่อเทียบเท่ากับเพศตามโครงสร้างของสังคม

กระบวนการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีได้เริ่มต้นจากการนำประเด็นปัญหาเข้าสู่กระบวนการเพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นชอบจากส่วนงานที่เกี่ยวข้องตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 ที่ระบุวาระการเข้าสู่ขั้นตอนการตัดสินใจ (Decision Agenda) โดยสามารถสรุปได้ 6 ขั้นตอนสำคัญ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงกระบวนการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีไทย (ผู้ประสานงานคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา, 2556)

จากภาพที่ 3 สามารถอธิบายขั้นตอนแต่ละขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเสนอเรื่องของส่วนราชการ โดยส่วนราชการมีการนำเสนอเรื่องผ่านสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี เพื่อตรวจสอบตามกระบวนการของหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาที่ว่าด้วยการเสนอเรื่องและสารการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 และระเบียบอันว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 ซึ่งมีหมายรวมถึงเรื่องที่เสนอมีความเห็นของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีครบถ้วนหรือไม่ เพื่อทางสำนักเลขาธิการรัฐมนตรีจะได้มีการกำหนดวันที่หมายว่าจักนำเรื่องเสนอในส่วนราชการต่อไป (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2549)

ขั้นตอนที่ 2 การขอความเห็นจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยความเห็นนั้นมีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ร่วมกับความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ อันจะนำมาซึ่งการพิจารณา ในเหตุการณ์ที่ส่วนราชการยังมิได้จัดทำข้อคิดเห็น ทางสำนักเลขาธิการรัฐมนตรีจะเป็นผู้ดำเนินการพร้อมกับกำหนดวันเพื่อขอให้ตอบด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การเสนอนายกรัฐมนตรี/รองนายกรัฐมนตรี พิจารณาสั่งการ เมื่อส่วนราชการได้ความคิดเห็นครบถ้วนแล้ว หรือมีครบแต่เป็นประเด็นเร่งด่วน สำนักเลขาธิการรัฐมนตรีสามารถสรุปเรื่องพร้อมข้อคิดเห็นที่ตอบมาจากส่วนราชการ ร่วมกับข้อวิเคราะห์ของสำนักเลขาธิการรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี เพื่อสั่งการโดยสำนักเลขาธิการรัฐมนตรี

ขั้นตอนที่ 4 การเสนอต่อคณะกรรมการกลั่นกรอง การเสนอนโยบายเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องได้รับการเห็นชอบอย่างถี่ถ้วน สำนักเลขาธิการรัฐมนตรีอาจได้รับการสั่งการส่งเรื่องต่อไปยังฝ่ายเลขาธิการคณะกรรมการกลั่นกรอง เพื่อจัดประชุมพิจารณาแล้วส่งผลต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี ทางนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบอำนาจจากนายกรัฐมนตรีสามารถสั่งการให้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีโดยตรงได้

ขั้นตอนที่ 6 แจ่มมติคณะรัฐมนตรี เมื่อสิ้นสุดของการประชุม ทางสำนักเลขาธิการรัฐมนตรีจะดำเนินการจัดทำมติคณะรัฐมนตรี พร้อมกับจัดทำสรุปรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งให้คณะรัฐมนตรี

จะเห็นได้ว่ากระบวนการสุดท้ายของการเข้าสู่วาระนโยบาย คือ การตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี ที่เป็นผลจากการประชุมที่ออกมาจากมติคณะรัฐมนตรี อันเป็นผลของการตัดสินใจร่วมกันของคณะรัฐมนตรีในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งประเด็นของการเข้าสู่วาระนโยบายของความเสมอภาคทางเพศที่เป็นพหุกระแส นั้น ย่อมเข้าสู่กระบวนการต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ เพื่อให้เกิดมติเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีและส่วนงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปสู่การเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

สรุป

ในกระบวนการเกิดขึ้นของ “นโยบายสาธารณะ” การเข้าสู่วาระนโยบาย (Agenda Setting) ถือเป็นขั้นตอนต้นทางอย่างแรกสุด จากการศึกษาแนวคิดพหุกระแส (Multiple Steams Model) ของ จอห์น คิงด็อน ที่นำกระแสทั้งสามมาใช้ศึกษาโดยวิเคราะห์ ซึ่งต่างก็เป็นอิสระต่อกันที่ประกอบด้วย กระแสปัญหา กระแสการเมือง และกระแสนโยบาย เมื่อใดก็ตามที่กระแสทั้งสามมาบรรจบกัน และได้รับการสนับสนุนจากผู้ผลักดันนโยบาย (Policy Entrepreneurs) ผู้แสดงทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว หน้าต่างนโยบายที่เป็นประเด็นปัญหาหรือกลุ่มปัญหาที่เปิดออกเพื่อนำไปสู่การริบวาระนโยบายก่อนนำไปสู่ขั้นตอนสุดท้ายที่คิงด็อนเรียกว่า “วาระการตัดสินใจ” (Decision Agenda) ทั้งนี้หากเทียบเคียงกับกระบวนการเข้าสู่วาระนโยบายในบริบทการเมืองไทยโดยฝ่ายบริหาร ก็หมายความว่าถึงขั้นตอนการตัดสินใจและพิจารณาในรัฐสภาของคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาประเด็นต่าง ๆ อันส่งผลต่อการบริหารราชการแผ่นดินที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสาธารณะชน ซึ่งประเด็นของความเสมอภาคทางเพศของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศก็ได้มีการขับเคลื่อนวาระนโยบาย อันจะนำไปสู่การเกิดของนโยบายสาธารณะเพื่อกลุ่มของตนเองที่ถูกเรียกว่า “กลุ่มชายขอบ” ให้เกิดสิทธิอันเท่าเทียมของคำว่า “มนุษย์ชน”

เอกสารอ้างอิง

- ฉันททัตย์ อาจ่อ. (2558). ความแตกต่างหลากหลายในอาเซียน: ข้อเสนอห้าแนวคิดสำคัญในการพัฒนาประชาคมอาเซียน. ใน อารี จำปากลาง, ปัทมา ว่าพัฒนพงศ์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์ (บรรณาธิการ), ประชากรและสังคม 2558: ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558. (พิมพ์ครั้งที่ 1), (หน้า 65-82). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2545). ปฏิรูประบบราชการ. กรุงเทพมหานคร: บ้านพระอาทิตย์.
- ประสงค์ชัย เศรษฐสุริวิชัย. (2558). การศึกษาการเข้าสู่วาระนโยบาย: วิเคราะห์ตัวแบบพหุกระแสและการนำไปใช้. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 3(7), 301-311.
- ผู้ประสานงานคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา. (2556). การพัฒนาระบบการประสานงานในภารกิจคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา. กรุงเทพมหานคร: สำนักผู้ประสานงานคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา.
- พิมลพรรณ อิศรภักดี. (2558). ต่างวัยต่างทัศนคติต่อความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย. ใน อารี จำปากลาง, ปัทมา ว่าพัฒนพงศ์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์ (บรรณาธิการ), ประชากรและสังคม 2558: ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558. (พิมพ์ครั้งที่ 1), (หน้า 45-63). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มยุรี อนุমানราชชน. (2552). นโยบายสาธารณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: เอกซ์เปอร์เน็ท.
- วรเดช จันทรศร. (2563). รัฐประศาสนศาสตร์: ศาสตร์และศิลป์ของการบริหารราชการแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิตากสินเพื่อพัฒนาการศึกษา.

- วรเดช จันทรศร. (2564). หลักการกำหนดนโยบายของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิตากสินเพื่อพัฒนาการศึกษา.
- สมบัติ ฉำรงธัญวงศ์. (2560). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. (พิมพ์ครั้งที่ 29). กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2549). แนวทางการปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 และระเบียบว่าด้วยวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- อุทัย เลหาวิเชียร. (2550). รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพมหานคร: ทีพี เอ็น เฟลส.
- Birkland, T. A. (2005). *An Introduction to the Policy Process: Theories, Concept, and Model of Public Policy Making*. (2nd ed.). Armonk, New York: M.E. Sharpe.
- Cochran, C. L. & Malone, E. F. (2005). *Public Policy: Perspective and Choices*. London: Lynne Rienner.
- Dye, T. R. . (1972). *Understanding Public Policy*. Englewood Cliffs. NJ: Prentice-Hall.
- Friedrich, D. J. (1963). *Man and His Government*. New York: McGraw-Hill.
- Hilgartner, J. & Bosk, C. (1988). The Rise and Fall of Social Problems: A Public Arenas Model. *American Journal of Sociology*, 94(1), 53-78.
- Jenkins, W. (1978). *Policy Analysis: A Political and Organizational Perspective*. London: Martin Robertson.
- Kingdon, J. W. (1984). *Agendas, Alternatives, and Public Policies*. Boston: Little, Brown.
- Kraft, M. E. & Furlong, S. R. (2004). *Public Policy: Politic Analysis and Alternative*. Washington D.C.: CQ.

ผลของโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางต่อความสามารถ
ในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักร่วมกับ
การติดตามผลผ่านระบบทางไกล*

THE EFFECTS OF INTERMEDIATE CARE REHABILITATION PROGRAMS ON THE
ABILITY OF HIP FRACTURE PATIENTS TO PERFORM DAILY ACTIVITIES WITH
REMOTE FOLLOW-UP

อัญชลิกา อยู่แท้กุล¹, กิตติศักดิ์ สวรรยาวิสุทธิ์², ลภัสกานต์ ปิติเรืองสิทธิ์³, อรวรีย์ อิงคเตชะ⁴, กมลมาลย์ พลโยธา^{4*}

Anchalika Uthaekul¹, Kittisak Sawayawisuth², Lapassakarn Pitiruangsit³, Onwaree Ingkatacha⁴, Kamonmarl Polyotha^{4*}

¹งานกายภาพบำบัด กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู โรงพยาบาลนางรอง บุรีรัมย์ ประเทศไทย

¹Physical Medicine and Rehabilitation, Nangrong Hospital, Buriram, Thailand

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น ประเทศไทย

²Faculty of Medicine, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand

³งานกายภาพบำบัด กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู โรงพยาบาลบุรีรัมย์ บุรีรัมย์ ประเทศไทย

³Physical Medicine and Rehabilitation, Buriram Hospital, Buriram, Thailand

⁴คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย

⁴Faculty of Sport Science, Burapha University, Chon Buri, Thailand

*Corresponding author E-mail: kamonmarl@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางต่อความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของผู้ป่วยกระดูกสะโพกหัก ในการใช้โปรแกรมการฟื้นฟูฯ ร่วมกับการติดตามผลผ่านระบบทางไกล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะกระดูกสะโพกหัก ที่ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลนางรอง จำนวนทั้งสิ้น 60 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย คือ กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการฟื้นฟูฯ ร่วมกับการติดตามผลผ่านระบบทางไกล จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการฟื้นฟูฯ เท่านั้น จำนวน 30 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน มีค่าความเชื่อมั่น 0.9 และโปรแกรมการฟื้นฟูฯ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีภาวะกระดูกหักบริเวณ intertrochanteric of femur มากกว่า neck of femur คิดเป็นร้อยละ 63.3 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการประเมินความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังทำการทดลอง พบว่า ระดับคะแนนความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของทั้งสองกลุ่ม มีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$ และเมื่อทำการเปรียบเทียบการประเมินความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ สรุปว่าผู้ป่วยที่เข้าร่วมโปรแกรมการฟื้นฟูฯ ร่วมกับการติดตามผลผ่านระบบทางไกลอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันดีขึ้นกว่าผู้ป่วยที่เข้าร่วมการโปรแกรมการฟื้นฟูฯ

คำสำคัญ: การฟื้นฟูสมรรถภาพ, ผู้ป่วยระยะกลาง, ผู้ป่วยกระดูกสะโพกหัก, การติดตามผลผ่านระบบทางไกล, ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวัน

Abstract

The objective of this study was to compare the effects of intermediate rehabilitation programs on the ability of patients with hip fractures to perform daily activities. The study used rehabilitation programs combined with remote follow-up. The sample consisted of 60 elderly patients with hip fractures who were admitted to Nang Rong Hospital. The sample was divided into two groups using simple random sampling: the experimental group, which participated in the rehabilitation program combined with remote follow-up, and the control group, which participated in the rehabilitation program only. The research tools used were a daily activity assessment tool with a reliability of 0.9 and rehabilitation programs. The results showed that both groups of samples had a higher incidence of intertrochanteric femur fractures than neck of femur fractures, accounting for 63.3%. When comparing the daily activity assessments of the experimental and control groups before and after the experiment, it was found that the daily activity scores of both groups increased significantly at $p < .05$. When comparing the daily activity assessments between the experimental and control groups, it was found that the experimental group had better daily activity ability than the control group, with a statistically significant difference at $p < .05$. In conclusion, patients who participated in rehabilitation programs combined with remote follow-up regularly had better daily activity ability than patients who participated in rehabilitation programs only.

Keywords: Rehabilitation, Intermediate Care Patient, Hip Fracture Patients, Remote Follow-up, Ability to Perform Daily Activities

บทนำ

การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลาง หรือ Intermediate care ตามนโยบายแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service plan) ได้ดำเนินการตั้งแต่ปี 2561 ครอบคลุมผู้ป่วย 3 กลุ่มโรค คือ โรคหลอดเลือดสมอง การบาดเจ็บที่สมอง และการบาดเจ็บทางไขสันหลัง ซึ่งในปี 2565 ได้มีนโยบายขยายให้ครอบคลุมกลุ่มผู้ป่วยกระดูกสะโพกหัก (Fragility hip fracture) อันเนื่องมาจากภัยอันตรายชนิดไม่รุนแรง (สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2565) ภาวะกระดูกสะโพกหัก (hip fracture) ในผู้สูงอายุ เป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญของระบบสาธารณสุข ทั้งในระดับโลกและในประเทศไทย โดยมีการประมาณการว่าในแต่ละปีมีผู้สูงอายุมากกว่า 4.5 ล้านคนทั่วโลกที่เกิดทุพพลภาพจากการเกิดกระดูกสะโพกหัก และมีการคาดการณ์ว่าจำนวนผู้ป่วยกระดูกสะโพกหัก จะสะสมเพิ่มขึ้นจนเป็น 21 ล้านคน ในอีก 30 ปีข้างหน้า (Cheung, C. L., et al., 2018) สำหรับประเทศไทยมีอุบัติการณ์ของการเกิดกระดูกข้อสะโพกหักจากการหักซ้ำ ร้อยละ 10 และกระดูกส่วนอื่น ๆ ร้อยละ 12 - 20 ซึ่งปัญหากระดูกสะโพกหักเป็นภาวะสำคัญแก่ผู้ป่วย ครอบครัว และโรงพยาบาลร้อยละ 25 เสียชีวิตภายใน 1 ปี ร้อยละ 40 ไม่สามารถเดินได้ปกติมากกว่าร้อยละ 80 ต้องการคนดูแลช่วยทำกิจวัตรประจำวันร้อยละ 10 - 20 นอนติดเตียงภายใน 1 ปี (ภัททิรา เวียงคำ และคณะ, 2565) ส่งผลให้เกิดภาวะทุพพลภาพ เกิดภาวะแทรกซ้อนจากการนอนติดเตียง ความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

ลดลง เช่น การเข้าห้องน้ำ การเคลื่อนย้ายตัว การยืนและการเดิน เป็นต้น จากการคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะมีอัตราผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.1 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 31.4 ในปี 2583 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจาก 12 ล้านคน เป็น 20.5 ล้านคน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีการคาดว่าในประเทศไทยจะมีผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักเพิ่มขึ้นอีกอย่างน้อย 3 เท่าตัวในอีก 30 ปีข้างหน้า (Thambiah, S. C. & Yeap, S. S., 2020)

การฟื้นฟูสภาพหลังการผ่าตัดที่ถูกต้องเหมาะสม การดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักในระยะเวลาที่เหมาะสมมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการช่วยฟื้นคืนสภาพสู่ภาวะปกติ ป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ และลดความพิการถาวรที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้ป่วยกลุ่มนี้ได้ การพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยสำหรับผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยพื้นฐานตามที่องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกอบกับในปีงบประมาณ 2560 กระทรวงสาธารณสุขได้มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการจัดระบบบริการสุขภาพ (service plan) (ธนาวรรณ แสนปัญญา และคณะ, 2564) ซึ่งได้กล่าวถึงมิติการพัฒนากิจกรรมที่จะให้บริการ โดยเสนอเพื่อพัฒนาระบบการทำงานที่สหสาขาในการดูแลรักษาผู้ป่วยร่วมกัน โปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพทางไกล (Tele-rehabilitation) จึงเป็นทางเลือกของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย โดยเป็นการเข้ารับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายของผู้ป่วยเองที่บ้าน ซึ่งจะมีการติดตาม ข้อมูลและรายละเอียดของการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยกับผู้จัดทำโปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพ ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (วุฒิชัย แซ่ฉิน, 2565) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางไกลทำให้ผู้ป่วยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการจากระยะไกลและสามารถใช้ทั้งเพื่อประเมินผู้ป่วยและให้การบำบัดทางการแพทย์ที่ใช้การฟื้นฟูสมรรถภาพทางไกล ได้แก่ การฟื้นฟูทางกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด พยาธิวิทยาภาษาพูดโสตวิทยาและจิตวิทยา เป็นต้น รูปแบบที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ เว็บไซต์ การประชุมผ่านวิดีโอสายโทรศัพท์ วิดีโอโฟนและหน้าเว็บที่มีแอปพลิเคชันอินเทอร์เน็ตที่หลากหลาย ลักษณะที่มองเห็นได้ของเทคโนโลยีการฟื้นฟูสมรรถภาพทางไกลจำกัดประเภทของบริการฟื้นฟูสมรรถภาพที่สามารถให้บริการได้ (สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

จากข้อมูล Service plan สาขาออร์โธปิดิกส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักในอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปที่มีสาเหตุจากภัยอันตรายที่ไม่รุนแรงในปี 2560, 2561 และ 2562 มีจำนวน 269, 208 และ 213 ราย ตามลำดับ ขณะที่โรงพยาบาลนางรอง มีแนวโน้มผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักในอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปที่มีสาเหตุจากภัยอันตรายที่ไม่รุนแรงเพิ่มขึ้น ในปี 2660, 2661 และ 2562 มีจำนวน 81, 60 และ 69 ราย ตามลำดับ ในปี 2563 - 2566 มีผู้ป่วยเพิ่มขึ้น เฉลี่ย 232 ราย/ปี ผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักที่นอนรักษาตัวในโรงพยาบาลนางรอง แพทย์จะส่งปรึกษานักกายภาพบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ดีขึ้น ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนหรือความพิการตามมาได้ จากการศึกษาข้อมูลที่ผ่านมา พบว่า ผู้ป่วยมีข้อจำกัดในการฟื้นฟูสภาพเมื่อถูกจำหน่ายจากโรงพยาบาลเนื่องจาก ผู้ป่วยส่วนใหญ่อายุมากมีข้อจำกัดในการเรียนรู้ จดจำ ไม่มีคนดูแล และมัก พบว่า ขาดการจดจำข้อปฏิบัติตัวจากนักกายภาพบำบัด ที่ให้ความรู้ระหว่างที่นอนรักษาที่โรงพยาบาล ทำให้ขาดการฟื้นฟูสภาพต่อเนื่องเมื่อกลับไปอยู่ที่บ้านได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในการให้บริการฟื้นฟูผู้ป่วยกระดูกสะโพกหัก โดยเปรียบเทียบความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางสำหรับผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักในชุมชนกับการให้บริการผ่านทางระบบการสื่อสารทางไกล เพื่อให้เป็นข้อมูลแนวทางบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยให้สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ดีขึ้น พร้อมปรับปรุงคุณภาพการรักษารักษาผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักของโรงพยาบาลนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางต่อความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของผู้ป่วยกระดูกสะโพกหัก ในการใช้โปรแกรมการฟื้นฟูฯ ร่วมกับการติดตามผลผ่านระบบทางไกล

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะกระดูกสะโพกหัก เข้ามาได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลนางรอง จำนวน 60 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) ประกอบด้วย

1. ผู้ร่วมการศึกษาอายุตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไป
2. เป็นผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักกรายใหม่ที่มาได้รับการรักษาในโรงพยาบาลนางรอง
3. ผู้ร่วมการศึกษาควรมีการเข้าถึงบริการฟื้นฟูทางกายภาพในชุมชนในพื้นที่ท้องถิ่นของพวกเขา
4. ผู้ร่วมการศึกษาควรมีการเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำเป็น (เช่น การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต, สมาร์ทโฟน, คอมพิวเตอร์) เพื่อใช้บริการฟื้นฟูทางกายภาพผ่านทางระบบการสื่อสารทางไกล
5. ผู้ร่วมการศึกษาควรมีความถนัดในการใช้ภาษาเพียงพอเพื่อเข้าใจและสื่อสารระหว่างการฟื้นฟูทางกายภาพ
6. ผู้ร่วมการศึกษาควรแสดงความเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการฟื้นฟูทางกายภาพทั้งในชุมชนและผ่านระบบการสื่อสารทางไกล

เกณฑ์คัดออก (Exclusion Criteria) ประกอบด้วย

1. บุคคลที่อายุต่ำกว่า 50 ปี
2. ผู้ร่วมกิจกรรมที่มีโรครุนแรง เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นส่วนร่วมในกิจกรรมฟื้นฟูทางกายภาพอย่างเต็มที่
3. บุคคลที่มีปัญหาทางสติปัญญาสำคัญหรือไม่สามารถเข้าใจและปฏิบัติตามคำแนะนำในช่วงการฟื้นฟูได้
4. ผู้ร่วมกิจกรรมที่ไม่มีความสามารถในการใช้ภาษาเพียงพอที่จะเข้าใจและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในช่วงการฟื้นฟู
5. บุคคลที่ไม่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำเป็น (เช่น การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต, สมาร์ทโฟน, คอมพิวเตอร์) เพื่อเข้าร่วมในการให้บริการฟื้นฟูทางกายภาพผ่านทางระบบการสื่อสารทางไกล
6. บุคคลที่ไม่แสดงความเต็มใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมฟื้นฟูทางกายภาพบำบัดในชุมชนและการให้บริการฟื้นฟูทางกายภาพผ่านทางระบบการสื่อสารทางไกล

โดยใช้โปรแกรมคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) จากการคำนวณหาค่า effect size = 0.5 ค่าแอลฟา = .05 และ ค่า power of test = 0.8 โดยโปรแกรม G*3 power analysis (Faul, F. L., et al., 2007) เลือกการคำนวณให้สอดคล้องกับการออกแบบวิธีวิจัยได้ผลลัพธ์จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 52 คน แต่ในการวิจัยนี้ได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คนเพื่อป้องกันการขาดหายของกลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมวิจัยถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย คือ กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่ได้รับการฟื้นฟูทางกายภาพบำบัดผ่านทางระบบการสื่อสารทางไกล จำนวน 30 คน (เพศชาย 7 คน อายุเฉลี่ย 78.63 ± 11.04 ปี เพศหญิง 23 คน อายุเฉลี่ย 82.03 ± 8.74 ปี) และกลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ได้รับการฟื้นฟูทางกายภาพบำบัด ในชุมชนเท่านั้น จำนวน 30 คน (เพศชาย 8 คน อายุเฉลี่ย 69.08 ± 6.88 ปี เพศหญิง 22 คน อายุเฉลี่ย 79.96 ± 10.49 ปี) ผู้เข้าร่วม

โครงการวิจัยจะได้รับการชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์โครงการวิจัย กระบวนการและขั้นตอนการวิจัย รวมถึงประโยชน์ของโครงการวิจัย สมัครใจเข้าร่วมโครงการโดยลงนามในเอกสารยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ (Informed Consent Form)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบประเมินความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (The Barthel Index of Activities Daily Living: ADL) (สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2565) มีค่าความเชื่อมั่น 0.9 (Hobart, I., et al., 2001) เป็นการวัดความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีทั้งหมด 10 หมวด คะแนนเต็ม 20 คะแนน คะแนนยิ่งมากจะแสดงถึงสามารถช่วยเหลือตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวันได้มาก และ 2) โปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางต่อความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของผู้ป่วยกระดูกสะโพกหัก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน จากผู้มารับบริการทางกายภาพบำบัดที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้าแล้วทำการประเมินกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การตรวจร่างกายทางกายภาพบำบัด และแบบประเมิน ADL จากนั้นมีการออกแบบโปรแกรมฟื้นฟู แก่กลุ่มตัวอย่างรายบุคคล มีการติดตามผลการฟื้นฟูด้วยการลงชุมชน ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยมีระยะเวลาในการประเมินความก้าวหน้า 6 เดือน ดังนี้

1. กลุ่มทดลอง มีการสอนวิธีการดูแลตนเอง การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันรูปแบบต่าง ๆ จากนั้นจะออกแบบโปรแกรมการฟื้นฟู เป็นรายบุคคล กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตามโปรแกรมที่ออกแบบเป็นประจำสม่ำเสมอ และผู้วิจัยจะมีการติดตามความก้าวหน้าผ่านทางระบบการสื่อสารทางไกลในแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น การโทรศัพท์ การวิดีโอคอล แอปพลิเคชันไลน์ เป็นต้น อย่างสม่ำเสมอ

2. กลุ่มควบคุม มีการสอนวิธีการดูแลตนเอง การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันรูปแบบต่าง ๆ จากนั้นจะออกแบบโปรแกรมฟื้นฟู เป็นรายบุคคล กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตามโปรแกรมที่ออกแบบเป็นประจำสม่ำเสมอ และผู้วิจัยจะมีการติดตามความก้าวหน้าด้วยการลงชุมชนตามรอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างมาดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร คือ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวัน โดยใช้สถิติ Paired t-test เปรียบเทียบภายในกลุ่มและใช้สถิติ Independent t-test เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลนางรอง ใบรับรองเลขที่ NR 2023-012 มีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มีการระบุชื่อนามสกุล แผลผลการวิจัยเป็นภาพรวมและแนะนำเสนอรายงานการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น โดยมีเอกสารชี้แจงคำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัย ชี้แจงสิทธิให้ทราบว่าเป็นอิสระในการตัดสินใจจะเข้าร่วมในการวิจัยหรือไม่เข้าร่วมก็ตาม ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานปกติ

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน เป็นเพศชาย 7 คน มีอายุเฉลี่ย 78.63 ± 11.04 ปี และเพศหญิง 23 คน มีอายุเฉลี่ย 82.03 ± 8.74 ปี และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน เป็นเพศชาย 8 คน มีอายุเฉลี่ย 69.08 ± 6.88 ปี และเพศหญิง 22 คน มีอายุเฉลี่ย 79.96 ± 10.49 ปี

ตารางที่ 1 ตำแหน่งการบาดเจ็บ ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	ตำแหน่งที่บาดเจ็บ			
	Fracture neck of femur	ร้อยละ	Fracture intertrochanteric of femur	ร้อยละ
กลุ่มทดลอง (n = 30)	15	50.0	15	50.0
กลุ่มควบคุม (n = 30)	7	23.4	23	76.6

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง (n = 60) มีภาวะกระดูกหักบริเวณ intertrochanteric of femur มากกว่า neck of femur คิดเป็นร้อยละ 63.3 โดยในกลุ่มทดลองตำแหน่งที่บาดเจ็บมีจำนวนเท่ากัน แต่ในกลุ่มควบคุม มีตำแหน่งการบาดเจ็บส่วนใหญ่จะอยู่ที่ intertrochanteric of femur คิดเป็นร้อยละ 76.6

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวัน (ADL) ก่อน - หลัง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

	Pre-Test	Post-Test	t	p
กลุ่มทดลอง	6.97 ± 3.05	12.17 ± 4.87	-6.645	< .001*
กลุ่มควบคุม	8.33 ± 2.04	10.59 ± 2.98	-4.263	< .001*

จากตารางที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบการประเมินความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ระดับคะแนนความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวัน มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวัน (ADL) ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

		M ± S.D.	t	p
pre	กลุ่มทดลอง	6.97 ± 3.05	1.930	> .05
	กลุ่มควบคุม	8.33 ± 2.04		
post	กลุ่มทดลอง	12.17 ± 4.87	-1.452	< .05*
	กลุ่มควบคุม	10.59 ± 2.98		

จากตารางที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบการประเมินความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันระหว่างกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการฟื้นฟู ไม่แตกต่างกัน แต่ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฟื้นฟู ในกลุ่มควบคุม และการเข้าร่วมโปรแกรมการฟื้นฟู ร่วมกับติดตามผลผ่านระบบทางไกลอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ ในกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = < .05$)

อภิปรายผล

การศึกษาผลของโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางต่อความสามารถ ในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักร่วมกับการติดตามผลผ่านระบบทางไกล โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการเก็บข้อมูล รวมถึงสิทธิ์ที่กลุ่มตัวอย่างจะตอบรับหรือปฏิเสธ แจกแบบสอบถาม และบันทึกการประเมินกิจวัตรประจำ มีนัยกายภาพบำบัดประเมินกิจวัตรประจำวันของผู้ป่วยและตรวจประเมินด้านการเคลื่อนไหว เพื่อวางแผนฟื้นฟูสมรรถภาพ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับผู้ป่วยกระดูกสะโพกหัก ให้แก่ผู้ป่วยและญาติหรือผู้ดูแล มีการติดตามเยี่ยมบ้านต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 6 เดือน พบว่า การประเมินความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยใช้เครื่องมือ ADL ภายในกลุ่ม พบว่า ก่อนเริ่มต้นการเข้ารับโปรแกรมการฟื้นฟูฯ ทั้ง 2 กลุ่มมีค่าคะแนน ADL 6.97 และ 8.33 ตามลำดับ เป็นกลุ่มติดบ้าน (มีคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 5 - 11 คะแนน) สามารถช่วยเหลือตนเองทำกิจวัตรประจำวันได้บ้าง ดูแลตนเองได้บ้าง ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง เมื่อติดตามหลังการเข้ารับโปรแกรมการฟื้นฟูฯ 6 เดือน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนน ADL เพิ่มขึ้น โดยในกลุ่มทดลองมีคะแนน ADL 12.17 เป็นกลุ่มติดสังคม (คะแนนมากกว่า 12 ขึ้นไป) สามารถพึ่งตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชนและสังคมได้ ขณะที่กลุ่มควบคุม มีคะแนน ADL 10.59 เป็นกลุ่มติดบ้าน (มีคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 5 - 11 คะแนน) สามารถช่วยเหลือตนเองทำกิจวัตรประจำวันได้บ้าง ดูแลตนเองได้บ้าง ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักเมื่อได้รับการบำบัดจากนักกายภาพบำบัดตนเอง มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นใกล้เคียงปกติ ทั้งนี้ โปรแกรมการฟื้นฟูฯ นี้มีการให้ความรู้ที่มีการจัดกลุ่มเนื้อหาชัดเจน ทั้งทำทางการเคลื่อนไหว การบริหารร่างกาย การป้องกันการติดเชื้อ และการสังเกตอาการผิดปกติ ซึ่งจำเป็นสำหรับการฟื้นฟูสภาพ ร่วมกับการฝึกปฏิบัติที่มีครอบครัวสนับสนุน และใช้เวลาในการฝึกจนผู้ปฏิบัติมั่นใจ สอดคล้องกลับการศึกษาของ สุภาพร ศรีพิมาน และคณะ ที่พบว่า ภายหลังจากใช้โปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยผ่าตัดกระดูกสะโพก กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย ความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเอง และพฤติกรรมดูแลตนเอง สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยผ่าตัดกระดูกสะโพก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สุภาพร ศรีพิมาน และคณะ, 2563) อีกทั้งงานวิจัยของ ธนพร รัตนธรรมวัฒน์ และทัศนาศูววรรณะปกรณ์ ที่ทำการศึกษาค้นคว้าผลของโปรแกรมการจัดการตนเองของบุคคลและครอบครัวต่อความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายผู้สูงอายุกระดูกสะโพกหัก และพบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายของผู้สูงอายุกระดูกสะโพกหักภายหลังจากได้รับโปรแกรมสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ (ธนพร รัตนธรรมวัฒน์ และทัศนาศูววรรณะปกรณ์, 2561) เช่นเดียวกับการศึกษาของ พรธิดา ชื่นบาน และคณะ พบว่า การพัฒนารูปแบบการพยาบาลผู้สูงอายุกระดูกสะโพกหักที่ได้รับการผ่าตัดโดยการให้ความรู้ในการดูแลตนเองหลังการผ่าตัด ผู้สูงอายุกระดูกสะโพกหักมีความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันดีขึ้น รวมถึงภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัดที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พรธิดา ชื่นบาน และคณะ, 2564) และเป็นไปในทางเดียวกันกับ ภัททิรา เวียงคำ และคณะ ที่พบว่า กลุ่มที่ใช้โปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพหลังผ่าตัดในผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ภัททิรา เวียงคำ และคณะ, 2565)

สำหรับการเปรียบเทียบความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวัน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า การเข้าร่วมโปรแกรมการฟื้นฟูฯ ร่วมกับการติดตามผลผ่านระบบทางไกลอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันดีกว่าที่ลงเยี่ยมในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า การให้การติดตามผลการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยโปรแกรมการฟื้นฟูฯ ร่วมกับการติดตามผลผ่านระบบทางไกล สามารถช่วยให้ผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันดีขึ้น ทั้งนี้ ในการติดตามความก้าวหน้าผ่านทางระบบการสื่อสารทางไกลในแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น การโทรศัพท์ การวิดีโอคอล แอปพลิเคชันไลน์ เป็นต้น อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้ป่วยเกิดความสะดวกในการสอบถามข้อมูลในระหว่างการบำบัด

ฟื้นฟู สามารถตอบข้อซักถามได้อย่างทันท่วงที ประกอบกับมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ร่วมด้วยจึงทำให้ผู้ป่วยเกิดความเข้าใจได้ง่าย และสามารถปฏิบัติโปรแกรมการฟื้นฟู ได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ Gilboa, Y., et al. ที่ศึกษาการฟื้นฟูสมรรถภาพทางไกลเพื่อปรับปรุงสมรรถภาพและลดการเจ็บป่วยสำหรับผู้ที่มีภาวะกระดูกสะโพกหัก มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพทางไกลกับการเยี่ยมบ้านในชุมชนของผู้สูงอายุที่มีภาวะกระดูกสะโพกหัก โดยทำการประเมินความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวัน คุณภาพชีวิต และอาการซึมเศร้า พบว่า การใช้โปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพทางไกลมีผลดีกว่าการเยี่ยมบ้านในชุมชน โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบในด้านของสภาพเศรษฐกิจ ความง่ายต่อการติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ดูแล และสามารถได้รับคำปรึกษาอย่างทันท่วงที (Gilboa, Y., et al., 2019) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Wu, W. Y., et al. ที่ทำการศึกษาประสิทธิผลทางคลินิกของโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพทางไกลที่บ้านในผู้ป่วยสูงอายุกระดูกสะโพกหลังการเปลี่ยนข้อสะโพกทั้งหมด โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ใช้ระบบการสื่อสารที่ครอบคลุมการใช้งานทั้งการโทรศัพท์ สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ กับกลุ่มที่ใช้เพียงการโทรศัพท์สอบถาม จากการศึกษาพบว่า การใช้โปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพทางไกลที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมด้วย มีผลดีมากกว่าการใช้การสอบถามเพียงโทรศัพท์อย่างเดียว ซึ่งไม่เพียงแต่การใช้สื่อสังคมออนไลน์จะสามารถช่วยส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายภาพของผู้ป่วยเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทเชิงบวกในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตและการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ทำให้แนวคิดและวิธีการใหม่ในการฟื้นฟูทางคลินิกได้อีกด้วย (Wu, W. Y., et al., 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสวี ให้ศิริกุล ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายในผู้ป่วยระยะกลางผ่านระบบไลน์ออฟฟิตเซียล พบว่า ผู้ป่วยระยะกลางสามารถเพิ่มศักยภาพและความรู้ของผู้ดูแลผู้ป่วยระยะกลางเมื่อกลับไปฟื้นฟูผู้ป่วยที่บ้าน ด้วยการดูวิดีโอเพื่อทบทวนความรู้แล้วนำไปปฏิบัติได้บ่อยเท่าที่ต้องการสามารถแนะนำต่อบุคคลในครอบครัว และเป็นช่องทางในติดต่อสอบถามปัญหาระหว่างผู้ดูแลกับบุคลากรสาธารณสุขผ่านทางข้อความ เมื่อผู้ดูแลมีความรู้ความมั่นใจในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย จะช่วยป้องกันภาวะแทรกซ้อน และส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน ช่วยเหลือตนเองได้เพิ่มขึ้นลดการพึ่งพาผู้อื่น ลดภาวะพิการได้ (มนัสวี ให้ศิริกุล, 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางต่อความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักร่วมกับการติดตามผลผ่านระบบทางไกลได้ผลดีว่าการฟื้นฟูด้วยโปรแกรมฟื้นฟูฯ แต่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักสามารถทบทวนความรู้ ดูวิธีการบำบัด และสอบถามข้อสงสัย ติดต่อผู้ดูแลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันดีขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเองได้เพิ่มขึ้น เป็นการลดการพึ่งพาผู้อื่น ลดและป้องกันไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อน ที่อาจจะนำไปสู่ภาวะพิการและเสียชีวิตได้ หากผู้สนใจนำไปพัฒนาต่อยอด ควรทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลลัพธ์ทางคลินิกในระยะยาวหรือศึกษาเชิงคุณภาพของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางต่อความสามารถในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันของผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักร่วมกับ การติดตามผลผ่านระบบทางไกล และควรพัฒนาเป็นระบบการให้บริการผ่านทางระบบการสื่อสารทางไกล และสร้างโปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางสำหรับผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักที่มีความเป็นมาตรฐานและใช้งานได้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณงานกายภาพบำบัด กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู โรงพยาบาลนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ที่สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ทำโครงการวิจัยผลลัพธ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลางสำหรับผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักในชุมชน ควบคู่กับการให้บริการฟื้นฟูทางกายภาพผ่านทางระบบการสื่อสารทางไกลนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชนพร รัตนารธรรมวัฒน์ และทัศนาศูววรรณปกรณ์. (2561). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองของบุคคล และครอบครัวต่อความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายของผู้สูงอายุกระดูกสะโพกหัก. วารสารพยาบาล ตำรวจ, 10(2), 289-295.
- ชนาวรรณ แสนปัญญา และคณะ. (2564). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการดูแลผู้ป่วยระยะกลางกลุ่มผู้สูงอายุกระดูกสะโพกหักที่ได้รับการผ่าตัด. วารสารโรงพยาบาลแพร์, 29(2), 15-33.
- พรธิดา ชื่นบาน และคณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบการพยาบาลผู้สูงอายุกระดูกสะโพกหัก ที่ได้รับการผ่าตัดผ่านช่องทางดาวน์ โรงพยาบาลแพร์. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 31(3), 70-84.
- ภัททิรา เวียงคำ และคณะ. (2565). ประสิทธิภาพของโปรแกรม Phrae FLS เพื่อลดอุบัติการณ์กระดูกหักซ้ำในผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักโรงพยาบาลแพร์. วารสารโรงพยาบาลแพร์, 30(1), 112-126.
- มนัสวี ให้ศิริกุล. (2566). การพัฒนาระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายในผู้ป่วยระยะกลางผ่านระบบไลน์ออฟฟิตเซียล. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์, 38(1), 219-227.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2563). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤษภาคม 2565 จาก <https://thaitgri.org/?p=39772&fbclid=IwAR0pCopDX2ZdTb3LCTbsdhV1JSJ-Llcs5KBhK-Su6Z6KU->
- วุฒิชัย แซ่ฉิน. (2565). ผลของโปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพแบบทางไกลที่มีการติดตามต่อเนื่องรายสัปดาห์ในผู้ป่วยที่หายจากภาวะปอดอักเสบจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ 2019. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอายุรศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภพร ศรีพิมาน และคณะ. (2563). ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองต่อความรู้ การรับรู้ความสามารถ และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยผ่าตัดกระดูกสะโพก ห่อผู้ป่วยศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ โรงพยาบาลสงขลา. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี, 3(2), 149-165.
- สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2565). คู่มือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยระยะกลาง สำหรับผู้ป่วยกระดูกสะโพกหัก สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan). กรุงเทพมหานคร: สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- Cheung, C. L., et al. (2018). An updated hip fracture projection in Asia: The Asian Federation of Osteoporosis Societies study. Osteoporosis Sarcopenia, 4(1), 16-21.
- Faul, F. L., et al. (2007). G*Power 3: A Flexible Statistical Power Analysis Program for the Social, Behavioral, and Biomedical Sciences. Behavior Research Methods, 39(2), 175-191.
- Gilboa, Y., et al. (2019). Effectiveness of a tele-rehabilitation intervention to improve performance and reduce morbidity for people post hip fracture-study protocol for a randomized controlled trial. Journal of BMC Geriatrics, 19(135), 1-9.
- Hobart, I., et al. (2001). The five item Barthel index. Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry, 71(2), 225-230.

- Thambiah, S. C. & Yeap, S. S. (2020). Osteoporosis in South- East Asian Countries. The Cincial Biochemist Reviews, 41(1), 29-40.
- Wu, W. Y., et al. (2022). Clinical Effectiveness of Home-Based Telerehabilitation Program for Geriatric Hip Fracture Following Total Hip Replacement. Orthopaedic Surgery, 15(2), 423-431.

รูปแบบการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร
พัฒนาจากต้นแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์*
BANGKOK TOURISM NETWORK COMMUNICATION FRAMEWORK DEVELOPED FROM
THE PROTOTYPE OF THE ZURICH TOURISM NETWORK SWITZERLAND

กิจอุดม เสือเจริญ*, กานต์ บุญศิริ, วิทยาธร ท่อแก้ว, สมาน งามสนธิ
Kidudom Suacharoen*, Kam Boonsiri, Wittayatorn Torkaew, Sman Ngamsanit
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: autumnohm@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ 2) สภาพปัญหาและความต้องการการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร 3) จัดทำข้อเสนอรูปแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครโดยพัฒนาจากต้นแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้นำและนักวิชาการเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ 2) กลุ่มผู้นำและนักวิชาการเครือข่ายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สามารถสร้างและรักษาความสัมพันธ์เครือข่ายด้วยโครงสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทุกภาคส่วนเท่าเทียม ผ่านนโยบาย พันธกิจ แผนและการปฏิบัติการสื่อสารที่เหมาะสมถูกต้อง การติดตามประเมินผลการสื่อสารสม่ำเสมอ เครือข่ายยึดหลักความซื่อสัตย์โปร่งใสค่านึงถึงประโยชน์สูงสุดที่ได้รับร่วมกัน 2) สภาพปัญหาและความต้องการการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ไม่มีนโยบาย พันธกิจ แผน การปฏิบัติการสื่อสารที่ชัดเจน ไม่เหมาะสม ขาดความสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน การติดตามประเมินผลการสื่อสารมีความผิดพลาด ไม่อาจสร้างและรักษาความสัมพันธ์ให้เกิดโครงสร้างเครือข่ายเป็นรูปธรรมได้ 3) จัดทำข้อเสนอฯ ทุกภาคส่วนควรมีเวทีร่วมกันกำหนดนโยบาย พันธกิจ แผนและการปฏิบัติการสื่อสารในทิศทางเดียวกันตามบริบทการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร เพื่อสามารถสร้างและรักษาความสัมพันธ์เกิดโครงสร้างเครือข่ายร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรมยั่งยืนได้ และพบผลลัพธ์หลักการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยว การสื่อสารแบบมีหุ้นส่วน 7 ประการ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการรวมเครือข่ายการท่องเที่ยว สามารถเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและสามารถประยุกต์ใช้ในหน่วยงานอื่นต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสาร, เครือข่ายการท่องเที่ยว, การสร้างเครือข่าย, การพัฒนาต้นแบบเครือข่าย, การท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims to investigate: 1) The communication management patterns of the Zurich Tourism Network, Switzerland 2) The problems and communication management needs

of the Bangkok tourism network 3) Develop a proposal for a communication management model for the Bangkok tourism network based on the model used in the Zurich Tourism Network, Switzerland. The research is qualitative in nature and involves in-depth interviews with two main groups of key informants: 1) leaders and experts in the Zurich tourism network, Switzerland; and 2) leaders and experts in the Bangkok tourism network. Data analysis is conducted by generating conclusions. The research findings: 1) The communication management pattern in Zurich Tourism network, Switzerland, can effectively establish and maintain network relationships. This is achieved through a network structure that links all components equally, guided by policies, missions, plans, and appropriate communication practices. Regular communication assessments ensure consistency. The network emphasizes principles of integrity and transparency, considering mutual benefits. 2) The problems and communication management needs of The Bangkok tourism network are characterized by a lack of clear policies, missions, plans, and communication practices. This results in an unsuitable communication environment, with a lack of alignment between organizational units. Communication assessments are error-prone, hindering the creation and maintenance of effective network relationships. 3) The proposal suggests that all sectors should collaboratively establish unified policies, missions, plans, and communication practices aligned with the context of tourism in Bangkok. This collaborative effort aims to create and maintain sustainable network relationships. The emphasis is on creating a network structure that promotes collaboration, ensuring long-term mutual cooperation among sectors. The main outcome is the PARTNER Communication model for tourism network management, consisting of seven components, aiming for maximum efficiency in networking for tourism, enhancing competitiveness, and adaptability for future use in other organizations.

Keywords: Communication Framework, Network Communication, Building Networks, Development of Network Models, Bangkok Tourism Network

บทนำ

การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งผลให้ตามเป้าประสงค์ในทิศทางความสำเร็จของเครือข่ายที่มีพันธกิจร่วมกัน โดยก่อนสถานการณ์โควิด 19 เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของไทยมีรายได้มากถึงร้อยละ 17 ของ GDP (ณิชากัทร สุรวฒนานนท์, 2562) โดยอาศัยการสื่อสารประชาสัมพันธ์จนสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ทว่าช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 ที่ผ่านมา กรุงเทพมหานครเมืองนำเที่ยวอันดับ 1 ของเอเชียแปซิฟิก (Business Traveler Asia Pacific, 2022) สูญเสียรายได้สูงกว่า 2 พันล้านบาทในช่วงระยะเวลาเพียง 1 ปี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) แต่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ กลับสามารถเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจขึ้นเป็นอันดับ 1 ของโลก และรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว อันดับ 4 ของโลก ซึ่งไทยรั้งอยู่ที่อันดับที่ 31 ของโลก (World Economic Forum, 2021)

งานวิจัยช่วงก่อนหน้าสถานการณ์โควิด APAC Snow Brand Study สะท้อนให้เห็นกิจกรรมการจำหน่าย Swiss Travel Pass ของหน่วยงานเครือข่ายสภาการท่องเที่ยวสวิตเซอร์แลนด์ (Switzerland Tourism) เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวตลาดเอเชีย มียอดจำหน่ายสูงถึง 400 เพลอร์เซ็นต์ เป็นปัจจัยส่วนสำคัญที่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจ

เพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสวิตเซอร์แลนด์และเมืองซูริคซึ่งเป็นเมืองเอกของสวิตเซอร์แลนด์ได้เป็นอย่างมาก (APAC Snow Brand Study, 2019) หลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ภาพรวมเศรษฐกิจสวิตเซอร์แลนด์ฟื้นตัวเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากเดือนมิถุนายน 2564 เติบโตอยู่ที่ร้อยละ 3.2 จากที่คาดการณ์ไว้ว่าจะเติบโตร้อยละ 3.6 นับว่ายังสูงกว่าอัตราการเติบโตเฉลี่ยโดยปกติของเศรษฐกิจสวิตเซอร์แลนด์ (Tanakorn, 2021) เนื่องจากถูกขับเคลื่อนภายใต้ความร่วมมือการบริหารนโยบายขับเคลื่อนพันธกิจด้านการท่องเที่ยวของสภาการท่องเที่ยวสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งในระดับท้องถิ่น การท่องเที่ยวซูริค (Zurich Tourism) มีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนกว่า 36 พันมิตร (Zurich Tourism, 2023) เกิดกิจกรรมจากการรวมตัวเครือข่ายสามารถรักษาและพัฒนาขีดความสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ส่งผลต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยว (Srisawa, T., 2021)

ประเทศไทยภายใต้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันด้านการท่องเที่ยววางหมุดหมายโดยตั้งทัศนคติให้เกิดกระบวนการร่วมมือกันอย่างเท่าเทียมไว้ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ปรึบแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2564 - 2565) ให้สอดคล้องในสถานการณ์การระบาดโควิด19 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน นำไปสู่การทบทวนนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การสื่อสารสร้างการรับรู้จากทุกภาคส่วนในระบบเครือข่าย (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) การสร้างความร่วมมือกัน ผ่านการสื่อสารประสานความร่วมมือระหว่างทุกองค์กรหน่วยงานในห่วงโซ่อุปทานให้สามารถทำงานประสานร่วมมืออำนวยความสะดวกเสริมสร้างสนับสนุนให้แกกันและกันสามารถส่งผลดีต่อภาคการท่องเที่ยวทั้งระบบของประเทศไทยในช่วงวิกฤต (ศุภลักษณ์ ศรีวิไล และรุ่งเรือง ทองศรี, 2564) (แนวทางความสำเร็จจากการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริค ประเทศสวิตเซอร์แลนด์นั้นสามารถเป็นต้นแบบความสำเร็จของเมืองในระดับโลกที่นำมาปรับใช้กับบริบทพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ยังไม่มีรูปแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยตรง เพื่อนำมาเป็นต้นแบบสำหรับการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยว การศึกษาให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นคุณค่าในการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างหน่วยงานองค์กรการท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยว สามารถจัดระบบกระบวนการผสมผสานเครือข่ายเพื่อกำหนดกิจกรรมขับเคลื่อนผลักดันห่วงโซ่คุณภาพการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวจากทั้งภายในประเทศและส่งเสริมการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ เสริมสร้างและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร และประเทศให้เป็นไปตามแผนแม่บทการพัฒนาประเทศ การปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอรูปแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครโดยพัฒนาจากต้นแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครพัฒนาจากต้นแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์และเกี่ยวข้องกับเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 17 คน ได้แก่ 1) ผู้นำและนักวิชาการเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ตัวแทนการท่องเที่ยวเมืองซูริค ตัวแทนกลุ่มผู้ให้บริการ ตัวแทนพันธมิตรระดับ

ภูมิภาค ตัวแทนสมาคมและชมรมการท่องเที่ยวชวริค ตัวแทนพันธมิตรหลัก ตัวแทนการท่องเที่ยวสวีตเซอร์แลนด์ นักวิชาการการสื่อสารและการท่องเที่ยวสวีตเซอร์แลนด์ 2) ผู้นำและนักวิชาการเครือข่ายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน ประกอบด้วย อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรรมการการท่องเที่ยววุฒิสภา ตัวแทนภาคเอกชนด้านเครือข่ายการท่องเที่ยว นักวิชาการการสื่อสารและการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร นักสื่อสารการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือการวิจัย ครั้งนี้ ใช้แบบการสัมภาษณ์บุคคลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth Interview) จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองชวริคประเทศสวีตเซอร์แลนด์และเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ผ่านเครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งคำถามที่มุ่งให้ได้คำตอบตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้มากที่สุด และตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักในต่างประเทศ และแบบสัมภาษณ์ภาษาไทยสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักในประเทศไทย เป็นวิธีการสนทนาเพื่อค้นหาหรือขอคำตอบจากผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นรายบุคคล แบบสัมภาษณ์ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ให้ข้อมูลชาวต่างชาติและภาษาไทยสำหรับผู้ให้ข้อมูลชาวไทย ที่ออกแบบให้ครอบคลุมหัวข้อเรื่องของการวิจัย โดยมุ่งให้ได้คำตอบที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด กระบวนการตั้งคำถามผ่านการสัมภาษณ์นี้จะมุ่งค้นหาข้อเท็จจริงจนกว่าข้อมูลพอเพียงครบถ้วนต่อการนำไปวิเคราะห์หรืออธิบายผลการศึกษ และการสังเคราะห์สิ่งใหม่ของการสื่อสารที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

สำหรับตัวแบบสอบถามจะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) ประกอบด้วยชุดคำถามปลายเปิด รวม 2 ชุด แบ่งตามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อค้นหาคำตอบและความคิดเห็นอันเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ซึ่งรวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางหรือวิธีการใหม่ๆในกระบวนการจัดการการสื่อสารของเครือข่ายที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ กระบวนการขั้นตอนการสัมภาษณ์แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ใช้การพูดคุย สอบถาม ตั้งข้อสังเกต เพื่อเสริมข้อมูลที่ค้นพบ แต่ต้องการความกระจ่างยิ่งขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมและออกแบบตามวัตถุประสงค์โดยคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทั้งนี้ เมื่อได้รับข้อแนะนำแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องตามคำแนะนำ แล้วจึงดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงอุปนัย (Analytic Induction) ใช้การวิเคราะห์ตีความข้อมูลเชิงพรรณนา โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ในข้อ 1 - 3 มุ่งจับประเด็นวิเคราะห์รูปแบบการจัดการการสื่อสาร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาแจกแจงและจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา การตีความ การสรุปหรือการโยงเข้าสู่กรอบความคิดทฤษฎีแล้วอธิบายตามวัตถุประสงค์ แต่ละข้อเกี่ยวกับ การสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองชวริคประเทศสวีตเซอร์แลนด์และเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี การจัดระเบียบข้อมูล การแสดงข้อมูล การหาข้อสรุป การตีความโดยสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถมองเห็นได้ เช่น ระหว่างองค์กรในเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองชวริคประเทศสวีตเซอร์แลนด์ มีการดำเนินการ อะไร อย่างไร มีความหมายอย่างไร เป็นต้น โดยจะมุ่งพิจารณาที่ กระบวนการสื่อสาร (Process) และวิธีการ (Method) การจัดการการสื่อสาร กิจกรรม (Activities) ของเครือข่าย เพื่อนำสู่การประมวลผลข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ว่า ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้มี รูปแบบอย่างไร มีผลกระทบอย่างไรบ้าง ตามบริบทที่เกิดขึ้น เมื่อได้ข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ แล้ว จึงนำข้อมูลดังกล่าวมาตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัย หาข้อสรุปเชิงประยุกต์กระบวนการวิเคราะห์ (Mile & Huberman, 1994) ก่อนนำมาสรุปผลการศึกษา พร้อมเสนอข้อเสนอสำหรับการจัดการการสื่อสารเครือข่ายหรือการสร้างข้อเสนอสำหรับการจัดการการสื่อสารเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์

เครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สามารถจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยว ตามองค์ประกอบดังนี้

1.1 นโยบายการสื่อสาร มีการกำหนดนโยบายการสื่อสารที่มุ่งเน้นนโยบายที่ตอบสนองต่อการร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความเข้มแข็ง โดยประยุกต์เอานวัตกรรมที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการสื่อสารเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายเกิดความทันสมัย มั่นคง ยั่งยืน ยาวนาน จากการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.2 พันธกิจการสื่อสาร มุ่งเน้นให้เกิดการตระหนักรู้ในการรับรู้ของทุกภาคส่วนที่เข้ามาร่วมกัน สร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ด้วยการประยุกต์เทคโนโลยีที่ปลอดภัย เพื่อกำหนดการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ

1.3 การกำหนดโครงสร้างเครือข่าย มีการนำเอานวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้เกิดโครงสร้างความร่วมมืออย่างยั่งยืน มีคุณภาพ มีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี โดยรับฟังความคิดเห็นจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าสมาชิกมีความหลากหลายแตกต่างกัน แต่สามารถสร้างโอกาส สนับสนุนความร่วมมือและความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในเครือข่ายได้

1.4 การวางแผนการสื่อสาร มีการดำเนินการแบบมีขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมกันกำหนดระยะแผนหลายระยะเพื่อกระจายความเสี่ยงของการล้มเหลวของแผน เมื่อทราบจุดบกพร่องจึงร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงเพื่อให้ได้แผนการสื่อสารที่ดีขึ้น ทำอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถกำหนดแผนการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.5 การปฏิบัติการสื่อสาร เน้นเนื้อหาที่มีความน่าสนใจและมีคุณค่าสำหรับกลุ่มเป้าหมายแล้ว เลือกวิธีการที่จะสื่อ หรือเลือกผู้ปฏิบัติการสื่อสารที่มีความเชี่ยวชาญและเข้าใจลึกซึ้งในกลุ่มเป้าหมาย เลือกทีมที่มีความสามารถในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และสามารถเสนอแนะวิธีการสื่อที่เหมาะสม เช่น สื่อป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ที่เหมาะสมกับชุมชนผู้สูงอายุ มีการติดตามและการวัดผลเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของการสื่อสาร รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูผลส่วนได้เสีย นำมาปรับปรุงการสื่อสารและแผนในอนาคต สร้างโอกาสในการสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกในเครือข่ายด้วยกันและระหว่างนักท่องเที่ยว เพิ่มเวทีหรือช่องทางในการสื่อสารให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มเป้าหมายและสมาชิกในเครือข่าย ใช้ข้อมูลที่ได้จากการติดตามและประเมินผล เพื่อปรับปรุงการสื่อสารตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

1.6 การติดตามประเมินผลการสื่อสาร มีการร่วมกันรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบว่าแผนและการปฏิบัติการสื่อสารได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่ นำเสนอโดยการจัดทำรายงานผลการสื่อสารข้อมูลที่ได้รับรวบรวมได้ แสดงผลและสรุปผลการสื่อสารอย่างชัดเจน ระบุความสำเร็จ ความผิดพลาด และแนวทางการปรับปรุงที่ต้องการเสนอแนะ นำผลการวิเคราะห์ทั้งหมดไปปรับปรุงการปฏิบัติและปรับแผนการสื่อสาร ปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสื่อสาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และทำการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติการและแผนที่ปรับปรุงใหม่อยู่เสมอ สะสมประสบการณ์ในการสื่อสารเพื่อการวิเคราะห์ผลที่แม่นยำ

1.7 การสร้างความสัมพันธ์เครือข่าย มีการกำหนดแผนตามกรอบนโยบายและพันธกิจ สร้างความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประโยชน์ระหว่างกัน เชิญชวนเพื่อร่วมกันสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านการท่องเที่ยวอย่างน่าสนใจและมีคุณค่า ตรงตามความต้องการและคำนึงถึงประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว โดย

ประยุกต์เอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาร่วม และสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรับประโยชน์ร่วมกัน

1.8 การรักษาความสัมพันธ์เครือข่าย เน้นหลักความโปร่งใสและความซื่อสัตย์ในคำมั่นสัญญา หรือปฏิญญาที่มีต่อกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ระหว่างกัน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่มาจากหลากหลาย เรียนรู้เข้าใจกันเพื่อให้สามารถปรับตัวและเปิดโอกาสให้สามารถปรับปรุงความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น เป็นหลักการสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์โดยเห็นประโยชน์เครือข่ายและส่วนรวมเป็นหลัก

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและความต้องการการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร
เครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร มีสภาพปัญหาและความต้องการจัดการการสื่อสาร ดังนี้

2.1 ด้านนโยบายการสื่อสาร มีความต้องการเร่งบริหารความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถร่วมกันกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกัน โดยเป็นนโยบายที่มาจากข้อมูลที่ชัดเจน มีความแม่นยำ มีความถูกต้อง ไม่ขัดแย้งกับนโยบายอื่น ๆ ลดปัญหาความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอก ให้มีความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการ สร้างความเชื่อมั่นและความพอใจแก่นักท่องเที่ยว

2.2 ด้านพันธกิจการสื่อสาร มีความต้องการกำหนดพันธกิจจากวัตถุประสงค์ที่มีนโยบายที่ชัดเจน ลดปัญหาการสับสน ความเข้าใจผิดในข้อมูล นักท่องเที่ยวสามารถใช้วางแผนการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความพอใจและสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

2.3 ด้านการกำหนดโครงสร้างเครือข่าย มีความต้องการในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดปัญหาการแข่งขันระหว่างกัน เปลี่ยนเป็นการสนับสนุนซึ่งกันและกันแทน โดยดึงเอาภาคเอกชนมาเป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญและให้ความสำคัญกับการร่วมมือกับภาคท้องถิ่น โดยกำหนดนโยบายและพันธกิจที่สอดคล้องกัน ภายใต้ความเท่าเทียม

2.4 การวางแผนการสื่อสาร มีความต้องการการวางแผนที่ถูกต้อง โดยการประยุกต์เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการวางแผนเพื่อให้สามารถสื่อสารการดำเนินการตามเป้าประสงค์ได้อย่างแม่นยำ สร้างความเข้าใจตรงกัน มีความสัมพันธ์ด้านความร่วมมือ ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน สร้างความเท่าเทียมของการได้รับข้อมูล เกิดการสนับสนุนกันในทุกด้าน ขจัดปัญหาด้านงบประมาณ สามารถรับมือกับทุกสถานการณ์หรือวิกฤตได้อย่างทัน่วงที

2.5 การปฏิบัติการสื่อสาร มีความต้องการในการเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม สร้างความชัดเจนในการกำหนดข้อความและการรับข้อมูล ป้องกันข้อมูลสูญหาย แก้ปัญหาหรือวิกฤตได้อย่างทัน่วงที ลดความผิดพลาด เพื่อไม่ให้กระทบกับความพึงพอใจและประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ร่วมกับการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาร่วมปฏิบัติการ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่เป็นปัจจุบันนำไปปรับปรุงแผนให้ดียิ่งขึ้น

2.6 การติดตามประเมินผลการสื่อสาร มีความต้องการแก้ไขปัญหาความผิดพลาดในการสื่อสารที่ขาดความชัดเจนและไม่ตรงกับความต้องการสมาชิกและนักท่องเที่ยว โดยประยุกต์เอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการติดตาม ประเมินผล ให้ได้ข้อมูลย้อนกลับนำไปปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติการ แผน พันธกิจ และนโยบายที่ตรงกับความต้องการ ลดปัญหาการขาดการรับรู้จนเกิดความผิดพลาดเปลี่ยนแปลงไปจากข้อมูลที่ต้องการสื่อสาร

2.7 การสร้างความสัมพันธ์ มีความต้องการในการลดปัญหาความขัดแย้งและความไม่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานการท่องเที่ยว สร้างความสัมพันธ์กับธุรกิจท้องถิ่นและชุมชน มีการดึงเอาภาคเอกชนร่วมลงทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในส่วนรวม สร้างการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการท่องเที่ยวอย่างตรงเป้า เกิดการบริการที่มีคุณภาพ สร้างความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ ในการเข้าร่วมเครือข่าย และการใช้บริการด้านการท่องเที่ยว ลดปัญหาด้านการประสานงานที่มีลำดับขั้นตอนมากเกินไปจนเกิดความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาทุกมิติ

2.8 การรักษาความสัมพันธ์เครือข่าย มีความต้องการที่จะเห็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น แข็งแรง ลดปัญหาการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง สร้างการสื่อสารที่เพียงพอ เพื่อสร้างความร่วมมือและความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ได้เครือข่ายที่มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านการท่องเที่ยว สร้างความน่าเชื่อถือ สามารถสร้างความร่วมมือในกิจกรรมที่มีคุณภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและสร้างการเติบโตด้านเศรษฐกิจได้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอรูปแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครโดยพัฒนาจากต้นแบบการสื่อสารการจัดการการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์

เมื่อศึกษาการสื่อสารการจัดการการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สภาพปัญหาและความต้องการการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครแล้ว จึงนำมาจัดทำข้อเสนอการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

3.1 นโยบายการสื่อสาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันกำหนดนโยบายการสื่อสารที่มีคุณภาพ ครอบคลุม ชัดเจน จากข้อมูลที่ได้คุณภาพ ให้มีความสำคัญกับนโยบายสื่อสารการเดินทางเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนท่องเที่ยวได้อย่างแม่นยำ ตอบสนองความต้องการ สร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวและองค์กรที่จะร่วมเครือข่ายให้นโยบายสอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดการแข่งขันภายในเครือข่าย สร้างการมีส่วนร่วม ให้มีความสำคัญกับภาคท้องถิ่น ดึงภาคเอกชนร่วมสนับสนุน ประยุกต์เทคโนโลยีร่วมเพื่อสามารถรับมือกับปัญหาหรือวิกฤต กำหนดมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยร่วมกันได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับร่วมกันทุกภาคส่วน

3.2 พันธกิจการสื่อสาร ควรร่วมมือกันกำหนดพันธกิจที่สอดคล้อง ชัดเจน ประยุกต์เอาเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนทั้งด้านสาธารณูปโภคและด้านการสื่อสาร ลดความสับสนมุ่งเน้นการตระหนักรู้ในข้อมูล จากวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีข้อมูลที่ครอบคลุม เพียงพอ เกิดการมีส่วนร่วมสนับสนุนวัตถุประสงค์ร่วมกัน

3.3 การกำหนดโครงสร้างเครือข่าย ควรมีการจัดการสื่อสารเชื่อมโยงความร่วมมือโดยใช้แนวทางนโยบายและวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกันเพื่อสร้างความร่วมมือภายใต้การตอบสนองความต้องการด้านการท่องเที่ยวในทิศทางเดียวกัน ลดขั้นตอนการประสานงาน สรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพที่สามารถเชื่อมโยงประสานหน่วยงานได้เป็นรูปธรรมผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความเข้าใจ สามารถสนับสนุนกันให้สามารถสร้างประโยชน์ได้รับร่วมกันอย่างเท่าเทียมทุกฝ่าย

3.4 การวางแผนการสื่อสาร ควรร่วมกำหนดแผนให้ชัดเจน กำหนดกรอบการสื่อสารได้อย่างแน่ชัด แม่นยำ มีความเป็นปัจจุบัน ทันต่อสถานการณ์และวิกฤตที่เกิดขึ้น สามารถลดความขัดแย้งด้านวิสัยทัศน์และการกำหนดแผนงานระหว่างหน่วยงานได้ ได้เป้าประสงค์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกัน ทุกฝ่ายได้ประโยชน์สูงสุดอย่างเท่าเทียม ได้รับข้อมูลครอบคลุม ครบถ้วนตามจริง มีแผนหลายระยะเพื่อลดความเสี่ยง ติดตามประเมินผลสม่ำเสมอเพื่อได้ข้อมูลย้อนกลับนำมาปรับปรุงแผนให้เป็นปัจจุบันเหมาะสมกับสถานการณ์

3.5 การปฏิบัติการการสื่อสาร ควรเลือกช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้รับสาร โดยพิจารณาจากแผนการสื่อสารที่มีการกำหนดนโยบายและพันธกิจการสื่อสารจากข้อมูลที่ถูกต้อง เลือกใช้สื่อที่ แม่นยำ เหมาะสม ช่วยลดความผิดพลาดและการสูญหายของข้อมูลที่จะปฏิบัติการสื่อสาร มีความ ชัดเจนในการ

สื่อสาร ทุกฝ่ายสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือวิกฤตที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที สร้างประสบการณ์ที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยประยุกต์เอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามามีส่วนในการปฏิบัติการสื่อสาร ร่วมกับการเลือกผู้ปฏิบัติการสื่อสารที่มีความเข้าใจความต้องการด้านการท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง เพิ่มช่องทางการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มเป้าหมายและสมาชิกในเครือข่าย เปิดโอกาสในการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน

3.6 การติดตามประเมินผลการสื่อสาร ควรปรับการเข้าถึงข้อมูลของสมาชิกเครือข่ายและนักท่องเที่ยวให้สามารถรับรู้ข้อมูลที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวทั้งหมดได้ ประยุกต์เอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยร่วมผ่านการถ่ายทอดข้อมูลที่เพียงพอ ครอบคลุม ชัดเจน ผ่านช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม เพิ่มช่องทางหลากหลายในการแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนาและสามารถติดตามผลการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาการสื่อสารเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ

3.7 การสร้างความสัมพันธ์เครือข่าย ควรให้ความสำคัญด้านความรวดเร็วในการตอบสนองต่อคำติชมและคำแนะนำ เพื่อได้ข้อมูลมาวิเคราะห์ในการสร้างกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสมาชิก สร้างการรับรู้ให้สมาชิกสนใจเข้าร่วมเครือข่าย ดึงภาคส่วนท้องถิ่นและเอกชนร่วม สร้างแนวคิดใหม่และพัฒนาการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีคุณค่า พัฒนาบุคลากร ประยุกต์เทคโนโลยี ติดตามผลเชื่อมโยง สร้างแรงจูงใจให้เข้ามารับประโยชน์ร่วมกันในลักษณะ “พันธมิตร (หุ้นส่วน) (Partner)” ร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน ลดลำดับขั้นตอนที่มีอยู่มากในการประสานงาน เพื่อความรวดเร็วในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสมาชิกเครือข่าย

3.8 การรักษาความสัมพันธ์เครือข่าย ควรสร้างข้อตกลงร่วม โดยพิจารณาประโยชน์สูงสุดร่วมกันและยึดหลักประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ปรับการสื่อสารระหว่างสมาชิกในเครือข่ายให้เพียงพอ สร้างความเข้าใจในแนวทางเป้าประสงค์ที่จะดำเนินการร่วมกัน แשרข้อมูลสำคัญระหว่างกัน มีการสนับสนุนในทุกด้าน เพื่อให้ความสัมพันธ์ยืนยาว เมื่อเกิดสถานการณ์หรือภาวะวิกฤตที่ต้องร่วมกันแก้ไขจะสามารถร่วมกันเสนอแนวทางแก้ไขจากความสามารถของสมาชิกแต่ละองค์กรในเครือข่ายได้ ร่วมกันสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ สร้างความประทับใจและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ยึดหลักความโปร่งใสและความซื่อสัตย์ในคำมั่นสัญญาหรือปฏิญญาที่มีต่อกัน เป็นหลักการสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์โดยเห็นประโยชน์เครือข่ายและส่วนรวมเป็นหลัก นำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาร่วม รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม เปิดกว้างและซื่อสัตย์ เรียนรู้จากกัน สร้างโอกาสและปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ดี เศรษฐกิจการท่องเที่ยวดี และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นให้ทัดเทียมแข่งขันกับนานาชาติประเทศได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลที่สำคัญตามข้อค้นพบจากการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สามารถจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยมีนโยบายการสื่อสาร ที่มุ่งเน้นทุกภาคส่วนร่วมกัน ประยุกต์เอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยร่วมช่วยในการสื่อสารเพื่อสร้างความสุขมั่นคงยาวนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร และวัลลีย์ ศรีประภาภรณ์ ในประเด็น การนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ต่อนโยบายช่วยเพิ่มความสะดวกในการเรียกดูข้อมูล และเพื่อรับมือกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร และวัลลีย์ ศรีประภาภรณ์, 2553) พันธกิจการสื่อสารที่สร้าง การตระหนักรู้ มีการกำหนดโครงสร้างที่มีคุณภาพ รับฟังความคิดเห็น สร้างโอกาสทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่าง

เท่าเทียม ตามแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่กล่าวถึง เครือข่ายควรได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน ในลักษณะที่เท่าเทียมกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) ร่วมกันวางแผนการสื่อสารโดยกำหนดหลายระยะ เพื่อกระจายความเสี่ยง นำจุดบกพร่องไปปรับปรุง พัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ได้แผนที่มีประสิทธิภาพ เลือกวิธีการสื่อและปฏิบัติการสื่อสารที่เหมาะสม เพิ่มเวทีหรือช่องทางสื่อสารที่ครอบคลุม ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนาแผน พัฒนาความสัมพันธ์ แบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประโยชน์ ระหว่างกัน มีความยืดหยุ่น สร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างแรงจูงใจให้มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์สูงสุดร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชบา สุธีธร ในประเด็น การเปิดพื้นที่เพื่อนำเสนอข่าวสารด้านการจัดการการศึกษา ในทุกสื่อและทุกรูปแบบ ร่วมสร้างภาคีเครือข่ายสื่อมวลชนในพื้นที่ จะช่วยกระตุ้นความเข้าใจและเกิดการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง และได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจน ครอบคลุม ผ่านช่องทาง สื่อมวลชนทั้ง วิทยุหนังสือพิมพ์ และสถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ช่วยให้การติดตามประเมินผล ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ร่วมกัน (บุชบา สุธีธร, 2560)

สภาพปัญหาและความต้องการการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ใน นโยบายการสื่อสารมีความต้องการเร่งบริหารความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถร่วมกันกำหนด นโยบายที่สอดคล้องกัน พันธกิจการสื่อสารมีความต้องการกำหนดจากวัตถุประสงค์ที่มีนโยบายที่ชัดเจน ลด ปัญหาการสับสน ความเข้าใจผิดในข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญฤทัย สุริยะ และบวรสวรรค์ เจียดำรง ในประเด็น การร่วมกันกำหนดนโยบายให้ชัดเจน ทั้งภาคส่วนภายใน คือ เครือข่ายแพทย์แผนไทยในจังหวัด จันทบุรี และภาคส่วนภายนอก คือ ผู้รับบริการ ประชาชนทั่วไป ภาครัฐ และภาคประชาสังคม จะได้นโยบายที่ เป็นแนวทางในการยกระดับเครือข่ายให้ก้าวไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ นำไปสู่การวางรากฐานให้ เครือข่ายสมาคมมั่นคงและยั่งยืน การพัฒนาพันธกิจการสื่อสารโดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย มุ่งไปสู่การ พัฒนา ความก้าวหน้าและเติบโตอย่างยั่งยืนร่วมกัน (ขวัญฤทัย สุริยะ และบวรสวรรค์ เจียดำรง, 2564) การ กำหนดโครงสร้างเครือข่าย มีความต้องการในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลด ปัญหาการแข่งขันระหว่างกัน เปลี่ยนเป็นการสนับสนุนซึ่งกันและกันแทน การวางแผนการสื่อสาร มีความ ต้องการการวางแผนที่ถูกต้อง โดยการประยุกต์เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการวางแผนเพื่อให้สามารถ สื่อสารการดำเนินการตามเป้าประสงค์ได้อย่างแม่นยำ ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน สร้างความเท่า เทียมของการได้รับข้อมูล ขจัดปัญหาด้านงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐินี ทองดี และคณะ ใน ประเด็น การสร้างการมีส่วนร่วมในการร่วมกันจัดทำแผนการสื่อสารเครือข่ายโดยชุมชนในแหล่งมรดกทาง วัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ชี มูล ช่วยพัฒนาให้เกิดเครือข่ายวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนและพัฒนาศักยภาพและ ความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวได้ (ญัฐินี ทองดี และคณะ, 2560) การปฏิบัติการสื่อสาร มีความต้องการในการเลือกช่องทางสื่อสารที่เหมาะสม สร้างความชัดเจนในการกำหนดข้อความและการรับข้อมูล ป้องกันข้อมูลสูญหาย แก้ปัญหาหรือวิกฤตได้อย่าง ทันท่วงที ลดความผิดพลาด การติดตามประเมินผลการสื่อสาร มีความต้องการประยุกต์เอาเทคโนโลยีที่ ทันสมัยเข้ามาช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจนนำไปปรับปรุงพัฒนาการสื่อสารเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิด ของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร และสถาพร สายเชื้อ ที่กล่าวว่า การเลือกใช้สื่อที่ดีในกิจกรรมการสื่อสาร ช่วย ผลักดันให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร และสถาพร สายเชื้อ, 2549) การสร้างความสัมพันธ์ มีความต้องการสร้างความสัมพันธ์กับธุรกิจท้องถิ่นและชุมชน มีการดึงเอา ภาคเอกชนร่วมลงทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในส่วนรวม สร้างการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย ลดปัญหาด้านการ ประสานงานที่มีลำดับขั้นตอนมากเกินไปจนเกิดความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาทุกมิติ ตามแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ ที่กล่าวว่า คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดคุณภาพการสื่อสารด้านการท่องเที่ยว (กาญจนา แก้วเทพ, 2557) การรักษาความสัมพันธ์เครือข่าย มีความต้องการที่จะเห็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่

แน่นแฟ้น แข็งแรง ลดปัญหาการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง สร้างการสื่อสารที่เพียงพอเพื่อสร้างความร่วมมือและความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน สามารถสร้างความร่วมมือในกิจกรรมที่มีคุณภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและสร้างการเติบโตด้านเศรษฐกิจได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยากร ท่อแก้ว ที่กล่าวว่า การพยายามร่วมกันปรับการจัดการการสื่อสารให้มีความคล่องตัวทันสมัย สามารถสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันได้ (วิทยากร ท่อแก้ว, 2548)

ข้อเสนอรูปแบบการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครโดยพัฒนาจากต้นแบบการจัดการการจัดการการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยนโยบายการสื่อสาร พันธกิจการสื่อสาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันกำหนดนโยบายและพันธกิจการสื่อสารที่มีคุณภาพ ครอบคลุม ชัดเจน จากข้อมูลที่ได้คุณภาพ ให้มีความสำคัญกับนโยบายสื่อสารการเดินทาง สอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดการแข่งขันภายในเครือข่าย สร้างการมีส่วนร่วม ให้มีความสำคัญกับภาคท้องถิ่น ดึงภาคเอกชนร่วมสนับสนุน ประยุกต์เทคโนโลยีร่วมเพื่อสามารถรับมือกับปัญหาหรือวิกฤต กำหนดมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยร่วมกันได้โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับร่วมกันทุกภาคส่วน ประยุกต์เอาเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนทั้งด้านสาธารณูปโภคและด้านการสื่อสาร ลดความสับสนมุ่งเน้นการตระหนักรู้ในข้อมูล จากวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพียงพอ เกิดการมีส่วนร่วมสนับสนุนวัตถุประสงค์ร่วมกัน สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการท่องเที่ยว (2561 - 2580) ข้อที่ 5 ที่ต้องการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในภูมิภาค การให้เกิดความร่วมมือกันในการรัฐและมิใช่ภาครัฐและกล่าวถึงการสร้างความสามารถด้านการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการสนับสนุนการสร้างการมีส่วนร่วม เกิดความร่วมมืออย่างเสมอภาคเท่าเทียม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) การกำหนดโครงสร้างเครือข่าย ควรมีการจัดการสื่อสารเชื่อมโยงความร่วมมือโดยใช้แนวทางนโยบายและวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกัน ลดขั้นตอนการประสานงาน สรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพที่สามารถเชื่อมโยงประสานหน่วยงานได้เป็นรูปธรรม มีความเข้าใจ สามารถสนับสนุนกันให้สามารถสร้างประโยชน์ได้รับร่วมกันอย่างเท่าเทียมทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนวัช มีเคลือบ และคณะ ในประเด็น การกำหนดโครงสร้างเครือข่ายที่ชัดเจน มีส่วนช่วยในการพัฒนาความผูกพันต่อองค์กร ทำให้มีรูปแบบความผูกพันด้านความรู้สึกที่ดี มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนการดำเนินการ เพื่อปลูกฝังให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อมหาวิทยาลัย ควรกำหนดรูปแบบกิจกรรมร่วมกันแบบบูรณาการ เพื่อสร้างความผูกพันที่ดี (อนวัช มีเคลือบ และคณะ, 2560) การวางแผนการสื่อสาร ควรมีความเป็นปัจจุบัน ทันต่อสถานการณ์และวิกฤตที่เกิดขึ้น สามารถสร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้งด้านวิสัยทัศน์และการกำหนดแผนงานระหว่างหน่วยงานได้ มีแผนหลายระยะเพื่อลดความเสี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ยุสุวพันธ์ ในประเด็น การวางแผนการสื่อสารต้องตรงกับความต้องการของประชาชน ให้เกิดความเข้าใจง่าย มีข่าวสารที่ถูกต้อง มีความประหยัด คุ่มค่า มีการนำเอาสื่อออนไลน์ร่วมกำหนดแผนจากเนื้อหาที่ชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองสตูลให้ดียิ่งขึ้น (อรรถพล ยุสุวพันธ์, 2564) การปฏิบัติการการสื่อสาร ควรเลือกช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้รับสาร มีความชัดเจนในการสื่อสาร ทุกฝ่ายสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือวิกฤตที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที สร้างประสบการณ์ที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับนักท่องเที่ยว เลือกผู้ปฏิบัติการการสื่อสารที่มีความเข้าใจความต้องการด้านการท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง เพิ่มช่องทางการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มเป้าหมายและสมาชิกในเครือข่าย เปิดโอกาสในการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เณริศา ชัยศุภมงคลลาภ และปาริชาติ สถาปิตานนท์ และพรรรัตน์ ทองเลิศ และปาริชาติ สถาปิตานนท์ ในประเด็น ผู้นำเป็นผู้มีความสำคัญในการสื่อสาร เรียกว่า ผู้นำการสื่อสาร มีส่วนในการสื่อสารกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการการสื่อสารและสามารถสื่อสารไอเดียใหม่ ๆ ออกมาได้เสมอ ทำให้สามารถประสานงานกับพาร์ทเนอร์ภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เณริศา ชัยศุภมงคลลาภ และปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2556); (พรรรัตน์ ทองเลิศ

และปารีสชาติ สถาปิตานนท์, 2556) เพิ่มช่องทางหลากหลายในการแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนาและสามารถติดตามผลการประเมิน ทำสมาธิเสมอเพื่อได้ข้อมูลย้อนกลับนำมาปรับปรุงแผนให้เป็นปัจจุบันเหมาะสมกับสถานการณ์ประยุกต์เอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยร่วม การสร้างความสัมพันธ์เครือข่าย ควรให้ความสำคัญด้านความรวดเร็วในการตอบสนองต่อคำติชมและคำแนะนำ สร้างการรับรู้ให้สมาชิกสนใจเข้าร่วมเครือข่าย ดึงภาคส่วนท้องถิ่นและเอกชนร่วมสร้างแนวคิดใหม่และพัฒนาการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีคุณค่า พัฒนาบุคลากรประยุกต์เทคโนโลยี ติดตามผลเชื่อมโยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Daiva Labanauskaie, Mariantonietta Fiore และคณะ ในประเด็น การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้มีความจำเป็นในการประเมินที่เป็นระบบสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ (Daiva Labanauskaie et al, 2020) สร้างแรงจูงใจให้เข้ามาจับประโยชน์ร่วมกันในลักษณะ “พันธมิตร (หุ้นส่วน) (Partner)” ร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน ลดลำดับขั้นตอนที่มีอยู่มากในการประสานงาน เพื่อความรวดเร็วในการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสมาชิกเครือข่าย ควรสร้างข้อตกลงร่วม โดยพิจารณาประโยชน์สูงสุดร่วมกันและยึดหลักประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ StrA-h Ursula & Jaatinen Miiia และงานวิจัยของ พัชรินทร์ รัตนวิภา และคณะ ในประเด็น การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานช่วยปรับปรุงการทำงานและสามารถมีแนวทางรับมือกับภาวะฉุกเฉินได้ (StrAh Ursula & Jaatinen Miiia, 2002); (พัชรินทร์ รัตนวิภา และคณะ, 2566) ปรับการสื่อสารระหว่างสมาชิกในเครือข่ายให้เพียงพอ สร้างความเข้าใจในแนวทางเป้าหมายที่จะดำเนินการร่วมกัน แสรร์ข้อมูลสำคัญระหว่างกัน มีการสนับสนุนในทุกด้านเพื่อให้ความสัมพันธ์ยืนยาว ยึดหลักความโปร่งใสและความซื่อสัตย์ในคำมั่นสัญญาหรือปฏิญญาที่มีต่อกัน เป็นหลักการสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์โดยเห็นประโยชน์เครือข่ายและส่วนรวมเป็นหลัก เปิดกว้างและซื่อสัตย์ เรียนรู้จากกัน สร้างโอกาสและปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ดี เศรษฐกิจการท่องเที่ยวดี และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นให้ทัดเทียมแข่งขันกับนานาชาติได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ เสนาะ ตีเยาว์ ที่กล่าวว่า การรวมตัวของสมาชิกที่มีความคิดเห็นตรงกันมีเป้าหมายร่วมกันชัดเจน เพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน สามารถใช้พลังของกลุ่มผลักดัน ให้เกิดการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่และทรัพยากรได้เป็นอย่างดี เป็นการเพิ่มความสามารถ เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันในทุกด้าน (เสนาะ ตีเยาว์, 2538)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครโดยพัฒนาจากต้นแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวเมืองซูริคประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในการบริหารจัดการองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ให้ได้ผลลัพธ์ที่เป็นเลิศในการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยว ที่ร่วมเป็นเจ้าของ เป็นหุ้นส่วนความคิด หุ้นส่วนดำเนินการ หุ้นส่วนผลประโยชน์ที่ได้รับสูงสุดร่วมกัน เพื่อประสิทธิภาพในการร่วมเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

ภาพที่ 1 หลักการในการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยว ด้วยการสื่อสารแบบมีหุ้นส่วน (PARTNER Communication)

สรุปและข้อเสนอแนะ

เครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีนโยบาย พันธกิจและการจัดการสื่อสารที่เน้นสร้างความร่วมมือ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันเพื่อประโยชน์สูงสุดร่วมกัน มีการประยุกต์เอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ร่วม เพื่อให้ได้เครือข่ายที่เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร การบริหาร การร่วมมือปฏิบัติการ สามารถติดตามประเมินผลความสำเร็จ และนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง พัฒนาแผน พันธกิจ นโยบายให้ตรงกับความต้องการ สามารถเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันยกระดับเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่ดีได้ โดยข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการจัดประชุมกำหนดนโยบาย พันธกิจร่วมกันระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร โดยอาจให้ภาครัฐเป็นเจ้าภาพและภาคเอกชนเป็นผู้สนับสนุน เพื่อหาแนวทางในการร่วมกำหนดนโยบาย พันธกิจเครือข่ายร่วมกัน หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ควรร่วมวางแผนการสื่อสาร และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติการสื่อสารอย่างเป็นรูปธรรมร่วมกัน ผู้นำของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว

ในกรุงเทพมหานคร ควรศึกษาแนวปฏิบัติเพื่อนำมาเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการกำหนดโครงสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวงานกรุงเทพมหานครร่วมกัน ควรพิจารณาให้ความสำคัญกระบวนการประสานงานที่เป็นประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น ขั้นตอนการประสานงานกันที่ซับซ้อน ยุ่งยาก เข้าถึงยาก เพื่อให้สามารถรับรู้และรับฟังความคิดเห็นจากทุกส่วนได้อย่างรอบด้าน ครอบคลุม ความขัดแย้งกันในระดับนโยบาย กรอบระยะเวลาการดำเนินการที่ใช้เวลานาน เป็นต้น ควรจัดเวทีประชาคมความรู้ เพื่อถอดบทเรียนการสื่อสารเพื่อการจัดการเครือข่าย อันเป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดเครือข่ายขึ้น ด้านข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการสื่อสารเพื่อการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวงานกรุงเทพมหานครที่เกิดขึ้น ควรศึกษาการสื่อสารด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ (KAP Theory) สำหรับการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวงานกรุงเทพมหานคร ควรศึกษาการสื่อสารเชิงพฤติกรรมกรการเข้าและถอดรหัส (ABX Theory) สำหรับการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวงานกรุงเทพมหานคร เพื่อประสิทธิภาพในการสื่อสารที่จะให้อีกฝ่ายเข้าใจในความคิดและความต้องการของตน ควรศึกษาการจัดการการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวงานในระดับประเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพและยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น เมื่อมีการศึกษาจนครบทั้งสี่แห่งกระบวนการสื่อสารเครือข่ายการท่องเที่ยวงาน (การจัดการการสื่อสาร การสื่อสารเพื่อการจัดการ การสื่อสารความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ และการสื่อสารเชิงพฤติกรรมกรการเข้าและถอดรหัส) ควรศึกษาการเปรียบเทียบทั้งสี่กระบวนการนี้ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). 5 ขั้นตอนพลิกโฉมตัวเองพลิกโฉมประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 26 มกราคม 2565 จาก <https://www.mots.go.th>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. เรียกใช้เมื่อ 26 มกราคม 2565 จาก <https://www.mots.go.th>
- กาญจนา แก้วเทพ. (2557). เรื่องสื่อสาร การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การคิดเชิงบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์.
- ขวัญฤทัย สุริยะ และบวรสวรรค์ เจียดำรง. (2564). การจัดการการสื่อสารเครือข่ายสุขภาพของสมาคมการแพทย์แผนไทยในจังหวัดจันทบุรี. วารสารวิทยาการจัดการและการสื่อสาร, 1(2), 57-90.
- ณัฐฉิณี ทองดี และคณะ. (2560). การยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันและกลไกการจัดการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ชี มูลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 9(2), 122-137.
- ณิชากัทธ สุรวฒนานนท์. (2562). การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฮีโร่จำเป็นหรือฮีโร่ตัวจริง. เรียกใช้เมื่อ 28 พฤศจิกายน 2563 จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2019.aspx
- ณริศา ชัยสุขุมงคลลาภ และปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2556). รูปแบบการสื่อสารเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา. วารสารประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 3(2), 36-56.
- บุษบา สุธีธร. (2560). การติดตามและประเมินผลโครงการการสื่อสารเพื่อการจัดการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 10(2), 1-14.
- พรรัตน์ ทองเลิศ และปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2556). การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวของสถานียะเขวรายหลวงอ่างทอง. วารสารประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 6(2), 72-87.
- พัชรินทร์ รัตนวิภา และคณะ. (2566). การจัดการการสื่อสารเครือข่ายร่วมปฏิบัติงานของสำนักงาน กกต. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(1), 146-166.

- วิทยากร ท่อแก้ว. (2548). “การประยุกต์นิเทศศาสตร์ด้านการพัฒนาองค์การ”. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการประยุกต์นิเทศศาสตร์เพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 1 (หน้า 1-66). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิเทศศาสตร์.
- ศุภลักษณ์ ศรีวิไล และรุ่งเรือง ทองศรี. (2564). การแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย. วารสารบริหารนิติบุคคลและบริหารท้องถิ่น, 7(8), 405-416.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). สถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาประเทศไทย 2552 - 2561. เรียกใช้เมื่อ 17 มกราคม 2563 จาก <http://statbbi.nso.go.th/statreport/page/sector/th/17.aspx>
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร และวัลลีย์ ศรีประภาภรณ์. (2553). การจัดการทางการสื่อสารในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. เวชบัณฑิตศิริราช, 3(1), 31-39.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร และสถาพร สายเชื้อ. (2549). การสื่อสารเพื่อการจัดการในองค์การธุรกิจ. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2538). การสื่อสารในองค์การ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนวัช มีเคลือบ และคณะ. (2560). การจัดการการสื่อสารเพื่อพัฒนาความผูกพันศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยรัฐในประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 12(1), 163-177.
- อรรถพล ยุสุวพันธ์. (2564). การจัดการการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองสตูล. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 13(2), 320-335.
- APAC Snow Brand Study. (2019). Asia-Pacific (APAC) Snow Brand Study 2019. Retrieved October 24 , 2021 , from <https://www.clubmed.com.sg/l/press-room/apac-snow-survey-2019>
- Business Traveler Asia Pacific. (2022). Business Traveller Asia-Pacific Awards 2022 results. Retrieved March 4, 2023, from <https://www.businesstraveller.com/awards/business-traveller-asia-pacific-awards-2022-results/>
- Daiva Labanauskaie et al. (2020). Use of E-marketing tools as communication management in the tourism industry. Tourism Management Perspectives, 34(2020), 1-8.
- Mile & Huberman. (1994). An expanded sourcebook qualitative data analysis (2ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Srisawa, T. (2021). IMD World Competitiveness Yearbook 2022. Bangkok: Bangkok.
- StrAh Ursula & Jaatinen Miia. (2002). New approaches to communication management for transformation and change in organisations. Journal of Communication Management, 6(2), 148 – 165.
- Tanakorn. (2021). Keep an eye on the outstanding features of Switzerland. Amidst the COVID-19 crisis. Retrieved July 24 , 2021, from <https://globthailand.com/switzerland-251021/>
- World Economic Forum. (2021). Travel & Tourism Competitiveness Index Report. Retrieved June 5 , 2021, from <https://reports.weforum.org/>
- Zurich Tourism. (2023). About Us. Retrieved April 2 , 2023, from <https://zt.zuerich.com/en>

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*
FACTORS INFLUENCING THE ACADEMIC PERFORMANCE OF STUDENTS IN
THE FACULTY OF TECHNICAL EDUCATION AT RAJAMANGALA UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY KRUNGTHEP

สุวิมล เจียรรรวานิช

Suwimol Jairtalawanich

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: suwimol.j@mail.rmutk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยในการเรียนและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ โดยจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ด้วยการใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปและสภาพปัจจุบันที่เป็นจริงของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิเคราะห์ผลทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วยสถิติที (T-Test) การทดสอบด้วยสถิติเอฟ (F-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึง 4 จำนวน 124 คน ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (95% ความเชื่อมั่น) คือ การพักอาศัย และที่ตั้งสถานศึกษาเดิม ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการพักอาศัยเองของนักศึกษาที่มาจากต่างจังหวัด โดยไม่มีผู้ปกครองคอยดูแลใกล้ชิด ทำให้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ และทำให้ทราบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คือ การทำงานหารรายได้พิเศษ และที่ตั้งของสถานศึกษาเดิม มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ ชั้นปีที่ศึกษา และการศึกษาของผู้ปกครอง โดยมีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ซึ่งตัวแปรอิสระกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถึงร้อยละ 91.2 และสามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 82.6

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

Abstract

This research is a quantitative research that aims to study factors in learning and compare the academic achievement of students in the Faculty of Technical Education at Rajamangala University of Technology Krungthep. Classified according to general information of students and to study factors that influence students' academic achievement by using a

questionnaire that contains general information and the actual current state of factors related to academic achievement and analyze statistical results. Consists of percentage, mean, and standard deviation. Test with t-statistic (T-Test), test with F-statistic (F-Test) and one-way analysis of variance (One-Way ANOVA) with student samples obtained from stratified sampling 124 students in years 1 to 4. The results of the study found that the factors that cause a significant difference at the 0.05 level (95% confidence) are residence and location of the original educational institution. This may be due to the residence of students from other provinces without parents to take care of them closely. Causing an impact on the academic achievement of students in the Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Krungthep. And made it known that the factor that influences students' academic achievement is working to earn extra income and location of the original educational institution had the most influence, followed by year of study and education of parents There are 4 independent variables that have a linear relationship with students' academic achievement. This group of independent variables has a relationship with academic achievement of 91.2 percent and can explain academic achievement of 82.6 percent.

Keywords: Academic Performance, Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Krungthep

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นการผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้กับประเทศ ผลผลิตของการศึกษา จะเป็นฟันเฟืองหนึ่งที่สำคัญของกลไกการพัฒนาประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่นได้ จากระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบันที่ไม่ได้มุ่งเน้นการสอนทางด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรม จากข้อมูลของสมาคมครุศาสตร์อุตสาหกรรมประเทศไทย พบว่า มีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนทางด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรมเพียงแค่ 10 แห่ง โดยดำเนินการเรียนการสอนภายใต้การดูแลของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพเป็น 1 ใน 10 แห่ง ที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรม โดยการเรียนทางด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรมต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านช่างและวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานมาก่อนเป็นอย่างดีจึงจะสามารถเรียนได้สำเร็จ ปัญหาของนักศึกษาในปัจจุบัน คือ การเรียนไม่จบ การถูกออกกลางคัน การเรียนไม่เป็นไปตามแผน เมื่อมองถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนของนักศึกษาทางด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรมในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพแล้วนั้น ปัญหาแรกที่ต้องยอมรับ คือ นักศึกษามีพื้นฐานความรู้ทางด้านช่างและวิทยาศาสตร์น้อยลง ซึ่งสนับสนุนคำกล่าวนี้ได้จากข้อมูลจากกลุ่มรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) โดยจากสถิติผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในปีล่าสุด พบว่า มีนักเรียนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยสายวิทยาศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะในรายวิชาความรู้พื้นฐานที่จะนำมาใช้พัฒนาความรู้ต่อในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาคณิตศาสตร์ วิชาฟิสิกส์ วิชาเคมี ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การปรับตัวของนักศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งพบว่า จำนวนนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 ในคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มีการถูกคัดชื่อออก และรอพินิจ สูงมากขึ้น ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรต้องมองถึงการทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้ของนักศึกษาให้ทัดเทียมกันได้ (ธรรมมา เจียรธรวานิช, 2554) การที่จะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพนั้น อันดับแรกต้องมองถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครุศาสตร์อุตสาหกรรมของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวชี้วัดคุณภาพทางการศึกษา โดยคาดหวังว่าผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาและปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการเรียนของนักศึกษาครุศาสตร์อุตสาหกรรมของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ โดยจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 179 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยอ้างอิงจากข้อมูลจำนวนนักศึกษาของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ปีการศึกษา 2565

2. การเก็บข้อมูล

การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Yamane Taro Statistic (Yamane, T., 1967) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ โดยที่ขนาดประชากร 179 คน จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 124 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (สุรินทร์ นิยมางกูร, 2541)

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย (วิไลวรรณ สิริสุทธิ, 2545)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา หลักสูตร สาขาวิชา ประเภทการเข้าศึกษา ฐานะทางครอบครัว สภาพครอบครัว การศึกษาของผู้ปกครอง ลักษณะการพักอาศัย การกู้ยืมเงินเรียน การทำงานหารายได้พิเศษ แผนการศึกษาเดิม ประเภทสถานศึกษาเดิม ที่ตั้งสถานศึกษาเดิม เกรดเฉลี่ยสะสม รายได้ผู้ปกครอง จำนวนพี่น้อง เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง และเกรดเฉลี่ยจากสถานศึกษาเดิม ส่วนที่ 2 คือ สภาพปัจจุบันที่เป็นจริงของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครอบคลุมปัจจัยตัวแปร 4 ด้าน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน จำนวน 10 ข้อ ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา จำนวน 5 ข้อ ปัจจัยด้านวิธีสอน จำนวน 11 ข้อ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม จำนวน 10 ข้อ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยก่อนนำไปเก็บข้อมูลได้ทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการวิเคราะห์ด้วยวิธีคอนบราค แอลฟา (Cronbach's α) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.861 ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วยเนื้อหา 2 ตอน คือ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามใช้วิธีหาค่าประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของคอนบราค (Cronbach, L. J., 1990)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจำนวน 124 ชุด โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเรียนและวิเคราะห์ผลด้วยตนเอง

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจำนวนนักศึกษา และหลักสูตร จากฝ่ายวิชาการ และฝ่ายทะเบียน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และทำการประมวลผลทางสถิติซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

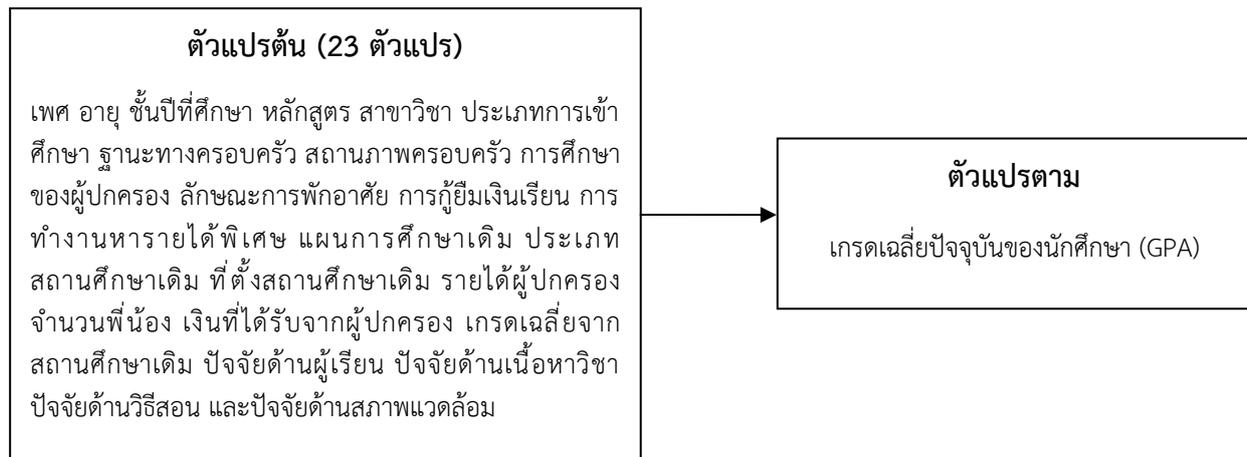
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน สถิติเชิงพรรณนา (อนันต์ เกิดคำ, 2552) เป็นสถิติที่ใช้สำหรับการอธิบายคุณลักษณะของข้อมูล (มณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์, 2543) สถิติเชิงพรรณนาจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Measure of central tendency) และการวัดการกระจาย (Measure of dispersion หรือ variability) การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางเป็นการวัดทางสถิติเบื้องต้น (สมเกียรติ จงประสิทธิ์พร, 2537) และควรคำนึงถึง 1) การเป็นตัวแทนของข้อมูล และ 2) การกระจายของข้อมูลค่าสถิติที่ใช้ในการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) มัชยฐาน (Mean) และฐานนิยม (Mode) โดยที่ ค่าเฉลี่ย คือ ค่ากลาง (Fisher, M. J. & Marshall, A. P., 2009); (Overholser, B. R. & Sowinski, K. M., 2007) โดยในงานวิจัยได้ใช้ค่าเฉลี่ย และร้อยละในการนำเสนอข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับตัวแปรแต่ละชนิด การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) แบ่งออกเป็น Parametric และ Non parametric statistics (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2557) โดยเลือกใช้ 1) การทดสอบด้วยสถิติที (T-Test) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจำแนกตามเพศ ประเภทหลักสูตร การกู้ยืมเงินเรียน และการทำงานหารายได้พิเศษ 2) การทดสอบด้วยสถิติเอฟ (F-test) หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance: One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา จำแนกตามอายุ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชา ประเภทการเข้าศึกษา ฐานะทางครอบครัว สภาพครอบครัว การศึกษาของผู้ปกครอง ลักษณะการพักอาศัย แผนการศึกษาเดิม ประเภทสถานศึกษาเดิม ที่ตั้งสถานศึกษาเดิม รายได้ผู้ปกครอง จำนวนพี่น้อง เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง เกรดเฉลี่ยจากสถานศึกษาเดิม และเกรดเฉลี่ยสะสม และ 3) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงของตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา) และตัวแปรอิสระ (23 ตัวแปร) และสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรตาม ได้แก่ GPA คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ โดยวัดจากผลการเรียนปัจจุบัน

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา หลักสูตร สาขาวิชา ประเภทการเข้าศึกษา ฐานะทางครอบครัว สถานภาพครอบครัว การศึกษาของผู้ปกครอง ลักษณะการพักอาศัย การกู้ยืมเงินเรียน การทำงานหารายได้พิเศษ แผนการศึกษาเดิม ประเภทสถานศึกษาเดิม ที่ตั้งสถานศึกษาเดิม รายได้ผู้ปกครอง จำนวนพี่น้อง เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง เกรดเฉลี่ยจากสถานศึกษาเดิม ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา ปัจจัยด้านวิธีสอน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษาได้ ดังนี้

1. ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม คือ การทดลองใช้ (Try out) แบบสอบถามที่สร้างขึ้น กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 ราย เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังกล่าว ด้วยการวิเคราะห์โดยวิธีครอนบาค แอลฟา (Cronbach's alpha) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า แบบวัดนี้มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.861

2. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จำนวน 124 คน สรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 ร้อยละของข้อมูลนักศึกษา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ	ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ
เพศ		ชั้นปีที่ศึกษา	
- ชาย	18.11	- ปีที่ 1	29.61
- หญิง	81.89	- ปีที่ 2	21.23
ประเภทหลักสูตร		- ปีที่ 3	20.67
- หลักสูตร 4 ปี	84.21	- ปีที่ 4	16.76
- หลักสูตรเทียบโอน	15.79	- อื่น ๆ	11.73
สาขาวิชา		ประเภทการเข้าศึกษา	
- เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	31.84	- Admission	26.30
- เทคโนโลยียานยนต์สมัยใหม่	16.57	- โควต้า	31.58
- เทคโนโลยีวิศวกรรมคอมพิวเตอร์	5.03	- สอบตรง	42.12
- วิศวกรรมเครื่องกล	25.21	ฐานะทางครอบครัว	
- วิศวกรรมอุตสาหการ	21.35	- ดี	15.79
สถานภาพครอบครัว		- ปานกลาง	63.65
- บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	84.21	- ขาดแคลน	20.56
- บิดามารดาถึงแก่กรรม	10.53	การศึกษาของผู้ปกครอง	
- หย่าร้าง	5.26	- ปริญญาตรีขึ้นไป	26.32

ตารางที่ 1 ร้อยละของข้อมูลนักศึกษา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ	ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ
ลักษณะการพักอาศัย		- อนุปริญญา	5.26
- หอพักหรือบ้านเช่า	63.16	- มัธยมปลาย	21.05
- อยู่กับบิดามารดา	31.58	- มัธยมต้น	10.53
- อยู่กับญาติพี่น้อง	5.26	- ประถมศึกษา	36.84
การกู้ยืมเงินเรียน		การทำงานหารายได้พิเศษ	
- กู้ยืม	68.42	ทำงาน	35.79
- ไม่กู้ยืม	31.58	ไม่ได้ทำงาน	64.21
แผนการศึกษาเดิม		ประเภทสถานศึกษาเดิม	
- วิทย - คณิต	42.11	- รัฐบาล	94.74
- ปวช.	36.84	- เอกชน	5.26
- ปวส.	21.05	ที่ตั้งสถานศึกษาเดิม	
		- กรุงเทพฯ	15.79
		- ปริมณฑล	15.79
		- ต่างจังหวัด	68.42

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยข้อมูลของนักศึกษา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
อายุ	20.64 ปี	26 ปี	19 ปี
เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA.)	2.33	3.20	1.57
รายได้ผู้ปกครอง	21,500 บาท	50,000 บาท	6,500 บาท
จำนวนพี่น้อง	2 คน	5 คน	1 คน
เงินที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือน	5,678.947 บาท	8,000 บาท	2,000 บาท
เกรดเฉลี่ยจากสถานศึกษาเดิม	2.78	3.35	2.78

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยของคะแนนปัจจัยด้านต่าง ๆ

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ปัจจัยด้านผู้เรียน	3.76	มาก
ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา	3.71	มาก
ปัจจัยด้านวิธีสอน	3.73	มาก
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	3.65	มาก

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

การวิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบ t และสถิติทดสอบ F สามารถสรุปได้ว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ ลักษณะการพักอาศัย และที่ตั้งสถานศึกษาเดิม

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	สถิติทดสอบ
ลักษณะการพักอาศัย	F = 2.782*
- หอพักหรือบ้านเช่า	
- อยู่กับบิดามารดา	
- อยู่กับญาติพี่น้อง	
ที่ตั้งสถานศึกษาเดิม	F = 2.540*
- กรุงเทพฯ	
- ปริมณฑล	
- ต่างจังหวัด	

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่พบว่า มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษานั้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และสามารถนำไปวิเคราะห์หาสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา กับตัวแปรอิสระ 23 ตัวแปร โดยใช้การคัดเลือกตัวแปรแบบขั้นตอนเข้าสู่สมการที่ละเอียด

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา กับตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	B	SE B	Beta	t
JOB	-0.267	0.116	-0.114	2.317*
LOCATION	-0.215	0.084	-0.167	-2.516*
LEVEL	-0.125	0.017	0.353	7.309**
EDUFA	-0.111	0.025		4.725**
ค่าคงที่ (Constant)	3.492			
Multiple R = 0.912			Standard Error = 0.44348	
R ² = 0.826			F = 2.520*	
Adjust R ² = 0.803				

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

พบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 4 ตัวแปรเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ โดยตัวแปรอิสระกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 91.2 และสามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 82.6 (R² = 0.826)

จากผลการวิเคราะห์ ได้สมการถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ดังนี้

$$GPA = 3.492 - 0.215 (LOCATION) - 0.111 (EDUFA) - 0.125 (LEVEL) - 0.267 (JOB)$$

โดยที่	GPA	คือ	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
LOCATION		คือ	ที่ตั้งของสถานศึกษาเดิม
EDUFA		คือ	การศึกษาของผู้ปกครอง
LEVEL		คือ	ชั้นปีที่ศึกษา
JOB		คือ	การทำงานหารายได้พิเศษ

อภิปรายผล

1. ปัจจัยในการเรียนของนักศึกษาครุศาสตร์อุตสาหกรรมของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา หลักสูตร สาขาวิชา ประเภทการเข้าศึกษา ฐานะทางครอบครัว สถานภาพครอบครัว การศึกษาของผู้ปกครอง ลักษณะการพักอาศัย การกู้ยืมเงินเรียน การทำงานหารายได้พิเศษ แผนการศึกษาเดิม ประเภทสถานศึกษาเดิม ที่ตั้งสถานศึกษาเดิม รายได้ผู้ปกครอง จำนวนพี่น้อง เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง เกรดเฉลี่ยจากสถานศึกษาเดิม ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา ปัจจัยด้านวิธีสอน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ การพักอาศัย และที่ตั้งสถานศึกษาเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ปิยะพร บัวระพา และคณะ ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี คือ ปัจจัยด้านผู้เรียนและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย (ปิยะพร บัวระพา และคณะ, 2563)

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งเราจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา พบว่า เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA.) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา ปัจจัยด้านวิธีสอน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับดี ซึ่งจากที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ การพักอาศัย และที่ตั้งสถานศึกษาเดิมนั้น อาจเป็นไปได้ว่าการพักอาศัยเองของนักศึกษาที่มาจากต่างจังหวัด โดยไม่มีผู้ปกครองคอยดูแลใกล้ชิด ทำให้นักศึกษาขาดการดูแลเอาใจใส่ตนเองด้านการเรียนเท่าที่ควร ทำให้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ นวรัตน์ ศึกษากิจ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรมของโรงเรียนอาชีวศึกษา พบว่า เกรดเฉลี่ยสะสมที่ต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (นวรัตน์ ศึกษากิจ, 2560)

3. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา กับตัวแปรอิสระ 23 ตัวแปร พบว่า มีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งตัวแปรอิสระกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถึงร้อยละ 91.2 และสามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 82.6 ซึ่งค่าที่ได้ค่อนข้างสูงมาก สามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ในระดับที่ดี และหากเราจัดลำดับความสำคัญให้แก่ตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา จะพบว่า การทำงานหารายได้พิเศษ (JOB) และที่ตั้งของสถานศึกษาเดิม (LOCATION) มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ ชั้นปีที่ศึกษา (LEVEL) และการศึกษาของผู้ปกครอง (EDUFA) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดูแลเอาใจใส่ในตัวนักศึกษา และการอบรมจากผู้ปกครองมีผลอย่างมากต่อความตั้งใจเรียนของนักศึกษา โดยเฉพาะหากเป็นนักศึกษาที่มาจากต่างจังหวัดย่อมต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้น เพราะมีสิ่งแวดล้อมที่อาจดึงดูดความสนใจในการเรียนและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ 1) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ การพักอาศัยและที่ตั้งสถานศึกษาเดิม และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา พบว่า มีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งตัวแปรอิสระกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถึงร้อยละ 91.2 และสามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 82.6 โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ผลจากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พบว่า การทำงานหารรายได้พิเศษ และที่ตั้งของสถานศึกษาเดิมมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา นั้นแสดงให้เห็นว่าปัจจัยสิ่งแวดล้อมในการดำรงตนเองของนักศึกษาต่างจังหวัดในการเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ มีผลอย่างมาก ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยฯ ควรต้องให้ความใส่ใจเป็นพิเศษกับนักศึกษากลุ่มดังกล่าว โดยอาจต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษาคอยดูแลใกล้ชิด เพื่อให้ นักศึกษามีคุณภาพการเรียนที่ดีขึ้นต่อไป และ 2) การศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะความรู้ การเรียนรู้ และปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนของนักศึกษาในสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญ การศึกษาการเรียนการสอนออนไลน์จึงเป็นปัจจัยที่ควรคำนึงถึงที่จะมีผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนของนักศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนและพัฒนาทักษะและความรู้ของนักศึกษาในสายงานที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและอนาคตได้มากขึ้น และมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ในการศึกษาต่อไปควรทำการศึกษากับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วด้วย และ 2) ควรมีการศึกษาในเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัยในเชิงลึก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่ถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด และใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปเปรียบเทียบและหาข้อสรุป นำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอธิการบดี คณบดี อาจารย์ทุกท่าน และนักศึกษาในคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัยสำหรับความเอื้อเฟื้อสถานที่ในการการเก็บแบบสอบถามสำหรับทำโครงการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมมา เจียรธรวานิช. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. วารสาร RSU JET วิศวกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต, 14(1), 21-27.
- นวรรตน์ ศึกษากิจ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรมของโรงเรียนอาชีวศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม.

- ปิยะพร บัวระพา และคณะ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาการบัญชี คณะ
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- มณีรัตน์ ชีระวิวัฒน์. (2543). เทคนิคการเลือกสถิติวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ. วารสารเพื่อน
สุขภาพ, 12(1), 54-57.
- วิไลวรรณ สิริสุทธิ. (2545). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโปรแกรมวิชาเทคโนโลยี.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- วีระศักดิ์ จินรัตน์. (2557). การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและ
เทคโนโลยีอีสเทิร์น, 11(2), 80-85.
- สมเกียรติ จงประสิทธิ์พร. (2537). การนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติ. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ,
4(1), 10-25.
- สุรินทร์ นียมางกูร. (2541). เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนันต์ เกิดดำ. (2552). แนวทางการเลือกใช้สถิติในการวิจัย. วารสารคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีขั้นสูง, 10(1), 8-
14.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper Collins.
- Fisher, M. J. & Marshall, A. P. (2009). *Understanding Descriptive Statistics*. Australian Critical Care,
22(2), 93-97.
- Overholser, B. R. & Sowinski, K. M. (2007). *Biostatistics Primer: Part I*. Nutr Clin Pract, 22(6), 629-
635.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

การพัฒนาแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์*

THE DEVELOPMENT OF A PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL TO
PROMOTE PROACTIVE LEARNING MANAGEMENT AT CHUEA PLERG WITTHAYA
SCHOOL, SURIN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

สุมนี บุรณ์เจริญ

Sumanee Booncharoen

โรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สุรินทร์ ประเทศไทย

Chuea Plerg Witthaya School Surin Secondary Educational Service Area Office, Surin, Thailand

Corresponding author E-mail: krusumanee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สร้างรูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินรูปแบบ ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณ โดยมีเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา การวิเคราะห์สถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเลือกแบบเจาะจง และเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวมโดย มีวิธีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น ทำการสัมภาษณ์ครู จำนวน 21 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน 2) สร้างรูปแบบ โดยการยกร่างรูปแบบ ทำการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ 3) ทดลองใช้รูปแบบ กับครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 21 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และ 4) ประเมินรูปแบบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กับกลุ่มครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูต้องการพัฒนาการออกแบบการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียน 2) ผลการพัฒนาแบบ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) เนื้อหา 5) การวัดและประเมินผล 6) เงื่อนไขการนำไปใช้ 3) ผลการใช้รูปแบบ พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) รูปแบบมีผลการประเมินโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีผลการประเมินสูงสุดคือ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนา, ชุมชนแห่งการเรียนรู้, วิชาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research aims to 1) study basic information, 2) develop a model, 3) experiment with the model, and 4) evaluate the model of the professional learning community to promote student-

centered learning management of Ignition Science School. The study employs a mixed-methods research approach, utilizing quantitative tools in the form of questionnaires. The sample group includes teachers from Ignition Science School. Statistical analysis involves frequency, percentage, mean, and standard deviation, using a specific and qualitative approach through in-depth interviews and group discussions with key informants, namely teachers from Ignition Science School. The research process consists of four steps: Study basic information: Conduct interviews with 21 teachers and 11 qualified individuals. Develop a model: Draft and review the model and guidelines with experts. Experiment with the model: Apply the model to 21 selected teachers from Ignition Science School. Evaluate the model: Assess the model in three aspects - import factors, processes, and outcomes - with a group of 21 teachers from Ignition Science School. Research findings indicate that: Teachers aim to develop diverse, student-focused learning management activities to enhance student development. The developed model comprises six components: 1) Principles, 2) Objectives, 3) Processes, 4) Content, 5) Measurement and Evaluation, and 6) Conditions for implementation. The ability of teachers to manage student-centered learning is assessed as highly effective. Overall, the model has the highest average evaluation in the process aspect, followed by import factors and outcomes, respectively.

Keywords: Development, Learning Community, Professionalism, Proactive Learning Management

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมรวมถึงผลกระทบต่อทั่วโลกในขณะนี้ รวมทั้งมีผลกระทบทางด้านการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในท่ามกลางสถานการณ์ที่ท้าทายและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถรวมถึงมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในยุคศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ในศตวรรษที่ 21 มีจุดเน้น คือ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ กำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน มีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา สร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับครูเพื่อเป็นตัวแบบ (Model) แห่งการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียน สติปัญญา จุดอ่อนจุดแข็งในตัวผู้เรียน สนับสนุนให้เกิดการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้โดยใช้ช่องทางหลากหลายในการสื่อสาร (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560) ทั้งนี้การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะสำคัญของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแนวคิดที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนที่สำคัญ มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรุก ผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ในการคิด ลงมือปฏิบัติ สรุปและสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อทำให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่อย่างตื่นตัว (Active learning) ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทางกาย (Physically active) ทางสติปัญญา (Intellectually active) ทางสังคม (Socially active) ทางอารมณ์ (Emotionally active) โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครู

จำเป็นต้องศึกษาและเลือกรูปแบบเทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการเฉพาะในการสอนแต่ละครั้ง กล่าวคือ ครูต้องมีรอบการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้การสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง ปฏิบัติจริงได้เผชิญสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรค ฝึกนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งครูต้องให้ข้อมูลย้อนกลับและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

จากการสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์พบปัญหา คือ ครูยังขาดความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงการจัดการเรียนรู้อาจส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมน้อยโดยเฉพาะในรายวิชาคณิตศาสตร์ สื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้ประกอบการสอนไม่หลากหลาย ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ปัญหาที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ อ่านเขียนภาษาไทยยังไม่คล่อง คิดวิเคราะห์ไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ นักเรียนสนใจในการเรียนน้อย ไม่กระตือรือร้นในการเรียน ไม่ตั้งใจเรียนนักเรียนบางคนยังขาดความกล้าแสดงออก และไม่คอยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ไม่กล้าตอบคำถาม มีความเขินอาย กลัวตอบคำถามไม่ได้ ดังนั้นครูจึงมีความต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาจากการทำงานจริง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำงาน ทักษะการคิด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (โรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา, 2565)

การพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการผสมผสานแนวคิดของความเป็นมืออาชีพ (Professional) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning community) เข้าด้วยกัน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมกลุ่มทางวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา คือ ผู้อำนวยการ คณะผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ชุมชน ร่วมกับครูผู้สอนเป็นชุมชนเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพและคุณภาพของผู้เรียนร่วมกันผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ (Collaborative learning) การเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ (Lesson learned) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing learning) การสะท้อนคิดอย่างเป็นระยะ ๆ และทำอย่างต่อเนื่อง (Continuous professional development) (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2561); (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562) ทำงานร่วมกันของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนี้เป็นการเสริมสร้างครูให้เป็นครูมืออาชีพ มีความรู้ความเข้าใจในสาระตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะการวิเคราะห์ผู้เรียน การออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การใช้เครื่องมืออย่างหลากหลายในการประเมินผลการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานร่วมกันของครู และยังเป็นการพัฒนาครูในระดับเครือข่ายที่เป็นสังกัดเดียวกันในระดับการศึกษาและประเภทการศึกษาต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาผู้เรียน เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ให้สูงขึ้น (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาครูตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา จึงมีความสนใจพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน และการวัดและการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาครูในสถานศึกษาและเครือข่ายการเรียนรู้

ร่วมกันของครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยาทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และมีความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
4. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ครู จำนวน 21 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสรุปข้อมูลและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

สร้างรูปแบบ โดยนำข้อมูลที่ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาออกแบบและยกร่างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน ทั้งหมดได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยให้การสัมมนาผู้เชี่ยวชาญและแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือรูปแบบ ซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 จากนั้นทดลองนำร่องเพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ ปรับปรุงรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับผู้เข้าร่วมวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา จำนวน 21 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน และสรุปผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

แบบประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และแบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (RAI) เท่ากับ 0.89 และแบบสรุปข้อมูลสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล และ t-test for one sample

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปปฏิบัติจริง ได้แก่ ครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา จำนวน 21 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ครูและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ว่า 1) รูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ 2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน 3) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในการพัฒนาครู คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การสัมภาษณ์ครูพบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอน การทำงานพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิดเห็นร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก และสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ โดยมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย 6) ขั้นสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่อง ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า

3.1 ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.54) แสดงผลตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมเป็นรายบุคคล

ครูคนที่	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	การผ่านเกณฑ์ประเมิน > 3.51
1	4.54	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
2	4.87	0.35	มากที่สุด	ผ่าน
3	4.76	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
4	4.53	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
5	4.80	0.41	มากที่สุด	ผ่าน
6	4.73	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
7	4.73	0.59	มากที่สุด	ผ่าน
8	4.73	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
9	4.80	0.41	มากที่สุด	ผ่าน
10	4.47	0.83	มาก	ผ่าน
11	4.67	0.62	มากที่สุด	ผ่าน
12	4.60	0.63	มากที่สุด	ผ่าน
13	4.53	0.74	มากที่สุด	ผ่าน
14	4.53	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
15	4.73	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
16	4.47	0.74	มาก	ผ่าน
17	3.53	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
18	3.80	0.56	มากที่สุด	ผ่าน
19	3.87	0.35	มากที่สุด	ผ่าน
20	4.80	0.56	มากที่สุด	ผ่าน
21	4.93	0.26	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ย	4.68	0.54	มากที่สุด	ผ่าน

3.2 ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80

การทดสอบความสามารถ	จำนวนครู	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	ค่าสถิติ (t)	P
ความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน	21	40	33.38	2.85	83.45	5.5111*	.000

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า หลังการเข้าร่วมพัฒนาครูตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ครูมีคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน เท่ากับ 33.38 คิดเป็นร้อยละ 83.45 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 แสดงว่า ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมมีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน โรงเรียนมีการเปิดโอกาสให้คณะครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการจัดการกิจกรรมการเรียน

การสอนอย่างหลากหลาย โดยมีการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง จุดที่ควรพัฒนาควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ ครูควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ในระยะยาว และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

4. ผลการประเมินต่อรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวม

รายการ	n=21		ระดับความเหมาะสม
	\bar{X}	S.D.	
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.71	0.50	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ	4.62	0.56	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	4.70	0.46	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.67	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.51) โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) และด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.46)

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้รูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ 2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน 3) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในการพัฒนาครู คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอน การทำงานพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้าง

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิดเห็นร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก มีการสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chichibu, Uchizaki & Ono ได้ศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครูโดยการศึกษาบทเรียนร่วมกัน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ในต่างจังหวัดรับรู้และตระหนักถึงประสิทธิภาพของการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการศึกษาร่วมกันในระดับต่ำ แม้ว่าจะมีการดำเนินการประชุมการศึกษาร่วมกันบ่อยครั้งก็ตาม ดังนั้นความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการแก้ไข้ปัญหาและการดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Chichibu, T., et al., 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ansawi & Pang พบว่า ครูมีการรับรู้ทั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียน (Ansawi, B., & Pang, V., 2017)

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย และ 6) ขั้นสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่อง โดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการพัฒนาแบบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ครูและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนารูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียน เพื่อให้การพัฒนาแบบเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีทฤษฎีรองรับ ดังเช่น ประคอง รัตมีแก้ว ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า ผลการสร้างรูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบและการวัดและประเมินผล การตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความถูกต้องภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ประคอง รัตมีแก้ว, 2562) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุรี เจริญศิริ ที่พบว่า รูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ และกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่ 2 สร้างความตระหนัก (Empower) ขั้นที่ 3 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพ (Collaboration) ขั้นที่ 4 นำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Applying) และขั้นที่ 5 การเผยแพร่เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ (Dissemination) (มยุรี เจริญศิริ, 2563)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดีมาก และ 3) สรุปข้อมูลสะท้อนผลการ

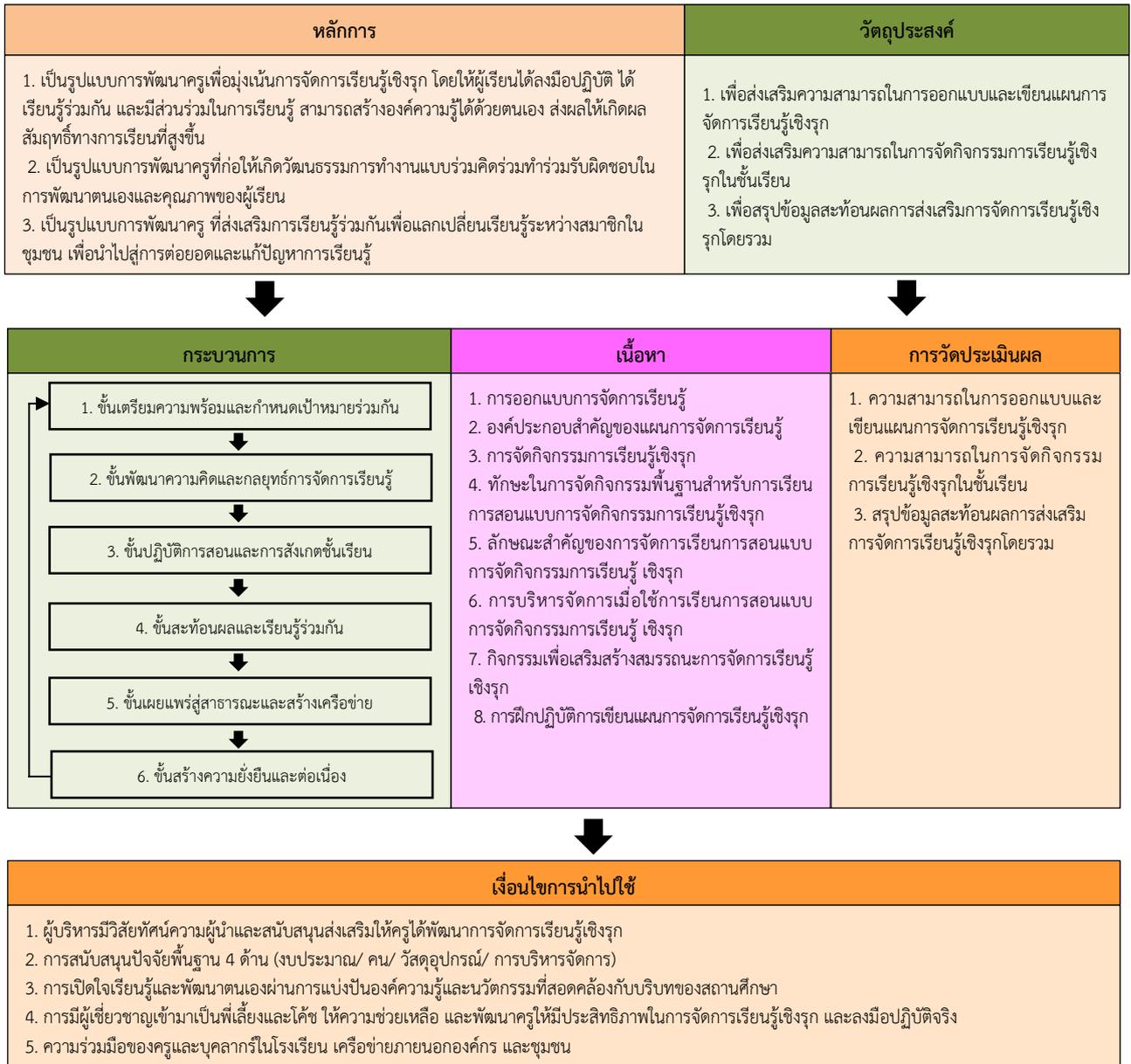

ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม มีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูได้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ผลการประเมินพบว่าครูส่วนใหญ่มีออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ประวิต เอรารวรรณ ที่ได้เสนอกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสุภาพะใน เว็บไซต์ของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา กล่าวคือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทสำคัญในการให้ครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมทบทวนและกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายเหล่านั้นอย่างแท้จริง แสวงหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ทบทวนผลการปฏิบัติที่ได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของเพื่อนร่วมวิชาชีพ เผยแพร่สู่สาธารณะและสร้างเครือข่าย โดยนำเรื่องราวหรือกลไกเหล่านั้นสู่สาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดให้ชุมชนอื่นได้มาศึกษาและแลกเปลี่ยนร่วมกัน การสร้างคู่คิดของชุมชน (Community Buddy) และการเปิดกว้างสู่สาธารณะ คือ การใช้พื้นที่ของโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในเวลาที่ไม่กระทบต่อการจัดกิจกรรมปกติของครู ซึ่งจะทำให้องค์กรมีความยั่งยืนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ประวิต เอรารวรรณ, 2560)

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า รองลงมา คือ ด้านผลผลิต และด้านกระบวนการ อาจจะเป็นเพราะว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา ทำให้ครูได้พัฒนาและเรียนรู้ร่วมกัน โดยโรงเรียนได้มีความเตรียมความพร้อมโดยขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูได้ลงมือปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง และการที่โรงเรียนได้จัดเตรียมความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และปัจจัยสนับสนุนที่ส่งให้การดำเนินงานตามรูปแบบประสบผลสำเร็จ ในกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบ 6 ขั้นตอนทำให้ครู ได้ตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาผู้เรียน การกำหนดเป้าหมาย ประเด็นการพัฒนาการเรียนการสอน และแนวปฏิบัติของกลุ่ม มีความรู้และทักษะการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และได้แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นสามารถเผยแพร่แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่ดีที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาสู่สาธารณชนได้ ซึ่งการประเมินรูปแบบดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิด รัตนะ บัวสนธ์ ซึ่งเป็นการประเมินหลังการใช้รูปแบบเสร็จแล้ว โดยค้นพบว่า การดำเนินงานตามรูปแบบโดยรวมประสบผลสำเร็จ โดยครูมีความคิดเห็นต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด (รัตนะ บัวสนธ์, 2563) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วคินี รุ่งเรือง ที่พบว่า ผู้เกี่ยวข้องต่อการใช้รูปแบบมีความเห็นว่าการช่วยพัฒนาศิลปะการสอนของครูที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นและครูเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน (วคินี รุ่งเรือง, 2562) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุธิดา การิมี่ ที่พบว่า การใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์โดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสะสมเต็มศึกษาของครู ช่วยให้คุณครูมีเพื่อนร่วมปรึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการระหว่างวิชา และผลการประเมินและรับรองรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (สุธิดา การิมี่, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย และ 6) ขั้นสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่อง รายละเอียดดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขึ้นเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) ขึ้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขึ้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขึ้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน 5) ขึ้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย และ 6) ขึ้นสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่อง ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการใช้รูปแบบฯ พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และรูปแบบมีผลการประเมินระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ โรงเรียนควรสร้างความตระหนักให้ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพจากแหล่งเรียนรู้และสื่อออนไลน์ มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานเป็นประจำ พัฒนาคู่มือให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลประกอบการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตรวจสอบแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบหน่วยและแผนรายคาบให้สอดคล้องมาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะและคุณลักษณะ และในแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรมีเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เห็นชัดเจน โดยมีการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งนี้จากการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริง มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความเป็นผู้นำ มีการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เน้นให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและลงมือปฏิบัติจริง นิเทศติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญและกำลังใจให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สามารถเป็นแบบอย่างและเผยแพร่ได้ และควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือของเครือข่ายภายนอกองค์กรและชุมชน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้ใช้พื้นที่โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของภาคีเครือข่ายเป็นพื้นที่การทำงานและเรียนรู้ร่วมกัน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับครู ภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ และผู้เรียนที่เกิดจากการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีการพัฒนารูปแบบภาคีเครือข่ายการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

- ประคอง รัตมีแก้ว. (2562). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สุพรรณบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนสุภาพฯ. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2566 จาก <http://www.ires.or.th/?p=804>
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี เจริญศิริ. (2563). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- รัตน์ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา. (2565). ข้อมูลรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยาวิทยา. สุรินทร์: โรงเรียนเชื้อเพลิงวิทยา.
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาคู่มือโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก: ถอดบทเรียนจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. สมุทรปราการ: เอส.บี.เค.การพิมพ์.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). การขับเคลื่อนมัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สุธิดา การิมี่. (2562). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์โดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาของครูประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุสิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ansawi, B., & Pang, V. (2017). The Relationship between Professional Learning Community and Lesson Study: A Case Study in Low Performing Schools in Sabah, Malaysia. *Sains Humanika*, 9(1-3), 63-70.
- Chichibu, T., et al. (2019). Promoting Teacher Collaborative Learning in Lesson Study: Exploring and Interpreting Leadership to Create Professional Learning Community, in *Instructional Leadership and Leadership for Learning in Schools: Understanding Theories of Leading*. In Tony Townsend (Ed.). London: Palgrave Macmillan.

การศึกษาทางเศรษฐศาสตร์เพื่อประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมของวัด
และโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
ECONOMIC STUDY FOR VALUATION THE CULTURAL HERITAGE OF TEMPLES AND
ARCHAEOLOGICAL SITE IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

กนกกาญจน์ กล่อมเกล้า, กนกพร ภาคิฉาย, โชคลาก มั่นคง, ธีระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ*

Kanokkam Klomklaw, Kanokporn Pakeechai, Choklap Mankong, Theerasak Supprasert*

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi,

Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: theerasak.research@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยววัดและโบราณสถาน 2) ประเมินมูลค่าทางมรดกวัฒนธรรมของวัดและโบราณสถาน และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 350 ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 ท่าน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ วิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกไบนารี และแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยว คือ ทราบแหล่งข้อมูลจากเพื่อน/ญาติ ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง จุดประสงค์หลักของการเดินทาง คือ ไหว้พระเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เดินทางมากับครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่ใช้ 500 - 1,000 บาท ใช้เวลาระหว่างการทำกิจกรรมน้อยกว่าหนึ่งชั่วโมง ต้องการเดินทางกลับมายังสถานที่นี้อีกพร้อมแนะนำสถานที่นี้ให้กับผู้อื่น ส่วนการประเมินมูลค่ามรดกวัฒนธรรมนักท่องเที่ยวเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัดและโบราณสถาน ในช่วง 1 - 200 บาทต่อปี มูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายสนับสนุนโครงการฯ 194.50 บาทต่อคนต่อปี เมื่อพิจารณาโอกาสที่นักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการฯ พบว่า ระดับรายได้สุทธิต่อเดือนมีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการฯ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีโอกาสที่จะจ่ายมากขึ้น 0.103 เท่า 0.125 เท่า และ 0.254 เท่า ตามลำดับ สำหรับแนวทางการอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัดและโบราณสถาน คือ การอนุรักษ์โบราณสถานและวัด การส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ การรักษาสีเขียวแวดล้อมบริเวณวัดและโบราณสถาน การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การจัดการด้านนโยบายและการสร้างความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานในท้องถิ่น

คำสำคัญ: มูลค่าทางมรดกวัฒนธรรม, วัดและโบราณสถาน, ความเต็มใจที่จะจ่าย, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Abstract

This research article purpose to 1) study behavior in traveling to visit temples and archaeological sites, 2) evaluate the cultural heritage value of temples and archaeological sites, and 3) study guidelines for promoting preserving and restoring temples and archaeological sites in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group is tourists in Phra Nakhon Si Ayutthaya

province 350 samples and 10 key informants. This is a mixed methods research consisting of quantitative research and qualitative research. Data were analyzed using frequency statistics, percentages, binary logistic regression analysis and semi-structured interviews. The research results found that travel behavior is learned about the information from friends/relatives, and used their own cars to travel. The main purpose of the trip is pay respect to sacred things, traveling with family, the cost is 500 - 1,000 baht, the time between activities is less than one hour, want to come back to this place again and recommend this place to others. As for cultural heritage valuation tourists are willing to pay for conservation projects, restoring temples and archaeological sites in the range of 1 - 200 baht per year. The value of willingness to pay to support the project is 194.50 baht per person per year. When considering the likelihood that tourists are willing to pay for the project, it was found that the level of net monthly income influences their willingness to pay for the project at the statistical significance level of 0.05. There is an opportunity to pay more for tourism activities 0.103 times, 0.125 times, and 0.254 times, respectively for the conservation approach. Restoration of temples and archaeological sites is conservation of archaeological sites and temples, promotion of education and learning, preservation of the environment around temples and ancient sites, promotion of cultural tourism, policy management, and creating cooperation from citizens and local agencies.

Keywords: Cultural Heritage Value, Temples and Archaeological Site, Willingness to Pay, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักให้ประเทศไทยมาอย่างยาวนาน โดยในปี พ.ศ. 2562 การท่องเที่ยวของไทยสามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนเงินกว่า 2.9 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) (World Travel & Tourism Council, 2020) อีกทั้งการท่องเที่ยวของไทยมีชื่อเสียงติดในระดับโลก ทั้งในด้านความสวยงาม มีทางเลือกของสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ดึงดูด ส่งผลให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 จาก 10 อันดับแรกของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมระดับโลก อย่างไรก็ตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ทั้งเหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมเกิดขึ้น เช่น การระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการในธุรกิจท่องเที่ยวต้องปรับตัว สร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวและบริการใหม่ ๆ เพื่อตามให้เท่าทันกับความต้องการที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐซึ่งมีบทบาทในการกำกับดูแลจึงมีความเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และวางแนวทางการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยให้เติบโตอย่างมั่นคง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.), 2564)

ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยมีการส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์อันสวยงาม การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศไทย ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่เน้นการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมหรือที่เรียกอีกอย่างว่า พุนทางวัฒนธรรม มาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาหรือมุ่งเน้นให้แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือเกิดผลกระทบต่อให้น้อยที่สุด และรักษาไว้ซึ่งสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการ

กระจายรายได้สู่ชุมชนในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของการรักษามรดกทางวัฒนธรรม (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) วัดและอุทยานประวัติศาสตร์นั้น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของไทย จากแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับโบราณสถานเมื่อพิจารณาคูณลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรมจากการใช้ประโยชน์ของผู้บริโภค พบว่า มีลักษณะแตกต่างจากสินค้าทั่วไป กล่าวคือ มรดกทางวัฒนธรรมของวัดและอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นสินค้ากึ่งสาธารณะ (Quasi-Public Goods) ผู้บริโภคไม่สามารถกีดกันในการบริโภค (Non-Excludable) หรือไม่มีการแข่งขันในการบริโภค (Non-Rival) อย่างหนึ่งอย่างใด (ชยุตม์ วัฒนา และสิริกร เลิศลักษณ์ธาร, 2561) จากลักษณะข้างต้น ทางวัดและอุทยานฯ อาจจะต้องเจอกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดสรรทรัพยากรทางวัฒนธรรมเท่าที่ควร แต่จากค่าธรรมเนียมเข้าชมที่ทางวัดและอุทยานฯ จัดเก็บนั้น พบว่า มีราคาค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในการจัดการและดูแลโบราณสถาน รวมทั้งประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากวัดและอุทยานฯ ไม่ได้สะท้อนถึงค่าธรรมเนียมเข้าชมที่แท้จริง อาจทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมากเกินไป นำไปสู่การเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว หรือสูญหายไปของมรดกทางวัฒนธรรมในที่สุด จึงถือว่าเป็นความล้มเหลวอย่างหนึ่งของตลาดในการจัดสรรทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งการศึกษาที่เกี่ยวกับการประเมินมูลค่าวัดและโบราณสถานที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเพื่อกำหนดค่าเข้าชมโบราณสถาน การประเมินมูลค่าทางนันทนาการ และมูลค่าเพื่อการคงอยู่ (Existence Value) โดยวิธีการวิธีสมมติเหตุการณ์ (Contingent Valuation Method: CVM) เป็นวิธีการหนึ่งที่ยิมนำมาใช้วัดมูลค่าสิ่งแวดล้อม ด้วยลักษณะคำถามที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ CVM จึงเป็นวิธีการที่มีความคล่องตัวสูง เพราะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมได้เกือบทุกประเภท (Qiu, Y., et al., 2021)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมีมูลค่าสูงสุดเป็นอันดับ 3 ของประเทศ (สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2561) รวมถึงมีสถานที่ท่องเที่ยวมรดกโลกในประเทศไทยที่สำคัญแห่งหนึ่ง คือ “นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา” ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) มีมติให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญและความยิ่งใหญ่ของกรุงศรีอยุธยาในอดีต และคณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการตามแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2536 ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน (ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก กระทรวงวัฒนธรรม, 2564) ต่อมาพื้นที่ดังกล่าวได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ประกอบไปด้วยวัดที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมสูง อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีหลายสิบปีการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่มรดกโลกนครประวัติศาสตร์รวมถึงวัดภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนและชุมชนในพื้นที่มรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาหลายรูปแบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม ตามแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ พบว่า แหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดี โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ เป็นทรัพยากรที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความมั่นคงทางด้านจิตใจ เสริมสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาดั้งเดิม นอกจากนี้ ยังสามารถสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจในระดับหนึ่งให้กับชุมชนท้องถิ่นได้ หากมีการจัดการทรัพยากรศิลปวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม (กรมศิลปากร, 2566)

จากปัญหาดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้เลือกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะทำการศึกษาทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้ผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรง และทางอ้อมตระหนักถึงคุณค่า เกิดความเข้าใจ และสามารถใช้ประโยชน์จากมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและประโยชน์ต่อภาครัฐในการใช้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการอนุรักษ์

มรดกทางวัฒนธรรม กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการ การจัดสรรงบประมาณ ในการบำรุงและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยววัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อประเมินมูลค่าทางมรดกวัฒนธรรมของวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมของวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบขนาดของประชากรจากสูตรของคอคแรน (Cochran, W. G., 1977) พิจารณาความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้ขนาดตัวอย่าง 384 ตัวอย่าง ใช้วิธีเก็บตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) การเก็บแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบถูกต้องและครบถ้วนจำนวน 350 ตัวอย่าง อัตราการตอบกลับร้อยละ 91.15 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Aaker, D. A., et al. ที่ได้กล่าวว่า การส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราการตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงถือว่ายอมรับได้ (Aaker, D. A., et al., 2001)

2. วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 ท่าน ซึ่งในการเลือกตัวอย่างจะเป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับรายได้สุทธิต่อเดือน ลักษณะบ้านพักที่อาศัย จังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน และรายจ่ายต่อเดือน ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมในการเดินทางมาวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 3 การประเมินมูลค่ามรดกวัฒนธรรมของวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้วิธีสมมติเหตุการณ์ให้ประมาณค่า (Contingent Valuation Method: CVM) ทำการวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการดูแลรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากสูตรของ Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. ผลการทดสอบได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ในทุกข้อ (Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K., 1977) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามทำการทดสอบด้วยความเชื่อมั่นด้านพฤติกรรมในการเดินทางมาวัดและโบราณสถาน และความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการดูแลรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัดและโบราณสถาน ด้วยการ Try out จำนวน 30 ตัวอย่าง คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.918 สำหรับค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจำนวน 350 ตัวอย่าง มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.852 - 0.895 ค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.874 ซึ่งมีความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 จึงมีความเชื่อมั่นในระดับดี (George, D. & Malley, M., 2003)

2. วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบเดี่ยวเป็นรายบุคคล แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อสร้างความเป็นกันเองและยืดหยุ่นในการตอบคำถามของผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้มาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสำรวจจากการแจกแบบสอบถามจำนวน 350 ตัวอย่าง และข้อมูลบางส่วนได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารวิชาการและวิจัยทั้งในและต่างประเทศ รายงาน สิ่งพิมพ์ และเอกสารออนไลน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์มรดกวัฒนธรรม และประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับวัด โบราณ อุทยานประวัติศาสตร์ และมรดกวัฒนธรรม

2. วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ในส่วนของวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์นั้น เป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปของประสบการณ์ของแต่ละบุคคล การเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมในการเดินทางมาวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ สำหรับการวิเคราะห์การประเมินมูลค่ามรดกวัฒนธรรม โดยศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ข้อมูลที่ได้รับจากการตั้งคำถามปลายเปิดภายใต้สถานการณ์ที่สมมติขึ้น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามมา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อาชีพ (Occ) จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Fam) ระดับรายได้สุทธิต่อเดือน (Inc) ลักษณะบ้านพักที่อาศัย (Home) จังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน (Pro) และรายจ่ายต่อเดือน (Exp) ตัวแปรตาม คือ ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการดูแลรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (WTP) โดยมีฟังก์ชันแบบจำลอง คือ
$$\ln(WTP) = \beta_0 + \beta_1 Occ + \beta_2 Fam + \beta_3 Inc + \beta_4 Home + \beta_5 Pro + \beta_6 Exp$$

2. วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยการนำข้อมูลมาจำแนกประเภทข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ โดยการจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลบรรยายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นหลักกับประเด็นย่อย เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการตีความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดและทฤษฎีที่ทำการศึกษา โดยสรุปผลข้อมูลแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากผลการสำรวจพฤติกรรมในการเดินทางมาวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับวัดและโบราณสถานจากเพื่อน/ญาติ ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง จุดประสงค์หลักของการเดินทาง คือ ไหว้พระเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เดินทางมาทำบุญครบถ้วน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมายังสถานที่นี้ 500 - 1,000 บาท ใช้เวลาระหว่างการทำกิจกรรมในวัดและโบราณสถาน คือ น้อยกว่าหนึ่งชั่วโมง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการเดินทางกลับมายังสถานที่นี้อีก และจะแนะนำสถานที่นี้ให้กับผู้อื่น

2. การประเมินมูลค่ามรดกวัฒนธรรมของวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลจากการประเมินมูลค่ามรดกวัฒนธรรมของวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นักท่องเที่ยวเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในช่วง 1 - 200 บาทต่อปี มีมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายสนับสนุนโครงการที่มีมูลค่าเท่ากับ 194.50 บาทต่อคนต่อปี โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความยินดีที่จะสนับสนุนโครงการนี้เป็นร้อยละ 81.71 ขณะที่นักท่องเที่ยวที่ไม่มี ความยินดีที่จะสนับสนุนโครงการนี้มีร้อยละ 18.29 โดยสาเหตุ คือ มีรายได้น้อยและเต็มใจที่จะสนับสนุนหากมีรายได้มากกว่านี้ ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการนี้ใช้การถดถอยแบบไบนารีโลจิสติก (Binary logistic regression) โดยพบว่า ไม่มีปัญหา Multicollinearity ระหว่างตัวแปรอิสระ และทุกรายการของตัวแปรอิสระมีค่าสัมประสิทธิ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่สามารถนำไปทำนายได้ดี นอกจากนี้ ค่า Nagelkerke R Square ของแบบจำลองทำนายว่า 48.1% ของความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการนี้สามารถอธิบายได้ โดยตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ระดับรายได้สุทธิต่อเดือน ซึ่งมีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการฯ ตามลำดับดังนี้

นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท มีโอกาสที่จะจ่ายค่าโครงการฯ มากขึ้น 0.103 เท่า

นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 20,001 - 30,000 บาท มีโอกาสที่จะจ่ายค่าโครงการฯ มากขึ้น 0.125 เท่า

นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 30,001 - 40,000 บาท มีโอกาสที่จะจ่ายค่าโครงการฯ มากขึ้น 0.254 เท่า ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบไบนารีโลจิสติก

ตัวแปร	β	S.E.	Wald	Sig.	Inc (β)
ค่าคงที่	5.649	1.678	7.932	0.013**	59.648
Inc			6.394	0.021**	
Inc (1)	0.653	0.429	3.215	0.008**	0.103
Inc (2)	0.421	0.531	0.563	0.035**	0.125
Inc (3)	0.338	0.597	2.058	0.000**	0.254
Inc (4)	0.089	0.436	0.831	0.815	0.208
Inc (5)	0.156	0.425	1.689	0.614	0.315

3. แนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 ท่าน สามารถสรุปวิเคราะห์ผล ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านการดูแลรักษาวัด และโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสัมภาษณ์ พบว่า มีหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดูแลรักษาวัดและโบราณสถาน ผู้วิจัยจะสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

3.1.1 ผลกระทบจากการขายสินค้าของประชาชนในพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอย่างวัดและโบราณสถานในพระนครศรีอยุธยาจะเป็นจุดประสงค์การท่องเที่ยวที่มีคนเยอะ การมีผู้มาเยือนจำนวนมากอาจส่งผลให้สถานที่ถูกทำลายหรือมีการก่อสร้างเพิ่มเติมที่ไม่เหมาะสมกับความสมบูรณ์ของสถาปัตยกรรมโบราณได้

3.1.2 การบริหารจัดการของทางรัฐบาลและเอกชนที่ขาดความรับผิดชอบหรือไม่เพียงพอสำหรับการรักษาสถานที่ รวมถึงขาดความร่วมมือกับชุมชนในการดูแลรักษาวัดและโบราณสถาน อาจทำให้มีความเสียหายและเสื่อมโทรมต่อโบราณสถานและวัดต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้สถานที่สูญเสียความสมบูรณ์และความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่แห่งนั้นได้

3.1.3 การมีนักท่องเที่ยวมากมายอาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของวัดและโบราณสถานได้ ซึ่งเกิดจากกระทำของประชาชนและนักท่องเที่ยวโดยตรง เช่น การเขียนลงบนโบราณสถาน, การทิ้งขยะ, การทำลายโครงสร้างของโบราณสถาน เป็นต้น ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวจะทำให้วัดและโบราณสถานเกิดความเสียหายในระยะยาวได้

3.1.4 สภาพภูมิอากาศที่ไม่แน่นอนอาจส่งผลกระทบต่อวัดและโบราณสถาน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ฝุ่นละออง การทำลายพื้นที่จากน้ำท่วม หรือความร้อนจัด ก็อาจมีผลกระทบต่อสถานที่โบราณและวัดในพื้นที่นี้ได้

3.1.5 การพัฒนาของพื้นที่ในบริเวณที่อยู่ใกล้วัดและโบราณสถานอาจทำให้มีการก่อสร้างหรือการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมที่อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในระยะยาวได้

3.2 สภาพของวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องการการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่นี้ไว้ให้ได้รับการยอมรับอย่างทั่วไประดับการท่องเที่ยวและการเยี่ยมชมในอนาคต การรักษาสภาพแวดล้อมของวัดและโบราณสถานมีความสำคัญอย่างมากในการรักษาความเป็นไปได้ในการเรียนรู้และทราบเรื่องราวประวัติศาสตร์ต่าง ๆ และให้โอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่สำคัญของไทย ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาสภาพของวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและควรได้รับการจัดการ ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.2.1 การซ่อมแซมโครงสร้างที่มีอาการเสื่อมสภาพ เช่น อาคารสระน้ำ, วัด, หรือโบราณสถาน เพื่อรักษาสถานะ สภาพ และคุณค่าทางประวัติศาสตร์

3.2.2 การบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมรอบ ๆ บริเวณวัด และโบราณสถานด้วยความร่วมมือของชุมชนและหน่วยงานรัฐบาล เอกชนร่วมกัน เช่น พื้นที่ใกล้เคียง และปรับปรุงการบริหารจัดการให้เหมาะสม

3.2.3 การจัดทำแผนการทำงานที่ชัดเจนเพื่อการบำรุงรักษาและแก้ไขปัญหาสภาพของวัดและโบราณสถาน โดยคำนึงถึงการรักษาความเป็นเอกลักษณ์และคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม

3.2.4 การสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ในประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของการอนุรักษ์ และการดูแลรักษาโบราณสถานและวัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร กรมโบราณคดี หรือองค์กรที่มีส่วนร่วมทางสังคม ทำหน้าที่ในการดูแลรักษา และแก้ไขปัญหาด้านโบราณสถานและวัดในพื้นที่นั้น ๆ โดยมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

3.3 การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นงานที่ต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการรักษาสถาปัตยกรรมและสมบัติทางวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ โดยคำนึงถึงการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนและการพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟูวัดและโบราณสถานได้ประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.3.1 ควรมีการสนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมของวัดและโบราณสถาน เพื่อทราบถึงความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งเน้นการสนับสนุนการซ่อมแซม การรักษา และการปรับปรุงโครงสร้างวัดและโบราณสถานเพื่อรักษาสถาปัตยกรรมและความเป็นสมบูรณของสถานที่นั้น

3.3.2 การสนับสนุนโครงการทางการศึกษาที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การสร้างโรงเรียนที่มีแผนการสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพระนครศรีอยุธยา การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการศึกษาด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น การเดินทางเยี่ยมชมวัดและโบราณสถาน การจัดนิทรรศการเสวนา หรือโครงการเรียนรู้ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.3.3 การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในบริเวณวัดและโบราณสถาน เช่น การดูแลพื้นที่สีเขียว, การลดปัญหามลพิษ และการรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำ

3.3.4 การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แผนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ให้ความรู้ และประสบการณ์กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อีกทั้งการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบรรยากาศและวัฒนธรรมของพระนครศรีอยุธยา เช่น เทศกาลท้องถิ่น และการแสดงศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.3.5 การสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ การบำรุงรักษา และฟื้นฟูวัดและโบราณสถาน เช่น การสร้างกฎหมายหรือมาตรการที่ส่งเสริมให้มีการรักษาสถานที่วัด และโบราณสถานอย่างเหมาะสม

3.3.6 การสร้างความตระหนักรู้ และมีส่วนร่วมจากชุมชนในการรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัดและโบราณสถาน โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่และสิ่งแวดล้อมใกล้เคียง

อภิปรายผล

ผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ จุดประสงค์หลักของการเดินทางของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ไหว้พระ เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เดินทางมาทำบุญ ครบครัน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมายังสถานที่นี้ 500 - 1,000 บาท ต้องการเดินทางกลับมายังสถานที่นี้อีก และจะแนะนำสถานที่นี้ให้กับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลลดา มงคลวนิช ที่ทำการศึกษารื่อง ทักษะคติและพฤติกรรมของเยาวชนไทยต่อแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พบว่า เยาวชนมีวัตถุประสงค์เพื่อไปท่องเที่ยวพักผ่อนกับครอบครัวและญาติ โดยเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลในช่วงวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ ค่าใช้จ่ายในการไปท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อครั้ง 500 - 1,000 บาท จากการไปท่องเที่ยวเยาวชนมีความประทับใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยรอบซึ่งมีความสวยงาม บรรยากาศดีมีวัฒนธรรมดั้งเดิมทำให้นึกถึงประวัติศาสตร์ไทยในอดีต และเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย จึงมีความสนใจที่จะกลับไปเที่ยวอีกครั้ง (ชลลดา มงคลวนิช, 2558)

ผลการประเมินประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีสมมติเหตุการณ์ให้ประมาณค่า (Contingent Valuation Method: CVM) และใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกไบนารี (Binary Logistics Regression Analysis) พบว่า ระดับรายได้สุทธิต่อเดือนมีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดและโบราณสถาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ อธิราช ทวีปฎิมากร ศึกษาเรื่อง ความเต็มใจจะจ่ายค่าบริการน้ำประปาเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ใช้วิธีสมมติเหตุการณ์ให้ประมาณค่า (CVM) ในรูปแบบคำถามปลายปิดชั้นเดียว ใช้วิเคราะห์ข้อมูลตามแบบจำลองโลจิสติกและโทบิต เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจะจ่ายค่าบริการน้ำประปาเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูต้นน้ำ ทางด้านการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการฯ นั้น (อธิราช ทวีปฎิมากร, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐศิพร แสงเยื่อน และคณะ ทำการศึกษามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์

ภูมิทัศน์ วัฒนธรรมพื้นที่ชายน้ำเมืองอุทัยธานี โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายในความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ ระดับการศึกษา, รายได้, ความพึงพอใจในพื้นที่ชายน้ำ และการตระหนักถึงการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (นัฐศิพร แสงเยื่อน และคณะ, 2560) เช่นเดียวกับงานของ Abedini, A., et al. พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงจะมีความเต็มใจจ่ายมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อย (Abedini, A., et al., 2016) และสอดคล้องกับงานของ ปุญญาวิรี ศรีสันเทียะ และคณะ, สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ ได้ศึกษาการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยวิธีประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่าย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่จ่าย คือ รายได้ต่อเดือน (ปุญญาวิรี ศรีสันเทียะ และคณะ, 2560); (สมเกียรติ ชัยพิบูลย์, 2565) แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิชากร เกสรบัว ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมและความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวในวิสาหกิจชุมชนเนินหอม อำเภอเมืองจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า รายได้เฉลี่ยไม่ได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจจ่ายค่ากิจกรรมการท่องเที่ยว (ทิชากร เกสรบัว, 2565)

ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา และแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สอดคล้องกับงานของ พีรวัชร ราชิวศ์ ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานในวัดมณีวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประเด็นของปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์โบราณสถานวัดมณีวนาราม คือ ทางวัดยังขาดบุคลากรที่จะช่วยด้านการอนุรักษ์อย่างจริงจัง การประชาสัมพันธ์ขาดสื่อให้ชาวบ้านได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์ไม่ชัดเจนนัก ทั้งยังขาดการเผยแพร่โบราณสถานในรูปแบบอื่น ๆ (พีรวัชร ราชิวศ์, 2562) และสอดคล้องกับ ทองคำ ดวงจันทร์เพ็ชร ศึกษาการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง พบว่า การจัดการความรู้มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร โดยมีการกล่าวถึงความสำคัญของการจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์และมีความร่วมมือของชุมชนลุ่มน้ำโขงไว้อย่างชัดเจน ทั้งด้านการให้ความรู้ การอนุรักษ์ การบำรุงรักษาการใช้วัฒนธรรมประเพณี การส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยอาศัยการสนับสนุน ส่งเสริม ขับเคลื่อนและผลักดันผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ผ่านโครงการของภาครัฐและความร่วมมือระหว่างวัดและชาวบ้าน (ทองคำ ดวงจันทร์เพ็ชร, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบแหล่งข้อมูลจากเพื่อน/ญาติ ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง จุดประสงค์หลักของการเดินทาง คือ ไหว้พระเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เดินทางมาทำครอบครัว ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 500 - 1,000 บาท ใช้เวลาระหว่างการทำกิจกรรมในวัดและโบราณสถาน คือ น้อยกว่าหนึ่งชั่วโมง มีความต้องการเดินทางกลับมายังสถานที่อื่น และจะแนะนำสถานที่นี้ให้กับผู้อื่น การประเมินมูลค่ามรดกวัฒนธรรมของวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นักท่องเที่ยวเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการฯ ในช่วง 1 - 200 บาทต่อปี และมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายสนับสนุนโครงการฯ มีมูลค่าเท่ากับ 194.50 บาทต่อคนต่อปี โดยมีสาเหตุที่เต็มใจที่จะจ่ายสนับสนุนโครงการฯ คือ เพื่อเป็นมรดกวัฒนธรรมส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายสนับสนุนโครงการฯ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการฯ ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบไบนารีโลจิสติก (Binary logistic regression) สรุปว่า ระดับรายได้สุทธิต่อเดือนมีผลต่อความเต็มใจในการจ่ายค่าโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัด โดยที่นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงขึ้นไปมีโอกาสที่จะจ่ายค่าโครงการฯ มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) พบว่า ควรมีการศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมของสถานที่นั้นๆ เพื่อเข้าใจความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ การ

สนับสนุนการซ่อมแซม รักษา และปรับปรุงโครงสร้างเพื่อรักษาสถาปัตยกรรมและความสมบูรณ์ของสถานที่นั้น ประชาสัมพันธ์การศึกษาและการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น การรักษาสีงแวดล้อม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังควรมีนโยบายที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และการบำรุงรักษา รวมถึงการสร้างร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น ทางด้านข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย การสนับสนุนนักท่องเที่ยวที่มีความเต็มใจที่จะสนับสนุนโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะให้โอกาสในการได้รับรายได้จากค่าเข้าชมโบราณสถาน นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงสามารถมีบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนโครงการนี้ นอกจากนี้ ยังสามารถเพิ่มโอกาสในการขยายผลการดำเนินโครงการให้เป็นเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้น โดยการเน้นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นโบราณสถาน เช่น การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่เน้นที่วัดและโบราณสถานเพื่อจะช่วยเหลือเสริมสร้างความสนใจจากนักท่องเที่ยวที่สนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการบริจาคหรือร่วมมือจากนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูง เช่น การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ อีกทั้งสร้างและพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่มีการรวมโบราณสถานเข้าไปเพื่อเพิ่มมูลค่าในการเข้าชม และสร้างนโยบายที่สนับสนุนการอนุรักษ์ บำรุงรักษาโบราณสถาน ส่งเสริมการศึกษาทางวัฒนธรรมในชุมชน เน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐบาล เอกชน ชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการเพิ่มคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยวของวัดและโบราณสถานนั้น สามารถทำได้ผ่านการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าจดจำ โดยการรักษาสภาพและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยววัดหรือโบราณสถานจะช่วยให้การสร้างบรรยากาศที่สมบูรณ์ และสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่นั้น ๆ นอกจากนี้ ยังช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ในสถานที่นั้นได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งควรมีการสร้างกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และมีการปรับให้เข้ากับความต้องการของนักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มคุณค่าของสถานที่ได้ เช่น การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวภายในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ และ การนำเสนอการแสดงที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของไทย เป็นต้น ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป จากผลการศึกษานี้ทำให้ทราบว่า การวิจัยครั้งต่อไปควรเน้นที่กลุ่มเป้าหมายที่ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายสนับสนุนโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดและโบราณสถานอาจช่วยให้เราเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และทำให้สามารถพัฒนาโครงการท่องเที่ยวที่เป็นไปได้สำหรับกลุ่มนี้ได้ อีกทั้งผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าโครงการฯ พบว่า รายได้ต่อเดือนเป็นตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะจ่ายค่าโครงการดังกล่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะนำตัวแปรอิสระตัวอื่นไปปรับใช้กับกิจกรรมหรือรูปแบบการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ งบประมาณเงินกองทุนส่งเสริมงานวิจัย ปี 2564

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). คู่มือการตรวจประเมินคุณภาพมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การส่งเสริมการค้าหนารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

กรมศิลปากร. (2566). อุทยานประวัติศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2566 จาก <http://www.finearts.go.th>.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (2564). ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 13 สิงหาคม 2565 จาก http://osthailand.nic.go.th/masterplan_area/userfiles/files/Tourism.pdf.

- ชยุตม์ วัฒนา และสิริกร เลิศลักษณ์ธาร. (2561). มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์จังหวัดกาญจนบุรี กับความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยว. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 13(2), 85-99.
- ชลลดา มงคลวนิช. (2558). ทักษะคติและพฤติกรรมของเยาวชนไทยต่อแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 10(2), 3-17.
- ทองคำ ดวงชั้นเพชร. (2564). การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง. Journal of Modern Learning Development, 6(2), 44-58.
- ทิชากร เกสรบัว. (2565). พฤติกรรมและความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวในวิสาหกิจชุมชนเนินหอม อำเภอ เมือง จังหวัดปราจีนบุรี. วารสารการบัญชีและการจัดการ, 14(2), 85-103.
- นัฐศิพร แสงเยื่อน และคณะ. (2560). มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมพื้นที่ชายน้ำ เมืองอุทัยธานี. วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์: 6(2), 7-16.
- บุญญาวิรี ศรีสันเทียะ และคณะ. (2560). การประเมินมูลค่าการคงอยู่ และมูลค่าการใช้ประโยชน์ของพลับพลึงธาร (Crinum thaianum) ในจังหวัดระนองและจังหวัดพังงา. ใน การประชุมวิจัยนานาชาติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 2 (หน้า 84 - 88). คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พีรวัชร ราชวงศ์. (2562). แนวทางในการอนุรักษ์โบราณสถานในวัดมณีวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิทยาสงฆ์นครลำปาง, 8(2), 179-190.
- ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก กระทรวงวัฒนธรรม. (2564). นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2564 จาก http://164.115.22.96/heritage_culture2.aspx.
- สมเกียรติ ชัยพิบูลย์. (2565). การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ ตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม, 41(6), 153-170.
- สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2561). บรรยายสรุปประจำปี 2560. วัฒนธรรม. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2561 จาก http://ww2.ayutthaya.go.th/files/com_news_document/2019-01_1d84e7b8b218081.pdf.
- อธิราช ทวีปฎิมากร. (2561). ความเต็มใจจะจ่ายค่าบริการน้ำประปาเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ. พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์, 12(1), 109-133.
- Aaker, D. A., et al. (2001). Marketing research (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Abedini, A., et al. (2016). Estimating the outdoor recreational value of lavizan jungle park of Tehran using contingent valuation method (CV). Journal of Ecology, 6(5), 225-234.
- Cochran, W. G. (1977). Sampling Techniques (3rd ed.). New York: Wiley.
- George, D. & Malley, M. (2003). Using SPSS for windows step by step: a simple guide and reference (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Qiu, Y., et al. (2021). Valuing recreational fishery attributes, opportunities and associated activities in China from the tourists' satisfaction perspectives. Marine Policy, 131, 1-10. doi: 10.1016/j.marpol.2021.104616.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Tijdschrift voor Onderwijs research, 2(2), 49-60.
- World Travel & Tourism Council. (2020). Affiliate members global report, volume 4 - global report on food tourism. Madrid, Spain: UNWTO.

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์*
THE DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATION STRATEGY
BASED ON THE CONCEPT OF NO CHILD LEFT BEHIND BY SCHOOLS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM

พงศ์จักร ยามสุข*, สุเทพ เมยไธสง, จิราภรณ์ พันสว่าง
Pongjak Yamsuk*, Suthep Maythaisong, Jiraporn Phansawang,
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด ประเทศไทย
Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Roi Et, Thailand
*Corresponding author E-mail: Spriteponjak2305@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาและยืนยันองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง 2) เพื่อสร้างและพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง 3) เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณจากสูตรของ คอเมเลย์ และ เอลี จำนวน 502 คน จากประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินกลยุทธ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ มี 4 องค์ประกอบ คือ 1.1) การเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา 3 ตัวบ่งชี้ 1.2) การลดความเหลื่อมล้ำเพื่อยกระดับประสิทธิภาพ 4 ตัวบ่งชี้ 1.3) การบริหารจัดการชั้นเรียน ออกแบบการเรียนรู้ 3 ตัวบ่งชี้ 1.4) การพัฒนาไกลและกระบวนการจัดการศึกษา 4 ตัวบ่งชี้ คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .517-.998 โมเดลการวัดองค์ประกอบโดยรวมมีนัยสำคัญทางสถิติ Chi-square = 42.492, df = 32, P Value = 0.1017, RMSEA = 0.020, CFI = 0.998, TLI = 0.996, SRMR = 0.047 และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างที่ 0.445*- 0.996* 2) ผลการพัฒนากลยุทธ์ ด้วยการวิเคราะห์ SWOT and TOWS Matrix กำหนดกลยุทธ์ได้ 4 กลยุทธ์ 3) ผลการประเมินกลยุทธ์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีความเป็นเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สามารถนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของสถานศึกษาและเผยแพร่ต่อไป

คำสำคัญ: การไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง, การบริหารสถานศึกษา, การพัฒนากลยุทธ์

Abstract

This research article aims to 1) study and confirm factors and indicators based on the concept of no child left behind. 2) create and develop strategies based on the concept of no child left behind. and 3) evaluate school administration strategy based on the concept of no child left behind by schools under the secondary education service area office Buriram. This

research is mixed-method research. By random sampling calculated from Comrey & A. Lee formula, there were a total of 502 people from a population consisting of school administrators and teachers. The research instruments were questionnaires, interviews, and strategy assessment forms. The statistics used in the research include percentage, mean, standard deviation. and analysis of components and indicators. The research results found that: 1) Study results and confirmation Components and indicators have 4 factor is: 1.1) Strengthening safe spaces in educational institutions 3 indicators. 1.2) Reducing inequality to improve educational efficiency 4 indicators. 1.3) Classroom management and learning management design 3. Indicators and 1.4) In terms of administration and education policy, there are 4 indicators. The component weights are between .517-.998. The overall component measurement model has construct validity and is statistically significant. Chi-square = 42.492, df = 32, P Value = 0.1017, RMSEA = 0.020, CFI = 0.998, TLI = 0.996, SRMR = 0.047 and structural confidence is between 0.445*- 0.996* 2) Results of strategy creation and development With the SWOT and TOWS Matrix Analysis process, 4 main strategies can be determined. S3) The overall results of the evaluation of school administration strategies based on the concept of leaving no child behind are appropriate at the highest level. There is a high level of possibility. and is useful at the highest level The strategy can be applied according to the context of the educational institution and disseminated further.

Keywords: No Child Left Behind, Educational Institution Administration, The Strategy

บทนำ

การบริหารจัดการการศึกษานั้น ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และในการจัดการศึกษาของประเทศไทย โดยเฉพาะระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จะดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่กำกับดูแลโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนปฏิบัติตามกฎหมาย (วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์, 2559) และยังมีหน้าที่ในการกำกั้นนโยบายและกำหนดโครงสร้างการบริหารให้กับโรงเรียนอีกด้วย ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 โดยเป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2552 (ปรับปรุง 2560) ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) การขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และทั้งหมดที่กล่าวมามีความสอดคล้องกับแนวคิด No Child Left Behind Act (NCLB) ไม่ควรมีเด็กคนใดถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ที่เป็นแนวคิดหลักการที่ตระหนักถึงความสำคัญของโอกาสในการการศึกษาของผู้เรียนทุกคน

แนวคิด No Child Left Behind Act (NCLB) เป็นกฎหมายการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี 2544 โดยกฎหมายดังกล่าวตั้งเป้าหมายให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นการยกระดับการปฏิรูปภายใต้กฎหมาย จากการประเมินผลงานของโรงเรียนด้วยกระบวนการที่หลากหลาย โดยการกำหนดเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางและจัดการโดยมลรัฐ (Hess, F. M. & Finn, C. E., 2004) จากนโยบายการจัดการศึกษา

ของสหรัฐอเมริกา ไม่มีเด็กคนใด ถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง ในปี 2001 ประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช (Bush, G. W., 2002) ได้ประกาศใช้กฎหมายการศึกษา No Child Left Behind Act (NCLB) ให้เป็นการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาที่แต่เดิม มีเด็กจำนวนนับล้านคนในอเมริกา ที่ต้องออกจากโรงเรียนโดยที่ไม่มีทักษะพื้นฐานที่เพียงพอ และขาดโอกาส ทำให้กฎหมายดังกล่าวได้ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาค่าความยากลำบากในการเรียนรู้ของผู้เรียน การออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายและคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ และประเทศไทยเองก็มีการนำแนวคิด (NCLB) ไม่มีเด็กคนใด ถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง มาขยายองค์ความรู้และเป็นแนวคิดในการบูรณาการในการกำหนดแนวทางและจัดทำกลยุทธ์เพื่อปฏิรูปการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัด ระดับมัธยมศึกษา ปัจจุบันมีสถานศึกษาในการกำกับดูแลทั้งสิ้น จำนวน 66 โรงเรียน โดยมีการบริหารจัดการแบบเชิงพื้นที่ (Area Base) แบ่งพื้นที่เป็นสหวิทยาเขต 9 สหวิทยาเขต และมีหน้าที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของผู้เรียน ในการส่งเสริมสนับสนุน ประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับการสร้างโอกาสและความเสมอภาค ความเท่าเทียม ตลอดจนการเข้าถึงการศึกษา โดยนำหลักการแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (Gouveia, G., 2015) มากำหนดเป็นนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นการบูรณาการหลักการแนวคิด นโยบายการยกระดับคุณภาพการศึกษา ตามแผนปฏิรูปการศึกษาของชาติ มาปรับประยุกต์ใช้ภายใต้กรอบการบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ทั้งในด้านความรู้ คุณธรรมจริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ บนพื้นฐานที่แตกต่างกันของผู้เรียน (รณชัย สุขสมบูรณ์, 2562) ประกอบด้วย การพัฒนาการบริหารจัดการ การพัฒนาความเป็นมาตรฐานของคุณภาพครู ผู้เรียน ตลอดจนการเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา และป้องกันเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาตามบริบทของชุมชน

จากความเป็นมาและความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งมีที่มาจากแนวคิดสำคัญคือการแก้ปัญหาภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากวิกฤตทั้งด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาข้อมูลมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยยังพบว่า มีผู้เรียน 1 ใน 10 คนหลุดออกจากระบบการศึกษาจากเหตุผลและปัจจัยสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท และจากผลการวิจัยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์มีผู้เรียนกว่าร้อยละ 37.5 % ที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อหรือหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยทางหน่วยงานสถานศึกษาภายใต้สังกัด ได้มีความพยายามหาแนวปฏิบัติรวมถึงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิด NCLB ในการนำนักเรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 และสามารถติดตามกลุ่มนักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้กลับมาสู่ระบบได้กว่าร้อยละ 26.4 % (รณชัย สุขสมบูรณ์, 2562) ทำให้ผู้วิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) จึงเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดดังกล่าวเพื่อไปใช้ในการขับเคลื่อนดำเนินงานบริหารสถานศึกษา และให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในระบบการศึกษาในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการในอนาคตและแนวนโยบายของการจัดการศึกษาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
2. เพื่อสร้างและพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
3. เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานแนวทางการวิจัย (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษา และยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) โดยการศึกษาทฤษฎี เอกสารงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Content Analysis) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์หาตัวบ่งชี้อันดับที่ 1 และนำไปสู่การสร้างสมมุติฐานตัวบ่งชี้ลำดับที่ 1 ก่อนนำมาออกแบบเป็นแบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตามทฤษฎี (Content Validity) และใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับนำไปสู่กระบวนการยืนยันองค์ประกอบต่อไป

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ประชากรจาก ทั้ง 66 โรงเรียน ใน 9 สหวิทยาเขต ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู รวมกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 502 คน ที่มีความเหมาะสมของการวิเคราะห์ในระดับ ดีมาก ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป โดยคำนวณได้จากสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของ คอมเลย์ และ เอลี (Comrey, A. L. & Lee, H. B. , 1992) ที่ได้เสนอแนะขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมของการวิเคราะห์ในระดับ ดีมาก ตั้งแต่ 500 คน ขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ที่ผ่านกระบวนการหาคุณภาพ IOC จากผู้เชี่ยวชาญและมีผล IOC ของข้อคำถามทั้งฉบับ 0.86 (ผ่านเกณฑ์ < 0.50)

2.2 แบบสอบถาม ที่มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ คือ 1) สร้างสมมุติฐานองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยอิงกับข้อมูลเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) 2) สร้างสมมุติฐานตัวบ่งชี้หรือข้อคำถามโดยอิงพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีเพื่อสร้างเป็นข้อคำถามตัวบ่งชี้ลำดับที่ 1 (Frits Order Factor Analysis)

2.3 วิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ของแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด 4) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะ 5) ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาหรือความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและความสอดคล้อง (Content Validity Index: CVI) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน ให้ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความตรง (CVI) ไม่ต่ำกว่า 0.80 และข้อคำถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีความตรง (S-CVI) ไม่ต่ำกว่า 0.90 (Polit, D. & Beck, C., 2012) จากการวิเคราะห์ได้ค่า CVI เท่ากับ 0.86 และแบบสอบถามได้ค่าดัชนีความตรง (S-CVI) เท่ากับ 0.92 6) ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยทดลองใช้ Try Out กับกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง และผลการทดลองใช้โดยรวมทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.922

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล 3.1) ออกหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดเพื่อประสานบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเก็บข้อมูลวิจัย 3.2) ประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูลวิจัยและประสานผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดเพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถาม 3.3) รวบรวมแบบสอบถามกลับโดยติดตามจากผู้ประสานงานของแต่ละสถานศึกษา 3.4) รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้และเก็บเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ Confirmatory Factor Analysis (CFA) ระหว่างตัวบ่งชี้ลำดับที่ 1 (Firts Order Factor Analysis) ต่อตัวบ่งชี้อันดับที่ 2 (Second-Order Factor Analysis) ให้มีความตรงเชิงทฤษฎี และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมผ่านค่าวิกฤต ให้สามารถจำแนกกลุ่มได้หรือเป็นเนื้อหาเดียวกัน (Homogeneity) ระหว่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561)

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) โดยการนำผลการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน Confirmatory Factor Analysis (CFA) ของ การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) ที่มีความตรงเชิงทฤษฎีมาเข้าสู่กระบวนการ S W O T and T O W S Matrix Analysis (พลทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2552) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ในการสร้างและพัฒนากลยุทธ์ บนแนวทางตามทฤษฎีการบริหารจัดการองค์กร 7s Mckinsey และ P I E บนพื้นฐานขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความตรงเชิงทฤษฎีมาพัฒนาสู่กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และนำเสนอเป็นร่างกลยุทธ์ฉบับที่ 1 โดยให้กลยุทธ์หลักมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ผ่านการยืนยันทั้ง 4 องค์ประกอบ

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) โดยแบบประเมินในรูปแบบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) จากการระดมความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติที่คัดเลือกไว้ จำนวน 13 ท่าน ที่มีคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิโดยมาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ให้มาวิพากษ์ร่างกลยุทธ์ ก่อนประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ นำไปสู่การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นกลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์โดยมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอความอนุเคราะห์เพื่อเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ตามคุณสมบัติที่คัดเลือกไว้จำนวน 13 ท่าน โดยมาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา, ด้านการบริหารสถานศึกษา และด้านการพัฒนากลยุทธ์ทางการศึกษา ซึ่งมีคุณวุฒิและประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาหรือสถานศึกษามาไม่น้อยกว่า 10 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินกลยุทธ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินกลยุทธ์ ดังนี้

2.1 ประยุกต์แนวคิดการประเมินผลนโยบายของ Owen, J. M. & Rogers, P. J. (Owen, J. M. & Rogers, P. J. , 1999) และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแบบประเมินกลยุทธ์

2.2 จัดทำร่างแบบประเมินกลยุทธ์ที่ครอบคลุมกลยุทธ์เพื่อตรวจสอบ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการนำกลยุทธ์ไปใช้ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์หลัก/กลยุทธ์รอง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ความเหมาะสมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ มากที่สุดไปจนถึง ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของวิธีดำเนินการของกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB)

2.3 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินโดยอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปเก็บ

ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินกลยุทธ์ (connoisseurship) ในการเก็บข้อมูลด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ โดยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

3.1 ร่างแบบประเมินกลยุทธ์ (connoisseurship) และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในด้านความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความชัดเจนของภาษา รวมถึงความถูกต้องตามหลักการทำงานวิจัย

3.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมิน (connoisseurship) ให้มีความชัดเจนของภาษา รวมถึงความถูกต้องตามหลักการทำงานวิจัย และเพื่อพิจารณาหาความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาจากความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3 นำแบบประเมินกลยุทธ์ (connoisseurship) ไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบยืนยัน เพื่อเตรียมใช้ในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญต่อไป

3.4 นำแบบประเมินกลยุทธ์ (connoisseurship) ที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพไปใช้เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ ในรูปแบบการประเมินสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเป็นหลัก เพื่อสรุปสาระสำคัญเป็นมาตรการเชิงรุกที่สอดคล้องต่อความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้สถิติเพื่อบรรยายสภาพความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ โดยผู้วิจัยแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของร่างกลยุทธ์หลัก ร่างกลยุทธ์รองตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่มีเกณฑ์ประเมินเทียบกับเกณฑ์ของคณะ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ตั้งแต่ ระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึงความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ไปจนถึงระหว่างระดับ 1.00-1.49 หมายถึงความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง(NCLB) โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 ท่าน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา กลุ่มที่ 3 กลุ่มนักวิชาการ ทำการสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เพื่อให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นในการพัฒนา และปรับปรุงกลยุทธ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพัฒนาเป็นกลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาและยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ แสดงผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ ยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ (Multi-Factor CFA MODEL) แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้และปัจจัยแฝงโดยมีความอิสระต่อกัน มีสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบมีความเที่ยงตรงตามทฤษฎีหรือความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ดังนั้น ตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจึงมีอำนาจจำแนก (Discriminant Validity) หรือความเที่ยงตรงตามจำแนก สูงกว่าเกณฑ์ของค่าวิกฤต (Critical Point) โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1.1 ผลการยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ มีปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่ 2 จำนวน 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ จัดเรียงตามลำดับความสำคัญ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา (SA) มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (Second-Order Factor Analysis) คือ 1.1) S1 ปลอดภัยทางร่างกาย จิตใจ 1.2) S3 พื้นที่ปลอดภัยทางความคิด และ 1.3) S2 พื้นที่ปลอดภัยทางสภาพแวดล้อม องค์ประกอบที่ 2 การลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการศึกษา (BE) มีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ (Second-Order) คือ 2.1) (B1) การเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.2) (B4) การเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ 2.3) (B2) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและ 2.4) (B3) การพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน องค์ประกอบที่ 3 (CA) การบริหารจัดการชั้นเรียนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (Second-Order) คือ 3.1) (C3) การออกแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 3.2) (C1) การออกแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 3.3) (C2) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาโลกและบริหารจัดการศึกษา (MA) มีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ (Second-Order) คือ 4.1) (M4) การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา 4.2) (M2) การพัฒนาหลักสูตรทางเลือก 4.3) (M3) การพัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนรู้ และ 4.4) (M1) การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) อันดับสองของ การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบ (λ) ของตัวแปรทั้งหมด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง .517- .998 เมื่อพิจารณาโมเดลการวัดองค์ประกอบโดยรวม ปรากฏว่าโมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ประกอบด้วย Chi-square = 42.492, df = 32, P Value = 0.1017, RMSEA = 0.020, CFI = 0.998, TLI = 0.996, SRMR = 0.047, แสดงว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: R^2) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.445* - 0.996* แสดงว่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: R^2) อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้และมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงทฤษฎี สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 2 ครบทุกตัวบ่งชี้

2. ผลการสร้างและพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) จากการวิเคราะห์ S W O T จุดแข็ง ต่อ จุดอ่อน โอกาส ต่อ อุปสรรค และ T O W S Matrix analysis จุดแข็งต่ออุปสรรค จุดอ่อน ต่อ โอกาส บนพื้นฐานขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ผ่านกระบวนการยืนยันว่ามีความตรงเชิงทฤษฎีแล้วเป็นกลยุทธ์หลักทั้ง 4 กลยุทธ์ตามองค์ประกอบ โดยบูรณาการทฤษฎีบริหารจัดการองค์กร 7s Mckinsey ในการกำหนดเป็นกลยุทธ์รอง ประกอบไปด้วย 1 Strategy ยุทธศาสตร์ 2 Structure โครงสร้าง 3 Systems ระบบ 4 Staffs บุคลากร 5 Skill ทักษะ 6 Styles อัตลักษณ์ 7 Shared value ค่านิยมร่วม และดำเนินกลยุทธ์ตามทฤษฎีรูปแบบวงรอบ P I E (Plan วางแผน) (Implementation ดำเนินการ) และ (Evaluation ติดตามตรวจสอบ) ตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง

3. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Technique In Design) คือ ผลประเมินกลยุทธ์ที่ 1 การเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา

ตารางที่ 1 ผลประเมินกลยุทธ์ที่ 1 การเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา

ผลการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับ	อันดับ
ระดับความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด	1
ระดับความเป็นไปได้	3.00	0.26	มาก	3
ระดับความเป็นประโยชน์	4.92	0.44	มากที่สุด	2

จากตาราง ผลการประเมินมีระดับความเหมาะสม ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 5.00 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.00 อยู่ในระดับ มากที่สุด มีระดับความเป็นไปได้ ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 3.00 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.26 อยู่ในระดับ มาก และมีระดับความเป็นประโยชน์ ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 4.92 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.44 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลประเมินกลยุทธ์ที่ 2 การลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับประสิทธิภาพทางการศึกษา

ผลการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับ	อันดับ
ระดับความเหมาะสม	4.92	0.14	มากที่สุด	2
ระดับความเป็นไปได้	3.92	0.28	มาก	3
ระดับความเป็นประโยชน์	5.00	0.00	มากที่สุด	1

จากตาราง ผลการประเมินมีระดับความเหมาะสม ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 4.92 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.14 อยู่ในระดับ มากที่สุด มีระดับความเป็นไปได้ ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 3.92 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.28 อยู่ในระดับ มาก และมีระดับความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ย เป็น 5.00 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลประเมินกลยุทธ์ที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียนและออกแบบการจัดการเรียนรู้

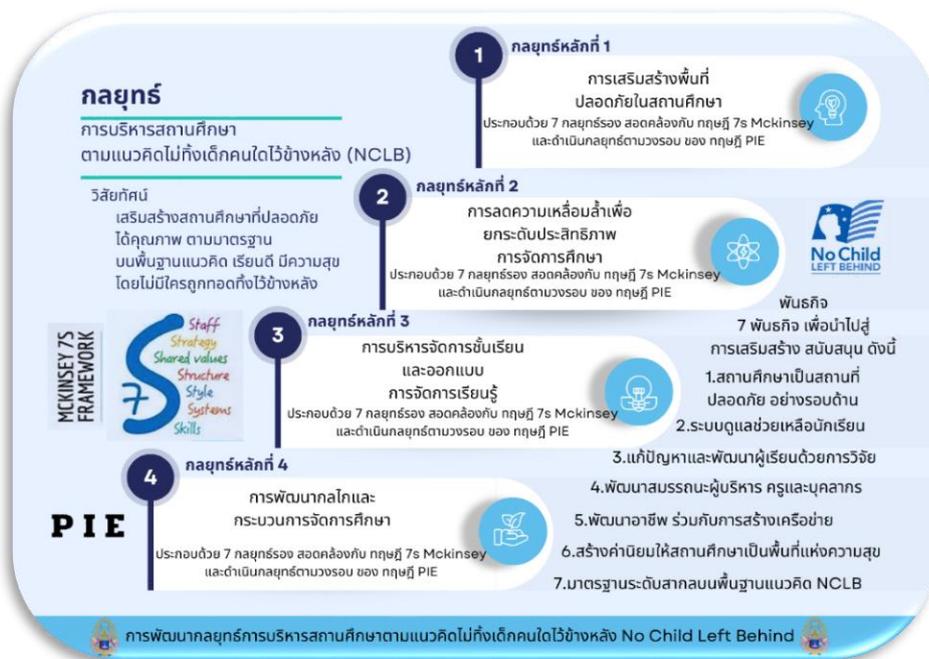
ผลการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
ระดับความเหมาะสม	4.92	0.14	มากที่สุด	2
ระดับความเป็นไปได้	3.92	0.28	มาก	3
ระดับความเป็นประโยชน์	5.00	0.00	มากที่สุด	1

จากตาราง ผลการประเมินมีระดับความเหมาะสม ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 4.92 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.14 อยู่ในระดับ มากที่สุด มีระดับความเป็นไปได้ ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 3.92 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.28 อยู่ในระดับ มาก และมีระดับความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ย เป็น 5.00 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลประเมินกลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาเทคโนโลยีและกระบวนการจัดการศึกษา

ผลการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
ระดับความเหมาะสม	4.85	0.38	มากที่สุด	2
ระดับความเป็นไปได้	3.00	0.26	มาก	3
ระดับความเป็นประโยชน์	5.00	0.00	มากที่สุด	1

จากตาราง ผลการประเมินมีระดับความเหมาะสม ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 4.85 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.38 อยู่ในระดับ มากที่สุด มีระดับความเป็นไปได้ ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 3.00 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.26 อยู่ในระดับ มาก และมีระดับความเป็นประโยชน์ ที่ค่าเฉลี่ย คิดเป็น 5.00 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คิดเป็น 0.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

ภาพที่ 2 กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB)

อภิปรายผล

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลังของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาและยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) ที่ประกอบไปด้วย การเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัย การลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาไกลและกระบวนการจัดการศึกษา พบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ทั้ง 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยัน Confirmatory Factor Analysis (CFA) อยู่ระหว่าง .517-.998 แสดงว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: R^2) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.445*- 0.996* แสดงว่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: R^2) อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น สรุปได้ว่าองค์ประกอบโดยรวมของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 2 ครบทุกตัวบ่งชี้ โดยมาจากกระบวนการวิจัยหลายขั้นตอน ตั้งแต่การค้นคว้าเอกสาร วรรณกรรมร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกในการสร้างสมมุติฐานองค์ประกอบ และการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดตัวบ่งชี้ที่มีสร้างสมมุติฐานองค์ประกอบและตัวบ่งชี้อิงกับข้อมูลเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) เกิดเป็นข้อคำถามตัวบ่งชี้ลำดับที่ 1 (Frits Order Factor Analysis) มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและความสอดคล้อง (Content Validity Index: CVI) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน ได้ค่า CVI เท่ากับ 0.86 และแบบสอบถามได้ค่าดัชนีความตรง (S-CVI) เท่ากับ 0.92 และผลการทดลองใช้โดยรวมทั้งหมด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.922 สอดคล้องกับ Gleidson Gouveia ได้ศึกษาถึงผลทางจิตวิทยาในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนในงานวิจัยเรื่อง Philosophy and No Child Left Behind: an epistemological analysis of the effects of educational policy on knowledge development พบว่า การสร้างองค์การการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเป็นมิตร จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนมักต้องการสถานที่เรียนรู้อย่างมีความสุข ปลอดภัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยตรงทางจิตวิทยา และพบว่า องค์ประกอบสำคัญอันดับ 1 คือการสร้างค่านิยมปลอดภัยในสถานศึกษาให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ปลอดภัย (Gouveia, G., 2015)

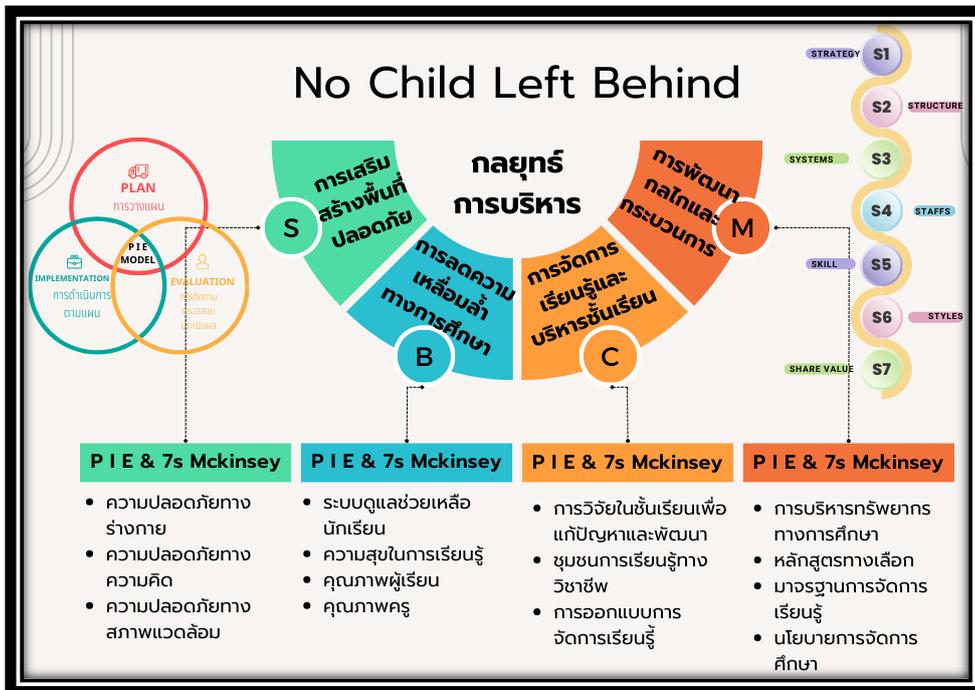
2. ผลการสร้างและพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) ที่มาจากพื้นฐานองค์ประกอบที่ได้รับการยืนยันความตรงเชิงทฤษฎี และวิเคราะห์ตามกระบวนการ S W O T and T O W S Matrix analysis ที่มีความสอดคล้องกับ (วิชญา ชินธนาชูกิจ, 2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและ (อิฏฐิรา ทรงกิตติพิศาล, 2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดสมรรถนะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ โดยมีการพัฒนากลยุทธ์จากกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคเพื่อสร้างเป็นกลยุทธ์ โดยวิธีการวิเคราะห์ S W O T and T O W S Matrix Analysis และสามารถกำหนดเป็นกลยุทธ์หลักจำนวน 4 กลยุทธ์ ที่มีความตรงกับองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยในแต่ละกลยุทธ์หลักสามารถพัฒนาเป็นกลยุทธ์รองที่มาจากตัวบ่งชี้ที่ผ่านกระบวนการยืนยันและดำเนินการตามโครงสร้างของทฤษฎีการจัดการ 7s Mackinsey ได้เป็น 7 กลยุทธ์รองในทุกๆกลยุทธ์หลัก และใช้วิธีการดำเนินกลยุทธ์ตามหลักการของ ทฤษฎีวงรอบ PIE ในการดำเนินแต่ละกลยุทธ์ ทำให้เกิดเป็นกลยุทธ์ที่มีพื้นฐานทฤษฎีรองรับครบทุกมิติ สอดคล้องกับ สายถวิล แซ่อำ ที่ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา (สายถวิล แซ่อำ, 2564) และ วีรยศ เอกรัตน์, 2564 ที่ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา

เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนตามแนวคิดความเจริญขององคสมของนักเรียน พบว่า การพัฒนากลยุทธ์ภายใต้ ทฤษฎีการบริหารจัดการองค์กร 7s Mckinsey & Company ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการดำเนินการกลยุทธ์ สามารถใช้เป็นฐานคิดในการพัฒนากลยุทธ์ให้มีความเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพต่อการดำเนินกลยุทธ์ (วีรยศ เกรรัตน์, 2564)

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) โดยผู้วิจัย กำหนดผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติที่คัดเลือกไว้ แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อ ทำการประเมิน โดยผลการประชุม รูปแบบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 13 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องต่องกัน และให้ความเห็นว่ากลยุทธ์หลักและรองมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาการบริหาร จัดการศึกษาตามแนวคิดมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยให้ข้อสังเกตในเรื่องของความแตกต่าง ตามบริบทของปัจจัยภายนอก ส่วนความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดโดยให้ความเห็นว่ากลยุทธ์มี เป้าประสงค์ในการสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับ (ปะราลี อร่ามดวง, 2563) และยังมีความสอดคล้องกับ อานนท์ ธิติคุณากร, 2562 ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่ง มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับ มากที่สุดจากการกำหนดกลยุทธ์หลักโดยใช้กระบวนการร่างกลยุทธ์ตามหลักทฤษฎีการบริหารจัดการบูรณาการ ร่วมกับวงจร P I E ที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้รวมถึงความเป็น ประโยชน์ในระดับมากที่สุด (อานนท์ ธิติคุณากร, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 โมเดล กลยุทธ์บริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB)

จากภาพโมเดล กลยุทธ์บริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง (NCLB) ของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ แสดงถึงองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากกระบวนการ

ศึกษาวิจัย ที่สามารถพัฒนาเป็นกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา ให้มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกันเชิงทฤษฎีจากกระบวนการยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก จำนวน 4 กลยุทธ์ โดยในแต่ละกลยุทธ์หลักจะประกอบด้วยกลยุทธ์รอง จำนวน 7 กลยุทธ์ ที่ดำเนินกลยุทธ์ตามทฤษฎีการบริหารจัดการ 7s Mckinsey คือ S1การวางยุทธศาสตร์ S2การวางโครงสร้าง S3การวางระบบ S4บุคลากร S5ศักยภาพ S6อัตตลักษณ์ และS7ค่านิยมร่วมกัน ซึ่งในกลยุทธ์รองทุกๆกลยุทธ์จะดำเนินการขับเคลื่อนกลยุทธ์ด้วยวงจร P I E โดยมีขั้นตอนคือ 1) Plan การวางแผน 2) Implementation การดำเนินการ และ 3) Evaluation การติดตามตรวจสอบ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารการศึกษาตามแนวคิดไมท์เด็กคนโตไว้ข้างหลัง (NCLB) มีจำนวน 4 องค์ประกอบ คือ 1.1) การเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ 1.2) การลดความเหลื่อมล้ำเพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 1.3) การบริหารจัดการชั้นเรียนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ 1.4) การพัฒนาไกลและกระบวนการจัดการศึกษา จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการสร้างและพัฒนากลยุทธ์ด้วยกระบวนการวิเคราะห์ SWOT and TOWS Matrix Analysis สามารถกำหนดกลยุทธ์หลักได้ 4 กลยุทธ์หลัก ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 การเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา มี 7 กลยุทธ์รอง กลยุทธ์ที่ 2 การลดความเหลื่อมล้ำเพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา มี 7 กลยุทธ์รอง กลยุทธ์ที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ มี 7 กลยุทธ์รอง และกลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาไกลและกระบวนการจัดการศึกษา มี 7 กลยุทธ์รอง 3) ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดไมท์เด็กคนโตไว้ข้างหลังในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีความเป็นเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สามารถนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ใช้ตามบริบทและเผยแพร่ต่อไป ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ 1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎีและการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นสมมุติฐานองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ตามทฤษฎีเพื่อพัฒนาสร้างเป็นข้อคำถามตัวบ่งชี้อันดับที่ 1 แล้วทำการวิเคราะห์ห่องค์ประกอบเชิงยืนยันไปยังตัวบ่งชี้อันดับที่ 2 และนำไปสู่การยืนยันองค์ประกอบว่ามีความตรงเชิงทฤษฎี ซึ่งพบว่า เป็นกระบวนการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพิสูจน์ความตรงเชิงทฤษฎีได้ และสามารถนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ผ่านกระบวนการยืนยันไปปรับประยุกต์เพื่อพัฒนาในรูปแบบอื่นๆต่อไป 2) การพัฒนากลยุทธ์โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมตามกระบวนการ S W O T and T O W S matrix analysis และใช้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เป็นฐานในการพัฒนาปรับประยุกต์กลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกันเชิงประจักษ์กับแนวคิดเชิงทฤษฎีและนำไปสู่กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ ข้อเสนอแนะ ในการวิจัยครั้งต่อไป 1) สามารถทำการวิจัยและพัฒนาโดยนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ไปพัฒนาเป็นโมเดลในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามบริบทของสภาพพื้นที่จากแนวทางขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ 2) กลยุทธ์ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดสามารถนำไปพัฒนาให้เหมาะสมกับรูปแบบการบริหารตามสภาพแวดล้อมในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพิสูจน์ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของกลยุทธ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาจากผลการวิจัยต่อไป 3) สามารถนำพื้นฐานแนวคิดไปบูรณาการสู่การวิจัยในรูปแบบอื่นๆเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบการประเมิน การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สู่การพัฒนากลยุทธ์ในแนวคิดอื่นๆที่หลากหลายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน.
- ประราณี อร่ามดวง. (2563). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างความไว้วางใจ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ตามหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2552). การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : พื้นฐานการศึกษาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- รณชัย สุขสมบูรณ์. (2562). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามนโยบาย ไม่มีเด็กคนใดถูกทิ้งไว้ข้างหลัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32.
- วิชญา ชินธนาชูกิจ. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์. (2559). ห้องเรียนแห่งอนาคต เปลี่ยนครูให้เป็นโค้ช. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด มหาชน.
- วีรยศ เอกรัตน์. (2564). กลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนตามแนวคิดความเจริญงอกงามของนักเรียน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายถวิล แซ่อ่ำ. (2564). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความกล้าหาญอดทน: พลังของความใฝ่ฝันและความบากบั่นพากเพียร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อานนท์ ธิติคุณากร. (2562). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาทักษะสำหรับเศรษฐกิจสีเขียว. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิฏฐิรา ทรงกิติพิศาล. (2563). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bush, G. W. (2002). No Child Left Behind Act of 2001 Leadership and performance. beyond expectations. New York: Free Press.
- Comrey, A. L. & Lee, H. B. (1992). A First Course in Factor Analysis. (2nd ed.). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum.

- Gouveia, G. (2015). Philosophy and No child left behind: an epistemological analysis of the effects of educational policy on knowledge development. Doctor of Philosophy thesis: University of Iowa.
- Hess, F. M. & Finn, C. E. (2004). Leaving No Child Behind: Options for Kids in Failing Schools. New York: Palgrave Macmillan.
- Owen, J. M. & Rogers, P. J. (1999). Program Evaluation: From and Approaches. London: Sage.

คุณลักษณะของงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร
ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงาน
ในนิคมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

JOB CHARACTERISTICS QUALITY OF LIFE AT WORK AND ORGANIZATIONAL
COMMITMENT THAT INFLUENCES ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR OF
PERSONNEL IN INDUSTRIAL ESTATE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA

ธีระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ, พงศกร เอี่ยมสะอาด, กอบชัย เมขติ, พรเทพ แก้วเชื้อ, กนกกาญจน์ กล่อมเกล้า*

Theerasak Supprasert, Phongsakorn Amsa-ard, Kobchai Mekdee, Pornthep Kaewchur, Kanokkarn Klomklaw*

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi,

Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: kanokkarn.k@rmutsb.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของคุณลักษณะของงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กร 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 4) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความผูกพันต่อองค์กร ที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 360 คน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของคุณลักษณะงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกปัจจัย 2) คุณลักษณะงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงาน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร 3) คุณลักษณะของงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 4) ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (Chi-Square: $\chi^2 = 129.55$, $df = 127$, $P\text{-value} = 0.41$, $RMSEA = 0.01$, $RMR = 0.01$, $GFI = 0.97$, $AGFI = 0.95$)

คำสำคัญ: คุณลักษณะของงาน, คุณภาพชีวิตในการทำงาน, ความผูกพันต่อองค์กร, พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the level of opinions on job characteristics and quality of life at work organizational commitment and organizational citizenship behavior of personnel in the industrial estate of Phra Nakhon Si Ayutthaya 2) to study the influence of job characteristics and quality of work life that influences organizational commitment. 3) to study the influence of job characteristics and quality of work life that influences organizational citizenship behavior of personnel in the industrial estate of Phra Nakhon Si Ayutthaya. And 4) to study the influence of organizational commitment that influences organizational citizenship behavior of personnel in the industrial estate of Phra Nakhon Si Ayutthaya which is quantitative research a questionnaire was used to collect data from 360 personnel in the industrial estate of Phra Nakhon Si Ayutthaya using stratified random sampling. Statistics used included frequency, percentage, mean and standard deviation. Relationships were analyzed using structural equations. The results of the research found that 1) the level of opinions on job characteristics quality of life at work organizational commitment and organizational citizenship behavior of personnel in the industrial estate of Phra Nakhon Si Ayutthaya. The average was at the highest level for every factor. 2) Job characteristics and quality of life at work which have a direct and positive influence on organizational commitment. 3) Job characteristics and quality of life at work which have a positive direct and indirect influence on organizational citizenship behavior of personnel in the industrial estate of Phra Nakhon Si Ayutthaya. And 4) organizational commitment which has a positive direct influence on organizational citizenship behavior of personnel in the industrial estate of Phra Nakhon Si Ayutthaya. (Chi-Square: χ^2 = 129.55, df = 127, P-value = 0.41, RMSEA = 0.01, RMR = 0.01, GFI = 0.97, AGFI = 0.95

Keywords: Job Characteristics, Quality of Life At Work, Organizational Commitment, Organizational Citizenship Behavior

บทนำ

สถานการณ์แรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไตรมาส 3 ปี 2565 (กรกฎาคม - กันยายน 2565) ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2565 จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการทั้งหมด จำนวน 617 โรงงาน โดยโรงงานตั้งอยู่ในแหล่งอุตสาหกรรมต่าง ๆ ดังนี้ 1) นิคมอุตสาหกรรม 3 แห่ง มีจำนวนโรงงาน 259 โรงงาน ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน มีจำนวนโรงงาน 95 โรงงาน นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) มีจำนวนโรงงาน 135 โรงงาน และนิคมอุตสาหกรรมนครหลวง มีจำนวนโรงงาน 29 โรงงาน 2) เขตประกอบอุตสาหกรรม 2 แห่ง มีจำนวนสถานประกอบการ 358 โรงงาน ได้แก่ เขตประกอบการบริษัท สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน) มีจำนวนโรงงาน 242 โรงงาน และเขตประกอบการอุตสาหกรรมแพคเตอร์ี แลนด์วิ้งน้อย มีจำนวนโรงงาน 116 โรงงาน การทำงานในสถานประกอบการทุกคนต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 แม้อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนผู้ประกันตน มาตรา 33 จะเพิ่มขึ้น แต่ก็พบว่า ในไตรมาสที่ 3 ปี 2565 มีอัตราการออกจากงานเพิ่มขึ้น อาจเกิดจากการขาดความอดทนอดกลั้นในการปฏิบัติงาน จึงส่งผลต่อการว่างงานเพิ่มขึ้นสูงสุดจากทุกไตรมาสในปี 2565 โดยมีผู้ประกันตนที่ขอรับผลประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน 17,923 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2565) การออกจากงานสามารถสะท้อนถึงความคิดเห็นการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรได้โดยพิจารณาจากคุณลักษณะของงาน คุณภาพชีวิตในการ

ทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และการมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดี หากพบว่า พนักงานมีลักษณะงานรวมถึง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี พนักงานย่อมจะมีความผูกพันและจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีออกมา เพราะพนักงานรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานและองค์กร และมีส่วนร่วมในการสร้างผลงานที่ดีขององค์กร

พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Organizational Citizenship Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ องค์กรไม่ได้กำหนดไว้เป็นหน้าที่ที่พนักงานทุกคนต้องปฏิบัติ (กัณณ วิระกรพานิช, 2561) เป็นการกระทำ นอกเหนือจากหน้าที่ที่ไม่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นทางการ ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการให้รางวัล หรือการลงโทษ และเป็นการกระทำที่สนับสนุนต่อประสิทธิผลขององค์กร (กาญจนา ต่างแก้ว และทิพพินนา สมุท รานนท์, 2565) เพื่อประโยชน์ขององค์กรมากขึ้น การลงทุนในพนักงานเพื่อพัฒนาองค์กร ควรให้ความสนใจกับ พฤติกรรมของทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากมีผลต่อความสำเร็จและประสิทธิผลขององค์กร พฤติกรรมที่ส่งเสริม ประสิทธิภาพได้รวมถึงพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน ซึ่งแสดงถึงความเต็มใจในการปฏิบัติงานเกิน หน้าที่ที่ได้รับ และพฤติกรรมที่สนับสนุนผลประโยชน์ขององค์กร (นฤมล หนูนารถ และคณะ, 2561)

โดยจากการศึกษาของคณะผู้วิจัย พบว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร เมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะของงาน คือ รูปแบบและลักษณะงานที่ได้รับ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการแสดง พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดี (เทพรักษ์ เมืองใจ และคณะ, 2565) และมีความสำคัญโดยตรงต่อผลลัพธ์ที่เกิด ขึ้นกับพนักงาน คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ยุพเรศ มาตาพิทักษ์ และนุจรี ไชยมงคล, 2562) คุณลักษณะของงาน ประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ การมีอิสรภาพ ความสำคัญของงาน ความท้าทายในการทำงาน ความก้าวหน้า และการได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Hackman, J. R. & Oldham, G. R., 1976) จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของงานนั้นจะช่วยให้พนักงานมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น (อรรถ เดช อุณหเลขกะ, 2564)

นอกจากนี้ คุณภาพชีวิตในการทำงานถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ (สุชาดา วงศ์ สวาสดิ์ และรสสุคนธ์ พิไชยแพทย์, 2566) เพราะพนักงาน ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่า (दनัย ผ่องแผ้ว และธันสกา โรจนตระกูล, 2564) ดังนั้น สภาพความเป็นอยู่ของพนักงานที่เกิดจากการได้รับการสนองตอบตรงความต้องการใน การทำงาน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ การมีความเป็นอยู่ที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมีผลให้ งานที่ทำบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพ (นาวิ อุดร และคณะ, 2561) คุณภาพชีวิตในการทำงาน ประกอบด้วย สภาพการทำงาน ค่าตอบแทนที่เหมาะสม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพัฒนาตนเอง ความ สมดุลชีวิตงานกับชีวิตส่วนตัว (Walton, R. E., 1974) คุณภาพชีวิตในการทำงานมีประโยชน์ต่อพนักงานและ องค์กร คือ ช่วยเพิ่มผลผลิตให้องค์กร ช่วยเพิ่มขวัญและกำลังใจให้พนักงาน และช่วยปรับปรุงศักยภาพในการ ทำงานของพนักงาน (มัทนา เมฆตรง และวันชัย มีศิริ, 2565) ความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์กับอัตราการ ลาออกจากงาน (สุภารัตน์ ศรีแสง และคณะ, 2560) และเป็นตัวพยากรณ์ที่มีดีกว่าการวัดความพึงพอใจในการ ทำงาน เพราะเมื่อบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรจะแสดงออกมาในรูปแบบการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรนั้น ๆ (สุพิชฌาย์ ลิ้มตระกูลไทย และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2561)

การศึกษาในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงานในนิคม อุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังจากที่เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 และปัญหาภาวะ ทางเศรษฐกิจ อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดี โดยคณะผู้วิจัยต้องการศึกษาในเรื่องของ คุณลักษณะของงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดี ของพนักงานในนิคมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผลการศึกษามีคุณค่าสามารถนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ และใช้ เป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายด้านการบริหารขององค์กรในการ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ให้พนักงานได้มี พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีและปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของคุณลักษณะของงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลความผูกพันต่อองค์กร ที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 158,956 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2565) กลุ่มตัวอย่างกำหนดตามอัตราส่วน 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Hair, J. F., et al., 2018) ซึ่งในงานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 18 ตัวแปร ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงเท่ากับ 360 คน การสุ่มตัวอย่างของ Etikan, L. เป็นการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) (Etikan, L., 2017) โดยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่ม 5 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 1 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยการแบ่งแบบชั้นภูมิ

ลำดับ	รายการ	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
1	นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน	55,000 คน	125 คน
2	นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค)	49,000 คน	111 คน
3	นิคมอุตสาหกรรมนครหลวง	7,000 คน	16 คน
4	เขตประกอบการบริษัท สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน)	41,493 คน	94 คน
5	เขตประกอบการอุตสาหกรรมแพคเตอร์แลนด์วังน้อย	6,463 คน	15 คน
รวม		158,956 คน	360 คน

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างประชากรนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน มีจำนวน 125 คน 2) นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) มีจำนวน 111 คน 3) นิคมอุตสาหกรรมนครหลวง มีจำนวน 16 คน 4) เขตประกอบการบริษัท สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน) มีจำนวน 94 คน และ 5) เขตประกอบการอุตสาหกรรมแพคเตอร์แลนด์วังน้อย มีจำนวน 15 คน รวม 360 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นจากการศึกษาข้อมูลเอกสาร หนังสือ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับประเด็นเนื้อหาที่มีรายละเอียด ดังนี้

คุณลักษณะงาน (Job Characteristics: JC) เป็นรูปแบบและลักษณะงานที่ได้รับโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการมีอิสรภาพ (JC1) ด้านความสำคัญของงาน (JC2) ด้านความท้าทายในการทำงาน (JC3) ด้านความก้าวหน้า (JC4) ด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ (JC5) (Hackman, J. R. & Oldham, G. R. , 1975) การมีคุณลักษณะงานที่ดีย่อมส่งผลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของบุคลากรในองค์กรด้วย^{H3} (พระเอกลักษณ์ เพ็ญสา และคณะ, 2560) และส่งผลต่อความผูกพันและความเชื่อมั่นของพนักงานต่อองค์กรได้เมื่อพนักงานรู้สึกว่างานที่ทำมีคุณค่าและความสำคัญ และมีความพึงพอใจในความหลากหลายและความท้าทายของงาน พนักงานมักจะมี

พึงพอใจในการทำงานและมีสัมพันธภาพที่ดีกับองค์กร ซึ่งส่งผลให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรและความมุ่งมั่นในการทำงานที่ดีขึ้น_{H1} (สามารถ อัยกร และคณะ, 2565)

คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life: QWL) เป็นความรู้สึกของพนักงาน ความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน อันเป็นผลมาจากการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Walton, R. E., 1973) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ สภาพการทำงาน (QWL1) ค่าตอบแทนที่ (QWL2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (QWL3) การพัฒนาตนเอง (QWL4) และความสมดุลชีวิตงานกับชีวิตส่วนตัว (QWL5) ดังนั้น หากมีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในการทำงานดี บุคลากรมีสภาพการทำงานที่ดีได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมการทำงานมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การได้รับการพัฒนาตนเองและการทำงานมีความสมดุลในชีวิตบุคลากรย่อมเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร_{H4} (สุพิเชษฐ์ ทองอ่อน และธนภูมิ อติเวทิน, 2561) และย่อมส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรได้โดยตรง_{H2} (อรรวรรณ เปรมธีรวิวัฒน์ชัย และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจา, 2562)

ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment: OC) เป็นสภาวะทางจิตใจความรู้สึกนึกคิดของพนักงาน ที่มีต่อองค์กรของตนเอง โดยที่พนักงานมีความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งกับองค์กร ซึ่งพนักงานจะมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เต็มกำลังและเต็มความสามารถของตน ซึ่งความผูกพันต่อองค์กรเป็นอิทธิพลที่สำคัญต่อการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร (Allen, N. J. & Meyer, J. P., 1990) ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความผูกพันด้านความรู้สึก (OC1) ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์กร (OC2) ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน (OC3) ดังนั้น ความผูกพันต่อองค์กรส่งผลต่อการเป็นสมาชิกที่ดี สมาชิกที่ผูกพันอย่างมีความสุขและมีความผูกพันที่แข็งแกร่งมักจะแสดงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กร_{H5} (วรรณวิมล อัมรินทร์นุเคราะห์ และคณะ, 2564)

พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี (Organizational citizenship behavior: OCB) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานโดยที่พนักงานแสดงออกด้วยความสมัครใจ ไม่ได้ถูกบังคับให้ปฏิบัติ ผลของการแสดงพฤติกรรมนั้นจะส่งผลต่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากแบ่งออกเป็น 5 ด้าน พฤติกรรมช่วยเหลือ (OCB1) พฤติกรรมมีจิตสำนึกในหน้าที่ (OCB2) พฤติกรรมการอดทนอดกลั้น (OCB3) พฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่น (OCB4) พฤติกรรมให้ความร่วมมือ (OCB5) (Organ, D. W., 1988) ซึ่งขอบเขตการวิจัยแบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choices Question) จำนวนคำถามทั้งสิ้น 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะงาน จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการมีอิสระภาพ 4 ข้อ ด้านความสำคัญของงาน 5 ข้อ ด้านความท้าทายในการทำงาน 2 ข้อ ด้านความก้าวหน้า 3 ข้อ ด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิตในการทำงาน จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย ด้านสภาพการทำงาน 5 ข้อ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสม 5 ข้อ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5 ข้อ ด้านการพัฒนาตนเอง 5 ข้อ ด้านความสมดุลชีวิตงานกับชีวิตส่วนตัว 5 ข้อ

ส่วนที่ 4 ความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 11 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความรู้สึก 4 ข้อ ด้านการคงอยู่กับองค์กร 4 ข้อ ด้านบรรทัดฐาน 3 ข้อ

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี จำนวน 22 ข้อ ประกอบด้วย ด้านพฤติกรรมช่วยเหลือ 5 ข้อ ด้านพฤติกรรมมีจิตสำนึกในหน้าที่ 5 ข้อ ด้านพฤติกรรมอดทนอดกลั้น 3 ข้อ ด้านการคำนึงถึงผู้อื่น 4 ข้อ ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ 5 ข้อ

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น

ส่วนที่ 2-5 เป็นคำถามปลายปิด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยในแต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย 1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหา (IOC: Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ (Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K., 1977); (ธีระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ และคณะ, 2566) 2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach Alpha) พบค่าความเชื่อมั่น อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดมีค่าระหว่าง 0.788-0.817 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 ดังนั้น สามารถสรุปว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสามารถนำไปใช้ในงานวิจัยได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ REC No.IRB-RUS-2565-03 เลขที่โครงการ IRB-RUS-2565-037 จึงได้เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2565 ถึง มีนาคม 2566 และมีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามมาเข้ารหัสข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายข้อมูลส่วนบุคคล สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่ออธิบายระดับความคิดเห็นของตัวแปร และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (Hair, J. F., et al., 2018) เพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร โดยหาขนาดและทิศทางของอิทธิพล ด้วยการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าสถิติ Chi-Square/df น้อยกว่า 2.00 ค่า P-value มากกว่า 0.05 ค่า RMSEA, RMR น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ค่า GFI, AGFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.94 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติและเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
ค่า Chi-square/df	< 2	1.02	ผ่านเกณฑ์
ค่า P-value	> 0.05	0.41	ผ่านเกณฑ์
ค่า RMSEA	< 0.05	0.01	ผ่านเกณฑ์
ค่า RMR	< 0.05	0.01	ผ่านเกณฑ์
ดัชนี GFI	> 0.94	0.97	ผ่านเกณฑ์
ค่า AGFI	> 0.94	0.95	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าไคสแควร์ (Chi-Square: χ^2) มีค่าเท่ากับ 129.55, ค่า df เท่ากับ 127, มีค่าเท่ากับ 1.02, ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.41, ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.01, ค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.01, ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.97, ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.95

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 360 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 209 คน (58.06%) อายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 128 คน (35.56%) สถานภาพโสด จำนวน 226 คน (62.78%)

ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับปริญญาตรี จำนวน 183 คน (50.83%) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 6 - 10 ปี จำนวน 106 คน (29.44%) ตำแหน่งงานส่วนใหญ่เป็นระดับปฏิบัติการ จำนวน 316 คน (87.78%) รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ 25,000 - 35,000 บาท จำนวน 126 คน (35.00%) ผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น คุณลักษณะงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดี

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยคุณลักษณะงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.311$, S.D. = 0.536) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.650$, S.D. = 0.742) รองลงมา คือ ด้านการมีอิสระภาพ ($\bar{X} = 4.440$, S.D. = 0.680) ด้านความสำคัญของงาน ($\bar{X} = 4.363$, S.D. = 0.726) ด้านความก้าวหน้า ($\bar{X} = 4.355$, S.D. = 0.693) และด้านความท้าทายในการทำงาน ($\bar{X} = 4.300$, S.D. = 0.726) ตามลำดับ

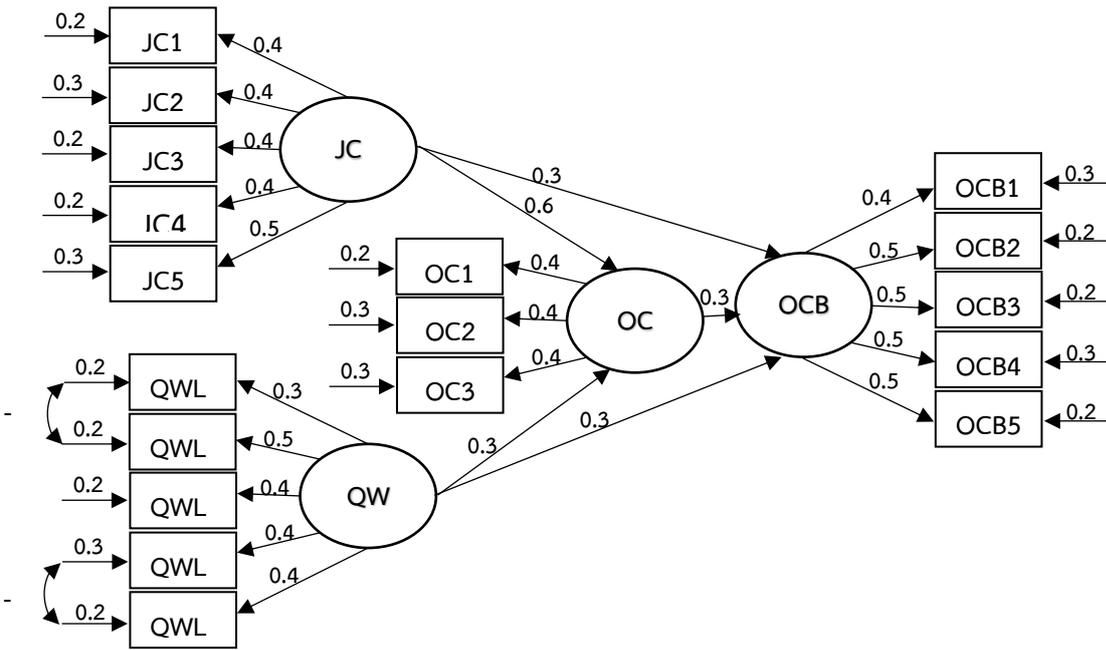
ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.320$, S.D. = 0.517) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.415$, S.D. = 0.651) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.328$, S.D. = 0.694) ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.300$, S.D. = 0.722) ด้านความสมดุลชีวิตงานกับชีวิตส่วนตัว ($\bar{X} = 4.288$, S.D. = 0.694) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.270$, S.D. = 0.722)

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.357$, S.D. = 0.543) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้สึกรัก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.375$, S.D. = 0.690) รองลงมา คือ ด้านการคงอยู่กับองค์กร ($\bar{X} = 4.403$, S.D. = 0.690) และด้านบรรทัดฐาน ($\bar{X} = 4.293$, S.D. = 0.720) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.324$, S.D. = 0.566) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านด้านพฤติกรรมกรช่วยเหลือ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.443$, S.D. = 0.691) รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมกรอดทนอดกลั้น ($\bar{X} = 4.313$, S.D. = 0.722) ด้านพฤติกรรมกรมีจิตสำนึกในหน้าที่ ($\bar{X} = 4.305$, S.D. = 0.751) ด้านพฤติกรรมกรให้ความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.295$, S.D. = 0.758) และด้านการคำนึงถึงผู้อื่น ($\bar{X} = 4.265$, S.D. = 0.798) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

พบว่า การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (SEM) มีตัวแปรแฝง 4 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 18 ตัวแปร การแปลผลด้วยโปรแกรมทางสถิติเพื่อเป็นการยืนยันความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บแบบสอบถามกับโมเดลมีความสอดคล้องและกลมกลืนกันผ่านเกณฑ์การยอมรับ

(Chi-Square: χ^2) = 129.55, df = 127, P-value = 0.41, RMSEA = 0.01, RMR = 0.01, GFI = 0.97, AGFI = 0.95

ภาพที่ 1 โมเดลพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงาน

3. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของคุณลักษณะของงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า (H₁) คุณลักษณะของงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร โดยมีค่าอิทธิพล 0.63 และ (H₂) คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร มีค่าอิทธิพล 0.31 ดังตารางที่ 3

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของคุณลักษณะของงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า (H₃) คุณลักษณะของงานมีอิทธิพลเชิงบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี มีค่าอิทธิพลรวม 0.55 โดยเป็นค่าอิทธิพลทางตรง 0.34 และค่าอิทธิพลทางอ้อม 0.21 และ (H₄) คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี มีค่าอิทธิพลรวม 0.40 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.30 และค่าอิทธิพลทางอ้อม 0.10 ดังตารางที่ 3

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลความผูกพันต่อองค์กร ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร
 ผลการวิเคราะห์ พบว่า (H₄) คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี

Hypothesis	Direct Effect	Indirect Effect	Total Effect	Decision
H ₁ คุณลักษณะของงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร	0.63	-	0.63	Accepted
H ₂ คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร	0.31	-	0.31	Accepted
H ₃ คุณลักษณะของงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี	0.34	0.21	0.55	Accepted

ตารางที่ 3 แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี (ต่อ)

Hypothesis	Direct Effect	Indirect Effect	Total Effect	Decision
H ₄ คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี	0.30	0.10	0.40	Accepted
H ₅ ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี	0.33	-	0.33	Accepted

จากตารางที่ 3 พบว่า ยอมรับสมมติฐานทั้งหมด ดังนี้ (H₁) คุณลักษณะของงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร โดยมีค่าอิทธิพล 0.63 (H₂) คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร มีค่าอิทธิพล 0.31 (H₃) คุณลักษณะของงานมีอิทธิพลเชิงบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี มีค่าอิทธิพลรวม 0.55 โดยเป็นค่าอิทธิพลทางตรง 0.34 และค่าอิทธิพลทางอ้อม 0.21 (H₄) คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี มีค่าอิทธิพลรวม 0.40 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง 0.30 และค่าอิทธิพลทางอ้อม 0.10 และ (H₅) ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี มีค่าอิทธิพล 0.33

อภิปรายผล

จากการวิจัย พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ระดับคุณลักษณะงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.1 ระดับปัจจัยคุณลักษณะงานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากในการทำงานมีโอกาสในการก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ให้อิสระในการทำงานรวมทั้งมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ลักษณะของงานมีความท้าทายมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายขององค์กรจึงทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hackman, J. R. & Oldham, G. R. ที่กล่าวว่า คุณลักษณะงานเป็นการแสดงถึงศักยภาพโดยรวมของงานโดยเป็นการกระตุ้นให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการทำงาน (Hackman, J. R. & Oldham, G. R., 1976)

1.2 ระดับปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากคุณภาพชีวิตในการทำงานมีสภาพที่ดี เช่น มีสภาพแวดล้อมที่น่านำทำงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงาน มีความพึงพอใจในระดับค่าตอบแทนที่ได้รับ อาจเป็นทั้งเงินเดือน สวัสดิการหรือโอกาสในการเติบโตและประสบความสำเร็จในอาชีพ มีการส่งเสริมและการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะและความรู้ของพนักงาน เช่น โอกาสในการเข้าร่วมฝึกอบรม และการสร้างสมดุลในการจัดการเวลาและความพร้อมระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ความสามารถในการรักษาความสมดุลทำให้พนักงานมีความสุข พัฒนาความพึงพอใจในทั้งด้านการทำงานและชีวิตส่วนตัว การสนับสนุนในการสร้างสมดุลในการใช้ชีวิตระหว่างการทำงานและเวลาว่าง เช่น การส่งเสริมการใช้วันหยุดพักผ่อน การสนับสนุนในการตั้งครอบครัว หรือการสนับสนุนในกิจกรรมที่สร้างความสุขและความเพลิดเพลินในชีวิตส่วนตัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วินยุทธ นุชคง ที่พบว่า ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจจังหวัดสิงห์บุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า หากข้าราชการตำรวจมีความสมดุลระหว่างชีวิตในการทำงานและชีวิตส่วนตัว รวมทั้งการมีรายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอ วัฒนธรรมย่อมทำให้มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด (วินยุทธ นุชคง, 2562)

1.3 ระดับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด พนักงานมีความภูมิใจและความรับผิดชอบต่อองค์กรที่ทำงานอยู่ มีความผูกพันกับวัตถุประสงค์และค่านิยมขององค์กร มีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทำงาน การสื่อสารภายในองค์กร และการสนับสนุนที่ได้รับจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน พนักงานรู้ว่าจะต้องปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติขององค์กร และมีความเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์และความเท่าเทียมในการตัดสินใจและการจัดการภายในองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศุภลักษณ์ ทองไสย และคณะ พบว่า เมื่อบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรตามไปด้วย (ศุภลักษณ์ ทองไสย และคณะ, 2565)

1.4 ระดับปัจจัยพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากสมาชิกในองค์กรมีพฤติกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มที่ และมีสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานร่วมกัน สมาชิกในองค์กรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการปฏิบัติตามนโยบายและกฎระเบียบขององค์กรอย่างเต็มที่ สมาชิกในองค์กรมีความสามารถในการจัดการกับความกดดันและอุปสรรคในการทำงานอย่างมีความสุขและสมดุล สมาชิกในองค์กรมีความกระตือรือร้นในการเข้าใจและสนับสนุนความต้องการของผู้อื่น แสดงความเห็นอกเห็นใจและความเคารพต่อความแตกต่างและมีการสร้างสรรค์ความร่วมมือในการทำงาน สมาชิกในองค์กรแสดงความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน มีความรับผิดชอบในการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นตัวอย่างในการสร้างสัมพันธภาพที่งานที่ดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาลิวัดน์ จิตต์โสภา และกฤษฎดา เขียววัฒนสุข พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีเกิดจากสภาพการทำงานที่ดีและมีความรักความผูกพันในองค์กร (ชาลิวัดน์ จิตต์โสภา และกฤษฎดา เขียววัฒนสุข, 2564)

2. คุณลักษณะของงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร

2.1 คุณลักษณะของงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร เนื่องจากพนักงานมีความรู้สึกว่างานที่ได้รับมอบหมายนั้นสำคัญ แม้จะอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 บริษัทหลาย ๆ แห่งมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน โดยสามารถให้พนักงานปฏิบัติงานที่บ้านได้ เป็นการแสดงให้เห็นว่าบริษัทยังใส่ใจ ดูแลในตัวพนักงานทำให้พนักงานรู้สึกมีความปลอดภัยในการทำงานเพิ่มความมั่นใจในการทำงาน รวมถึงในเรื่องของสุขภาพจิตของพนักงาน พนักงานมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น ส่งผลให้พนักงานรักและผูกพันกับองค์กรมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประภัสสรณ์ ชำนาญเวช และคณะ พบว่า คุณลักษณะงานที่ดีส่งผลต่อความผูกพันในองค์กร เพราะพนักงานเห็นความสำคัญในลักษณะงานที่ทำว่ามีโอกาสก้าวหน้า (ประภัสสรณ์ ชำนาญเวช และคณะ, 2564)

2.2 คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร เนื่องจากในการทำงานถ้าพนักงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี องค์กรบริหารงานอย่างเหมาะสมจนพนักงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจะส่งผลให้พนักงานมีความสุขและพึงพอใจในชีวิตส่วนตัวและเกิดความพึงพอใจในการทำงาน พนักงานจะมีความรักองค์กรของตนเอง เพราะพนักงานรู้สึกว่าองค์กรอยู่เคียงข้างพนักงานและสนับสนุนให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรุณ ศรีระยับ และคณะ ที่พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานจะทำให้พนักงานมีความตั้งใจทุ่มเทและมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร (อรุณ ศรีระยับ และคณะ, 2563)

3. คุณลักษณะของงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร

3.1 คุณลักษณะของงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี เนื่องจากการทำงานที่มีอิสระภาพ มีความยืดหยุ่นในการทำงาน มีอิสระในการตัดสินใจ รวมถึงการได้รับมอบหมายหน้าที่ที่สำคัญ การทำงานที่มีความท้าทาย มีความรับผิดชอบที่สูงขึ้น จะช่วยให้พนักงานเกิดความมั่นใจและเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพราะพนักงานมีอิสระในการตัดสินใจในการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ ความชำนาญของตัวพนักงาน เมื่อพนักงานทำงานแล้วมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน พนักงาน

จะมีความตั้งใจในการทำงานและจะเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ผลของงานที่ทำจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธัญลักษณ์ หงษ์โต และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ ที่พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี เนื่องจากคุณลักษณะงานทำให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่องาน ก่อให้เกิดแรงจูงใจภายในที่จะทำให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในการทำงาน จึงสามารถแสดงออกด้วยการมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร (ธัญลักษณ์ หงษ์โต และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2560)

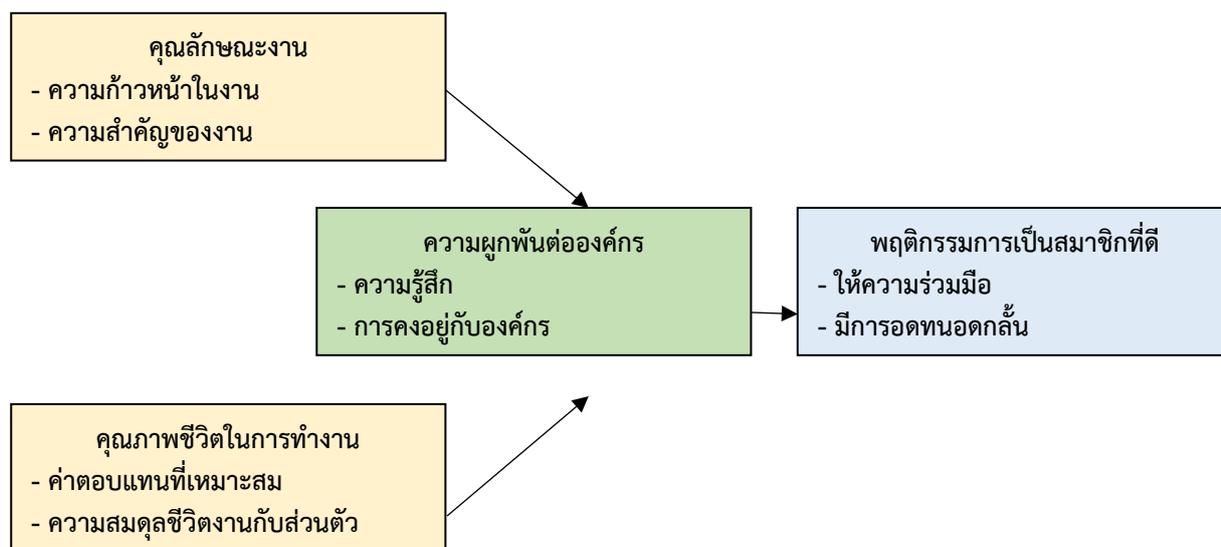
3.2 คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี เนื่องจากการได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ทำงานอย่างมีความสุข ชีวิตมีความสมดุลทั้งในด้านการงานและชีวิตส่วนตัว มีเพื่อนร่วมงานที่ดีสามารถช่วยเหลือกันได้ จะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงาน เพราะถ้างานที่ทำมีความมั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี จะช่วยให้พนักงานมีพลังและความกระตือรือร้นในการทำงานและถ้าองค์กรดูแลในเรื่องของคุณภาพชีวิตของพนักงานโดยเฉพาะการจัดสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ พนักงานในองค์กรจะมีความตั้งใจในการทำงานและจะเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพิเชษฐ์ ทองอ่อน และธนภูมิ อติเวทิน ที่พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร เพราะบุคลากรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่สูง เช่น ด้านค่าตอบแทน ด้านสภาพแวดล้อม (สุพิเชษฐ์ ทองอ่อน และธนภูมิ อติเวทิน, 2561)

4. ความผูกพันต่อองค์กร มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี

ความผูกพันต่อองค์กร มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี เมื่อพนักงานมีความผูกพันในองค์กร พนักงานจะมีความต้องการที่จะอยู่องค์กรนี้ต่อไปนาน ๆ หรืออาจอยู่จนเกษียณอายุการทำงาน ดังนั้น พนักงานจะมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานโดยปฏิบัติงานที่ตนได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ทุ่มเทและเสียสละ จะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมถึงให้ความร่วมมือกับองค์กรในทุก ๆ ด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นริศรา ศิริพันธ์ศักดิ์ และนันทกา พหลยุทธ์ พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากบุคลากรบางคนมีประสบการณ์ในการทำงานที่ยาวนานทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ส่งผลให้บุคลากรมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ (นริศรา ศิริพันธ์ศักดิ์ และนันทกา พหลยุทธ์, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงาน ในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 2 แผนภาพสรุปองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดี

จากภาพที่ 2 พบว่า ในปัจจุบันการที่พนักงานจะมีพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีนั้น ก็จะขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ปัจจัย เช่น คุณลักษณะงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน รวมถึงความผูกพันต่อองค์กร ถ้าพนักงานมีลักษณะงานทำที่ดี งานที่พนักงานได้ปฏิบัติมีความสำคัญและมีโอกาสที่จะเจริญเติบโตในหน้าที่การงาน รวมถึงการที่พนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี อันเนื่องมาจากการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม การใช้ชีวิตม่นการปฏิบัติงานกับการใช้ชีวิตส่วนตัวมีความสมดุลกัน พนักงานก็จะมีความรู้สึกดีกับองค์กรและจะอยู่กับองค์กรต่อไปได้นานขึ้น เมื่อพนักงานมีความรู้สึกที่ดีกับองค์กรพนักงานจะแสดงพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีออกมา เช่น การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน รวมถึงการมีความอดทนอดกลั้นมากยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีบทสรุปและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นคุณลักษณะงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดี ของพนักงานที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกตัวแปร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างคุณลักษณะงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลต่อพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดี ของพนักงานที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในทางตรงตลอดจนการศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของคุณลักษณะงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ที่ส่งผ่านความผูกพันต่อองค์กร ไปสู่พฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดี ของพนักงานที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั่นที่ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมด้วย เช่น มีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต กับพนักงานในองค์กรเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลและรายละเอียดเพิ่มขึ้น ควรมีการศึกษาตัวแปร อื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การศึกษาพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กัณณ์ วีระกรพานิช. (2561). ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร. วารสารเกษมบัณฑิต , 19(ฉบับพิเศษ), 280-295.

- กาญจนา ต่างแก้ว และทิพทินนา สมุทรานนท์. (2565). อิทธิพลของบุคลิกภาพ ห้าองค์ประกอบ คุณลักษณะงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของพนักงานขายใน บริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 10(1), 265-285.
- ชาลิวัดน์ จิตต์โสภา และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2564). พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การและอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสาร วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 8(1), 307-319.
- दनัย ผ่องแผ้ว และธนัสสา โรจนตระกูล. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานเก็บขยะใน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดพิจิตร. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 6(2), 74-84.
- เทพารักษ์ เมืองใจ และคณะ. (2565). อิทธิพลของทุนทางจิตวิทยา คุณลักษณะงาน และความฉลาดทางสังคมที่มี ต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานบริษัทผลิตอาหารและเครื่องดื่มแห่งหนึ่งใน จังหวัดนครปฐม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 12(2), 100-114.
- ธัญลักษณ์ หงษ์โต และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2560). อิทธิพลของคุณลักษณะงาน ที่มีผลต่อความไว้วางใจในการ บริหารและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ. วารสารธุรกิจปริทัศน์, 9(2), 39-53.
- ธีระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ และคณะ. (2566). คุณภาพชีวิตและความมั่นคงในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพใน การปฏิบัติงานยุคโควิด-19 ของผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคล สุวรรณภูมิ, 5(2), 433-447.
- นริศรา ศิริพันธ์ศักดิ์ และนันทกา พหลยุทธ์. (2564). การสังเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิก ที่ดีต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา. วารสารศิลปศาสตร์ มทร., 3(2), 49-60.
- นฤมล หนูนารถ และคณะ. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของพนักงาน บริษัทปิโตรเลียมแห่งหนึ่ง. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 38(4), 1-21.
- นาวี อุดร และคณะ. (2561). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถานอุดมศึกษาของรัฐ. วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 12(1), 213-222.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประภัทสรณ์ ชำนาญเวช และคณะ. (2564). ปัจจัยลักษณะงานและปัจจัยประสพการณ์ทำงานที่ส่งผลต่อความ ผูกพันของพนักงานบริษัท เอฟ-เทค เอ็มเอฟจี. (ไทยแลนด์) จำกัด (สำนักงานใหญ่). วิทยาการจัดการว ไลยอลงกรณ์ ปริทัศน์, 2(1), 18-34.
- พระเอกลักษณ์ เพ็ญสา และคณะ. (2560). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็น สมาชิกที่ดีของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดมหาเถรสมาคม. วารสาร มหาวิทยาลัยนครพนม, 7(2), 36-44.
- มัทนา เมฆตรง และวันชัย มีศิริ. (2565). คุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรใน ยุคปกติใหม่. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(5), 47-58.
- ยุพเรศ มาตาพิทักษ์ และนุจรี ไชยมงคล. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิต คุณลักษณะของงาน กับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ในจังหวัดชลบุรี. วารสารแพทย ธานี, 46(2), 416-427.
- วรรณวิมล อัมรินทร์นุเคราะห์ และคณะ. (2564). ปัจจัยความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรที่ ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรสังกัดสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัย รามคำแหง. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 4(1), 76-94.

- วินยุต นุชคง. (2562). ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจ จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 6(2), 241-258.
- ศุภลักษณ์ ทองไสย และคณะ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรในสังกัดสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 14(1), 218-227.
- สามารถ อัยกร และคณะ. (2565). อิทธิพลคุณลักษณะของงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 16(1), 293-306.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2565). สถานการณ์แรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไตรมาส 3 ปี 2565. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2565 จาก <http://Ayutthaya.mol.go.th>
- สุชาติ วงศ์สวัสดิ์ และรสสุคนธ์ พิไชยแพทย์. (2566). ปัจจัยส่วนบุคคลและความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(7), 193-204.
- สุพิชฌาย์ ลิ้มตระกูลไทย และวิโรจน์ เกษภูาลักษณ์. (2561). คุณลักษณะงานที่มีผลต่อความผูกพันด้านความรู้สึกต่อองค์กรผ่านผลการปฏิบัติงานในบทบาทการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างาน และการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง. Veridian E-Journal, 11(2), 2920-2935.
- สุพิเชษฐ์ ตองอ่อน และธนภูมิ อติเวทิน. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11(1), 2942-2957.
- สุภารัตน์ ศรีแสง และคณะ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานธนาคารแห่งหนึ่ง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 13(1), 25-40.
- อรรถเดช อุณหเลขกะ. (2564). การออกแบบงานด้วยทฤษฎีคุณลักษณะของงานเพื่อเพิ่มความผูกพันต่องาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงาน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 16(1), 15-30.
- อรวรรณ เปรมธีรวัฒน์ชัย และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทย จูรอง เอ็นจิเนียริง จำกัด. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 14(49), 62-73.
- อรุณ ศรีระยับ และคณะ. (2563). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร. วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(3), 120-131.
- Allen, N. J. & Meyer, J. P. (1990). The Measurement and Antecedents of Affective, Continuance, and Normative Commitment to the Organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1-8.
- Etikan, I. (2017). Sampling and Sampling Methods. *Biometrics & Biostatistics International Journal*, 5(6), 215-216.
- Hackman, J. R. & Oldham, G. R. . (1975). Development of the job diagnostic survey. *Journal of Applied Psychology*, 60(2), 159-170.
- Hackman, J. R. & Oldham, G. R. (1976). Motivation through the design of work: test of a theory. *Organizational behavior and human performance*, 16(2), 250-279.
- Hair, J. F., et al. (2018). *Multivariate data analysis (8th ed.)*. United Kingdom: Cengage Learning.

- Organ, D. W. (1988). Organizational citizenship behavior: The good soldier syndrome. Massachusetts: Lexington Books.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Tijdschrift Voor Onderwijs Research*, 2(2), 49-60.
- Walton, R. E. (1973). Quality of Working Life: What is it? *Slone Management Review*, 15(1), 12-16.
- Walton, R. E. (1974). Improving the Quality work life. *Harvard Business Review*, 15(3), 33-34.

กลยุทธ์การบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย
ตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม*
MANAGEMENT STRATEGIES IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION PROVISION
OF INTERNATIONAL SCHOOLS IN THAILAND BASED ON THE CONCEPT
OF PARTICIPATORY MANAGEMENT

ธิตดา ลีลาปัญญาเลิศ*, เกียรติกร สัจจะหลัทย, สุบิน ยุระรัช

Thitida Leelapanyalert*, Kriangkrai Satjajaruthai, Subin Yurarach

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate College om Management, Sripatum University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: thitida.ling@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัย 2) ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของโรงเรียนนานาชาติ และ 3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูปฐมวัย ครูฝ่ายวิชาการ และผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมิน มีค่าสัมประสิทธิ์cronbachอัลฟา เท่ากับ 0.92, 0.95 0.97 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี PNI_{modified} และการวิเคราะห์เนื้อหา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามด้วยวิธีส่งแบบสอบถามออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2) ผลการศึกษาจุดแข็งคือการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบและการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ จุดอ่อน คือสถานศึกษาเด็กปฐมวัยยังไม่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โอกาสคือ การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ภัยคุกคามคือการส่งเสริมเด็กให้ปรับตัวสู่ชั้นถัดไป และ 3) กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย พัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย การปฏิรูปการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมมือจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาปฐมวัยสู่ระดับชั้นต่อไป การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยร่วมกับครอบครัวและชุมชน และการยกระดับการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชน

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารสถานศึกษา, ปฐมวัย, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, โรงเรียนนานาชาติ

Abstract

The objectives of this article were aims to 1) explore the conceptual framework regarding the components of early childhood education management, 2) examine the strengths,

weaknesses, opportunities, and threats of international schools, and 3) develop strategies for managing early childhood education in international schools in Thailand based on a participatory management approach. The methodology involves a mixed-method approach with a sample group of 345 stakeholders including school administrators, board members, early childhood teachers, academic teachers, and parents. The research tools are interviews, questionnaires, and assessments with Cronbach's alpha coefficients of 0.92, 0.95, and 0.97, respectively. The data analysis includes mean, standard deviation, modified PNI index, and content analysis. The study revealed a conceptual framework comprising decision-making, implementation, benefit-sharing, and evaluation aspects. The strengths identified include systematic data management and health and learning promotion, while weaknesses relate to the schools not being learning communities. Opportunities involve systematic school management and curriculum administration, with threats to promoting children's transition to higher levels. The developed strategies encompass enhancing school management, reforming administration, promoting developmental learning, collaborating for learning transitions, engaging families and communities, and elevating schools as community learning centers.

Keywords: Strategy, School Management, Early Childhood, Participatory Management, International School

บทนำ

การศึกษาเอกชนเป็นหน่วยการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาของประเทศ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพให้เป็นการกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องยาวนาน เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตและพัฒนาการในทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อ ๆ ไป เด็กในวัยนี้จึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ ดังคำกล่าว ของ Professor Dr. James J. Heckman นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ปี 2542 ที่ว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว” (National Early Childhood Development Commission, 2019) โดยการลงทุนเพื่อพัฒนามนุษย์ในเด็กปฐมวัยถือว่าการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด และจะได้ผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคตถึง 7 เท่า และจะค่อย ๆ ลดลงในการศึกษาระดับที่สูงขึ้นตามหลักการของทฤษฎีทุนมนุษย์ (Heckman, J. J., 2011) ดังนั้นการมีส่วนร่วมของการศึกษาเอกชนจึงได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน รวมถึงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่มีความประสงค์ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัย และส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบในการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ พร้อมทั้งมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง รวมถึงได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัยและยังสามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม มีทักษะชีวิต พร้อมทั้งปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก (Bureau of Academic Affairs and Educational Standard, 2017)

โดยปัจจุบันมีโรงเรียนเอกชนที่เปิดเป็นโรงเรียนนานาชาติที่เปิดสอนในประเทศไทยที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีจำนวน 234 แห่ง ทั้งในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคกลาง โดยสัดส่วน 2 ใน 3 เป็นโรงเรียนนานาชาติในเขตกรุงเทพฯ มีครูจำนวน 8,529 คน และมีนักเรียนจำนวน 66,352 คน จำแนกเป็นระดับเตรียมอนุบาล 1,794 คน ระดับก่อนประถมศึกษา 13,842 คน ระดับประถมศึกษา 29,654 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 12,346 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 8,716 คน (Office of the Private Education Commission, 2023) มีการสอนทุกระบบทั้งระบบของอังกฤษ อเมริกัน ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และรวมถึงโรงเรียนเฉพาะชาติ เช่น โรงเรียนนานาชาติของสวิส เป็นต้น และยังมีการเรียนอนุบาลนานาชาติขนาดเล็กจำนวนมาก ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีแนวโน้มของการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพผู้เรียนในระดับนานาชาติ (Special Education Bureau, 2015) เพราะสังคมโลกมีการเชื่อมโยงในทุกด้านร่วมกัน ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ กฎกติกา การดำเนินการด้านต่าง ๆ ทั้งการค้า การลงทุน การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีความเชื่อมต่อกันทั้งสิ้น ตลอดจนการเปิดเสรีทางการศึกษา จึงเป็นโอกาสให้สถาบันการศึกษาจากต่างประเทศเข้ามาจัดการศึกษาในประเทศไทยผลักดันให้สถาบันการศึกษาไทยพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีความเป็นสากลที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นระบบการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมในระดับสากล

ในขณะที่สถานการณ์ภายในของระบบการศึกษานานาชาติได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นมาก เพื่อรองรับการขยายตัวด้านการศึกษาที่มีแนวโน้มการแข่งขันสูง แต่ก็ยังต้องประสบกับปัญหาในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาในต่างประเทศ (MOU) ยังไม่มากนัก นักเรียนที่รับเข้ามีความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษในระดับที่แตกต่างกัน เกณฑ์การรับสมัครบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษานานาชาตินั้นค่อนข้างสูง ค่าเทอมของสถานศึกษาในระดับนานาชาติค่อนข้างสูง ทำให้เข้าถึงหลักสูตรนานาชาติได้ยาก และกฎระเบียบบางข้อไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการสถานศึกษานานาชาติ (Department of Business Development, 2018) ในส่วนของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มาจากหลายประเทศ มาจากวัฒนธรรมที่ทำงาน (Working culture) ที่แตกต่างกัน คุรุมีทัศนคติและลักษณะการทำงานที่ไม่เหมือนกัน รวมทั้งลักษณะนิสัยของครูแต่ละคนก็ยังมีแตกต่างกันออกไปอีก จึงต้องมีกลยุทธ์ที่ส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น ได้รับการยอมรับจากครูและเกิดเป็นการปฏิบัติจริงในโรงเรียน ส่วนใหญ่จะเกิดจากการประชุมกันเพื่อนำข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นจากกลุ่มครูมาปรึกษาหารือร่วมกัน แล้วทำการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ปัญหาหรือหาแนวทางปรับปรุงเพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างแท้จริง เพราะเมื่อครูต่างชาติได้มีส่วนร่วมในการออกความเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน จะส่งผลให้ครูเหล่านั้นตระหนักถึงการเป็นเจ้าของร่วมกัน เมื่อต้องปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดจะเกิดการยอมรับและการปฏิบัติจริงในโรงเรียนอย่างเป็นธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงเห็นว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้เกิดการระดมความรู้ ความถนัดจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ได้มาร่วมกันจัดการศึกษา รวมทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง หรือแม้แต่คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ร่วมกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการบริหารได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการสร้างกลยุทธ์การบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษานานาชาติ โดยมุ่งสร้างความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้งานสำเร็จ เป็นการให้บุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขึ้นปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล (Cohen, J., & Uphoff, N., 1977) ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของสถานศึกษานานาชาตินั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการไขไปสู่ความมีประสิทธิภาพของการบริหารการจัดการศึกษา

ด้วยปัญหาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย เพื่อจะได้แก้ปัญหาดังกล่าว และการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการนำทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ Ackah-Jnr, F. R., et al, Cohen, J., & Uphoff, N., และ Chapin, F.S. (Ackah-Jnr, F. R., et al, 2022; Cohen, J., & Uphoff, N., 1977; Chapin, F.S., 1997) มาบูรณาการร่วมกับแนวคิดแนวคิดมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยของ Office of the Basic Education Commission และ National Early Childhood Development Commission (Office of the Basic Education Commission, 2018; National Early Childhood Development Commission, 2019) เพื่อร่วมกำหนดกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยของ Ackah-Jnr, F. R., et al ทำการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาปฐมวัยและการปฏิบัติในประเทศไทย การศึกษาปฐมวัย (Early childhood education: ECE) ในประเทศกานาได้พัฒนามาจากแนวปฏิบัติดั้งเดิมไปสู่ระบบการดูแลและบริการการศึกษาที่เป็นทางการและทันสมัยยิ่งขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัย โดยแนวทางปฏิบัติของการศึกษาปฐมวัยสะท้อนถึงนโยบายการแจกจ่าย การกำกับดูแล หรือการกระจายซ้ำ (Ackah-Jnr, F. R., et al, 2022) และงานวิจัยของ Cahyo, D. J., et al. ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อทราบและอธิบายการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนโรงเรียนอนุบาลทูนาส ฮาราปัน อำเภอมูอาราเตลิ่ง (Tunas Harapan Kindergarten, Muara Telang District) โดยการวิจัยมุ่งเน้นไปที่การจัดการสถานศึกษา นักเรียน คณาจารย์ โครงสร้างพื้นฐาน และการเงิน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลทูนาส ฮาราปัน อำเภอมูอาราเตลิ่ง สามารถทำให้การบริหารโรงเรียนปฐมวัยมีประสิทธิภาพ (Cahyo, D. J., et al., 2021) ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิจัยครั้งนี้จะมีความสำคัญต่อระดับผู้วางนโยบาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปฏิบัติการ คือ ครูปฐมวัย และครูฝ่ายวิชาการ และผู้ได้รับผลประโยชน์ คือ พ่อแม่ผู้ปกครอง และนักเรียนระดับปฐมวัย รวมถึงคุณประโยชน์ด้านวิชาการ อาทิเช่น นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา ที่สามารถนำผลจากการศึกษาเชิงประจักษ์ในครั้งนี้ไปพัฒนาบูรณาการ และการศึกษาต่อยอดทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมดำเนินการวิจัยดังนี้

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบแบบผสมวิธี (Mixed Method Research Design) แบบ Exploratory Sequential Mixed Method Design (Creswell, J. H., 2014) ด้วยวิธีการออกแบบ Instrument-Development Design (Edmonds, W. A., & Kennedy, T. D., 2017)

ประชากร และตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 153 คน ครู จำนวน 268 คน และพ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวน 2,078 คน จากโรงเรียนนานาชาติที่เปิดสอนเฉพาะระดับปฐมวัยในประเทศไทยมีจำนวน 51 แห่ง รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,499 คน (Office of the Private Education Commission, 2023)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 345 คน ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane, T. (Yamane, T., 1973) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้สถานะที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มระดับปฐมวัยทั้งหมด 3 กลุ่ม ของโรงเรียนนานาชาติเป็นเกณฑ์ ซึ่งวิธีการสุ่มนี้มีความเชื่อว่าแต่ละกลุ่มเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จึงมีการเลือกตัวอย่างในสัดส่วนที่เท่า ๆ กันในแต่ละกลุ่มบริเวณ เพื่อให้เกิดการกระจายของตัวอย่าง (Yuntina, L., 2019) ได้แก่ 1) ผู้วางนโยบาย ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 22 คน 2) ผู้ปฏิบัติการ ประกอบด้วย ครูปฐมวัย และครูฝ่ายวิชาการ จำนวน 36 คน และ 3) ได้รับผลประโยชน์ คือ พ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวน 287 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษา 2) แบบสอบถาม ฉบับผู้วางนโยบาย 3) แบบสอบถาม ฉบับผู้ปฏิบัติการ 4) แบบสอบถาม ฉบับผู้ได้รับผลประโยชน์ และ 5) แบบประเมินร่างกลยุทธ์กลยุทธ์ โดยเครื่องมือทุกฉบับผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ได้ค่าเท่ากับ 1.00 และแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบักอัลฟา เท่ากับ 0.92, 0.95 0.97 ตามลำดับ

การสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับการวิจัยนี้ประกอบด้วย การร่างแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง และใช้คำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวความคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยมีการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อความเหมาะสมทางเนื้อหาและการใช้ภาษา

2. การสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นในโรงเรียนนานาชาติปฐมวัยไทยตามแนวความคิดการบริหารมีส่วนร่วมดำเนินการดังนี้: สังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาปฐมวัยจากแนวคิดและทฤษฎีทั้งในและต่างประเทศ พัฒนาแบบสอบถามจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี เป็น 3 ฉบับสำหรับผู้วางนโยบาย ผู้ปฏิบัติการ และผู้ได้รับผลประโยชน์ และอภิปรายร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมก่อนเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความและความครอบคลุมของเนื้อหา

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะและวิเคราะห์ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าแบบสัมภาษณ์มีค่า I-CVI ที่สูง (1.00) ซึ่งเกินเกณฑ์ที่กำหนด (0.80) ซึ่งให้เห็นว่าข้อความมีความสอดคล้องทางทฤษฎีและเนื้อหาอย่างชัดเจน. หลังจากนั้น, แบบสัมภาษณ์ได้รับการแก้ไขและปรับปรุงเพิ่มเติมก่อนจะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างและจัดพิมพ์เป็นเอกสารสำหรับการเก็บข้อมูล

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในการวิจัยนี้ประกอบด้วยขั้นตอนหลักๆ ได้แก่ การสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง, การสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ค่า I-CVI การปรับปรุงแบบสอบถาม การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และสุดท้ายคือการสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย กระบวนการนี้ช่วยให้แบบสอบถามที่พัฒนามีความถูกต้องและเชื่อถือได้สำหรับการเก็บข้อมูลวิจัย โดย 1) ฉบับผู้

วางนโยบาย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 2) ฉบับผู้ปฏิบัติการ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 3) ฉบับผู้ได้รับผลประโยชน์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในประเทศไทย ด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. ศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ของการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และภัยคุกคามของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_{modified} หาค่าความต้องการจำเป็นจากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ แล้วนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็น จัดกลุ่มค่าดัชนีกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ และวิเคราะห์ SWOT Analysis

3. ร่างกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับปฐมวัยโรงเรียนนานาชาติจากองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ SWOT Matrix และประเมินความเป็นประโยชน์ (Benefit) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง (Practicality) ความเหมาะสม (Propriety) และความถูกต้อง (Accuracy) ของร่างกลยุทธ์ฯ ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษารอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) มาบูรณาการร่วมกับแนวคิดมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย ด้านคุณภาพนักเรียนปฐมวัย (Student Quality) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย (School Management) และด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนา นักเรียนปฐมวัย (Organizing Learning Experiences) โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับผู้วางนโยบาย ผู้ปฏิบัติการ และผู้ได้รับผลประโยชน์เข้ามามีส่วนร่วม

2. ผลการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และภัยคุกคามของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการนำเสนอในระดับภาพรวมของผู้วางนโยบาย ผู้ปฏิบัติการ ผู้ได้รับผลประโยชน์ โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์จากสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็นของผู้วางนโยบาย โดยภาพรวม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
ด้านการตัดสินใจ	3.99	0.63	มาก	4.17	0.24	มาก	0.045	4
ด้านขั้นปฏิบัติการ	3.95	0.57	มาก	4.27	0.35	มาก	0.081	1
ด้านการรับผลประโยชน์	4.07	0.59	มาก	4.30	0.45	มาก	0.057	2
ด้านการประเมินผล	4.02	0.58	มาก	4.22	0.47	มาก	0.050	3
เฉลี่ย	4.01	0.56	มาก	4.24	0.34	มาก	0.057	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้วางนโยบาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.56) สภาพพึงประสงค์ของการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.34) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้วางนโยบาย โดยภาพรวมมีค่า PNI_{modified} เฉลี่ย เท่ากับ 0.057 โดยมีประเด็นที่สูงกว่าค่า PNI_{modified} เฉลี่ย ได้แก่ ด้านขั้นปฏิบัติการ มีค่าความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 (PNI_{modified} = 0.081)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็นของผู้ปฏิบัติการ โดยภาพรวม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
ด้านการตัดสินใจ	3.63	0.62	มาก	3.99	0.45	มาก	0.099	4
ด้านขั้นปฏิบัติการ	3.63	0.65	มาก	4.00	0.35	มาก	0.102	3
ด้านการรับผลประโยชน์	3.70	0.61	มาก	4.10	0.50	มาก	0.108	1
ด้านการประเมินผล	3.67	0.65	มาก	4.05	0.47	มาก	0.104	2
เฉลี่ย	3.66	0.59	มาก	4.04	0.35	มาก	0.104	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.59) สภาพพึงประสงค์ของการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.35) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้ปฏิบัติการ โดยภาพรวมมีค่า PNI_{modified} เฉลี่ย เท่ากับ 0.104 โดยมีประเด็นที่สูงกว่าค่า PNI_{modified} เฉลี่ย ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 (PNI_{modified} = 0.108)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็นของผู้ได้รับผลประโยชน์ โดยภาพรวม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
ด้านการตัดสินใจ	3.21	0.62	ปานกลาง	4.05	0.58	มาก	0.262	3
ด้านขั้นปฏิบัติการ	3.23	0.53	ปานกลาง	4.04	0.53	มาก	0.251	4
ด้านการรับผลประโยชน์	3.20	0.57	ปานกลาง	4.05	0.60	มาก	0.266	2
ด้านการประเมินผล	3.21	0.74	ปานกลาง	4.14	0.62	มาก	0.290	1
เฉลี่ย	3.21	0.48	ปานกลาง	4.07	0.47	มาก	0.268	

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ได้รับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.48) สภาพพึงประสงค์ของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.47) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของผู้ได้รับผลประโยชน์ โดยภาพรวมมีค่า PNI_{modified} เฉลี่ย เท่ากับ 0.268 โดยมีประเด็นที่สูงกว่าค่า PNI_{modified} เฉลี่ย ได้แก่ ด้านการประเมินผล มีค่าความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.290$)

2.2 จุดแข็งของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติ ได้แก่ การบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.037$) และการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.058$) โอกาสของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติ ได้แก่ การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.031$) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.025$) จุดอ่อนของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติ ได้แก่ การดำเนินงานให้สถานศึกษาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย ($PNI_{\text{modified}} = 0.412$) ส่วนการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป ($PNI_{\text{modified}} = 0.117$) เป็นภัยคุกคามของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติ

สรุปผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ตามแนวคิดการบริหารมีส่วนร่วม มีจุดแข็งในด้านการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบและการส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ ในขณะที่จุดอ่อนอยู่ที่การทำให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน โอกาสที่เห็นคือการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการและหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น แต่ก็มีภัยคุกคามเกี่ยวกับการสนับสนุนเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านสู่ระดับขั้นถัดไป

3. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

จากการตรวจสอบความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ความเหมาะสม และความถูกต้องของกลยุทธ์การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม สำหรับผู้วางนโยบาย ผู้ปฏิบัติการ และผู้ได้รับผลประโยชน์ ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 6 กลยุทธ์ และกลยุทธ์รอง 12 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 การพัฒนาในการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบ

1.1 การส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ของเด็กให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

1.2 การจัดทำแผนบริหารจัดการบุคลากรที่มีคุณวุฒิ คุณสมบัติให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

1.3 การส่งเสริมการจัดทำแผนบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

กลยุทธ์หลักที่ 2 การปฏิรูปการปฏิบัติการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบ

2.1 การพัฒนาการจัดทำแผนบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

กลยุทธ์หลักที่ 3 การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

3.1 การส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นที่พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน

3.2 การส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษาและการติดต่อสื่อสารโดยการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม

3.3 การส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาการด้านร่างกายและสุขภาพด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

3.4 การส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม ด้วยกิจกรรมที่สร้างสรรค์

กลยุทธ์หลักที่ 4 กลยุทธ์ความร่วมมือบริหารการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสู่ระดับขั้นต่อไป

4.1 การเพิ่มประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ-สังคม ปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี

กลยุทธ์หลักที่ 5 การพัฒนาการปฏิบัติการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยร่วมกับครอบครัวและชุมชน

5.1 การส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมร่วมกันกับพ่อแม่ผู้ปกครอง/ ครอบครัว และชุมชน

5.2 การส่งเสริมการจัดทำแผนการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับสถานศึกษาปฐมวัย

กลยุทธ์หลักที่ 6 การยกระดับการบริหารจัดการการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6.1 การส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมร่วมกันกับพ่อแม่ผู้ปกครอง/ ครอบครัว และชุมชน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล 3 ประเด็น ดังนี้

1. การบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยนั้นกำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงสภาพปัจจุบันให้สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์ในทุกด้าน ซึ่งค่อยๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับ เพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ที่มีต่อการบริหารการจัดการศึกษาในระดับนี้ ซึ่งความคาดหวังดังกล่าวสูงมาก องค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติประกอบไปด้วยหลายด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยจึงมุ่งหวังที่จะสร้างระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นกุญแจสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khamsrimueang, A., และ Wiryanto, et al ยืนยันถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การตัดสินใจไปจนถึงการประเมินผล ทำให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างครบวงจรและเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ในการสร้างชุมชนการศึกษาที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน. การพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่เป็นการตอบสนองต่อความต้องการของเด็กในยุคปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้และการใช้ชีวิตในอนาคตด้วย การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญมาก ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและสามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของโลก (Khamsrimueang, A., 2020; Wiryanto, et al, 2020)

2. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มีความสอดคล้องกันในทุกองค์ประกอบ โดยจุดแข็ง คือ การบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบและการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ เพราะโรงเรียนมีมาตรการติดตามเด็กป่วยอย่างเป็นกิจวัตร และมีการสื่อสาร แชรข้อมูลกับผู้ปกครองอย่างเป็นปัจจุบัน ถ้ามีโรคระบาด เช่น RSV หรือ ไข้หวัดใหญ่ โรงเรียนจะมีมาตรการทำความสะอาด Deep cleaning ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อพยายามควบคุมสถานการณ์ระบาด และจะมีการส่งเสริมในรูปแบบการสร้างการ

รับรู้ในกลุ่มผู้ปกครองเป็นประจำเพื่อให้สังเกตอาการบุตรหลานตนเองว่ามีอาการไม่สบายหรือไม่ เพื่อเป็นการลดและควบคุมการแพร่เชื้อ สอดคล้องกับแนวคิดของ Indeed Editorial Team ที่อธิบายว่าการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการประจำวันและการดำเนินงานของโรงเรียน โดยผู้บริหารมีฐานะเป็นผู้ดูแลระบบการศึกษา มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย โปรแกรม และขั้นตอนการศึกษา และผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับครู เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน นักเรียน ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น โดยการกำหนดและเชื่อมโยงพันธกิจและเป้าหมาย เพื่อให้โรงเรียนดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสม จุดอ่อน คือ การดำเนินงานให้สถานศึกษาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะในช่วงปี พ.ศ. 2562-2565 ที่เกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) มีการปิดสถานศึกษาและต่อเนื่องด้วยการทำ Social distancing ส่งผลให้โรงเรียนไม่ได้ดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนเห็นความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันชุมชนเพื่อเข้าร่วมประชุมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่เป็นความรู้ในการพัฒนาเด็ก และพัฒนาสังคมร่วมกัน (Indeed Editorial Team, 2023) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dove, Meghan. K., et al. พบว่า ความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการมีส่วนร่วมของครอบครัวที่โรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการมีส่วนร่วมนั้นเป็นระบบที่ซับซ้อนที่จะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก โอกาส คือ การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพราะโรงเรียนมีเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ส่งเสริม Hand on manipulative activities and develop 5 senses ที่มีผลต่อการพัฒนาการทางสมอง และให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้และสนับสนุนเรื่องความคิดสร้างสรรค์และการริเริ่มต่าง ๆ ของเด็ก โดยที่ครูต่างชาติทุกคนต้องผ่านการตรวจสุขภาพเรื่องโรคที่เป็นพาหะติดต่อดังต่าง ๆ พร้อมมีการเช็ค Reference จากโรงเรียนที่บุคลากรเคยปฏิบัติงานมาก่อน และการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมและตรวจสุขภาพ เพราะต้องส่งเอกสารเหล่านี้ประกอบการทำ Visa and Work permit รวมถึงมีการสำรวจความเสี่ยงในเรื่องต่าง ๆ เช่น Fire Drill, lock down การตรวจสุขภาพของเล่นและการซื้อใหม่เพื่อทดแทน มีการปฏิบัติอย่างเป็นประจำทุกภาคเรียน (Dove, Meghan. K., et al. , 2018) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yuntina, L. ที่ศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยมีความพยายามในการบริหารจัดการนักเรียน ครู และสิ่งแวดล้อมในระบบโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พบว่า โรงเรียนใช้ระบบหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2556 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ มีขั้นตอนของการวางแผนและขั้นตอนการเรียนรู้เป็นไปตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยหน้าที่ของการนิเทศภายในและภายนอกดำเนินการดำเนินการโดยอาจารย์ใหญ่และเจ้าหน้าที่นิเทศจากจังหวัดมาร่วมด้วย และภัยคุกคาม คือ การส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้นถัดไป เพราะโรงเรียนได้มีการนำวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปฐมวัย แต่ยังไม่ได้นั่งในเชิงลึก (Dive deeper) เนื่องจากโรงเรียนให้ความสำคัญกับความเข้าใจทางภาษา ทั้งภาษาอังกฤษ ไทย โดยมีเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน ตามลำดับ โดยเพียงสอดแทรกองค์ความรู้วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เบื้องต้นเท่านั้น และพัฒนาของเด็กวัยนี้ยังไม่เอื้อต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นง่ายนัก การปรับตัวของเด็กในรอยเชื่อมต่อจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการสนับสนุนการช่วยเหลือที่เหมาะสมจากครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Yuntina, L., 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Adde Resfi Fitri ที่ศึกษาการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลบูรณาการของ Mutiara Bunda เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กปฐมวัย โดยการจัดการโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยและการบริหารจัดการของโรงเรียน โดยการสร้างอุปนิสัยของเด็กที่มีความเป็นอิสระ มีความรับผิดชอบ เป็นมิตรกับตนเองและคนรอบข้าง ส่งผลให้เด็กฉลาด มีพัฒนาการที่ดี มีความสามารถในการใช้ชีวิต จึงสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญ ทำหน้าที่หล่อเลี้ยง เติบโต และพัฒนาศักยภาพทั้งหมดที่เด็กมีตั้งแต่อายุยังน้อยได้อย่างเหมาะสม จน

เกิดพฤติกรรมและความสามารถพื้นฐานตามระยะพัฒนาการ เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาต่อ (Adde Resfi Fitri, 2020)

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม สำหรับผู้วางนโยบาย ผู้ปฏิบัติการ และผู้ได้รับผลประโยชน์ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การพัฒนาในการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบ 2) กลยุทธ์การปฏิรูปการปฏิบัติการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบ 3) กลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 4) กลยุทธ์ความร่วมมือการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสู่ระดับขั้นต่อไป 5) กลยุทธ์การพัฒนาการปฏิบัติการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยร่วมกับครอบครัว และชุมชน และ 6) กลยุทธ์การยกระดับการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเป็นกลยุทธ์ที่พัฒนามาจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศนำมากำหนดองค์ประกอบ และนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และใช้เทคนิคการ SWOT Analysis ทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่สามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์ ทำให้ได้กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่พบจากประสบการณ์ใน Roseberry Disriet High School มีประโยชน์ต่อนักเรียน กลุ่มนโยบายผู้บริหาร และผู้นำทางการศึกษาคณะครูของ Wonhsuwan, N., & Siriwan, I. ส่งผลให้มั่นใจได้ว่าทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นครู เวลา อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ และการบริหาร จะถูกนำมาใช้เพื่อการบรรลุจุดหมายหรือความต้องการในแผนด้านการเรียนการสอน เพื่อประโยชน์ของเด็กอย่างเต็มศักยภาพ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจึงมีประโยชน์ต่อการศึกษาระดับปฐมวัย เพราะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมการทำงานของบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน (Wonhsuwan, N., & Siriwan, I., 2017) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nimatur R., et al ที่ศึกษาการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพบว่า การจัดการกระบวนการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา บุคลากรผู้สอน และแผนงานด้านการศึกษาควรบรรจุอยู่ในแผนกลยุทธ์ที่ได้มาจากการวิเคราะห์ SWOT เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นช่วงเริ่มต้นที่เกี่ยวกับการเติบโตและพัฒนาการ ดังนั้นการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่จัดให้ตั้งแต่เนิ่น ๆ สามารถสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ (Nimatur R., et al, 2018)

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นพัฒนาการกลยุทธ์การจัดการในการศึกษาปฐมวัยที่โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย โดยเน้นแนวคิดการจัดการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) มาบูรณาการร่วมกับแนวคิดมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย 2. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีจุดแข็งในด้านการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบและการส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ ในขณะที่จุดอ่อนอยู่ที่การทำให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน โอกาสที่เห็นคือการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการและหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น แต่ก็มีภัยคุกคามเกี่ยวกับการสนับสนุนเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านสู่ระดับขั้นถัดไป 3. กลยุทธ์การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 6 กลยุทธ์ และกลยุทธ์รอง 12 กลยุทธ์ ผลการวิจัยมีความสำคัญต่อนโยบาย ผู้สอน และผู้มีส่วนได้ส่วน

เสียในการศึกษาปฐมวัย และมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1. เพื่อให้ผลวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยมีประสิทธิภาพเมื่อนำไปใช้จริง แนะนำให้ผู้บริหารโรงเรียนเข้าใจกลยุทธ์และวิธีการดำเนินการอย่างละเอียดก่อนการปฏิบัติจริง รวมถึงอาจปรับเนื้อหาและวิธีการบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน นอกจากนี้ควรจัดทำกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นเป็นคู่มือ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้กับผู้บริหารโรงเรียนปฐมวัยในประเทศไทย 2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นจากโรงเรียนที่มีรูปแบบการจัดการจัดการศึกษาปฐมวัยที่หลากหลาย เพื่อสร้างกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนทุกขนาด นอกจากนี้ควรมีการศึกษาหลักสูตรปฐมวัยนานาชาติเพื่อออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็กไทย โดยร่วมมือกับบุคลากรทุกภาคส่วน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก ทั้งนี้เพื่อพัฒนาหลักสูตรปฐมวัยที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- Ackah-Jnr, F. R., et al. (2022). Early Childhood Education Policy and Practice in Ghana: Document and Evidence Analysis with McDonnell and Elmore's Framework of Policy Instruments. *Multidisciplinary Journal of Educational Research*, 2(3). 295-321.
- Adde Resfi Fitri. (2020). Early Children Education Management in Integrated Kindergarten of Mutiara Bunda Learning Management to Develop the Potential of Early Childhood. In *International Conference of Early Childhood Education (ICECE 2019)*. Education Faculty, Universitas Negeri Surabaya, Indonesia.
- Bureau of Academic Affairs and Educational Standard. (2017). *Early Childhood Curriculum B.E. 2560 (A.D. 2017)*. Bangkok: Agricultural Cooperative Printing Demonstrations of Thai co., Ltd.
- Cahyo, D. J., et al. (2021). Managing Early Childhood Education. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 565(INCoEPP 2021), 87-91.
- Chapin, F.S. (1997). Social Participation and Social Intelligence. In *Handbook of Research Designate Social Measurement*. New York: Longman.
- Cohen, J., & Uphoff, N. (1977). *Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation*. New York: The Rural Development Committee Center for international studies, Cornell University.
- Creswell, J. H. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, & Mixed Methods Approaches*. (4th ed). Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Department of Business Development. (2018). *International Education Service Business*. Nonthaburi: Ministry of Commerce Thailand.
- Dove, Meghan. K., et al. . (2018). School Community Connectedness and Family Participation at School. *World Journal of Education*, 8(1), 49-57.
- Edmonds, W. A., & Kennedy, T. D. (2017). *An Applied Reference Guide to Research Designs: Quantitative, qualitative, and mixed methods*. (2 rd ed). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Heckman, J. J. (2011). The economics of inequality: The value of early childhood education. *American Educator*, 35(1), 31-47.

- Indeed Editorial Team. (2023). What Is Educational Administration? (With 16 Functions). Retrieved May 8, 2023, from <https://in.indeed.com/career-advice/finding-a-job/what-is-educational-administration>.
- Khamsrimueang, A. (2020). Guidelines Educational Management in Early Childhood Programs of KidsFirst International School. In Independent Study of the Degree of Master of Educational Program Educational Administration. Bangkok: Krirk University.
- National Early Childhood Development Commission. (2019). National Standard for Early Childhood Care, Development and Education Thailand 2018. Bangkok: Office of the Education Council, Ministry of Education Thailand.
- Nimatur R., et al. (2018). Education Management of Early Childhood Education Programs. In International Conference on Education Innovation (ICEI 2018). Education Faculty, Universitas Negeri Surabaya, Indonesia.
- Office of the Basic Education Commission. (2018). Guidelines for Assessing Quality According to Educational Standards for Early Childhood Level, Basic Education Level and Basic Education Level Special Education Center. Bangkok: Agricultural Cooperative Printing Demonstrations of Thai co., Ltd.
- Office of the Private Education Commission. (2023). Private School Statistics. Retrieved February 10, 2023, from <https://opec.go.th/>.
- Special Education Bureau. (2015). Study Report: Guidelines for Educational Management for Learners with Special Needs in Thailand. Bangkok: National Office of Buddhism.
- Wiryanto, et al. (2020). Education Management of Early Childhood Education Programs to Prepare Students toward Primary School in Globalization Era. *Universal Journal of Educational Research*, 8(12A), 7268-7273.
- Wonhsuwan, N., & Siriwan, I. (2017). The Participative Management. *Mahachula Academic Journal*, 4(1), 176-187.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.
- Yuntina, L. (2019). Early Childhood Education Management at the Kindergarten School. In International Conference on Education, Language and Society (ICELS 2019). Education Faculty, Universitas Negeri Surabaya, Indonesia.

การวิเคราะห์แนวทางการปรองดองทางศาสนาในปากีสถาน*

ANALYZING THE PATH OF RELIGIOUS RECONCILIATION IN PAKISTAN

หุข หลู่ จื่อ^{1*}, หยิ่น-เยียน-เอ๋อ²Xu Lvzi¹, Yin Yan-E²¹สถาบันการศึกษาเชิงกลยุทธ์ Baize มหาวิทยาลัยการเมืองและกฎหมายตะวันตกเฉียงใต้ ประเทศจีน¹Baize Institute for Strategic Studies, Southwest University of Political Science & Law, China²สถาบันสังคมศาสตร์แห่งมณฑลยูนนาน สถาบันการศึกษาเชิงกลยุทธ์ Baize

มหาวิทยาลัยการเมืองและกฎหมายตะวันตกเฉียงใต้ ประเทศจีน

²Yunnan Academy of Social Sciences, Baize Institute for Strategic Studies,

Southwest University of Politics Science & Law, China

*Corresponding author E-mail: xulvzi@vip.qq.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นบทความวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งทางศาสนาในปากีสถาน ผ่านการศึกษาวิจัยข้อมูลทางประวัติศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาแนวทางที่เป็นไปได้ของการปรองดองทางศาสนาในปากีสถานจากสาเหตุของความขัดแย้งทางศาสนา ศาสนาอิสลามในปากีสถานยังคงเผชิญกับภัยคุกคามจากการต่อสู้ระหว่างการแข่งขันกันภายในอิสลาม ลัทธิหัวรุนแรงทางศาสนา และนิกายอื่น ๆ ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อเสถียรภาพทางการเมืองและสังคมของปากีสถาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ แนววิจัยเอกสาร โดยอาศัยการวิเคราะห์และวิจัยเอกสารเกี่ยวกับศาสนาของปากีสถาน การเมือง และรูปแบบการก่อการร้าย พัฒนาการวิวัฒนาการของศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์ของอนุทวีปอินเดีย เพื่อสรุปภูมิหลังทางศาสนาของปากีสถาน และความขัดแย้งทางศาสนาที่เผชิญอยู่ และมุ่งเป้าไปที่การแสวงหาแนวทางในการปรองดอง ผลการวิจัยพบว่า จากประวัติศาสตร์ทางศาสนาของสามช่วงเวลาสำคัญของจักรวรรดิโมกุล บริติชอินเดีย และการสถาปนาปากีสถาน การต่อสู้ระหว่างชนชั้นและเชื้อชาติยังคงเป็นประเด็นสำคัญอย่างต่อเนื่องในการต่อสู้แบ่งแยกนิกายในปากีสถาน นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากภายใต้อิทธิพลของลัทธิฟันดาเมนทัลลิสต์ และศาสนาอิสลามแบบรวมกลุ่ม ศาสนาอิสลามในปากีสถานกลายเป็นกลุ่มหัวรุนแรงมากขึ้น การพัฒนาในเวลาต่อมา และลัทธิหัวรุนแรงทางศาสนาได้แปรสภาพเป็นการก่อการร้าย กลายเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อสันติภาพ เสถียรภาพทางการเมือง และสังคมของปากีสถานมาจนถึงทุกวันนี้ การสร้างความปรองดองทางศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของปากีสถาน เพื่อที่จะบรรลุความปรองดองทางศาสนาในปากีสถานสามารถพิจารณาได้ 3 ด้าน ได้แก่ การบูรณาการทางประวัติศาสตร์ในระดับชาติ ความเข้าใจนิกายในระดับศาสนา และการบูรณาการทางปัญญาในระดับชาติ

คำสำคัญ: อิสลาม, การปรองดองทางศาสนา, ความมั่นคงของชาติ, มาตรการตอบโต้ทางวิทยาศาสตร์

Abstract

This research article is a qualitative research article. The objectives are: 1. To research the causes of religious conflict in Pakistan through the study of historical data. 2. To research the

possible paths of religious reconciliation in Pakistan from the causes of religious conflict. Islam in Pakistan continues to face threats from sectarian fighting. Religious and other sectarian extremism has had a serious impact on Pakistan's political and social stability. This is a qualitative research study based on document research. It is based on analysis and research of documents regarding Pakistan's religion, politics and forms of terrorism. Evolutionary development of Islam and the history of the Indian subcontinent to summarize the religious background of Pakistan. and the religious conflicts they face and aimed at finding ways to reconcile. The research results found that from the religious history of three important periods of the Mughal Empire. British India and the establishment of Pakistan. The struggle between Sunni and Shiite continues to be a key issue in Pakistan's sectarian struggle. It is also influenced by fundamentalist and collectivist Islam. Islam in Pakistan has become increasingly extremist. Later development and religious extremism have morphed into terrorism. It has become a major threat to peace. political stability and society of Pakistan to this day. Guidelines for building religious harmony are critical to Pakistan's security. In order to achieve religious harmony in Pakistan three aspects can be considered: historical integration at the national level; Understanding sects at the religious level and intellectual integration at the national level.

Keywords: Islam, Religious Reconciliation, National Security, Scientific Countermeasures

บทนำ

ประเทศปากีสถานถือกำเนิดมาจากการแบ่งแยกอินเดียและปากีสถานในปี ค.ศ.1947 สองประเทศนี้โดยมีความสัมพันธ์อันซับซ้อนมายาวนานระหว่างความศรัทธาและสังคม ในที่สุดปากีสถานก็ก่อตั้งขึ้นบนศาสนาอิสลาม และเพื่อจุดประสงค์ในการปกป้องชาวมุสลิม ซึ่งความเกลียดชังของชาวมุสลิมต่อศาสนาอื่นยังคงอยู่ และการต่อสู้ระหว่างชาวซุนนีและชีอะห์ในศาสนาอิสลามยังคงดำเนินต่อไปและยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น (Ayesha, J., 2008) การขาดอัตลักษณ์ทางศาสนาที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ก่อให้เกิดอันตรายที่แอบแฝงในปากีสถาน ประวัติศาสตร์อันปั่นป่วนของเมืองนี้ โดดเด่นด้วยความขัดแย้งทางศาสนาและนิกาย มักบดบังศักยภาพในการปรองดองทางศาสนา ในโลกที่ความหลากหลายทางศาสนาและการอยู่ร่วมกันมีความสำคัญต่อสันติภาพและเสถียรภาพของโลก (Adams, C. J. , 1966) การทำความเข้าใจต่อวิถีการปรองดองทางศาสนาในปากีสถานมีผลกระทบทั้งทางวิชาการและการปฏิบัติ

ภัยคุกคามจากลัทธิหัวรุนแรงทางศาสนา ลัทธิชาตินิยม และการก่อการร้ายที่ปากีสถานต้องเผชิญไม่ได้เกิดขึ้นในชั่วข้ามคืน แต่กลับหยั่งรากลึกในการพัฒนาประวัติศาสตร์ของศาสนา และได้รับผลกระทบจากนโยบายทางศาสนาของผู้ผู้นำในระยะต่าง ๆ ทั้งความเป็นจริงของการพัฒนาประเทศ และสถานการณ์ระหว่างประเทศ (Barbara, D.M. , 1982) ปากีสถานมีสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งศาสนาไม่เพียงแต่มีบทบาทสำคัญในชีวิตของพลเมืองของตนเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อนโยบายภายในประเทศและต่างประเทศอีกด้วย แม้ว่าประเทศปากีสถานจะนับถือศาสนาอิสลามและประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิม แต่ความศรัทธาของประเทศนี้ก็ยังมีซึ่งความเป็นเอกภาพ

นอกจากนี้ ชาวคริสต์ ฮินดู ซิกข์ อามาดิส ฯลฯ ยังทำให้ความหลากหลายทางศาสนาของปากีสถานมีความซับซ้อน กระบวนการทางประวัติศาสตร์ของความขัดแย้งทางนิกายที่รุนแรงได้เปิดโอกาสให้กับองค์ประกอบต่างๆ เช่น ลัทธิหัวรุนแรงทางศาสนา ลัทธิชาตินิยมสุดโต่ง และการก่อการร้ายที่รุนแรง ซึ่งคุกคามการพัฒนาของปากีสถานอย่างจริงจังมาจนถึงทุกวันนี้ (Ding, S., 1987) อย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์ของปากีสถานยังได้เห็นการ

สนทนาระหว่างศาสนาในระดับต่าง ๆ และการปรองดองทางศาสนาโดยย่อ ดังนั้นการใช้ปาเกีสถานเป็นตัวอย่งในการศึกษาแนวทางที่เป็นไปได้ของการปรองดองทางศาสนาจึงเป็นตัวอย่งของประเทศในภูมิภาคเอเชียเมื่อเจาะลึกถึงประเด็นที่ซับซ้อนนี้ สิ่งสำคัญคือต้องตระหนักถึงการปรองดองทางศาสนาซึ่งไม่ใช่กระบวนการแบบหยุดนิ่ง แต่ต้องมีความเคลื่อนไหวและความต่อเนื่อง (Shi, J., 2020)

ผลกระทบของปาเกีสถานสามารถให้ประสบการณ์ด้านข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าในการอภิปรายระดับโลกในวงกว้างเกี่ยวกับความหลากหลายทางศาสนาและการอยู่ร่วมกัน (Zhiping, L., 2002) การพิจารณาความท้าทายและโอกาสที่ปาเกีสถานเผชิญในการแสวงหาความปรองดองทางศาสนา ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและสังคมในโลกสมัยใหม่ หากความขัดแย้งทางศาสนาของปาเกีสถานสามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะมีผลสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแก้ไขสถานการณ์ด้านความปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้งทางศาสนาในปาเกีสถาน ผ่านการศึกษาวิจัยข้อมูลทางประวัติศาสตร์
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางที่เป็นไปได้ของการปรองดองทางศาสนาในปาเกีสถานจากสาเหตุของความขัดแย้งทางศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ช่วยให้สามารถตรวจสอบข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับคำถามในการวิจัย โดยให้ข้อมูลเชิงลึกอย่างละเอียดเกี่ยวกับธรรมชาติที่หลากหลายของการปรองดองทางศาสนาในปาเกีสถาน ภายใต้กระบวนการทัศน์เชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อความ การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นแนวทางที่เป็นระบบในการจัดรูปแบบ แก่นเรื่อง และข้อมูลเชิงลึกที่มีความหมายจากแหล่งข้อความ เนื่องจากลักษณะการศึกษาเป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร แนวทางนี้จึงถือว่าเหมาะสมที่สุดสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้

2. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้มาจากฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานความรู้แห่งชาติของจีน (www.cnki.net) และฐานข้อมูลสปริงเกอร์ (<https://www.springer.com>) หลังจากเข้าสู่ฐานข้อมูลแล้วให้ใช้คำสำคัญ "ปาเกีสถาน", "บาโลจิสถาน", "ศาสนา", "ประวัติศาสตร์", "การปรองดอง", "ฝ่ายศาสนา", "มุสลิม", "พุทธศาสนา", "คริสเตียน", "คาทอลิก", "โปรเตสแตนต์", "ซุนนี", "อะไรก็ตาม" เรียบเรียงและรวมคำต่าง ๆ เช่น "ยา", "ศาสนาฮินดู", "ศาสนาซิกข์", "การแบ่งแยกอินเดียและปาเกีสถาน", "บาลอช", "ความขัดแย้งทางศาสนา", "ความขัดแย้งด้านความเชื่อ", "ความแตกต่างทางนิกาย" "ลัทธิหัวรุนแรง" "การแก้ไขข้อขัดแย้ง" และคำอื่น ๆ ที่ต้องค้นหา หลังจากได้รับผลการค้นหาแล้ว จึงอ่านชื่อวรรณกรรมและคำสำคัญก่อน แล้วเลือกเอกสารและเอกสารที่มีชื่อเรื่องและคำสำคัญที่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และผู้วิจัยจึงอ่านบทคัดย่อและคัดกรองเอกสารอีกครั้ง เพื่อเลือกเอกสารที่เป็นตัวแทนมากที่สุดเป็นครั้งสุดท้ายและรวมความคิดเห็นในการศึกษานี้ นอกจากนี้เอกสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะแล้ว เว็บไซต์ขององค์กรศาสนา ข่าวจากองค์กรข่าวที่มีชื่อเสียง และรายงานการวิจัยจากสถาบันวิจัยบางแห่งทั่วโลกก็รวมอยู่ในการศึกษานี้โดยเป็นส่วนหนึ่งของเอกสารการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการสังเกตในการวิจัยเชิงคุณภาพส่วนใหญ่จะใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา และนำความคิดเห็นในเอกสารการวิจัยมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของปาเกีสถาน จึงใช้ลักษณะการวิเคราะห์สารคดี

ระดับทฤษฎีเพื่อวิเคราะห์ผลงานทางวิชาการที่เขียนโดยนักประวัติศาสตร์หรือนักวิจัยคนอื่น ๆ ที่ให้คำอธิบายและการวิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ สำหรับวิธีการวิเคราะห์วรรณกรรมทฤษฎี จะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ระบุรูปแบบ สาเหตุ และผลกระทบของความขัดแย้งทางศาสนาในประวัติศาสตร์ของปากีสถานโดยการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ ภูมิภาค หรือสังคมในปากีสถาน หลังจากการวิเคราะห์และการเปรียบเทียบเสร็จสิ้น ทฤษฎีตรรกะที่เกี่ยวข้องจะถูกนำมาใช้เพื่อสรุปความคล้ายคลึงกันระหว่างมุมมองที่ต่างกัน อภิปรายความแตกต่าง และสรุปผลการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

ในแง่ของมิติทางประวัติศาสตร์ การศึกษานี้ครอบคลุมช่วงหลายปีที่ผ่านมาของปากีสถานสมัยใหม่ นับตั้งแต่การสถาปนาจักรวรรดิโมกุลจนถึงปัจจุบัน ในแง่ของขอบเขตทางภูมิศาสตร์ การศึกษานี้ใช้พรมแดนที่บริหารงานตามกฎหมายของปากีสถานหลังจากการแบ่งอินเดียและปากีสถานในปี ค.ศ. 1947 เป็นขอบเขต ในแง่ของมิติทางศาสนา การศึกษานี้ใช้การปรองดองของกลุ่มมุสลิมในปากีสถานเป็นแกนนำ และอภิปรายถึงความเป็นไปได้ของการปรองดองระหว่างศาสนาต่าง ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพลวัตทางศาสนาจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ การศึกษาต้นกำเนิดของความตึงเครียดทางศาสนาในปากีสถานสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับอิทธิพลอันซับซ้อนของศาสนา สังคม และการเมือง ความเข้าใจนี้สามารถนำไปใช้ได้ไม่เพียงแต่ในปากีสถานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีความเชื่อทางศาสนาแบบผสมผสานด้วย ซึ่งช่วยให้นักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายที่สามารถนำทางพลวัตทางศาสนาได้ดีขึ้น
2. ส่งเสริมความปรองดองและการอยู่ร่วมกันทางศาสนา เริ่มต้นจากสาเหตุของความขัดแย้งทางศาสนาในปากีสถาน ศึกษากระบวนการเพิ่มความเข้มข้นและการปรองดองของความขัดแย้งทางศาสนาในช่วงเวลาต่าง ๆ ทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งเสริมการปรองดองทางศาสนา และให้ข้อมูลสำหรับความคิดริเริ่มที่มุ่งส่งเสริมการปรองดองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างชุมชนศาสนาต่าง ๆ รัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคมสามารถใช้ความรู้ในการออกแบบโครงการที่เชื่อมความแตกแยกทางศาสนา

ผลการวิจัย

ปากีสถานเป็นประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม เมื่อถึงข้อมติละฮอร์ สันนิบาตมุสลิมอินเดียทั้งหมดไม่ได้เสนอชื่อ "ปากีสถาน" สันนิบาตมุสลิมเสนอให้มีการจัดตั้งรัฐอิสลามหนึ่งหรือหลายรัฐ นี่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มอิสลามิสต์ยังไม่บรรลุความเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ และยังคงก่อให้เกิดอันตรายที่แอบแฝงต่ออัตลักษณ์ประจำชาติ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ทางศาสนาของปากีสถานในภายหลัง นอกเหนือจากความเกลียดชังระหว่างชาวปากีสถานมุสลิมและชาวฮินดูแล้ว ขบวนการลัทธิฟันดาเมนทัลลิสต์ และขบวนการอิสลามิสต์แบบรวมกลุ่มอิสลามยังส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อภูมิทัศน์ทางศาสนาของปากีสถานหลังจากการก่อตั้ง ระหว่างการแบ่งแยกบริติชอินเดีย ความเกลียดชังศาสนาฮินดูของชาวมุสลิมทำให้พวกเขาพยายามจัด "องค์ประกอบของอินเดีย" ออกจากการพัฒนาของศาสนาอิสลาม ในกระบวนการนี้ Pahlavi และ Dioband ส่วนใหญ่ถูกแบ่งแยกในหมู่ศาสนาอิสลามซุนนี เฮอร์มนีและเฮอร์มนี กลุ่มหลังถือว่าตนเองเป็นศาสนาอิสลามออร์โธดอกซ์และเชื่อว่าชาวอินเดียมุสลิมได้รับอิทธิพลมากเกินไปจากอารยธรรมพื้นเมืองของอินเดีย สนับสนุนการชำระล้างศาสนาอิสลามและจัดองค์ประกอบกลับที่ผู้นับถือมุสลิมทิ้งไว้ เพื่อรักษาศรัทธาในยุคการปกครองที่ไม่ใช่มุสลิม (ยุคอาณานิคมของอังกฤษ) เนื่องจากลัทธิฟันดาเมนทัลลิสต์ พวกเขา Deobands และ Pahlavis ยังคงถูกมองว่าเป็น "พวกนอกรีต" แม้ว่าพวกเขาจะมาจากต้นกำเนิดเดียวกันก็ตาม ในเวลาเดียวกัน ลัทธิวะฮาบีซึ่งมีต้นกำเนิดในคาบสมุทรอาหรับ ก็แพร่กระจายไปยังเอเชียใต้ด้วย หลักคำสอนนี้สนับสนุนว่ากิจกรรม ต่าง ๆ ในโลกจะต้อง

ปฏิบัติตามประเพณีอิสลาม และการกลับคืนสู่ลัทธิพินดาเมนทัลลิสต์ เป็นหนทางเดียวที่ถูกต้อง ตอกย้ำการกลับคืนสู่สังคมอิสลามที่บริสุทธิ์ที่สุดด้วยการเปิดตัว "ญิฮาด" เมื่อสหภาพโซเวียตบุกอัฟกานิสถานในทศวรรษ 1970 กลุ่ม Deobandists ยังคงเน้นย้ำ "ญิฮาด" และแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการพัฒนาที่รุนแรง ความคิดที่นับถือลัทธิพินดาเมนทัลลิสต์ สุดโต่งนี้ได้รับความนิยมมากขึ้นในหมู่ผู้ลี้ภัยชาวอัฟกานิสถานและชาวปาขตุนทางตะวันตกเฉียงเหนือของปากีสถาน แพร่กระจายอย่างกว้างขวางในหมู่พวกเขา ฝ่ายวะฮาบีย์แห่งซาอุดีอาระเบียได้จัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนาและมัสยิดหลายแห่งในปากีสถานเพื่อสนับสนุน "ญิฮาด" ของอัฟกานิสถาน และให้การสนับสนุนด้านมนุษยธรรมแก่ "ญิฮาด" ซึ่งได้หยั่งรากลึกถึงอุดมการณ์ "ญิฮาด" และลัทธิพินดาเมนทัลลิสต์ ในภาคเหนือของปากีสถาน

ลัทธิอิสลามแบบรวมกลุ่ม อิสลามพัฒนาขึ้นในช่วงการปกครองของอังกฤษมากกว่าลัทธิพินดาเมนทัลลิสต์ ลัทธิอิสลามแบบรวมกลุ่มสนับสนุนว่าทุกชาติที่นับถือศาสนาอิสลามควรจัดตั้งประเทศเดียวทางการเมืองและร่วมกันต่อต้านการรุกรานจากภายนอก ซึมซับความรู้ทุกประการที่สอดคล้องกับศาสนาอิสลามอย่างมีอุดมการณ์ และสร้างวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ตามแนวคิดอิสลามต่อต้านอิทธิพลของฆราวาสนิยมและความคิดที่ไม่เชื่อพระเจ้า อย่างไรก็ตาม การยกเลิกระบบคอลลีฟะห์ของตุรกีในปี พ.ศ. 2467 นำไปสู่ความล้มเหลวของขบวนการในสมัยการปกครองของอังกฤษโดยตรง ในเวลานี้ अबดุลกาห์ โมดูดีสี่บทอดแก่มุม "แพน" ของศาสนาอิสลามแบบรวม โดยสร้างความแตกต่างที่เข้มงวดระหว่างอุดมการณ์ "อิสลาม" และ "ที่ไม่ใช่อิสลาม" และเชื่อว่าอัตลักษณ์หลักของชุมชนมุสลิมคือศาสนา ทฤษฎี หรือ แนวคิด แทนที่จะเป็นสิทธิและผลประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่เฉพาะเจาะจง พลังทางจิตวิญญาณนี้ยังทำให้สามารถสร้าง "บ้านเกิดอันสงบสุข" โดยปราศจากการกดขี่และการกดขี่ ปราศจากการต่อต้านและข้อจำกัด トラบไคที่มันถูกชี้นำ โมดูดีไม่ได้ปฏิเสธการใช้วิถีทางการเมืองเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แต่เขาขอวิธีที่ถูกกฎหมายและอ่อนโยน เช่น การโฆษณาชวนเชื่อหรือการศึกษา เพื่อแสวงหาสถานะมากกว่าการใช้ความรุนแรง ในปีพ.ศ. 2484 โมดูดีเป็นผู้นำในการก่อตั้ง "พรรคอิสลามาตอิสลาม" ซึ่งถือเป็นองค์กรและพรรคการเมืองของกลุ่มศาสนาอิสลามทั่วไป และเข้าร่วมกับปากีสถานภายหลังการแบ่งแยกอินเดียและปากีสถาน แนวโน้มรวมศาสนาอิสลามไม่สนับสนุนการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงกับนิกายและลัทธิชาตินิยมที่แตกต่างกัน แต่ด้วยกระบวนการอิสลามที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ลัทธิพินดาเมนทัลลิสต์ การเรียกร้องการใช้กำลัง ความขัดแย้งทางศาสนา ฯลฯ ทำให้จุดประสงค์เริ่มเบี่ยงเบนไปจากวิสัยทัศน์ดั้งเดิมของโมดูดีและคนอื่น ๆ

1. ประเด็นหลักของความขัดแย้งทางศาสนาและประเด็นย่อยของความขัดแย้งทางศาสนาในปากีสถาน

ปากีสถานในอุดมคติของมุฮัมหมัด อาลี จินนาห์และสันนิบาตมุสลิมที่นำโดยเขาคือประเทศฆราวาสที่พลเมืองทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความเชื่อทางศาสนา ความตั้งใจเดิมของการก่อตั้งสันนิบาตมุสลิมคือการปกป้องชาวมุสลิมจากการกดขี่ของสังคมฮินดู อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาประเทศในระยะยาว จินนาห์ได้ขอให้ชาวมุสลิมเคารพสิทธิและผลประโยชน์ของชาวฮินดู ชาวมุสลิมและชาวฮินดูเป็นศัตรูกันและเป็นชนชั้นสูงทางศาสนาฆราวาสในปากีสถาน ในสถานการณ์ที่ชาวมุสลิมถือเป็นชนกลุ่มน้อยและเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ แม้ว่าหลักการทางการเมืองจะถูกกำหนด แต่ก็ไม่มีนัย การตายของจินนาห์ขัดต่อหลักการนี้โดยตรง และปากีสถานก็เริ่มถูกทำให้เป็นอิสลาม Liaquat Ali Khan ซึ่งสืบทอดตำแหน่งต่อจากจินนาห์ในปี 1949 ถูกสถานการณ์บีบบังคับโดยต้องปฏิบัติตามความศรัทธาทางศาสนาในประเทศ และส่งเอกสารอ้างอิง "การลงมติวัตถุประสงค์" ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยระบุหลักการรัฐธรรมนูญขั้นพื้นฐานที่สุด รวมถึงสิทธิของ ชาวปากีสถานมาจากพันธสัญญาที่ทำกับพระเจ้าและศาสนาอิสลามสั่งสอนให้ปฏิบัติตาม "หลักการประชาธิปไตย เสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรมทางสังคม และอื่นๆ" จากก้าวไปข้างหน้านี้ ปากีสถานได้นำคุณลักษณะของอิสลามมาใช้เป็นหลักการระดับชาติใหม่ ซึ่งเบี่ยงเบนไปจากกระบวนการทำให้เป็นฆราวาสของประเทศ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2499 รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2505 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2516 เน้นย้ำสถานะของศาสนาอิสลามในระดับที่แตกต่างกัน นโยบายสนับสนุนศาสนาในสมัยรัฐบาลอาลี บุตโตได้ส่งเสริมอิทธิพลของพรรคศาสนา "อิสลาม

ยามาต" และ "อิสลามยามาต" พัฒนาเป็นองค์กร Deobandi ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ "อิสลามยามาต" ได้จัดตั้งเครือข่ายศาสนาข้ามชาติในเอเชียใต้ ในช่วงทศวรรษ 1980 รัฐบาลมุฮัมหมัด ซะยิด อุล-ฮัก (Muhammad Zia-ul-Haq) ดำเนินนโยบายการทำให้เป็นอิสลามอย่างครอบคลุม ในด้านการทหาร เซีย-อุล-ฮักส่งเสริมการนับถือศาสนาของกองทัพ โดยเน้นหลักความเชื่อทางจิตวิญญาณ 3 ประการ ได้แก่ "ความเชื่อ" "ความศรัทธา" และ "สงครามศักดิ์สิทธิ์เพื่อพระเจ้า" เขานำความรู้ทางศาสนาเข้าสู่ระบบการศึกษา และการจัดตั้ง "คณะกรรมการคัดเลือก" เพื่อพิจารณาและคัดกรองบุคลากรทางทหาร ผู้ศรัทธา; ในการทูต ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอิสลามอย่างแข็งขันโดยใช้อัตลักษณ์อิสลามเป็นตัวเชื่อมโยง ในสังคม จัดให้มีนโยบายสนับสนุนการศึกษาและการจ้างงานแก่นักวิชาการศาสนา เพิ่มสัดส่วนของโรงเรียนสอนศาสนา และส่งเสริม "ญิฮาด" และภารกิจทางศาสนาของประชาชน ในทางด้านกฎหมาย การนำกฎหมายอิสลามมาใช้เป็นแหล่งที่มาของความสงบเรียบร้อยของประชาชนทั้งหมดได้ส่งผลกระทบต่อปากีสถาน

1.1 ความขัดแย้งระหว่างซุนนีและชีอะห์

ก่อนที่รัฐบาล เซีย-อุล-ฮัก การทำให้เป็นอิสลามในรัฐธรรมนูญทั้งสามของปากีสถานได้ยกระดับสุนัตให้มีสถานะเดียวกับอัลกุรอาน เหตุผลก็คือสถานะของสุนัตในหมู่ชาวซุนนีเป็นอันดับสองรองจากอัลกุรอานเท่านั้น ชาวซุนนีเป็นประชากรส่วนใหญ่ของชาวปากีสถาน แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะไม่ได้กำหนดข้อกำหนดที่เข้มงวดเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ แต่ก็ยังเน้นย้ำถึงสถานะของชาวซุนนีในบรรดานิกายทางศาสนาต่าง ๆ เซีย อุล-ฮักเชื่อในดีโอแบนด์ นโยบายการทำให้เป็นอิสลามที่ครอบคลุมไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความแตกแยกในอัตลักษณ์ของนิกายต่าง ๆ เท่านั้น แต่เนื่องจากดีโอแบนด์เป็นฝ่ายหัวรุนแรงในหมู่ซุนนี ลัทธิอิสลามแบบ ดีโอแบนด์ ก็ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างซุนนีและชีอะห์รุนแรงขึ้นเช่นกัน เมื่อประกอบกับการแทรกแซงของกองกำลังภายนอกจากค่ายซุนนีและชีอะห์ซึ่งนำโดยซาอูดิอาระเบียและอิหร่าน ความสัมพันธ์ซุนนี-ชีอะห์ในปากีสถานมีความซับซ้อนมากขึ้น ซาอูดิอาระเบียให้การสนับสนุนทางเศรษฐกิจจำนวนมากแก่ปากีสถาน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เพื่อจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนาเพื่อส่งเสริมลัทธิวะฮาบี แนวคิดญิฮาด แนวคิดดีโอแบนด์ ฯลฯ หลังการปฏิวัติอิหร่านในปี 2522 ชาวชีอะห์เริ่มได้รับการสนับสนุนจากอิหร่านและพยายามปกป้องนิกาย สิทธิผ่านช่องทางทางการเมือง นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พวกเขาแตกแยกออกเป็นองค์กรติดอาวุธที่นำโดยกลุ่มหัวรุนแรง เพื่อปกป้องตนเอง ชีอะห์และซุนนีพยายามแสวงหาการสนับสนุนจากหลายฝ่ายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ข้อพิพาทระหว่างทั้งสองฝ่ายรุนแรงขึ้น "ตามข้อมูลของกระทรวงมหาดไทยของปากีสถาน ตั้งแต่ปี 1987 ถึง 1994 กลุ่มติดอาวุธซุนนีและชีอะห์ได้ก่อเหตุก่อการร้ายประมาณ 1,000 ครั้ง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตหลายร้อยคนและบาดเจ็บอีกหลายพันคน และจุดสูงสุดของ 'สงครามพี่น้อง' ยังคงดำเนินต่อไปเกือบ 4 ปี"

1.2 ลัทธิฟันดาเมนทัลลิสต์ (Fundamentalist)

ในช่วงรัฐบาลเซีย-อุล-ฮักการพัฒนาศาสนาอิสลามในปากีสถานเริ่มมีความรุนแรง ในเวลานั้นเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย เช่น ข้อพิพาทในแคชเมียร์และการรุกรานอัฟกานิสถานของสหภาพโซเวียต กระตุ้นให้เกิดความโกรธแค้นของกลุ่มมุสลิมที่อยู่ชายขอบของประชาคมโลก และชาวมุสลิมจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ จากความพยายามที่จะใช้ความรุนแรงเพื่อบรรลุเป้าหมายของตน นโยบายอิสลามที่ครอบคลุมซึ่งได้รับการส่งเสริมโดยเซีย-อุล-ฮักเน้นย้ำแนวคิดญิฮาดอย่างจริงจัง และใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น โรงเรียนสอนศาสนาและการฝึกทหาร เพื่อหยั่งรากในมวลชนจำนวนมาก และสนับสนุนแหล่งที่มาของการก่อการร้ายที่สำคัญในเวลาต่อมา องค์กรในประเทศปากีสถาน มีองค์กรที่นับถือลัทธิฟันดาเมนทัลลิสต์ มากมาย เช่น Lashka-e-Taiba, Haqqani Network และ Ahle Hadith ภายในปี 1988 เซีย คาลิฟา เมื่อรัฐบาลเครมลินสิ้นสุดลง ลัทธิฟันดาเมนทัลลิสต์ ได้ตั้งหลักในชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือและแคชเมียร์ และเครือข่ายองค์กรติดอาวุธบางแห่งถึงกับพัฒนาเป็นแคชเมียร์หรืออินเดีย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การทำให้ศาสนาอิสลามในปากีสถานมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในเซีย หลังการเมืองฮัก ระหว่างรัฐบาลเบนอาซีร์ บุตโตและซารีฟ การสิ้นสุดของสงครามระหว่างสหภาพโซเวียตและอัฟกานิสถาน

กระตุ้นให้หนีกรบญิฮาดในท้องถิ่นหรือต่างประเทศจำนวนมากต้องอยู่ในปาเกีสถาน ลัทธิหัวรุนแรงซึ่งได้รับอิทธิพลจากสงครามได้แพร่กระจายออกไปในปาเกีสถาน และ "พรรคมุญาฮิดีน" องค์กรหัวรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในระหว่างการปกครองมุชารราฟ หลังเหตุการณ์ "9-11" ปาเกีสถานได้ตัดความสัมพันธ์กับกลุ่มตอลิบานในอัฟกานิสถาน และสนับสนุนการต่อสู้ต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐฯ ในอัฟกานิสถาน ซึ่งปลุกปั่นการต่อต้านขององค์กรหัวรุนแรงและลัทธิหัวรุนแรงก็หันไปก่อการร้ายอย่างรุนแรง ในทางกลับกัน องค์กรหัวรุนแรงได้นำการโจมตีของผู้ก่อการร้ายมาใช้เพื่อต่อสู้กับรัฐบาล จากสถิติของ Global Terrorism Database (GTD) จำนวนการโจมตีของผู้ก่อการร้ายในปาเกีสถานระหว่างปี 2513 ถึง 2544 อยู่ที่ 1,919 ครั้ง ขณะที่จำนวนการโจมตีของผู้ก่อการร้ายในปาเกีสถานระหว่างปี 2544 ถึง 2562 จำนวนการโจมตีอยู่ที่ 13,289 ครั้ง ประมาณ 7 เท่าของอดีต จะเห็นได้ว่าแม้รัฐบาลต่างๆ จะใช้นโยบายที่แตกต่างกันเพื่อจัดการกับกองกำลังหัวรุนแรงทางศาสนาในประเทศ แต่สถานการณ์ก็ไม่ดีขึ้นและแย่งไปอีกช่วงระยะหนึ่ง

1.3 ประเด็น "บาโลจิสถาน"

พื้นที่ชนเผ่าในปาเกีสถานตอนเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือเป็นส่วนสำคัญของประเทศ แต่ยังคงได้รับผลกระทบจากลัทธิพินดาเมนทัลลิสต์ ความคิดแบบหลายนิยาย และลัทธิพหุชาติ ในหมู่พวกเขา ภูมิภาคบาโลจิสถานเป็นพื้นที่ที่เกิดความขัดแย้งทางศาสนาโดยทั่วไปมากที่สุดในปาเกีสถาน ชาว บาลอช มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และระบบชนเผ่าดั้งเดิมของพวกเขาทำให้พวกเขาดำรงอยู่จนถึงยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม พวกเขาไม่สามารถสร้างอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นได้ และสามารถตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และความต้องการอื่น ๆ ในแต่ละวัน ในรูปแบบของชนเผ่าเท่านั้น เพื่อให้มั่นใจถึงความมั่นคงและการพัฒนาของสังคม ประเทศบาลอช มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และศาสนาอิสลาม แนวคิดซุนนี และแนวคิดของชีอะฮ์ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้อง ในระหว่างการพัฒนาวัฒนธรรม แม้ว่าโครงสร้างของชนเผ่าจะมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ แต่บาลอชและปาสตุนแต่ละส่วนของโครงสร้างยังคงรักษาลิทธิดั้งเดิมไว้ จากสีในห้าของบาโลจิสถาน ถูกควบคุมโดยชนเผ่าหลายเผ่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองของพวกเขายังล่าหลังภูมิภาคอื่น ๆ มาก บางคนยังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากทาสไปสู่ระบบศักดินา "ระบบซาดาร์" การเกิดขึ้นของคำนี้ได้นำมาซึ่งการต่อต้านอย่างมากต่อความก้าวหน้าของประเทศบาลอช และยังได้ส่งเสริมให้เกิดความแตกต่างหลายประการอีกด้วย ด้วยการพัฒนาของยุคสมัย ชนเผ่าจำนวนมากได้รับผลกระทบจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมถึงขบวนการปลดปล่อยแห่งชาติ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนิยม แนวคิดเรื่องสิทธิพลเมืองตะวันตก และความเชื่อทางศาสนาแบบ "ญิฮาด" ซึ่งนำไปสู่ความแตกแยกภายในและให้โอกาสแก่ผู้ก่อการร้าย โอกาสที่จะได้ใช้ประโยชน์ ภายในชนเผ่า บางคนจะพยายามได้รับความมั่งคั่งมากขึ้นผ่านการเจรจาหรือการเจรจา แต่หากไม่ปฏิบัติตามข้อเรียกร้อง พวกเขาจะมองหาโอกาสมากขึ้นและใช้ความรุนแรงหรือการก่อการร้ายเพื่อตอบโต้ ชนเผ่าหลักสามเผ่าของมาลี บุกตี และเม็งเกเลต่อต้านการรุกรานของกองทัพปาเกีสถานอย่างรุนแรง พวกเขากังวลว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ กองทหาร และกิจกรรมการศึกษาด้านวัฒนธรรมอาจกระตุ้นให้เกิดความเป็นอิสระและความคิดสมัยใหม่ ส่งผลให้โครงสร้างอำนาจแบบดั้งเดิมมีผลกระทบอย่างมาก โดยรวมแล้ว การดำรงอยู่ของระบบชนเผ่าทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของบาโลจิสถานอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายมาเป็นเวลานาน ยิ่งไปกว่านั้น มันขัดกับการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่และหลักนิติธรรม และอาศัยการก่อการร้ายมากขึ้นเพื่อรักษาความอยู่รอดของตัวเอง

ในปีพ.ศ. 2490 การแบ่งแยกอินเดียและปาเกีสถานสิ้นสุดลง และภูมิภาคบาโลจิสถาน ถูกบังคับให้รวมเข้ากับปาเกีสถาน ซึ่งเป็นการวางรากฐานสำหรับความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในปาเกีสถาน เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2490 มุฮัมหมัด ยาร์ ข่าน แห่งบาโลจิสถาน เป็นผู้นำในการประกาศ "รัฐอิสระแห่งบาโลจิสถาน" ในภูมิภาคนี้ ซึ่งถือเป็นเครื่องหมายเอกราชของบาโลจิสถานจากการปกครองอาณานิคมของอังกฤษ เมื่อปราศจากการปกครองแล้ว ขบวนการปลดปล่อยแห่งชาติของบาโลจิสถานจึงถูกเปิดตัวขึ้น ส่งผลให้การก่อการร้ายในบาโลจิสถาน

สถานมีลักษณะการแบ่งแยกดินแดนมากขึ้น ในช่วงทศวรรษที่ 1950 และ 1960 ชาวบาหลี ไม่พอใจกับการเลือกปฏิบัติโดยรัฐบาลกลางของปาเกีสถาน พวกเขาเชื่อว่าตนไม่มีข้อได้เปรียบในด้านอาหาร การเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ดังนั้นพวกเขาจึงเรียกร้องให้มีการปกครองตนเองในระดับสูง ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาตินิยมและความขัดแย้งที่รุนแรงระหว่างรัฐบาลปาเกีสถาน ในปีพ.ศ. 2514 ปาเกีสถานตะวันออก (ปัจจุบันคือบังกลาเทศ) ได้รับการประกาศอิสรภาพ เหตุการณ์นี้กระตุ้นให้เกิดการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์และสร้างกระแสที่รุนแรง ในปี 1970 เกิดการก่อกบฏหลายครั้งในเมืองบาโลจิสถาน มีคดีมากกว่า 300 คดี ซึ่งก่อให้เกิดผลร้ายแรง ในปี ค.ศ. 1973 ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนบาหลีได้ปะทุขึ้น และชาวเมืองบาหลีมากกว่า 8,000 คนต้องทนทุกข์ทรมานกับความสูญเสียอย่างหนัก ทหารชนเผ่า 70,000 นายและทหารรัฐบาล 70,000 นายถูกบังคับให้ยอมจำนน ในปี พ.ศ. 2520 เซียอุลฮักได้เสนอมาตรการสงบศึก ซึ่งรวมถึงการดำเนินการตาม "บาโลจิสถาน การนิรโทษกรรมของ" กองทัพปลดปล่อยประชาชน " และการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดได้บรรเทาความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ชั่วคราว แต่ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนบาหลีไม่ได้ และยังมีอาการจลาจลเกิดขึ้นในประเทศมาลีและบูคินี ในปี พ.ศ. 2522 สหภาพโซเวียตเปิดการโจมตีอัฟกานิสถาน ปาเกีสถาน ซึ่งเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของ "ญีฮาดอิสลาม" ถูกบังคับให้รับภารกิจสำคัญในการตอบโต้ กองโจรอัฟกานิสถาน สหภาพโซเวียตตระหนักดีว่าเพื่อที่จะทำลายขีดความสามารถในการตอบโต้ของปาเกีสถานอย่างสมบูรณ์ จะต้องจัดตั้งองค์กรพิเศษขึ้นชื่อ "กองทัพปลดปล่อยบาหลี" ซึ่งจะรับผิดชอบในการกิจที่ได้กลับต่อปาเกีสถาน เมื่อเวลาผ่านไป พวกบาหลีขบวนการแบ่งแยกดินแดนแห่งชาติในปาเกีสถานยังคงเสื่อมถอยลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสนับสนุนจากประวัติศาสตร์ สถานการณ์ปัจจุบัน ความเชื่อ ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ และผู้ก่อการร้าย ในที่สุด ขบวนการนี้ก็พัฒนาไปสู่การจลาจลที่ทำลายล้างอย่างมาก ทำให้ขบวนการนี้กลายเป็นขบวนการที่ยุ่ยากต่อการกวาดล้างมากขึ้น

2. แนวทางที่แนะนำสำหรับการปรองดองทางศาสนาในปาเกีสถาน

สำหรับปาเกีสถาน ความตึงเครียดทางศาสนาที่มีอยู่ได้พัฒนาไปสู่ความไม่ไว้วางใจร่วมกันทั่วประเทศและในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ภายในประเทศ ความขัดแย้งทางศาสนาประเภทนี้นำไปสู่สถานการณ์ที่ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์เกี่ยวพันและมีอิทธิพลต่อกันและกัน ทำให้เกิดการล่มสลายของอัตลักษณ์ประจำชาติของปาเกีสถาน ดังนั้นประเทศที่มีชื่อ "อิสลาม" แต่มีความขัดแย้งทางศาสนาภายในจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในหลายประเทศทั่วโลก ในปัจจุบันหากปาเกีสถานต้องการเปลี่ยนสภาพที่เป็นอยู่ก็ทำได้เพียงเริ่มต้นจากบริบททางประวัติศาสตร์ ขจัดต้นตอของความขัดแย้งทางศาสนาในประเทศ แก้ไขปัญหาการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ที่เกิดจากศาสนา และปลุกอัตลักษณ์ส่วนรวมของคนที่มีศาสนาในที่สุด ประชาชนชาติพันธุ์และพลเมืองทุกคนที่มีต่อปาเกีสถานในฐานะรัฐชาติ

2.1 การบูรณาการประวัติศาสตร์ในระดับชาติ

ต้องใช้คนมากกว่าหนึ่งคนเพื่อรวมโลกเป็นหนึ่งเดียว และพลังของคนคนเดียวไม่เพียงพอที่จะรวมโลกเป็นหนึ่งเดียว โดยทั่วไปปาเกีสถานมีความรู้สึกอ่อนแอในการเป็นเจ้าของชาติ ซึ่งเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งทางศาสนาและชาติพันธุ์ และแสดงถึงอารมณ์และความเข้าใจทางจิตวิทยาที่อ่อนแอต่อประเทศที่พลเมืองของตนอาศัยอยู่ เหตุผลก็คือผลกระทบด้านลบของความขัดแย้งทางศาสนาส่งผลกระทบต่อการศึกษาและการต่อต้านประเทศของประชาชน แสดงให้เห็นว่าศาสนาขัดแย้งกับแนวความคิดและค่านิยมทางการเมืองของชาติปาเกีสถาน ทำให้ผู้คนสงสัยและไม่พอใจกับความชอบธรรมและความยุติธรรมของประเทศ เส้นทางการถ่ายทอดซึ่งแนวคิดทางศาสนามีอิทธิพลต่อแนวคิดระดับชาติและแนวคิดระดับชาติสันคลอนจิตสำนึกของชาติ ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงอย่างกว้างขวางภายในปาเกีสถาน จากตัวอย่างความสำเร็จในการควบคุมศาสนาของตนเองในประเทศจีน รัฐบาลจีนได้นำมาตรการรวมศูนย์หลายชุดมาใช้เพื่อขึ้นแผนการพัฒนาศาสนาในทางบวกในทิศทางของจิตสำนึกแห่งชาติ ดังนั้นจิตสำนึกแห่งชาติก็สามารถส่งผลเสียต่อแนวคิดระดับชาติและแนวคิดทางศาสนาได้เช่นกัน ดังนั้นการเน้นย้ำถึงความสามัคคีและรัฐที่ริเริ่มที่จะเข้าใจทิศทางทั่วไปของการปรองดองทางศาสนาจึงควรได้รับการพิจารณาว่าเป็นแนวทางที่เป็นไปได้ในการแก้ไขข้อขัดแย้งทางศาสนา สิทธิใน

การพูดของประเทศส่วนใหญ่มาจากการยอมรับของประชาชนถึงการครอบงำของตน ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าคุณต้องการสร้างความรู้สึกราวงใจและการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มประชาชนต่ออำนาจสาธารณะของประเทศคุณต้องเชื่อมโยงจิตสำนึกของชาติเข้ากับความทรงจำทางประวัติศาสตร์และค่านิยมระบบการเมืองในประวัติศาสตร์ของประเทศที่ปกครองศาสนาอย่างสมเหตุสมผล เพื่อจะได้ถ่ายทอดให้ประชาชนทราบ แสดงให้เห็นถึงความสมเหตุสมผลของการจัดการศาสนาของรัฐและสร้างความเห็นร่วมกันในกลุ่มประชาชน” ดังนั้นหากปากีสถานให้สัตยาบันต่อราชวงศ์โมกุลซึ่งเคยปกครองศาสนาอิสลามในภูมิภาคนี้ ก็จะสามารถสร้างแรงโน้มน้าวใจในการจัดการศาสนาของตนเองในด้านความชอบธรรมและเหตุผลได้

ปากีสถานอาจพิจารณาโจมตีประวัติศาสตร์อาณานิคมของตนและประกาศตนเป็นผู้สืบทอดออร์โธดอกซ์ของราชวงศ์โมกุล ยืนยันความถูกต้องตามกฎหมายในฐานะประเทศอิสลาม และเปลี่ยนความขัดแย้งทางศาสนาในประเทศให้เป็นความขัดแย้งทางศาสนาระหว่างรัฐ ในอดีต ปากีสถานและอินเดียได้รับการบรรจุเป็นอาณานิคมของอังกฤษโดยเป็นส่วนหนึ่งของราชวงศ์โมกุล สิ่งนี้ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในอนุทวีปอินเดียโดยทั่วไปเชื่อว่าอำนาจทางกฎหมายของราชวงศ์โมกุลนั้นสืบทอดมาจากสมเด็จพระราชินีแห่งอังกฤษ ต่อมาอังกฤษยอมให้ประเทศเหล่านี้เป็นอิสระโดยสมัครใจ เป็นผลให้หลังจากการแยกอินเดียและปากีสถาน พื้นฐานสำหรับปากีสถานในการพึ่งพา "ของขวัญจากราชินี" เพื่อสร้างประเทศเอกราชไม่เพียงพอที่จะโน้มน้าวประชาชน ในเวลาเดียวกัน ความขัดแย้งทางศาสนาภายในประเทศและกับอินเดียทำให้เกิดความตึงเครียดในระยะยาวในความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ ปากีสถานควรเปลี่ยนประวัติศาสตร์การล่มสลายของราชวงศ์โมกุลให้เป็นประวัติศาสตร์แห่งการฟื้นฟู และแสดงให้เห็นประชาชนเห็นว่าปากีสถานไม่เคยยอมรับประวัติศาสตร์อาณานิคมของอังกฤษ และชาวปากีสถานต่อสู้กับอังกฤษเพื่อการฟื้นฟูชาติ ผลที่ตามมาคือ ปากีสถานแยกตัวออกจากอินเดียในประวัติศาสตร์ โดยแสดงให้เห็นว่าอินเดียในฐานะผู้สืบทอดราชวงศ์โมกุลและผู้สืบทอดอาณานิคมได้วางเส้นแบ่งที่ชัดเจน ดังนั้นจึงมีเหตุผลที่จะหันความสนใจของความขัดแย้งทางศาสนาในประเทศไปสู่ความขัดแย้งทางศาสนาภายนอก เพื่อให้ศาสนาและนิกายในประเทศสามารถละทิ้งความเกลียดชังในอดีตและจัดการกับโลกภายนอกอย่างสมานฉันท์

2.2 ความเข้าใจนิกายในระดับศาสนา

สิ่งที่ปากีสถานกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันคือความขัดแย้งระหว่างนิกายอิสลามหลักสองนิกายในประเทศ การแทรกซึมของลัทธิฟิคนดาเมนทัลลิสต์ของอัฟกานิสถาน และการแพร่กระจายของลัทธิหัวรุนแรงทางศาสนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาข้างต้น จำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญและบรรลุความเข้าใจนิกายในฐานะจุดเริ่มต้นในการใช้ประโยชน์จากลัทธิฟิคนดาเมนทัลลิสต์และจัดการกับลัทธิหัวรุนแรงทางศาสนา ปากีสถานเป็นประเทศที่อยู่ภายใต้กฎหมายอิสลาม และมีนิกายหลักสองนิกายของศาสนาอิสลามในประเทศ ได้แก่ นิกายซุนนีและชีอะห์ ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อระหว่างทั้งสองนิกายได้สันคลอนรากฐานของปากีสถาน ดังนั้นจึงยึนกรานที่จะแสวงหาจุดยืนร่วมกันโดยสงวนความแตกต่างโดยอ้างถึงการปรองดองระหว่างชาอูดีอาระเบียและอิหร่าน (ซึ่งเป็นรากฐานของความเข้าใจระหว่างชาวซุนนีและชีอะห์) โดยเน้นที่ความเชื่อและค่านิยมทั่วไปของศาสนาอิสลาม เช่น ความเชื่อในพระเจ้า การปฏิบัติตามอัลกุรอาน การเคารพศาสดามุฮัมมัด เป็นต้น การเคารพมรดกทางประวัติศาสตร์และโรงเรียนกฎหมายของนิกายต่าง ๆ และตระหนักว่าสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาอิสลามมากกว่าการเน้นรายละเอียดมากเกินไป ความแตกต่างและความขัดแย้ง ในแง่ของการขยายเวลา ควรบรรลุข้อตกลงปรองดองที่สอดคล้องกัน เช่น การทำความเข้าใจคำสอนทางศาสนาของนิกายของกันและกัน การจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยทางศาสนาที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมและส่งเสริมสื่อการสอนศาสนา สิ่งพิมพ์ งานภาพยนตร์และโทรทัศน์ และมาตรการอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ ข้อมูลเชิงบวกของศาสนาอิสลาม

ผู้นับถือลัทธิฟิคนดาเมนทัลลิสต์ ชาวปากีสถานเชื่อว่าโลกสมัยใหม่ได้รับอิทธิพลจากฆราวาสนิยมและการทำให้เป็นตะวันตก และไม่สอดคล้องกับคำสอนแห่งศรัทธาของพวกเขา พวกเขาพยายามกลับไปคืนสู่สภาพ

ศรัทธาตั้งเดิมและจัดการชีวิตส่วนตัวและสังคมตามอัลกุรอานอย่างเคร่งครัด ปากีสถานก่อตั้งขึ้นในนามของศาสนาอิสลามลัทธิพินดาเมนทัลลิสต์ อิสลามของปากีสถานเลี้ยงดูกลุ่มตอลิบานและเป็นแรงบันดาลใจให้นับถือลัทธิพินดาเมนทัลลิสต์อิสลามของปากีสถาน นับตั้งแต่การรุกรานอัฟกานิสถานของสหรัฐฯ ไปจนถึงกลุ่มตอลิบานที่ยึดอำนาจในอัฟกานิสถาน ชาวอัฟกานิสถานยังรำลึกในดินแดนของปากีสถานด้วยความนับถือลัทธิพินดาเมนทัลลิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งพวกเขาพยายามสถาปนาระบบการปกครองที่ปฏิบัติตามกฎหมายซารีอะห์อย่างเคร่งครัด ปัจจุบันปากีสถานไม่เพียงแต่หวังที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มตอลิบานเท่านั้น แต่ยังหวังว่ากลุ่มตอลิบานจะสร้างความสมานฉันท์และมีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือกับประชาคมระหว่างประเทศ ในด้านใดด้านหนึ่ง ปากีสถานควรปรับปรุงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของตนเอง ปรับปรุงระดับการศึกษาและสวัสดิการของประชาชน ลดความไม่พอใจและความไม่สงบทางสังคม กระชับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างปากีสถานและอัฟกานิสถาน แสวงหาสันติภาพและความร่วมมือ และหลีกเลี่ยงสงครามและการเผชิญหน้า ในทางกลับกัน เสริมสร้างการกำกับดูแลและการจำกัดของกลุ่มตอลิบาน เสริมสร้างการจัดการชายแดนปราบปรามกองกำลังติดอาวุธที่ผิดกฎหมาย ตัดแหล่งเงินทุนและวัสดุ ลดขอบเขตกิจกรรมและขีดความสามารถป้องกันไม่ให้พวกเขาขยายอิทธิพลและอำนาจใน ปากีสถานและรักษาอธิปไตยของประเทศ และความปลอดภัย

ลัทธิหัวรุนแรงทางศาสนาในปากีสถานมีต้นกำเนิดมาจากศาสนาอิสลามทั่วไป ซึ่งเป็นการบิดเบือนและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับคำสอนและกฎหมายอิสลาม ในเรื่องนี้ ต้องปฏิบัติตามการผสมผสานระหว่างการปราบปรามอย่างรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา หากสามารถสร้างและปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการศาสนาได้โดยการกำหนดและบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับทางศาสนาที่สอดคล้องกับเงื่อนไขของประเทศและมาตรฐานสากล และเสริมสร้างการกำกับดูแลและการปราบปรามกิจกรรมทางศาสนาที่ผิดกฎหมาย ในทางกลับกัน การศึกษาชั้นนำผู้เชื่อทางศาสนาให้สร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อประเทศ ชาติ และพลเมือง เพิ่มความตระหนักรู้ต่อหลักนิติธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อต้านความคิดและพฤติกรรมสุดโต่ง และดำเนินการความรักชาติในรูปแบบต่าง ๆ ชาติ ความสามัคคีและคุณค่าหลักสังคมนิยม กิจกรรมประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านความเป็นชาติและความเป็นเจ้าของชาติของผู้นับถือศาสนา

2.3 การบูรณาการทางปัญญาในระดับประเทศ

ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในปากีสถานมีลักษณะทางศาสนาที่เข้มข้น ในด้านหนึ่ง ศาสนาส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และการบูรณาการระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ในทางกลับกัน ศาสนายังทำให้การแบ่งแยกความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอีกด้วย ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์กับภูมิหลังทางศาสนามีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้น และความขัดแย้งทางศาสนาก็จะยิ่งรุนแรงมากขึ้น ความรุนแรงของความขัดแย้งทางชาติพันธุ์จะเพิ่มขึ้น ในฐานะประเทศที่มีหลายเชื้อชาติ ปากีสถานควรมุ่งเน้นไปที่การดำเนินการที่กระจุกตัวในพื้นที่ที่มีการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์อย่างรุนแรง ดำเนินการหลายรายการในเวลาเดียวกัน และใช้อุดมการณ์อิสลามเพื่อกำหนดจิตสำนึกส่วนรวมในท้องถิ่น

ปัญหาทางชาติพันธุ์ที่ร้ายแรงที่สุดในปากีสถานในปัจจุบันคือลัทธิชาตินิยมสุดโต่งในบาโลจิสถาน โดยสถานที่นี้จะเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงสำหรับการแก้ปัญหาของกำลังแบ่งแยกชาติพันธุ์ที่ยืนหยัดมายาวนานในปากีสถาน เลนินเคยกล่าวไว้ว่า “ในการต่อสู้กับอคติทางศาสนา ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ การต่อสู้ลักษณะนี้จะทำร้ายความรู้สึกทางศาสนาในการต่อสู้ครั้งนี้จะนำมาซึ่งผลเสียหายมากมาย และการต่อสู้ควรกระทำโดยการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ การต่อสู้ที่มากเกินไปจะเป็นการปลุกปั่นความขุ่นเคืองของมวลชน ให้ดำเนินไปในลักษณะดังกล่าว การต่อสู้ที่รุนแรงจะทำให้ความแตกแยกในหมู่มวลชนเพิ่มมากขึ้นตามแรงผลักดันของความเชื่อทางศาสนา และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการหลอมรวมกำลังของผู้คนให้อยู่บนพื้นฐานของความสามัคคี” ดังนั้น รัฐบาลกลางของปากีสถานจึงสามารถประยุกต์ศาสตร์ผสมผสานการโจมตีและการป้องกันได้ ในด้านหนึ่ง จะเป็นการเพิ่มการโจมตีทางทหารต่อกองกำลังแบ่งแยกดินแดนบาลอช และจำเป็นต้องมีการคว่ำบาตรทางกฎหมายเพื่อป้องกันไม่ให้พวก

เขาขยายอิทธิพลและ อำนาจในปากีสถาน ในทางกลับกัน พวกเขายังคงสื่อสารและเจรจากับกองกำลังแบ่งแยกดินแดน Baloch เพื่อสนับสนุนให้พวกเขาละทิ้งการอ้างความรุนแรงและการแบ่งแยกดินแดน และเรียกร้องตามสมควรโดยการเข้าร่วมในกลไกการทูตพหุภาคีหรือทวิภาคี และข้อเสนอแนะเพื่อผลักดันกองกำลังแบ่งแยกดินแดน Baloch เพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีและความรับผิดชอบของตน

นอกจากนี้ ปากีสถานจะต้องจัดการความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติและศาสนาอย่างเหมาะสม จากมุมมองทางประวัติศาสตร์ ศาสนาที่แตกต่างกันได้ถือกำเนิด เผยแพร่ และพัฒนาในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมประจำชาติที่แตกต่างกัน ศาสนามีบทบาทสำคัญในการก่อตั้ง การพัฒนา และการแลกเปลี่ยน และยังได้รับผลกระทบจากปัจจัยทางชาติพันธุ์ในด้านหนึ่ง เสรีภาพของพลเมืองในความเชื่อทางศาสนาและสิทธิที่เท่าเทียมกันได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ลักษณะ ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาทั้งหมดได้รับการเคารพและปกป้อง ในทางกลับกัน การเสวนาและการแลกเปลี่ยนระหว่างศาสนาและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ควรได้รับการสนับสนุนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการเคารพซึ่งกันและกัน และขจัดอคติและความเข้าใจผิด นอกจากนี้ ยังมีการจัดเทศกาลวัฒนธรรม นิทรรศการศิลปะ การสัมมนาทางวิชาการ และกิจกรรมอื่น ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเหมือนและคุณค่าสากลระหว่างศาสนาและกลุ่มชาติพันธุ์

อภิปรายผล

1. จากประเด็นหลักของความขัดแย้งทางศาสนาและประเด็นย่อยของความขัดแย้งทางศาสนาในปากีสถานพบว่า เหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกศาสนาในปากีสถานคือปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ความยากจนและความด้อยพัฒนามีบทบาทสำคัญในการเติมพลังให้กับลัทธิหัวรุนแรงในบาโลจิสถาน แม้ว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้นำไปสู่ลัทธิหัวรุนแรงโดยตรง แต่ก็สร้างสภาพแวดล้อมที่อุดมการณ์และองค์การของลัทธิหัวรุนแรงสามารถเจริญรุ่งเรืองได้ (Yang, Y., 2023) ลัทธิหัวรุนแรงในบาโลจิสถานมีรากฐานทางการเมืองที่ลึกซึ่งรวมถึงอิทธิพลของประเด็นทางประวัติศาสตร์ การเชื่อมโยงกันของการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ และความวุ่นวายที่เกิดจากการไหลเข้าของผู้ลี้ภัยและอิทธิพลของกองกำลังภายนอก (Zhang, J. & Han, L., 2017)

2. การปรองดองทางศาสนาเป็นผลมาจากการใช้มาตรการที่ยืดหยุ่นเพื่อจำกัดความแตกต่างภายในศาสนาเดียวกันหรือระหว่างศาสนาที่แตกต่างกัน ผลลัพธ์จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับระดับของความรุนแรง อาจเป็นแบบสมบูรณ์หรือกึ่งสมบูรณ์ หรือไม่สมบูรณ์จะล้มเหลวในที่สุด นอกจากนี้ ความขัดแย้งทางศาสนาสามารถก้าวข้ามขอบเขตของศาสนาได้ และก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายและการเผชิญหน้าในพื้นที่ทางสังคมที่กว้างขึ้น (Mei, L. & Gu, L., 2012) การเผชิญหน้าทางอารยธรรมและความขัดแย้งที่สำคัญหลายครั้งในประวัติศาสตร์ของมนุษย์มีปัจจัยทางศาสนาทั้งโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย และแหล่งที่มาดั้งเดิมสามารถพบได้ในศาสนา (Wang, S., 2012) การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นไปได้สำหรับการปรองดองทางศาสนาเพื่อการวิพากษ์วิจารณ์การกระทำที่ไม่ดีเหล่านั้นที่ล้วนเป็นเครื่องขยายความแตกต่างทางศาสนา ขจัดความขัดแย้งแบบถอนรากถอนโคน และทำงานจากมิติเชิงบวกเพื่อเปลี่ยนความขัดแย้งเป็นมิตรภาพ และความขัดแย้งสู่การปรองดอง

สรุปและข้อเสนอแนะ

สถานการณ์ของความขัดแย้งทางศาสนาในปากีสถานมีความซับซ้อนและหลากหลายแง่มุม ปากีสถานประสบกับความรุนแรงจำนวนมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลายและมีแรงจูงใจที่แตกต่างกัน ประเทศมีความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหา แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายมากมาย สถานการณ์ของความขัดแย้งทางศาสนาในปากีสถานมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความมั่นคงในระดับภูมิภาคและระดับโลก และเป็นปัญหาเร่งด่วนสำหรับนักแสดงทั้งในและต่างประเทศ แม้ว่าประเทศนี้มี

ความก้าวหน้าอย่างมากในการต่อสู้กับภัยคุกคามเหล่านี้ แต่ประเทศยังต้องจัดการกับปัจจัยเบื้องหลังที่นำไปสู่แนวคิดหัวรุนแรงและแนวคิดสุดโต่งต่อไป นอกเหนือจากการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการต่อต้านการก่อการร้าย สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ทฤษฎีการปรองดองระหว่างกลุ่มมุสลิม ไม่ใช่ทุกประเทศในโลกที่มีความขัดแย้งรุนแรงระหว่างกลุ่มมุสลิม การสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างชาวอู่อาระเบียและอิหร่านแสดงถึงการปรองดองระหว่างผู้นำของกลุ่มมุสลิมสมัยใหม่ที่ใหญ่ที่สุดสองกลุ่ม การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันภายใต้การปรองดองฝ่ายต่าง ๆ ในระดับชาติสามารถสรุปเป็นทฤษฎีการปรองดองฝ่ายศาสนาต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรองดองทางด้านศาสนาภายในประเทศมุสลิมที่มีหลายฝ่ายได้ 2) ค้นหาเบาะแสของการปรองดองทางศาสนาในประวัติศาสตร์ที่กว้างขึ้น ความขัดแย้งทางศาสนาและการปรองดองก็เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ด้วยการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศและศาสนาต่าง ๆ ทั่วโลก และใช้มุมมองทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันในการวิเคราะห์เหตุการณ์ทั่วไปของความขัดแย้งทางศาสนาและการปรองดอง อาจสามารถค้นหาเบาะแสทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรองดองทางศาสนา และให้ความช่วยเหลือในการปรองดองทางศาสนาในโลกปัจจุบัน 3) แสวงหาความเป็นไปได้ของการปรองดองทางศาสนาจากประวัติการพัฒนาพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธศาสนาได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางว่าเป็นศาสนาที่สงบสุขที่สุด แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะมีนิกายที่แตกต่างกันและอยู่ร่วมกับศาสนาอื่นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมายาวนาน แต่ความขัดแย้งที่รุนแรงก็ไม่ค่อยเกิดขึ้น อาจเป็นไปได้ที่จะหาทฤษฎีตามคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สามารถช่วยผู้คนแก้ไขข้อขัดแย้งในศาสนาอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- Adams, C. J. . (1966). "The Ideology of Mawlana Mawdudi." Pp. 371-97 in *South Asian Politics and Religion*. Princeton: Princeton University Press.
- Ayesha, J. (2008). *Partisans of Allah: Jihad in South Asia*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Barbara, D.M. . (1982). Islam and Custom in Nineteenth-Century India: The Reformist Standard of Maulana Thanawi's "Bihishti Zewar". *Journal of Developing Societies*, 17(1982), 62-78.
- Ding, S. (1987). The Proposition and Formation of the "War Communism" Policy - Introduction to "The Complete Works of Lenin" Chinese Second Edition. *Teaching and Research*, 38(4), 35-37.
- Mei, L. & Gu, L. (2012). Research on Islamic Issues in Contemporary Pakistan. *Journal of Xuzhou Normal University: Philosophy and Social. Sciences Edition*, 38(3), 56-63.
- Shi, J. (2020). National System Political System Identity. In Doctoral dissertation. Jilin University.
- Wang, S. (2012). Analysis of the relationship between tribal identity and national identity in Pakistan's tribal areas. *Journal of Harbin Engineering University*, 33(6), 42-47.
- Yang, Y. (2023). The problem of sectarianism in Pakistan: Evolution, conflict and motivation. *South Asian Studies Quarterly*, 3(2),135-155+160.
- Zhang, J. & Han, L. (2017). The situation and development trends of extremism in Pakistan. *International Observation*, 8(4), 102-116.
- Zhiping, L. (2002). Pakistan and Islam. *Asia-Africa Perspectives*, 6(3), 12-17.

การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์*
POLITICAL COMMUNICATION OF DEMOCRATIC POLITICAL LEADERS,
DR. ATHIT URAIRAT

ภัตสร คงเอียด*, วิทยาธร ท่อแก้ว, กานต์ บุญศิริ

Phatsorn Khongaiad*, Vittayatorn Torkaew, Karn Boonsiri

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: oporphatson77@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเส้นทางทางการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549 2) ศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549 3) ศึกษาวิธีการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549 และ 4) ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง โดยมีการแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 7 กลุ่มจำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) เส้นทางทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2531-2549 ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ จนกระทั่งถึงการวางมือทางการเมือง ท่านได้แก้ปัญหาและวิกฤตของประเทศมากมาย 2) กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นผู้ส่งสารทางการเมืองที่ดีและสื่อสารทางการเมืองออกมาในรูปแบบลักษณะของธรรมาธิปไตยซึ่งทำให้ท่านประสบความสำเร็จในการสื่อสารทางการเมือง 3) วิธีการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ คือ การปาฐกถาที่มีการใช้หลักทฤษฎีและการใช้หลักตรรกศาสตร์ในการอ้างเหตุผลเพื่อโน้มน้าวใจบุคคล และ 4) กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ มีกลยุทธ์การโน้มน้าวใจและวาทศิลป์ในการสื่อสารทางการเมืองที่ดี

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง, ประชาธิปไตย, ผู้นำการเมือง

Abstract

The purpose of this research is to 1) Study the political path that affects political communication of democratic political leaders, Dr. Athit Ourairat, during the period between 1988-2006 2) Study the political communication process of democratic political leaders, Dr. Athit Ourairat, during the period between 1988-2006 3) Study the political communication methods of democratic political leaders, Dr. Athit Ourairat, during the period between 1988-2006 and 4) study the political communication strategies of democratic political leader Dr. Athit Ourairat during the

period between 1988-2006 and 4) study the political communication strategies of democratic political leader Dr. 1988-2006 This research is qualitative research with in - depth interviews with specific key informants. There were a total of 18 informants divided into 7 groups. The research instrument was a structured in - depth interview to analyze the data by drawing conclusions. The results of the research found that 1) The political path of Dr. Athit Ourairat during the period 1988-2006, Dr. Athit Ourairat until his retirement from politics. He has solved many of the country's problems and crises. 2) Dr. Athit Ourairat's political communication process is a good political messenger and communicates politics in the style of Dhammathirat, which makes him successful in communication. Political 3) Dr. Athit Ourairat's method of political communication is giving lectures using the principles of rhetoric. and using the principles of logic in citing reasons to persuade people, and 4) Dr. Athit Ourairat's political communication strategies have good persuasion strategies and rhetoric in political communication.

Keywords: Political Communication, Democracy, Political Leaders

บทนำ

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นวาทะทางการเมืองในลักษณะคำพูดและข้อเขียนการอภิปรายในที่สาธารณะในเรื่องการจัดสรรทรัพยากรของปวงชนอำนาจอย่างเป็นทางการ เช่น อำนาจในการออกกฎหมายการปกครองอำนาจในการให้คุณประโยชน์หรือโทษแต่ไม่รวมถึงการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ (McNair, B., 2016) การสื่อสารทางการเมืองเป็นการสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการเมือง การสื่อสารทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะการสื่อสารด้วยการพูดและการเขียนและยังรวมถึงภาพที่แสดงออกด้วยหรือ เช่น การแต่งกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงภาพลักษณ์ทางการเมือง (Political Image) หรือเอกลักษณ์ (Identity) รวมไปถึงการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ในสิ่งต่าง ๆ ทั้งในที่ลับและในที่เปิดเผยในที่สาธารณะดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงทัศนคติและความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ภายในทั้งทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมืองด้วย ดังนั้นการศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองในช่วงเวลาหนึ่ง โดยเป็นบุคคลที่มีการสื่อสารทางการเมืองที่ดีเยี่ยม ย่อมเป็นการศึกษา ที่น่าสนใจเพื่อนำไปสู่ผลของการวิจัย ที่มีประสิทธิภาพสร้างการประโยชน์และการเรียนรู้ให้กับผู้อื่นได้ (ประภิต สันตินิยม, 2555)

การศึกษาเส้นทางทางการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549 โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้ ส่วนที่ 1 เส้นทางทางการเมืองช่วง พ.ศ. 2531-2534 ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ ในช่วงเวลานี้เป็นช่วงเริ่มต้นเส้นทางทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ โดยเริ่มต้นจากการลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครโดย ดร. อาทิตย์ได้พ่ายแพ้ต่อการเลือกตั้งถึง 2 ครั้ง ในช่วงของเส้นทางทางการเมืองในช่วงเวลานี้และได้รับบทบาททางการเมืองครั้งแรกในการเป็นรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ โดยในขณะนั้น ดร. อาทิตย์ได้แก้ปัญหาเศรษฐกิจประชานิยมในสมัยที่รับตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และเป็นผู้มีแนวคิดในการก่อตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงาน รวมถึงการเป็นเลขาธิการพรรคชาติประชาธิปไตยและการเป็นเลขาธิการบริหารของพลเอกเกรียงศักดิ์ลงสมัครรับเลือกตั้งร่วมกันในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งในการเลือกตั้งในครั้งนี้ ดร. อาทิตย์ก็ได้พ่ายแพ้ต่อการเลือกตั้งเช่นกัน จากนั้นเส้นทางที่ 2 ช่วง พ.ศ. 2535-2540 ยุคประชาธิปไตยของประชาชน ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์กับการกลับมาเล่นการเมืองอีกครั้งและได้รับตำแหน่ง

รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศในรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ รวมถึงการดำรงตำแหน่งสำคัญ คือ การเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรกับสมณนามวีรบุรุษประชาธิปไตย และการศึกษาใน ส่วนที่ 3 เส้นทางช่วง พ.ศ. 2541-2549 ยุคประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 ดร. อาทิตย์ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งถือเป็นตำแหน่งสุดท้ายก่อนที่ ดร. อาทิตย์จะวางมือทางการเมือง (สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ, 2565) ซึ่งการศึกษาทั้ง 3 เส้นทางทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นได้ว่า ดร. อาทิตย์ได้วางตัวทางการเมือง และได้สื่อสารทางการเมืองโดยการสื่อสารดังกล่าวได้ทำไปเพื่อแก้ปัญหาและวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและสร้างคุณประโยชน์กับประเทศไว้มากมาย อาทิเช่น การแก้ปัญหาในสมัยที่ดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภา ในการวางตัวเป็นกลางโดยเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีที่เป็นคนกลาง คือนายอานันท์ ปันยารชุน จนสามารถแก้ปัญหาวิกฤติของประเทศได้ และได้รับสมณนามว่า “วีรบุรุษประชาธิปไตย” รวมถึงการแก้ปัญหากรณีสงครามอ่าวเปอร์เซียในสมัยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยได้วางตัวเป็นกลางและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับต่างประเทศ คือ ในการให้ความช่วยเหลือประเทศคูเวตและซาอุดีอาระเบียทางการแพทย์และสาธารณสุขระหว่างช่วงที่เกิดสงครามเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศและการช่วยเหลือดังกล่าวท่ามกลางเสียงคัดค้าน แต่ ดร. อาทิตย์ก็แสดงออกถึงความตั้งใจดังกล่าวอย่างชัดเจนและสามารถแก้ปัญหาวิกฤติของชาติได้ มิฉะนั้นแล้วจะเกิดปัญหาอันใหญ่หลวงที่กระทบกระเทือนถึงทั้งผลประโยชน์และชีวิตของพี่น้องประชาชนไทยเกือบทั้ง 2 แสคนคนที่อาศัยอยู่ที่ประเทศซาอุดีอาระเบียและคูเวตในสมัยสงครามอ่าวเปอร์เซีย ซึ่งถือเป็นการแสดงออกถึงจุดยืนที่ชัดเจนในการสื่อสารทางการเมืองที่มีความชัดเจน หนักแน่นและ ส่งผลดีกับประชาชนของประเทศไทยในขณะนั้นเป็นอย่างมาก (สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ, 2565)

การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ เนื่องจากสามารถแก้ไขสถานการณ์และวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นกับการเมืองไทยในอดีตขณะนั้นได้ จึงมีผลกระทบและมีความสำคัญต่อการสื่อสารของนักการเมืองในรุ่นหลังที่อาจมีผลทำให้เกิดการเป็นต้นแบบในการสื่อสารที่ดีของนักการเมืองรุ่นหลังได้การศึกษาถึงเอกลักษณ์และภาพลักษณ์เฉพาะทาง ในการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ในการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองทั้งสิ้น สำหรับแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาถึงการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ คือแนวความคิดภาวะผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ขณะนั้นมีความเป็นผู้นำอย่างสูงสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้และในการตัดสินใจนั่นเอง ส่งผลกระทบถึงบุคคลรอบข้างที่ทำให้สามารถแก้ไขวิกฤติการณ์ของประเทศไทย ในขณะนั้นได้ (กิ่งแก้ว ศรีสาสิกุลรัตน์, 2565) นอกเหนือจากนี้ยังใช้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ โดยใช้ทฤษฎีกระบวนการสื่อสาร (S - M - C - R) ของ เดวิด เค. เบอร์โล (Warren W. W., 2020) และ ทฤษฎีการสื่อสารของฮาโรลด์ ดี.ลาสเวลล์ (Almond, G. A. & Powell, G. B., 2019) ในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาถึงการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ขณะนั้น และ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาถึง วิธีการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ เช่น การสื่อสารเพื่อการตอบโต้ทางการเมือง การสื่อสารด้านนโยบาย การสื่อสารด้านการพูดปาฐกถาในช่วงเวลา พ.ศ 2531-2549 คือ การสื่อสารทางการเมืองที่มีความเป็นกลางด้วยภาพลักษณ์ที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริตสามารถตัดสินใจได้ด้วย ความเด็ดเดี่ยวมั่นคง กล้าหาญ ไม่กลัวต่ออุปสรรค สามารถทำให้แก้ปัญหาบ้านเมืองในภาวะวิกฤตขณะนั้นได้ กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการใช้วาทวิทยา และ หลักการครองใจสื่อมวลชนด้วยภาพลักษณ์ที่ดี เป็นแบบอย่างของการสื่อสารทางการเมืองที่ดีเป็นอย่างมาก (สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ, 2559).

ผู้วิจัยจึงมองเห็นว่า ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์นั้น เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความฉลาด มีภาวะผู้นำสูง อีกทั้งยังประสบความสำเร็จในด้านการสื่อสารทางการเมืองที่ดีอีกด้วยจึงได้รับการดำรงตำแหน่งสูงทางการเมืองหลายตำแหน่ง การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ จึงมีประโยชน์ และมีผลกระทบที่จะนำ

การศึกษานี้ไปสู่ต้นแบบทางการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองรุ่นหลังในการสื่อสารทางการเมืองที่ดีได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเส้นทางการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549
3. เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549
4. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ที่กระทำต่อประชาชนในฐานะผู้รับสารเนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษา ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ และศึกษา ดร. อาทิตย์ในฐานะผู้ส่งสารการศึกษาจึงมีลักษณะเฉพาะซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ โดยใช้ทฤษฎีของเดวิด เค.เบอร์โล (S - M - C - R) และ ฮาร์โรวด์ ดี.ลาสเวลล์ ในการวิเคราะห์ และวิธีการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์เฉพาะบุคคลอีกทั้งขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการมีรายละเอียดซับซ้อน การค้นหาคำตอบในเรื่องที่มีเฉพาะและซับซ้อนนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นเครื่องมือในการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ โดยเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและทำงานร่วมกับ ดร. อาทิตย์ และในอีกส่วนหนึ่งเป็นของกลุ่มนักการเมืองซึ่งจะเป็นบุคคลภายนอกที่รู้จัก ดร. อาทิตย์แต่ไม่เคยร่วมงานกับ ดร. อาทิตย์คนกลุ่มนี้จะให้ความคิดเห็นในลักษณะกลางแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม จำนวน 18 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัยทำเป็นที่จะต้องศึกษาบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับ ดร. อาทิตย์เนื่องจากผู้วิจัยต้องการข้อมูลที่มีความเฉพาะเจาะลึกถึงการสื่อสารทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ของ ดร. อาทิตย์ในบริบทที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหาข้อมูลจากบุคคลที่มีความใกล้ชิดที่รู้จักและเคยร่วมงานกับ ดร. อาทิตย์ อีกทั้งมีความคุ้นเคยกับ ดร. อาทิตย์เป็นอย่างดีเพื่อให้ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงลึกที่มีความแม่นยำและในขณะเดียวกันผู้วิจัยก็ได้แบ่งกลุ่มของนักการเมืองในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นนักการเมืองที่เป็นบุคคลที่มีความคิดเห็นในมุมมองที่เป็นกลางและไม่ได้รู้จักกับ ดร. อาทิตย์เป็นการส่วนตัวเพียงแต่เห็นและรับรู้ในผลงานของ ดร. อาทิตย์ เท่านั้นเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลในส่วนที่เป็นความคิดเห็นที่เป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความตรงข้ามและทำให้ได้ข้อมูลในมิติอื่นเพิ่มมากขึ้นในการศึกษา

ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ 1 คน

ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ จำนวน 4 คน

เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 ท่านนี้เนื่องจากทั้งสี่ท่านนี้ทำงานร่วมกับ ดร. อาทิตย์ มาเป็นเวลานานมีความสนิทสนมคุ้นเคยจึงสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกในการศึกษาได้ดี

นักสื่อสารมวลชน จำนวน 1 คน คือ เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลเนื่องจากนักสื่อสารมวลชนทั้ง 3 ท่านดังกล่าวเป็นนักข่าวสายการเมืองช่วงเวลาทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ และเป็นนักสื่อสารมวลชนที่นำเรื่องของ

ดร. อาทิตย์ มาเขียนเป็นหนังสืออีกด้วย

นักวิชาการ จำนวน 4 คน เกณฑ์การเลือกนักวิชาการท่านนี้เนื่องจากท่านเคยร่วมงานกับ ดร. อาทิตย์มานาน เป็นอาจารย์ ประจำที่อยู่คณะรัฐประศาสนศาสตร์ นักวิชาการคนดังกล่าวมีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการเมืองสามารถให้ข้อมูลสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับผู้สัมภาษณ์ได้

นักการเมือง จำนวน 2 คน เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเนื่องจากนักการเมืองทั้ง 2 ท่านนี้เคยทำงานเป็นคนบติอยู่ที่มหาวิทยาลัยรังสิต มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเมืองและการสื่อสารทางการเมืองเป็นอย่างดี ปัจจุบันยังคงเป็นนักการเมือง อีกทั้งยังรู้จักและเคยทำงานร่วมกับ ดร. อาทิตย์ จึงสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกกับผู้สัมภาษณ์ได้

ผู้สนับสนุน ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ จำนวน 6 คน เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเนื่องจากจะต้องเป็นคนที่รู้จักและเคยร่วมงานกับ ดร. อาทิตย์มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ โดยสังเขปและมีความพอใจในการทำงานร่วมกับ ดร. อาทิตย์สนับสนุนและชื่นชมในการทำงานของ ดร. อาทิตย์ ตั้งแต่ครั้งดำรงตำแหน่งทางการเมืองจนถึงปัจจุบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลโดยผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากการเข้าพื้นที่สังเกตการทำงานเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างก่อนที่จะนำไปใช้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยพิจารณาจากความสอดคล้องของคำถามกับประเด็นที่ศึกษาโดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง

ประกอบด้วย 2 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับสัมภาษณ์ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ 1 คน

ชุดที่ 2 สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญทุกกลุ่มของงานวิจัยเล่มนี้ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ทั้งหมดอีก 17 คนการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ซึ่งในเครื่องมือจะประกอบด้วย ได้แก่ ส่วนที่ 1 เส้นทางเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมือง ส่วนที่ 2 กระบวนการสื่อสารทางการเมือง ส่วนที่ 3 วิธีการสื่อสารทางการเมือง ส่วนที่ 4 กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ ตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ นักสื่อสารมวลชน นักวิชาการ นักการเมือง และผู้สนับสนุน ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ซึ่งระหว่างการสัมภาษณ์จะมีการขออนุญาตจดบันทึก บันทึกภาพและบันทึกเสียง การเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 - 4 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองระหว่างการสัมภาษณ์มีการขออนุญาตบันทึกเสียงและจดบันทึกผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 6 กลุ่มโดยมีในแต่ละกลุ่มนั้นทำการสัมภาษณ์มากกว่า 1 คนเพื่อตรวจสอบข้อมูลซึ่งกันและกันจนข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีทิศทางที่ชัดเจนและเป็นคำตอบเข้าไปในทิศทางเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ในการพัฒนาเนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษาแบ่งแยกข้อมูลเป็นกลุ่มตามประเด็นหลักจากนั้นทำการจัดกลุ่มข้อมูลเรื่องราวข้อมูลที่ต้องการตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปและนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ด้วยการสร้างข้อสรุปตามประเด็นที่ศึกษา 1) บริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของ

ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ 2) กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ 3) วิธีการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ 4) กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์

ผลการวิจัย

1. การศึกษาเส้นทางทางการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549

เส้นทางช่วง พ.ศ. 2531-2534 ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ จากผลการศึกษาประวัติส่วนตัวของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ตั้งแต่แรกเกิดพบว่า ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนเทพศิรินทร์เตรียมวิทยาลัย, โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อยังคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาการทูตและการต่างประเทศ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มหาบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จาก Fletcher School of Law and Diplomacy, มหาวิทยาลัยทัฟส์ รัฐ Massachusetts ประเทศสหรัฐอเมริกา และ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารรัฐกิจ จากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียสเตต เมืองลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา ด้วยทุนรัฐบาลไทย และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ดุษฎีบัณฑิตทางรัฐศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยโคโลราโด โบลเดอร์ รัฐโคโลราโด สหรัฐอเมริกา การสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นการศึกษาเรื่องราวของตนในอดีตตั้งแต่สมัยที่เพิ่งเริ่มเล่นการเมืองในการได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ในช่วงแรกของการเริ่มเล่นการเมือง คือ การลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพฯ จนมาถึงการรับตำแหน่งรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประสบการณ์ต่าง ๆ จากการทำงานในด้านการเมืองในการสื่อสารการเมืองช่วงแรกของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์นั้น ค่อนข้างที่จะไม่ประสบความสำเร็จตามที่ควรนัก เส้นทางไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบเนื่องจากลงเลือกตั้งถึง 3 ครั้งในช่วงบริบทนี้แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้ง 3 ครั้งแต่การสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ในช่วงเวลานี้นั้นมักจะมีการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นในลักษณะของการใช้วิธีการสื่อสารทางการเมืองที่มีการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองที่ดีในลักษณะของการทำตัวเป็นพระเอกในการช่วยผู้อื่นในการหาเสียง แนวทางการหาเสียงของ ดร. อาทิตย์ ได้สร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองที่เอื้อเพื่อต่อคู่แข่งมากมีจิตวิทยาสูงในการหาเสียงและมีลักษณะของความเอื้อเพื่อแผ้วถางใจดีและมีเมตตาที่จะทำให้ประชาชนได้มองภาพลักษณ์ของนักการเมืองในมุมมองที่เป็นบวกมากขึ้นไม่ใช่เป็นเพียงแต่การแข่งขันกันเพียงอย่างเดียว แต่ในขณะเดียวกันก็มีการส่งเสริมคู่แข่งมีน้ำใจนักกีฬาและมีการสื่อสารทางการเมืองที่ดี ภาพลักษณ์ของ ดร. อาทิตย์ ที่แสดงออกต่อสาธารณชนก็ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการสื่อสารทางการเมือง รวมถึงทักษะและวิธีการในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาของ ดร. อาทิตย์ เช่น การแสดงวิสัยทัศน์ของ ดร. อาทิตย์ ในการแก้ปัญหาให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ในฐานะรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในเหตุการณ์การออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จากเหตุการณ์ 6 ตุลาคมพ.ศ. 2519, กรณี ดร. อาทิตย์แก้ปัญหาครูประจำบาลในสมัยที่รับตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ กรณีการย้ายครูจากมหาไถไทยไปขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ, กรณี ดร. อาทิตย์ผู้มีแนวคิดในการก่อตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงาน ได้สำเร็จ จะเห็นได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้นทำได้เป็นอย่างดีเยี่ยม ถึงแม้จะเป็นในฐานะของผู้ช่วยนักการเมืองก็ตาม ในการเริ่มต้นสื่อสารทางการเมืองในสมัยแรกของ ดร. อาทิตย์นั้น อาจไม่ได้เป็นตำแหน่งที่เป็นนักการเมืองเต็มตัวแต่ในการเป็นรองเลขาเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นเลขาธิการของนายกรัฐมนตรีนั้นก็ถือว่าการสื่อสารทางการเมืองก็เป็นไปในทางที่ช่วยแก้ปัญหาและแก้วิกฤตการณ์ทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

เส้นทางช่วง พ.ศ. 2535 - 2540 ยุคประชาธิปไตยของประชาชน เป็นการกลับมาเล่นการเมืองอีกครั้งของ ดร. อาทิตย์ และได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศในรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ รวมถึงการดำรงตำแหน่งสำคัญ คือ การเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรกับสมณยานาม “วีรบุรุษประชาธิปไตย”

เส้นทางช่วง พ.ศ. 2541 - 2549 ยุคประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 ในช่วงเวลานี้จะเป็นช่วงเวลาในตอนเช้าที่ ดร. อาทิตย์ เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข ด้วยความรู้ความสามารถความฉลาดหลักแหลมของ ดร. อาทิตย์จึงทำให้ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นเหมือนผู้ให้คำปรึกษาที่ดีในทุกตำแหน่งที่ได้รับและสามารถที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยความสามารถหลักแหลมและมีสติปัญญาที่ดีสร้างระบบการแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขประกันสมัครใจปีละ 100 บาทรักษาทุกโรคซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นอย่างมาก ทำให้ถือเป็นผู้ยุคทองของกระทรวงสาธารณสุขในช่วงเวลานั้นการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ในบริบทนั้นจึงเป็นช่วงตอนท้ายของการสื่อสารทางการเมืองในการรับตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ ของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ก่อนที่ ดร. อาทิตย์จะวางมือทางการเมือง

2. ผลการศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549

S = Sender

ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นผู้ที่มีทัศนคติในการสื่อสารที่ดี มีความฉลาด มีความกล้าแสดง ออกมีไหวพริบมีปฏิภาณที่ดีทัศนคติของท่าน มีความคิดในทางที่บวกอยู่เสมอ ดังนั้นการถ่ายทอดทัศนคติของท่านออกมาจึงเป็นลักษณะของ การมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้อื่นในบางครั้งและมองเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องที่เป็นไปได้เมื่อพลังคิดบวกของท่านส่งต่อมาสู่การสื่อสารจึงทำให้เกิดการสื่อสารในรูปแบบใหม่ ที่มีลักษณะของการปฏิบัติที่แตกต่างหรือแนวคิดที่แตกต่างจากผู้อื่นแต่ก็จะประสบความสำเร็จเสมอและสามารถแก้วิกฤตการณ์ปัญหาต่าง ๆ ได้ เป็นอย่างดีมีความรู้ความสามารถ

M = Messenger

เนื้อหาสารที่ ดร. อาทิตย์ได้ส่งออกไปนั้นเป็นลักษณะของการส่งสารแบบธรรมาธิปไตยคือมีหลักของการที่เน้นเรื่องของการส่งสารในการบริหารงานการแก้วิกฤติประเทศต่าง ๆ ที่มาจากการมีทัศนคติเชิงบวกการมีความฉลาดมีไหวพริบที่ดีมีความอ่อนโยนมีความจริงใจมีความซื่อสัตย์มีคุณธรรมจิตใจดีโอปอ้อมอารีมีลักษณะของการใช้ทฤษฎีวาทวิทยา ในการมีวาทศิลป์ในการพูดเพื่อนำมาไว้วางใจผู้อื่นมีภาวะผู้นำซึ่งสิ่งเหล่านี้ คือ หลักการในลักษณะของการสื่อสารที่

เป็นหลักของธรรมาธิปไตยที่ ดร. อาทิตย์มักจะให้ความสำคัญและพูดถึงอยู่เสมอ คือ การใช้คุณธรรมในการปกครองหรือการบริหารประเทศรวมถึงการแก้ปัญหาสถานการณ์ในวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

C = Channel

ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์นั้นมีหลายลักษณะ อาทิเช่น ช่องทางการสื่อสารแบบเผชิญหน้าคือเผชิญหน้ากับผู้รับสาร โดยตรง คือ ประชาชน นักการเมือง ผู้มีอำนาจในระดับต่าง ๆ ชนชั้นนำและสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือการเขียนหนังสือที่เป็นชีวประวัติของท่านการทำคลิปลีวีดีโอต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

R = Receiver

ผู้รับสารคือประชาชนผู้มีอำนาจทางการเมืองชนชั้นนำรวมถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ในรัฐบาลในขณะที่ ดร. อาทิตย์ สื่อสารทางการเมืองด้วยนั้นรวมถึงสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่สัมภาษณ์และ ดร. อาทิตย์ให้ข้อมูล

ใช้หลักทฤษฎีวาทวิทยาในการสื่อสารทางการเมือง

จะเห็นได้ว่าในปาฐกถาของ ดร. อาทิตย์ที่ได้กล่าวมานั้นจะเห็นว่ามีส่วนประกอบของทฤษฎีสารที่ว่าด้วยวาทวิทยาโดยมีการอ้างอิงหลัก 3 ประการ คือ ตรรกวิทยาของเนื้อหา พลังหรือคุณลักษณะในการเร้าอารมณ์ของผู้พูด และ คุณลักษณะร่วมของผู้ฟัง เราจะเห็นได้ว่าผู้พูดต้องการที่จะสรุปและเร้าอารมณ์ให้ผู้ฟังรู้สึกได้ว่ากำลังจะขับเคลื่อนประเทศไทย ไปในลักษณะของธรรมาธิปไตยที่สมบูรณ์และได้กล่าวโน้มน้าวให้ผู้ฟังได้เห็น

ความสำคัญของคำว่า “สังคมนิยมประชาธิปไตย” โดยใช้ตรรกะวิทยาของเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมนิยมประชาธิปไตยในการหว่านล้อมให้ผู้ฟังเข้าใจถึงหลักของประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยมีสังคมนิยมประชาธิปไตยเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อให้ไทยเกิดเป็นประชาธิปไตยที่เป็นรัฐนาว่าไทยที่สามารถ ฝ่าฟันวิกฤตต่าง ๆ ให้เกิดผลกระทบในด้านที่ดีได้

การสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ มีการใช้วาทกรรมการเมือง (Political Discourse) อยู่ในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองเป็นแนวคิดที่ให้ความสนใจและความสำคัญในกิจกรรมของการสื่อความหมายทางภาษา การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และกลไกในการควบคุมระบบการสื่อความหมาย ของการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนั้น โดยมีการถ่ายทอดและอบรมสั่งสอน เพื่อการบังคับ ดำรงรักษา หรือนำการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ไปด้วยในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ชุดของความคิดทางวาทกรรมการเมืองจะต้องใช้ความชอบธรรม (Legitimacy) ในการสื่อวาทกรรมแต่ละชุดออกไป เพื่อเปลี่ยนแปลง สิ่งต่าง ๆ ได้ ด้วยความถูกต้อง รวมถึงการใช้หลักวาทวิทยาในการกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความสนใจนั้นถือเป็นการส่งสารที่ดีเยี่ยมที่ผู้ส่งสารจะส่งให้ผู้รับสาร รู้สึกมีความรู้สึกร่วมไปกับการที่จะฟัง ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารฟังแล้วรู้สึกคล้อยตามโดยใช้เหตุผลทางตรรกะวิทยาเข้ามาในการอธิบายจะสังเกตเห็นได้ว่า ดร. อาทิตย์มีวาทศิลป์ในการพูดเป็นอย่างดีจนทำให้ผู้ฟังรู้สึกเกิดอารมณ์ร่วมและเข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดหรือผู้ส่งสารต้องการที่จะอธิบายให้กับผู้ฟังได้เข้าใจถือเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งในการกล่าวปาฐกถาของ ดร. อาทิตย์ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ดร. อาทิตย์ได้กล่าวปาฐกถาในหลาย ๆ แห่งมุ่งเกี่ยวกับการเมืองซึ่งการกระทำของ ดร. อาทิตย์นั้นล้วนแล้วแต่มีสาระที่ดี

มีความน่าสนใจมีการยกประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ ขึ้นมาพูดและอธิบายให้ฟังได้อย่างชัดเจนแสดงความคิดเห็นอย่างมีหลักการทางวิชาการและทำให้เป็นต้นแบบของการสื่อสารทางการเมืองที่ดีสำหรับนักการเมืองรุ่นใหม่ให้ใช้เป็นแบบอย่างได้ (นันทนา นันทวโรภาส, 2558)

3. ผลการศึกษาวิธีการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ทรงอิทธิพลในด้านพฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์เหตุผลเนื่องจากว่ามนุษย์ต้องปรับพฤติกรรมในการสื่อสารพฤติกรรมหรือท่าทีไปด้วยกันในการสนทนาซึ่งต้องสอดคล้องหรือหลอมรวมกันและมีลักษณะของการตอบโต้ที่ต้องการปรองดอง คือ ไม่ต้องการที่จะมีปัญหากับใครพฤติกรรมสื่อสารของเขาจะสอดคล้องกันโดยทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ดร. อาทิตย์จะมีท่าทีที่นิ่งและท่าทีที่เคลื่อนไหวที่สอดคล้องกันอีกทั้งมีการหลอมรวมกันทั้งความคิดและพฤติกรรมสื่อสาร การหลอมรวมเป็นยุทธศาสตร์และการปรับตัวเข้าหากันทางการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าหากมีจิตวิทยากลุ่มร่วมกันเนื่องจากมีการยึดหยุ่นแบบตัวที่คล้ายกัน สังเกตได้ว่า ดร. อาทิตย์จะมีพฤติกรรมที่นิ่งและเคลื่อนไหวด้วยความสุขุม และมีความฉลาดทางอารมณ์เสมอ มีความโอปอ้อมอารีและมีเมตตาต่อคู่แข่งที่ ดร. อาทิตย์เรียกการตอบโต้ทางการเมืองนั้นว่า “การตอบโต้ทางการเมืองแบบพระเอก” คือ มีความที่ต้องการที่จะปรองดองและเป็นมิตรกับคู่แข่ง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะทำให้ผู้สื่อสารทางการเมืองนั้น ไม่ใช่ความรุนแรงในการตอบโต้ทางการเมืองแต่จะใช้สติและความเมตตาโอปอ้อมอารีต่อฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองที่ตอบโต้ตนเองมาไม่ว่าจะด้วยในรูปแบบที่รุนแรงหรือรูปแบบที่ไม่รุนแรงก็ตาม ตัวอย่าง เช่น การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกรณีการแก้ปัญหากรณีการร้องเรียนของสร้างเขื่อนราศีไศล ซึ่งวิธีการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์การพูดคุยการลงพื้นที่ไปคุยกับชาวบ้านอย่างใกล้ชิดดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นมีผลทำให้ ดร. อาทิตย์สามารถวางตัวเป็นกลางและเป็นมิตรกับทุกฝ่ายได้ส่งผลให้เกิดความปรองดองขึ้นและแก้ไขปัญหาได้ ถือเป็นการสื่อสารทางการเมืองที่ดีโดยเน้นความสมานฉันท์กับทุกฝ่าย

4. ผลการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่างพ.ศ. 2531-2549

จากการสรุปข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในกลุ่มทุกกลุ่มที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และสังเคราะห์ข้อมูลมานั้น ดร. อาทิตย์สร้างกลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจ ในฐานะของผู้ส่งสารตามกลยุทธ์ของทฤษฎีวาทวิทยา ตัวอย่างที่

2. อภิปรายผลการศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ นั้น มีลักษณะดังนี้

เนื้อหาสาระที่ ดร. อาทิตย์ได้สื่อออกไปนั้นเป็นลักษณะของการส่งสารแบบธรรมาธิปไตยคือมีหลักของการที่เน้นเรื่องของการส่งสารในการบริหารงานการแก้วิกฤติประเทศต่าง ๆ ที่มาจากการมีทัศนคติเชิงบวกการมีความฉลาดมีไหวพริบที่ดี มีความอ่อนโยน มีความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จิตใจดีโอบอ้อมอารี ดร. อาทิตย์ มักจะให้ความสำคัญและพูดถึงอยู่เสมอ คือ การใช้คุณธรรมในการปกครองหรือการบริหารประเทศรวมถึงการแก้ปัญหาสถานการณ์ในวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ผู้รับสารคือประชาชนผู้มีอำนาจทางการเมืองชนชั้นนำรวมถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ในรัฐบาลในขณะที่ ดร. อาทิตย์ สื่อสารทางการเมืองด้วยนั้นรวมถึงสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่สัมภาษณ์และ ดร. อาทิตย์ให้ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียานุ ทรงแทงประกอบ ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะศึกษาในช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2535 ถึง 2560 ผลการวิจัยพบว่า ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกการค้นคว้าจากงานวิจัยการค้นคว้าจากเอกสารผลการวิจัยพบว่าบริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ทฤษฎีการสื่อสารของ เดวิด เค. เบอร์โล ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและพบว่าบริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จะแบ่งออกเป็น 4 ช่วงบริบททางการเมืองและส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองในบริบทที่แตกต่างกันตามกระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา (ปรียานุ ทรงแทงประกอบ, 2561)

3. อภิปรายผลวิธีการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549

วิธีการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์มักจะใช้วิธีการสื่อสารทางการเมืองผ่านการปาฐกถาใช้หลักการทางวาทวิทยา และการมีความสามารถเฉพาะตัวในด้านวาทศิลป์ในการสื่อสารกับสื่อมวลชนและการสื่อสารกับประชาชนและนักการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ในส่วนของการแถลงข่าวกับสื่อมวลชนนั้น ดร. อาทิตย์ ใช้วิธีการพึ่งพาสื่อมวลชนโดยใช้หลักการที่ว่าประชาชนต้องได้ข่าวสารที่ดีและต้องพึ่งพาสื่อมวลชนในการได้รับข่าวสารที่ถูกต้อง ดร. อาทิตย์จึงมักให้ความสำคัญกับการแถลงข่าวและการให้ข่าวกับสื่อมวลชนทำให้เป็นขวัญใจและที่รักของสื่อมวลชนจนได้ฉายา “วีรบุรุษประชาธิปไตย” รวมถึงฉายา “วีรบุรุษแห่งกลุ่มแม่น้ามูล” ซึ่งเป็นฉายาที่ชาวบ้านราชสีห์ไล่ตั้งให้ ดร. อาทิตย์อีกด้วยแสดงให้เห็นว่าผู้รับสารที่เป็นประชาชนก็มีความชื่นชอบและรักใคร่ในตัว ดร. อาทิตย์ มากเช่นเดียวกัน วิธีการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์อีกรูปแบบหนึ่ง คือลักษณะของการตอบโต้ทางการเมืองที่มีลักษณะ “การตอบโต้ทางการเมืองแบบพระเอก” คือใช้ความนิ่งสุขุมความฉลาดทางอารมณ์ในการควบคุมสถานการณ์และสติอยู่เสมอ แล้ว ดร. อาทิตย์ก็จะใช้ทฤษฎีการปรองดองและการปรับตัวเข้าหากันในการสื่อสารทางการเมืองจึงทำให้เรามองเห็นคู่แข่งเป็นมิตรและไม่คิดร้ายกับใครมีความโอบอ้อมอารีสูงสามารถเข้ากับบุคคลได้ทุกระดับระดับปรับตัวเข้าหาการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นอย่างจริงจังทำให้สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล สุยะพรหม และ นันทนา นันทวโรภาส ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของเจ้าคุณพิพิธ คือ การนำศาสนาพุทธมาประยุกต์ในการใช้แก้ปัญหาทางสังคมและการเมือง โดยใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊กเพจต่าง ๆ ในการนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องของการสื่อสารทางการเมืองรวมถึงกล่าวถึงการที่ชนชั้นกลางซึ่งเป็นผู้รับสารของเจ้าคุณพิพิธเป็นผู้มีความสนใจทางการเมืองและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยส่วนใหญ่อาศัยการเทศนาผ่านสื่อใหม่ (สุรพล สุยะพรหม และนันทนา นันทวโรภาส, 2562)

4. อภิปรายผลกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2531-2549

สถานการณ์ที่ ดร. อาทิตย์สร้างกลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจ ผู้ส่งสาร ตามหลักของทฤษฎีวาทวิทยา เป็นลักษณะของการพูดโดยการโน้มน้าวใจผู้อื่นโดยใช้หลักการและเหตุผลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อื่นคล้อยตามอย่างมีเหตุผล และมีกลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนโดย วิธีการสื่อสารอันแยบยลด้วยการส่งสารผ่านสื่อมวลชนโดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นที่สนใจเพื่อที่จะได้เปรียบคู่แข่งในการชิงพื้นที่จากสื่อมวลชน กลยุทธ์ของ ดร. อาทิตย์ต่อสื่อมวลชนคือใช้ทฤษฎีการพึ่งพาสื่อมวลชนซึ่งทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าสื่อมวลชนมีความสำคัญอยู่ใน 3 ลักษณะ คือ สื่อมวลชนเป็นแหล่งในการสร้างและรวบรวมข้อมูล สื่อมวลชนเป็นแหล่งแปรรูปข้อมูล และสื่อมวลชนเป็นแหล่งแพร่กระจายข่าวสารข้อมูลประชาชนจึงต้องพึ่งสื่อมวลชนเพื่อคาดหวังในสถานภาพของตน โดยทั่วไปแล้วปัจเจกบุคคลจะพึ่งพาสื่อมวลชนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับการแปรปรวนของสถานการณ์ยิ่งมีวิกฤตมากก็ยิ่งต้องพึ่งพาสื่อมวลชนมาก และการที่จะพึ่งพาสื่อมวลชนชนิดใดก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพในการนำเสนอข้อมูลของสื่อ นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญญารัตน์ เอี่ยมเอิบ ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองไทยผ่าน website และกลุ่มทางสังคมที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายโดยมีรูปแบบการสื่อสาร 5 รูปแบบคือการสื่อสารของนักการเมืองอาศัยการสื่อสาร 5 รูปแบบ เช่น วีดีโอคลิป และรูปแบบของการสื่อสารของนักการเมืองมากกว่าการสื่อสารรูปแบบอื่น (อัญญารัตน์ เอี่ยมเอิบ, 2553)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 กระบวนทัศน์การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์

ข้อค้นพบใหม่ที่ผู้วิจัยได้รับการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์” คือ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ มีลักษณะของการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นคุณลักษณะพิเศษ ดังต่อไปนี้ คือ 1.S = Smart ความฉลาดในการสื่อสารทางการเมือง, 2.การคิดบวก (Positive Thinking) คือ การมองโลกในแง่ดีและคิดดี, 3.R = The Rhetoric การมีวาทวิทยา, 4.K = Kindness การสื่อสารทางการเมืองด้วยความใจดีโอบอ้อมอารีและมีจริยธรรม, 5.G = Good Politic Crisis การสื่อสารทางการเมืองใน

ภาวะวิกฤติที่ดี, 6.L = Leadership ภาวะผู้นำทางการสื่อสารทางการเมืองที่ดี, 7.ธรรมาธิปไตย(Meritocracy) มีคุณธรรมและความดีงามในการสื่อสารทางการเมือง

ซึ่งคุณลักษณะทั้ง 7 ข้อนี้ เป็นการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำแบบประชาธิปไตยที่ดีและสามารถทำให้ผู้ที่มีการสื่อสารทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวประสบความสำเร็จในการสื่อสารทางการเมืองทั้งในด้านของการบริหารประเทศ การแก้ปัญหาวิกฤตต่าง ๆ รวมถึง การได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญต่าง ๆ ในประเทศ ซึ่งผู้วิจัยเรียกการสื่อสารทางการเมืองที่ดีที่เป็นคุณลักษณะพิเศษเฉพาะของ ดร. อาทิตย์ นีว่า การสื่อสารทางการเมืองแบบมีธรรมาธิปไตยทางการเมือง ซึ่งเป็นข้อค้นพบใหม่จากงานวิจัยและผู้วิจัยเรียกข้อค้นพบใหม่จากงานวิจัยนี้ว่า “กระบวนการที่ผู้นำทางการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ (ธรรมาธิปไตย) ” ซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างฐานรากของการสื่อสารทางการเมืองที่ดีและสร้างการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสังคมที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์” สรุปดังนี้ 1) เส้นทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ ช่วงระหว่างพ.ศ 2531-2549 ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ จนกระทั่งถึงการวางมือทางการเมือง ท่านได้แก้ปัญหาและวิกฤตของประเทศมากมาย 2) กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นผู้ส่งสารทางการเมืองที่ดีและสื่อสารทางการเมืองออกมาในรูปแบบลักษณะของธรรมาธิปไตยซึ่งทำให้ท่านประสบความสำเร็จในการสื่อสารทางการเมือง 3) วิธีการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ คือ การปาฐกถามีการใช้หลักทฤษฎี และการใช้หลักตรรกศาสตร์ในการอ้างเหตุผลเพื่อโน้มน้าวใจบุคคล และ 4) กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ มีกลยุทธ์การโน้มน้าวใจและวาทศิลป์ในการสื่อสารทางการเมืองที่ดี การสื่อสารทางการเมืองที่ดีของ ดร. อาทิตย์ ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาที่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่งผลให้เกิดประโยชน์ที่ดีต่อประเทศได้ในหลากหลายมิติและเป็นต้นแบบการสื่อสารทางการเมืองที่ดีสำหรับนักการเมืองรุ่นหลังอีกด้วย จากการศึกษาวิจัย มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย งานวิจัยเรื่องนี้มีความสำคัญและสามารถเป็นต้นแบบให้กับนักศึกษาประชาชน และนักการเมืองรุ่นหลัง ๆ ที่สนใจในงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง สำหรับผู้ที่สนใจการสื่อสารทางการเมืองโดยตรง นอกจากนี้รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมสังคมธรรมาธิปไตยในรายละเอียดเชิงลึกที่มากขึ้น ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ควรสนับสนุนให้มีการนำเอาองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสื่อสารทางการเมืองของ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ คือเรื่องของการสื่อสารทางการเมืองแบบธรรมาธิปไตยโดยส่งเสริมให้นักการเมืองรุ่นใหม่ได้นำไปปฏิบัติมากขึ้น ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป ควรสนับสนุนให้มีในส่วนของงานวิจัยเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำแบบสังคมธรรมาธิปไตยแบบเจาะลึกเพื่อให้นักการเมืองรุ่นหลังได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองแบบธรรมาธิปไตยมากขึ้นและเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรศิริวิชย์ วังศิริวิวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ตามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครตรัง ตำบลทับเที่ยง จังหวัดตรัง. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 11(1), 77-104.
- กิ่งแก้ว ศรีสาสิกุลรัตน์. (2565). ภาวะผู้นำ. เรียกใช้เมื่อ 17 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/199694>

- นันทนา นันทวโรภาส. (2558). สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: บ.สถาพร กรู๊ป จำกัด.
- ประกิต สันตินิยม. (2555). กระบวนการสื่อสารทางการเมืองเพื่อการพัฒนาด้านความมั่นคงในพื้นที่ชนบทช่วง พ.ศ.2505 - 2553. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ปรียานุช ทรงประกอบ. (2561). บทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ศึกษาในช่วงเวลาปี 2535 - 2560. ใน ดุษฎีนิพนธ์การสื่อสารทางการเมือง วิทยาลัยการสื่อสารทางการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ. (2559). แกะดำโลกสวย. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ. (2565). ปัญญาอาทิตย์. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สุรพล สุยะพรหม และนันทนา นันทวโรภาส. (2562). การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลาพ.ศ.2540-2560. ใน ดุษฎีนิพนธ์การสื่อสารทางการเมือง วิทยาลัยการสื่อสารทางการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- อัญญารัตน์ เอี่ยมเอิบ. (2553). การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองไทยผ่านเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- McNair, B. (2016). An Introduction to Political Communication. London: Rutledge.
- Almond, G. A. & Powell, G. B. (2019). Comparative Position Communication. Boston: Little Brown.
- Warren W. W. (2020). The Mathematical Theory of Communication. Iinois: The University of Iinois press.

การออกแบบสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมพิพิธภัณฑ์ให้เป็นศูนย์กลางใหม่
ของการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี*
DESIGNING SOUVENIR PRODUCTS TO PROMOTE THE MUSEUM AS A NEW CENTER
OF TOURISM: A CASE STUDY OF WAT PHRA RUP MUSEUM,
SUPHANBURI PROVINCE

ศุภารมย์ ประสาทแก้ว^{1*}, รัชพล แยมกสิบ¹, คณิน ไพรวันรัตน์²

Supharom Prasatkaew^{1*}, Ratchapon Yamkeep¹, Khanin Phriwanrat²

¹สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹Thaikhadi Research Institute, Thammasat University, Bangkok, Thailand.

²คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand.

*Corresponding author E-mail: suparom@tu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม “การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชน” ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพิพิธภัณฑ์วัดพระรูปสู่การเป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยนำองค์ความรู้จากการทำโครงการในปีที่ 1 และ 2 มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้จากการวิจัยนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบลวดลายบนสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์วัดพระรูป มีเป้าหมายเพื่อออกแบบลวดลายบนสินค้าที่ระลึก การคัดสรรลวดลายต่าง ๆ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) ร่วมกันของ 4 ฝ่ายระหว่างคณะนักวิจัย เจ้าอาวาส คณะกรรมการวัด และตัวแทนชุมชน จำนวน 10 คน ผ่านการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง สรุปร่วมกันว่าจะทำการออกแบบลวดลายที่มีลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ของวัดพระรูป เพื่อให้เกิดความแตกต่างจากของที่ระลึกอื่น ๆ จากต้นแบบโบราณวัตถุชิ้นเอกที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป คือ พระพุทธรูปไม้ ที่ใช้ลายพระแทนวัชรอาสน์ ซึ่งแสดงถึงการตรัสรู้ และเป็นการแสดงว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่รู้แจ้ง ลายพระแม่ธรณีบีบมวยผม และลายภาพของสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบในภาพเรื่องราวพุทธประวัติตอนผจญมาร-ชนะมาร ได้แก่ ช้าง ม้า นก เต่า โดยผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกสำหรับการจัดจำหน่ายในพิพิธภัณฑ์วัดพระรูปมี 3 ชนิด ได้แก่ ถุงผ้า พวงกุญแจ และปลอกกระดาดสำหรับสวมแก้วน้ำ ผลการถ่ายถอดรูปแบบการออกแบบและองค์ความรู้ให้แก่วัดและชุมชน พบว่ามีความพึงพอใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เป็นสินค้าที่ระลึกเพื่อพัฒนาให้พิพิธภัณฑ์วัดพระรูปเป็นศูนย์กลางใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

คำสำคัญ: การออกแบบ, สินค้าของที่ระลึก, พิพิธภัณฑ์วัดพระรูป, การท่องเที่ยวสุพรรณบุรี

Abstract

This article is part of an activity—namely, ‘designing community product merchandise to promote community product merchandise’ —which, in turn, is part of a research project titled

‘Developing Wat Phra Rup Temple into a Center of Learning and Creative Economy.’ In this activity, the author applies the knowledge gained from previous projects conducted during the 1st and 2nd years to the designing process. The objective is to synthesize knowledge from research and apply it to designing patterns on souvenir products to promote tourism at Wat Phra Rup Museum. The designing concepts learned from previous projects are applied to the creation of souvenir products. The selection of the patterns using a focus group method discussion between four related parties: the authors, the abbot, the board of directors of Wat Phra Rup Temple, and 10 community representatives through purposive sampling. These parties jointly concluded that the patterns must represent unique characteristics of Wat Phra Rup Temple to make their souvenirs more distinctive. The patterns include a masterpiece of antiques displayed in Wat Phra Rup Museum—the Wooden Buddha’s Footprint made with the *Lai Phra Tan Vajrasana* (Enlightenment Throne of the Buddha) pattern, symbolizing the moment of Enlightenment when Gautama Buddha became enlightened. Another selected pattern is *Lai Phra Mae Thorani Beep Muai Pom* (Mother Earth Goddess Wringing Waters out of her hair), Images of various animals are also used in the designs to complement the main vistas, the history of Buddha during the episode of his encounter with, and triumphant of, the devils, such as the images of elephant, horse bird, and turtle. The prototype souvenirs that will be sold in Wat Phra Rup Museum can be divided into 3 types: cloth bag, keychain, and paper cup sleeves. Regarding the author’s effort to impart souvenir designs and knowledge to the temple and the local community, the results indicated satisfaction among the people. They recognized the practical use of these products and realized that these souvenir products could help promote Wat Phra Rup Museum as a New Center of Tourism in Suphanburi Province.

Keywords: Designing, Souvenir Products, Wat Phra Rup Museum, Suphanburi Tourism

บทนำ

วัดพระรูปอยู่ในตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เมืองโบราณสุพรรณบุรี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นก่อนสมัยอยุธยาเป็นราชธานี หลักฐานบ่งชี้ที่สำคัญคือ เจดีย์วัดพระรูป ที่เป็นหลักฐานในการนำมาใช้สันนิษฐานกำหนดอายุวัดพระรูปว่าน่าจะถูกสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 19 ซึ่งอยู่ในสมัยสุพรรณภูมิ เจดีย์นี้จัดอยู่ในกลุ่มเจดีย์ทรงปราสาทอันหมายถึงเจดีย์ที่มีเรือนหลายชั้นซ้อนกัน เอกลักษณะอยู่ที่ส่วนกลางที่มีการทำเรือนธาตุซ้อน 2 ชั้น เรือนธาตุชั้นล่างอยู่ในผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส แต่ละด้านทำซุ้มจรนำเพื่อประดับพระพุทธรูปประทับยืน ซึ่งการทำซุ้มจรนำนี้คล้ายกับรัตนเจดีย์ในศิลปะสมัยทวารวดีที่วัดจามเทวี จังหวัดลำพูน (สิโรตม์ ภูรินทร์ชัตร์ และคณะ, 2565) นอกจากนี้แล้วอีกหนึ่งหลักฐานที่ยืนยันความเก่าแก่ของวัดพระรูปยังปรากฏพบ อยู่ในโคลงนิราศสุพรรณของสุนทรภู่ โดยโคลงนิราศนี้เขียนขึ้นใน พ.ศ. 2379 ในขณะที่เดินทางมายังเมืองสุพรรณบุรีเพื่อค้นหาเหล็กไหลในป่า

ฝั่งซ้ายฝ่ายปากโพ้น	พิสดาน
มีวัดพระรูปบูรณ	ท่านสร้าง
ที่ถัดวัดปทุมสาร	สงสู้อยูเอย
หย่อมย่านบ้านขุนช้าง	ชิดข้างสวนปลัด

ภายในบริเวณวัดพระรูป มีสถานที่สำคัญ 9 แห่ง ที่ถูกคัดสรรให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ ได้แก่ 1) พิพิธภัณฑวัดพระรูป 2) เจดีย์วัดพระรูป 3) พระพุทธรูปปางไสยาสน์ 4) เก๋งจีน 5) พระประธานและอุโบสถ 6) ฐานเจดีย์เก่าหลังอุโบสถ 7) โบสถ์มอญ 8) มณฑปหลวงพ่อดีและอดีตเจ้าอาวาส 9) มณฑปพระพุทธรูปท่าไม้

พิพิธภัณฑวัดพระรูปเกิดขึ้นจากคำริชของพระครูสุนทรสุวรรณกิจ หรือหลวงพ่อดี และชาวบ้านชุมชนวัดพระรูป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรักษาโบราณวัตถุที่ทรงคุณค่าของวัด จึงได้นำเอาอาคารหอฉันมาบูรณะให้เป็นพิพิธภัณฑ ในระยะแรกเริ่มนั้นทำการจัดแสดงวัตถุบนชั้นสองของอาคารหอฉัน ของชั้นสำคัญที่ทำการจัดแสดงนั้น ได้แก่ พระพุทธรูปท่าไม้แกะสลัก พระพุทธรูป ระฆังสำริดมีจารึก ชามกระเบื้องลายครามต่าง ๆ ตู๋ลายรดน้ำ เป็นต้น ในระยะแรกยังมีวัตถุที่ยังไม่ได้ทำการจัดแสดงและทำทะเบียนอยู่เป็นจำนวนมาก จนใน พ.ศ. 2561 คณะนักวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และการสร้างนวัตกรรม (บพค.) สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) โดยการนำของ ดร. สิโรตม์ ภินันท์ รัชต์ธร ซึ่งได้รับอนุญาตจากพระครูสังฆรักษ์วุฒิปันธุ์สิริโร (เจ้าอาวาสวัดพระรูป) ให้เข้ามาทำทะเบียนและพัฒนาพิพิธภัณฑจากเดิมที่ไดริเริ่มไว้ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อมุ่งหวังให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในการดำเนินงานนั้นได้มีการส่งเสริมให้พระภิกษุของวัดได้มีส่วนร่วมในการจัดทำทะเบียนวัตถุ การดำเนินงานดังกล่าวทำให้เกิดเป็นพิพิธภัณฑที่สมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยอาคารจัดแสดงได้รับการปรับปรุงให้แข็งแรงและเหมาะสมสำหรับการจัดแสดง ชั้นที่ 1 ของอาคารมีการจัดทำเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พื้นที่ย้อนไปถึงสมัยสุพรรณภูมิ องค์ความรู้ และที่มาของและวัตถุ มีการจัดแสดงพระพิมพ์ต่าง ๆ จากกรุของวัดพระรูป ได้แก่ พระพิมพ์ขุนแผน พระชุดกิมตั้ง รูปปั้นหลวงพ่อดี ใบเสมาหินทราย ชั้นที่ 2 มีการจัดแสดงพระพุทธรูปท่าไม้แกะสลัก พระพุทธรูปหินทรายพุทธศิลป์แบบสมัยพุทธศตวรรษที่ 20 ระฆังสำริดที่มีจารึก ตู๋ลายรดน้ำ คัมภีร์ หนังสือโบราณ เป็นต้น (สิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร และคณะ, 2564)

แม้วัดพระรูป จะมีมรดกทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น แต่ถึงกระนั้นในเชิงการสร้างตราสินค้า (branding) เพื่อนำไปสู่การตลาดอย่างยั่งยืนกลับยังไม่มี ความชัดเจนนัก สภาพการณ์ดังกล่าวนี้มาสู่ความพยายามสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อก่อให้เกิดพิพิธภัณฑ ประยุกต์ไปสู่การออกแบบ ลวดลายบนสินค้าที่ระลึก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงเกิดการออกแบบลวดลายบนสินค้าที่ระลึกในพิพิธภัณฑที่เกิดจากการหารือร่วมกันระหว่างทีมงาน เจ้าอาวาส และคณะกรรมการวัด โดยได้ข้อสรุปร่วมกันว่าจะออกแบบลวดลายจากต้นแบบโบราณวัตถุชิ้นเอกภายในพิพิธภัณฑวัดพระรูป คือ พระพุทธรูปท่าไม้ โดยออกแบบสร้างสรรค์ลวดลาย (creative) นั้นเพื่อสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ (value) โดยผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกสำหรับการจัดจำหน่ายในพิพิธภัณฑวัดพระรูปแบ่งออกเป็น 3 ชนิดได้แก่ ถุงผ้า พวงกุญแจ และปลอกกระดาษสำหรับสวมแก้วน้ำ ในการคัดสรรคผลิตภัณฑ์สำหรับการเป็นของที่ระลึกนั้นได้ใช้แนวคิดของการออกแบบผลิตภัณฑ์มาเป็นหลักในการพัฒนาและออกแบบสินค้าที่ระลึก (Phriwanrat, K., 2020) โดยต้องมีปัจจัยในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1) การสื่อความหมาย (meaning) การแสดงให้เห็นให้ผู้รับรู้ถึงที่มาของแนวทางการออกแบบที่มีความหมายพิเศษหรือความหมายแฝงอย่างไร โดยในการสื่อความหมายนี้จะใช้ลวดลายต่าง ๆ จากพระพุทธรูปท่าไม้เพื่อการสื่อความหมาย 2) การใช้งาน (usability) ผลิตภัณฑ์มีหน้าการใช้งานถูกต้องตามเป้าหมายที่วางไว้ สามารถตอบสนองผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเหตุให้คณะทำงานตกลงร่วมกันที่จะเลือกเป็นกระเป๋าผ้า และพวงกุญแจ ซึ่งเป็นของที่สามารใช้ได้ทุกเพศ ทุกวัย อีกทั้งทางวัดมีเป้าหมายที่จะทำซุ้มเครื่องดื่มไว้บริการแก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑหรือทำบุญ ในลักษณะโรงทาน จึงเป็นแนวทางในการจัดทำปลอกกระดาษสำหรับสวมแก้วน้ำ เพื่อให้เกิดความสวยงามและเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑอีกทางหนึ่ง 3) รูปแบบ (form) ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมาต้องมีความสวยงามน่าใช้ตรงตามรสนิยมของผู้บริโภค เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิต แฟชั่น มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์

หรือแนวโน้มที่เป็นตามความต้องการของผู้บริโภค (สุชาติ อิมสำราญ และคณะ, 2564) และที่สำคัญต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางการตลาดและความเป็นไปได้ในการผลิต ซึ่งการผลิตผลิตภัณฑ์นั้นต้องคำนึงถึงหน้าที่การใช้งาน ความทนทาน การเก็บรักษา ประสิทธิภาพ ความปลอดภัย น้ำหนัก พื้นที่ใช้สอย สุนทรียศาสตร์ ต้นทุน และความสะดวกต่อการเก็บรักษา โดยในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นได้นำเรื่องของสุนทรียศาสตร์มาเป็นหลักในการกำหนดตลาด ซึ่งสุนทรียศาสตร์นั้นเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ที่ว่าด้วยความงาม 2 ประการด้วยกัน คือ คุณค่าภายนอกซึ่งเกี่ยวข้องกับการมองเห็น และคุณค่าภายในซึ่งเกี่ยวกับคุณค่าภายในจิตใจ ซึ่งการออกแบบตามแนวคิดสุนทรียศาสตร์นี้จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม และแสดงถึงความหมายที่แฝงอยู่ในตลาด (พนัชกร สิมะขจรบุญ และเอกรินทร์ จินดา, 2561) ส่วนประโยชน์การใช้สอยนั้นจะคำนึงถึงการนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการเป็นของใช้ส่วนตัวและการไปเป็นของฝาก ของที่ระลึกเป็นผลิตภัณฑ์ที่แฝงไปด้วยลายอัตลักษณ์เฉพาะนำไปสู่ความประทับใจ และสร้างการระลึกถึง วัดพระรูปกระตุ้นให้เกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำทั้งในพื้นที่วัดพระรูปรวมถึงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเนื่องทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัย นำไปประยุกต์ใช้สร้างผลิตภัณฑ์
2. เพื่อออกแบบตลาดขายบนสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะนักวิจัยดำเนินการวิจัยโดยเริ่มจากการสร้างการสนทนากลุ่ม (Focus group) ร่วมกันของ 4 ฝ่ายระหว่างคณะนักวิจัย เจ้าอาวาส คณะกรรมการวัดและตัวแทนชุมชน จำนวน 10 คน ผ่านการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับการออกแบบตลาดขายบนสินค้าที่ระลึกพิพิธภัณฑ์จะทำผ่าน 3 กระบวนการ (Mikell, P. G., 2000) คือ P = PRODUCT หรือเรื่องการผลิตผลิตภัณฑ์ S = SERVICE การบริการส่วนครบ จัดทำขึ้นเพื่อเสริมตัวผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่า และประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การให้องค์ความรู้ หรือแนะนำสินค้า ผ่านสัญลักษณ์ QR CODE ได้รับรู้ถึงความหมาย ที่มาของตลาดขายบนผลิตภัณฑ์ B = BUSINESS แผนธุรกิจ โดยทำการวางแผนจัดจำหน่ายในงานการฟื้นฟูประเพณีสักการะพระพุทธรูป เพื่อเป็นการเปิดตัวสินค้า จัดทำช่องทางจำหน่ายออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของวัดพระรูปเพื่อเพิ่มช่องทางในการขายสินค้า และวางแผนการจัดส่ง และชำระเงินออนไลน์สำหรับการขายผ่านเว็บไซต์ของร้าน

ผลการวิจัย

1. การสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัย นำไปประยุกต์ใช้สร้างผลิตภัณฑ์

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น จากการดำเนินงานของโครงการในปีที่ 1 ทำให้เกิดผลคือ การรวบรวม และขึ้นทะเบียนวัตถุโบราณและสิ่งของสำคัญของวัดพระรูป ส่วนในปีที่ 2 เป็นการจัดทำพิพิธภัณฑ์ ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมีเป้าหมายคือการจัดทำพิพิธภัณฑ์วัดพระรูปเป็นต้นแบบพิพิธภัณฑ์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการจัดแสดงเป็นนิทรรศการชุดต่าง ๆ เช่น นิทรรศการชุดพัฒนาการวัดพระรูป นิทรรศการชุดภาพถ่ายเก่า รวมถึงการจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุชิ้นสำคัญ ซึ่งจากการจัดแสดงวัตถุทั้งหมดสามารถแบ่งออกมาเป็นของชิ้นเอกในพิพิธภัณฑ์ทั้งหมดจำนวน 6 ชิ้นด้วยกัน คือ

1.1 พระพิมพ์กรุวัดพระรูป วัดพระรูปเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่มีการพบพระพิมพ์กรุโบราณเป็นจำนวนมาก และมีความงดงามเก่าแก่ตามอายุของวัดที่อยู่ในสมัยสุพรรณภูมิ และเกือบทั้งหมดเป็นเนื้อดินเผา ประกอบด้วยดินเป็นมวลสารหลัก ผสมกับมวลสารอื่น ๆ เนื้อพระมีหลากหลายแต่ส่วนมากเป็นสีแดงอิฐ ในชุดพระ

พิมพ์กรุวัตพระรูปนั้นประกอบด้วย พระขุนแผนพลาญงาม พระสีกร พระมอญแปลง พระนาคปรก พระพิณวษา เป็นต้น

1.2 พระเครื่องวัตถุมงคลของหลวงพ่อดี หรือพระครูสุนทรสุวรรณกิจ พระเกจิอาจารย์ชื่อดังเมืองสุพรรณบุรี โดยหลวงพ่อดี สร้างพระเครื่องนี้ขึ้นเพื่อนำเงินมาบูรณะวัดพระรูปที่ในขณะนั้นมีสภาพทรุดโทรม พระเครื่องที่หลวงพ่อดีสร้างนั้นมีหลายรุ่น แต่ในรุ่นแรก ๆ ของการสร้างหลวงพ่อดีจะทำการคัดเลือกดินเหนียว นวดดิน และกดพิมพ์ด้วยตนเอง โดยพระเครื่องนี้เป็นที่ยอมรับในเรื่องพุทธคุณที่ช่วยให้แคล้วคลาดจากภยันตราย

1.3 พระพุทธรูปไม้วัดพระรูป พระพุทธรูปไม้วัดพระรูปมีลักษณะเป็นแผ่นไม้เนื้อแข็งรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านหน้าสลักเป็นภาพพระพุทธรูป ส่วนด้านหลังสลักเป็นภาพพระพุทธรูปประวัติตอนมารผจญ – ชนมาร (ตรัสรู้) ตรงกลางภาพเป็นรูปพระแท่นวัชรอาสน์ พระแท่นที่พระพุทธรูปประทับนั่งตรัสรู้ ฐานด้านล่างเป็นยักษ์ 5 ตน ท่าทางอยู่ในลักษณะแบกพระแท่น ด้านข้างพระแท่นมีพระแม่ธรณีบีบมวยผม ซึ่งจากเครื่องแต่งกายและท่าทางของเหล่ามารนั้นสันนิษฐานว่าเป็นศิลปะสมัยอยุธยาช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยังปรากฏภาพสัตว์นานาชนิดไม่ว่าจะเป็นช้าง นก เต่า ม้า

1.4 บุชบถกรรมมาสน์วัดพระรูป สร้างจากไม้ลังรักปิดทอง ประดับกระຈก ฐานเป็นฐานสิงห์ชั้นเดียวต่อด้วยชั้นหน้ากระดาน ทั้งหมดมีลักษณะโค้งตักท้องข้างและมีกระຈกประดับทุกชั้น ฐานที่รองรับเรือนธาตุมีลักษณะยึดสูง โดยแต่ละด้านประดับครุฑแบก และแต่ละมุมประดับสิงห์แบก เหนือขึ้นไปประดับกระຈกประดับขนาดใหญ่ การประดับในลักษณะนี้เริ่มมีในสมัยอยุธยาตอนปลาย ด้านหน้ากรรมมาสน์มีบันไดนาค ซึ่งเป็นของสร้างใหม่ทดแทนของเดิมที่สูญหายไป และแพะหมอบไว้สำหรับพระสงฆ์เหยียบขึ้นลงกรรมมาสน์

1.5 ระฆังสำริดวัดพระรูป ทรงระฆังเป็นแบบที่นิยมสร้างในสมัยอยุธยา ระฆังใบนี้มีความสำคัญคือ ปรากฏจารึกข้อความระบุ พ.ศ. 2242 หูระฆังหล่อเป็นรูปหัวนาค 4 หัว อันเป็นสัญลักษณ์ถึงการเชื่อมต่อระหว่างโลกมนุษย์กับสวรรค์

1.6 จารึกลานทองวัดพระรูป จารึกเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า วัสดุเป็นทองคำ จารึกด้วยอักษรขอมสมัยอยุธยา อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20 ขุดพบเมื่อ พ.ศ. 2485 มีข้อความจารึก 2 บรรทัด ความว่า พระมหาเถรชัยโมลี นาม พระมหาเถรศรีราชโมลี อวย แปลได้ว่า พระมหาเถรรูปหนึ่งมีนามเดิมว่า “พระมหาเถรชัยโมลี” ได้รับพระราชทาน (อวย) สมณศักดิ์เป็น “พระมหาเถรศรีราชโมลี”

ผลการศึกษาเชิงพื้นที่ที่คัดเลือกโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่โดดเด่นประกอบการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยนำไปสู่ออกแบบสินค้าที่ระลึกในพิพิธภัณฑ์วัดพระรูปที่ร่วมสมัยสะท้อนความโดดเด่นของพื้นที่แต่ยังคงไว้ซึ่งหลักการและความถูกต้องตามกาลเทศะตามหลักพุทธศาสนา

2. ออกแบบสินค้าที่ระลึกในพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป

2.1 การกำหนดกฎเกณฑ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน ต้องเป็นการออกแบบที่มีการสื่อความหมายเป็นตัวแทนองค์ความรู้และแสดงถึงอัตลักษณ์ที่สำคัญของวัดพระรูป ที่สำคัญลวดลายที่นำมาใช้บนผลิตภัณฑ์ต้องไม่สร้างความเสื่อมเสียจนส่งผลกระทบต่อวัด หรือขัดต่อความเชื่อความศรัทธาของคนส่วนใหญ่ โดยมีกลุ่มเป้าหมายของผู้ที่จะซื้อผลิตภัณฑ์คือ นักท่องเที่ยวทั่วไปที่ไม่มีการกำหนดช่วงอายุ นำมาสู่การเห็นชอบร่วมกันระหว่างนักวิจัย ตัวแทนจากวัดพระรูป และตัวแทนจากพิพิธภัณฑ์ ในการเลือกออกแบบลวดลายลงบนถุงผ้า พวงกุญแจ และปลอกกระตาดสำหรับสวมแก้วน้ำ

2.2 การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์นั้นได้ทำการคัดเลือกจากของชิ้นเอก 6 ชิ้น ที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป โดยวัตถุที่ผ่านข้อกำหนดของวัดและคณะนักวิจัย คือ พระพุทธรูปไม้ ซึ่งการเลือกลวดลายนั้นได้คำนึงจากแนวคิดการสื่อความหมาย (meaning) เพื่อแสดงให้เห็นผู้ใช้ของที่ระลึกรับรู้ถึงที่มาของแนวทางการออกแบบว่ามีความหมายพิเศษหรือมีความหมายแฝง

พระพุทธรูปไม้ ไม้ไซของวัดที่มีมาแต่เดิม มีความเชื่อว่า พระพุทธรูปไม้ที่ลอยน้ำมา อ้างอิงหลักฐานจากแผ่นไม้ที่จารึกเรื่องการสร้างมณฑปพระพุทธรูปไม้วัดพระรูป “ได้รับข่าวเล่าต่อ ๆ กันมาว่า ฝ่าพระพุทธรูปไม้ที่ลอยน้ำมาแต่เหนือกับพระพุทธรูปองค์หนึ่งนี้ก่อนกรุงเก่า....” พระแจรงวินัยธรวัดพระรูปจึงได้ชักชวนชาวบ้านและคณะสงฆ์ร่วมกันบริจาคทรัพย์สร้างมณฑปเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปไม้ โดยสร้างไว้ที่ริมแม่น้ำสุพรรณบุรี บริเวณที่เคยเป็นหมู่กุฏิสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีอีกความเชื่อหนึ่งในเรื่องที่มาของพระพุทธรูปไม้ ว่ามาจากคำบอกเล่าของพระเทพวุฒาจารย์ (หลวงพ่อเปลื้อง) ได้เล่าว่าท่านได้รับฟังมาจากปู่ย่า ตาทวด ว่าเมื่อครั้งสงครามไทย - พม่า (ครั้งเสียกรุง) พม่าเที่ยวกวาดต้อนผู้คนไปเป็นเชลย พระภิกษุรูปหนึ่งที่วัดเขาติน (อยู่ทางตะวันตกของวัดพระรูป ห่างกันประมาณ 15 กิโลเมตร) เกิดเสียดายพระพุทธรูปนี้จึงเอาไปซ่อนไว้ เมื่อสงครามสงบวัดเขาตินก็ไม่มีพระภิกษุจำพรรษาอยู่ ภิกษุรูปนั้นจึงต่อแพลำเลียงพระพุทธรูปนี้มาขึ้นไว้ที่วัดพระรูป

พระพุทธรูปไม้วัดพระรูปนี้มีลักษณะเป็นภาพสลักบนแผ่นไม้เนื้อแข็งรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และเป็นพระบาทเบื้องขวา การสลักรูปพระพุทธรูปนั้นมีลักษณะนูนออกมา โดยมีการจัดเรียงรูปมงคล 108 ประการอยู่ในธรรมจักรที่มีขนาดใหญ่เต็มส่วนกว้างของฝ่าพระบาท พื้นพระบาทและนิ้วพระบาทสลักเป็นเส้นลายกันหอยด้านข้างของพระพุทธรูปทำเป็นกรอบรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสภายในมีบุคคลสวมเครื่องทรงถือพระขรรค์นั่งในท่ามหาราชาลีลา สันนิษฐานว่าเป็นท้าวจตุโลกบาล หรือจาดุมหาราช ภาพสลักที่สันนิษฐานว่า คือ ท้าวจตุโลกบาลนั้นในทางพุทธศาสนา หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลความประพฤติของมนุษย์โลก โดยท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 เป็นผู้ดูแลปกครองสวรรค์ชั้นจาดุมหาราชิกาในแต่ละทิศ พระองค์มีหน้าที่คอยปกป้องอันตรายให้แก่มนุษย์ อันได้แก่ ท้าวธตรฐ ปกครองทิศตะวันออกของเขาพระสุเมรุ เป็นใหญ่ในหมู่คนธรรพ์ และเทวดาในทิศนี้ ท้าววิรูปักษ์ ปกครองทิศใต้ของเขาพระสุเมรุ เป็นใหญ่ในหมู่ยักษ์ ฝิเสื้อ อสูร และกุมภภัณฑ์ ท้าววิรูปักษ์ ปกครองทิศตะวันตกของเขาพระสุเมรุ เป็นใหญ่ในหมู่เทวดานาค และท้าวเวสสุวัณ ปกครองทิศเหนือของเขาพระสุเมรุเป็นใหญ่ในหมู่ยักษ์และเทวดาในทิศนี้ การทำภาพท้าวจตุโลกบาล ที่กำลังถือพระขรรค์นี้อาจหมายความว่าพระพุทธรูปนี้จะมีจะมีท้าวจตุโลกบาลคอยปกป้องรักษาอยู่ตลอดไป ส่วนภาพสลักด้านหลังของพระพุทธรูปเป็นภาพพุทธประวัติตอนตรัสรู้ สลักภาพเล่าเรื่องตอนมารผจญ - ชนะมาร ตรงกลางเป็นพระแท่นวิชรอาสน์ หรือที่ประทับนั่งตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ด้านล่างพระแท่นมียักษ์ 5 ตน กำลังแบกพระแท่นอยู่ มีแม่พระธรณีอยู่ด้านซ้ายใกล้บัลลังก์ในท่าบีบมวยผมเพื่อให้น้ำท่วมเหล่ามาร ด้านขวาเป็นภาพพญามารขี่ช้างคีรีเมขลในท่าแผลงศร มีบรรดาเสนามารขี่ช้างและเดินเท้าเพื่อคอยรังควานพระพุทธรูป เนื้อศิระชะช้างคีรีเมขลมีนกตัวใหญ่กำลังกางปีก ใต้ร่างช้างมีนกสองตัว ความหมายของการเลือกสลักภาพนี้สันนิษฐานได้ว่าเป็นตอนสำคัญที่สุดของพุทธประวัติ ที่แสดงให้เห็นว่าพระโพธิสัตว์ตรัสรู้เป็นสัมมาสัมพุทธเจ้า อันแสดงถึงความเป็นผู้รู้แจ้งในโลกวิทู

ด้านที่แสดงลายสัญลักษณ์มงคล 108 ประการ	ด้านที่แสดงเรื่องราวพระพุทธประวัติ ตอนมารผจญ - ชนะมาร
	

ภาพที่ 1 ภาพรอยพระพุทธรูป

2.3 ขั้นตอนการดำเนินงานกระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นการนำลายจากภาพสลักทั้งสองด้านของพระพุทธรูปไม้ เป็นการนำเสนอตามลายเส้นที่อ้างอิงจากภาพต้นแบบ ไม่ได้มีการลดทอนลายเส้น ซึ่งการเลือกลายต้นแบบนั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.3.1 การให้ความสำคัญในแง่ความหมายของภาพ ได้แก่ ลายเส้นท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 ซึ่งเป็นผู้ดูแลปกครองสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาในแต่ละทิศ พระองค์มีหน้าที่คอยปกป้องอันตรายให้แก่มนุษย์ และความหมายที่ว่าพระพุทธรูปนี้จะมีท้าวจตุโลกบาลคอยปกป้องรักษาอยู่ตลอดไป ลายพระแท่นวัชรอาสน์ พระแท่นที่แสดงถึงการตรัสรู้ ซึ่งเป็นการแสดงถึงว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่รู้แจ้ง ลายพระแม่ธรณีบีบมวยผม ผู้ซึ่งปรากฏกายขึ้นมาบีบมวยผมเพื่อให้เกิดน้ำท่วมไล่เหล่าพญามารไม่ให้ขัดขวางการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขององค์พระโพธิสัตว์

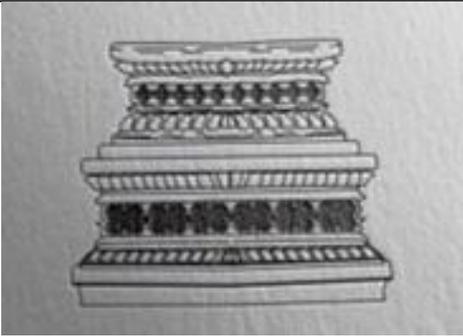
2.3.2 การให้ความสำคัญในแง่ความสวยงามและการเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวในภาพ โดยเป็นภาพของสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบภายในภาพเรื่องราวพุทธประวัติตอนผจญมาร ได้แก่ ช้าง ม้า นก เต่า และเสลี่ยงบนหลังช้างที่พญามารนั่งอยู่ขณะที่กำลังขัดขวางการตรัสรู้ขององค์พระโพธิสัตว์ เนื่องจากการนำลายเส้นที่อ้างอิงจากต้นแบบมาใช้เป็นลวดลายของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นจึงเป็นการจัดวางลวดลายตามขนาดของพื้นที่ ซึ่งจะมีขนาดเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง มีทั้งแบบวางภาพเดี่ยวและภาพคู่ โดยจะเป็นการวางลวดลายทั้งสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นลวดลายต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเรื่องราวพุทธประวัติตอนผจญมาร ส่วนอีกด้านเป็นลายสัญลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป และท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 โดยวางตำแหน่งเลียนแบบของพระพุทธรูปไม้

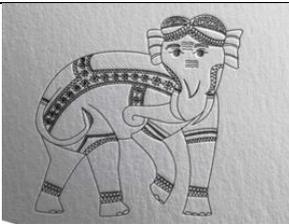
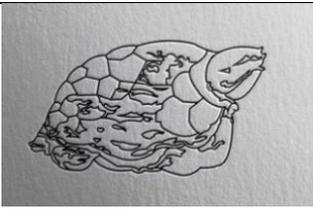
ภาพที่ 2 ภาพสัญลักษณ์พิพิธภัณฑ์วัดพระรูป

ภาพที่ 3 ชุดภาพต้นแบบและชุดภาพลายเส้นท้าวจตุโลกบาล

พระแท่นวัชรอาสน์	พระแม่ธรณีบีบมวยผม
	
	

ภาพที่ 4 ภาพต้นแบบและภาพลายเส้น

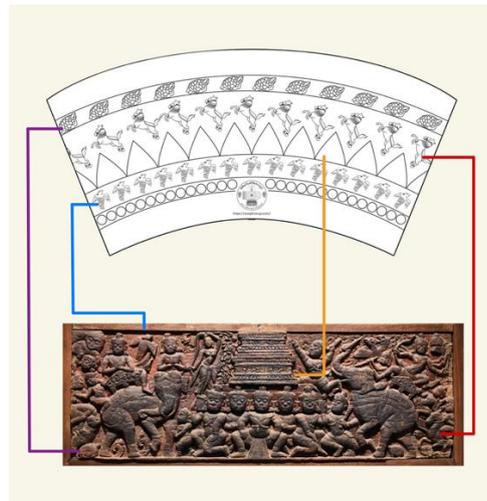
ภาพที่ 5 ภาพต้นแบบและภาพลายเส้นสัตว์ต่าง ๆ
 ที่เป็นองค์ประกอบภายในภาพเรื่องราวพุทธประวัติตอนผจญมาร

ลายสัญลักษณ์พิพิธภัณฑฯและทำวจตุโลกบาล ทั้ง 4 วางตำแหน่งตามแบบของพระพุทธรูปไม้	ลายพระแทนวัชรอาสน์และพระแม่ธรณีบีบมวยผม	ลายสัตว์ต่าง ๆ
		

ภาพที่ 6 ต้นแบบถุงผ้าพิมพ์ภาพลาย

ภาพที่ 7 ต้นแบบพวงกุญแจลายสัตว์ต่าง ๆ

ภาพที่ 8 ต้นแบบปลอกกระดาศวมแก้วลายสัตว์ต่าง ๆ

อภิปรายผล

การออกแบบสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมพิพิธภัณฑ์ให้เป็นศูนย์กลางใหม่ของการท่องเที่ยว จากกรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์วัดพระรูป สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้จากแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่กล่าวในตอนต้นว่า การออกแบบลวดลายบนสินค้าที่ระลึกในพิพิธภัณฑ์ผ่านการทำงานร่วมกันในหมู่ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง วางอยู่บนพื้นฐานการออกแบบสร้างสรรค์เพื่อสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ในการศึกษาที่ใช้สัญลักษณ์พิพิธภัณฑ์วัดพระรูป เพื่อช่วยเสริมสร้างบรรยากาศและแสดงความเชื่อมั่นในสถานที่ที่เป็นที่รู้จักและกระตุ้นความทรงจำของผู้ใช้ โดยต้องคำนึงถึงคุณสมบัติ 3 ประการต่อไปนี้

1. การสื่อความหมาย (meaning) ที่ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจต่อผู้ใช้บริการพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรีบางส่วน ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้ช่วยกระตุ้นให้ผู้คนมีประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายใต้สถานที่หนึ่ง ๆ ในที่นี้คือพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับจุลภาค สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การจัดการการสื่อความหมายของศิลปะไทยในสนามบินสุวรรณภูมิ ของ ศุภชัย ชาญวรรณกุล และเทิดชาย ช่วยบำรุง ที่กล่าวว่าการจัดการการสื่อความหมายของศิลปะไทยโดยมีสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นจุดหนึ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจให้กับผู้โดยสารได้ การสื่อความหมายและการจัดการที่ดีมีส่วนช่วยทำให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจ สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน สร้างความประทับใจให้กับผู้มาเยือน และก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในอีกทางหนึ่ง (ศุภชัย ชาญวรรณกุล และเทิดชาย ช่วยบำรุง, 2562)

2. การใช้งาน (usability) ที่ต้องตรงกับวิถีชีวิตของผู้ใช้บริการ การทำงานร่วมกันในหมู่ภาคีเครือข่ายทำให้เกิดการสังเคราะห์ความคิดร่วมกันจนได้เป็นข้อสรุปว่า ถุงผ้า พวงกุญแจ และปลอกกระดาษสำหรับใส่แก้วน้ำ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ใช้บริการพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป เป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของปานฉัตต์ อินทร์คง ที่ให้ข้อเสนอว่าการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์มีความจำเป็นต้องให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงประโยชน์ใช้สอยนั้น (ปานฉัตต์ อินทร์คง, 2556) เช่นเดียวกับวัฒน์ จุฑะวิภาต ที่มองว่าการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใดหนึ่ง ควรสร้างสรรค์หรือปรับปรุงจากสิ่งดั้งเดิมให้มีความร่วมสมัย และต้องสามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน (วัฒน์ จุฑะวิภาต, 2545)

3. รูปแบบ (form) ที่นอกจากต้องสวยงามตามสมัยนิยมแล้ว ผลิตภัณฑ์ยังต้อง มีความทนทาน การเก็บรักษา ประสิทธิภาพ ความปลอดภัย ความสะดวกต่อการบำรุงรักษา น้ำหนัก พื้นที่ใช้สอย สุนทรียศาสตร์ ต้นทุน และความสะดวกต่อการเก็บรักษา ซึ่งสอดคล้องและถูกเพิ่มเติมด้วยแนวคิดของ จุรีวรรณ จันทผลา ที่เสนอหลักการในออกแบบผลิตภัณฑ์ว่าต้องมี หน้าที่ของการนำไปใช้ ความประหยัด ความทนทาน โครงสร้างวัสดุ ความสวยงาม อีกทั้งยังต้องมีความโดดเด่นเฉพาะตัว (จุรีวรรณ จันทผลา และคณะ, 2559)

อาจกล่าวได้ว่าผลสำเร็จของการดำเนินงานผ่านการออกแบบและจัดทำ ถุงผ้า พวงกุญแจ และปลอกแก้วกาแฟ ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งเจ้าอาวาสวัดพระรูป ผู้ประกอบการและผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และคณะนักวิจัย และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจ ซึ่งมีคุณูปการ คือ จะเป็นต้นทุนขั้นดีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์และสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเกิดจากความต้องการของคนในพื้นที่ที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมอย่างแท้จริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับจุลภาคที่นอกจากการสร้างรายได้ให้แก่วัดแล้วในอนาคตอาจขยายผลไปสู่การสร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนได้หากปรับจากการรับสินค้ามาจำหน่ายสู่การเป็นผู้ลงมือผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้ด้วยตนเองในทุกกระบวนการ ตั้งแต่ต้นน้ำยันปลายน้ำและเป็นสินค้าที่ระลึกเพื่อพัฒนาให้พิพิธภัณฑ์วัดพระรูปเป็นศูนย์กลางใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี อันจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนการเป็นแหล่งเรียนรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยนำไปประยุกต์ในการออกแบบลวดลายบนสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป มีเป้าหมายเพื่อออกแบบลวดลายบนสินค้าที่ระลึก การคัดสรรลวดลายต่าง ๆ ด้วยการ Focus group ร่วมกันของ 4 ฝ่ายระหว่างคณบดีวิจัย เจ้าอาวาส คณะกรรมการวัด และตัวแทนชุมชน จำนวน 10 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง สรุปร่วมกันว่าจะทำการออกแบบลวดลายที่มีลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ของวัดพระรูป โดยผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกสำหรับการจัดจำหน่ายในพิพิธภัณฑ์วัดพระรูปมี 3 ชนิด ได้แก่ ถุงผ้า พวงกุญแจ และปลอกกระดาษสำหรับสวมแก้วน้ำ (PRODUCT) โดยการออกแบบและจัดทำสินค้าเพื่อบรรลุถึงความพึงพอใจของลูกค้าและความต้องการของภาคีเครือข่าย พัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สร้างการสนับสนุนระหว่างกันในซึ่งได้แก่นักวิจัยและบุคลากรของวัดกับคนนอกซึ่งส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนที่สนใจแวะเวียนเข้ามาใช้บริการในอาคารพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป ดังนั้นเพื่อให้เกิดความแตกต่างจากของที่ระลึกอื่น ๆ จากต้นแบบโบราณวัตถุชิ้นเอกที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป คือ พระพุทธรูปไม้ พระแม่ธรณีบีบมวยผม และลายภาพของสัตว์ต่าง ๆ ได้แก่ ช้าง ม้า นก เต่า (SERVICE) ให้ความหมาย ที่มาของลวดลาย ที่นำมาออกแบบลงบนผลิตภัณฑ์ ผ่านสัญลักษณ์ QR CODE นอกจากจะเป็นการบริการเสริมจากผู้ผลิตแล้ว ยังเป็นการสร้างประสบการณ์ร่วมของผู้คนกับโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑ์ กระตุ้นให้มีการเข้าชมพิพิธภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง มีการประยุกต์ใช้งานเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดในพิพิธภัณฑ์เรื่องถ้วย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยระบบนี้จะอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้สามารถทราบรายละเอียดของผลงานที่จัดแสดงและนำเสนอในรูปแบบมัลติมีเดียให้มีความน่าสนใจเพื่อให้ผู้ใช้ที่มีจำนวนมากสามารถรับรู้ถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึงตามความต้องการของแต่ละบุคคล และนำเสนอให้เป็นที่น่าสนใจและกระตุ้นให้มีการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มากขึ้น ผลการถ่ายทอดรูปแบบการออกแบบและองค์ความรู้ให้แก่วัดและชุมชน พบว่ามีความพึงพอใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง คณะทำงานจึงวางแผนจัดจำหน่ายในงานการฟื้นฟูประเพณีสักการะพระพุทธรูป เพื่อเป็นการเปิดตัวสินค้า (BUSINESS) จัดทำช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของวัดพระรูปเพื่อเพิ่มช่องทางในการขายสินค้า และวางแผนการจัดส่ง และชำระเงินออนไลน์ สำหรับการขายผ่านเว็บไซต์ของร้าน อย่างไรก็ตามแผนธุรกิจที่จะกระทำผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องสามารถให้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์และบริการลูกค้าอย่างสะดวกรวดเร็ว ใช้งานง่าย มีความถูกต้องเชื่อถือได้ และให้ข้อมูลอย่างเพียงพอจัดการระบบที่ดีจะส่งผลให้ลูกค้าจะเกิดความเชื่อถือต่อการใช้บริการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศได้อีกทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- จรีวรรณ จันปลา และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทาง เศรษฐกิจสร้างสรรค์. วารสาร Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(2), 82-98.
- ปานฉัตร อินทร์คง. (2556). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าภาคเหนือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์: กรณีศึกษาชนเผ่าม้งและเย้า. เชียงราย: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พนัชกร สิมะขจรบุญ และเอกรินทร์ จินดา. (2561). การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ขนมหวานพื้นถิ่นของชุมชนเทศบาลตำบลบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยว. วารสาร Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 11(1), 3,634-3,625.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2545). ศิลปะพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: ลีปประภา.
- ศุภชัย ชาญวรรณกุล และเทิดชาย ช่วยบำรุง. (2562). การจัดการการสื่อความหมายของศิลปะไทยในสนามบินสุวรรณภูมิ. วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม, 7(1), 25-34.

- สิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร และคณะ. (2564). การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทยในศตวรรษที่ 21(ปีที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช).
- _____. (2565). การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับพิพิธภัณฑ์วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 (ปีที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช).
- สุชาติ อิมสำราญ และคณะ. (2564). การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากอัตลักษณ์ศิลปะพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยว. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล., 33(2), 115-129.
- Mikell, P. G. (2000). *Automation, Production Systems, and Computer-Integrated Manufacturing*. (2nd ed.). New Jersey, U.S.: Prentice Hall.
- Phriwanrat, K. (2020). The Research and Development of Tie-dyed Handicraft Products from Krabi Province for the Designing of Ko Klang Community's Contemporary Souvenirs, Leading Krabi Province to Creative City. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies (HASSS)*, 20(1), 119-137.

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*
SATISFACTION WITH THE WORK PERFORMANCE OF PHRAPARIYATTHAM SCHOOL
TEACHERS, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT MUEANG DISTRICT
UDON THANI PROVINCE

ศรินา วาจาสัตย์^{1*}, พระมหาเกรียงไกร ฐิตวิโร²

Sirina Vajarat^{1*}, Phramaha Kraingkai Titavero²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

¹The faculty of Education, Udon Thani Rajabhat Udon Thani Province, Thailand

²สำนักศาสนศึกษาวัดป่าอัมพวัน จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

²The Wat Pa Amphawan office of Religious Studies, Udon Thani Province, Thailand

*Corresponding author E-mail: bumiwah@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 33 รูป/คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 33 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.28-0.79 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 6 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมาก ในด้านสถานะของอาชีพ รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความสำเร็จ จากการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ข้อเสนอแนะ 1) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน 2) ควรเปิดโอกาสให้ครูได้เสนอผลงาน 3) ควรเพิ่มการประเมินผลงานพิเศษให้ครู 4) ควรส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ครูทำผลงานทางวิชาการ 5) ควรจัดกิจกรรมเพื่อสานสัมพันธ์ สร้างความสามัคคี และ 6) ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมบรรยากาศการทำงาน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, การปฏิบัติงาน, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The purpose of this research article was to study the level of the work performance satisfaction of Phrapariyattitham School teachers, General Education Department, Mueang District,

Udon Thani Province. This research is survey research. The population and sample of the research was 33 teachers of Phrapariyattitham School, General Education Department, Mueang District. Obtained from selecting a purposive sample. Research tool is a 5-level rating scale questionnaire. The questionnaire's discrimination power ranged from 0.28-0.79 and the reliability was 0.91. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Data were collected by asking for cooperation in answering questionnaires to sample groups. The results of the research found that the level of the work performance satisfaction of Phrapariyattitham School teachers, General Education Department, Mueang District, Udon Thani Province, 6 aspects. Overall and each aspect is at a high level. Considering each aspect by sorting the average values from highest to lowest, it was found that teachers were most satisfied with their work in terms of occupation status, next is relationship with colleagues, the nature of work performed, working conditions, success of the work, and accepted and respected. Suggestions 1) Activities should be organized to promote students 2) There should be an opportunity for teachers to present their work 3) Special evaluations for teachers should be added 4) Teachers should be encouraged and given opportunities to do academic work 5) Activities should be organized to build relationships, create unity and 6) The environment should be improved to promote a working atmosphere

Keywords: Satisfaction, work performance, Phrapariyattidhamma School

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์เป็นการศึกษาหนึ่งที่รัฐกำหนดให้มีขึ้น ตามความประสงค์ของ พระราชวรมุนี (พระราชวรมุนี, 2521) สืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด กล่าวคือภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย และสภาการศึกษามหามงกุฎราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2432 และ พ.ศ. 2489 ตามลำดับ ได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นเรียกว่า โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษากำหนดให้การเรียนบาลี นักธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับรู้ผู้ที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุ และสามเณรจำนวนมากที่เข้าเรียน ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้ชื่อโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติดคณะสังฆมนตรี และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้ เปิดทำการสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุและสามเณรจึงมีความนิยมเรียนเป็นจำนวนมาก โรงเรียนจึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทางคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษารวม และบาลีจะเสื่อมลง เพราะพระภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษารวมและบาลีเสีย (สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2566) เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น และมีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 (ปัจจุบันใช้ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546) มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักร และฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรจะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ใน

สมณธรรม สมควรแก่ภาวะ สามารถชำระและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และหากพระภิกษุสามเณร เหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้ว สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้าราชการ สร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้า ให้แก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน ในระยะเริ่มแรกมีเจ้าอาวาส 51 แห่ง รายงานเสนอจัดตั้งต่อกรมศาสนา (วิชัย ธรรมเจริญ, 2541)

สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการสนองงานเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 มีสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2563 ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2563 ตามภาคผนวก ค เดิมนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบัน สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษารายวิชาเพิ่มเติม ภาษาบาลีและธรรมวินัย ภายใต้ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 และใช้หลักสูตร การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2558 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2566) สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 8 ประกอบด้วย จังหวัดหนองคาย อุดรธานี สกลนคร และบึงกาฬ และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มี 5 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนวัดโสมนัสสันตยาราม 2) โรงเรียนอุตรทิศ วิทยา 3) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ วัดสังคาว 4) โรงเรียนวัดมณีมาวาส 5) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดสว่างสามัคคี

จากงานวิจัยของ อำนวย มีราคา พบว่า อุปสรรคและปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีหลายด้าน เช่น ในด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ เป็นต้น (อำนวย มีราคา, 2563) โรงเรียนขาดงบประมาณ มาสนับสนุน บุคลากรครูขาดประสบการณ์ในการทำงาน มีการเปลี่ยนบุคลากรบ่อยเกินไปทำให้เกิดปัญหากับโรงเรียน ได้ ซึ่งบุคลากรครูจะต้องมีความตระหนักในปัญหาเหล่านี้ และบุคลากรครูเองก็พร้อมที่จะแก้ไขและพัฒนา เพื่อให้ โรงเรียนมีการพัฒนาจัดการเรียนรู้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคมกว้าง ซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรมจะดำเนินการได้ตาม ประสงค์นั้น ครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญในการขับเคลื่อน และสร้างศาสนทายาทที่มีความรู้ความเข้าใจใน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง หากครูมีความตระหนักถึงภาระหน้าที่อันสำคัญนี้ รวมถึงมีความเต็มใจ พึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ ศาสนทายาทนั้นก็จะถูกสอนสั่งให้เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะ สามารถชำระและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป

ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในด้านการจัดการศึกษา และเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของครูผู้สอนในโรงเรียนฯ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนา การศึกษาของนักเรียนให้มีคุณภาพ จึงได้ศึกษาเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระ ปริยัติ แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในด้านความสำเร็จจากการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับ ถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสถานะของอาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านสภาพการทำงาน โดย ได้นำแนวคิดทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg, F., 1968) นำมาใช้เป็นแนวทาง ในการศึกษาวิจัยใน ครั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรอันจะเป็นประโยชน์แก่การบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1 ประชากร คือ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 33 รูป/คน ดังนี้

1.1.1 โรงเรียนวัดโสมนัสสันตยาราม มีครู จำนวน 6 รูป/คน

1.1.2 โรงเรียนอุตรดิตถศึกษา มีครู จำนวน 8 รูป/คน

1.1.3 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ วัดสังคาว มีครู จำนวน 4 รูป/คน

1.1.4 โรงเรียนวัดมณีนิมิตวาสน มีครู จำนวน 6 รูป/คน

1.1.5 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดสว่างสามัคคี มีครู จำนวน 10 รูป/คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2566 การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 33 รูป/คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยได้นำแนวคิดทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, F., 1968) นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แบ่งความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู เป็น 6 ด้าน คือ 1) ความสำเร็จจากการทำงาน 2) การได้รับการยอมรับนับถือ 3) ลักษณะงานที่ปฏิบัติ 4) สถานะของอาชีพ 5) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และ 6) สภาพการทำงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดสำรวจรายการ (Checklist) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกการศึกษา ประสพการณ์ในการสอน และระดับชั้นที่สอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Likert rating scales) 5 ระดับ (5, 4, 3, 2, 1) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู จำนวน 30 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย

2.1 การศึกษาแนวคิดจากตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมาก มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานปานกลาง มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานน้อย และมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่น้อยที่สุด ตามระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และได้ค่า IOC ของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00

2.4 นำแบบสอบถามไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับครูในโรงเรียนอื่น ในปีการศึกษา 2565 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 รูป/คน

2.5 นำไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment simple correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.28-0.79

2.6 นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อยอมรับได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของ

แบบสอบถามด้วยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

บันทึกข้อความถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 5 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2566 จากนั้นนำแบบสอบถามพร้อมบันทึกข้อความร่วมมือในการตอบมอบไปยังครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 33 รูป/คน และได้รับแบบสอบถามกลับมาวิเคราะห์ 33 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำคะแนนที่ได้หาค่าสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและลงบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำผลการคำนวณมาวิเคราะห์ข้อมูล

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนที่กำหนดไว้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2556) กำหนดคะแนน ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ น้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดความความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้าน และโดยรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวม

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านความสำเร็จจากการทำงาน	4.05	0.61	มาก
2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.01	0.61	มาก
3. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	4.12	0.55	มาก
4. ด้านสถานะของอาชีพ	4.41	0.66	มาก
5. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.26	0.60	มาก
6. ด้านสภาพการทำงาน	4.10	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.16		มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านสถานะของอาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านความสำเร็จจากการทำงาน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจนนักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นเป็นลำดับ	3.97	0.64	มาก
2. พอใจและภูมิใจกับความสำเร็จของนักเรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.12	0.65	มาก
3. ได้ใช้ความรู้ที่ได้ศึกษาอบรม มาแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจนเกิดผลดี	4.09	0.63	มาก
4. พอใจในผลสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ผ่านมา	4.06	0.75	มาก
5. ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นผลจาก การจัดการเรียนการสอนที่บรรลุผลสำเร็จ	4.03	0.73	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.05	0.61	มาก

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ด้านความสำเร็จจากการทำงาน โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ พอใจและภูมิใจกับความสำเร็จของนักเรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ใช้ความรู้ที่ได้ศึกษาอบรม มาแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจนเกิดผลดี และพอใจในผลสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ผ่านมา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
6. ผู้บังคับบัญชาให้การยอมรับในผลการปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.94	0.61	มาก
7. ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมักขอความคิดเห็นในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน	4.00	0.61	มาก
8. มีโอกาสเสนอผลงานด้านการจัดการเรียนการสอนต่อที่ประชุมหรือเผยแพร่ต่อผู้อื่น	3.91	0.80	มาก
9. ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.12	0.65	มาก
10. ส่วนหนึ่งในชื่อเสียงของสถานศึกษาเกิดจากผลสำเร็จของการจัดการเรียนการสอน	4.09	0.72	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.01	0.61	มาก

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนหนึ่งในชื่อเสียงของสถานศึกษาเกิดจากผลสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนของท่าน และผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมักขอความคิดเห็นในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
11. เชื่อว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นงานที่ทำทนายและได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่	4.15	0.57	มาก
12. มีเสรีภาพและใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.18	0.53	มาก
13. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ท่านทำตรงกับความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพ	4.09	0.68	มาก
14. ลักษณะงานในหน้าที่และงานพิเศษมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ	4.03	0.85	มาก
15. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น	4.15	0.62	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.12	0.55	มาก

จากตารางที่ 4 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีเสรีภาพและใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เชื่อว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นงานที่ทำทนายและได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านสถานะของอาชีพ

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
16. มีความภูมิใจที่จะบอกผู้อื่นว่า เป็นครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม	4.36	0.65	มาก
17. เห็นว่าอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี	4.42	0.66	มาก
18. มั่นใจว่าจะปฏิบัติหน้าที่สอนในองค์กรนี้ตลอดไป	4.45	0.62	มาก
19. ตำแหน่งที่ได้รับในปัจจุบันเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม	4.42	0.61	มาก
20. ภาระงานในโรงเรียนเปิดโอกาสให้ได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำผลงานทางวิชาการ	4.36	0.60	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.41	0.60	มาก

จากตารางที่ 5 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง

เมืองจังหวัดอุดรธานี ด้านสถานะของอาชีพ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มั่นใจว่าจะปฏิบัติหน้าที่สอนในองค์กรนี้ตลอดไป ตำแหน่งที่ได้รับในปัจจุบันเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม และเห็นว่าอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
21. ท่านและเพื่อนร่วมงานทำงานประสานงานกัน เป็นอย่างดีในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน	4.33	0.65	มาก
22. ได้รับความร่วมมือ สนับสนุน เกื้อกูลจากเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี	4.30	0.64	มาก
23. ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานเมื่อประสบปัญหา ด้านการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน	4.21	0.60	มาก
24. พพอใจในความสามารถ การปฏิบัติงาน และความรับผิดชอบ ในหน้าที่การงานของเพื่อนร่วมงาน	4.21	0.70	มาก
25. เพื่อนร่วมงานมีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน	4.24	0.61	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.26	0.60	มาก

จากตารางที่ 6 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ท่านและเพื่อนร่วมงานทำงานประสานงานกัน เป็นอย่างดีในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน ได้รับความร่วมมือ สนับสนุน เกื้อกูลจากเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี เพื่อนร่วมงานมีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านสภาพการทำงาน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
26. พพอใจกับการบริหารวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และคู่มือต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน	3.94	0.70	มาก
27. สัดส่วนของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเหมาะสมกับปริมาณงานด้านการจัดการเรียนการสอน	4.15	0.57	มาก
28. สภาพที่ทำงานมีความเหมาะสมและกระตุ้นให้ท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน	4.12	0.65	มาก
29. ได้รับความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น	4.15	0.62	มาก
30. กฎ ระเบียบและระบบการทำงานของหน่วยงานเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมาย	4.15	0.62	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.10	0.58	มาก

จากตารางที่ 7 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ด้านสภาพการทำงาน โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป

น้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ สัดส่วนของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเหมาะสมกับปริมาณงานด้านการจัดการเรียนการสอน ได้รับความสะดวกในการติดต่องานด้านการศึกษา กับหน่วยงานอื่น กฎ ระเบียบและระบบการทำงานของหน่วยงานเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมาย

อภิปรายผล

การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านความสำเร็จจากการทำงาน พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากครูมีความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่บรรลุผลสำเร็จ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี มีความพอใจและภูมิใจกับความสำเร็จของนักเรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิกรณ์ ปีกแก้ว ที่พบว่า มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จจากการทำงาน คือ สามารถปฏิบัติงานได้ทันเวลาตามที่กำหนด และมีความภูมิใจในงานที่เสร็จตามวัตถุประสงค์ (รัชนิกรณ์ ปีกแก้ว, 2560) และสอดคล้องกับ พระครูศรีปริยัติการและพระมหาประกาย ปณฺญาวชิโร (2562) ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน พระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม ด้านความสำเร็จของงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถทำงานได้สำเร็จตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย สามารถปฏิบัติงานได้ทันเวลาตามที่กำหนด และมีความภูมิใจในงานที่เสร็จตามวัตถุประสงค์

2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากครูมีความรู้สึกสบายใจ และได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารและชุมชนในการจัดการเรียนการสอน มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในสถานศึกษา มีความร่วมมือ ร่วมพลังในการปฏิบัติงานภายในองค์กร สามารถแสดงความคิดเห็นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ละไพโร โอวาททัศนีย์ ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ด้านการได้รับการยอมรับนับถือนั้น ครูผู้ดูแลเด็กมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ละไพโร โอวาททัศนีย์, 2557) และยังสอดคล้องกับ ปวรรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี ที่ศึกษาวิจัย ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์ประจำปี การศึกษา 2555 พบว่า บุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการได้การยอมรับนับถือ อยู่ในระดับมาก (ปวรรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี, 2556) และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow, A., 1970) ได้อธิบายถึง มนุษย์มีความต้องการทางสังคมเป็นความต้องการการยอมรับจากเพื่อน ความต้องการการยกย่องเป็นความต้องการการยกย่องส่วนตัวความนับถือและสถานะทางสังคม ซึ่งครูมีความต้องการได้รับการยกย่อง ได้รับการยอมรับนับถือ หรือการได้รับคำชมเชยจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเพื่อให้ได้รับการยอมรับ และชื่นชมจากบุคคลอื่นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานและเกิดความภาคภูมิใจ

3. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูมีเสรีภาพในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน มีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้สร้างสรรค์งานได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูศรีปริยัติการและพระมหาประกาย ปณฺญาวชิโร ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยลักษณะงานที่ทำงานมีความสอดคล้องกับความสามารถของท่าน และงานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับความรู้ (พระครูศรีปริยัติการ

และพระมหากษัตริย์ ปณณวชิโร, 2562)

4. ด้านสถานะของอาชีพ พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากมั่นใจว่าจะปฏิบัติหน้าที่สอนในองค์กรนี้ตลอดไป ตำแหน่งที่ได้รับในปัจจุบันเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม และเห็นว่าอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ละไพโร โอวาททัศนีย์ ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ด้านสถานะอาชีพ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ละไพโร โอวาททัศนีย์, 2557)

5. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม บุคลากรครูร่วมงานทำงานประสานงานกัน เป็นอย่างดีในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน มีความร่วมมือ สนับสนุน เกื้อกูลกันเป็นอย่างดี และเพื่อนร่วมงานมีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงพร ทิศอุ้น พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานนั้น สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี เพื่อนร่วมงานมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และได้รับความช่วยเหลือให้คำปรึกษาคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชา (จงพร ทิศอุ้น, 2559) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี ที่พบว่า บุคลากรวิทยาลัยราชพลักษ์มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก (ปวรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี, 2556)

6. ด้านสภาพการทำงาน พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก สัดส่วนของผู้ปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในหน่วยงานเหมาะสมกับปริมาณงานด้านการจัดการเรียนการสอน มีความสะดวกในการติดต่อกับงานด้านการศึกษากับหน่วยงานอื่น กฎ ระเบียบและระบบการทำงานของหน่วยงานเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ละไพโร โอวาททัศนีย์ ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ด้านสภาพการทำงาน พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ละไพโร โอวาททัศนีย์, 2557) และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ตซ์เบิร์ก (Herzberg, et al., 1959) ได้อธิบายถึง สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นสภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียงอากาศชั่วโมงการสอนรวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ ซึ่งทางโรงเรียนควรดูแลด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาด ปลอดภัย สร้างความพึงพอใจต่อสภาพที่ทำงาน สร้างบรรยากาศที่ดีในสถานที่ทำงาน ซึ่งจะช่วยให้อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของครูได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้ เป็นข้อมูลในการปรับปรุง และเป็นแนวทางในการพัฒนาครูที่สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและสร้างประสิทธิผลต่อโรงเรียน และแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีการปรับตัว ส่งเสริม พัฒนาโรงเรียนโดยเฉพาะบุคลากรสายวิชาการอย่างมีเหตุผล เพื่อสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โรงเรียนพระปริยัติธรรมจะเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จะช่วยยกระดับ การพัฒนาพุทธศาสนาและสังคมได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากในด้านสถานะของอาชีพ รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความสำเร็จจากการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้ 1) ด้านความสำเร็จจากการทำงาน อาจจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมฝึกอบรมทักษะการเรียนรู้ตามโครงการต่างๆ ที่สถาบันการศึกษาอื่นบ้าง 2) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูได้เสนอผลงานด้านการจัดการเรียนการสอนต่อที่ประชุมหรือเผยแพร่ต่อผู้อื่น 3) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนอาจเพิ่มการประเมินผลในส่วนของลักษณะงานพิเศษให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นกับความสามารถของครู 4) ด้านสถานะของอาชีพ โรงเรียนอาจส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษา ค้นคว้าเพื่อทำผลงานทางวิชาการเพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง 5) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อสานสัมพันธ์ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะภายในอย่างสม่ำเสมอ และ 6) ด้านสภาพการทำงาน ทางโรงเรียนอาจทำการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศของการทำงาน ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) ควรศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม เฉพาะด้านทำวิจัยแบบเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีมุมมองของผู้ปฏิบัติหลากหลาย โดยครอบคลุมประเด็นสภาพการดำเนินงาน จุดแข็ง จุดอ่อน ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในระดับอื่น และสังกัดหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จงพร ทิศอ่อน. (2559). ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน บริษัท คิวโซ จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. In สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปวรรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี. (2556). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์ ประจำปีการศึกษา 2555. ใน รายงานการวิจัย. วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พระครูศรีปริยัติการ และพระมหาประกาย ญาณวชิโร. (2562). การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. วารสารธาตุพนมปริทรรศน์, 3(1), 1-12.
- พระราชวรมนี. (2521). การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชนิกรณ์ ปีกแก้ว. (2560). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ สำนักงานขนส่งจังหวัดลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. In สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ละไพโร โอวาททัศนีย์. (2557). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี. In วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วิชัย ธรรมเจริญ. (2541). คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. (2566). ประวัติความเป็นมาของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 2 กันยายน 2566 จาก <https://ogbe.go.th/index.php/ssss/rsss>.
- อำนวยการ มีราคา. (2563). บทบาทครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 5(1), 221-231.
- Herzberg, F. (1968). *The Motivation to Work*. New York: John Wiley and Sons.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row Publishers.

แนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ
เพื่อสร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ*
TRANSPORTATION MANAGEMENT GUIDELINES WITH TEMPERATURE-CONTROLLED
LOGISTICS FOR SPECIMENS TO EFFECTIVELY CREATE ACCURATE DISEASE DIAGNOSIS

ชยพล ผู้พัฒนา^{1*}, วันวิสา ด่วนตระกูลศิลป์¹, วิรัชญา จันทายเพ็ชร², ดวงยศ สุภักดิ์³
Chayapol Phupatt^{1*}, Wanwisa Duantrakoonsil¹, Wirachchaya Chanpuypetch², Tuangyot Supeekit³

¹วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹College of Logistics and Supply Chain, Sripatum University, Bangkok, Thailand

²วิทยาลัยการศึกษาและการจัดการทางทะเล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

²College of Marine Studies and Management, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

³คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม ประเทศไทย

³Faculty of Engineering, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand

*Corresponding author E-mail: eraul2516@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อกำหนดและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ 2) ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติการขนส่งเลือดและสิ่งส่งตรวจ 3) แนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยบริษัทขนส่งและผู้เกี่ยวข้องแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 หน่วยงาน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลตั้งแต่ 1 มกราคม 2565-1 มีนาคม 2566 พบว่า 1) ข้อกำหนดและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย มาตรฐานคุณภาพบริการขนส่งด้วยรถบรรทุก มาตรฐานคุณภาพการขนส่งด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการจัดเก็บและกระจายยา และบัญญัติกรมการขนส่งทางบก 2) ขั้นตอนการปฏิบัติการขนส่งสิ่งส่งตรวจที่มีข้อบกพร่อง ประกอบด้วย ขั้นตอนการเข้ารับ ตรวจสอบ และยืนยันคำขอรับบริการจัดส่งจากต้นทาง และการวางแผนเส้นทาง พนักงานขับรถเข้ารับงานที่บริษัท หรือผ่านระบบ จัดเตรียมรถ หรือบรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ เข้ารับสินค้าที่จุดต้นทางไปจนถึงปลายทาง หรือหน่วยตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ 3) แนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจมีขั้นตอนสำคัญสูงสุด 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่ง และขั้นตอนแผนตอบสนองในกรณีฉุกเฉินสำหรับการขนส่ง โดยนำขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สำคัญไปใช้ในการจัดการโลจิสติกส์สำหรับสิ่งส่งตรวจทางการแพทย์ขั้นสูง เช่น เลือด ไชกระดุก ชิ้นเนื้อเยื่อ ซึ่งในการเตรียม จัดเก็บ และขนส่งสิ่งส่งตรวจ จำเป็นต้องมีการควบคุมอุณหภูมิระยะเวลาขนส่งที่จำกัด และต้องป้องกันตัววัสดุไม่ให้เกิดความกระทบกระเทือน เพื่อความปลอดภัยไปจนถึงห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ สร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: การจัดการขนส่ง, การควบคุมอุณหภูมิ, สิ่งส่งตรวจ, ความแม่นยำ

Abstract

The objectives of this research article are to 1) study the requirements and standards related to temperature-controlled transportation 2) study the procedures for transporting blood and specimens 3) guidelines for managing transportation with temperature-controlled logistics for the specimen It is qualitative research. The population used to research 10 specific transportation companies and related parties using structured interviews. Data collected from 1 January 2022 - 1 March 2023 found that. 1) Various related regulations and standards include truck transport service quality standards. Quality standards for temperature-controlled truck transportation Guidelines for good methods for storing and distributing medicines and the Department of Land Transport Act. 2) Procedures for transporting defective specimens include steps for receiving, inspecting, and confirming requests for delivery services from the origin. and route planning Drivers accept work at the company or through the vehicle preparation or temperature-controlled packaging system. Pick up the goods from the point of origin all the way to the destination. or laboratory analysis unit. 3) The temperature-controlled logistics transportation management approach for specimens has three most important steps, including the planning step. Transportation operating procedures and emergency response plan procedures for transportation. It implements key operational procedures for managing the logistics of advanced medical specimens such as blood, bone marrow, and tissue biopsies. in preparing, storing, and transporting specimens Temperature control is required. Limited transit time and must protect the material from being affected for safety all the way to the analytical laboratory Create the most effective disease diagnosis accuracy.

Keywords: Transportation Management, Temperature Control, Specimens, Accuracy

บทนำ

การจัดการโลจิสติกส์สำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ภายในประเทศระหว่างโรงพยาบาลกับคลินิกมีความแตกต่างในประเด็นของความเสี่ยงในการลำเลียงสิ่งส่งตรวจ(Specimen) อากาศสูงจะมีความเสี่ยงค่อนข้างกับการกระทบกระเทือน ซึ่งเป็นปัญหาเกิดจากหน่วยงานขนส่งมากที่สุด ที่ยังขาดมาตรฐานการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ครอบคลุมสิ่งส่งตรวจถึงห้องปฏิบัติการ (Arnold, C., 2020) และวัตถุดิบสำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ขั้นสูง (Advanced therapy medicinal products: ATMP) เช่น เลือด(Blood), น้ำลาย (saliva), ไขกระดูก (Bone marrow), และชิ้นเนื้อเยื่อ (Tissue) สถานการณ์ของหน่วยงานขนส่งยังขาดมาตรฐาน ในการเตรียม จัดเก็บ และการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ซึ่งจำเป็นต้องมีการควบคุมระดับอุณหภูมิ มีระยะเวลาการขนส่งที่จำกัด ซึ่งปรากฏชัดเจนตัวอย่างแนวทางการเก็บตัวอย่างตรวจเพื่อการวินิจฉัยเชื้อ SARS-CoV-2. (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2563) รวมไปถึงต้องป้องกันตัววัสดุไม่ให้เกิดความกระทบกระเทือนตลอดเส้นทางของการขนส่ง โดยข้อกำหนดด้านการควบคุมอุณหภูมิ และระยะเวลาที่จำกัดในการขนส่ง จะมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปสำหรับสิ่งส่งตรวจ(Specimen) แต่ละประเภทอีกด้วย ตัวชี้วัดสำคัญที่ใช้ควบคุมการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) นั้นมีความซับซ้อนที่มากกว่าการขนส่งวัสดุทั่วไปชนิดอื่น ๆ คือต้องควบคุมเรื่องความเสถียรภาพ (Stability) และความมีชีวิตอยู่ (Viability) ของสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ต่าง ๆ เพราะหากสิ่งส่งตรวจ (Specimen) เหล่านี้เกิดความเสียหายในระหว่างการขนส่งเคลื่อนย้าย ทำให้สิ่งส่งตรวจ (Specimen) ที่จะไปถึงจุดหมายปลายทางเสื่อมคุณภาพ ไม่สามารถนำไปใช้ในการตรวจสอบทางห้องปฏิบัติการ

หรือเข้ากระบวนการทางชีวภาพเพื่อการนำไปใช้งานต่อไป ส่งผลกระทบต่อการรักษาชีวิตของผู้ป่วยที่กำลังรอคอยผลการวินิจฉัยโรคเพื่อกำหนดวิธีการรักษาที่ถูกต้อง หรือต้องการนำสิ่งส่งตรวจ (Specimen) นั้นไปใช้เพื่อการรักษา นอกจากนี้ ระบบโลจิสติกส์ของสิ่งส่งตรวจ (Specimen) มีความเฉพาะเจาะจงกับตัวบุคคล มีความอ่อนไหวด้านข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวเนื่องถึงความปลอดภัยในการรักษาชีวิต อีกทั้งยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดด้านกฎหมายและจริยธรรมอีกด้วย ดังนั้น ในการนำเคลื่อนย้ายสิ่งส่งตรวจ (Specimen) จากต้นทางไปสู่ปลายทาง จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมที่ดี สามารถระบุตัวตนเจ้าของ ผู้บริจาค หรือผู้รับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ได้อย่างถูกต้อง ติดตามและตรวจสอบย้อนกลับได้ เนื่องจากมีผลต่อความปลอดภัยในการรักษาผู้ป่วย (Patient safety) จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการสร้างมาตรฐานการจัดการการขนส่งด้วย โลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) เพื่อสร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคและวางแผนการรักษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาข้อกำหนดและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ
2. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติการขนส่งเลือดและสิ่งส่งตรวจ
3. สร้างแนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen)

เพื่อสร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินโครงการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับข้อกำหนดและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการโลจิสติกส์ และการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen)
2. ดำเนินการขอเอกสารรับรองโครงการวิจัยด้านจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสำนักพัฒนาการคุ้มครองการวิจัยในมนุษย์ (สคม.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข โดยได้รับเอกสารรับรองโครงการวิจัย COA No. IHRP2022060
3. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการโลจิสติกส์และการขนส่งควบคุมอุณหภูมิ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการโลจิสติกส์และการขนส่งควบคุมอุณหภูมิของสิ่งส่งตรวจ (Specimen) มีกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าควบคุมอุณหภูมิ และผู้ให้บริการการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ รวม 10 หน่วยงาน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยเข้าร่วมโครงการ (Inclusion criteria) ดังนี้ 1) เป็นหน่วยงานร่วมทุน ทั้ง In-cash และ In-kind เป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการทำงานด้านการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) และการขนส่งสินค้าควบคุมอุณหภูมิ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 5 ปี หรือ ผู้ที่มีตำแหน่งตั้งแต่ หัวหน้างาน หัวหน้าแผนก ผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ หรือผู้บริหารระดับสูง
4. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติการขนส่งเลือดและสิ่งส่งตรวจ และจัดทำแผนภาพกระบวนการทางธุรกิจและข้อมูลสารสนเทศที่มีการส่งต่อกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบโลจิสติกส์สิ่งส่งตรวจ (Specimen) โดยใช้ Business Process Modelling Notation (BPMN) 2.0 สำหรับการวิเคราะห์และออกแบบระบบบริหารจัดการการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) บนพื้นฐาน IoT องค์กรประกอบพื้นฐานและสัญลักษณ์ใน BPMN 2.0
5. ออกแบบและพัฒนาบรรจุกฎเกณฑ์ควบคุมอุณหภูมิบนพื้นฐาน IoT ให้มีความเหมาะสมสำหรับการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) และมีความสามารถส่งข้อมูลที่เป็นต้องควบคุมในระหว่างการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) เชื่อมต่อเข้ากับระบบบริหารจัดการการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ทั้งนี้ บรรจุกฎเกณฑ์สำหรับการ

ขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) จะเป็นการเพิ่มเติมองค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์สำหรับการขนส่งโลหิต (ผลผลิตจากโครงการย่อย 1 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่เชิงพาณิชย์สำหรับการจัดการโซ่ความเย็นโลหิต) ตามข้อกำหนดที่จำเป็นสำหรับการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) มีการเพิ่มเติมในส่วนของคุณสมบัติที่ช่วยป้องกัน และรักษาคุณภาพของสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ในระหว่างการขนส่ง และการป้องกันการเข้าถึงของสิ่งส่งตรวจ (Specimen) โดยบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยมีชุดอุปกรณ์ที่ทำหน้าที่ตรวจวัดการเปลี่ยนแปลงสถานะของบรรจุภัณฑ์ และตรวจจับการเคลื่อนไหว ได้แก่ Temperature sensor วัดค่าอุณหภูมิหน่วยองศาเซลเซียส ($^{\circ}\text{C}$) Accelerator sensor วัดเป็นค่าความเร่ง แบบ 3 แกน (3-Axis) Gyroscope sensor วัดค่าความเร็วเชิงมุม (rad/s) การหมุน 3 แกน ขึ้นกับทิศทาง ประกอบด้วย ค่าการหมุนในแนวนอนจากด้านบน (Yaw) ค่าการหมุนในแนวตั้งจากด้านหน้า (Pitch) และค่าการหมุนในแนวนอนจากด้านหน้า (Roll)

6. วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบบริหารจัดการการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) บนพื้นฐาน IoT และสร้างแนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ ด้วยการปรับกระบวนการทำงาน (Business process re-design) โดยอาศัยทฤษฎีวงจรการพัฒนากระบวนการ (Software Development Life Cycle: SDLC) แบ่งขั้นตอนกระบวนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตั้งแต่การประเมินความเป็นไปได้และวางแผนโครงการ (Initiation and planning) การวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Analysis) โดยทำการวิเคราะห์รูปแบบกระบวนการเดิม (AS-IS) และความต้องการในกระบวนการใหม่ (TO-BE) การออกแบบระบบ (Design) การพัฒนา (Construction) และการทดสอบ (Integration and testing) การประเมินฟังก์ชันการทำงานของระบบ (Functional evaluation) การติดตั้งระบบ (Implementation) และการดูแลระบบหลังการติดตั้ง (Post-implementation) SDLC

7. สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำมาตรฐานสำหรับการจัดการโลจิสติกส์และการขนส่งควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ผ่านเครื่องมือการบ่งชี้อันตรายแบบวิเคราะห์ความล้มเหลวและผลกระทบ (Failure Mode and Effect Analysis: FMEA) เป็นการวิเคราะห์และป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ของกระบวนการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือเกิดเหตุการณ์อันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ เพื่อสร้างเป็นมาตรฐานระบบป้องกันหรือลดโอกาสการเกิดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ในทุกกิจกรรมของกระบวนการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) โดยแนวทางจัดการความเสี่ยงจะอาศัยข้อมูลจากแนวปฏิบัติ (Guideline) มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ผลิตภัณฑ์ด้านการแพทย์และสุขภาพ และการขนส่งสินค้าควบคุมอุณหภูมิ ทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ อาทิเช่น Q-Cold chain, ISO 23412: 2020 มาตรฐานการจัดส่งแบบเย็น (Indirect, temperature-controlled refrigerated delivery services) ตัวอย่าง FMEA Worksheet

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) บริษัท จีโนมซิค จำกัด 2) บจก. มนต์ทรานสปอร์ต 3) บจก. YPS Logistics 4) บริษัท เจดับเบิลยูดี เฮลท์ คอนเนคท์ จำกัด 5) บริษัท เนชั่นแนล เฮลท์แคร์ ซิสเต็มส์ จำกัด 6) บริษัท เจดับเบิลยูดี ทรานสปอร์ต จำกัด 7) บริษัท เจดับเบิลยูดี เอ็กซ์เพรส จำกัด 8) บริษัท อินเตอร์ เอ็กซ์เพรส จำกัด 9) สมาคมขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์ไทย และ 10) กรมการขนส่งทางบก ผู้พัฒนาและดูแลมาตรฐาน Q-Cold Chain กรุงเทพฯ หน่วยงานภาครัฐ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการทำงานด้านการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) และการขนส่งสินค้าควบคุมอุณหภูมิ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 5 ปี หรือ ผู้ที่

มีตำแหน่งตั้งแต่ หัวหน้างาน หัวหน้าแผนก ผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ หรือผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้องแนวปฏิบัติ (Guideline) มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ผลิตภัณฑ์ด้านการแพทย์และสุขภาพ และการขนส่งสินค้าควบคุมอุณหภูมิ ทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ อาทิเช่น Q-Cold chain, ISO 23412: 2020 มาตรฐานการจัดส่งแบบเย็น (Indirect, temperature-controlled refrigerated delivery services) ตัวอย่าง FMEA Worksheet จำนวน 10 ราย แบ่งตามลักษณะต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง

เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured - interview form) ขั้นตอนการปฏิบัติการขนส่งเลือดและสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ดำเนินการอยู่ และขั้นตอนที่เป็นลักษณะข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้น (Potential Failure Mode) ที่เป็นปัญหา แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์หาข้อบกพร่องในการปฏิบัติการขนส่งแล้ว และทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) คือ หัวหน้างาน หัวหน้าแผนก ผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ หรือผู้บริหารระดับสูง หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เพื่อหาสาเหตุของข้อบกพร่องในการปฏิบัติการขนส่งเลือดและสิ่งส่งตรวจ และแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องในการขนส่ง สร้างแนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจเพื่อสร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

โครงการวิจัย “แนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจเพื่อสร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ” ได้พบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อกำหนดและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ

จากการศึกษาพบว่า สามารถสรุปมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ ได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อกำหนดและมาตรฐานการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ

รายการมาตรฐาน	หลักการของมาตรฐาน	การนำมาประยุกต์ใช้
ก. มาตรฐานคุณภาพบริการขนส่งด้วยรถบรรทุก (Q Mark)	มาตรฐานคุณภาพบริการขนส่งด้วยรถบรรทุก (Q Mark) เป็นมาตรฐานที่กำหนดครอบคลุม กระบวนการดำเนินการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านการปฏิบัติการขนส่ง ด้านพนักงานขนส่ง ด้านยานพาหนะ และด้านลูกค้าสำนักงานการขนส่งสินค้า กรมการขนส่งทางบก	1. ด้านองค์กร: กำหนดบทบาท หน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน 2. ด้านปฏิบัติงานขนส่ง: จัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งสินค้า รวมถึงบันทึกการปฏิบัติงาน 3. ด้านพนักงาน: กำหนดกฎระเบียบ หน้าที่ให้พนักงานปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมพร้อมจัดฝึกอบรมทักษะการปฏิบัติงานและจัดทำแผนตรวจสุขภาพประจำปีให้พนักงานทุกคน
ข. มาตรฐานคุณภาพการขนส่งสินค้าเกษตรและอาหารด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ (Q Cold Chain)	มาตรฐานคุณภาพการขนส่ง สินค้าเกษตรและอาหารด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ (Q Cold Chain) เป็นมาตรฐานคุณภาพการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ สำหรับการขนส่ง	มาตรฐาน Q Cold Chain 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการขนส่ง: จัดทำแบบประเมิน ความพร้อมพนักงานก่อนใช้งาน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานขนส่ง รวมถึงวางแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

ตารางที่ 1 ข้อกำหนดและมาตรฐานการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ (ต่อ)

รายการมาตรฐาน	หลักการของมาตรฐาน	การนำมาประยุกต์ใช้
	แบบควบคุมอุณหภูมิของสินค้าเกษตรและอาหาร โดยมีข้อกำหนดครอบคลุมกิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการขนส่ง ด้านความสะอาด ด้านมาตรฐานรถห้องเย็น และการบำรุงรักษา ด้านการ พัฒนาทรัพยากรบุคคล รวม ทั้งหมด 10 ข้อกำหนด สำนักการขนส่งสินค้า กรมการขนส่งทางบก	2. ด้านความสะอาด: ดูแลความสะอาดห้องตู้เย็น และอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม 3. ด้านมาตรฐานรถห้องเย็นและการบำรุงรักษา: ตรวจสอบความพร้อม และจัดทำแผนการบำรุงรักษา พร้อมบันทึกอุณหภูมิที่เหมาะสม 4. ด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล: จัดอบรมให้ความรู้พนักงานขับรถและ กำหนดให้ตรวจสอบสภาพพนักงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพิ่มจาก Q Mark โดยเฉพาะโรคติดต่อร้ายแรง
ค. หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการจัดเก็บและกระจายยา (Good Distribution Practice: GDP) World Health Organization (WHO)	GDP เป็นหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการกระจายยา มีจุดประสงค์เพื่อรักษาความปลอดภัยและคุณภาพของ ผลิตภัณฑ์ยา ระหว่างการกระจายสินค้าทั้งห่วงโซ่อุปทาน	การขนส่งต้องปกป้องสินค้าไม่ให้ได้รับความเสียหาย และทำให้ลูกค้ามั่นใจว่าอุณหภูมิตลอดการขนส่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องทำการตรวจติดตามอุณหภูมิ และมีมาตรการรักษาความปลอดภัย ตลอดการขนส่งเลือด หรือ สิ่งส่งตรวจ
ง. บัญญัติกรมการขนส่งทางบก (Department of Land Transport)	กรมการขนส่งทางบก (Department of Land Transport) จะมีบัญญัติ 10 ประการ สำหรับผู้ประกอบการขนส่งสินค้า ด้วยรถบรรทุก เพื่อให้ผู้ประกอบการขนส่งปฏิบัติตาม เพื่อความปลอดภัยในการขนส่ง	1. ด้านองค์กร: จัดทำประวัติพนักงาน ขับรถ และรายงานอุบัติเหตุ 2. ด้านพนักงาน: ควบคุมดูแลพนักงาน ในเรื่องของสารเสพติดและการขับรถ รวมถึงพนักงานต้องมีใบอนุญาตขับรถ 3. ด้านยานพาหนะ: ไม่ใช้รถไม่จดทะเบียนเสียภาษี หรือรถที่มีสภาพไม่พร้อมใช้งาน และไม่บรรทุกน้ำหนักเกินกฎหมายกำหนด

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ข้อกำหนดและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ มีดังนี้ มาตรฐานคุณภาพบริการขนส่งด้วยรถบรรทุก (Q Mark) เป็นมาตรฐานที่กำหนดครอบคลุม กระบวนการดำเนินการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านการปฏิบัติการขนส่ง ด้านพนักงานขนส่ง ด้านยานพาหนะ และด้านลูกค้า มาตรฐานคุณภาพการขนส่งสินค้าเกษตรและอาหารด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ (Q Cold Chain) เป็นมาตรฐานคุณภาพการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ สำหรับการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิของสินค้าเกษตร และอาหาร โดยมีข้อกำหนดครอบคลุมกิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการขนส่ง ด้านความสะอาด ด้านมาตรฐานรถห้องเย็น และการบำรุงรักษา ด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

2. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติการขนส่งเลือดและสิ่งส่งตรวจที่บกพร่อง

จากการศึกษาพบว่า มีลักษณะของข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงานทั้งหมด 16 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen)

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	ลักษณะข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้น (Potential Failure Mode)
1. เข้ารับ ตรวจสอบ และยืนยันคำขอรับบริการจัดส่ง (รับ (Receive) และยืนยัน (Approve) คำขอรับบริการจัดส่งจากหน่วยงานต้นทาง (โรงพยาบาล/คลินิก) ผ่านระบบสารสนเทศ/ E-mail/ Fax/ Line)	1. ไม่ได้รับข้อมูลคำขอรับบริการจากลูกค้า 2. รับคำขอรับบริการล่าช้า 3. ตรวจสอบและยืนยันคำขอรับบริการล่าช้า
2. จัดเที่ยวรถขนส่งและการวางแผนเส้นทาง การจัดส่ง	4. ใช้เวลานานในการวางแผนจัดเส้นทางและเที่ยวรถขนส่ง 5. วางแผนจัดเส้นทางและเที่ยวรถขนส่งไม่มีประสิทธิภาพ
3. พนักงานขับรถเข้ารับงานที่บริษัท หรือผ่านระบบ	6. ข้อมูลเอกสารใบรายการสินค้าและใบนำส่ง สินค้าไม่ครบถ้วน 7. ข้อมูลเอกสารใบรายการสินค้าและใบนำส่งสินค้าไม่ถูกต้อง
4. จัดเตรียมรถ หรือบรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ	8. อุปกรณ์ภายในรถขนส่ง เช่น ระบบทำความเย็น บรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ อุปกรณ์จับยึดสินค้า เครื่องบันทึกอุณหภูมิ Data logger และ Data log tag ขาดหรือไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
5. เข้ารับสินค้าที่จุดต้นทาง	9. เข้ารับสินค้าที่จุดต้นทางล่าช้า ไม่ตรงตามเวลาที่นัดหมาย 10. เข้ารับสินค้าผิดสถานที่
6. ขนส่ง และนำส่งโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ให้ลูกค้า ปลายทาง หรือ หน่วยตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ	11. สินค้าได้รับการกระทบกระเทือน เกิดความเสียหายระหว่างการขนส่ง 12. อุณหภูมิภายในรถขนส่งหรือบรรจุภัณฑ์ ควบคุมอุณหภูมิไม่เป็นไปตามที่กำหนด 13. รถขนส่งเสียระหว่างทาง 14. นำส่งสินค้าผิดสถานที่ปลายทาง 15. นำส่งสินค้าไม่ครบตามจำนวน 16. สินค้าสูญหาย

จากการวิเคราะห์ลักษณะข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน จึงนำข้อมูลมาสังเคราะห์โดยวิธีสนทนากลุ่ม เพื่อหาสาเหตุของข้อบกพร่องในการขนส่งดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่อง

ลักษณะข้อบกพร่อง (Potential Failure Mode)	สาเหตุของข้อบกพร่อง (Potential Failure Causes)
1. ไม่ได้รับข้อมูลคำขอรับบริการจากลูกค้า	<ul style="list-style-type: none"> พนักงานไม่ได้เข้าตรวจสอบระบบหรือเอกสาร ระบบการติดต่อสื่อสารล้ม
2. รับคำขอรับบริการล่าช้า	<ul style="list-style-type: none"> พนักงานเข้าตรวจสอบระบบหรือเอกสารล่าช้า ระบบการติดต่อสื่อสารล้ม
3. ตรวจสอบและยืนยันคำขอรับบริการล่าช้า	<ul style="list-style-type: none"> พนักงานดำเนินการตรวจสอบข้อมูลภายในบริษัทล่าช้า พนักงานดำเนินการยืนยันคำขอรับบริการกับลูกค้าล่าช้า

ตารางที่ 3 ลักษณะและสาเหตุของข้อบกพร่อง (ต่อ)

ลักษณะข้อบกพร่อง (Potential Failure Mode)	สาเหตุของข้อบกพร่อง (Potential Failure Causes)
4. การวางแผนจัดเส้นทางและเที่ยวรถ ขนส่งใช้ เวลานาน	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลในรายการจัดส่งสินค้ามาก เจ้าหน้าที่วางแผนจัดเส้นทางขนส่งขาด ความชำนาญ ขาดเทคโนโลยีสนับสนุนการทำงาน ทรัพยากรไม่เพียงพอต่อปริมาณ หรือรายการจัดส่ง เช่น รถขนส่ง พนักงานขับรถ
5. วางแผนจัดเส้นทางและเที่ยวรถขนส่งไม่มีประสิทธิภาพ	<ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่วางแผนจัดเส้นทางขนส่งขาด ความชำนาญ
6. ข้อมูลเอกสารใบรายการสินค้าและใบ นำส่ง สินค้าไม่ครบถ้วน	<ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่วางแผนใส่ข้อมูลในเอกสารไม่ครบถ้วน พนักงานขับรถไม่ได้ตรวจสอบรายละเอียดในเอกสารที่ได้รับให้ครบถ้วน
7. ข้อมูลเอกสารใบรายการสินค้าและใบ นำส่ง สินค้าไม่ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่วางแผนใส่ข้อมูลในเอกสารผิด พนักงานขับรถไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างเอกสารใบรายการ สินค้าและใบนำส่ง ลูกค้าให้ข้อมูลผิด
8. อุปกรณ์ภายในรถขนส่ง เช่น ระบบทำ ความ เย็น บรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ อุปกรณ์จับยึดสินค้า เครื่องบันทึก อุณหภูมิ Data logger และ Data log tag ชำรุดหรือไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้ งาน Statista Research Department	<ul style="list-style-type: none"> รถขนส่งหรือบรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ ไม่ได้รับการซ่อมและบำรุงรักษา ไม่ได้ตรวจสอบสภาพอุปกรณ์ตามรอบ ระยะเวลาที่กำหนดสำหรับแต่ละ อุปกรณ์ สถานที่จัดเก็บอุปกรณ์ไม่เหมาะสม เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด เช่น หนูกัด ไฟไหม้ น้ำท่วม ทำให้อุปกรณ์เสียหาย
9. เข้ารับสินค้าที่จุดต้นทางล่าช้า ไม่ตรง ตาม เวลาที่นัดหมาย	<ul style="list-style-type: none"> พนักงานขับรถไม่ชำนาญเส้นทาง ปัญหาสภาพการจราจรบนท้องถนน
10. เข้ารับสินค้าผิดสถานที่	<ul style="list-style-type: none"> ได้รับข้อมูลรายละเอียดการจัดส่งผิดพลาด
11. สินค้าได้รับการกระทบกระเทือน เกิด ความเสียหายระหว่างการขนส่ง	<ul style="list-style-type: none"> การบรรจุหรือห่อหุ้มสินค้าในระหว่างการขนส่งเกิดความเสียหายหรือปนเปื้อน อุปกรณ์ที่ใช้ยึดสินค้าชำรุด หรือการจับยึดสินค้าไม่เหมาะสม พฤติกรรมกรับขี่ของพนักงานขับรถขนส่ง ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการขับ รถขนส่ง พนักงานขาดความระมัดระวังของในระหว่างการเคลื่อนย้ายสินค้า สภาพถนน เส้นทางที่ใช้ในการขนส่งสินค้า
12. อุณหภูมิภายในรถขนส่งหรือบรรจุ ภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิไม่เป็นไปตามที่ กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ระบบทำความเย็นชำรุด เครื่องบันทึกอุณหภูมิ (Data logger) ชำรุด หรือไม่สามารถอ่านข้อมูลได้ เครื่องบันทึกอุณหภูมิภายในรถ (Data log tag) ไม่ได้มาตรฐาน ไม่ได้รับการ สอบเทียบ
13. รถขนส่งเสียระหว่างทาง	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีการตรวจสอบสภาพรถขนส่งก่อนการปฏิบัติงาน รถขนส่งมีสภาพเก่าผ่านการใช้งานมานาน
14. นำส่งสินค้าผิดสถานที่ปลายทาง	<ul style="list-style-type: none"> เอกสารควบคุมใบนำส่งที่ได้รับมาไม่ถูกต้อง พนักงานไม่ตรวจสอบเอกสารควบคุมใบนำส่งที่ได้รับ
15. นำส่งสินค้าไม่ครบตามจำนวน	<ul style="list-style-type: none"> พนักงานไม่ตรวจสอบจำนวนสินค้าตามเอกสารใบส่งสินค้า
16. สินค้าสูญหาย	<ul style="list-style-type: none"> พนักงานนำส่งสินค้าผิดสถานที่ โจรกรรม

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ขั้นตอนการปฏิบัติการขนส่งเลือดและสิ่งส่งตรวจที่บกพร่องมีดังนี้ 1) เข้ารับ ตรวจสอบ และยืนยันคำขอรับบริการจัดส่ง(รับ (Receive) และยืนยัน (Approve) คำขอรับบริการจัดส่งจากหน่วยงานต้นทาง (โรงพยาบาล/คลินิก) ผ่านระบบสารสนเทศ/ E-mail/ Fax/ Line) บกพร่องไม่ได้รับข้อมูลคำขอรับบริการจากลูกค้า รับคำขอรับบริการล่าช้า ตรวจสอบและยืนยันคำขอรับบริการล่าช้า 2) จัดเที่ยวรถขนส่งและการวางแผนเส้นทางการจัดส่ง บกพร่อง ใช้เวลานานในการวางแผนจัดเส้นทางและเที่ยวรถขนส่งวางแผนจัดเส้นทางและเที่ยวรถขนส่งไม่มีประสิทธิภาพ 3) พนักงานขับรถเข้ารับงานที่บริษัท หรือผ่านระบบ บกพร่อง ข้อมูลเอกสารใบรายการสินค้าและใบนำส่ง สินค้าไม่ครบถ้วน ข้อมูลเอกสารใบรายการสินค้าและใบนำส่งสินค้าไม่ถูกต้อง 4) จัดเตรียมรถ หรือบรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ บกพร่องอุปกรณ์ภายในรถขนส่ง เช่น ระบบทำความเย็น บรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ อุปกรณ์จับยึดสินค้า เครื่องบันทึกอุณหภูมิ Data logger และ Data log tag ขาดหรือไม่มีอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน 5) เข้ารับสินค้าที่จุดต้นทาง บกพร่อง เข้ารับสินค้าที่จุดต้นทางล่าช้า ไม่ตรงตามเวลาที่นัดหมาย เข้ารับสินค้าผิดสถานที่ และ 6) ขนส่ง และนำส่งโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ให้ลูกค้าปลายทาง หรือ หน่วยตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ บกพร่อง สินค้าได้รับการกระทบกระเทือน เกิดความเสียหายระหว่างการขนส่ง อุณหภูมิภายในรถขนส่งหรือบรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิไม่เป็นไปตามที่กำหนด รถขนส่งเสียระหว่างทาง นำส่งสินค้าผิดสถานที่ปลายทาง นำส่งสินค้าไม่ครบตามจำนวน สินค้าสูญหาย

3. สร้างแนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) เพื่อสร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการวิจัยสามารถสร้างแนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) เพื่อสร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งในส่วนของการวางแผน ขั้นตอนการรับเอกสารใบรายการสินค้า เจ้าหน้าที่วางแผนการขนส่งเข้ารับเอกสารใบรายการสินค้าจากแผนกบริการลูกค้า หรือผ่านระบบ B-Branch เพื่อนำมาวางแผนเตรียมจัดเที่ยวรถขนส่งโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ตามเส้นทางการเดินทาง ขั้นตอนการจัดเที่ยวรถขนส่งและวางแผนการดำเนินงาน หลังจากที่พนักงานวางแผนการขนส่งได้รับเอกสารใบรายการสินค้า จะทำการจัดตารางสายรถขนส่งประจำวันตามเอกสารใบรายการสินค้าที่ได้รับในแต่ละวัน โดยการจัดวางแผนงานสายรถขนส่งจะทำการจัดเตรียมไว้ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน โดยใช้ระบบจัดเส้นทางการเดินทาง แจ้งการจัดเส้นทางการเดินทางในแต่ละวันให้พนักงานขับรถที่รับผิดชอบทราบ พร้อมให้พนักงานระบุทะเบียนรถที่ใช้และลงชื่อรับทราบ พนักงานวางแผนการขนส่ง จัดทำใบนำส่งสินค้าแสดงรายละเอียดข้อมูลใบนำส่ง และชื่อลูกค้าต้นทางกับลูกค้าปลายทาง เมื่อพนักงานวางแผนการขนส่งทำการวางแผนงานเรียบร้อยแล้วแจ้งให้พนักงานขับรถทราบแผนงาน พร้อมส่งใบนำส่งและส่งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทางช่องทางติดต่อสื่อสารหรือระบบสารสนเทศของหน่วยงาน

3.2 ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งในส่วนการขนส่ง ขั้นตอนเข้ารับงานที่บริษัท พนักงานขับรถลงชื่อรับงานตามแผนงานกับพนักงานวางแผนการขนส่งพร้อมรับเอกสารควบคุมใบนำส่ง และเอกสารใบรายการสินค้า เมื่อรับเอกสารเรียบร้อยแล้วพนักงานขับรถต้องทำการตรวจสอบเอกสารใบรายการสินค้าที่ได้รับว่ามีรายละเอียดครบถ้วนและตรงกับรายละเอียดในเอกสารควบคุมใบนำส่งก่อนออกปฏิบัติงานทุกครั้ง หากพบข้อผิดพลาดต้องแจ้งเจ้าหน้าที่วางแผนการขนส่งทันที หลังจากที่ได้ตรวจสอบเอกสารครบถ้วนถูกต้องเรียบร้อยแล้วพนักงานขับรถต้องตรวจสอบความพร้อมของรถก่อนออกปฏิบัติงานทุกครั้ง รวมถึงการเตรียมอุณหภูมิ ภายในรถควบคุมอุณหภูมิให้เป็นไปตามที่กำหนด จัดเตรียมและตรวจสอบอุปกรณ์บรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ อุปกรณ์ที่ใช้

ยึดบรรจุภัณฑ์ที่บรรจุโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ เข้ากับรถขนส่งทุกครั้งก่อนนำไปปรับผลิตภัณฑ์ พนักงานขับรถต้องตรวจสอบสภาพเครื่องทำความเย็น หากอุณหภูมิไม่ได้ 25 °C ห้ามทำการบรรจุทุกเด็ดขาด พนักงานต้องจัดเตรียมบรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ STCB หรือกรณีที่เป็นกล่องโฟม ต้องมีการจัดเตรียมเจลเก็บความเย็น และเครื่องบันทึกอุณหภูมิ (Data Logger) สำหรับใช้บรรจุผลิตภัณฑ์โลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ในการขนส่งขึ้นตู้ขนส่งให้เพียงพอกับรายการขนส่งในวันนั้น ทั้งนี้ ในกรณีที่ใช้กล่องโฟมเป็นบรรจุภัณฑ์ในการขนส่ง ผู้ให้บริการขนส่ง มีขั้นตอนการเตรียมการดังนี้ จัดเตรียมกล่องโฟมบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดความจุตามความเหมาะสมของจำนวนรายการโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ที่จะขนส่งในแต่ละออเดอร์ พร้อมกับเตรียมเทปกาว และเครื่องบันทึกอุณหภูมิ (Data Logger) ที่สามารถใช้งานได้ปกติ จัดเตรียมเจลเก็บความเย็นที่ช่วยรักษาอุณหภูมิในช่วง 2 ถึง 8 °C เป็นเวลา 12 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน 4-6 ก้อนต่อ 1 กล่องโฟมบรรจุภัณฑ์ ขึ้นรถขนส่ง ขั้นตอนการเข้ารับงานกับลูกค้าต้นทาง พนักงานขับรถเข้ารับงานที่ต้นทางตามเวลาที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยก่อนเข้าพื้นที่ภายในหน่วยงาน พนักงานขับรถขนส่งทุกคนต้องติดบัตรประจำตัวพนักงานตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน พนักงานขับรถนำเอกสารใบรายการสินค้าที่ได้รับไปติดต่อเข้ารับสินค้าที่ต้นทาง พร้อมกับตรวจสอบสินค้าตามรายการที่แสดงในใบรายการสินค้าให้ถูกต้อง ครบถ้วน ลงรายชื่อ จำนวนโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ และตรวจสอบสภาพ ก่อนทำการลงนามรับโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์กับทางลูกค้า จากนั้นจึงนำโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์บรรจุเข้ากล่องบรรจุภัณฑ์ โดยตรวจสอบอุณหภูมิภายในกล่องบรรจุภัณฑ์ ให้อุณหภูมิอยู่ในช่วง 2-8 °C หากอุณหภูมิไม่เป็นตามช่วงที่กำหนดจะต้องรอจนกว่าอุณหภูมิจะอยู่ในช่วง 2-8 °C ก่อนบรรจุโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ปิดฝากล่องบรรจุภัณฑ์ให้สนิท ล็อคบรรจุภัณฑ์ให้เรียบร้อย หลังจากนั้นขนย้ายกล่องบรรจุภัณฑ์ขึ้นภายในตู้รถขนส่ง โดยต้องตรวจสอบอุณหภูมิของรถควบคุมอุณหภูมิให้เป็นไปตามที่กำหนดก่อนนำกล่องบรรจุภัณฑ์ขึ้น หรือ ลงจากรถทุกครั้งและตรวจสอบชื่อปลายทาง ชื่อรายการสิ่งส่งตรวจ จำนวนของบรรจุภัณฑ์เลือด และสิ่งส่งตรวจ ตามรายละเอียดในใบรายการสินค้ากับใบนำส่งอีกครั้ง เมื่อทำการตรวจสอบข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จัดเรียงกล่องและใช้อุปกรณ์จับยึดทำการยึดกล่องโฟมบรรจุภัณฑ์เข้ากับรถ ก่อนออกเดินทางทุกครั้ง โดยห้ามโยนสินค้า พร้อมกับวางสินค้าให้อุณหภูมิความเย็นไหลผ่านได้สะดวก หลังจากนั้นพนักงานขับรถจะทำการขนส่งโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ไปส่งมอบสินค้าถึงปลายทางที่ระบุในเอกสารควบคุมใบนำส่งที่ได้รับตามเวลาที่กำหนด เมื่อถึงปลายทางแล้วพนักงานขับรถจะทำการติดต่อแจ้งลูกค้าปลายทางในการส่งโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ตามรายการใบนำส่ง หลังจากนั้นทำการขนย้ายโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ส่งให้กับลูกค้าให้เรียบร้อย พนักงานจะต้องส่งมอบเอกสารเกี่ยวกับการขนส่งให้ลูกค้า และขอให้ลูกค้าตรวจสอบชื่อรายการ และจำนวน โดยให้ลูกค้าตรวจสอบเอง หากสินค้าครบถ้วน ถูกต้อง ลูกค้าจะต้องเซ็นรับในใบนำส่ง เมื่อพนักงานขับรถส่งสินค้าครบถ้วนตามเอกสารควบคุมใบนำส่งแล้ว จะต้องแจ้งปิดจบงานและนำเอกสารใบนำส่งทั้งหมดมาปิดจบงานที่บริษัท พนักงานขับรถส่งใบบันทึกผลการปฏิบัติงานให้พนักงานควบคุมการขนส่ง

3.3 แผนตอบสนองในกรณีฉุกเฉิน นอกจากขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ได้กล่าวถึงในหัวข้อก่อนหน้านี้ ทางผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการบ่งชี้อันตรายแบบวิเคราะห์ความล้มเหลวและผลกระทบ (Failure Mode and Effect Analysis: FMEA) มาจัดทำแผนตอบสนองในกรณีฉุกเฉินสำหรับการขนส่งโลหิต ผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ แบบควบคุมอุณหภูมิ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ให้บริการขนส่งได้พิจารณาประเด็นสำคัญเหล่านี้ ไปปรับใช้ในการดำเนินงานขนส่งควบคุมอุณหภูมิให้เกิดประสิทธิภาพ

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ(Specimen) เพื่อสร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งในส่วนของการวางแผน 2) ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งในส่วนการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) 3) แผนตอบสนองในกรณีฉุกเฉิน

อภิปรายผล

โครงการวิจัย “แนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) เพื่อสร้างความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ” อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ข้อกำหนดและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ มีดังนี้ มาตรฐานคุณภาพบริการขนส่งด้วยรถบรรทุก (Q Mark) เป็นมาตรฐานที่กำหนดครอบคลุม กระบวนการดำเนินการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านการปฏิบัติการขนส่ง ด้านพนักงานขนส่ง ด้านยานพาหนะ และด้านลูกค้า (สำนักการขนส่งสินค้า กรมการขนส่งทางบก, 2564) มาตรฐานคุณภาพการขนส่งสินค้าเกษตรและอาหารด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ (Q Cold Chain) เป็นมาตรฐานคุณภาพการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ สำหรับการขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิของสินค้าเกษตร และอาหาร โดยมีข้อกำหนดครอบคลุม กิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการขนส่ง ด้านความสะอาด ด้านมาตรฐานรถห้องเย็น และการบำรุงรักษา ด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (World Health Organization (WHO), 2021) สอดคล้องกับ อัมรินทร์ ปุณณปุรต พบว่ามีการกำหนดมาตรฐานพร้อมทั้งการตรวจสอบพาหนะและอุปกรณ์ที่ใช้ในการขนส่งสินค้าประเภทนี้เพื่อนำมาหาแนวทางที่เหมาะสมในการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับพาหนะและอุปกรณ์ที่ใช้ในการขนส่งสินค้าควบคุมอุณหภูมิทางถนนโดยเฉพาะ (อัมรินทร์ ปุณณปุรต, 2565) และสอดคล้องกับ ชยพล ผู้พัฒน์ และคณะ พบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบบริการขนส่งสินค้าของธุรกิจโลจิสติกส์ในภาวะวิกฤตโรคระบาด ได้แก่ ด้านระบบการจัดการภายในองค์กร ด้านการจัดการพนักงานขับรถขนส่งสินค้า ด้านการจัดการรถขนส่งสินค้า ด้านการจัดการเส้นทางที่ใช้ในการขนส่งสินค้า และด้านการโต้ตอบภาวะวิกฤตความปลอดภัยด้านสุขภาพ (ชยพล ผู้พัฒน์ และคณะ, 2565)

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ขั้นตอนการปฏิบัติการขนส่งเลือดและสิ่งส่งตรวจที่บกพร่อง มีดังนี้ 1) เข้ารับตรวจสอบ และยืนยันคำขอรับบริการจัดส่ง(รับ (Receive) และยืนยัน (Approve) คำขอรับ บริการจัดส่งจากหน่วยงานต้นทาง (โรงพยาบาล/คลินิก) ผ่านระบบสารสนเทศ/ E-mail/ Fax/ Line) บกพร่อง ไม่ได้รับข้อมูลคำขอรับบริการจากลูกค้า รับคำขอรับบริการล่าช้า ตรวจสอบและยืนยันคำขอรับบริการล่าช้า 2) จัดเที่ยวรถขนส่ง และการวางแผนเส้นทางจัดส่ง บกพร่อง ใช้เวลานานในการวางแผนจัดเส้นทางและเที่ยวรถขนส่ง วางแผนจัดเส้นทางและเที่ยวรถขนส่งไม่มีประสิทธิภาพ 3) พนักงานขับรถเข้ารับงานที่บริษัท หรือผ่านระบบ บกพร่อง ข้อมูลเอกสารใบรายการสินค้าและใบนำส่ง สินค้าไม่ครบถ้วน ข้อมูลเอกสารใบรายการสินค้าและใบนำส่งสินค้าไม่ถูกต้อง 4) จัดเตรียมรถ หรือบรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ บกพร่องอุปกรณ์ภายในรถขนส่ง เช่น ระบบทำความเย็น บรรจุภัณฑ์ควบคุมอุณหภูมิ อุปกรณ์จับยึดสินค้า เครื่องบันทึกอุณหภูมิ Data logger และ Data log tag ขาดหรืออยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน (Statista Research Department, 2022) 5) เข้ารับสินค้าที่จุดต้นทาง บกพร่อง เข้ารับสินค้าที่จุดต้นทางล่าช้า ไม่ตรงตามเวลาที่นัดหมาย เข้ารับสินค้าผิดสถานที่ และ 6) ขนส่ง และนำส่งโลหิตผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ให้ลูกค้าปลายทาง หรือ หน่วยตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ บกพร่อง สินค้าได้รับการกระทบกระเทือน เกิดความเสียหายระหว่างการขนส่ง อุณหภูมิภายในรถขนส่งหรือบรรจุภัณฑ์ ควบคุมอุณหภูมิไม่เป็นไปตามที่กำหนด รถขนส่งเสียระหว่างทาง นำส่งสินค้าผิดสถานที่ปลายทาง นำส่งสินค้าไม่ครบตามจำนวน สินค้าสูญหาย สอดคล้องกับ กมลวรรณ อโนมาก พบว่า

ปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) กระบวนการจัดส่งเลือดมีขั้นตอนซับซ้อนหลายขั้นตอน 2) การขาดการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ และ 3) โครงสร้างของอาคารสถานที่ที่มีข้อจำกัด ทำให้กระบวนการจัดส่งเลือดมีความล่าช้า (กมลวรรณ อโนมากุล, 2561)

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า พบว่า แนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) เพื่อสร้างความมั่นใจในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งในส่วนของการวางแผน 2) ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งในส่วนการขนส่งสิ่งส่งตรวจ (Specimen) 3) แผนตอบสนองในกรณีฉุกเฉิน ขั้นตอนการรับเอกสารใบรายการสินค้า และขั้นตอนการจัดเที่ยวรถขนส่งและวางแผนการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งในส่วนการขนส่ง มีดังนี้ ขั้นตอนเข้ารับงานที่บริษัท ขั้นตอนการเข้ารับงานกับลูกค้าต้นทาง และแผนตอบสนองในกรณีฉุกเฉินเพื่อตอบสนองในกรณีฉุกเฉินสำหรับการขนส่งโลหิตผลิตภัณฑ์จากโลหิต และสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ แบบควบคุมอุณหภูมิ สอดคล้องกับ ชีวาพร ไชยพันธ์ และคณะ พบว่าการวิเคราะห์สามารถแสดงข้อมูลปัญหา แบ่งได้ดังนี้ ด้านการควบคุมอุณหภูมิ ด้านการใช้อุปกรณ์ ทรัพยากรและพื้นที่ในการจัดเก็บ และด้านความรู้ความเข้าใจและการอบรม (ชีวาพร ไชยพันธ์ และคณะ, 2566) และสอดคล้องกับ ชยพล ผู้พัฒน์ พบว่า องค์ประกอบด้านการได้ตอบภาวะวิกฤติความปลอดภัยด้านสุขภาพมีดังนี้ ด้านระบบการจัดการภายในองค์กร ด้านการจัดการพนักงานขับรถขนส่งสินค้า ด้านการจัดการรถขนส่งสินค้า ด้านการจัดการเส้นทางที่ใช้ในการขนส่งสินค้า และด้านการได้ตอบภาวะวิกฤติความปลอดภัยด้านสุขภาพ (ชยพล ผู้พัฒน์, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

แนวทางการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) เพื่อสร้างความมั่นใจในการวินิจฉัยโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดังต่อไปนี้ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งในส่วนของการวางแผนคือ ขั้นตอนการรับเอกสารใบรายการสินค้า และขั้นตอนการจัดเที่ยวรถขนส่งและวางแผนการดำเนินงาน 2) ขั้นตอนการปฏิบัติงานขนส่งในส่วนการขนส่งคือ ขั้นตอนเข้ารับงานที่บริษัท ขั้นตอนการเข้ารับงานกับลูกค้าต้นทาง 3) แผนตอบสนองในกรณีฉุกเฉิน ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นมาตรฐานการจัดการการขนส่งด้วยโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิสำหรับสิ่งส่งตรวจ (Specimen) ที่เป็น เลือด ไชกระดุก ขึ้นเนื้อ จึงได้ขั้นตอนการขนส่งและข้อบกพร่องเฉพาะทางอาจจะยังไม่ครอบคลุมถึงการขนส่งสิ่งส่งตรวจเฉพาะทางอย่างอื่นในทางการแพทย์ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษามาตรฐานการขนส่งผลิตภัณฑ์นวัตกรรมทางการแพทย์ ธุรกิจยา วัคซีน และเวชภัณฑ์ ที่จำเป็นต้องพึ่งพาระบบโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิ และการตรวจติดตามสอบย้อนกลับ (Traceability) ผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบที่ไหลอยู่ในห่วงโซ่อุปทานทางการแพทย์ เพื่อรองรับการใช้งานได้หลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ อโนมากุล. (2561). การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดส่งเลือดสำหรับผู้ป่วยฉุกเฉินในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2565 จาก <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/6658>
- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวทางการเก็บตัวอย่างตรวจเพื่อการวินิจฉัยเชื้อ SARS-CoV-2. กรุงเทพมหานคร: กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์.

- ชยพล ผู้พัฒนา. (2564). รูปแบบความปลอดภัยด้านอาชีวอนามัยของสุขภาพในการขนส่งสินค้าของธุรกิจโลจิสติกส์ เพื่อรองรับโรคอุบัติใหม่. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ชยพล ผู้พัฒนา และคณะ. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบการขนส่งสินค้าของธุรกิจโลจิสติกส์ในภาวะวิกฤตโรคระบาดโควิด-19. วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 1(1), 34-50.
- ชีวาพร ไชยพันธ์ และคณะ. (2566). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการโลจิสติกส์โซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 32(5), 926-938.
- สำนักงานขนส่งสินค้า กรมการขนส่งทางบก. (2564). คู่มือมาตรฐานคุณภาพการขนส่งสินค้าเกษตรและอาหารด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานขนส่งสินค้า กรมการขนส่งทางบก.
- อัมรินทร์ ปุณณปุรต. (2565). แนวทางการกำกับดูแลการขนส่งสินค้าควบคุมอุณหภูมิทางถนนระหว่างประเทศ ยังไม่สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2565 จาก <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/8264>
- Arnold, C. (2020). Lab logistics: It is not a sample. It is a somebody. UPS Healthcare, United Parcel Service of America. Retrieved March 20, 2021, from <https://www.ups.com/th/en/healthcare/learning-center/articles/not-a-sample-a-somebody.page>
- Statista Research Department. (2022). Global healthcare cold chain logistics market size 2020-2026. Retrieved May 26, 2021, from <https://www.statista.com/statistics/1191190/healthcare-cold-chain-logistics-market-size-worldwide>
- World Health Organization (WHO). (2021). Guidance on regulations for the transport of infectious substances 2021-2022. Retrieved June 29, 2021, from https://cdn.who.int/media/docs/default-source/influenza/global-influenza-surveillance-and-response-system/who_guidance_is_2021-22.pdf?sfvrsn=5f67b03e_3

การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง
สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*
THE DEVELOPMENT OF TECHNICAL MATHEMATICS DIAGNOSTIC TEST FOR
TECHNICAL EDUCATION STUDENTS AT RAJAMANGALA UNIVERSITY OF
TECHNOLOGY KRUNGTHREP

สุกิจ ชีรนรวิชย์¹, อธิณัฐ ตันติวิทิตพงษ์^{2*}
Sukit Chiranorawanit¹, Ithinath Tantivitittapong^{2*}

¹คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand

²คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: ithinath.t@mail.rmuk.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 2) ตรวจสอบคุณภาพของ แบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งเลือกแบบเจาะจง จำนวน 212 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย คือ แบบทดสอบเพื่อสำรวจซึ่งเป็นแบบแสดงวิธีทำ และแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชา คณิตศาสตร์ช่าง เป็นแบบเลือกตอบสี่ตัวเลือก โดยแบบทดสอบเพื่อสำรวจใช้เก็บข้อมูลเพื่อหาข้อผิดพลาดจาก ความเข้าใจในเนื้อหาแต่ละเรื่อง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำมาเป็นตัวลงในการจัดทำแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องใน การเรียน ส่วนแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบวินิจฉัยแบบสอง ลำดับขั้น มีคำตอบถูกหนึ่งตัวเลือก และเป็นตัวลงสามตัวเลือก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ผล การศึกษาพบว่า 1) การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง เริ่มจากการเก็บ ข้อมูลด้วยแบบทดสอบเพื่อสำรวจหาข้อบกพร่องในการเรียน จำนวน 48 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามแบบแสดงวิธีทำ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบเพื่อสำรวจมาออกแบบทดสอบวินิจฉัยสองลำดับขั้น แบบเลือกตอบสี่ตัวเลือก ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน 2) แบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องใน การเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.25-0.80 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.22-0.81 และค่าความเชื่อมั่นของ แบบทดสอบ .72 มีข้อคำถามหลังจากผ่านการตรวจสอบคุณภาพ จำนวน 46 ข้อ

คำสำคัญ: การสร้างแบบทดสอบ, วินิจฉัย, คณิตศาสตร์ช่าง, จุดบกพร่อง

Abstract

The objective of this research was to: 1) create a diagnostic assessment to pinpoint areas of weakness in mathematical engineering disciplines for students enrolled in the Faculty of Industrial Education at Rajamangala University of Technology Krungthep and 2) assess the efficacy of the diagnostic test in finding deficiencies in learning particular mathematical engineering disciplines among students in the Faculty of Industrial Education at Rajamangala University of Technology Krungthep. This study was quasi-experimental research conducted on a sample group including 212 students from the Faculty of Industrial Education at Rajamangala University of Technology Krungthep. The research tools comprised a diagnostic test that serves as an illustrative and diagnostic tool for finding deficiencies in the comprehension of mathematical engineering courses. Both tests were in the format of multiple-choice questions. The first test aimed to gather information about misunderstandings in each topic, while the second test was designed as a two-tiered diagnostic test, consisting of one correct option and three distractors. Data analysis was conducted by calculating the frequency percentages. The study's results encompassed: the development of the diagnostic test for assessing deficiencies in understanding mathematical engineering topics commenced by gathering data through a 48-item illustrated examination. The gathered data were subsequently utilised to develop a two-tiered diagnostic examination featuring four multiple-choice alternatives, which were subjected to content validity assessments conducted by three experts. The diagnostic test administered to students in the Faculty of Industrial Education at Rajamangala University of Technology Krungthep to assess their proficiency in mathematical engineering subjects had difficulty indices ranging from 0.25 to 0.80, discrimination indices from 0.22 to 0.81, and a test reliability of 0.72. The test comprised 46 elements after undergoing quality inspections.

Keywords: Test Development, Diagnostic Test, Technical Mathematics, Learning Deficiency

บทนำ

สังคมปัจจุบันได้มีการพัฒนาและเจริญอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่มีผลทำให้การติดต่อสื่อสารมีความรวดเร็ว ทำให้ผู้คนต้องมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ซึ่งในศตวรรษที่ 21 คนจะต้องมีการพัฒนาทักษะหลายด้านประกอบกัน โดยทักษะหนึ่งที่สำคัญคือการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งจะต้องรู้จักการแก้ปัญหา ประกอบกับประเทศไทยได้เป็นสมาชิกของประชาคมโลกที่ต้องมีความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่มีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมโลก ทำให้ประเทศต้องมีการปรับตัว และพัฒนาคุณภาพคน คุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ยึดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและเสริมสร้างศักยภาพของคน มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความพร้อมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่การพัฒนาคนให้เป็นไปในแนวทางดังกล่าวจะต้องมีการพัฒนาความรู้ และการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นความรู้พื้นฐานที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้และพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ในการศึกษาของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมซึ่งต้องเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่างซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่จะสามารถประยุกต์ใช้กับงานวิชาชีพในอนาคตนั้น พบว่านักศึกษามีระดับคะแนนอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำร้อยละ 38 และเมื่อทำการสอบถามถึงปัญหาการเรียนในวิชาดังกล่าว พบว่านักศึกษามีพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอ และการขาดความสนใจเอาใจใส่ในการเรียน ทำให้ไม่สามารถเรียนได้อย่างเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลกามาศ ชูสิทธิ์ ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์อุตสาหกรรมที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในระดับอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของสถานศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่านักศึกษามีความสามารถด้านวิชาการในระดับปานกลาง (ผลกามาศ ชูสิทธิ์, 2556)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่างของนักศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ หาวิธีการแก้ไข หาข้อบกพร่องของผู้เรียนและอุปสรรคในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถตอบสนองความต้องการของสังคม ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหา วางแผนตัดสินใจ แก้ปัญหา อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ซึ่งหมายความว่าผู้สอนต้องสามารถหาจุดบกพร่องที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาทางการเรียนคณิตศาสตร์ของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ดังคำกล่าวของ วิจิตพาดิณี เจริญขวัญ ที่ว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถึงสิ่งที่เรียนมาแล้ว ช่วยให้ครูและสถานศึกษาได้ข้อมูลในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น ทั้งนี้การจะทราบข้อบกพร่องทางคณิตศาสตร์ช่างของผู้เรียนได้นั้นจะต้องมีการทดสอบผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบวินิจฉัย (Diagnostic Test) (วิจิตพาดิณี เจริญขวัญ, 2554)

การเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่างมีเนื้อหาสาระที่มีลักษณะของการประยุกต์ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์เพื่อการทำงาน ซึ่งนักศึกษาจะต้องมีพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ประกอบการวิเคราะห์แก้ปัญหาโจทย์ เป็นเนื้อหาการเรียนที่นักศึกษาไม่คุ้นเคยกับการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีประสบการณ์มาก่อน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาปัญหาการเรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจว่าผู้เรียนมีความบกพร่องในเนื้อหาส่วนใดบ้าง ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือการขาดความรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุง แก้ไขการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อะไรให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ทั้งนี้เครื่องมือในการวัดสมรรถภาพทางสมองหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้ คือแบบทดสอบ ดังที่ เยาวดี วิบูลย์ศรี กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่มักมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ซึ่งมีหลายประเภท ได้แก่ ข้อสอบแบบตอบสั้น ข้อสอบแบบเรียงความ และข้อสอบแบบปรนัย (ข้อสอบแบบเลือกตอบ) (เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2551) ซึ่งแบบทดสอบแบบเลือกตอบจะได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากสามารถวัดเนื้อหาได้ครอบคลุมที่สุด นำไปใช้สอบและตรวจให้คะแนนได้ง่าย (อนันต์ ศรีโสภา, 2522) นอกจากนี้ ขวลิขิต ชูกำแพง และชวาล แพรัตกุล กล่าวว่าแบบทดสอบแบบเลือกตอบมีความเชื่อมั่นสูง สามารถควบคุมความยากง่ายของข้อสอบได้ วินิจฉัยข้อบกพร่องหรือความไม่เข้าใจเนื้อหาได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าแบบทดสอบแบบเลือกตอบนั้นจัดเป็นแบบทดสอบวินิจฉัย มักจะพบว่าการทดสอบของครูผู้สอนนิยมใช้แบบทดสอบลักษณะนี้ โดยมีข้อคำถามและตัวเลือกให้นักเรียนเลือกตอบ แบบทดสอบลักษณะนี้จัดเป็นแบบทดสอบวินิจฉัยขั้นเดียว (ขวลิขิต ชูกำแพง, 2550); (ชวาล แพรัตกุล, 2552) แบบทดสอบลักษณะดังกล่าวไม่สามารถบอกความแตกต่างระหว่างผู้ตอบที่ตอบถูกด้วยเหตุผลที่ถูกต้องกับผู้ตอบถูกด้วยเหตุผลที่ไม่ถูกต้อง หรือการตอบถูกนั้นอาจเกิดจากการคาดเดา ซึ่งสามารถแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยสองลำดับขั้น ที่มีส่วนที่ 1 เป็นข้อสอบเลือกตอบ และส่วนที่ 2 เป็นตัวเลือกที่แสดงผลของการตอบในส่วนที่ 1 Wiersma W. et al และ ศิริชัย กาญจนวาสิ กล่าวว่า แบบทดสอบวินิจฉัยเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สามารถหาจุดเด่นและจุดด้อยของทักษะการเรียนรู้ และระบุปัญหาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากผู้เรียนว่าอยู่ตรงจุดใด เพื่อว่าผู้สอนสามารถปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม อันนำไปสู่การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น (Wiersma, W. et al., 1990); (ศิริชัย กาญจนวาสิ, 2556)

ผู้วิจัยจึงเห็นประโยชน์และข้อดีของแบบทดสอบวินิจฉัยสองลำดับขั้น และสามารถวัดจุดบกพร่องในการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความสนใจที่จะสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยเพื่อหาจุดบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบทดสอบเพื่อสำรวจซึ่งเป็นแบบเขียนอธิบายคำตอบ และแบบทดสอบวินิจฉัยซึ่งเป็นแบบเลือกตอบสี่ตัวเลือก

ประชากรของการศึกษานี้เป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 253 คน และนักวิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 212 คน ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขั้นตอนการจัดทำแบบทดสอบวินิจฉัยสองลำดับขั้น

ขั้นตอน	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง (คน)
จัดทำแบบทดสอบเพื่อสำรวจข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง	68
การหาความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง	45
การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง	45
การหาข้อบกพร่องทางการเรียนจากแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง	54

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการพัฒนาแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ช่วง มีดังนี้

1. แบบทดสอบเพื่อสำรวจข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ มีขั้นตอนการสร้าง ดังต่อไปนี้

- 1.1 การศึกษาขอบเขตของเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ช่วง คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
- 1.2 กำหนดตัวชี้วัดของแบบทดสอบเพื่อสำรวจ
- 1.3 สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด โดยเป็นข้อคำถามแบบเติมคำตอบให้นักศึกษาแสดงวิธีทำและบอกเหตุผลของการตอบ ซึ่งมีข้อคำถาม จำนวน 48 ข้อ
- 1.4 ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน
- 1.5 นำแบบทดสอบเพื่อสำรวจไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 68 คน เพื่อสำรวจความรู้พื้นฐานและการจัดทำตัวลวงสำหรับแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง

1.6 วิเคราะห์แนวคิดคลาดเคลื่อนที่ได้จากการแสดงวิธีการหาคำตอบของนักศึกษาจากแบบทดสอบเพื่อสำรวจ

2. แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนแบบสองลำดับขั้น วิชาคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมีวิธีการ ดังนี้

2.1 นำผลของแบบทดสอบเพื่อสำรวจที่ได้จากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาหาจุดบกพร่องของการตอบผิด จากนั้นนำไปสร้างแบบทดสอบวินิจฉัย

2.2 สร้างข้อคำถามเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง โดยคัดเลือกคำตอบที่นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบผิดมาสร้างเป็นตัวลวง ซึ่งได้ข้อคำถาม จำนวน 47 ข้อ

2.3 ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

2.4 นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักศึกษา จำนวน 45 คน เพื่อหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก

2.5 นำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบทดสอบเพื่อสำรวจไปทดสอบกับนักศึกษา จำนวน 68 คน เพื่อหาความรู้พื้นฐานจุดบกพร่อง และรวบรวมคำตอบผิดในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วงอุตสาหกรรม

2. นำแบบทดสอบวินิจฉัยไปทดสอบกับนักศึกษาจำนวน 45 คน เพื่อหาคุณภาพรายข้อ ด้านความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก จากนั้นทำการปรับปรุงแบบทดสอบ

3. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับนักศึกษา จำนวน 45 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

4. นำแบบทดสอบวินิจฉัยที่ผ่านการปรับปรุงคุณภาพแล้วไปทดสอบกับนักศึกษา จำนวน 54 คน เพื่อหา ข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร ซึ่งทำการเก็บข้อมูลแบบออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้วิธีของโรวีเนลลีสและแอมบิลตัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

2. ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบแต่ละข้อโดยใช้เทคนิค 50% ทำโดยแบ่งนักศึกษาที่ได้คะแนนสูงและกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำออกเป็นครึ่งหนึ่ง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

3. ค่าความยากง่ายของข้อสอบแต่ละข้อ โดยคิดจากสัดส่วนหรือร้อยละของผู้ตอบที่ตอบข้อสอบนั้นถูกต้อง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

4. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งเป็นแบบทดสอบสองลำดับขั้น ผู้วิจัย ได้ผลการพัฒนา ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ช่วง คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
2. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของเนื้อหาแต่ละหัวข้อ
3. ออกแบบทดสอบเพื่อสำรวจข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง ซึ่งมีจำนวน 48 ข้อ ทั้งนี้ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งดัชนีความสอดคล้อง มีค่าตั้งแต่ 0.6-1.0
4. นำแบบทดสอบวินิจฉัยเพื่อสำรวจข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง ไปทดสอบกับ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 68 คน จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์จุดบกพร่อง
5. นำผลการวิเคราะห์จุดบกพร่องมาสร้างตัวลงในส่วนของตัวเลือกของข้อคำถาม
6. ทำการวิเคราะห์เหตุผลของการทำให้เกิดจุดบกพร่องจากการตอบแบบทดสอบเพื่อสำรวจ เพื่อสร้างตัว ลงในส่วนของเหตุผลของการตอบ
7. สร้างแบบทดสอบวินิจฉัยสองลำดับวิชาคณิตศาสตร์ช่วง ซึ่งข้อคำถามแต่ละข้อมี 2 ส่วน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 คำตอบของคำถาม จำนวน 4 ตัวเลือก ที่มีตัวเลือกที่ถูก 1 ตัวเลือก และตัวลวง 3 ตัวเลือก
 - ส่วนที่ 2 เหตุผลของการตอบ มี 4 ตัวเลือก ซึ่งมีตัวเลือกที่ถูก 1 ตัวเลือก และตัวลวง 3 ตัวเลือก

แบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่วง

จากการเก็บข้อมูลจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่วงสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้ผล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของจุดบกพร่องที่พบจำแนกตามจุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	จุดบกพร่องที่พบ	ร้อยละของ จุดบกพร่องที่พบ
สามารถแปลงหน่วยการวัดในระบบ	ไม่เข้าใจการแปลงหน่วย	7.0
เมตริกและระบบอิมพีเรียลได้	จำค่าการแปลงไม่ได้	8.4
เข้าใจหน่วยวัดมุม	ไม่สามารถแปลงหน่วยวัดจากองศา เป็นเรเดียนหรือเรเดียนเป็นองศา	12.1
เข้าใจหน่วยวัดแรง	ไม่ทราบหน่วยวัดของแรง	6.8
เข้าใจหน่วยวัดค่าความดัน	ไม่ทราบหน่วยวัดความดัน	8.7
เข้าใจหน่วยวัดค่าพลังงาน	ไม่ทราบหน่วยวัดค่าพลังงาน	6.3
เข้าใจหน่วยวัดกำลัง	ไม่ทราบหน่วยวัดกำลัง	7.8
เข้าใจการวัดความยาว	ไม่เข้าใจการหาความยาวเส้นรอบรูป	8.4
	ไม่เข้าใจการหาความยาวส่วนโค้ง	10.1
	ไม่เข้าใจการเปรียบเทียบความยาว จากสเกลที่กำหนด	7.2
เข้าใจเรื่องพิกัดความถี่	ไม่เข้าใจการหาพิกัดความถี่	8.3
เข้าใจเรื่องพื้นที่	จำสูตรหาพื้นที่สามเหลี่ยมไม่ถูกต้อง	6.6
	ใส่หน่วยของพื้นที่สี่เหลี่ยมไม่ถูกต้อง	6.8
	ใช้สูตรหาพื้นที่ผิวข้างไม่ถูกต้อง	12.4
	หาพื้นที่ผิวข้างไม่ครบ	9.5
	ไม่เข้าใจการหาพื้นที่วงกลม	11.6

ตารางที่ 2 ร้อยละของจุดบกพร่องที่พบจำแนกตามจุดประสงค์การเรียนรู้ (ต่อ)

จุดประสงค์การเรียนรู้	จุดบกพร่องที่พบ	ร้อยละของจุดบกพร่องที่พบ
	จำสูตรวงกลมผิด	12.0
เข้าใจและรู้จักการนำสามเหลี่ยมคล้ายไปประยุกต์	เปรียบเทียบด้านของสามเหลี่ยม คล้ายไม่ถูกต้อง	13.1
เข้าใจและรู้จักการนำสามเหลี่ยมมุมฉากไปประยุกต์	ไม่เข้าใจการหาด้านที่สามของ สามเหลี่ยมมุมฉาก	11.2
เข้าใจและสามารถนำหลักการตรีโกณมิติไปประยุกต์ใช้	จำสูตรการหาด้านของสามเหลี่ยมมุมฉากไม่ถูกต้อง	8.1
เข้าใจและรู้จักการหาปริมาตรของรูปทรงกระบอกและทรงกลม	ไม่เข้าใจฟังก์ชันตรีโกณมิติ	15.4
	จำค่าตรีโกณมิติของมุมพื้นฐานไม่ได้	24.2
	ไม่สามารถจำสูตรการหาปริมาตรของทรงกระบอกได้	11.8
	ไม่สามารถจำสูตรการหาปริมาตรของทรงกลมได้	14.2
	แทนค่าสูตรการหาปริมาตรของทรงกระบอกไม่ถูกต้อง	15.4
	แทนค่าสูตรการหาปริมาตรของทรงกลมไม่ถูกต้อง	15.1
รู้จักการหามวลของชิ้นงาน	ไม่สามารถหามวลของวัตถุได้เมื่อกำหนดปริมาตรและความหนาแน่นของวัตถุ	10.4
	เขียนหน่วยของมวลไม่ถูกต้อง	4.8
เข้าใจหลักการคำนวณงานจากการเคลื่อนที่ของวัตถุ	ไม่สามารถหางานของวัตถุในแนวราบได้	7.8
เข้าใจหลักการหาค่ากำลังงาน	ไม่สามารถหางานของวัตถุในแนวที่แรงทำมุมกับวัตถุได้	18.5
	จำสูตรการหาค่ากำลังงานไม่ถูกต้อง	16.1
	เขียนหน่วยของกำลังงานไม่ถูกต้อง	5.8
เข้าใจและสามารถคำนวณหาพลังงานศักย์ได้	ไม่สามารถคำนวณหาพลังงานศักย์ได้	20.0
เข้าใจและสามารถคำนวณหาพลังงานจลน์ได้	จำสูตรการหาพลังงานศักย์ไม่ถูกต้อง	15.2
เข้าใจและสามารถนำความรู้เรื่องแรง ดึงเชือกไปใช้แก้ปัญหาได้	ไม่สามารถคำนวณหาพลังงานจลน์ได้	14.3
สามารถหาพื้นที่ผิวของทรงกลมได้	จำสูตรการหาพลังงานจลน์ไม่ถูกต้อง	6.8
	ไม่เข้าใจการเขียนผังของแรงเพื่อคำนวณแรงดึงเชือก	8.4
	ตั้งสมการเพื่อหาค่าของแรงดึงไม่ถูกต้อง	6.5
	จำสูตรการหาพื้นที่ผิวของทรงกลมไม่ได้	8.4
	แทนค่ารัศมีด้วยเส้นผ่านศูนย์กลาง	8.8
เข้าใจหลักการของความเค้นอัดและการนำไปใช้	จำสูตรการหาความเค้นอัดไม่ได้	6.3
เข้าใจหลักการของความเค้นเฉือนและการนำไปใช้	จำสูตรการหาความเค้นเฉือนไม่ได้	6.8
เข้าใจหลักการของความเค้นดึงและการนำไปใช้	จำสูตรการหาความเค้นดึงไม่ได้	6.2
เข้าใจหลักการของความเครียดและการนำไปใช้	จำสูตรการหาความเครียดไม่ได้	6.2
เข้าใจหลักการของโมเมนต์และการนำไปใช้	คำนวณไม่ถูกต้อง	14.8
เข้าใจหลักการของรอกและการนำไปใช้	ไม่เข้าใจหลักการทำงานของรอก	16.2
	เขียนผังแรงของรอกไม่ถูกต้อง	6.5

ผลการสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง พบว่าจุดบกพร่องที่พบมากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ จำค่าตรีโกณมิติของมุมพื้นฐานไม่ได้ (ร้อยละ 24.2) ไม่สามารถคำนวณหาพลังงานศักย์ได้

(20.0) ไม่สามารถหางานของวัตถุในแนวที่แรงทำมุมกับวัตถุได้ (ร้อยละ 18.5) ไม่เข้าใจหลักการทำงานของรอก (ร้อยละ 16.2) จำสูตรการหาค่ากำลังงานไม่ถูกต้อง (ร้อยละ 16.1)

ตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับ นักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ด้านความยากง่าย อำนาจจำแนก และ ความเชื่อมั่น

แบบทดสอบวินิจฉัย มีข้อคำถาม จำนวน 48 ข้อ เมื่อพิจารณาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่า ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวินิจฉัยสองลำดับชั้นประกอบกันแล้ว พบว่าข้อคำถามมีค่าความยากง่าย อยู่ ระหว่าง 0.25-0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22-0.81 และข้อคำถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ โดยมีดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .76

จากการวิจัยนี้ทำให้ได้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งเป็นแบบทดสอบวินิจฉัยแบบสองลำดับ ชั้น แบบเลือกตอบ สี่ตัวเลือก ซึ่งจะให้ข้อมูลแก่ผู้สอนและผู้เรียนในข้อบกพร่องที่พบ

อภิปรายผล

การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษาคณะครุ ศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษาคณะครุ ศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

แบบทดสอบวินิจฉัยที่สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบมีสี่ตัวเลือก โดยมีคำตอบถูกเพียงหนึ่ง คำตอบและมีตัวลวงสามตัวเลือก ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้ตัวลวงที่ได้เป็นข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ แบบทดสอบเพื่อสำรวจความรู้พื้นฐานของนักศึกษา โดยเป็นแบบเขียนคำตอบและแสดงวิธีทำ และผู้วิจัยนำ คำตอบที่ได้มาบันทึกความถี่และหาค่าร้อยละเพื่อการวิเคราะห์สาเหตุของการตอบผิดในแต่ละคำตอบ โดยคัดเลือก คำตอบที่นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบผิด แบบทดสอบวินิจฉัยที่ได้มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาสูงกว่า .67 ซึ่งพิจารณาจาก เกณฑ์ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ค่า IOC ควรค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .50 แสดงว่าแบบทดสอบมีความ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถใช้หาจุดบกพร่องของผู้เรียนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้เรียน ทั้งนี้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระพล จอมใจเหล็ก และคณะ และไพจิตตรี กรชม และคณะ ที่กล่าวว่า แบบทดสอบวินิจฉัยที่สร้างจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบเพื่อสำรวจเพื่อสร้างตัวลวงและมีความสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้สามารถวินิจฉัยจุดบกพร่องของผู้เรียนได้ (พิระพล จอมใจเหล็ก และคณะ, 2564); (ไพ จิตตรี กรชม และคณะ, 2562)

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่วง สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยวิชาคณิตศาสตร์ช่วงแบบสองลำดับชั้น ด้านความยาก ง่าย อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นหาด้วยวิธี KR-20 พบว่าค่าความยากง่ายมีค่าระหว่าง 0.25-0.80 แสดงว่าข้อ คำถามมีทั้งง่าย ปานกลาง และยาก ด้านอำนาจจำแนก พบว่าข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22-0.81 แสดงว่าข้อคำถามมีอำนาจจำแนกต่ำถึงอำนาจจำแนกดี และด้านความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวินิจฉัยมีค่าเท่ากับ .72 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชานาฏ คำพินันท์ ได้สร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.66-0.80 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.39-0.63 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 ผลการวิจัยพบว่าแบบทดสอบวินิจฉัยสามารถหาจุดบกพร่องของ

นักเรียนได้ (สุชานาฏ คำพินันท์, 2559) นอกจากนี้ วนิดา หอมจันทร์ และสุชาติ หอมจันทร์ (2563) ได้ศึกษาการสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยพื้นฐานการบววิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต3 แบบทดสอบมีจำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.20-0.74 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.24-0.74 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 นอกจากนี้แบบทดสอบวินิจฉัยสองลำดับขั้นที่สร้างขึ้นนั้นสามารถใช้ในการหาจุดบกพร่องของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ในรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง อย่างไรก็ตามแบบทดสอบวินิจฉัยสองลำดับขั้น ไม่สามารถจำแนกผู้ตอบที่ตอบถูกได้ว่าเกิดจากการเดาหรือมีความเข้าใจที่แท้จริง และไม่สามารถจำแนกผู้ที่ตอบผิดได้ว่าเกิดจากการมีแนวคิดคลาดเคลื่อนหรือขาดความรู้ (วนิดา หอมหวาน และสุชาติ หอมหวาน , 2563)

จากการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยวิชาคณิตศาสตร์ช่างแบบสองลำดับขั้น ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศด้านการเรียนของนักศึกษา โดยพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีข้อบกพร่องทางการเรียนในหัวข้อต่อไปนี้ คือ จำค่าตรีโกณมิติของมุมพื้นฐานไม่ได้ ไม่สามารถคำนวณหาพลังงานศักย์ได้ ไม่สามารถหางานของวัตถุในแนวที่แรงทำมุมกับวัตถุได้ ไม่เข้าใจหลักการทำงานของรอก จำสูตรการหาค่าลังงานไม่ถูกต้อง ซึ่งผู้สอนควรต้องให้ความเอาใจใส่และหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ แบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้มีการจัดทำโดยเก็บข้อมูลข้อบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง โดยใช้แบบทดสอบเพื่อสำรวจข้อบกพร่อง ทั้งนี้ข้อคำถามเป็นแบบแสดงวิธีทำ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามก่อนการนำไปเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง แบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม มีจำนวน 46 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบวินิจฉัยสองลำดับขั้นแบบเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก โดยมีคำตอบ ถูกเพียงหนึ่งตัวเลือกและเป็นตัวเลือกสามตัวเลือก การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ช่าง สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ด้านความยากง่าย อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ช่าง คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกทั้งสิ้น 46 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของข้อคำถาม อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าความยากง่าย ตั้งแต่ 0.25 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.22 - 0.81 และค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบ .72 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยพบว่าการตอบข้อคำถามได้ถูกต้องของนักศึกษาแสดงว่านักศึกษามีความรู้ในเนื้อหา ในกรณีที่นักศึกษาตอบผิดอาจมาจากการขาดความรู้หรือมีแนวคิดคลาดเคลื่อนในเนื้อหา ซึ่งแบบทดสอบวินิจฉัยแบบสองลำดับขั้นไม่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดในส่วนนี้ได้ ดังนั้นข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากแบบทดสอบวินิจฉัยแบบสองลำดับขั้นจึงเป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานเท่านั้นที่จะหาจุดบกพร่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยสามารถขยายผลการให้ ข้อมูลสารสนเทศจากการตอบแบบทดสอบโดยการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวินิจฉัยแบบสามลำดับขั้นหรือสี่ลำดับ

เอกสารอ้างอิง

- ชวลิต ชูกำแพง. (2550). การประเมินผลการเรียนรู้. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ชวาล แพร์ตกุล. (2552). เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

- ผกามาศ ชูสิทธิ์. (2556). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาครุศาสตร์อุตสาหกรรมที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในระดับอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของสถานศึกษา. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- พีระพล จอมใจเหล็ก และคณะ. (2564). การพัฒนาแบบทดสอบวินิจฉัยสัปดาห์ชั้นเพื่อศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ดาราศาสตร์และอวกาศ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 13(13), 161-170.
- ไพจิตตรี กรชม และคณะ. (2562). การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. e-Journal of Education Studies, Burapha University, 1(3), 1-17.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2551). การวัดและการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วนิดา หอมหวาน และสุชาติ หอมหวาน . (2563). การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยพื้นฐานการบวกลบวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 39(4), 82-93.
- วิจิตพาณี เจริญขวัญ. (2554). การทดสอบทางจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชานาฏ คำพินันท์. (2559). การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อนันต์ ศรีโสภณ. (2522). ทฤษฎีการวัดและการทดสอบ. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Wiersma, W. et al. (1990). Educational measurement and testing. Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่ชนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

1) **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

2) **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุปและขอเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการศึกษาต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)**

2) **บทนำ (Introduction)**

3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) **สรุป (Conclusion)**

5) **เอกสารอ้างอิง (Reference)**

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิบัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคมนาคมอุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่ตีพิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลายรูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (เกสรวดี เชี่ยวชาญ, 2557)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ้มรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎีก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สองและตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (Bloom, B. S. et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//ปีที่ตีพิมพ์.//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์.//
/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงค์. (2556 ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ),
คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสถาพร ปุณณนนโท (เจ้าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงาน
จิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2),
16-31.

(5) บทความในสารานุกรม**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, (เล่มที่ย่าง, หน้า เลขหน้าที่ย่าง). สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์
หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-
275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เมือกสภณ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ ตอนที่/ หน้า/ (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมนุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็ก พัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตวรรษ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมศาสตร์ และวัฒนธรรม ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติม ทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบ ด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจาก ไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลาย และความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลั้งค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname¹, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

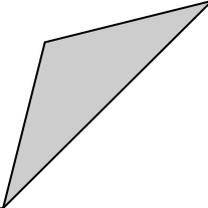
1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16.pt) ... ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

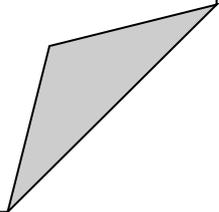
.....

.....

.....

.....

.....

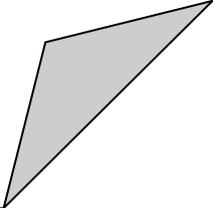
ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....
.....
.....
.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระที่ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

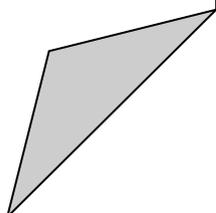
.....

.....

.....

.....

.....

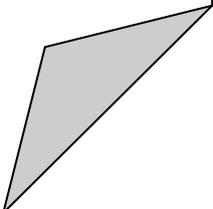

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname¹, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

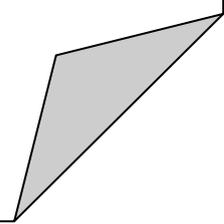
(16 pt).....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt).....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

สรุป (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

